

Mon.

555

Wigard Frigard von
Loms d'Algenis .

III

VD 16: T 1967

CHRONICON INSI-
gne Monasterij Hirsaugien-
sis, Ordinis S. Benedicti,

P E R

Ex libro Societatis Insuper Collegij Herbipolensis.

IOANNEM TRITEHEMIVM
ABBATEM SPANHEIMENSEM, VIRVM SVA
ætate doctiss. conscriptum, ac diu hæctenus à multis
desideratum, nunc uerò primùm in
lucem editum.

*De cuius uilitate, & quæ in eo potissimum obseruanda Le-
ctori sint, ex Prefatione intelliges.*

Accessit locuples rerum & uerborum in to-
to Opere memorabilium
I N D E X.

Cum gratia & priuilegio ad decennium.

BASILEÆ, APUD IACOBUM PARCUM.

1567

CHRONICON
Sive Memorialium Historiarum
Ordinis S. Benedicti

P R

IOANNES M. H. M. IV. M.
ABBAS MONASTII S. BENEDECTI
IN HESSE
Hic incipit
lucius edidit

~~IOANNES M. H. M. IV. M.~~

IOANNES M. H. M. IV. M.
ABBAS MONASTII S. BENEDECTI
IN HESSE

1894
289

CHRONICA

INSIGNIS MONASTE-

RII HIRSAUGIENSIS, ORDINIS

S. BENEDICTI, PER IOANNEM TRITE-

MIVM ABBATEM SPANHE-

MENSEM EDITA.

ISTORIS conscribendis ueteres incre-
dibilem diligentiam adhibuere, quibus
Rempubliã non secus posse ornari cre-
diderunt, quàm armis defendi. Quippe
cùm historia sit quædam memoriæ con-
seruatix, uirtutisq; exemplar, & pruden-
tiæ comes: quæ uel sola famam bonorum
uiroꝝ, qui sapientia, sanctitate ac forti-
tudine sese præstare cæteris conati sunt,
sempiterna quadam celebritate facit im-
mortalem.

*Historia commẽ-
datio.*

Quis originẽ mundi, annorumq; sup-
putationem, & illa quæ interea facta sunt hodie nescientibus innotesceret:
quis incarnationem, natiuitatem ex Virgine, doctrinam, miracula, passio-
nem, mortemq; ac resurrectionẽ Iesu Christi saluatoris nostri æterniq; pa-
tris filij non credentibus persuaderet: aut quis passiones martyrum, con-
uersationes sanctorum, Troianorum excidium, in orbe latum imperiũ Ro-
manorum, gesta diuersa regum & principum, cæteraq; uetustatis memo-
ratu digna, quæ nobis innotuere, scriptis ignorantibus panderet, uel etiam
narrantibus data possibilitate crederet, si scriptores historiarum ante nos
nulli extitissent: Sola igitur historia est, qua fit, ut qui longissimo temporis
interuallo disiungimur à ueteribus, & eorum gestis interfuisse, & iisdem ui-
xisse temporibus uideamur. Nempe historia immortalitatem hominibus
inter mortales confert, rempublicam exornat conseruatq; & à multis pe-
riculis prudentia ueterum custodit, immunem fidem instruit, erigit spem,
præmio æternitatis proposito, robur legibus addit: & cùm omnia quæ sen-
sus uel appetit, uel metuit nihil aliud, quoniam somniũ persuaferit, immor-
talitati animæ consulens, ad contemplationem diuinorum auidos reddit.

*Demonstratio
exempli.*

Quanta uerò nobis utilitas proueniat lectione historiarum, nemo qui
uel mediocriter sapit, nescire potest. Cognitio rerum gestarum ueterum si
bonæ fuerunt, nos ad imitationem uirtutum, ad sapientiam fortitudinemq;
heroum docet & instruit. Si uerò malæ aut perperam factæ, ne imitatores
prauorum efficiamur, nos auisando cautos ac prudẽtes facit. Historia enim
mortuorum, uiuum exemplar, mortaliumq; inextinguibile lumen, merita,
uirtutes, laudesq; bonorum uiroꝝ ea ratione nobis proponit, ut eorum
incitati gloria, fama & immortalitate studeamus esse quod ipsi fuerunt:
quatenus tale nos uirtutis & sanctitatis exemplum relinquamus posteris,
quale suscepimus ab his, qui nos & tempore & uirtute præcesserunt.

*Historia absen-
tes facit esse
presentes.*

*Historia uili-
tos.*

*Historia facit
immortales.*

Cùm autem prauorum impiè facta, probra & merita pœnas legenti-
bus nobis ostendit, non ideo putemus hæc scripta quasi ad imitationem
nobis proposita sint: sed potius auisari nos credamus, ne similia patramus,

Prudentia quid
efficiat.

pares incidamus pœnas, quas illi dederunt. Adde, quòd prudentia per experientiam multarum rerum dūtaxat apprehendi à nobis potest, ad quam arte longa, uitaq̄ breui existenti, nulli facilius patet accessus, quam illi qui ueritatis amore quotquot inuenerit historias transacti tēporis solerti mentis indagacione percurrit.

Blasius Abbas
commendatur.

Quæ cum ita sint, non uanitatis studio, sed diuino potius afflatum spiritu te crediderim optime Blasii, Hirsaugiēsis monasterij insignis Abba, qui me tot importunis precibus, imò tot magnificis beneficijs hortari non cessas, ut historiam ipsius Cœnobij, cui fauente Deo præsidet, ex schedis monimentisq̄ per te mihi oblati, & ex diuersis nostrorum Chronicis, quarum ingens apud nos copia est, conscribere uelim, & ad posteritatis notitiā fratrumq̄ tuorum consolationem & tanti cœnobij honorem immortalem, in lucem edere non omittam.

Difficultas histo-
rie huius conscri-
bendæ.

Res magna & admodū difficilis est, mihi crede pater, seriem rerum gestarum cœnobij tui, à septuaginta annis supra sexcentos nimium turpiter neglectarum repetere, & in unum opus continuum, seruata ubiq̄ integritate ueritatis, ordinare.

Duo sint præce-
pta historiarū, ueri-
tas & ornatus.

Nam inter multa, quæ dantur historiam scribere uolentibus, præcepta, duo sunt potissimum custodienda. Alterum, ut in narratione ubiq̄ ueritas inuiolata permaneat: alterum, ut ipsa narrationis integritas aptissimè promijs & concinnis uerbis exornata, sua uenustate alliciat intuentes. In primo quidem satis me facturum & posse & uelle, non abnuo: quippe quem & profectio ipsa monachica, imò Christiana fides non permittit esse mendacem: sacra attestante scriptura, quæ dicit, Os quod mentitur, occidit animam. & amator ueritatis cum sim, nulla me necessitas urget ad mentendum. In secundo uerò non me polliceor obedientem futurum, nisi forte tepida sufficiat uoluntas, quæ mota ratione fraterna, nec satis uelit, nec si cupiat, multum possit. His enim quibus sum scripturus historiam, amatoribus simplicitatis morem gerere, & propter eorum utilitatem uolui, & propter meam rusticitatem, quod omnes iudicabunt, facile potui.

Tria historiarū ge-
nera sunt.

Sunt autem tria historiarū genera. Vnum, quod generale dicitur, cōplectens seriem rerum gestarum, totius orbis seu multarum prouinciarum, regum & principum: quo genere scribendi usi fuerunt Titus Liuius, Orosius, Eusebius Pamphili episcopus, Cornelius Tacitus, Casiodorus, Freculphus Episcopus, Vincentius Beluacensis, Marianus Scotus monachus Fuldenis, Martinus prædicator, Antoninus Archiepiscopus, Helinandus monachus, Rupertus monachus, Hugo Floriacensis monachus, Iohannes de Columna, Iacobus Philippi Bergomensis, Marcus Antonius Sabellicus Venetus, Harmānus Schedel de monte Norico, & alij cōplures. Alterum, speciale, quod unus aut paucorum regnorum, prouinciarum seu gētis res gestas describit: quo genere usus est Iosephus & Egesippus Iudæi, Beda in gestis Anglorum, Gregorius Thuronensis Episcopus, Vuindichinus monachus Corbeiensis Saxo, Regino Prumiensis Abbas, Otto Frisingensis Episcopus, Marcus Antonius Sabellicus præfatus in historia Venetorū, & multi alij, quorum incertus est numerus. Tertium uerò genus historiarum, topicum siue locale dicitur, quod unius ciuitatis familia seu loci narrat historiam. Hoc genere usi sunt Beda monachus, Sigebertus Gemblacensis monachus, Strabus Fuldenis, & complures alij, qui monasteriorum suorum historias conscripserunt. Hoc ipso quoq̄ scribendi genere ultimo pro Hirsaugiensium fratrum amore, historiam texere, nimia eorum chari-

Quo genere hic
narratur.

tate impulsus statui. Cui etsi nitorem eloquentiæ adhibere nequeam, ueritatem tamen in omnibus, quantum ad consciētiam meam pertinet, me polliceor obseruaturū. Eorum uerò quæ scripturus sum, testes complures adducere possum, ex quorū historijs transumpta sunt, quorū ista sunt nomina. Ex annalibus literis & priuilegijs prædicti monasterij Hirsaugiensis nomina & successiones abbatū, cum eorundem rebus gestis accepi. Item multa ex diuersis autoribus, historijs, legendis sanctorum & epistolis consecutus sum. Auhores autem sunt Vuindichinus monachus in historia Saxonum, & alius qui historiam ipsam compleuit, Regino Prumiensis abbas in historia Metensium, Berno abbas Augiensis in historia Alemanorū, Theodericus monachus in historia Treuirorum, Golscherus monachus in gestis eorundem, Marianus Scotus monachus Fuldensis in omnimoda historia Germanica, Ortho episcopus Frisingensis in historia sua, Andreas monachus S. Hemerani Ratisponensis in gestis Bauariæ ducum, Henricus de Erphordia in historia memorabilium, Gotfridus Viterbiensis in chronica sua Pantheon. Gotfridus monachus S. Pantaleonis in historia Colonensium, Ioannes de Hildens, item Carmelita in chronica sua, Rupertus ordinis Præmonstratensis in omnimoda historia sua, Hugo monachus Floriacensis, Iohannes monachus Castellensis in libro de uiris illustribus nostri ordinis, Eneruinus monachus Segenburgenis in chronica sua, Bernardus monachus Corbeyensis in sua historia Saxonum, & Bertrandus monachus in historia Hirsfeldensium. Multa quoq; ex alijs diuersis historijs Bauarorum, Sueuorum, Moguntinensium, Spirensium, & ex gestis comitum Palatinorum Rheni, per quendam monachum Laurissensis cœnobij descriptis, sparsim hinc inde non sine magno labore inserui, quæ mihi ad rationem historiæ pertinere uidebantur. Deniq; multa per digressum sparsim in Germania facta historiæ nostræ placuit inserere: quo non modò Hirsaugiensibus, uerùm etiã quibuscunq; ipsam legentibus animi conferat uoluptatē. Id ipsum penè omnes ante me fecisse inuenio, qui monasteriorum suorum historiam, abbatumq; successiones, aut res gestas literis commendarunt. Erit forsitan tempus, quo hoc opus nostrum, non in unius cœnobij angustia latere queat, sed hominum studio (ne dicam curiositate) tandem extractum in plurimorum manus perueniat examinandum. Vt ergo uacuum nusquam progrediatur, nulliq; fiat onerosum memorabilioribus illud clausulis rerum in Germania gestarum, exornare moderamine certo uolui. Quatenus & uarietas rerum iucunda sit legentibus, & prolixitas nulli fiat onerosa.

Ex quibus sumat
quæ dicit.

4

FUNDATIO MONASTERII

HIRSAUGIENSIS FACTA PER

Erlafridum Comitem & Nottingum filium eius episcopum

Vercellensem, anno dominicæ in-

carnationis 830.

Cripturus auxiliante Deo historiam insignis monasterij Hirsaugien-
 gien-
 sis, operæ precium arbitratus sum, ab eius prima fundatio-
 ne exordium sumere: & quæ causâ mouerit ipsos fundatores, ut
 hanc rem aggredierentur, demonstrare. Erat eo tempore quo Lu-
 douicus primus Romanorum gubernabat imperium, Erlafridus comes
 de Calue, uir diues & potens apud Imperatorem, qui habebat filium Not-
 tingum nomine, uirum in omni doctrina scripturarum eruditum: qui pro-
 pter scientiam literarum ac uitæ honestatem, sub Carolo Magno imperato-
 re, patre Ludouici, episcopatum Vercellensis ecclesiæ fuerat consequu-
 tus. Is postea quàm ecclesiam suam aliquandiu secundum Canonicas san-
 ctiones probe rexisset, dulcem uisendi patriâ cupidinem incidit: ad quam,
 ne uacuis remeasse uideretur, cogitare cœpit, quid muneris præcipui se-
 cum adduceret, quo eam faceret clariorem. Impetrauerat sanè non longè
 antea maximis precibus corporis sanctissimi præsulis Redicianorum Au-
 relij Armenij reliquias, iaspide & auro preciosiores, quas ad ecclesiâ suam
 Vercellensem deferens, in mausæolo pulcherrimo quod preparauerat, col-
 locauit. Itaq; uisurus patriam dulcesq; genitores, hunc thesaurum inferre
 Germanis cum deliberasset, inter spem metumq; fluctuans animo, ne fortè
 illatio hæc aut sancto displiceret Aurelio, aut si à populo Vercellensis eccle-
 siæ perciperetur, à suo cogeretur resilire proposito, rem omnem diuino con-
 silio terminandam commisit. Vnde tota mente conuersus ad Deum, ac iux-
 ta sepulchrum sancti noctem ducturus insomnem, prouolutus in terram,
 ipsum Aurelium diuum Christi amicum ardenti compellabat desiderio
 cum lachrymis, dicens: Sancte pater, Aureli decus meum, unicumq; post
 Deum animæ præsidium meæ, tibi expando desiderium famuli tui, quod
 Deo coniunctus proculdubio nescire non potes: rogo te per diuinum amo-
 rem, qui te mihi uenerabilem, ecclesiæ celebrem, agris medicum, unumq;
 cum Deo sanctum & immortalem effecit, ne me diutius in hoc ambiguo
 fluctuare permittas, sed exaudi me famulum tibi prostratum, & doce me
 ut sciam quid agere debeam secundum Dei tuamq; uoluntatem. Cumq;
 orans diutius in lachrymis humiq; iacens perseveraret, fatigatus oratione
 protractuq; uigiliarum paulisper obdormiuit. Cui dormienti mox diuus
 Aurelius pontificalibus indutus splendidior sole astitit, Nottingumq; com-
 pellans ex nomine dixit: Salus tecum frater Nottinge, surge, ne fleueris, ad
 hoc ueni ut pergam tecum in Germaniam, plures ibi Christo adductu-
 rus populos iam corpore mortuus, quàm si adhuc uiuus inter gentes præ-
 dicans miraculis coruscarem. Quò cum ueneris, ibi monasterium seruo-
 rum Dei constitues, ubi cæcum nobis obuim subito conspexeris illum in-
 natum. Quibus dictis euauit. At uerò Nottingus uenerandus episcopus
 de somno consurgens, lætus mox in ipsa nocte sarzophagum clam aper-
 ruit, ipsasq; reliquias sacratissimi præsulis Aurelij in domum episcopi sui
 occultè deportauit, mausæolum diligentissimè reclusum multo tempore
 Vercellenses delusit, hospitem se habere putantes, quem non habebant.

Erlafridus comes in Calue.

Nottingus episcopus Vercellensis filius eius.

Aurelius Vercellensis transfertur à Mediolano. Propositum Nottingi episcopi.

Oratio Nottingi ad S. Aurelium.

Aurelius apparuit Nottingo.

Vercellenses delusi sunt.

At uerò Nottingus episcopus, paratis omnibus quæ ad rationem itineris pertinere uidebantur, ex familiaribus suis fideliores quosdam in comites tantæ peregrinationis assumpsit, imponensq; iumento sarcinulam sacras Aurelij reliquias continentem, itineris duce optimo comitatus propositam uiam ingreditur.

Nottingus in Germaniam proficiscitur.

Quumq; Germaniam feliciter ingressus, post aliquot dies patriam intraret suam, magna suorum lætitiâ exceptus est: & quantum inferret regioni thesaurum, absens scriptis, præsens uerbis & operis exhibitione, patri cæterisque omnibus terræ incolis demonstrauit. Verum quum non esset in promptu locus munere benedictionis consecratus, tanto hospite dignus, nolentesq; tam uenerabiles reliquias ultra triduum commorari inter homines peccatores, communi deliberare consilio cœperunt, ubi habitaculum Christi confessori pararent. Erat eo tempore non procul à castello comitis Erlafridi capella in honorem S. Nazarij consecrata, quæ nomen monti, in qua sita fuerat, indidit usq; in præsentem diem. Placuit itaq; omnibus, qui consilio intererant, corpus sancti patris Aurelij in eam reponere, donec de conuenientiori loco prouideretur. Postera die mane confurgentes Nottingus episcopus cum familiaribus suis & Erlafridus pater cum altero filio fratre pontificis Ermefrido, coniunctis quàm plurimis ex nobilioribus & plebeis, quos comes ob honorem tantorum hospitem fecerat esse præsentem, dispositisque necessarijs pro reuerentia sancti, corpus sacrum per decliuum montis circumgyrando ad præfatam diui Nazarij capellam ferre cœperunt. Venientes autem in eum locum, ubi hodie monasterium sancti Aurelij constructum est, ecce cæcus quidam in medio turbæ sacris reliquijs obuius, clamare cœpit uoce magna dicens, Illumina me sanctissime cultor Dei Aureli, precibus tuis, quemadmodum pollicitus es. Ad quem Episcopus dixit: Vbi sanctus Aurelius promisit se te illuminaturum? Qui ait, Domine hac nocte dormienti mihi, in angustia mentis meæ sanctus iste apparuit dicens, Cras in nomine Iesu Christi illuminaberis. Et dixit: Domine, quis es tu? Ego sum (inquit) Aurelius episcopus, nouus hospes in Germania, quem filius domini tui comitis Erlafridi pridem adduxit. His dictis iterum clamauit: Sancte Aureli, adiuua me, ut uideam te. Statimq; aperti sunt oculi eius, & uidit perfecte. Omnes autem qui aderant, uiso tam insolito miraculo magnificabant Deum dicentes: Laus tibi domine Iesu Christe, fili Dei uiui. Dixitq; unusquisq; ad coherentem lateri suo: O quàm magnus est iste sanctus, qui etiam cæcos illuminare potest. Nottingus uerò episcopus dixit Erlafrido patri: Hunc pater locum sanctus Aurelius in mansionem elegit: concitatoq; gradu montem ascendentes, pontifex immolato redemptionis nostræ sacrificio, reliquias sacras ad locum præparatum reposuit. Deinde post dies paucos Nottingus episcopus exposuit Erlafrido patri & Ermefrido fratri uotum, quod dudum sancto Aurelio hortante in somnis mente conceperat, monens, orans & obtestans eos, quatenus ob amorem omnipotentis Dei, in honore beati Petri principis Apostolorum & sancti Aurelij episcopi monasterium seruorum Dei construerent, in eo loco, ubi cæcus fuerat illuminatus, promisitq; se pro uiribus suis huic negotio non defuturum. Et facile quidem persuasit, non modò suis exhortationibus, sed uel maximè consideratione miraculi quod uiderunt. Erat enim pater alioquin deuotus, timens Deum, & ministrans pauperibus, qui iam dudum terrenis cœlestia præposuerat: & ob id nihil hæsitans, se cuncta facturum unà cum Ermefrido filio, sine mora episcopo promisit. Igitur Nottingo pontifice ad ecclesiam suam Vercel.

Capella S. Nazarij martyris.

Nottingus episcopus Vercel. Erlafridus, Ermefridus frater episcopi.

Cæcus obuius illuminatur in præsentia populi.

Aurelius apparuit cæco.

Reliquie in capellam ponuntur.

Nottingus Vercellas renouitur.

lensem post duos menses reuerso. Erlafridus comes promissionis non in-
 memor suæ, monasteriū sancto Aurelio in loco premissō edificare cœpit: &
 eodem anno, quo sacratissima eius pignora per filium fuerunt allata, in-
 choauit: qui fuit ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi octingente-
 simus tricesimus annus, Ludouici imperatoris primi septimus, à transitu
 sanctissimi patris nostri ducentessimus atq; tricesimus primus, quod celeri
 perfectione in septem annis feliciter consummauit. Copiam siquidem tam
 lapidum quàm lignorum ingentem terra illa profert, ita ut non sit opus il-
 la aliunde quemadmodum nobiscum adduci. Interea dum hæc agerentur
 Nottingus reuerendus antistes, ut tam sancti operis se faceret participem,
 magnum pondus auri argentiq; misit ad patrem, quo non solum in cœpti
 operis iuuaretur intentio, uerum & monachis inibi coadiuuandis de ui-
 tæ necessarijs ad seruiendum Deo liberius prouideretur. Misit etiam cru-
 ces aureas argenteasq; & calices in ministerium diuini cultus, libros quo-
 que & diuersa ornamenta ad decorem domus Domini, quæ omnia ad hæc
 nouerat esse necessaria. Erlafridus autem cœpto perstabat in opere, neces-
 sarium iudicans consummationis gratia festinare, ne si (quod non uideba-
 tur impossibile) ipse præuentus morte decederet, opus imperfectum aut
 tardius perficeretur, aut intermitteretur penitus. Nā & si Ermefridus filius
 cooperatore patri in hoc opere sancto extitit, non tamen propter iuuenilem
 ætatem tantus amoris diuini zelus in ipso ardere uidebatur, quantum tale
 negocium requiebat. Anno igitur septimo postquam cœptum est mona-
 sterium Hirsaugiense construi, perfectum est, qui fuerat à natiuitate Do-
 mini 837. indictione 15. per indefessam Erlafridi comitis diligentiam, qui
 nullis parcebat impensis, ut hoc perficeret quod mente conceperat. Erat au-
 tem ecclesia satis pulchra more antiquorum sine columnarum sustentatio-
 ne fabricata, ampla, & superius ligneo tabulatu cooperta, quatuor altaribus
 intus ornata. Porro dispositio claustrī imitatione ueterum, ampla quidem,
 sed simplicioris structuræ fuerat, ligneo tabulatu nihilominus desuper o-
 perta, & talis quæ non ad fastum, sed ad deuotionem monasticam satis ui-
 debatur idonea. Cætera monachorum habitacula, per gyrum claustrī di-
 sposta, quantum ad consuetudinem istius temporis attinebat, satis pul-
 chra & ordinata fuerunt: quanquam si nostri monachi hodie similibus in-
 cluderentur cellulis, se mancipatos uinculis & tenebris clamarent. Hu-
 ius rationem dabimus. Veteres olim monachi cellas quidem, ecclesias &
 alias mansiones humiles habebant & tenebrosas, sed eorum corda erant
 lucida ualde in amore Dei omnipotentis, & in scientia diuinarum scrip-
 turarum. Nostri autem ecclesias, cellas, domosq; & omnes mansiones
 iam lucidissimas fabricant, sed corda eorum uicijs & desidia plena, tenebro-
 sa sunt: quoniam nec Deum sicut debuerant, diligunt, nec lectionibus scri-
 pturarum animum intendunt. Ita quoq; quum calices olim essent cuprei,
 sacerdotes aurei fuerunt: hodie autem calices sunt aurei, & cuprei sacerdo-
 tes. Hoc uero monasterium ab Erlafrido constructum in eo loco fuerat, u-
 bi & cæcum illuminatum diximus, & ipse propter uenationes suas do-
 mum saltus habebat. Quod tamen post annos ferme ducentos triginta
 quatuor (ut in sequentibus suo loco dicemus) ab Adelberto
 comite dirutum, & in eam formam qua hodie cernitur,
 extitit reformatum. Prioris enim monasterij hodie
 nullum penitus manet uestigium, quamuis
 utriusque locus sit unus.

Hirsaugia fun-
 dari cœpit.

Munera Nottingi
 transmissa.

Aureas cruces,
 calices, libros &
 ornamenta.

Monasterij Hir-
 saugensis perfe-
 ctio.

Quando

QUANDO ET VNDE PRIMI MONACH
 chi ad Hirsaugiam fuerint introducti, & quis primus eorum
 abbas fuerit constitutus.

Postquam Erlafridus nobilissimus comes consummato tam insigni opere, propositum suum ad effectum, non sine maximis impensis perduxerat, moræ impatiens, quippe qui nihil plus se optare diceret quam illum uiuere diem, in quo choros monachorum in suo prædiolo collaudantes Deum cernere potuisset. Cœpit anxia mente reuoluere, unde in nouum cœnobium à se gloriose fundatum, ueteris conuersationis monachos, ad regulam sanctissimi patris Benedicti religiose institutos posset acquirere, qui & ipsi essent in conuersando sanctissimi, & idonei in idem propositum, uenturos etiam alios informare. Viguit eo tempore in monasterio Fuldensi maxima religio monachorum sub regimine Rabani Mauri abbatis, quæ se per totam Europam fama præuolante diffuderat in ora omnium, eratque laus & memoria Fuldensium monachorum apud Imperatores, Reges & Principes in magno precio, non solum propter sanctitatem uitæ, sed etiam propter incomparabilem scientiam scripturarum, qua Fuldenses monachi eo tempore præ cæteris multis dicebantur eruditi. Vnde multi ex eis, in diuersis ecclesiis ad apicem pontificatus fuerunt assumpti. Ad hunc igitur Rabanum abbatem Fuldensem Erlafridus habito sociorum consilio legatos misit, mandatis Otgarij Moguntinensis eo tempore archiepiscopi adiunctis, postulans sibi concedi quindecim monachos & abbatem, monasterio suo quod ædificauerat inserendos: promisitque se facturum omnia, quæcunque illorum iudicio ad monasticæ institutionis utilitatem oportuna uiderentur. Erant eo tempore in cœnobio Fuldensi ducenti & septuaginta monachi uiri religiosi, & pro magna parte in sacris Scripturis doctissimi. Hos ergo Rabanus audito nuncio Comitum, conuocans in unum, mandatum Otgarij archiepiscopi, ac preces Erlafridi coram eis exposuit: & quid sentirent ipsi in hoc negotio secundum regulam sanctissimi patris nostri Benedicti requisiiuit. Qui unanimi assensu concluderunt, tam sanctum Comitum desiderium non esse spernendum, quod & placitum nullus ambigeret omnipotenti Deo, & in salutem multorum speraretur esse futurum. Elegerunt ergo ad hanc prouinciã subeundam quindecim fratres, quibus præfecerunt abbatem Lindbertum uenerabilem senem, qui fuerat frater Brunonis abbatis Hirsfeldensis, uir nobilis secundum seculum, sed multo nobilior secundum Deum. Anno igitur Domini 838, indictione prima, Lindbertus abbas cum quindecim monachis uenit in Hirsaugiam, missus per Rabanum Fuldensem abbatem. Comes uero deuotissimus Erlafridus abbatem ipsum & monachos sibi destinatos cum ingenti exultatione suscipiens, ad nouum monasterium lætabundus introduxit, eisque de uitæ necessarijs copiose præuidit, & omnia quæ in mente disposuerat, cum eorum consilio deinceps pertractabat. Eo tempore corpus sancti Aurelij adhuc seruabatur in capella beati Nazarij martyris, ecclesia monasterij nondum consecrata. Igitur post paucos menses, ut omnia desideratum consequerentur effectum, comes Erlafridus ad curiam imperialem apud Francfordiam cum alijs principibus multis euocatus, terminatisque causis imperij, pro quibus conuocatio principum indicta fuerat, Otgarium Moguntinensis ecclesiæ archiepiscopum, qui tum præsens aderat cum multis alijs episcopis, ad consecrandum nouum monasterium rogauit, inuitauit & obtinuit. Quemadmodum uero ista consecratio facta sit, consequenter est dicendum.

Religio monachorum magna Fulda uiguit. Rabanus Maurus abbas.

Erlafridus monachos mittit ad Fuldam.

Monachi Fuldenses.

Consultatio monachorum Fuldensium.

Lindbertus abbas cum monachis mittitur. Fratres ueniunt in Hirsaugiam.

Corpus S. Aurelij.

Conuentus principum apud Francfordiam.

Q V A N D O, P E R Q V E M, E T Q V I
 bus presentibus, facta sit dedicatio & consecra-
 tio monasterij Hirsaugien-
 sis primi.

C V M eo tempore inter Ludouicum Imperatorem & filios eius gra-
 uis propter imperium ageretur dissensio, contigit eam conuocatio-
 nem principum, ad quam Erlafridum uocatum diximus à Franckfor-
 dia, transferri ad ciuitatem Nemetensem, quam Spiram usitato uocabu-
 lo nuncupamus: quæ quum non procul ab Hirsaugia distet, quatenus
 cum maiore solennitate nouiter fundati cœnobij dedicatio fieret, cau-
 sam & oportunitatem comiti Christianissimo dedit. Conuenerant enim
 multi episcopi, abbates & principes, ad Imperialem synodum conuoca-
 ti, è quibus complures inuitante Erlafrido comite, dedicationis officio in-
 terfuerunt. Anno igitur Domini 838. indictione prima, mense uerò Se-
 ptembri, Otgarius reuerendissimus Moguntinensis ecclesiæ episcopus,
 Erlafrido Comite & eius filio Ermefrido postulantibus, monasterium
 Hirsaugienſe consecrauit sub honore principis Apostolorum Petri & san-
 cti Aurelij episcopi, in præsentia multorum principum, episcoporum &
 Abbatum, qui curiam Imperatoris eo tempore sequebantur. Aderat ibi
 præfens Hildeboldus archiepiscopus Coloniensis, Vuillericus episcopus
 Bremensis in Saxonia, Ebo episcopus Hildeshemensis, Thiagrius epi-
 scopus Haluerstatensis, Rabanus Maurus abbas Fuldenſis, Benno ab-
 bas Hirsfeldensis frater Lindberti abbatis huius primi Hirsaugienſis, Hil-
 deuinus abbas sancti Dionysij sacri palatii archicapellanus, Henricus dux,
 Bernhardus dux, Bruno dux, Ludolphus filius eius, Erlafridus comes fun-
 dator monasterij, Ermefridus filius eius, Ortrungus comes, Adelhardus
 comes, & alij complures, quorum nomina cum præscriptis in libro gesto-
 rum Otgarij episcopi non sunt imposita, seu forsitan ex incuria scripto-
 rum omiſſa. Cōsecratione autē Ecclesiæ solenniter (ut moris erat) peracta,
 Otgarius archiepiscopus unā cū ceteris episcopis, abbatibus & principibus
 corpus sanctissimi præsulis Aurelij de capella sancti Nazarij, cū magna de-
 uotione allatum, summo altari honorificè inclusit, per cuius meritum
 multa miracula fiebant. Sed cū post annos quinquagintatres sub Arnol-
 do Imperatore Nortmanni deuastarent Vuormatiam, abbas Hardradus
 metuens, ne tam sanctæ reliquiæ quauis fraude aut uiolentiā in manus de-
 uenirent exterorum, accedente ad hoc fratrum consilio, testudinem fecit
 in ecclesia subterraneam, in qua corpus preciosi Christi confessoris Au-
 relij in sarcophago lapideo reposuit, cum inscriptione nominis & digni-
 tatis, ipsamq; cameram ita rursus cooperuit humo, ut nemo deinceps po-
 tuerit suspicari aliquid ibi esse occultum. Mansit autem hic tantus reli-
 quiarum thesaurus ita sub terra reconditus per annos fermè centum &
 septuaginta, usq; ad tempora comitis Adelberti, qui sub Henrico Impe-
 ratore quarto renouauit Hirsaugiam: ita ut penè in obliuionem ductus, so-
 la fama à proauis delata in nepotes, corpus sancti Aurelij quiescere in mo-
 nasterio Hirsaugienſi prædicauerit. Et de hoc latius suo loco dicemus. Sa-
 cratissimo itaq; Aurelij corpore per Otgarium archiepiscopum summo
 altari, ut præmissimus, cum maxima reuerentiā incluso, Lintbertus bacu-
 lum pastoralis curæ, comite Erlafrido & monachis petentibus, ab eodem
 Archiepiscopo in conspectu omnium suscepit. Deinde, accedens ad
 altare Comes Erlafridus cum filio, coram omnibus qui aderant, tradi-
 dit omnipotenti Deo, eiusq; sanctis Petro Apostolo & Aurelio pon-
 tifici

Conuentus prin-
 cipum in Spira.

Ecclesiæ mona-
 sterium Hirſau.
 dedicatur.

Episcopi qui
 præſentes fue-
 runt.

Abbatēs & du-
 ces præſentes.

Corpus S. anre-
 lij in monasteriū
 transfertur.

Corpus S. Aure-
 lij abſcōditur.

Lintbertus fit ab-
 bas in Hirſau-
 gia.

ifici monasterium ipsum quod construxerat, cum uiculis syluis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, agrisque & pratis circumadiacentibus, & omnibus uiribus & prouentibus, quos illi assignauerat secundum tenorem eulogii, quod super altare posuerat, secundum consuetudinem Ecclesie catholice, in quo preter generalem donationem totius nemoris, terrae ac uiculorum in circuitu, etiam ista specialiter continebantur expressa. Ecclesia in Stamheim cum magna parte eiusdem uillae, cum uiculis ad eam pertinentibus. Ecclesia quoque in Deckenpfrum cum omnibus quae ibidem habuit. Dedit & in Gilttein duodecim hubas. In Meuchingen duodecim hubas & ecclesiam. In Muechlingen praedium bonum. In Toffingen ecclesiam. Et haec sunt nomina uillarum eulogio inserta, quae sancto Aurelio eadem hora tradidit: Lutzehart, Altburg, Luzenhart, Ebersbuel, Kallenbach, Kugelbach, Nagalhart, Ottenbrumen, Hugessteren, Gumprecht, Vuilar, Altiburan uillam dimidiam, & alia multa praedia & bona, quae in libro donationum fuerunt exarata. Hanc donationem solenniter factam, Otgarius Archiepiscopus praefatus, uice Apostolici domini Gregorii papae quarti, & piissimi Imperatoris Ludouici primi, banno perpetuae stabilitatis communiuit, ipsumque monasterium cum omnibus deuotionibus factis, & in futurum rite faciendis, tradidit in manus praefati Lintberti abbatis, & successorum eius canonicè secundum regulam sanctissimi patris nostri Benedicti constituendorum, in perpetuum possidendum. Ea uidelicet conditione, quod uita monastica iuxta normam praefati patris cunctis diebus in eo uigorosa permaneat: & quoties monachos orbari spiritali pastore contigerit, alium uel ex se, uel ex alio eiusdem ordinis monasterio idoneum, sine contradictione alicuius, in locum defuncti patris, eligendi liberam habeant potestatem. Constituit autem praefatus archiepiscopus aduocatum Hirsaugiensis monasterii ipsum comitem Erlafridum, sub ea uidelicet conditione, ut mortuo patre, filius in aduocatione non succedat, nisi fuerit ad eam per abbatem & monachos, qui pro tempore fuerint, libera & spontanea eorum uoluntate assumptus. Verebatur enim deuotissimus comes, ne monasterium post mortem suam per filium siue nepotes iniuriam aut uiolentiam aliquam pateretur (quod hodie apud multos fieri cernimus) si aduocacia haereditario iure deuolueretur ad posteros. Idcirco statuit, in abbatis uoluntate pendere suo monasterio quem uoluerit idoneum habere aduocatum. Et haec libertas, multis per successum temporis confirmata priuilegijs, tam Apostolicis quam imperialibus, usque in praesentem diem, in Hirsaugiensi coenobio inuiolata perseverat. Eodem quoque anno haec dotatio & priuilegiata traditio facta per comitem Erlafridum, ab Imperatore Ludouico piissimo confirmata est. Peractis enim omnibus, quae ad solenne dedicationis officium pertinebant, singulisque ad sua reuersus, comes Erlafridus Lintberto abbate secum assumpto, una cum Otgario uenerabili archiepiscopo & quibusdam alijs, ad Imperatorem Ludouicum in ciuitate Nemetensi, cum filijs, eo tempore (sicut diximus) curiam tenentem properauit, & lecto coram eo donationis eulogio perpetuam ab eo omnium confirmationem impetrauit. Nottingus autem Vercellensis episcopus, qui foundationis Hirsaugiensis monasterii primus author fuit, multa pro decore domus domini miserat, cruces aureas & argenteas, calices, libros, & uaria diuini ministerii ornamenta, qui utrumque huic dedicationi interfuerit, incertum habemus. Sed iam ad tempora quibus praefuit monasterio Lintbertus abbas primus calamum directuri, uita

Donatio monasterii prima facta per comitem.

Nomina uillarum quas dedit.

Confirmatio donationis.

Concessio libertatis electionis.

Constitutio aduocati.

Libertas huius monasterii.

Confirmatio imperatoris.

Nottingus episcopus.

tam san-

*Vita S. Aurelij
episcopi.*

*Verus episcopus
opere & sermo-
ne Aurel. fuit.*

*Dionysius Me-
diolanensis episco-
pus mittitur in
exilium in Arme-
niam.*

*Maxima inter
eos charitas.*

*Virtutes & mi-
racula in Christi
nomine facta.*

tam sanctissimi præsulis Aurelij, qui omnium istorum causa fuit, sub breui compendio duximus præmittendam, ut quicumque ista lecturi sunt, cuius meriti uir fuerit apud Deum, intelligat. Et ne prolixiores inueniamur quam ratio huius operis expostulat, ita conuersationis eius historiam ueterem nobis oblatam percurramus, ut uerborum quidem plurimum, sententiarum uerò aut nihil aut parum obmitteremus. Natus igitur in Armenia beatus Aurelius ex parentibus Christianis atque nobilissimis, ubi primum per ætatem licuit, literis traditus fuit. Qui prouidentia diuina instructus, breui non mediocriter in omni scripturarum eruditione proficiens, uniuersa quæ uel discere uel scire potuit in exercitium diuini conuertit amoris, noctes diesque mediator diuinæ legis existens, animum à terrenis penitus cœpit auertere, & in supernorum contemplationem dulciter eleuare. Crescentibus annis omnibus, exornatus uirtutibus & sanctitate præcipua fulgebat, norma & exemplar Christianæ conuersationis cum uniuersorum admiratione factus: utpote qui ætate quidem iuuenis, moribus & sapientia multis senibus senior apparebat. Unde per omnes ecclesiastici ordinis gradus ad pontificatus apicem in ciuitate Rediciana maximo populi non minus quam cleri applausu, quamuis renitens, ascendere meruit: in quo constitutus, honore maioribus quam hæctenus uirtutibus clarior effulsit. Formam se gregis dominici irreprehensibilem exhibuit, & non minus exemplo quam sermone populum ad obseruantiam mandatorum Dei concitauit. Erat pater pauperum, & pius consolator uiduarum: qui quicquid habere potuit, totum in usus egentium ministravit. Tam sanctæ irreprehensibilis conuersationis extitit, ut nemo fuerit illo tempore in Armenia, qui Aurelium episcopum Dei famulum cum laudis præconio non timeret. Omnis diocesis Redicianæ uiculos circuire monendo & prædicando sua sanctissima in persona solebat, cunctis ministrans uerbum salutis. Erudientes hortabatur, quatenus in melius proficerent, desides pungebat, superbos & inquietos ad poenitentiam reuocabat. Interea dum his sanctis operibus instaret, contigit beatum Dionysium Mediolanensis ecclesiæ archiepiscopum ab Arrianis in eorum blasphemias subscribere nolentem, imperatorum iussu in Armeniam exilio relegari, in eam uidelicet ciuitatem Redicianam, cui sanctus Aurelius præerat episcopus.

Hæc autem relegatio sanctissimi uiri Dionysij facta est ab impijs Arrianæ factionis episcopis sub Constantino, Constantio & Constante Imperatoribus, anno Domini nostri Iesu Christi 361. Liberio papa Romanæ ecclesiæ præsidente, qui & ipse eodem anno in exilium mittitur. At uerò sanctus Aurelius uenientem beatum Dionysium in ciuitatem suam Redicianam, ut uerum Christi discipulum cum ingenti lætitia suscepit, & cognitis causis sui aduentus iterum atque iterum complexans uirum, & cum lachrymans eum cōsolaretur audiuit, Lachrymas frater compece, Domini est terra & plenitudo eius, omnisque orbis Christiano patria est. Maxima Dionysius episcopus à beato Aurelio reuerentia susceptus, nec minore humanitate hospitalitatis & munificentia ab eo procuratus, in eadem ciuitate usque ad mortem, exilio relegatus permansit. Mutuæ igitur conuersationis introducta consuetudine, magna inter eos amicitia & familiaritas intercessit, quæ tunc cœpit in tempore & iam manet & perficitur in eternitate. Tanta uerò amborum sanctitas fuit, ut totam Armeniam fama eorum trāscurreret, & omnes homines in admirationem pertraheret.

Conflue

Confluebant infirmi ad eos & curabantur à languoribus inueteratis, ob-
 fessi quoq; à dæmonibus ipsis orantibus sanctis liberabantur. Tanta liqui-
 dem miracula omnipotens Deus per hos seruos suos operari dignatus est,
 ut Armeniam totam uirtute & doctrina eorum ad cultum sui misericors
 pater conuerterit. Sanctus deniq; Aurelius doctrina & prædicatione sua fi-
 deles quosq; diligentissimè præmonebat, Arrianæ pestem hæreseos fuge-
 re, & in fide sanctæ Trinitatis cum ecclesia sanctorum permanere. Quam-
 uis autem beatus Dionysius sub custodia teneretur, sicut relegati seruari
 eo tempore solebant, patuit nihilominus ad eum quandocunq; uolebat
 sancto Aurelio accessus, tantaq; sibi inuicem dilectione coniuncti sunt, ut
 simul & cohabitare uiui & consepeliri mortui condixissent. Verum post
 aliquot annos cum felix Dionysius mortem sibi instantem cerneret, bea-
 tum Aurelium his uerbis alloquitur, dicens: Scio frater charissime, finem
 mihi adesse in hoc mundo uiuendi, tempusq; resolutionis meæ iam instat,
 cursum consummaui, fidem seruaui, reliquum in præsentis seculo est unum
 quod à te peto, ut cum mortuus fuero, quam primùm potes, corpus meum
 ad ecclesiam meam Mediolanensem referas, ut quæ me uiuum habere non
 potuit, mortuum saltem habere mereatur. Neq; longi itineris incommo-
 do terrearis. Dominus erit tecum, merces tua magna nimis. Cui S. Aurelius
 nimia eius dilectione & amore deuinctus consensus, seq; rogata facturum
 promisit. Itaq; sanctus Christi confessor, imò & martyr Dionysius consum-
 mato uiuendi ordine moritur octauo calendas Iunij anno domini 379.
 Sunt qui scribunt eum relegatum in Cappadociam, ibiq; mortuum, & e-
 ius reliquias per S. Basilium episcopum Mediolanum ad diuum Ambro-
 sium fuisse remissas. Sed hæc opinionum diuersitas, apud eos qui nouerunt
 historias, facile potest concordari. Sanctus itaq; Aurelius uirtutum & mira-
 culorum gloria insignis, tum ut laudes hominum ex his nascentes decli-
 naret, tum ut defuncto satisfaceret amico. Post paucos annos reliquias beati
 Dionysij arte desiccatas naui imposuit, & ponto feliciter transmissis, Medio-
 lanensibus muris post longi spacium itineris, S. Ambrosio episcopo cum
 omni clero & populo in eius occursum extra urbem properante gloriosus
 inuexit. Quanta exultatione omnium sacrum cadauer fuerit exceptum, ne-
 mo facile dixerit, quippe quod omnes ut cælo remissum ducebant reue-
 rentia dignum. Diuus autem Aurelius (ut breuior sim) peracto pietatis
 officio, cum ad suam redire cogitaret ecclesiam, hortante Ambrosio, cui
 contradicere nefas ducebat, remansit, & Mediolanenses non minus quam
 proprius pontifex uerbo & exemplo ad amorem cælestis patriæ docere
 & inflammare curauit. Cumq; in orationibus quotidianis suam peregrina-
 tionem Domino dirigendam commendaret, post reuolutionem anni quo
 Mediolanum uenerat, apparuit ei sanctus Dionysius dicens, Exauditæ sunt
 orationes tuæ apud Deum frater Aureli, ecce Domino te ad æternæ felici-
 tatis gaudia uocante morieris, & iuxta corpusculi mei facellum optatam
 recipies sepulturam. Confestim febris inuasit S. Aurelium, qui disposito te-
 stamento ualedicens fratribus, inter manus diui Ambrosij episcopi Medio-
 lanensis commendatum, Domino spiritum emisit octauo calendas Iunij,
 eodem uidelicet die, quo & sanctus Dionysius ante triënum in Armenia
 discesserat, anno Domini trecentesimo octuagesimo tertio, Gratiano cum
 fratre Valentiniano imperante. Sepultus uerò est in proprio sarcopha-
 go ad latus S. Dionysij in Ecclesia Mediolanensi. Cuius exequias bea-
 tissimus pontifex Ambrosius cum multis lachrymis profecutus, illum ser-
 monem insignem fecit ad populum, qui incipit, Amisimus fratrem & pa-
 storem

S. Dionysius in
 custodia serua-
 tur.

Dionysii uerba
 ad S. Aurel.

Dionysius mori-
 tur.

Aurelius in Ita-
 liam proficiscitur.

Corpus Diony-
 sij Mediolanum
 introducitur.

Ambrosius deti-
 net Aurelium.

Dionysius appa-
 ret Aurelio.

Aurelius mori-
 tur.

Ambrosius oratio-
 nem facit in depo-
 sitione Aurelij.

*Durat sepultus
Mediolani annis
437.*

*Aurelius trāsfer-
tur Hirsaugiam.*

storem dulcissimum, imò præmissimus aduocatum: in quo laudes & præconia ipsius sancti præfulis Aurelij, magnis eloquentiæ uiribus effert in cœlum. Mansit itaque corpus S. Aurelij ibidem sepultum multis clarescens miraculis, à tempore imperij Gratiani usq; ad imperium Caroli Imperatoris Magni, per annos fermè 437. quousq; Nottingus Vercellensis episcopus magnis illud precibus ab Archiepiscopo Mediolanense impetratum, anno quinto Ludouici Imperatoris primi, ad suam ecclesiam transtulisset. Quod non longè postea sub eodem Ludouico, in Germaniã patriam suam euectum (sicut prædiximus in Hirsaugiense) monasterium collocauit, ubi usq; in præsentem diem meritis eius omnipotens Deus multas uirtutes & gna operatur.

DE LINTBERTO, PRIMO HUIUS
monasterij abbate, qui præfuit annis XVI. & de conuersatione
eius, gestisq; illius temporis.

*Lintbertus abbas
primus.*

*Qualitas Lint-
berti abbatis.*

*Quanto sit mona-
chus factus,*

*Conuersationis
eius sanctitas.*

*scripsit in Canti-
ca canticorum.*

*Rabanus præfuit
scholæ Fuldenſi
publicæ.*

ANno itaq; Domini 838. sub Ludouico Imperatore p̄ssimo, Lintbertus monachus Fuldenſis, primus huius monasterij abbas, constitutus electione fratrum, qui cum eo uenerant de Cœnobij Fuldenſis gremio, per Otgarium reuerendissimum Moguntinæ ecclesiæ archiepiscopum baculo pastoralis donatus est, & præfuit regimini huius Cœnobij annis sedecim. Natus erat parentibus non infimis, secundum seculi dignitatem, ex Sueuia, frater Bunonis abbatis Hirsfeldenſis, qui & ipse monachus sancti Bonifacij, sub abbate Baugolfo multis annis extitit. Porrò Lintbertus ab infantia deuotus Deo, monachus factus est in cœnobio Fuldenſi, anno ætatis suæ octauodecimo, sub præfato abbate Baugolfo, qui sancto Sturmone successerat, & per incrementum ætatis tam sub ipso Baugolfo, quam Egi-lone & Rabano successoribus, moribus sanctitatis, & scientia eruditionis multum profecit. Itaq; monachum induit anno Domini 796. indictione quarta. Ad Hirsaugiam uerò missus Abbatiam suscepit, anno domini (sicut prædiximus) 838. ætatis suæ 60. conuersionis uerò quadragesimo secundo, & rexit annis 16. Erat autem uir multum reuerendus, regibus ac principibus notus & familiaris: qui semper ex eo, quo monasterium ingressus est, non solum irreprehensibiliter uixit, sed quod amplioris censeatur uirtutis, tantæ sanctitatis emicuit, ut omnibus ueræ perfectionis in sua conuersatione præberet exemplum. Ad hunc Rabani præceptoris sui nonnulla in sacris literis scimus extare synthemata, quæ studiosi uiri ingenium potulasse uidentur. Legi sub nomine Lintberti abbatis pulcherrimum in Cantica canticorum Salomonis opusculum, in quo fidelis animæ Deum suum sitientis desiderij & statum, tam pulchrè, concinnè & propriè describit, ut nullus meo iudicio, què legerim, de hac materia clarius unquam tractauerit. An uerò huius author operis idè sit, abbas noster Lintbertus Hirsaugianus, non satis probatū habeo. Verum persuaderi posset amanti, quia quisquis tandem fuerit, sub Lothario Imperatore Ludouici filio scripsit, quod ex ipsius operis prænotatione constat. Cùm autem Lintbertus hic noster abbas Rabani Fuldenſis doctissimi per omnia uiri, multo tempore auditor & condiscipulus fuerit, non eum nisi eruditissimum euadere potuisse credendum est. Tenuerat enim ipse Rabanus adhuc monachus scholam monachorum publicam in cœnobio Fuldenſi, quam etiam abbas continuauit: in qua monachos non solum in sacris scripturis, sed etiam in secularibus literis omnifariam erudiuit. Nec solum Fuldenſis cœnobij monachos, sed etiam ex diuersis locis alijs ad se transmissos, multos in omni genere doctrinæ discipulos instituit. Ex his complures postea successu temporis ad magnas

magnas dignitates promoti sunt. Præceptorem habuerat ex discipulis Bedæ Anglici monachi reuerendissimum uirum Albinum monachum & Abbatem monasterij sancti Martini Turonensis, Magni Caroli Imperatoris quondam didascalum, à quo ipse hauserat in Gallia, quod alios in Germania postmodum docebat. At uerò Lintbertus Rabani primùm condiscipulus & postremùm auditor, quod à bono præceptore didicerat monachus, abbas non neglexit. Erat sanè regularis disciplinæ studiosissimus cultor, qui non solum uiuere secundum normam sanctissimi patris nostri Benedicti subditos sibi monachos uerbo docuit, sed etiam in omnium uirtutum plenitudine conuersando, oues sine reprehensione præcedens, ut bonus pastor exemplo boni operis patuit. Eius siquidem meditatio die ac nocte in lege Domini continuata semper extitit, qui sine intermissione orans ad Dominum, uerus Christi discipulus in finem permanlit, fama sanctitatis & eruditionis eius se per omnem circa regionem diffundente, multi uiri nobiles filios suos magisterio eius instituēdos tradiderunt. Complures etiam ex his qui clari apud homines in seculo uidebantur, ultrò se illius disciplinae propter amorem regni cœlestis subdiderunt, unde numerus fratrum breui auctus ualde cœpit excrescere, & substantia temporalis & multorum oblatione dilatata fuit. Hisdem temporibus monasterium Corbeie in Saxonia sub regula sancti patris nostri Benedicti, nouitatis suæ sumpsit exordium, quod fundari cœptum est anno Domini 822. indictione 15. quod penè eodem tempore cum isto monasterio diui Aurelij pontificis completum inhabitari cœpit. Eodem sermè tempore monasterium sanctorum Marcellini & Petri martyrum, in loco qui dicitur Selgenstadt in Moguntinensi parœchia, sub regula diui patris nostri Benedicti fundatum per Ludouicum Imperatorem primùm extitit, cooperatione uenerabilis uiri Einhardi olim Cancellarij, tunc autem monachi & primi eiusdem cœnobij abbatis, in quo corpora prædictorum duorum martyrum Marcellini & Petri, anno Domini 828, à Roma, procuratione Imperatoris mense Nouembri alla honorificè reposita sunt. Temporibus Lintberti abbatis primi sancti Aurelij Hirsaugiensis, circa annum Domini 840. Sub Ludouico Imperatore pijsimo & filijs eius claruerunt in ordine nostro benedicto multi celeberrimi uiri, sanctitate & eruditione scripturarum insignes, qui uelut astra cœli totam ecclesiam moribus & doctrina mirum in modum illustrarunt. Rabanus Maurus abbas Fuldenis, de quo supra diximus, his temporibus apud omnes in precio habebatur, propter integritatem uitæ & inæstimabilem scientiæ disciplinam. Qui quanta scripserit, tam in libro nostro de Ecclesiasticis scriptoribus, quàm in secundo de Illustribus uiris ordinis nostri, magna ex parte demonstrauimus. Denicq; anno Domini 842. qui abbatis Lintberti quartus annus erat, de Fuldeni monasterio per fraudes quorundam incitatus exiit, atque ad Ludouicum, filium Ludouici senioris Imperatoris confugiens, usq; ad mortem Otgarij Archiepiscopi Moguntinensis, qui eum expulerat propter quam nescio causam, quasi exul remansit. Sed post annos quinque mortuo Otgaro Rabanus archiepiscopus in locum eius successus anno Domini 847. indictione 10. omnium suffragio sedit annis nouem. Homo in pauperes misericordissimus, qui ecclesiam suam moribus & scientia strenuè gubernauit. Claruit etiam in eisdem temporibus in Saxonia Haymo ex monacho Hirsfeldensis cœnobij, tertius episcopus Halberstatis, qui anno Domini 840. indictione 3. in episcopum ordinatus præfuit annis 3. In omni sanctitate & doctrina, qui multa præclara uolumina scripsit, de quibus in præfatis libris nostris fecimus mentionem. Einhardus quoq;

Albinus præceptor Rabani.

Abbas Lintberti religio.

Multiplicatio fratrum sancti Aurelij.

Corbeia Fundatur in Saxonia.

Selgenstatis monasterij fundatio.

Viri ordinis nostri insignes.

Rabanus ex abbate archiepiscopus.

Haymo episcopus Halberstatis.

ex imperiali cancellario monachus, & ex monacho primus abbas in *Seh-*
genstad, uir doctus & religiosissimus, inter alia eruditionis suae monimen-
 ta scripsit gesta Magni Imperatoris Caroli, in nouo volumine. Historiam
 quoque sui temporis, & quaedam alia, quibus se non modo Latinae linguae,
 uerum & Graecae peritum ostendit. *Freculphus* monachus *Fuldensis*,
 qui scripsit ab origine mundi usque ad incarnationem Domini chroni-
 cam ualde insignem, quam de septem aetatibus mundi praenotauit: episco-
 pus *Lexouienlis* his temporibus claruit, qui sua praedicatione & sanctitate
 multos in agnitionem ueritatis erudiuit. *Floruit* etiam circa haec tempo-
 ra *Hecti* ex abbate monasterii *Mediolanensis*, archiepiscopus *Treueren-*
sis, qui fundauit (monente sancto Materno in somnis) monasterium cano-
 nicorum regularium in *Confluentia*, ubi uidelicet *Mosella* *Rhenum* in-
 fluit, in quod corpus sancti *Castoris* de *Cardona* transferens collocauit. Sed
 canonici sancti *Castoris* ante plures annos regulam abiecerunt. Idem ue-
 ro episcopus anno octingentesimo trigesimo octauo, quo *Hirsaugia* fun-
 data est, moritur: & apud sanctum *Mathiam* extra *Treuerim* sepelitur. *Hila-*
deuinus quoque abbas sancti *Dionysii* *Parisiensis*, uir undecunque doctissi-
 mus, descripsit uitam & passionem sancti *Dionysii*, ad *Ludouicum* impera-
 torem primum. Qui anno Domini 828, ossa sancti martyris *Sebastiani* a
Roma transtulit in *Galliam*: cuius caput post multos annos in monaste-
 rio nostri ordinis *Treuerensis* diocesis, quod *Viridisaugia* nuncupatur, a
 fundatore ipsius repositum est. Eodem tempore apud *Gallos* magno fuit
 in precio *Theodulphus*, ex abbate *Floriacensis* monasterii episcopus *Au-*
relianensis, non minus sanctitate uitae, quam eruditione *Scripturarum* omni-
 populo uenerabilis. Hic a *Ludouico* imperatore positus in custodiam, ne-
 sentientes, hymnum quem in die *Palmarum*, in statione cantare solemus,
 composuit: quem quum eo die Imperatore prope custodiam in processio-
 ne solenni transeunte, dulci melodia uoce canora personasset, delectatus
 ille & uiri constantia & dulcedine symphoniae, mox eum dimitti praconis
 uoce mandauit. Incipit autem hymnus ipse conuenienti carmine editus,
Gloria, laus & honor sit tibi, &c. *Strabus* quoque monachus *Fuldensis*,
Rabani auditor & scriba, huiusmodi claruit temporibus: qui multa & uaria scri-
 psit, sicut in alijs libris de *Scriptoribus*, editis declarauimus. Hic *Fuldensis*
 monasterii *Chronicam* inchoauit, quae per alios succedentes continuata,
 non paruum nobis in editione huius operis, iuuamen praestitit. Sed &
Angelonus monachus *Luxouienlis* coenobii, in exponendis *Scripturis* di-
 uinis, hoc tempore doctissimus apparuit. De quo alibi fecimus mentionem.
Ansegisus ex abbate *Bobiensis* monasterii archiepiscopus *Senonen-*
sis, uir in *Scripturis* doctus, & in consilijs regum magnus & celeberrimus,
 plura scripsit, quorum alibi ratio habetur. *Iohannes* abbas *Vercellensis*,
 natione *Scotus*, Graecae & Latinae doctissimus, his temporibus claruit: qui
 iubente *Carolo*, *Ludouici* imperatoris primi filio, libros sancti *Dionysii*
Areopagita in *Latinum* primum omnium transtulit, & commentarijs non
 spernendis exornauit, De *Naturae* quoque diuisione, librum multae subtilitatis,
 cum plerisque alijs quae non uidimus, composuit. *Aldericus* monaste-
 rij *Ferrariensis*, nostri ordinis abbas post *Hieremiam*, sed ante *Ansegisum*
 immmediate archiepiscopus *Senonenlis*, his temporibus factus est. Cor-
 pora quoque sanctorum *Seueri* episcopi *Rauennatensis*, *Vinceniae* uxoris
 & *Innocentiae* filiae eius, per *Otgarium* archiepiscopum ad *Maguntiam* cum
 honore maximo translata sunt. *Heriolus* rex *Danorum* cum uxore & fi-
 lijs

Freculphus ex
 monacho episco-
 scopus.

Hecti ex abbate
 Archiepiscopus
Treuerensis.

Hildeuinus ab-
 bas s. *Dionysij*.

Sebastianus in
Galliam trans-
 fertur, caput uero
 in *Gronau*.

Theodulphus
Aurelianensis
 episcopus.

Hymnus in *Pal-*
mis, *Gloria, laus*
 &c.

Strabus mona-
 chus *Fuldensis*.

Angelonus mo-
 nachus.

Ansegisus ex ab-
 bate episcopus
Senonenlis.
Iohannes abbas
Vercellensis.

Aldericus ex ab-
 bate episcopus.

s. *Seuerus* trans-
 fertur.

Rex *Danorum*
 baptizatur.

Ihs Maguntia baptifatur, tempore huius primi Lintberti abbatis, & magna pars Danorum ad fidem Christi conuertuntur, per monachos Corbeienfis monasterij, qui amore supernae felicitatis, ad praedicandum Euangelium sanctum gentibus, Daciam ingressi fuerant. Amularius Fortunatus monachus Luxouienfis, postea Treuerensis Archiepiscopus, ac deinde sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalis, scripsit his diebus ad Ludouicum Imperatorē libros de officijs diuinis. Anno Ludouici Imperatoris 23. sub Lintberto primo huius cœnobij abbate, Nortmāni ad fines Hollandiae & Gallie primū applicuerunt, qui multis postea annis hinc inde cum ualido exercitu uagantes, infinita mala perpetrarunt. Anno Domini 838. qui fuit primus annus Lintberti abbatis, 15 calēdas Augusti sanctus Fridericus ecclesiae Traiectensis octauus episcopus, in armario eiusdem ecclesiae, post missarum solennia, dum orationi deuotus incumberet, à duobus satellitibus à Iudith imperatrice mercede conductis, crudeliter necatus, martyr summæ ueritatis effectus est. Dixerat enim ad Imperatorem episcopus, Non licet tibi habere Iudith filiam ducis Bauariae, tibi sanguine proximam, pro uxore: aut abijce illam, aut ego te autoritate omnipotentis excommunicabo. His uerbis impia Iudith exasperata, praconem ueritatis non post multum tēporis interfecit. Hoc immani scelere audito Gregorius papa quartus, Ludouicum Imperatorem pro agenda poenitentia in monasteriū Suefionensem posuit. Et Iesse episcopus Ambianensis Iudith imperatricem alteram Herodiadem uelo imposito monialem fecit. Ex hac imperatrice Ludouicus filium habuit Carolum cognomēto Caluum, qui postea anno Domini 876, imperator factus est. Hunc constituit ducem Bauariae, Sueuiæ & Burgundiae, alijs ex priore uxore filijs id agrē satis ferentibus. Demum anno Domini 840, dum Ludouicus Imperator poenitentia peracta filium suum Lotharium patri rebellem persequitur: ueniensq; ad monasteriū Hirsfeldense grauiter infirmatur, & curru atq; nauigio ad Ingelnheim imperiale palatium statim moritur 12 calēdas Iulij, anno Imperij suscepti 26. Cuius cadauer per Drogonem fratrem, episcopum Metensem, Metis in ecclesia sancti Arnolphi honorificè sepultum est. Drogo autē iste filius Caroli fuit magni Imperatoris & frater Ludouici primi, uir doctus & amator religionis, ex monacho factus est episcopus praefatae ecclesiae Metensis, pro cuius decore multa fecit. Mortuo Ludouico Imperatore pijsissimo, Lotharius filius eius succedēs imperauit annis 16. Habuit tres fratres ex patre: Pipinū, quem fecit ducem Aquitaniae: Carolū Caluum, cui celsit in diuisione paterna regnum occidentale à Britannico Oceano usq; ad Mosam fluuium: Ludouicum, qui regnum occidentale, omnem uidelicet Germaniam usq; ad Rheni fluentia, cum quibusdam alijs ciuitatibus adiacētibus pagis trans Rhenum, propter uini copiam forte consecutus est. Ipse uerò Lotharius maior nati, imperatoris nomen cum toto regno, quod usq; in hodiernum diem ex eius nomine Lotharingiam appellamus: quanquam modò sit ducatus, & tota prouincia, necnon & omnia regna Italiae cum ipsa Vrbe Roma, in portionem suam accepit. Vxorem habuit Egillam, regis Angliae filiam, quae peperit ei duos filios, Lotharium & Ludouicum postea imperatorem. Claruit his temporibus Alfridus, ex monacho Corbeienfis cœnobij episcopus Hildenshemensis quartus, uir Deo uerè dilectus, & in omni uita sanctissimus, qui rexit Ecclesiam sibi commissam strenuè annis 28. & construxit maiorem ecclesiam praefatae urbis, in qua & sepultus est. Fuit autem electus in episcopum anno Lintberti abbatis nono, qui fuit Dominicæ incarnationis 847, indictione decima. Rabanus archiepi-

Amularius ex monacho Treuerensis archiepiscopus. Primus Normanorum incurfus.

Sanctus Fridericus episcopus Traiectensis martyr.

Scelus magnum Imperatricis Iudith. Imperator cum uxore deponitur.

Carolus Caluus filius Ludouici.

Imperator Ludouicus moritur.

Drogo frater Imperatoris ex monacho.

Ludouicus filios habuit.

Diuisio inter fratres facta.

Lotharius Imperator.

Alfridus ex monacho episcopus Hildesheimensis.

Synodus Moguntiae celebratur à Rabano.

scopus Moguntinus, iussu Lotharij Imperatoris synodum apud Moguntiam episcoporum & abbatum conuocauit, anno Domini 848, indictione undecima, in qua haeticum quendam, nomine Godschalcū presbyterum condemnauit, & multa ad decorem & utilitatem ecclesiasticam constituit. Fuerunt inter alios ibi praesentes celeberrimi uiri episcopi, Hecti archiepiscopus Treuerēsis, Hildeboldus archiepiscopus Coloniensis, Altfrius episcopus Hildesheimēsis, Haymo episcopus Haluerstatensis, Ludericus episcopus Bremēsis, Lintbertus primus iste abbas sancti Aurelij Hirsauigienlis, Vualdo abbas Fuldensis, Einhardus abbas Selgenstetensis, Brunuart abbas Hirsfeldensis, Bertolphus episcopus Mediolacensis: Aduentius abbas Metensis, postea ibidem episcopus: Radulphus abbas S. Medardi Suefsionensis, postea Bituricensis archiepiscopus. Et alij multi episcopi, abbates & monachi, inter quos complures erant uita & doctrina famosissimi. His diebus quaedam mulier fingens sibi angelum Dei apparuisse, qui nouissimum diem iudicij mox instare pronunciaisset, multos tam ex clero quam ex populo, per dioecesi Moguntinam decepit. Quae tandem per Rabanum archiepiscopū comprehensa, confessa est, fuisse se per cōsiliū cuiusdam presbyteri ad hoc quæstus gratia inductum. Anno Lintberti abbatis 11. corpus sanctae imperatricis Helenae matris Constantini Magni per Theogisum monachum à Roma transfertur ad Galliam, & in Remensi collocatur parochia, cuius caput hodie in Treuerensi ecclesia ostenditur.

Anno enim decimotertio, fames praeualida Germaniam ita uastauit, ut pater filium inedia mortuum, ad ignem coctum māducare uoluerit, si per uicinos casu non fuisset interceptus. His diebus Lintberti abbatis praestantissimi, in pauperes clementia magnum & ei nomen & monasterio Hirsauigienli profectum accumulauit. Quanto enim plura in usus pauperum distribuit, tanto maiora recepit. Rabanus etiam archiepiscopus multam ea fame perdurante pauperibus munificentiam exhibuit. Circa haec tempora rex Christianissimus Angliae Adolphus Romam pergens, sub Leone papa quarto, ex maxima deuotione Romanae ecclesiae tributariam fecit prouinciam suam, instituens, ut ex singula domo singulis annis sancto Petro nummus solueretur argenteus. Anno Lintberti abbatis decimotertij, Lupus Seruatus presbyter, uir doctissimus, ad quem Rabanus adhuc abbas scripsit olim octo libros in Epistolam Pauli ad Romanos, migravit ad Dominum. Is ante biennium praesens in synodo Moguntinensi presbyterum illum Godscalcum de libero arbitrio, praedestinatione & sanguine Christi, malè sentientem ac multos conturbantem, fortissima disputatione coram omnibus qui aderant, manifestè uicit & confutauit. Qui etiam ad euidentiorem declarationem ueritatis, inter alia quae scripsit, de his quoque rebus tractatum pulcherrimum composuit. Anno Lintberti abbatis decimo quinto, qui est Domini 853. obiit sanctus Haymo, tertius episcopus Haluerstatensis, ex monacho Hirsfeldensi, uir per omnia Deo dilectus, qui uerbo, scripto & exemplo, multos ad semitas iustitiae reuocauit, & in maiori ecclesia Haluerstatensi sepelitur. Cui sanctus Hildegrius in episcopatu successit annis ferè 34. Claruit his temporibus sanctus Anscarius, ex monacho coenobij Corbeiensis primus archiepiscopus Bremensis, ante quem tres fuerunt episcopi, uidelicet Vuilhardus, Vuillericus & Ludericus, sub archiepiscopo Coloniensi. Sed Lotharius imperator destructa per Danos ciuitate Hamburg, archiepiscopatum qui tum erat ibidem transtulit in Bremam, cui sanctum ipsum Anscarium praefecit, qui sedit annis trigintaquatuor, uir doctus atque sanctissimus, qui multis in uita & post mortem miraculis

Episcopi & abbates qui interfuerunt synodo.

Lintbertus in eadem synodo fuit.

Error pseudoprobetissae.

Sancta Helena.

Fames in Germania fuit.

Lintberti misericordia.

Anglia sit tributaria papae.

Lupus presbyter

Errores Godscalci presbyteri.

Haymo obiit.

Hildegrius successit Haymoni.

Anscarius.

culis claruit. Sepultus est in ecclesia Bremensi. Festum eius tertio nonas Februarij colitur. Floruit etiam hoc tempore Leo papa quartus, ex monacho cœnobij diui Martini in urbe, tunc ordinis nostri primū presbyter cardinalis tituli Sanctorum quatuor coronatorum à Sergio pontifice ordinatus, eoq̃ mortuo succedens in pontificatu summo præfuit annis octo, mensibus tribus, uir doctus & uita sanctissimus, qui mortuus in catalogum sanctorū relatus est: cuius festum 16 cal. Augusti colitur. Lintbertus autem abbas primus, uir ualde uenerabilis, post multos labores pro Dei amore in sancta religione habitos, senioq̃ confectus, ad Christum toto corde suspirans moritur tertio idus Iunij, sub Lothario imperatore, anno Domini 854 indictione 2, ætatis suæ 76, suscepti uerò regiminis abbatia anno 16 nondum completo: qui monasterio huic laudabiliter & utiliter præfuit, & multa per suam conuersationem sanctissimam donatione fidelium bona acquisiuit: cui in abbatia huius monasterij, Gerungus monachus successit annis duobus & triginta, de quo postea dicemus. Hoc ipso anno reuerendissimus abbas Lintbertus obiit, Nortmanni Britanniam, Galliam & Franciam crudeliter deuastant, ciuitatem Nammetensem subuertunt, & episcopum in sabbato sancto baptismi consecrationi intentum cum toto clero occidunt. Templum quoq̃ sancti Martini Turonensis concremant. Sancto papa Leone mortuo eodem anno Ioannes Anglicus successit duobus annis & mensibus tribus, quem ferunt quidam foeminam extitisse, & uni familiari soli cognitam, & ab eo compressam peperisse in strata publica. Et ob id nonnulli eam inter pontifices ponere noluerunt, quasi indignum facinus abhorrentes. Sed nos iam cursu uenerabilis Lintberti consummato, stylum ad successorem uertamus.

Leo quartus papa ex monacho.

Lintbertus primus abbas Hirsaugiensis meritur.

Nortmanni Galliam inuestiant.

Fœmina papatum obtinuit.

DE VENERABILI GERUNGO, SECUNDO ABBATE,
qui præfuit annis triginta duobus, & qualia temporibus
suis gesta sunt.

Mortuo igitur atque sepulto reuerendissimo abbate Lintberto, non sine magna tristitia fratrum, quippe qui maximo eius tenebantur amore: mox ad electionem noui pastoris conuenientes, uenerabilem uirum Gerungum in demortui patris locum constituere pastorem, anno Domini 854, indictione secunda: Lotharij primi imperatoris anno 14. qui præfuit huic monasterio annis 23. Is uerò Gerungus in Fuldensi cœnobio monachus factus sub Rabano abbate, cum Lintberto abbate & alijs fratribus in principio foundationis huc missus aduenit, qui se dignum sancti Benedicti patris filium semper exhibere cupiens propositum monasticum, quod semel pro Dei amore sumpserat inuiolatum, usque ad mortem custodiuit. Vnde cum Lintberto mortuo multi pastoralis cura monachi in hoc cœnobio essent digni, tamen inter dignos dignior iste apparuit, qui ut Aioth ambidexter, ita ad curam uidebatur rerum temporalium idoneus, ut spiritualium curam anteferre omnibus & uellet & posset. Audiuit Rabanum in Fuldensi monasterio legentem, quo in abbatem sublimato eius discipulus Strabus scholæ publicæ prælatus est, qui hunc Gerungum tunc adolescentem Rabano præcipiente singulari diligentia prosequutus est. Mos erat in præfato Fuldensi cœnobio his temporibus monachos non solum in scripturis sanctis instituere, sed etiam in omni secularis scientiæ literatura ad plenum erudire. Probè enim iudicabant sapientissimi uiri diuinas scripturas neminè posse perfectè intelligere, quem literas secularis doctrinæ contigisset ignorare, Extant multa monachorum istius temporis præclara uolumina, in quorum comparatione ea, quæ hodie cuduntur à plerisque tan-

Gerungus abbas Hirsaugiensis.

Vita Gerungi describitur.

Gerungus audiuit Rabanum abbatem.

Non contemptores secularis literaturæ monachi.

quam palea uilescunt. Reperi autem inter alia Strabi huius opuscula, libellum de Arithmetiis dimensionibus, quem scripsit ad istum Gerungū abbatem sancti Aurelij, cui præponit epistolam sic incipientē: Reuerendissimi aeternæ beatitudinis præmium possidere. Ex his intelligere possumus, Gerungum abbatem in omniliteratura fuisse studiosum, quia nisi extitisset doctissimus, nunquam uir tantus de tam subtili disputatione scripsisset, maximè in tanta doctorum uirorum copia ad ignarum. An uerò etiam Gerungus ipse aliquid scripserit, incertum habemus: quem tamen fuisse doctissimum, postquam tantos audierit præceptores, non dubitamus. Longa æta præclare gesta monachorum & abbatum Hirsaugiensis cœnobij in obliuionem deducens, uenire ad nostram notitiam non permisit. Fuit autem Gerungus uir strenuus, & maximus regularis discipulus amator: qui ab ineunte ætate à bonis præceptoribus in timore Dei fundatus, bonum se pastorem ouibus sibi cōmissis opere & sermone usq; ad uitæ finem exhibuit. Qui quamuis in conuersatione spiritali super omnes esset diligens & studiosus, curam tamen rerum temporalium non neglexit, quin potius eo præfidente monasterio substantia temporalis mirum in modum aucta fuit. His temporibus Bruno dux Saxonum construxit monasterium illud quondam celeberrimum in Saxonia, quod Gaudersheim dicitur, in quo moniales secundum regulam diui patris nostri Benedicti uiuentes, posuit. Post eum filius eius dux Ludolphus qui opus inceptum à genitore suo perfecit. Prima autem eiusdem monasterij abbatissa fuit Hadmodis eiusdem ducis Ludolphi senior filia, quæ præfuit Christi uirginibus annis duobus & uiginti, in multa uitæ & conuersationis sanctimonia. Qua mortua, soror eius nomine Gerburgis in abbatia successit annis 14. uirgo & ipsa sanctissima, quæ multis effulsit in uita & post mortem clara uirtutibus. Qua tandem & ipsa de medio sublata, tertia ducis Ludolphi filia in abbatissam electa fuit nomine Christina, quæ in sancto uirginitatis proposito religiose conuersando, à sanctitate præcedentium sororum non recessit. Idem quoq; Ludolphus dux construxit & aliud monasterium uirginū in Saxonia dictum Brunteshusen, & utriusq; confirmationem à papa Nicolao cum multis sanctorum reliquijs obtinuit. Claruerunt his temporibus ex ordine monastico multi excellentissimi pontifices, sanctitate & scientia literarū insignes, Abbates quoq; & monachi tam uita quam eruditione scripturarum celeberrimi, qui multa & uaria ad ædificationem posteritatis in re literaria, uolumina ediderunt. Abbo ex abbate monasterij sancti Germani fit episcopus Altiiodorensis, frater Helibaldus ante eum ibidem episcopus extitit, ambo uiri strenui atq; sanctissimi, & tam in diuinis scripturis, quam in seculari scientia nobiliter eruditi. Christianus qui & Druthmarus monachus Corbeiensis uenerabilis presbyter, multa his temporibus in expositione diuinarum scripturarum uolumina componit. De quo nos in alijs libris de Scriptoribus ecclesiasticis, latius fecimus mentionem. Egil abbas monasterij Proueniensis in Treuerensi parœchia constitutus est, primo anno Gerungi, uir nobilis atq; doctissimus, amicus regum & principum, qui in regulari conuersatione maximum nomen laudis acquisiuit. Anno secundo Gerungi abbatissæ, qui fuit domini 855. Lotharius Imperator senio confectus conuocatis primoribus regni, imperium inter filios diuisit: & Ludouico quidem Italiam tradidit, cumq; imperatorem constituit; Lothario autem, regnum quod

Epistola Strabi
ad Gerungū.

Fuit uir in omni
bus doctissimus.

Commendatur ex
zelo discipline
abbas.

Gaudersheim fū
datur in Saxonia

Tres ducisse si
unt abbatisse.

Brunteshusen
fundatur.

Abbo episcopus
ex abbate factus.

Christianus mo
nachus doctiss.

Egil abbas Pru
miciensis.

Imperium tripar
tite diuiditur.

quod à suo nomine Lotharingiam uocari diximus, concessit. Carolo uerò qui iunior natus erat, regnum Prouincię dedit. Quibus ritè dispositis, ualedicens suis seculum reliquit, & Prumiense monasterium sub præfato abbate Egilone ingressus, monachus factus est, qui in sancta religione secundum regulam sanctissimi patris nostri Benedicti laudabiliter perseverans usque ad finem, tandem optimè consummatus moritur 3 cal. Octobris, ibidem sepultus. Post Lotharium itaq; monachum factum Ludouicus eius filius imperauit anno uno & uiginti. Anno autè Gerungi abbatis tertio, qui fuit Domini 856. Lotharius rex frater Ludouici Imperatoris duxit in uxorem Thiedbergam filiam patris sui Caroli Calui postea Imperatoris. Sed non multo post repudiavit eam, & superduxit Vualdradem concubinam suam pristinam, sororem Guntheri archiepiscopi Colonienfis, ex qua cõiunctio ne multa mala non solum illi, sed etiam omni regno eius suborta sunt. Eodem anno Rabanus archiepiscopus Moguntinus moritur, & in monasterio sancti Albani, non sine sanctitatis opinione sepelitur, uir doctus & in pauperes misericordissimus: quippe qui tempore famis, quæ anno Lintberti abbatis 13 totam Germaniam opprefferat, multorum inopiam releuauit. Morabatur enim eo tempore in quadam uilla parochię suæ, cui uocabulum est Vinicella, nunc uerò corrupto nomine Vuinckel appellatur, & pauperes de diuersis locis uenientes suscipiens, quotidie plus quam trecentos alimento sustentabat, ex his qui in præsentia illius assidue uescabantur. Venit autem die quadam inter alios mendicantes mulier quædam inedia penè consumpta, cum puerulo paruulo, quæ priusquam ad limen portæ domus episcopalis pedem imponderet, præ nimia imbecillitate corruens spiritum exhalauit. Puer autem mammillam genitricis mortuæ iacentis, tanquam adhuc uiueret extrahens & sugere tentans, omnes intuentes gemere ac flere coëgit. Successit ei in archiepiscopatu Moguntinensi Carolus annis septem. Circa hæc tempora Nortmanni cum Danis, Hollandiæ cum ingenti multitudine classibus applicantes, Duerstradem uicium nominatissimum, in quo parochiales ecclesiæ fuisse memorantur quinque & quinquaginta, penitus destruxerunt, interfectis omnibus habitatoribus eius. Deinde ciuitatem Traiectensem capientes destruxerunt, funditus omnem populum cum clero uniuerso crudeliter necantes. Hungerus autem Traiectensis eo tempore præsul, cum paucis Canonicis fuga lapsus, uenit ad Lotharium quondam Imperatorem in monasterium Prumiense. Anno Gerungi abbatis Hirsaugiensis sexto, claruit Huchbertus ex duce monachus, & abbas monasterij sancti Richarij, frater Thiedbergæ reginæ, uir sapiens & strenuus, cui Lotharius ducatum inter Iurum & montem Veneris regendū cõmisit. Verum cum Lotharius Thiedbergam reginam sororem Huchberti abbatis postea superinducta pellice Vuldrada abijceret, abbatem sensit inimicum, quo procurante tandem sortorem recipere coactus est. Anno Gerungi abbatis septimo, qui fuit Domini octingentesimo sexagesimo. Ludouici uerò Imperatoris quarto, in ciuitate Moguntinensi diabolus nequitiam suam & odium erga hominem euidenter exercebat. Lapides de fenestris domorum iecit in homines, percussit nocturne die quasi malleis quibusdam fortiter parietes, pulsabat multorum ad ianuas, inde manifestè loquendo furta passim prodidit, & magnam inter homines discordiam seminauit. Deinde animos omnium contra unum hominem concitauit, quasi pro illius peccato cæteri talia paterentur, cuius fruges in unum coaceruandas incendit. Vbicunque intrasset ille homo, statim domus per dæmonium illud incendebatur, ita ut ei iam nisi in agris

Lotharius Imperator fit monachus.

Ludouicus fit Imperator.

Lotharij regis adulterium.

Rabanus archiepiscopus moritur

Misericordia eius in pauperes.

Nota miserabilis casus.

Nortmannorum incursus.

Hugbertus abbas ex duce.

Diabolus per triduum Moguntinam uexat terribiliter.

Improbitas dæmonis huius.

nullus esset manendi locus. Propter hoc litanias presbyteris agentibus, & aquam benedictam spargentibus, hostis naturæ humanæ à lapidibus iacendis interim aliquantulum cessauit: quibus recedentibus, diabolus horribiliter clamans dixit, se sub cappa unius sacerdotis, cuius nomen expressit, dum aspergeretur aqua benedicta, quasi cum amico familiari latuisse, quæ & accusauit publicè, quòd cum procuratoris filia concubiuisset. Itaque per triennium continuum sic perstitit, donec ibidem multa ædificia incendio consumeret. Audiebatur quidem clamans, ululans, loquens, pulsans, percutiens parietes, & iaciens lapides in homines, sed nihil penitus uidebatur. Verùm alibi legimus, hæc non in ciuitate Moguntina, sed in quodam uico eius diœcesis contigisse. Hoc ipso anno Gerungi septimo, indictione octaua, moritur apud Moguntiam Probus presbyter & monachus sancti Albanii, uir sanctus, atq; doctissimus, cuius conuersatio & studium eandem ecclesiam Moguntinam mirificè illustrauit. Hoc eodem anno sanctus Meginradus, ex monacho cœnobij Augiensis eremita in Nigra sylua, noctu in cella sua à duobus latronibus, magnam se pecuniam apud illum reperturos existimantibus martyrizatur 12 calendas Februarij: cuius corpus ad monasterium Augiense reductum & sepultum infinitis miraculis multo tempore coruscauit. Porrò latrones duobus coruis, quos sanctus Meginradus nuerat, insequentibus eos prodi, secundum leges patriæ rotati sunt. Claruit his diebus Egilo, ex monacho Senonensis post Vuanlonem archiepiscopus, uir omni bonitate cōspiciuus, & dignus ouium Christi pastor. Eo tempore fames & mortalitas magna per regnum Francorū efferbuit, & maxime per Aquitaniam & Burgundiam, ita ut præ multitudine morientium non esset qui mortuos sepeliret. Eodem anno Egil abbas Prumiensis abbatiam suam sponte resignauit, cui Ansbaldus in regimine successit, uir omni sanctitate & bonitate conspicuus, qui uerbo & exemplo multos ad amorem cœlestis patriæ conuertit. Claruit h̄isdem tēporibus Mico monachus sancti Richarij, uir studiosus & ualde doctus, qui multa & uaria scripsit, tam metro quàm prosa excellenter edita. E quibus legimus librum diuersorum Epigrammatum. Excerpta quoque Poëtarum, librum etiam Ænigmatum, & quædam alia. Notgerus ex monacho sancti Galli episcopus Leodiensis, his temporibus inter Ecclesiasticos scriptores clarus habetur, qui primus usum Sequentiarum adinuenit, quas cantari in ecclesia cis Alpina Nicolaus papa primus consensit. Huius Notgeri discipulus fuit Salomon, ex monacho Constantiensis postmodum episcopus, qui & ipse nonnulla ingenij præclari posteris monimenta reliquit. Vuandelbertus quoque monachus Prumiensis cœnobij sub abbate uenerabili Ansaldo, hoc ipso tempore claruit: qui inter alia ingenij sui opuscula uitam & miracula sancti Goaris presbyteri & eremitæ iuxta Rhenum in Treuerensi parochia quiescentis, in duobus libris comprehendit. Anno autem Gerungi abbatis octauo, Vualdo Fuldensis abbas deponitur à Ludouico Imperatore, cui Thiothe succedit. Anno autem eius 10. qui fuit Domini 863. obiit Carolus Moguntinensis: cui Lintbertus succedit. Ad hunc Lintbertum scripsit Otridus monachus Vuissenburgensis, quondam Rabani auditor quatuor libros Euangeliorum metricè in lingua nostra Theutonice quibusdā regulis formata: ut paucissimi hodie reperiātur, qui eius scripta intelligant. Scripsit & alia plura, de quibus in minori catalogo Germanorū fecimus mentionē. Vuerebertus etiam monachus S. Galli, uir in omni scientia tam seculari quàm diuina doctissimus, his tēporibus inter scriptores clarus habetur, qui multa ingenij sui monimenta posteris legenda cōposuit.

Rutha-

Sanctus Probus
monachus et presbyter moritur.

Meginradus monachus martyrizatur.

Egilo ex monacho archiepiscopus.

Ansbaldus abbas claret.
Mico monachus sancti Richarij

Notgerus ex monacho episcopus.

Salomon ex monacho episcopus

Vuandelbertus monachus Prumiensis.

Abbas Fuldensis deponitur.

Otridus.

Vuerebertus.

Ruthardus quoque monachus, huius cœnobij Hirsaugiensis unus ex primis missis, à Fulda, Rabani & Strabi monachorum quondam auditor atque discipulus, uir undecunque doctissimus, metro excellens & prosa, inter scriptores huius tempestatis celeberrimi nominis fuit. Qui (ut scribit Meginfridus monachus Fuldenfis in Chronica) uir in omni scientia & sanctitate conspicuus, tantæ fuit eruditionis & probitatis, ut quum Ludouicus imperator eum post mortem Haymonis episcopi uellet in locum eius Haluerstatis ecclesiæ ordinare pontificem, consentire noluit, dicens notabile uerbum: Da episcopatum alteri, qui sit idoneus: ego quietem uitæ regularis, & studium Scripturarum, omnibus diuitijs & honoribus mundi incomparabiliter duxi præferendum. Scripsit autem inter cætera ingenij sui opuscula, passionem sancti Bonifacij archiepiscopi heroico carmine pulcherrimè in duobus libris. Hic primus inter omnes quos ego legerim, regulam sanctissimi patris nostri Benedicti commentario glossare ausus est: cuius expositionis proœmiũ sic incipit, post exordium ipsius regulæ: Tres enim sunt Ecclesiasticæ disciplinæ: prima physica, idest naturalis: secunda ethica, idest moralis: tertia logica, idest rationalis: nã physica, deriuatur ab eo quod est physis, natura, &c. Scripsit insuper de musica, geometria, arithmetica, & cæteris artibus humanitatis plura opuscula. Ipse enim primus in cœnobio sancti Aurelij, ut Meginfridus testis est, monachis diuinas scripturas & seculares literas legere, more Fuldensium cœpit. Tam uerò eruditus in omni scientia fuit, ut non solum monachi de alijs cœnobijs ad audiendum illum, sed etiam seculares certatim confluerent. Moritur autem plenus dierum et sanctitate, anno Gerungi abbatis 12. qui fuit Domini 865. indictione 14. sepultus in ecclesia sancti Aurelij, octauo calendas Nouembris, cui Richbodo monachus hoc epitaphium posuit:

Hoc per iter, rogo, qui pergis ritè uiator,
Paulisper siste gressum, hunc titulumque lege:
Ipsum perspectum supplex memorare sepultri,
Ruthardique pius, dic Miserere Deus.

Hartmondus præterea monachus sancti Galli, uir studiosus & doctus, ad quem Otridus præfatus Vuissenburgenfis, & noster hic Ruthardus sancti Aurelij multas epistolas scripserunt, ingenium suum uaria edendo acuit, & post Notgerum publicæ monachorum scholæ præfectus, complures post se discipulos in omni sapientia doctissimos reliquit. Sanctus papa Nicolaus primus Lotharium regem, fratrem imperatoris, propter Thiedbergam reginam iniuste repulsam, unà cum pellice Vualdrada excommunicat ad instantiam fratrum reginæ, qui causam ad apostolici audientiam detulerunt. Ob eandem causam Guntherus Coloniensis, & Thiedgaudus Treuerensis archiepiscopi, ab eodem papa depositi, usque ad laicalem statum dignam iniquitatis suæ mercedem acceperunt. Quippe qui falsis criminibus arte confictis, reginam innocentem damnare præsumpserunt. Acta sunt hæc anno Gerungi abbatis tredecimo, qui fuit Domini 866. Ludouici autem imperatoris secundi undecimo. His temporibus imperator Bulgarum cum omni gente sua ad fidem Christi conuersus, fit monachus. Sed quum filius eius iuueniliter agens, ad cultum gentilitatis redire cogitaret, pater cingulo regioque cultu resumpto, eum insequutus cepit, oculisque effossis in carcerem trussit. Minoreque filio in regnum locato, ad monasterium reuersus usque ad mortem in proposito monachico permansit. Anno Gerungi abbatis 16, corpus sancti Mauri discipuli diuini patris nostri Benedicti abbatis, propter timorem Nortmannorum, à Glandifolio ad monasterium Fossacense in Burgundiam

Ruthardus.

Meginfridus
chronographusRuthardi pius
responsus.

Ruthardi scripta

Ruthardus schola
monachorum
præfuit.

Ruthardus moritur.

Ruthardi epitaphium.

Hartmondus.

Lotharius rex
excommunicatusTreuerensis &
Coloniensis
episcopi deponitur.Imperator Bulgarum
fit monachusSanctus Maurus
transfertur.

Bertholfus ex
abbate episco-
pus.

Edmundus rex
martyrizatur.

Sanguis pluit è
caelo.

Vuallo ex mona-
cho episcopus.

Villa una fuit to-
taliter absorpta.

Ericus mona-
chus.

Ludouicus impé-
rator moriur.

Milo monachus.

Hunibaldus mo-
nachus.

Hugbaldus mona-
chus.

Bertrammus mo-
nachus.

Iudæus magus
mirabilia fecit.

gundiam transfertur. Floruit his temporibus apud Gallos magno in præ-
cio Hincmarus Archiepiscopus Remensis, ex monacho sancti Dionysii
Parisiensis, uir in diuinis scripturis eruditissimus, qui multa scripsit egre-
gia uolumina, quibus mentionem alibi fecimus. Anno Gerungi abbatis
18. post depositionem Thietgandi archiepiscopi, Bertholfus abbas Medio-
lanensis nostri ordinis, fit archiepiscopus Treuerensis, uir ingenio acer, qui
priuilegia ecclesiæ suæ nec in minimo passus est uiolari: cuius tempore Tre-
uerenses omnia ornamenta sanctuariorum & reliquias metu Normanorum sub-
terraneis cameris absconderunt. Anno autem Gerungi abbatis 19. sanctus
Rex Anglorum Edmundus Nortmannis martyrizatus, infinitis claruit mi-
raculis. Anno uero eius 21. qui fuit Domini 874, in Italia regione ciuitate
Brixienfi per triduum sanguis pluit è caelo, & Nortmanni multa mala Chri-
stianis faciunt. Claruit his temporibus Vuallo post Christianum mona-
chum, & ipse ex monacho Aluifiodorēsis episcopus, frater Ansegisi archie-
piscopi Senonensis, de quo longè supra diximus, anno Lintberti abbatis
primo. Iste Vuallo fuit uir scientia & moribus clarus, cuius maximū erat
studium magistros & professores literarum charitatiuè amplecti, eorumque
consilijs uti alloquijs perfrui, & suo illos conuiuio crebrius recreare. In om-
ni conuersatione sua semper ex clero quosdam habere secum uoluit, ne uel
modica laicis daretur occasio detrahendi: unde solitus erat dicere, Nesciant
laici quid faciant clerici, & pares paribus socientur. Anno Gerungi abba-
tis 23. in mense Iunio, subita & nimia aquarum inundatio facta est, ita ut
uilla quædam in Saxonia, longè à torrentibus & fluminibus remota, in mo-
mento cum hominibus & bestijs, cum arboribus & ædificijs, cum ecclesia
& altari penitus absorpta sit, ita ut nullum habitationis uestigium penitus
remanferit. Circa hæc tempora claruit Ericus monachus Aluifiodoren-
sis, Vuallonis episcopi capellanus, uir undecunque doctissimus, qui multa
& uaria conscripsit opuscula metro & prosa, de quibus in Catalogo scri-
ptorum fecimus mentionem. Anno Gerungi abbatis uigesimo quarte-
to, Domini uero octingentesimo septuagesimo septimo, indictione deci-
ma, quinto calendas Septembris, Ludouicus imperator secundus mori-
tur apud Francfordiam, & in monasterio Laurissensi tunc ordinis nostri,
non longè à Vuormatia sepelitur. Cui Carolus, qui dicitur Caluus, suc-
cessit, filius Ludouici imperatoris primi. Claruit his temporibus ma-
gnæ eruditionis & opinionis apud omnes Milo, monachus sancti Aman-
di, qui uitam eiusdem sancti, pulchro carmine edidit, & librum de Sobrie-
tate, ad imperatorem Carolum Caluum. Huius nepos Hunibaldus mo-
nachus, & ipse in cœnobio sancti Amandi, sub disciplina patris constitutus,
in septem artibus, quas uocant Liberales, mirum in modum proficiens,
multa ingenij sui opuscula composuit. Qui quum maximus esset musicus,
de sancto Dauid, & alijs multis, cantus dulcissimos composuit. Hugbal-
dus quoque monachus Eluenensis, poëta & rhetor sui temporis omnium ce-
leberrimus, de laude Caluorum, opusculum miranda inuentione compo-
suit, in centenis uersibus, cuius omnia uerba incipiunt ab una litera C, ut

Carmina clarifonæ caluis cantate camœnæ.
Quod opus imperatori Carolo Caluo dicauit. Scripsit etiam ad archiepi-
scopum Moguntinum Hattonem de Musica, non spernendum opuscu-
lum, & quædam alia. Sed & Bertrammus monachus, in omni literatura
doctissimus, scripsit ad Carolum Regem de Prædestinatione. Item de cor-
pore & sanguine Domini, cum alijs multis, quæ ad notitiam nostræ le-
ctionis non uenerunt. Anno Gerungi abbatis uigesimo sexto, fuit Do-
mini

mini octingentesimo septuagesimo sexto, fuit quidam Iudæus nomine Se-
dechias, olim (ut fama est) physicus & medicus Ludouici imperatoris, ma-
gicis disciplinis imbutus, qui faciebat multa miracula & stupenda ludibria
publicè coram principibus & quibuscunque alijs. Egit nanque arte sua,
ut hominibus uideretur deuorare hominem armatum cum equo & om-
nibus armis. Currum quoque onustum sceno cum ipso sceno equis & auris-
ga. Amputabat hominibus capita, manus aut pedes, quæ pelui coram im-
posita, cum sanguine defluente, omnibus uidentia præbuit: quæ statim ad
loca, unde uidebantur abscissa, sine detrimento hominis relocauit. In aëre
transiens uidebatur & audiebatur ab omnibus, qui uenationes, cursus, &
alia quæ homines super terram exercere solemus, in nubibus & aëre face-
re putabatur. Tam multas & uarias ludificationes faciebat, ut omnes ultra
quàm credi potest, mirarentur. Anno Gerungi abbatis trigésimo, Nort-
manni cum inæstimabili multitudine Coloniã, Traiectum, Tungris,
Bunnam, cum omnibus uiculis & castellis adiacentibus comburunt & de-
struunt, Palatium quoque Aquense, & monasteria nostri ordinis, Stabu-
laus, Malmundarium, Prumiã, sancti Valarici & Richarij, ferro & igne
deuastant, nulli parcentes sexui, non ordini, non ætati, sed omnes interfi-
cientes quos inuenire potuerunt. Post hæc Treuerim incendunt, ciues in-
terficiunt, prædam abducunt. Ad Metensem urbem procedentes habito
cum ciuibus prælio uictores existunt, in quo Vualo episcopus Metensis,
cum multis alijs occubuit. Treuerensis autem archiepiscopus Bertolphus
fuga lapsus euasit, qui tamen anno sequenti obiit. Eodem anno Carolus
imperator Caluus, ex Italia proficiscens in Galliam, ueneno potatus mori-
tur. Iohannes autem papa octauus Ludouicum Balbum filium eius unxit
imperatorem: unde commoti Romani, custodiri papam ut captum, iubent:
& Carolum cognomento Grossum, imperatorem eligunt: simulque ambo
imperatoris nomen tenuerunt annis duobus, donec assumpto ueneno Lu-
douicus Caroli Calui filius interijt. Et Carolus iste Grossus, solus impera-
uit annis duodecim. Anno Domini 885, indictione tertia, Gerungus ab-
bas Hirsaugiensis secundus moritur, anno regiminis sui trigésimo secundo,
ætatis uero suæ 71 prima die mensis Augusti, sepultus in ecclesia sancti
Aurelij, iuxta Lintbertum antecessorem suum. Fuit autem uir per omnia
Deo deuotus, & non minus in temporalibus circumspèctus, quàm in spi-
ritualibus disponendis idoneus. Cui Reginbodo successit, cuius tempore
Nortmanni Vuormatiã subuertunt, sicut dicemus.

Colonia, cū alijs
destruitur.

Vualo episcopus

Carolus impera-
tor obiit.

Gerungus abbas
moritur.

DE REGINBODONE TERTIO HUIVS MONA-

sterij Hirsaugiensis abbate, qui præfuit annis sex, & de ge-
stis illius temporis in Alemania.

Gerungo uenerabili huius monasterij secundo abbate mortuo atque
sepulto, conuenientes in locum ad hoc deputatum fratres, quorum
iam magnus erat numerus, elegerunt in abbatem quendam senem mona-
chum, nomine Reginbodonem, hominem quietum, pium & misericor-
dem, qui præfuit monasterio annis sex. Erat autem (sicut Meginfridus testis
est in Chronica) natione Bauarus, ex notabili familia ortus, qui cum in iu-
uentute à parentibus ad discendum literas, magistris traditus fuisset, doctus
cum tempore in omni sciëntia tam humana quàm diuina euasit. Deinde ca-
nonicus in Constantiensi ecclesia factus est, in qua multis diuitijs affluens,
etiã animo defluere cœpit. Tandem reuersus ad seipsum, uanitatẽ præ-
sentis uitæ ingemiscere cœpit, & quàm breuis in hoc mundo sit incolatus
hominis, cogitare. Tandem post multos anfractus fluctuantium cogitationum
uenit

Reginbodo fuit
abbas.

Vita huius abba-
tis Reginbodonis

Venit ad Hirsaugiam & contēptis omnibus, quæ homines diligere in mun-
do consueuerunt, monachus pro Dei amore factus est, sub Gerungo uene-
rabili abbate. Qui deinceps omne studium ad pietatem conuertens, sem-
per quantum humana permisit imbecillitas aut orationi erat intentus, aut
lectioni sacrae scripturae. Tantæ pietatis fuisse perhibetur, ut uictum suum
pauperibus distribuens, saepe ieiunus ipse permaneret. Mortuo autem Ge-
rungo unanimi omnium cōsensu in abbatem electus est. Anno domini no-
stris Iesu Christi 885, indictione 3. & præfuit (sicut diximus) annis 6. Nam se-
nio grauatus & exterorum occupationum impatiens, cum uitæ contem-
platiuæ dulcedine iam dudum esset expertus, nec pateretur auelli, tandem
sexto anno quo abbatiam susceperat uoluntariè resignauit, quæ admodum
suo loco dicemus. His temporibus scholæ monachorum in hoc cœnobio
sancti Aurelij præfuit post Ruthardum Richbodo discipulus eius, mona-
chus & presbyter, tam in diuinis scripturis quàm in secularibus literis eru-
ditissimus, qui ut Meginfridus ait, inter monachos sui temporis secundum
non habuit. Nec dubium est, quin exercitando ingenium suum exemplo
ueterum multa scripserit, quamuis nihil eorum ad nostram notitiam per-
uenit. Post electionem uerò Regnibodonis in abbatem, Eduuidus quidem
tyrannus multum inquietare cœpit monasterium & fratres sancti Aurelij
dicens, sibi deberi summam non paruam pecuniarum, quam Gerungo ab-
bati quondam mutuasset. Qui cum multa minaretur incommoda, fratres
qui mendacium hominis nouerunt, diuinum cœperunt implorare auxi-
lium, sanctoq; Aurelio monasterij sui causam tuendam contra impro-
bitatem tyranni commiserunt. Et ecce quadam nocte cum in crastinū dies
placiti ab utraq; parte constitutus esset, apparuit tyranno sanctus præsul
in somnis dicens: Impie tyranne, quid tibi & fratribus meis, quos iniuste bo-
nis suis spoliare disponis? Nō tibi cedit impune. His dictis diuus Aurelius
baculum pastorem leuans quæ manu gestabat, percussit in somnis tyran-
num dicens, Accipe meritorum tuorum in me primitias, breui susceptu-
rus grauiora, nisi mihi & fratribus meis mox satisfacere curaueris. At uerò
tyrannus Eduuius tam pauore, quàm uerbere experrectus, totam tam info-
lito clamore domū repleuit, ut omnes uerterentur in stuporem. Postero au-
tem die lecto decumbens, fratres sancti Aurelij ad se uocauit, & corā uxore
ac filijs iniuriarū ueniam petiuit. Quibus ut pro se orarent ad Dominū ro-
gauit, promittens se magna facturum monasterio bona, si intercedentibus
ipsis conualesceret. Qui non post multos conualuit dies, & sanctū Christi
præsulem Aurelium, multis oblatiis muneribus sibi reddere placabilem
studuit. Anno primo Regnibodi moritur Bertolphus archiepiscopus Tre-
uerensis, monachus nostri ordinis, sicut supra iam diximus, cui successit in
archiepiscopatu successor eius in Abbatia Mediolacensi Rathbodo abbas
uir doctus, & in agendis prudentissimus, qui ecclesie suæ Treuerensi mul-
ta ab Imperatoribus dona & possessiones acquisiuit. Præfuit autē in archi-
episcopatu ferè annis 36. & multa bona fecit. Anno secundo Regnibodi
abbatis mortuus est Ansbaldus reuerendissimus abbas Prumiensis 4 idus
Iulij, uir summæ sanctitatis ac religionis, qui ad cœlestem patriam feliciter
transiuit. Cui in abbatia successit Farabertus uenerabilis pater 8 idus Au-
gusti. Claruit his temporibus Rembertus ex monacho Corbeiensis cœno-
bij in Saxonia archiepiscopus Bremensis, uir in diuinis scripturis & secula-
ribus literis doctissimus, qui scholæ monachorum publicæ multis annis in
præfato monasterio gloriose docendo præfuit. Rexit autem ecclesiā Bre-
mensensem annis 9. & moriens, in Catalogum sanctorum relatus est, cuius fe-
stum

Quomodo sit fa-
ctus abbas.

Richbodo scholæ
præfuit.

De tyranno qui
fratres inquietauit.

Vindicta Aurelij
in tyrannum.

Rathbodo ex mo-
nacho archiepi-
scopus.

Sanctus Ansbaldus
abbas mori-
tur.

Sanctus Reinber-
tus monachus
episcopus.

stum pridie nonarum Februarij agitur. Sepultus est in ecclesia Bremensi multis coruscans miraculis. Claruit etiam circa hæc tēpora Almamus monachus Aluilaensis uir undecunq; doctissimus, qui multa ingenij sui præ clara monumenta reliquit, de quibus alibi fecimus mentionem. Adreualt qui & Adelbertus monachus Floriacensis, uir in omni scientia eruditus, qui & ipse uiuacitatem ingenij multimoda editione librorum ostendit, his ipsis temporibus inter monachus clarus habetur. Remigius quoq; monachus Aluiliodorensis, & postea cuiusdam ecclesiæ, ut ferunt episcopus, uir in diuinis scripturis eruditissimus, & in scientia secularium literarum nobiliter doctus, hæc tempora docendo & scribendo illustrauit, de cuius operibus in secundo libro illustrium uirorum ordinis nostri fecimus mentionem. Anno Reginbodonis quarto, qui fuit Domini 889, indictione 7, moritur Richbodo monachus huius monasterij, qui scholæ publicæ apud Aurelium post Ruthardum magistrum annis ferme 24 præfuit, & in omni scientia discipulos probe instructos complures reliquit. Post quem Harde radus monachus natione Francus docendi officium accepit, quod uix Bienio implens in abbatem assumptus est. Anno abbatis Reginbodonis quinto, Carolus Imperator cognomento Grossus, post multa quæ gesserat bella corpore & animo debilitari cœpit, qui ueniens Triburias & cōuocatis principibus, paulatim ab omnibus miserabiliter derelictus est. In cuius locum Arnulphus filius Carolomani imperauit annis 12. At Carolus non multo post moriens sepultus est in monasterio Augiensi pridie idus Iunij. Eodem quoq; anno moritur Lintbertus archiepiscopus Moguntinus, cui S. Sunderoldus monachus Fuldenis successit, uir omni sanctitate & religione conspicuus, quem Nortmani paulo post occiderunt. His temporibus mortuo Imperatore Carolo, Itali regnum diuiserunt, quorum una pars Berengarium filium Eberardi, qui ducatum Forouilianorum tenebat, alia uerò Guidonem filium Lamperti ducem Spoletanum regem sibi delegit: qui inter se conferto prælio, Guido uictor euasit, & Berengarium de regno expulit. Salomon ex monacho sanctæ Constantiensis ecclesiæ episcopus hoc anno moritur, cui successit eiusdem nominis Salomō abbas sancti Galli, uir non solum nobilitate, uerum etiam prudentia ac sapientia insignis, qui præfata urbis tertius eius nominis dignoscitur esse pontifex. Eodem anno Arnolphus episcopus Herbipolensis in Saxonia, occisus est inter missarum solennia satis crudeliter, postquam ecclesiæ præfata præfuit annis 37. & mensibus 7. Arnoldus siue Arnulphus Imperator Romanorum post Carolum Grossum habuit uxorem Lucardam filiam Vuelphonis ducis Bauariæ, quæ peperit ei duos filios & unam filiam. Quorum primogenitus Ludouicus postea Imperator fuit. Secundo natus nomine Conradus, dux Lotharingiæ, cuius filius eiusdem uocabuli etiam Imperator postea factus est. Porro filia Lucarda nomine quæ Ottoni duci Saxonum data fuit in uxorem, peperit Henricum postea imperatorem primum. Ducem uerò Lotharingiæ Conradum prædictum filium Arnulphi, interfecit Adelbertus comes Bambergensis, quem Henricus Nepos Imperator factus, dolo Hattonis archiepiscopi Moguntini interceptum capite truncauit, sicut inferius suo loco dicemus. Anno autē Domini 890. Reginbodo abbas senio grauatus, cum sentiret se per occupationes rei familiaris ab internæ dulcedinis contemplatione retrahi, & gauderet se ad statum pristinae quietis posse reuerti, abbatiam suam sponte resignauit 12. cal. decembris anno promotionis suæ nondum sexto completo. Qui ad priuatæ conuersationis statum reuersus tam sancte & religiosè uixit, ut omnibus non solum in exemplum cederet, ue-

Almamus.

Adreualdus.

Remigius.

Richbodo.

Harde radus.

Arnulphus.

Sunderoldus.

Salomon.

Episcopus occiditur in Nissa.

Arnulphi Imperatoris uxor & liberi.

Reginbodo abbatiam suam resignauit.

Quam sancte postea uixerit.

rum etiam cuncti fratres tantam in se poenitendi constantiam & uitæ auctoritatem non agnoscentes, de senis feruore multum admirarentur. Rigorem siquidem monasticę conuersationis usque ad mortem, quem semel assumpserat, non reliquit. Erat in oratione & compunctione mentis continuus, seque usque adeo uigilijs & ieiunijs pro amore cęlestis patrię afflixit, ut omnes grandæuus imperaret iuniores. Interrogatus aliquando à fratribus, quare se tantum affligeret, qui tamen nullum enorme peccatum in religione commisisset: respondit: Etsi gratia Dei me protegente ex eodie quo monachus factus sum, nullum enorme peccatum (sicut dicitis) commisisse me memini, multa tamen interea boni operis exercitia negligenter omisi: & ex eo maxime tempore, quo Abbas esse cępi, maioribus me negligentijs inuolui. Afferre enim plures negligentias, quàm uirtutes, nostris diebus praelatura consueuit. Oportet ergo nos fratres, quamdiu uiuimus poenitentiam agere, & usque ad mortem à bonis operibus non cessare. Et ipse quidem uenerabilis senex Reginbodo in sancta conuersatione sua firmus & constans perseverauit usque ad mortem.

Verbū notabile.

DE HADERADO QUARTO, HUIUS MONASTERIJ HIRSAUGIENSIS UENERABILI ABBATE, QUI PRÆFUIT STRENUÈ ANNIS OCTODECIM.

Post resignationem uerò Reginbodonis sanctissimi uiri, conuenientes in unum fratres, unanimiter elegerunt in abbatem Haderadum uenerabilem monachum, qui scholis fratrum præfuit, annis quidem iuuenibus seniore. Electus est ergo dominicę incarnationis anno 890. indictione octaua, eodem uidelicet die 12. calend. septembris, quo antecessor eius resignauit, & præfuit monasterio annis uigintiocto. Fuit autem natione Francus, honestis parentibus genitus, qui ordinem monasticum intrauerat sub Gerūgo abbate adolescentulus; & tam pie religioseque uixerat ad omnem obedientiam paratus, ut alter Placidus ab omnibus uocaretur, nec immeritò. Erat sanè tam placidæ mētis, ut nemo unquam ira perturbatum illum meminert. Tam uerò studiosus in scripturis fuit, ut post magistri sui Richbodonis uenerandi decessum, in locum eius subrogatus, publicam scholam monachorum in hoc monasterio sancti Aurelij strenuè regeretur, quod illo in tempore pro magno honore habebatur. Monachus enim ad hoc officium requirebatur doctissimus, non solum in scripturis diuinis, sed etiam in literis secularibus. Erat autem his temporibus in monasterijs nostri ordinis (alterius in Europa Germaniæ & Galliæ nulla fuerunt) hæc consuetudo celeberrima, ut scholæ monachorum in singulis penè cœnobijs haberentur, quibus non seculares homines, sed monachi moribus & eruditione præficebantur ornatissimi: qui non solum in diuinis scripturis docti essent, uerum etiam in Mathematica, Astronomia, Arithmetica, Geometrica, Musica, Rethorica, Poësi, & in cæteris omnibus secularis literaturę scientijs eruditissimi haberentur. Ex his multi non solum in Romana lingua docti erant, sed etiam in Hebraica, Gręca & Arabica peritissimi, quod ex eorum opusculis facile dinoscitur: quanquam uicio scriptorum, qui à prima institutione præceptorum paulatim degenerare cęperunt, pauca exemplaria nostris temporibus emendata reperiantur. Quoties autem idoneum ad hanc subeundam prouinciã in suo cœnobio monachum abbas minime habuisset, de aliquo alio monasterio petere aptum, non erat uerecundum. Maximum enim dedecus iudicabant, dociles animos monachorum negligere, quos ut moribus & literis bene instituere possent, nullis laboribus,

Haderadus abbas quartus.

Vita Haderadi abbatis.

Lauabilis in monasterijs consuetudo fuit habere scholas.

Quam magna ueterum diligentia literarum.

bus, nullis parcebant impensis. Sic namq̄ doctissimus ille monachus Gemblacensis Sigebertus, multo tempore in cœnobio sancti Vincentij Metensii, monachorum præceptor, quanquam de alio monasterio fuit. Ita Strabus monachus Fuldensis in Hirsfeldia, Notgerus sancti Galli in Stabulaus, Albinus monachus Anglicus in Fulda, Milo sancti Amandi in Corbeia, atq̄ alij complures in alijs monasterijs, docendi ad tempus tenuerunt officium, ubi conuersionis primordia sumpserunt. Hæc autem consuetudo sanctissima primùm in Angliã cœpit, ubi uenerabilis ille monachus & presbyter Beda monachorum institutor factus, multos post se doctissimos reliquit discipulos. Quantum uerò hæc monachorum institutio ordini nostro profuerit, nemo ignorat, qui ueterũ historias studiosius reuoluit. Multi enim ex monachis propter scientiam literarum incomparabilem, ad episcopatus honorem sublimati sunt, qui ordinem nostrum uita & doctrina mirabiliter illustrarunt. Nam etiã si studium literarum nihil conferret ordini, quàm utilem occupationem monachorum, esset nihilominus maxima ueneratione à nobis promouendum: quia nisi mens hominis claustralis aliquo exercitio occupetur delectabili, in multas & uarias miserias dilabitur. Quod sancti patres probè intelligentes, lectionem scripturarum monachis omnino uoluerunt esse familiarem. Huius sanctæ consuetudinis amator Haderadus noster, de quo nobis est sermo, studium literarum adeò complexus est, ut breui in omni literatura tam seculari quàm diuina, doctissimum euaserit. Qui post quàm in abbatem sublimatus est, scholæ monasticæ præfecit condiscipulum olim suum Linthelmum, doctissimum in omni scientia monachum, natione Sueuum, ex humilibus quidem, sed honestis parentibus natum: qui tantam in docendo monachos diligentiam fecisse legitur, ut multos iam deinceps propter inæstimabilis scientiæ prærogatiuam, ad diuersa cœnobia monachos Hirsaugiensis congregationis abbates & plerosq̄ etiã episcopos fieri contingeret. Circa hæc tempora Haderadi abbatis, Arnulphus imperator, Nortmannorum exercitum superans in bello, pene deleuit: qui tamen resumptis uiribus, multa in imperio postea perpetrarunt mala. Nam anno sequenti, qui erat Dominicæ incarnationis 891, ciuitatem Vuormatiensem quæ imperio semper in omnibus fidelissima extitit, occisis habitatoribus subuerterunt: & sanctũ Sonderoldum ex monacho archiepiscopum Moguntinum, uirum uita & doctrina reuerendissimum, 6. cal. Iulij, quæ fuit dies sabbati, occidentes, martyrem fecerunt. Haderadus uerò abbas audiens quæ Nortmãni in Vuormatia fecissent mala, metuens ne Rheno transmissis omnem circa regionem deuastarent, usus consilio fratrum testudinem in ecclesia S. Aurelij subterraneam fecit, in qua corpus ipsius sancti, cum tabula inscriptionem nominis & dignitatis eius continente tam subtiliter abscondit, ut reperiri à nullo hominum potuisset: quod ibi remansit usq̄ ad tempora Adelberti comitis omnino incognitum. Nam non longè postea Nortmãnis ab imperio expulsis, Vngari Bauariam, Suediam & Saxoniam deuastare cœperunt, quibus cum aliã atq̄ aliã succederent in omni prouincia Germaniæ prælia, corpus sanctissimi præsulis in tuto reconditum necessariò remansit. Fecit etiã Haderadus alias quassdã subterraneas foueas in secretioribus monasterij locis, in quibus calices, cruces, & aliã diuini ministerij ornamenta potuissent abscondi, si contigisset Nortmannos propius accessisse. Sancto autem Sonderoldo per Nortmannos (ut prædiximus) occiso, Hatto Augiensis abbas in archiepiscopum Moguntinensem eligitur, uir quidem obscurus genere & nulla nobilitate insignis, sed acutus ingenio, de quo sit iudicare difficilè, melior consilio fue

*Quàm utile sit
monachis studiũ
literarum.*

*Linthelmus fit
magister scholarũ.*

*Imperator con-
tra Nortmannos.*

*Archiepiscopus
Sonderoldus mar-
tyrizatur.*

*Corpus S. Aure-
lij sub terra ab-
sconditur.*

*Hatto Augiensis
abbas fit archie-
piscopus Mogun-
tinus.*

ritate, an peior. Præfuit autem ecclesiæ Moguntinæ uno & uiginti annis. Anno tertio Haderadi abbatis, qui fuit Domini 892 Ungari Carinthiam inuadunt, & in sabbato sancto pugna commissa uincuntur & occiduntur. Eodem anno Nortmanni monasterium Prumiense iterum inuadunt. Abbas cum fratribus fuga lapsus uix euasit, ingressi cœnobiũ quosdam ex monachis interficiunt, plurimamq; familiam trucidantes, reliquos captiuos abducunt. Eodem anno Farabertus abbas Prumiensis, annuente rege Francorum, abbatiam suam sponte resignauit: cui Regino monachus eiusdem cœnobiij successit, uir uita & eruditione celeberrimus: qui inter cetera ingenij sui opuscula transacti temporis Chronicon scripsit, ad Adelberonem Treuerensem Archiepiscopum, incipiens ab origine mundi usq; ad tempora sua, opus profectò celeberrimum & lectione doctorum uirorum dignissimum. Claruit circa hæc tempora apud Moguntiam in monasterio sancti Albani Rupertus monachus undecunq; doctissimus, Græcæ & Latinæ peritus, qui scholæ monachorum in eodem loco publicè præsidens, multa ingenij sui monumenta posteris reliquit. Extant eius Homiliæ & Sermones non inelegantes: uitam quoq; & passionem sancti Albani metricè descripsit. De Musica proportionem nonnulla composuit. Sebulo quoq; abbas sancti Dionysij uir nobilis & potens, apud Gallos habetur in pretio, quem etiam reges propter sapientiam prudentiamq; admirabilem timebant. Qui cum castrum quoddam in Aquitania situm ardentius expugnaret, ictu lapidis percussus interiit anno sequenti. Circa hæc tempora floruit Eutrandus Ticinensis diaconus, uir Græcæ & Latinæ peritus, & in secularibus literis non infimè doctus, qui inter cetera ingenij sui opuscula historiæ actuum Berengariorum edidit, quam Græco uocabulo Antipedosin, id est retributionem appellauit. Retribuit enim Berengario Tyranno in Italia contra imperium fauenti scriptis, quod expulsus ab eo in exilium ire coactus sit. Inchoauit ipsam historiam suam in Franckfordia non longè à Moguntiaco, & in Græcia compleuit. His etiam temporibus claruit in Burgundia Berno ex comite fundator & primus abbas. Gigniacensis monasterij, uir sanctitate & religione uenerabilis, qui etiam dono & impensis auitæ comitissæ Cluniacense monasterium construxit, cui præfecit in abbatem primum sanctum Odonem quendam Musicum Thuronensem, uirum doctum atq; sanctissimum, qui scripsit nonnulla ingenij sui præclara opuscula, de quibus mentionem iam fecimus in secundo libro de illustribus uiris nostri ordinis. Pascasius quoq; Ratbertus abbas Corbeiensis his diebus clarus habetur, qui scripsit ad Placidũ abbatem de sacramento altaris libellum non spernendum: uitam quoque sancti Adelhardi: in Threnos quoque prophetæ Hieremiæ pulcherrimum opus. Qui cum Græcæ linguæ non esset ignarus, etiam transtulisse quædam Latinæ perhibetur. Sanctus quoque Adelgarius, ex monacho Corbeiensis cœnobiij archiepiscopus Brementis, his temporibus claruit, & 20 annis ecclesiam suam strenuè gubernauit, uir doctus atque sanctissimus, cuius festum idibus Maij colitur. His temporibus sub Haderado abbate & Luithelmo scholastico claruerunt, multi studiosi atq; doctissimi monachi in hoc monasterio, è quibus unus nomine Sigismundus in episcopum Haluerstatensem electus uerbo & exemplo, populo sibi commisso strenuè præfuit annis fermè 30. iacetq; sepultus in eadem ecclesia. Cuntzigo quoq; monachus ualde uenerabilis, imperante Arnulpho factus est abbas monasterij sancti Nazarij in Laurissa Vuormatiensis diocœsis, qui tamen uix uno anno superuivēs mori-

Nortmanni Prumiensem iterum inuadunt.

Regino abbas Prumiensis clarus habetur.

Rupertus.

Sebulo abbas s. Dionysij clarus habetur.

Luibrandus Ticinensis diaconus

Berno ex comite abbas Gigniacensis.

Monasterij Cluniacensis fundatio.

Pascasius abbas doctissimus.

Adelgarius.

Sigismundus.

Cuntzigo.

moritur, & in eodem monasterio sepelitur. Fuit etiam inter eos monachus alius nomine Herdericus, uir in omni literatura tam seculari quàm diuina doctissimus, qui multa & uaria conscripsit maximè in musica, & cantus pulcherrimos in honorem beatæ Mariæ & diuersorum sanctorum, multa etiam diuersi generis carmina scripsit, è quibus ego non uidi quicquam præter hos duos uersiculos, quos Meginfridus ei in Chronica adscripsit, super benedictionem cibi & potus dicendos,

Appositis Christi benedicat dextera donis,
Alma Dei nostrum benedicat dextera potum.

Anno Haderadi abbatis sexti, qui fuit domini 896, indictione 14. synodus magna celebrata est apud Triburias, in qua fuerunt uigintiseptem episcopi cum multis abbatibus Saxonie, Buarie, Sueuie, Gallie, Lotharingie & aliarum prouinciarum. Inter episcopos autem isti fuerunt famosiores: Harzo archiepiscopus Moguntinensis nostri ordinis, ex abbate Augien. Ratbodo archiepiscopus Treuerensis nostri ordinis, ex abbate Mediolanensi: Hermannus archiepiscopus Coloniensis: Adalgarius archiepiscopus Bremenensis nostri ordinis, ex monacho Corbeiensi: Sigismundus episcopus Haluerstatis nostri ordinis, ex monacho huius cœnobij Hirsaugiensis: Ratbodo episcopus Traiectensis uir doctus atque sanctissimus: Sigehardus episcopus Hildesheimensis: Ludhelmus episcopus Tullensis nostri ordinis, ex monacho sancti Maximini Treuerensis: Rudolphus episcopus Herbipolensis: Salomon Constantiensis episcopus nostri ordinis, ex abbate sancti Galli. Porrò inter abbates isti erant præcipui, Herigerus abbas Fuldenensis, Haderadus abbas Hirsfeldensis, Haderadus abbas sancti Aurelij Hirsaugiensis, Burchardus sanctorum Marcellini & Petri Selgenstatis, Adalbertus abbas Corbeiensis, Vuilhardus abbas sancti Albani Moguntinensis, Bertulphus abbas sancti Ferrucij Bildenstatis. In hac sancta synodo residentes episcopi cum abbatibus monasteriorum, multa pro utilitate ecclesiastica statuerunt, & maximè contra quosdam seculares, qui auctoritatem episcopalem deprimerent & minuere laborabant. Super his ergo & multis alijs decreta sanxerunt, quæ subscriptione communi, ut moris est, roborarunt. Clarus habebatur his temporibus Elfredus rex Anglorum, qui anno decimotertio Haderadi abbatis regnare cœpit, & 40 annis regnauit, uir in omni conuersatione sua Christianissimus, prudentia & eruditione scripturarum quoque celeberrimus, qui horas 24 diei notisq; in tres partes distribuens, primas octo horas in legendo, scribendo, meditando & orando expendit, alias octo in disponendis regni negotijs, & reliquas octo in cura corporis sui prudentissima distributione consumpsit. Anno Haderadi abbatis nono, Regino Prumiensis abbas, quemadmodum in sua chronica scribit, depositus est: causas autem depositionis non expressit, sed ita dicit, anno domini 899 Richarius abbas monasterij Prumiensis constituitur, qualiter autem erga me actum sit, idcirco hoc in loco annotare distuli, ne fortè iniurijs prouocatus, ultra quàm Christiana patientia permittit, persecutionis meæ causas exaggerasse uiderer. Ex quibus uerbis conijcere possumus, eum cum iniurijs abbatia depositum, quàmquam causas ignoremus. Eodem anno Arnulphus imperator moritur 3 calend. decemb. sepultusq; est honorificè in Odingas in Buarie, ubi & pater eius tumulatus iacet. Cui filius eius Ludouicus, procerum electione succedens imperauit annis 12. uerùm post mortem Arnulphi imperium confunditur, dolentibus Romanis atq; uniuersis Italiae populis, quod in Germaniam

Herdericus.

Synodus magna Triburijs celebratur.

Nomina episcoporum in synodo præsentium.

Haderadus interfuit.

Elfredus rex Anglorum.

Regino abbas deponitur.

Arnulphus.

Ludouicus filius succedit.

translatum esset. Quamobrem nec à Romanis, nec à summo pontifice deinceps insigniti sunt Germanici imperatores, usque ad primum Ottonem. Vnde in Italia quidam Berengarij usurparunt imperium.

Anno Haderadi abbatis decimo, qui fuit Dominicæ natiuitatis noningentesimus annus, Vngari, morte Arnulphi imperatoris audita, maximo exercitu collecto, Bauaricæ fines inuadunt, castella diruunt, Ecclesias igne consumunt, populosq; sine discretionem sexus, ætatis uel ordinis interficiunt: & quo magis timorem super omnibus incutiant, interfectorum se sanguine potant. At Ludouicus imperator, suorum depopulationem non ferens, conferto cum Vngaris prælio, iuxta flumium Augultam præterfluentem, qui Lycus dictus est, mille ferme ex eis interfecit. Sed Vngari, positis insidijs tandem uictores euadunt, ac deinde Bauarorum, Sueuorum, ac Francorum regna percurrunt, cunctaq; uastando incendunt.

Claruit his temporibus Ambrosius, qui & Ansbertus est dictus, monachus nostri ordinis, uir tam in diuinis scripturis quàm in secularibus literis doctissimus: qui scripsit in Cantica Canticorum insigne uolumen: in Psalterium quoque, & Apocalypsin beati Ioannis Apostoli: de Cupiditate quoque non contemnendum opusculum: & quædam alia, quæ nobis ad memoriam non recurrunt.

Anno Haderadi abbatis decimotertio, Falco Remensis archiepiscopus, à quodam satellite Baldeuini comitis Flandriæ crudelissimè interficitur, propter abbatiam sancti Vedasti, quam uterque habere contendebat: Episcopus ex donatione Caroli regis Francorum, comes nullo sibi concedendam iudicante.

Anno eodem, Adelbertus comes Bambergensis Rudolphum episcopum Herbipolensem de sua ecclesia fugat, & totam diocesin deuastat.

Anno autem sequente, Conradum ducem Lotharingiæ, patrem Conradi primi imperatoris, qui erat frater istius imperatoris Ludouici, quem admodum iam supra diximus, idem Comes Adelbertus in bello quodam in Hafsia iuxta Fridislariam interfecit, tertio calendas Martij. Erat enim imperatori Ludouico comes idem aduersarius, propterea quod pater eius Conradus dux, fratrem suum antea interfecerat.

Eodem anno Haderadi abbatis decimoquinto, in mense Iulio, Ludouicus rex generalem conuentum principum habuit, apud Triburias uillam regia, non longè à Moguntiacò, super Rhenum, quæ modò deserta nullum pristini honoris uestigium tenet, præter muros castelli dirutos. Est autem inter ciuitates Oppenheim & Moguntiam, per Rhenum descendentibus ad manum dexteram, locus ubi quondam hæc uilla imperialis cum castro & monasterio pulcherrimo sita fuerant, pauucas modò habens domunculas rusticorum. Inde Ludouicus mouens exercitum per Franconiam, castrum quoddam comitis Adelberti, quod appellatur Tharissa, & est nunc monasterium nostri ordinis, in diocesi Herbipolensi, circum obsidione, & cepit. Adelbertus autem comes non erat in eo, sed cum exercitu suo ualidissimo in castello Bambergensi, quem dolo & deceptione Hattonis archiepiscopi Moguntinensis ad se ductum, capite truncatum quinto iduum Decembris. Porro castellum illud Tharissin monasterium ordinis nostri commutatum est, in quo & idem comes Adelbertus perhibetur esse sepultus. Distat autem à Bamberga per descensum Moga-

Berengarij in Italia regnant.
Vngari Bauariã deuastant.

Bellum in Vngaris.

Ambrosius.

Remensis episcopus interficitur.

Episcopus Herbipolensis expellitur.

Conradus rex interficitur.

Conuentus.

Tharissa.

Adelbertus comes occiditur.

ni, quatuor milliaribus nostris Germanicis.

Eodem anno Haderadi abbatis decimoquinto, qui fuit Domini noningentesimo quinto, post mortem Benedicti papæ quarti, Leo monachus nostri ordinis de Brandalo, in summum pontificem eius nominis quintum electus, sedit dies quadraginta. Habebat domi Christophorum quendam presbyterum, subdolum, qui dominandi libidine ductus papam coniecit in uincula, ubi non multo post ex animi dolore moritur. Inuadensque pontificatum, quem sicut malè acquisiuit, ita post menses septem turpiter amisit, trususque per Sergium in monasterium, nolens monachus factus est.

Leo monachus
sit papa.

Anno Haderadi abbatis decimonono, Vuymo monachus Corbeiensis in Saxonia nostri ordinis, uir doctus & sanctus, in archiepiscopum Bremensem electus præfuit annis octodecim, qui postea pro Dei amore Gothiam ingressus, illis populis uerbum Dei prædicauit, & post aliquot annos ibidem mortuus & sepultus multis miraculis coruscavit.

S Vuymo.

Hisdem temporibus claruit in eodem cœnobio Corbeiensi, uir ualde doctus Sigbertus, monachus, discipulus præfati Vuymonis sanctissimi pontificis & socius peregrinationis, qui mortuo illo in Gothia, ad monasterium reuersus uitam eius gemino stylo descripsit, hoc est metrico & profaico. Scripsit etiam quadam alia, quorum in secundo illustrium uirorum nostri ordinis libro, iam dudum fecimus mentionem.

Sigbertus.

Anno Haderadi abbatis uigesimo, qui fuit Dominicæ natiuitatis noningentesimo decimo, Franci orientales & Saxones multa cum Ungaris bella gesserunt, sed parum profecerunt.

Ungarorum incurfus.

Eodem anno Adelbero monachus cœnobij huius sancti Aurelij Hirsaugiensis, discipulus Luithelmi, scholasticus factus est in monasterio sancti Albani prope Moguntiam, ubi magna tunc multitudo uiguit monachorum: quos quum gloriose in omni scientia scripturarum tam secularum quam diuinarum instrueret, magnam eruditionis suæ famam apud omnes in circuitu homines acquisiuit, qui post paucos annos per archiepiscopum Herigerum abbas sancti Ferrucij factus est. Erat enim uir dignis honore, non solum propter incomparabilis scientiæ doctrinam, qua præ cæteris multis fuit insignis, sed etiam propter prudentiam & uitæ omnimodam sanctitatem.

Adelbero.

Anno Haderadi abbatis uigesimo secundo, Ludouicus imperator mortuus est sine liberis. Habuerat quidem uxorem Lutgardem, filiam Ludolphi ducis Saxonum, sororem ducis Ottonis, sed liberos ex ea non accepit. In cuius locum electus est à principibus Conradus primus, filius Conradi ducis Lotharingiæ, & fratris prædicti Imperatoris Ludouici, quæ Comes Bambergensis Adelbertus (ut supra dictum est) in bello peremit. Iste Conradus, ultimus fuit imperator de stirpe Caroli Magni, & imperauit annis septem. Contra hunc erexerunt se multi principes, scilicet Arnoldus dux Bauriæ, quem ad Ungaros cum uxore & liberis fugere compulit. Burcardus dux Sueniæ: Euerardus comes Francorum, Giselbertus dux Lotharingiæ, & potentissimus Saxoniam ad Thuringiam dux Henricus filius Ottonis post eum imperator. Hos tamen omnes, Conradus tam sapientia quam fortitudine citò suam retraxit in partem.

Ludouicus.

Conradus.

Anno autem Haderadi Abbatis nostri uigesimo quarto, & Domini nostri Iesu Christi anno noningentesimo & decimo

quarto Imperij Conradi secundo, Vngari gladio & igne iterum deuastant totam Alemaniam, uenientes usque ad Fuldam, Alsaciam & Basileam. His temporibus *Betto* monachus nostri ordinis & præpositus monasterij sancte Columbæ, sit episcopus Altiliodorensis, uir doctus & religiosus, qui à pueritia sua monasticis disciplinis optimè instructus fuit. Anno uigesimo secundo Haderadi abbatis Hatto archiepiscopus Moguntinensis moritur: cui Herignus successit. Anno autē 27 abbatis Haderadi sanctus Ratbodo Traiectensis episcopus migravit ad Dominum tertio calendis Decembris, qui fuit uir doctus atque sanctissimus, spiritu prophetiæ plenus: scripsit quoque multa in laudibus sanctorum opuscula. Requiescit Dauentriæ miraculis clarus. Circa hæc tempora claruit *Vuipertus* uir nobilis, diues & potens in seculo, qui fundauit monasterium ordinis nostri in diocesi Leodiensi, nomine Gemblach. Cuius cum structuram perfecisset, introductis monachis & abbate, ipse deposito seculari habitu, monachus in eodem cœnobio factus, uita & conuersatione clarus effulsit. Claruit etiam his diebus apud monasterium sancti Galli *Vuiberadis* sanctimonialis fœmina, quæ pro Dei amore inclusa, die noctuque orationibus, ieiunijs, & sanctis meditationibus instans, prophetiæ spiritu meruit illustrari. Ipsa prædixit sancto *Vdalrico* tunc apud sanctum Gallum inter monachos conuersanti, quod futurus esset episcopus in ecclesia Augustensi, quod uerum postea rei probauit euentus. Anno Domini 918. indictione 6. Haderadus abbas huius cœnobij quartus, moritur quarto iduum Augusti, anno regiminis sui 28. cui in abbacia successit *Rudolphus* monachus, qui præfuit monasterio & fratribus annis 7. quemadmodum dicemus, uir grandæuus, & non multum ad regimen utilis.

DE RUDOLPHO, QUINTO HUIUS MONASTERIJ abbate, qui præfuit annis septem & quibusdam gestis illius temporis in Alemania.

Rudolphus. **M**ortuo Haderado uenerabili abbate, sicut diximus 4 iduum Augusti, atque iuxta morem honorificè sepulto, *Rudolphus* monachus quidam ætate prouectus, in eius locum subrogatus, per electionem fratrum præfuit annis septem, sub cuius regimine disciplina regularis non multum profecit. Fuit enim uir pius nimium & liberalis, ne dicam prodigus, qui poculis delectaretur & conuiujs. Vnde & temporalia neglexit & spiritualia minime conseruauit. Vnde fratres post annos duos eum deponere uolentes, non potuerunt, propter assistentiam amicorum, quorum inter seculares multos sibi comparasse muneribus & donis ferebatur. Eodem anno quo Haderadus abbas uenerabilis obiit, mortuus est & *Conradus* imperator primus, decimo calend. Ianuarij, sepultus in monasterio Fuldensi iuxta altare sancte crucis, qui priusquam moreretur lecto decumbens, cum à principibus interrogaretur, quem sibi consuleret eligendum in successorem, respondit, Meliorem scio neminem Saxonum duce *Henrico*, qui est uir optimus, prudens & inclutus, per quem imperium facile ad statum pristinum poterit reformari: ipsum confidenter eligite, quia potens est uos defendere, & amissa recuperare. Itaque *Henricus* dux Saxonum in imperium electus consilio *Conradi* imperauit annis octodecim. Incepit autem anno *Rudolphi* abbatis primo, dominicæ uidelicet natiuitatis, 919. uir pacificus, cultor iusticiæ, magnificus, & iniquorum extirpator acerrimus. Anno *Rudolphi* abbatis tertio, cum ipsorum fratres propter inordinatam conuersationem ab officio suo uellent deponere, non potuerunt propter uim & minas

Conradus Imperator primus, moritur.

Henricus imperator primus.

Monasterium Gemblacense fundatur.

S. Vuiberadis monialis.

Haderadus abbas moritur.

Betto.

Hatto moritur.

Ratbodo episcopus moritur.

minas amicorum, quos partim sanguine, partim munere sibi fecerat & ha-
 buerat defensores. Vnde coacti patientiam habuerunt, quo usq; dominus
 Deus aliter ordinare negotium disponderet. Eodem anno Adelbero mo-
 nachus huius cœnobij, qui ante aliquot annos apud S. Albanū Moguntiaē
 scholasticus monachorum constitutus fuerat, electione fratrum & pro-
 motione archiepiscopi Moguntinensis fit abbas monasterij sancti Ferru-
 cij, quod alio nomine Blidenstadt appellatur. Hoc ipso anno Luithelmus
 monachus & scholasticus apud sanctum Aurelium moritur, uir uita & eru-
 ditione clarissimus, multos post se doctissimos relinquens discipulos, quo-
 rum multi in diuersis monasterijs sunt facti abbates & quidam etiam epi-
 scopi. His fermè temporibus, monasterium nostri in Saxonia fundatur ordi-
 nis, quod Ringeiheim uocatur, à Theodorico comite eiusdem loci. Huius
 comitis filiam Mechtildem, Henricus imperator primus duxit uxorem, quæ
 peperit ei tres filios & quatuor filias: Brunonem, qui fuit postea archiepisco-
 pus Coloniensis. Ottonem imperatorem primum, & Henricum ducem
 Bauariæ. Mechtildis prima filia fuit abbatisa nostri ordinis in Quedelburg
 Gerburga secunda filia primò nupsit Lothario regi Francorum, quo mor-
 tuo iterum nupsit Giselberto duci Lotharingiæ. Tertia filia Rixa nomi-
 ne, nupsit Rudolpho duci Bauariæ. Quarta nomine Haduigis, nupsit Hut-
 goni Parisiensi comiti, qui postea rex Francorum factus est. Anno Rudol-
 phi abbatis quarto, Henricus rex Vngaros Saxoniam exigendo tributum
 peruagantes de finibus suis expulit, caelis eorum exercitibus. His tempori-
 bus præfuit in monasterio post Luithelmum scholæ publicæ monacho-
 rum Diethardus monachus, uir in omni literatura tam diuina quàm secula-
 ri doctissimus, qui nonnulla fertur scripsisse opuscula, sed ad notitiam no-
 stram non uenerunt. Claruit etiam his diebus Gildericus ex abbate mona-
 sterij sancti Germani nostri ordini episcopus Altisiodorensis ecclesiæ, uir
 moribus & doctrina ualde uenerabilis, qui multa bona præfata ecclesiæ
 suis laboribus impendit. Rutgerus quoq; Treuerensis ecclesiæ archiepisco-
 pus post Rabbodum his temporibus clarus habetur, qui inter cætera in-
 genij sui monumenta librum decretorum composuit, quem in Synodo co-
 ram suffraganeis suis apud Treuerim producens in publicum approbauit.
 Henricus imperator circa hæc tempora fundauit ecclesiam Misnensem, &
 posuit in ea sedem Episcopalem, eiusq; pontificem magnis priuilegijs ho-
 norauit, deditq; illi terras multas, uicos, uillas & castella, quatenus per eum
 etiam Vngaris incurstantibus terram, facilius posset resistere. Interea etiam
 cum per nouem annos pacem fecisset cum Vngaris, multas in Saxonia ci-
 uitates, muris & fossatis munitissimas fieri procurauit, ut si hostes denuò
 irruerent, Christiani murorum se præsidio tuerentur. Anno Rudolphi ab-
 batis sexto, qui fuit dominicæ natiuitatis 924, mortuus est monachus qui-
 dam huius cœnobij nomine Adelhardus, qui sub Haderado abbate quon-
 dam in scripturis diuinis & secularibus ad plenum instructus, nescio qua
 occasione tantam capitis incidit molestiam, ut post biennium cæcus fieret,
 amisso autem lumine uisus, dolor etiam capitis cessauit, & factus est homo
 præter cæcitatem sanissimus: inde cum iam cæcus factus, præsentis uitæ
 dulcedinem magna ex parte amisisset, fecit ex necessitate uirtutem, secq;
 totum diuinis exercitijs mancipauit, & omni quam potuit uirtute fidelem
 se Dei cultorem exhibere studuit. Nemo illum deinceps mundanis un-
 quam uicij negotijs intentum, non moribus leuem, non uerbis ociosum,
 semper aut orationi aut meditationi, crebrius tamen contemplationi erat
 intentus, Tanta uerò compunctionis & deuotionis extitisse perhibetur, ut

*Adelbero fit ab-
 bas S. Ferrucij.
 Luithelmus scho-
 lasticus moritur.*

*Monasteriū Rin-
 gelheim fundatur.
 Fily Henrici Im-
 peratoris.*

*Vngari cadun-
 tur in Saxonia.*

*Diethardus mo-
 nachus scholasti-
 cus.
 Gildericus ex
 monacho episco-
 pus.
 Rutgerus episco-
 pus Treueren-
 sis.*

*Episcopatus Mis-
 nensis fundatur.*

Adelhardus.

quo-

Quod spiritum
propheticæ ha-
buerit.

Quam religiose
decesserit.

Rudolphus ab-
bas moritur sub
quo disciplina te-
puit.

Dissentio fit in
electione.

Consilium Fulden-
sis abbatis.
Diethmarus fit
abbas.

Vita Diethmari
abbatis.

Commendatur à
studio literarum.

quotiescunq; de passione domini nostri Iesu Christi aliquid coram eo dice-
ceretur aut legeretur, mox resolutus in lachrymas cum rugitu clamauerit
ita, quod etiam alios qui fuissent presentes ad fletum prouocauerit. Eius autem
tam pura & Deo grata conuersatio fuit, ut spiritum consequi meruerit propheta-
tig. Multa enim saepe futura praedixit, quae rei euentus uera probauit. Nam &
triennio antequam moreretur, diem & horam obitus sui futuri, quibus-
dam ex fratribus aperuit. Desolationem quoque huius monasterii, quae post
annos ferme 80, subsecuta est, tam clare praedixit, ac si eam praesentem ante
oculos positam cerneret. In eius transitu, sicut Meginfridus monachus scri-
bit, auditae sunt in aere angelorum dulcissimae cantantium uoces, noctu su-
per sepulchrum eius lampades uise, & quaedam alia iudicia sanctitatis. Mo-
ritur autem anno praescripto 7. calend. Ianuarii, anno ex quo uisum amife-
rat, 23. aetatis uero suae 78. indictione prima. Sequenti anno qui fuit domini-
cae natiuitatis 925, Rudolphus abbas etiam mortuus est in mense Martio,
diem non notauit Meginfridus, anno regiminis sui 7. quod monachus
praescriptus Adelhardus quibusdam ex monachis secreto praedixisse fere-
batur: sub isto Abbate Rudolpho, monastica disciplina multum tepuerat.
Erat enim (sicut praediximus) homo leuis, conuiujs & potationibus deditus
totus, parum aut nihil de conuersatione curans. Unde monachi praesertim
aetate minores, nondum in timore Dei fundati, his laxitatibus semel assue-
ti, nunquam deinceps ad internam conuersationem spiritus reuocari po-
tuerunt.

DE DIETMARO, SEXTO HVIVS CENOBII
abbate, qui praefuit annis uigintiseptem & de diuersis
gestis illius temporis in Alemania.

Post mortem Rudolphi abbatis, magna in delegendi successore inter
fratres difficultas suborta est. Nam aliqui ex senioribus, quibus cordi
erat disciplina uitae regularis, talem habere pastorem optabant, qui pristinum
illum monasticam religionis feruorem iam penè extinctum in mona-
sterio isto, uerbo & exemplo resuscitare & uellet & posset: contra maior
quidem, sed non sanior pars fratrum, qui prauo Rudolphi abbatis exem-
plo remissores animo iam facti fuerant, abbatem suis conuenientem mo-
ribus querebant. Tandem post multos tractatus, consilium interponente
suum uenerabili Hildeberto, Fuldenis monasterii abbate, elegerunt una-
nimi consensu Diethmarum monachum sancti Galli, iam antea eis aliquan-
do notum, quippe qui Linthelmo scholam sancti Aurelij olim tenente per
biennium apud eos commoratus sit. Hunc ergo in abbatem eligentes 18
calend. Maij, de monasterio sancti Galli honorifice adductum susceperunt
eodem animo, quo Rudolphus uitam uniuersae carnis fuerat ingressus, ana-
no uidelicet dominicae natiuitatis 925, indictione 13, Henrici regis Roma-
norum anno sexto, praefuit annis 27. Fuit autem ex Sueuia oriundus, patre
genitus Arnolde, matre Heluige, secundum seculi quidem dignitatem
nulla nobilitatis prerogatiua insignitis, sed qui humilem progeniem Chri-
sti amore redderent claram. Filium enim hunc suum adhuc paruulum in
monasterio praefato sancti Galli omnipotenti Deo seruiturum obtulerunt,
per cuius meritum se Deo quoque reconciliari posse confidebant. At uero
puer semel Deo a parentibus deuotus, quasi alter Samuel coepit in omni-
bus quae ad religiosam conuersationem pertinebant, studiosius agere, &
quae a senioribus dicebantur diligentissime conseruare. Fuit eo tempore
monachus nomine Hartmondus, qui post Notgerum scholae monacho-
rum apud S. Gallum multis annis praesedit, cuius in superioribus iam du-
dum

dum fecimus mentionem. Is cum gratiam docendi haberet singularem Diethmarum puerulum cum alijs institutum suscipiens, breui illum coeuis reddidit doctiorem. Erat sane ingenio docilis, tantaque uacacitate memoriae adhuc puerulus uigebat, ut pro miraculo haberetur. Mortuo non post multos annos, Hartmundo successit in regimine literariae institutionis Adelardus monachus ualde doctus, qui Diethmarum & Helgericum singulari praeditos ingenio, singulari quoque diligentia docebat. Diethmarus ergo in omni scientia philosophiae tam mundanae quam ecclesiasticae doctus euasit, non minus integritate monasticae conuersationis, quam eruditione literarum insignis, septennis in monasterio a parentibus traditus fuit. Anno 28. gradum sacerdotij accepit. Et post septennium cum esset annorum 35. hoc ipso anno in abbatem huius monasterij fuit assumptus. Vitae continentissimae fuit, in cibo parcus, in potu parcius, qui regularem disciplinam in hoc monasterio penes collapsam prudentissimo moderamine ad priorem statum reuocauit. In agendis quibuslibet negotijs prudenter se gerebat, & omnipotens Deus benedictionis suae gratiam ei multipliciter impendit. Erat non solum doctus, sed etiam tam in Romana lingua quam in Alemannica eloquentissimus, & tam idoneus ad persuadendum, ut eius sententiae rarus fuerit qui contradixerit. Fratrum suorum infirmitates ita prudenter & patienter tulit, ut nullus tam insolens unquam uisus sit, qui per eius longanimitatem prudentissimam ad meliora non profecerit. Anno eius 3. Herigerus archiepiscopus Moguntinus moritur calend. decemb. cui in archiepiscopatu succedit reuerendissimus ille abbas Fuldenfis Hildebertus, genere Francus, uir mirae sanctitatis, & praeter naturalem sapientiam animi literarum quoque scientia satis illustris, qui inter caetera dona gratiarum, spiritum quoque prophetiae habuisse memoratur. Hic est Hildebertus amabilis Deo pontifex, cuius consilio (ut praediximus) Diethmarus ante biennium in abbatem huius monachicae habitationis de sancto Gallo fuit assumptus: praefuit autem ecclesiae Moguntinae annis 14. Iste uenerabilis antistes Ottonem Imperatorem primum unxit in regem, anno Diethmari abbatis 4. Henricus imperator pugnans cum Ungaris, Danis & Boemis, triumphator euasit, interficiens quasi uiginti milia ex eis, ducensque nonnongentos cum praeda ingenti captiuos. His diebus Diethardus abbas monasterij Hirsfeldensis, factus est episcopus Hildeshemensis in Saxonia, nonus in ordine: & praefuit ecclesiae praefatae annis uigintiduobus, in cuius locum Burchardus factus est abbas. Claruit circa haec tempora Ratherius ex monacho Bobiensis coenobij episcopus Veronensis, uir nimiae simplicitatis, sed eruditione tam secularis literaturae quam ecclesiasticae nominatus, qui pulsus ab episcopatu Papiae, in exilium ab Hugone rege Italiae, quia Bauaris fauebat: & iterum in pristinum honorem restitutus, librum de suis aerumnis luculento sermone composuit. Scripsit & alia multa legentibus utilia, quorum alibi mentionem fecimus. Multum laborauit scribendo & praedicando contra haeresin Anthropomorphitarum, quae suo tempore in Italia repullulare coeperat dicens: Deum corpore & membris constare humanis. Eodem tempore claruit Hildeuinus ex abbate Bobiensis coenobij episcopus Veronensis ante Ratherium immediate, ac postea archiepiscopus Mediolanensis ab Hugone rege Italiae constitutus. Anno Diethmari abbatis 5. lanceam mirandi operis, & clauis Iesu Christi crucifixi sanctificata, quae dicitur primi & magni Imperatoris Constantini fuisse, quam Samson comes Rudolpho regi Burgundiae donauerat. Henricus imperator precibus, minis & immensis muneribus ab eo extorsit, quam ad insigne & tyra-

Ingenium eius
commentator.
Adelardus Jého-
lafficus S. Galli.

Aetas Diethmari
abbatis.

Hildebertus ab-
bas Fuldenfis, fuit
archiepiscopus
Moguntinus.

Ungari uincuntur
ab Imperatore.

Diethardus.

Ratherius.

Hildeuinus.

Lancea dominica
uenit ad imperium

& tyra-

& tutamen imperij posteris reliquit: hanc uerò nostris temporibus Nuren-
 bergenses se habere cum cæteris Caroli Magni insignibus profitentur,
 quam & uidimus. His quoq; temporibus Henricus imperator construxit
 illud famosum cœnobium monialium sub regula sancti Benedicti in Sa-
 xonia, quod Quelenburg nominatur, in honorem beati Seruatij Tungro-
 rum quondam episcopi, in primam abbatissam constituit Mechtildem fi-
 liam suam, quæ fuit uirgo multis clara uirtutibus, soror uidelicet Ottonis
 imperatoris primi & Brunonis archiepiscopi Coloniensis. Anno Dieth-
 mari abbatis octauo, in ciuitate Ianuensi fons sanguinis largissimè effluxit,
 portendens fortè ipsius urbis imminentē ruinam, quæ eodem anno subse-
 cuta est. Nam ciuitas ipsa, ab Africaniis infidelibus cum multa classe ad-
 nauigantibus eodem anno capta est, ciues omnes aut trucidati aut captiui
 abducti sunt. Eodem anno Burchardus abbas Hirsfeldensis factus est epi-
 scopus post Diedonem in ecclesia Herbipolensi, cui in abbatia successit
 Megingos uir strenuus & morum honestate insignis. Anno abbatis Dieth-
 mari 10, qui fuit dominicæ natiuitatis 935, magna synodus episcoporum &
 abbatum apud Erphordensem urbem Thuringiæ celebrata est. Multa hoc
 anno mortem imperatoris Henrici miracula præcesserunt. Sol sereno cœ-
 lo obscuratur, per fenestras domorū radios immittens sanguineos. Mons
 in quo Henricus postea fuit sepultus, flammæ in multis locis euomit. Ho-
 minis cuiusdam sinistra manus ferro amputata, post annum ei dormienti
 ad integrum restituta est, & pro signo miraculi remansit in loco coniu-
 ctionis linea subtilis sanguinei coloris. Anno sequente Henricus rex per-
 domitis circumquaq; gentibus, cum Romam proficisci statuisset, infirmita-
 te correptus iter intermisit. Qui cum se moriturum cerneret, cōuocatis prin-
 cipibus & omni populo, filium suum natu maiorem Ottonem imperato-
 rem designans, cæteris filijs prædia cum thesauris distribuens, moritur 4
 nonarum Iulij, anno ætatis suæ fermè 60, regni autem 18, sepultus in mo-
 nasterio monialium, quod ipse inchoauerat, uxore perficiente, in Quelen-
 burg. Cui filius eius Otto primus succedens, annis 38 imperauit, cuius an-
 no primo Vngari Franciam, Alemaniam, Burgundiam & Galliam usque
 ad Oceanum deuantantes, per gyrum intrantes in Italiam, redierunt tan-
 dem in sua cum ingenti præda. Anno igitur Diethmari abbatis 11, qui fuit do-
 minicæ natiuitatis 936 indict. decima, Otto primus per manus Hildeberti
 archiepiscopi Moguntini Aquisgrani in regem unctus est. Cum enim duo
 pontifices, Treuerensis uidelicet & Coloniensis inter se contenderent, quis
 hoc munus consecrationis uerè peragere debuisset, procerum iudicio, ad
 Hildebertum Moguntinum pontificem delatum est. Qui accedens ad al-
 tare, & sumens inde gladium imperialem cum baltheo, conuersusq; ad re-
 gem, ante se genua flectentem dixit: Accipe hunc gladium, in quo desicias
 omnes Christi aduersarios, barbaros & malos Christianos, tibi autoritate
 diuina traditum, cum omni potestate totius imperij Francorum, ad firmis-
 simam pacem omnium Christianorum, Amen. Deinde sumptis armillis &
 ehlamyde induit eum dicens, His comibus humerotenus demissis, monea-
 ris quo zelo fidei feruere debeas, & in tuenda pace usq; in finem constans
 perseueres. Exinde sumpto sceptro baculoq; dixit, His signis monitus esto,
 quatenus paterna castigatione subiectos corripias, primumq; te Dei mini-
 stris, deinde etiam uiduis, orphanis & pupillis protectorem ac defensorem
 semper exhibeas, eisq; manum misericordiæ clementer porrigas. Post hæc
 fuso super caput eius oleo consecrationis ait, Vnxit te Dominus in regē su-
 per populum suum, ut nunquam de capite tuo oleum miserationis deficiat,
 quo

Monasterium
Quelenburg fuit
datum est.

Mechtildis pri-
ma abbatissa.

Fons sanguinis
effluxit.

Burchardus ex
abbate episcopus

Prodigia.

Inuictum prodi-
gium.

Henricus Impe-
rator moritur.

Vngarorum in-
cursus.

Otto consecratur
in regem.

Contentio pontificum
propter imperium
consecrationis

Modus consecra-
tionis.

Ad armillam.

Ad sceptrum.

Ad unctiōnem.

quo hic & in futuro misericordiam ab ipso creatore tuo consequaris Amē. Postremò imposuit capiti eius regalem coronam dicens: Coronauit te corona iustitiæ, qua monearis te ministrare iustitiã debere subditis, quatenus hoc ornamento regali præmunitus, & tuis reuerendus, & inimicis terribilis appareas, & post huius uitæ terminum sempiterno cum angelis præmio coroneris, Amen. Completa benedictione pōtificis, regem in solium regalem cum omni lætitiã posuerunt. Anno Diethmari abbatis 12 monasteria S. Galli in Sueuia, Bonifacij in Fulda, & Scotorum, igne consumpta sunt. Eodem anno dux Euerardus cepit Henricum fratrem imperatoris, quem pater expulso Arnolde Bauariæ ducem constituerat, sed Bauaris mox per Ottonem deuictis, frater de carcere soluitur. Claruit his temporibus post S. Odonem, Adamarus abbas Cluniacensis, uir sanctitate uitæ & eruditione scripturarum satis præclarus, qui tandem oculorum lumine orbatus, in medio fratrum suorum magnum patientiæ se præbuit exemplar. Hic tandem consummato præsentis uitæ termino, in sanctorum catalogo relatus est, cuius festus agitur dies idibus Septembris. Anno Diethmari abbatis 13 Hildebertus reuerendissimus atque sanctissimus nostri ordinis quondam abbas, ut supra diximus, archiepiscopus Moguntinus moritur: cui Fridericus successit, qui construxit monasterium S. Petri Apostoli extra muros Moguntinenses ad Aquilonem. Anno Diethmari abbatis 15 fundatum est monasterium nostri ordinis in ciuitate Magdeburgensi, in honore S. Ioannis, in eo loco ubi hodie maior ecclesia est posita, ipso monasterio postea extra ciuitatem in monte translato, quod appellamus Bergam. Hanc autem fundationem Otto Imperator primus incœpit & perfecit, primus autem cœnobij abbas fuit Anno, monachus cœnobij S. Maximini Treuerensis, uir in scripturis tam diuinis quàm secularibus multum eruditus, & non minus integritate morum quàm scientia uenerabilis. Anno Diethmari abbatis 18, qui fuit dominicæ natiuitatis 943, obiit Diethardus monachus & scholasticus huius qui præfuerat scholæ monachorum publicæ annis 22 post Luthelmum monachum, uir in omni scientiã scripturarum doctissimus, & non minus conuersatione quàm doctrina insignis: decessit autem 12 calend. Octob. indictione 1. cui in officio docendi successit Meginradus monachus multum uenerabilis, qui Linthelmi auditor in iuuentute fuerat, quo defuncto sub Diethardo prædicto monacho, in omni scientiã tam diuina quàm seculari ualde profecit, & multos auditores post se doctissimos reliquit. Claruit hisdem temporibus in monasterio S. Galli, uir ualde doctus in omni scientiã bonarum artium Helpericus monachus, Diethmari quondam condiscipulus, qui post mortem Adelhardi monachi & scholastici præceptoris sui, docendi officium in eodem monasterio nactus, multos præclaros discipulos in omni doctrina eruditos post se reliquit. Qui quanta conscripserit opuscula, alibi ubi de scriptoribus tractauimus, satis expressimus. Hoc ipso eodem anno moritur Editha filia regis Angliæ prima, uxoris nomen sortita Ottonis imper. mulier sancta & Christo ualde deuota, sepulta in præfato monasterio Magdeburgensi. Hæc peperit Ottoni duos filios, Ludolphum ducem Saxonie & Vuilhelmum, qui post Fridericum fuit archiepiscopus Moguntinus. Ex hinc duxit Adelheidem filiam ducis Burgundiæ uiduam uxorem, ex qua item duos filios suscepit, Ottonem qui post patrem imperator factus est, & Mechtildem quæ fuit ordinis nostri abbatis in Quelenburg. Eodem quoque anno obiit mater Ottonis primi Mechtildis imperatrix, & in prædicto cœnobio monialium iuxta matritum suum Henricum sepulta est. His diebus princeps Bohemiæ Vencef-

*Ad coronam.**Imperator complet. in benedictione in se. de ponitur.**Dux Henricus capitur.**Adamarus abbas**Hildebertus.**collegium S. Petri extra muros Moguntia con. fruitur Anno 938**Monasterium Bergense fundatur.**Anno abbas.**Diethardus scholasticus moritur.**Meginradus.**Helpericus scholasticus S. Galli.**De uxoribus & filijs Imperatoris Ottonis primi.*

*S. Vuenceslaus
martyrizatur.*

Arigandus.

Gerlandus.

Hildemannus.

*Dani conuertun-
tur ad fidem Chri-
sti.*

*Imperator secun-
dam ducit uxorem.*

*Berengarius ty-
rannus uictus in-
carceratur.*

*Magni terræmo-
tus.*

*Diethmarus ab-
bas moritur.*

*Monachorum ma-
gna multitudo.*

*Monachi habe-
bant scholasticos*

*De scholasticis
excellentiorebus.*

laus uir sanctus & Christianissimus à fratre martyrizatur, ambitione princi-
pandi sæuiente. In cuius ultionem Otto imperator bellum Bolislao fratri-
cidæ indixit, & longa per annos 14. inter eos concertatio fuit. Circa hæc tem-
pora Arigandus abbas Monasterij S. Petri in Francia, religione & sanctita-
te clarus habetur in ciuitate Senonensi, qui uitam monasticam in eodem lo-
co magnificè reformare non minus exemplo quàm uerbo curauit. His ex-
tiam diebus post Vuilhelmum Gerlandus monachus S. Germani Altitio-
dorensis nostri ordinis, fit archiepiscopus Senonensis, uir doctus & religio-
sus, qui cum Senonensem aliquot annis strenuè rexisset ecclesiam, migrauit
ad Dominum, & in monasterio suo diui Germani unde assumptus fuerat,
sepultus est. Post quem Hildemannus monachus S. Dionysij Parisiensis no-
stri ordinis, uir ualde doctus, archiepiscopus Senonensis factus est. Anno
Diethmari abbatis 21, fames in Gallia magna præualuit, Vngari cum Ba-
uaris & imperatore pugnant & superantur. Anno 23 Imperator Otto Da-
nos uicit, & Gotfridum regem eorum cum omni gente Christianum fecit,
& episcopatum Sclauicensem & Ripensem de nouo erexit. Erexit insu-
per archiepiscopatum Magdeburgensem, ipsamq; ciuitatem construxit, &
multa cœnobîa fundauit. Anno Diethmari abbatis 26, qui fuit 951 domini-
cæ natiuitatis. Otto imperator nuptias cum Mechtilde secunda uxore sua
in ciuitate Papiensi celebrauit, cum maxima pompa & solennitate, quam
priore anno, Berēgario deuicto, ex uinculis eius liberauerat. Anno sequen-
te, qui fuit ultimus Diethmari abbatis, Berengarius tyrannus præstiti sa-
cramenti contemptor, Italiam denuò grauitè afflixit: unde imperator ite-
rum inuocatus ab Italis atq; Romanis, Italiam cum ingenti exercitu con-
tra Berengarium secundo ingressus, uicit, & superauit eundem, atq; de Ita-
lia fugauit. Qui non inueniens ubi requiesceret pes eius, tandem apud Au-
gustam se cum uxore in deditioem imperatoris submisit, missusq; in ca-
stellum Bambergense ac custodiae mancipatus, non multo post diem clau-
sit extremum, cuius bella, fraudes & gesta, Eutrandus diaconus Ticinensis
luculento sermone descripsit. Magni hoc anno terræmotus in diuersis Ger-
maniae Galliaeq; locis facti sunt. Eodem anno dominicæ natiuitatis 952, in-
dictione decima, quarto nonas Martij, obiit reuerendissimus abbas Dieth-
marus, huius monasterij sextus in ordine, anno suscepti regiminis 27. æta-
tis uerò suæ 71, sepultus in ecclesia S. Aurelij, uir per omnia Deo dignus, qui
regularem obseruatiã in hoc monasterio penè collapsam, uerbo & exem-
plo magnificè reformauit. Nec solùm in obseruantia regularis disciplinæ se-
studiosum exhibuit, sed etiam in conseruandis possessionibus monasterij,
ampliandisq; magnam diligentiam fecit. Locum enim hunc libris & reli-
quijs sanctorum ualde nobilitauit, & multis ornamentis decorauit. Magna
multitudo monachorum sub eius regimine in hoc cœnobio clauit, quo-
rum aliqui sanctitate uitæ ualde fuerunt insignes, plures autem propter scien-
tiam & doctrinam scripturarum celeberrimi nominis habiti sunt. De diuer-
sis quoque nostri ordinis per Germaniam monasterijs monachi, ad scien-
tiam scripturarum hauriendam huc mittebantur, quia talis eo tempore
consuetudo in ordine nostro seruabatur, ut monachi pro pleniori eruditio-
ne consequenda, si qui uiderentur idonei ad diuersa monasteria instruendi,
mitterentur. In omnibus enim nostri ordinis cœnobijs, in Germania & Gal-
lia maximè, monachorum scholastici ex monachis habebantur, qui iunio-
res quoq; & ingenio præstantes, in primitiuis literarum scientijs erudierent,
& postea qui habiles inuenti fuissent, ad altiora transmitterent. In solis autē
famulosioribus cœnobijs, quibus & abundantiã rerum temporalium erat co-
pioior,

piofior, & monachorum numerus maior, conftituebantur ad officium docendi alios, monachi omnium doctiffimi, & non folum in diuinis, fed etiam in fecularibus literis eruditi, ad quos ex inferioribus gradus cœnobii mittebantur monachi altioribus difciplinis inftituendi. Quicunque uerò inter eos maioris eruditionis famam in ordine acquifierat, etiam plures ad fe miffos difcipulos, ad erudiendum monachos habebat. Inter monasteria autem hunc morem ftudiorum habentia, hoc tempore præcipua fuerunt, monasterium Fuldenfe, fancti Galli, Augienfe, Hirsfeldenfe, noftrum Hirfaugienfe, Prumiense, Mediolacense, S. Dionyfi Parifienfe, fancti Maximini Treuerenfe, Remenfe, Altifiodorenfe, Turonenfe, Stabulense, & Vuiffenburgense: in quibus omnibus erant monachi & multi & ualde ftudiofi, e quorum collegio in fingulis cœnobii unus cæteris in fcientia fcripturarum excellentior fcholasticus ponebatur. Abbates autem qui monachos habere cupiebant in omni fcientia eruditos, ad diuerfa monasteria ex fuis quofdam mittebant inftituendos. Utinam tale ftudium hodie in noftris haberetur monasteriis, quàm multa bona fierent, infinita mala prohiberentur: fed non omnibus ineft amor fcientiæ fcripturarum: propterea nofter ordo facratiffimus quafi fine honore iacet feptus. Duo quondam ipfum ordinem noftrum gloriofum rediderunt, uitæ meritum, & eruditio fcripturarum: quorum dum alterum intermittitur, ad alterum rarò peruenitur. Hoc his temporibus pauci aduertunt, quorum qualis fcientia, talis & cõuerfatio quæ ifta nesciunt. Sed nos ad hiftoriæ ordinem redeamus. Diethmarus autem felicis recordationis abbas, de quo loquimur, fciens utilitatem fcientiæ fcripturarum monachos fuos fummo annifu in omni doctrina literaria erudire ftatuit: & ob id magiftrum eis doctiffimum Meginradum monachum, de quo fuperius dictum eft, fcholasticum præfecit: ad cuius eruditionis famam Vuindichinus monachus & fcholasticus monasterii Corbeienfis in Saxonia excitatus uidere, audire & alloqui tantum uirum defideraffe fe dicit, quem & uidit, & fupra quàm dicere potuit, admiratus fuit. Qui Vuindichinus quantus fuerit in eruditione fcripturarum, poftea dicemus.

Vita et doctrina ordinem noftrum illaftrant.

Studium.

Vuindichinus.

DE SIGERO, SEPTIMO HUIUS CÆNOBII ABBATE,
qui præfuit annis ferme 30, moribus eius, & geftis quibusdam illius temporis.

Mortuo autem Diethmaro reuerendiffimo huius monasterii abbate, ficut prædiximus, in locum eius mox electus eft Sigerus monachus, qui decani gesserat officium, uir moribus & uita reuerendus, & tam in diuinis fcripturis quàm in fecularibus literis egregie doctus, qui huic monasterio præfuit annis ferme 30, in omni fanctitate & religione. Fuit autem in abbatem electus, eodẽ die, quo antecessor eius obierat, & uidelicet nonas Martij, anno dominicæ natiuitatis 952, qui fuit Imperatoris Ottonis primi annus 16. Hic Sigerus ex Moguntiaco natus, cum efferat annorum quatuor & uiginti, & multis in feculo polleret diuitiis, honoribusque, omnibus fpretis & contemptis pro Dei amore monachus factus eft fub abbate Diethmaro prædeceffore fuo, in tantumque profecit in fanctæ religionis conuerfatione, fapientia & fcientia fcripturarum, ut Diethmaro uiam uniuersæ carnis ingreffo, ipfe unanimi omnium confenfu pafcor ouium Chrifti fit conftitutus. Qui qualem fe fubditis fuis exhibuerit, quàm zelofum pro difciplina regulari, quàm piũ bonis, & feuerũ negligentibus, nemo fcribere melius poffet, quàm qui uidere illum & conuerfari cum eo in cœnobio meruit. In omnibus fanè follicitus fuit, ut fe bonis operibus uirtutum fubditis femper præberet uiuum exẽplar, ne aut bona prædicans opere femetipfum negligeret,

Sigerus.

Qualis fuerit uita Sigeri huius.

si aliter uiueret, aut doctrinam uerbi subtrahens inutilis pastor subditis, ca-
 nisq; mutus non ualens latrare uideretur. Vnde quicquid exemplo non do-
 cuit, nemo alius potuit operari. Anno primo Sigeri abbatis Imperator Otto
 primus ciuitatem Moguntinam obsidione uallauit. Secundo autem anno
 qui fuit Domini 954, Vuifridus archiepiscopus Coloniensis 29. anno pon-
 tificatus sui obiit. Porro destitutus clerus & populus unanimi deliberatio-
 ne in uirum Domini Brunonē fratrem Ottonis Imperatoris primi conspi-
 rauit, quē missis primoribus ecclesiæ ipsius, & petunt & consequuntur eum
 pontificem, cuius monimenta uigilantiæ in edificijs & ornatu ecclesiarum
 usq; in hodiernum diem multiplicia Colonia uisuntur. Eodem anno Fride-
 ricus archiepiscopus Moguntinus obiit, cui Vuilhelmus filius Ottonis Im-
 peratoris primi successit, qui de ipso ita in Chronica scribit: Anno in quies
 dominicæ incarnationis 954 indictione 12 beatæ memorię dominus Fride-
 ricus S. Moguntiacensis ecclesiæ archiepiscopus, 8. cal. Nouēb. obiit. Eodē
 uerò anno ego Vuilhelmus tanta successione indignus, loco eius, cum con-
 sensu cleri populi eiusdem sanctæ sedis, 16. cal. Ianuarij, in loco Arnsteden-
 sum electus, & 9. cal. Ianuarij Maguntia ordinatus. Hæc sunt uerba Vuil-
 helmi. Claruit his temporibus in Saxonia Vuindichinus monachus S. Vi-
 ti in Corbeia, uir in diuinis scripturis doctus, & in secularib. eruditissimus,
 qui scripsit ad Mechuldem filiam Ottonis Imperatoris primi, abbatissam
 uidelicet in Quelenburg, sicut supra diximus de gestis Henrici primi, Otto-
 nis primi, & origine Saxonum historiam tribus libellis digestam. Vitam
 quoq; sancti Pauli primi eremitæ, & passionem S. Tecia uirginis gemino
 stylo, prosaico uidelicet & metrico, sed & alia multa, quorum alibi iam du-
 dum fecimus mentionem. Hic multis annis in præfato monasterio Corbe-
 iensi scholæ monachorum publicè præfuit, & complures discipulos post
 se doctissimos reliquit, ex quibus multi ad episcopatus & abbatias diuersas
 postea fuerunt assumpti. Hic etiam in eo libello, quem scripsit de studijs ue-
 terum, fatetur se fama Meginradi scholastici & monachorum S. Aurelij in-
 citatum uenisse ad Hirsaugiã & cum eis diebus multis habuisse colloquiũ,
 tantumq; ibi uidisse studium & feruorem monachorum ad scientiam scri-
 pturarum, tanquã doctissimos reperisse uiros, ut satis nequiuert admirari,
 ipsumq; Meginradum scholasticum præcipuis laudibus effert dicens, Eum
 esse alterum Hieronymum, & nulli ueterum eruditione inferiorē. Circa hæc
 tempora claruerunt Gregorius presbyter filius regis Angliæ, pro Christo
 peregrinus, & Euardus monachus, ambo solitarij in sylua Nigra, iuxta cellã
 S. martyris Augiensis Meginradi. Quorum primus Gregorius cum esset fi-
 lius regis, patrem, regnum, patriam & omnem pompam seculi, amore regni
 celestis contemnens, clamq; aufugiens, usque ad mortem in præfato loco
 Domino in magna sanctitate hominibus mansit incognitus. Alter uerò E-
 uerardus cum esset decanus ecclesiæ Argentinēsis, diuina inspiratione con-
 temptit mundum & angelo Dei reuelante locum præfatum, uitam sanctis-
 simam usque ad mortem in eo cum S. Gregorio peregit. Hic sanctissimus
 Euerardus beato Vdalrico Augustensi episcopo multum familiaris & dile-
 ctus fuit, à quo sæpius uisitari cōsueuit. Tanti uerò apud Deum meriti fuit,
 ut uiuus & mortuus multis claruerit miraculis, mortemq; suam præfato
 S. antistiti Vdalrico longè antè prædixit. Ab his duobus sanctissimis ere-
 mitis, locus idem in quo nunc monasterium nostri ordinis est, non multo
 postea constructum, deinceps usq; in hodiernum diem ad eremitas uocã-
 tus est, ad quem à multis retro annis concursus populi magnus fieri consue-
 uit, licet monachi sint his temporibus inibi degētes dissolutissimę uite. Cla-
 ruit

*Bruno frater Im-
 peratoris fit ar-
 chepiscopus Co-
 loniensis.*

*Vuilhelmus filius
 Imperatoris fit
 archiepiscopus
 Moguntinus.*

Vuindichinus.

*Quod Vuinde-
 chinus fuerit in
 Hirsaugia.*

*S. Gregorius et
 Euerardus ere-
 mita in nigra
 sylua.*

ruiſt etiã his diebus S. Vdalricus epiſcopus Auguſtenſis, uir Deo clarus, qui multis miraculis in uita & poſt mortem clarus effulſit. Hic cum adhuc eſſet iuuenis in monaſterio S. Galli fuit nutritus, & in ſcripturis neceſſarijs inſtitutus. Tandem factus eſt epiſcopus Auguſtenſis, fundauitq; monaſterium noſtri ordinis in eadem ciuitate, in honore S. Affræ martyris, in quo & ipſe tandem monachus factus eſt. Moritur autem ibidem ſepultus, anno domini 973. qui ſui abbatis Sigeri annus 21. indiſtione prima, 4 nonas Iulij, anno ætatis ſuæ 83. epiſcopatus uerò aſſumpti 50. ſub Ottone Imperatore ſecundo. Sanctus quoq; Maiolus quartus Bluniaceniſis monaſterij ordinis noſtri, iſdem temporibus doctrina & ſanctitate clarus habetur, qui ſexto anno conuerſionis ſuæ S. Ademaro propter imbecillitatem corporis & oculorum omiſſionem cedente dominici gregis, paſtor conſtitutus, multis uirtutibus clarus enituit, cuius dies feſtus agitur 5 iduum Maij. Anno Sigeri Abbatis 5, Otto Imperator magnus, Ungaros cum magno ſui ſuorumq; periculo magna cede proſtrauit, in loco qui dicitur Lechfeldt, non longe ab Auguſta, in quo bello Conradus dux cum multis alijs cecidit. Henricus quoq; dux Bauariæ frater imperatoris, eodẽ anno obiit. Anno ſequenti Hademarus abbas Fuldenſis obiit, qui monaſteriũ ſuum dudũ incenſum magnifico opere cõſtruxit, cui Hatto filius ſororis ſucceſſit, qui poſtea archiepiſcopus Moguntinus factus eſt. Eodẽ anno moritur Rupertus archiepiſcopus Treuerenſis, cui Henricus ſucceſſit, qui regulares officinas & clauſtrum ſancti Petri circa eccleſiam conſtruxit, & regula Canonicoꝝ ibidem obſeruari cõcepit. Hęc eſt maior eccleſia Treuerenſis, in quam hoc tempore, ſicut & in cæteris antiquis eccleſiis, canonici ſecundum regulã eis præſcriptam in communi uiuebant, unam habentes mēſam, unam burſam, unũq; commune dormitorium, ſicut hodie inter nos iuxta normam nobis propoſitam cõuerſamur. Anno Sigeri abbatis 6. qui fuit domini 958 & regni Ottonis imperatoris magni 22. cruces apparuerunt in uestimentis hominum qui multos terruerunt, & ad ſalutarem pœnitentiã reduxerunt. Quorundam etiam uestes quaſi lepra reſperſæ maculisq; infecte apparuerunt. Circa hæc quoq; tẽpora monaſteriũ ordinis noſtri in Saxonia fundatur, quod Hildeſleuen dicitur, multaq; cœnobĩa monialiũ ſub regula diui patris noſtri Benedicti, in diuerſis regionibus in Saxonia præcipue conſtructa ſunt. Hoc etiam anno Vuilla uxor quondã regis Berengarij, illo, apud Bambergam ſub cuſtodia imperatoris mortui contempto ſeculo monaſterium ingreditur, & ſub habitu ſanctæ religionis religioſe deinceps conuerſatur, anno Sigeri abbatis 8. Venerunt legati Tuſcorũ ad regem Ottonem petentes ſibi dari aliquem uirũ doctum, qui eos uiam ueritatis inſtrueret, quibus miſit Adelbertum ex monacho Corbeiſis cœnobij epiſcopũ, uirum doctum & ſanctum, qui uix euasiſt manus eorum. Otto imperator anno Sigeri abbatis 10. inuitatus à Romanis contra inſolentias Ioannis papæ 13. Romam perrexit: cumq; eum papa gratanter ſuſcipiens honorifice ſupra cathedram Auguſtalem poneret, & per benediſtionem ſolenniter in Imperatorem conſecraret, monito põtifice ſuper obiectis ac emendationem promittente, cum gloria reuerſus eſt in Germaniam. Verũ cum papa fidem promiſſam uiolare, ſemperq; deterior fieret, imperator ſecundò inuitatus à Romanis anno ſequenti denuò Italiã ingreditur, ad cuius introitum papa fugit. Magna igitur ſynodus iubente Imperatore Cardinalium, epiſcoporum, abbatum & clericorum Romæ facta eſt. Vbi palam recitatis papæ criminibus, cum rogatus, citatus monitusq; per literas, primũ comparere, ſeq; expurgare contemneret, imò ſynodum ſe excommunicaturũ minaretur, decreto

S. Vdalricus.

Maiolus abbas
Cluniacerſis.Ungari ab Ottonem
ceduntur.Canonice uita
in cathedralibus
eccleſiis antiqua
inſtitutio.Cruces apparit
in ueſtibus nomi-
num.Cœnobium Hil-
deſleuen funda-
ta.

Adelbertus.

Otto coronatur
in imperatorem.Synodus præſen-
te Imperatore Ro-
mæ celebratur.

*Papa Iohannes
deponitur.*

*Crimina papæ
pro quibus eſt de
poſitus.*

*Horrendum inau-
ditumq; ſcelus.*

*Episcopi ex Ale-
mania præſentes
in depoſitione pa-
pæ.*

*Inſidelitas Roma-
norum maxima.*

*Romani occiden-
tur ut periuri et
inſideles.*

Imperatoris & omnium præſentium in ſynodo patrum depoſitus eſt 10. calend. decemb. Et Leo S. Romanę ſedis protoſcriarius, uir uenerabilis & approbatus, in papam unanimi omnium cōſenſu electus eſt, ductuſq; ad Lateranenſe palatium collaudantibus factum Romanis ad ſummum ſacerdotium conſecratur. Capita autem criminum, pro quibus Iohannes depoſitus eſt, iſta fuerunt, miſſam celebrauit & non communicauit. Item Benedic- tum patrem ſuum ſpiritualē lumine priuauit, qui ſtatim mortuus eſt. Item Iohannem cardinalem ſubdiaconum uirilibus amputatis occidit. Item adul- terium & fornicationem perpetravit, & in caſtrum cum uidua Reinerij & Stephana patris concubina, cum Anna uidua & nepte ſua & multis alijs, ſanctumq; palatium lupanar & proſtibus meretricum fecit. Item in eccleſia Tudertina episcopum ordinauit puerum decem annorum. Item ordinationes faciebat pro precio. Item diaconum ordinauit in ſtabulo e- quorum non debitis etiam temporibus. Item ſacrilegus fuit, cruces & cle- nodia ſanctuarij meretricibus diſtribuit. Item uinum bibit in amore dia- boli. Item in ludis aleæ Venerem lunonemq; aliosq; deos gentilium ſibi adiutores inuocabat. Item uenationem publice exercebat. Item maturi- nas & alias horas canonicas non celebrauit, nec muniuit ſe more Chriſtia- norum ſigno ſanctæ crucis. Item uiduas maritatas & uirginēs ui oppreſſit, & ſtuprauit multas. Item homicidij, periurij & ſacrilegij reus accusatus eſt, inceſtum in propriam cognationem cōmiſit, cum duabus quoq; ſororibus ſe cōmiſcuit. Item lorica & alijs armis indutus quaſi dux proceſſit contra S. Imperatorē ad bellū. Aliaq; multa & horrenda corā imperatore in ſancta ſy- nodo per cardinales, episcopos, diaconos & alios boni testimoniij uiros ſub iureiurādo publice delata ſunt. Multi fuerunt in hac ſynodo episcopi, & ex noſtris ibi fuit Henricus archiepiscopus Treuerenſis, Otgerius episcopus Spireniſis, Adaldacus archiepiscopus Bremenſis, & Lādohardus episcopus Murdenſis in Saxonia. Erant autem omnes episcopi in ſynodo 40. Cardi- nales, preſbyteri, diaconi & ſubdiaconi 48, numero: qui omnes cum primo- ribus Romanis & uniuerso populi, uno ore Iohannem deponentes à papa- tu, tanquam monſtrum & diaboli mancipiū unanimi uoto Leonem huius nominis 8. in ſummum pontificem elegerunt, iurantes ſe nunquam ab eo diſceſſuros, nec papam deinceps ſine imperatoris filijq; eius conſenſu ele- cturos. Hiſ ita peractis S. imperator nolens Romanos exercitu nimio gra- uare, ſimul credens illos in fide promiſſa māſuros, multis abeundi licentiam conceſſit: quod cum Iohannes depoſitus reſciſſet, ſciens inſtabilitatem & aua- ritiam Romanorum, miſit ad eos clam nuncios, promittens ſe omnes Ec- cleſiæ theſauros illis daturum, ſi imperatorem cum S. papa Leone trucidā- rent. Romani quā ſtatim exercitus imperatorij paucitate conſiſi, & pecu- niarum promiſſione animati, buccina concrepante ſuper imperatorem ut eum occidant feſtinanter contendunt. Quibus in ponte Tyberis, quem Ro- mani plauſtris impeditum habebant, ſanctus imperator occurrit, cuius for- tiſſimi milites aſſuefacti in bello, in eos audacter proſiliunt, quaſi accipitres auium multitudinē nullo reſiſtente perterrēt, non latibula, non corbes, non concaua ligna, non criptæ ſordium receptacula fugientes tueri potuerunt. Occiduntur itaq; Romani ſine numero, ſine miſericordia, ſine perſonarum delectu. Nec unus quidem ex omnibus remaniſſet ſuperſtes, ſi non impe- rator piſſimus, miſericordia motus in eos quibus miſericordia nulla debe- batur, milites ſuos adhuc interficere ſitientes retraxiſſet inuitos. Itaq; ſupe- ratis omnibus, de cæterisq; qui remaniſerant obſidibus receptis, uenerabilis papa Leo ad pedes imperatoris prouolutus, rogat obſides Romanis reddan- tur, ſecq;

ter, seque illorum fidei commendat: cuius rogatu S. Imperator motus, obli-
des reddidit, ipsumque papam Romanorum fidei sciens quod futurum erat,
sicut agnum lupis commedauit. His gestis cessit ab urbe. Interea mulieres
cum quibus Ioannes quondam papa uoluptates suas implere solebat, & nu-
mero plures & genere non penitus ignobiles, concitauerunt Romanos ut
Leonem papam quem ipsi uoce concordie elegerant, interficerent, & Ioan-
nem in urbem reuocarent. Quae cum fecissent, Leonemque occidendum ca-
peret, de manibus eorum (Deo miserante) cum paucis euasit, & ad impera-
torem piissimum calamitatem suam expositurus accessit. Mox in urbem Ioan-
nes reducit, in summumque Apostolatus sedem reponitur, statimque inter ca-
etera crudelitatis suae facinora Ioanni diacono cardinali manum dextram am-
putat, & Azoni scrinariario linguam duosque digitos praecidens, etiam naribus
truncat. His cognitis imperator, tantas ulturus iniurias seruatorum Dei repa-
rato exercitu Romam quanto citius redire disponit. Interea Ioannes olim pa-
pa, sed iam Apostolicae sedis temerarius inuasor, nihil prauitatum suarum
emendans, dum se cum uiri cuiusdam uxore oblectaret, per diabolum in tem-
poribus grauius percussus, octauo die miserabiliter sine uatico corporis
& sanguinis Christi diem clausit extremum. Quo mortuo, Romani omnis iu-
ramentorum & iurisiurandi obligationis immemores, Benedictum cardina-
lem diaconum in papam constituunt, seque illum nunquam dimissuros, imo
contra imperatorem defensuros iuramento promittunt. Quo audito impe-
rator urbem uallauit, neminem qui non membrum truncaretur, exire permi-
sit, machinis & fame usque adeo Romanos infideles afflixit, donec ciuitatem
uiolenter intrauit. Leonem uenerabilem papam propriae sedi restituit, ac Be-
nedictum summum Apostolatus inuasorem ad eius pedes praesentauit. Qui
post susceptam confusionem, in publica synodo, quam meruit, exilio relega-
tus in Saxoniam, ibi mortuus est. Sanctus itaque Leo in sedem Apostoli cul-
minis repositus sedit anno uno mensibus quinque, feliciterque obiit. Imperator
sanctissimus sumpto de principibus factionum supplicio, acceptisque obsidi-
bus, in Germaniam reuersus est. Anno autem Sigeri abbatis 12. qui fuit do-
minicae natiuitatis 964. Bruno archiepiscopus Coloniensis frater Ottonis
imperatoris primi, monasterium S. Pantaleonis in Colonia fundare coepit:
ubi inter fodendum corpus S. Maurini abbatis & martyris inuentum, mul-
tis claruit miraculis. Primus eiusdem coenobii abbas Christianus dictus est,
cuius uita concordabat uocabulo. Venerabilis iste Bruno Coloniensium
archipraeful inter multa pietatis suae studia, corpus S. Euergisti pontificis &
martyris de ciuitate Tungræsi Coloniæ transtulit, & in monasterio S. Ce-
ciliae collocauit. Item superiorem partem S. Petri apostoli, baculi & cate-
nam qua uinctus fuit, cum multis alijs reliquijs, de ciuitate Metensi reduxit,
ac in cathedrali ecclesia reposuit. Item corpus S. Proculi martyris à Roma
translatum ad ecclesiam Susatiensem in Uuestphalia dedit. Item corpus bea-
tissimi martyris Eliphij, in monasterium S. Martini Scotorum nostri ordi-
nis in Colonia reposuit: sed & corpus S. Gregorij Spoletani episcopi à Ro-
ma, & S. Agilophij à Malmundario recipiens, ad Coloniæ transuexit. An-
no 13 Sigeri abbatis, qui fuit domini 965, sanctae memoriae Bruno praefa-
tus archiepiscopus Coloniensis moritur, & in monasterio S. Pantaleonis
quod anno praecedente incepit, ac in extremis positus consummari mandauit.
Sepultus est anno pontificatus sui 12. qui multa miranda suo tempore fecit,
tamque prudenter ducatum ab Imperatore fratre sibi commissum pro pa-
ce fidelium rexit, ut officium Episcopi propterea (ut multi faciunt) non
obmiserit. Huic in archiepiscopatu successit Vuolmarus annis quatuor.

Anno

*Imperator ab urbe
secessit.**Leo captus fuga
elabatur.**Iohannes papa de-
positus introdu-
citur Romam.**Iohannes à diabo-
lo percussus o-
biit.
Inuaserunt Benedi-
ctus substituitur.**Roma capitur
Leo in sede suam
restituitur.**Monasterium S.
Pantaleonis
fundatur in Colo-
nia.**Reliquiae sancto-
rum Coloniæ
translatae per Bru-
nonem episcopum.**Superior pars bacu-
li S. Petri Apst. in
cathedrali Ecclesia
coloniensi.**Bruno, Archiepiscopo
Coloniensi moritur.
Ibidem sepultus in mo-
nast. S. Pantaleonis.*

Anno 15. Sigeri abbatis, Otto secundus Romæ à Ioanne papa petente, & astante patre, in Imperatorem consecratus est. Sequente anno obiit Vuilhelmus filius imperatoris archiepiscopus Moguntinus, in cuius locū Hatto abbas Fuldensis huius nominis secundus ordinatus est archiepiscopus, qui fertur tempore famis magnam multitudinem pauperum mēdicantium in uno horreo concremasse, quasi ipsi inducerent famem super regionē suam mendicitate & ocio, uolens in hoc consulere tam eorum inopiæ quàm utilitati communi. Vnde aiunt quòd tertio anno nondum completo, in archiepiscopatum diuinæ animaduersionis uindicta in eum processerit, eumq; mirabili & prius inaudito multis genere supplicij durè satis punierit. Tanta enim turba murium undequaq; prorumpens in eum glomerata irruisse dicitur, ut quocunq; se uerteret, istiusmodi bestiolarum moribus premeretur: si erat in alto uel eminentiori quolibet loco, mures per parietes ascendebant: si uerò inclusus, per rimulas intrabant, eumq; infinita multitudine obruētes mordebant, lacerabant ac deuorare penitus gestiebant. Quarum tanta fuit importunitas, ut quanto repellerentur impetu, tanto maiori furore incurfabant: cumq; se nusquam in terra tutum conspiceret, pontifex iam miserandus aquarum se munimine cinxit, ac iuxta oppidum Bingtonum turrin in medio Rheni, ad custodiam patriæ olim constructam, scapha subuectus auenturos: sed non est locus quo suam diuina potestas prohibeatur exercere uindictam, natates per aquas infinita multitudine denuò mures turrin per muros ascendunt, intrant, pontificem inquietant, rodunt, infestant, tandēq; nimia eorum multitudine obrutum miserabiliter necant. Huic nos fabulæ authoritatem nec damus, nec rursus subtrahimus, quam usq; in hodiernum diem & à ueteribus descriptā legimus, & ab incolis terræ, ut à proauis perceptam auditu ad nepotes referre non ignoramus. Turris autem in Rheni fluminis medio nomen retinens à casu, Murium turris dicitur, in qua Hatto pontifex ab ipsis consumptus bestiolis perhibetur. Hoc ipso anno Meginradus monachus & scholasticus huius cœnobij eruditissimus, in bona senectute moritur: uir cui Hirsaugia in omni scientia scripturarum uix parem habuit, qui in omni genere disciplinæ tam perfectè fuerit institutus. Decessit autem 14. cal. Nouemb. anno domini 968, indictione 11. Huic in regimine scholæ monasticæ Reinhardus monachus successit, uir quidem satis doctus, sed ad præceptoris sui mensuram non peruenit: neq; tanto docendi feruore monachos ea quæ nouisset, agebatur, ut doctos post se discipulos relinquiturus speraretur. Fuerunt tamen ex institutione Meginradi scholastici quā plures docti monachi, in præsentī cœnobio, è quibus unus nomine Eginardus, in quadam ecclesia Saxonix episcopus factus est. Vuernerus ad S. Albanum Moguntix, Bernolphus ad monasterium S. Michaëlis abbates constituti sunt. Anno autē Sigeri abbatis 18. qui erat dominicę natiuitatis 970 Theodoricus Metensis episcopus, consobrinus Ottonis imperatoris, fundauit monasterium nostri ordinis in insula iuxta ciuitatem Metensis episcopi, in honorem sancti martyris & Leuitæ Vincentij, quod multis prædijs et ornamentis egregiè dotauit. Hoc tempore Bulgaribus imperabant duo filij Simeonis monachi Petrus & Baianus, quorum Baianus in arte Magica doctissimus erat, & per eam multa mirabilia faciebat. Quotiescunq; aut quā docunq; uoluit, mutauit se in lupū, uel in cuiuslibet alterius bestię formā, uel ut penitus à nullo uideretur, & alia miranda & potuit & fecit, de quibus homines magnā in admirationē perducere consueuit. His temporibus claruit Richardus ex monacho S. Germani Altifiodorēsis episcopus uir nimis simpli-

Otto filius imperatoris Romæ coronatur Imperator.

Hatto ex abbate. Hatto pauperes concremasse in horreo.

Vindicta sceleris Hatonis ante inaudita.

Anno 967.

Muribus in omni loco circumuallatur episcopus.

Circa Bingen in Rheno constituitur episcopus à muribus.

Murium turris adhuc hodie dicitur. Meginradus.

Reinhardus.

Eginardus. Vuernerus & Bernolphus abbates.

Cœnobij sancti Vincentij Metensis constructur. Baianus in arte Magica doctiss. claruit.

Richardus.

simplicitatis & minoris industriæ quàm hæc tempora exigere uideban-
 tur, uitæ tamen merito & zelo religionis multum uenerabilis. Claruit etiam
 his temporibus doctissimus ille abbas Floriacensis nomine Abbo, uir uita
 & zelo disciplinæ regularis clarissimus, qui scripsit inter alia ingenij sui o-
 puscula, super calculo Victorij non abijciendum libellum. Tandem in Va-
 fconia uerbum Dei prædicans gentibus martyrio rubricatus ascēdit ad cœ-
 lum. **Aymonius** quoq; monachus Floriacensis sub præfato Abbone iisdem
 temporibus hanc scientia & conuersatione illustrabat ætatem, qui scripsit
 ex mandato eiusdem abbatis sui Abbonis de incrementis & inijs Gallo-
 rum satis pulchrum opus. De miraculis quoq; sanctissimi patris nostri Be-
 nedicti libellum & quædam alia, de quibus alibi fecimus mentionem. Heri-
 gerus quoq; abbas Bobiensis, cuius meminit Berno abbas Augiensis in li-
 bro de aduentu domini, iisdem claruit temporibus: multa scripsit, quorum
 rationem signauimus in secundo libro uirorum illustrium nostri ordinis.
 Erat sanè uir uidecunq; doctissimus, & tam ratione conuersationis quàm
 doctrinæ ualde famosus. Circa hæc tempora etiam claruit **S. Wolfgangus** e-
 piscopus Ratisponēsis in **Bauaria**, uir magnæ sanctitatis & patrator multo-
 rum miraculorum, qui perhibetur ante pontificatum fuisse monachus Tre-
 uerensis ordinis nostri. Hic **S. Vdalricum** Augustensem episcopum eccle-
 siasticæ tradidit sepulturæ. Claruit etiam hoc tempore **Rosuida** monasterij
 Gandesheimensis nostri ordinis in Saxonia, uirgo sanctimonialis, in diui-
 nis scripturis multum studiosa & erudita, secularium quoq; literarum non
 ignara, metro exercitata & profa, quæ multa scripsit non iniucunda opuscu-
 la, quorum memoriam in præfato libello uirorum illustrium fecimus latio-
 rem. Anno 20. Sigeri abbatis, qui fuit domini 972, Volmarus archiepisco-
 pus Coloniēsis moritur, cui successit Gero filius Christiani comitis & Vui-
 burgæ sororis comitis de Magdeburg. Iste Gero archiepiscopus cum fratre
 suo Diethmaro comite fūdauit monasteriū nostri ordinis in Saxonia, quod
 dicitur, monachorum nouum castrum, quod nos uulgariter Munchuen-
 burg, usitato nomine apellamus. Circa hæc tempora **Hermannus** Saxonix
 dux construxit monasterium Lüneburg, in Saxonia, in honorem S. archan-
 geli Michaëlis, in quo monachos nostri ordinis posuit, quibus præfecit ab-
 batem primum monachum de cœnobio S. Pantaleonis Coloniæ. assum-
 ptum nomine Ludericū, uirum moribus & eruditione uenerabilem, anno
 Sigeri abbatis 22. **Dominicæ** natiuitatis 974, indictione 2. **Otto** imperator
 primus moritur, anno regni sui 38. Imperij uerò 13. cuius corpus cum ma-
 gnis lugentium exequijs in ecclesia **Magdeburgensi** quam ipse construxit,
 est tumulatum. **Ottone** imperatore primo sicut prædiximus mortuo, **Otto**
 filius eius huius nominis successit, & fermè annis 10. post patrē imperauit,
 uxorem duxerat adhuc patre superstite **Theophanam** filiam **Ioannis** Im-
 peratoris Græcorum, ex qua genuit **Ottonē** filium, qui post patrem tertius
 imperauit. Filias quoq; tres, **Sophiā**, quæ fuit abbatissa nostri ordinis in **Gan-**
desheim, **Adelheidē**, quæ etiam fuit nostri ordinis abbatissa in **Quelenburg**:
 & **Iuttam**, quam **Vdalricus** dux **Bohemix** duxit uxorem, rapiens eam ui-
 lenter ex quodam cœnobio monialium in **Ratispona**. His quoque tem-
 poribus **Gero** archiepiscopus Coloniensis fundauit monasterium in **insigne**
 ordinis nostri in diocesi sua, quod **Gladbach** nominatur, uno duntaxat
 miliare distans ab oppido **Hufsiensi**, quod multis prædijs & ornamen-
 tis ditauit. Primus autem eiusdem cœnobij abbas fuit **Sanderadus** uir
 sanctissimus uitæ, & regularis disciplinæ, tam in se quàm in subditis maxi-
 mus cultor, qui multis uirtutibus & signis clarus in uita & post mortem
 sancto-

Abbo abbas do-
 ctissimus Floria-
 censis et martyr.

Aymonius,

Herigerus.

S. Wolfgangus.

Rosuida.

Cœnobium Mū-
 lisenburg fūda-
 tur.

Cœnobium Lūne-
 burgi fundatur.

Otto Imperator
 primus obiit.

Otto secundus.

Cœnobium Glad-
 bach fundatur
 hoc tempore.

S. Sanderadus
 abbas in Glad-
 bach.

*Cœnobium sancti
Martini Coloniae
fundatur.*

Vuerenboldus.

*Canonici Treue-
renses sunt ex
regularibus secu-
lares.*

Vuillegifus.

*Rupertus rex
Francie doctus
& sanctus cla-
uitatibus suis
nem. Senentia
de S. Spiritu. & S.
ni Sancti Spiritu
et alia. & S. Spiritu
vra. et multa alia*

Adelboldus.

Dunstanus.

Adelbertus.

Othericus.

*Caesuntur duces
& abbates.*

sanctorum Catalogo insertus est, cuius dies festus 9 calend. Septembris agitur. Circa hæc etiam tempora monasterium S. Martini in Colonia ordinis nostri fundatum est, cui præfuit primus abbas Mymborinus natione Scotorum, uir religione & sanctitate multum uenerabilis. Vnde & Scoti ipsum monasterium multis annis inhabitauerunt, propter incomparabilem uitæ sanctitatem, quousque tandem à pristino seruire tepescerent & in omnem dissolutionem remissi, de isto sicut & de cæteris quibusdam cœnobijs Germaniæ expulsi sunt. Anno Sigeri abbatis 25, Vuerenboldus monachus huius monasterij obiit, 4 idus Nouembris, qui cum esset uir studiosus & doctus, scripsit de laude martyrum pulchrum libellum: de clade & desolatione patriæ alterum libellum, & quædam alia sicut Meginfridus refert. Anno isto moritur Theodoricus archiepiscopus Treuerensis, sub quo canonici maioris ecclesiæ ibidem abiecta regulari uita, quam hucusque in eadem ecclesia maiores eorum continuauerunt, desierunt esse regulares, & facti sunt nomine & conuersatione seculares. Quorum exemplo malo, canonici quoque S. Paulini Treuerenses, S. Castoris in Confluentia, Moguntinenses, Vuormatienses, Spirenses, & complurium aliarum ecclesiarum diuersis quidem temporibus, sed uno impietatis spiritu regularis uitæ communitatem abiecerunt. Hoc etiam anno obiit successor Hattonis secundi Rupertus archiepiscopus Moguntinus, cui Vuillegifus uir bonus & Dei cultor insignis successit, qui construxit ecclesiam S. Martini episcopi, quæ maior dicitur & S. Stephani protomartyris, in quam & sepultus est: monasterium quoque S. Victoris extra Moguntiam ampliavit & multis ecclesiis monasterijsque multa bona fecit. Claruit his temporibus Rupertus rex Franciæ, uir iustus, doctus, pius & religiosus, monachorum, clericorum, omniumque literatorum hominum amator ac defensor, qui inter alia ingenij sui opuscula composuit Sequenti die Pentecostes in missa canimus, quæ incipit: Veni sancte spiritus & emitte de sancto Petro apostolo Cornelius centurio, cum multis alijs edidit. Tanta autem religionis fuit, ut in sanctorum relatus Catalogo, multis corruscauerit miraculis. Eodem tempore claruit in Angliâ Adelboldus monachus Glasceniensis, discipulus S. Dunstani, primùm abbas Abendonienensis, ac dein de episcopus Vuyntoniënsis, uir doctus & tam uita quam eruditione insignis. Huius Adelboldi præceptor fuit, sicut diximus, S. Dunstanus ordinis nostri monachus, deinde abbas Glasceniënsis, postea episcopus ante ipsum Vuyntoniënsis, postremò archiepiscopus Cantuariensis, uir sanctissimæ conuersationis, & miraculorum corruscatione insignis, cuius festus agitur dies 14. calend. quo & obiit, anno pontificatus sui 33, ætatis uerò 70. Dominicæ autem natiuitatis 988. Anno uerò 28. Sigeri abbatis, qui fuit dominicæ natiuitatis 980, obiit Adelbertus ex monacho cœnobiij S. Maximini Treuerensis nostri ordinis, primus archiepiscopus Magdeburgënsis in Saxonia, dolore calculi, anno episcopatus sui 13, mense 8, indictione uerò 8, uir deuotus atque doctissimus. Quo mortuo electus fuit Othericus monachus Corbeiensis uir sanctus, & tam in diuinis scripturis quam in secularibus literis eruditissimus, qui scholæ monasticæ in præfato cœnobio post Vuindichinum aliquanto tempore præfuit. Electioni de se factæ inuitus cõsensit, orauitque Dominum, ut eum fieri episcopum non permetteret, quod & impetrauit. Nam in itinere pro confirmatione ad curiam Romanam, non sine opinione sanctitatis decessit. Anno Sigeri abbatis trigésimo, Otto imperator secundus, bellum periculosum gessit in Calabria, in quo Henrichus Augustensis episco-

*Rupertus rex
Francie doctus
& sanctus cla-
uitatibus suis
nem. Senentia
de S. Spiritu. & S.
ni Sancti Spiritu
et alia. & S. Spiritu
vra. et multa alia*

~~episcopus cum multis alijs episcopis, Otto dux cum multis nobilibus, & Vuernerus abbas Fuldenfis, cum multis alijs occisi sunt, & imperator nando uix euasit.~~ Claruit his temporibus Adelbertus ex monacho Fuldenfis cœnobij episcopus Pragenfis in Bohemia, uir doctus & sanctus ac fidei Catholicæ propagator eximius, qui post multos pro Christo labores habitos, à Prutenis pro fide Christiana martyrio coronatus est, & in catalogo sanctorum relatus, cuius festus dies agitur 9 cal. Maij. *Adelbertus.* Osualdus quoque ex monacho Floriacensis ordinis nostri cœnobij, archiepiscopus Eboracensis, uir doctus & sanctus, nepos B. Odonis Cantuariensis archiepiscopi, his temporibus clarus habetur. anno dominicæ natiuitatis 982, in dictione 10. die uerò 10 Calendarum Septembrium, Sigerus abbas huius monasterij 7, diem clausit extremum, anno assumpti regiminis 30. sepultus ante altare S. martyris Laurentij, in ecclesia D. patris Aurelij, uir deuotus & religiosus: cui usque ad S. Vuilhelmum, similis in abbatia Hirfau- *Sigerus.* giensi non successit. Lupoldus successit.

DE LUPOLDO, OCTAUIO HVIVS CÆNOBII ABBATE,
qui præsuit annis 4 tantum, de moribus eius & gestis illius temporis.

SEPulto reuerendissimo abbate Sigero, quemadmodum præmissimus, conuenerunt in unum fratres, ut sibi de pastore secundum regulam sanctissimi patris nostri Benedicti prouiderent: qui post uotorum illationem, ut fieri solet, in unum Lupoldum monachum ex suis in abbatem unanimiter elegerunt, 6. calend. Septembris, anno domini 982. in dictione 10. Ottonis imperatoris 2 anno 8. uirum senem admodum & uenerabilem, qui præfuit huic monasterio annis duntaxat 4. mensibus 3. Hic Lupoldus gente fuit Baurarus, natione Ratisponensis, ex parentibus mediocribus, sed tamen honestis genitus, qui ordinem monasticum sub Diethmaro sexto huius monasterij abbate, intrauit adhuc iuuenis, in quo plus quam 40 annis uixit religiosissime sine querela, ambulans ante faciem suam in pace & tranquillitate spiritus, nulli molestus, nulli onerosus: erat enim homo nimie simplicitatis, & forsitan plus quam mores subditorum & hæc tempora requirebant quietus, qui monasticæ conuersationis exemplar erat, non prædicator, quippe quem uita sancta commendabat propria, & nulla commoueret impietas aliena. *Lupoldus.* His temporibus post Geronem archiepiscopum Coloniensem fuit Vuarimus pontifex ecclesiæ, annis 9. qui monasteriũ S. Martini ordinis in Colonia (de quo supra diximus) nostri, renouauit, magnificeq; dotauit, & Scotis possidendum in perpetuum tradidit, sub regula sanctissimi patris nostri Benedicti. Claruit circa hæc tempora Erhardus monachus Lunebergenfis in Saxonia, in diuinis scripturis studiosissimus, & seculariũ literarũ non ignarus, qui multa ingenij sui opuscula posteritati reliquit legēda: scripsit enim inter cetera exquisitæ lectiõis cõmentaria in Genesim, in Exodũ, in Leuiticũ, & in alios Biblię plerosq; libros. *Vita Lupoldi.* Algerus quoq; monachus Corbeiensis in Saxonia, & multis annis scholasticus, ante cõuersionẽ seculariũ & post cõuersionẽ monachorũ, uir tam in diuinis scripturis quam in secularibus literis doctissimus. *Archiepiscopus Coloniensis illustrator cœnobij S. Martini.* Hisdẽ tẽporibus claruit, qui inter cetera ingenij sui monimẽta scripsit de sacramẽto altaris & de libero arbitrio, non spernẽda opuscula. *Erhardus.* Arnulphus etiã, siue nostro more Germanico, Arnoldus monachus huius cœnobij, his diebus scripsit metricũ opus super Prouer. Salomonis, & licet nobis non cõstet reliqua ingenij eius opuscula, nihilominus plura illũ & alia scripsisse non dubitamus. Neq; enim unius editione opusculi tãtum hominis ingeniũ prouocari ad scribendũ potuit uel cessare. *Algerus.* His quoq; diebus claruerunt 5. monachi ordinis nostri, uidelicet Benedictus, Natha- *Arnulphus.*

- Monachi quinque martyres.* Nathanaël, Ioannes, Isaac, & Christianus, discipuli B. Adelberti Pragensis episcopi & martyris, de quo supra dictum est: qui post multorum conuersionem hominum in Vngaria, Prussia & Polonia, sua prædicatione Domino adiuuante peractam, tandem in Polonia pro Christi nomine martyrio coronati sunt, 9 calend. Maij. Claruit & his ferme temporibus Libatius monachus cœnobij S. Albani martyris prope Moguntiam, uir moribus & conuersatione sanctissimus, quem Benedictus papa 7. propter incomparabilem scientiam scripturarum & zelum fidei Christianæ, in episcopum ordinauit, & ad prædicandum euangelium gentibus in Russiam misit, ubi uerbo & exemplo innumerabilem Christo populum acquisiuit. Othuuinus quoque decimus episcopus Hildeshemensis ex monacho cœnobij Magdaburgensis nostri ordinis in Saxonia, doctus & zelo religionis feruidus, his temporibus clarus habetur: & præfuit ecclesiæ Hildeshemensi annis ferme 29. Odo etiam abbas Corbeiensis, in Francia episcopus Beluacensis factus, circa hæc tempora claret, qui tam eruditione scripturarum quam integritate conuersationis, in magna apud omnes reuerentia habebatur, apostolicis & regalibus legationibus complures functus, in maximis negotijs suis. Claruit his quoque diebus Bruno ex monacho Corbeiensis cœnobij in Saxonia episcopus Verdensis, frater Hermāni ducis, uir præfule dignus, quippe qui tam monasticis institutis quam ecclesiasticis disciplinis nobiliter imbutus fuisse perhibetur. Gebhardus etiam episcopus Augustensis, ex abbate monasterij ordinis nostri quod Eluangen dicitur, in eadem diocesi constitutum, his floruit temporibus, qui moribus & scientia utrunque cornu altaris ornauit. Anno Ludolphi abbatis primo, dominicæ autem natiuitatis 983, indictione 11, Egbertus archiepiscopus Treuerensis instituit ieiunium bannitum tertia hebdomade post festum paschatis celebrandum, propter siccitatem nimiam, quæ omnem regionem uehementer afflixit. Anno sequente, qui Lupoldi abbatis secundus, Otto 6 iduum decembris Roma moritur, & in ecclesia S. Petri principis apostolorum honorificè sepelitur. Cui filius eiusdem nominis Otto tertius succedens, imperauit annis ferme 18. Vxorem habuit Mariam regis Arragoniæ filiam sterilem, unde prolem non suscepit. Anno Lupoldi abbatis 3, obiit Vuarimus archiepiscopus Colonienfis, cui Evergerus successit. Claruit his temporibus Lubentius archiepiscopus Bremensis in Saxonia, ex monacho Hirsfeldensi, uir in scripturis sanctis studiosus, qui præfuit populo sibi commissio annis 25, strenue. Osdacus etiam ex monacho Augiæ cœnobij post Othuuinum episcopus Hildeshemensis factus, circa hæc tempora clarus habetur, rex quoque commissam sibi diuinitus ecclesiam uerbo & exemplo strenue annis 29. Claruit his quoque temporibus in Anglia Osbernus monachus Glascouiensis cœnobij ordinis nostri, uir tam in diuinis scripturis quam in secularibus literis celebræ eruditionis, qui scripsit inter cætera lucubrationum suarum opuscula, uitam S. Dunstani archiepiscopi Cantuariensis. De musica quoque uariis dulci composuit modulamine cantus: sed & alius nostri ordinis monachus cœnobij Remensis Flaualdus nomine hæc tempora eruditione sua illustrauit, & multa scripsit. Inter plura uerò extat insigne opus, in quo gesta Remensium pontificum ab initio ipsius ciuitatis orsus describit, inserendo uitam seu passionem complurium sanctorum. Hisdem quoque temporibus apud Moguntiam in cœnobio S. Albani martyris nostri ordinis, claruit Theodericus monachus, in diuinis scripturis & secularibus multum eruditus, qui scripsit successiones & gesta Moguntinorum pontificum. In Cantica quoque canticorum commentatus est: in Euangelium Ioannis similiter commen-

commentaria perpulchra composuit. Sed alia pleraque ingenij sui præclara posteritati monimenta reliquit, quorum tituli iam memorię non occurrunt. Eodem quoque anno Villigifus archiepiscopus Moguntinensis Ottonem tertium unxit in regem, & post triennium à Gregorio papa 5. Romæ in imperatorem consecratus est. Lotharium regem Francorum Lotharingiam in sestantem apud Viridunum superans fugauit, & ad restitutionem omnium abbatorum compulit. Claruit etiam circa hæc tempora Bruno monachus cœnobij S. Viti Gladbacensis nostri ordinis in diocœsi Colonienſi, uir multum studiosus, & tam in diuinis scripturis quàm in secularibus literis egregiè doctus, qui multa quidem scripsisse dicitur, sed pauca eorum ad notitiam nostram peruenerunt, de quibus alibi fecimus mentionem. His etiam temporibus claruit in isto cœnobio Hirſaugienſi uir nobilis, studiosus, & in omni uarietate scripturarum egregiè doctus, presbyter & monachus nomine Adelbertus, qui propter uitæ meritum & eminentiam, doctrinam & philosophiam opinionis in abbatem Clingensis monasterij assumptus fuit, qui utinam huic monasterio præpositus fuisset, forsitan nunquam in tantam desolationem & ruinam cecidisset status cœnobij Hirſaugienſis, de cuius miseria post pauca dicturi sumus. Præfuit autem monasterio præfato Clingensi strenuè annis multis, uerbo & exemplo dignum se obedientemque Christi uicarium exhibere in omnibus curas. Erat autem in omni Germania nomen eius celebris famæ, tum propter scientiam eruditionis, tum etiam propter uitæ integritatem. Vnde & principes & ecclesiarum pontifices multum in eius consilio pendebant. Anno domini 986 indictione 14. Lupoldus anno suscepti regiminis 4 completo, & tribus mensibus, moritur 8. cal. decemb. & in ecclesia monasterij S. Aurelij sepelitur, uir quantum ad suam personam optimus, cui nihil dulcius quiete monastica, silentio & contemplatione fuit. Erat tamen circa aliorum coerenda peccata aliquantulum remissior & ad misericordiam promptior.

*Imperator inu-
gitur.
Lotharium uicit.*

Bruno.

Adelbertus.

Lupoldus.

DE HARTFRIDO, IX. HUIUS MONASTERII
abbate, qui præfuit annis duntaxat duobus, & certis
gestis illius temporis.

Igitur mortuo abbate Lupoldo ac tradito more Christianorum ecclesiasticę sepulturę, monachi huius cœnobij pastore destituti, post longas inter se habitos tractatus tandem elegerunt sibi in abbatem Hardfridum monachum, iuuenem quidem in annis, sed talem prudentia & moribus, de quo spes optimi pastoris non modica haberetur. Electus est itaque anno domini cę natiuitatis 986. eodem die quo Lupoldus decessit 8. cal. dec. & præfuit uix duobus annis. Erat autem natione Sueuus, annorum ferme sex & triginta ætatis, moribus cœnobiticis apprimè ornatus, in omni eruditione scripturarum non infimè doctus, facie decora, uirilique statura proportionabiliter eleuatus, ingenio acutus & disertus eloquio, & talis qui facillè auditoribus que uellet, uideretur posse persuadere. Et reuera nisi eum immatura mors ante tempus rapuisset è medio, hunc locum ab extremis periculis & malis, quibus non post multos inuolutus est, Domino adiuuante præseruasse potuisset, quod ex initio regiminis eius quam facillè potuit auspiciari. Quam primùm enim sublimatus, in abbatem extitit, totis curauit uiribus, ut secundum puritatem regulę sanctissimi patris nostri Benedicti, omnes in monasterio uiuerent monachi: & si quem aliter reperisset cõuersantem, non sustinuit, sed monitum semel & iterum, nec emendatum, durius coram omnibus iuxta normam ordinis punire consueuit. Et ne quis corrigentem posset arguere, in omnibus se irreprehensibilem sectatorem bonorum operum & uiuum exemplar uir

Hardfridus ab.

*Vita Hardfridi
abbatis.*

*Commendatur ze-
lus eius pro di-
sciplina.*

Adelbertus.

Engelbertus.

tutū subiectis studuit exhibere. Anno eius primo, Otto imperator tertius Bohemiam cum exercitu ualido ingreditur, & ducem eius cum uniuersa gente ad deditioem coëgit. Claruit his temporibus Adelbertus ex monacho Bobiensi nostri ordinis abbas Gēblacensis, præceptor Burchardi Vormatiensis doctissimi, postmodum episcopi, uir in diuinis scripturis doctus, & in secularibus literis ualde eruditus, cum adhuc monachus esset in præfata cœnobio Bobiensi publicam monachorū scholam tenuit, ac multos post se discipulos eruditissimos reliquit. Ingenij quoq; sui multas lucubrationes posteritati trāsmisit. Floruit etiam his temporibus Engelbertus monachus cœnobij S. Eucharij Treuerensis, quod hodie S. Mathiæ apostoli uocabulo nuncupatur, patria Mosellanus, uir undecunque exercitatus metro, doctissimus & prosa, qui scripsit inter cætera ingenij præclari opuscula, uitam & passionem duodecim Apostolorum metricè, de musica & de compositione monochordi quedam syntagmata composuit, & pleraq; alia quæ ad manus nostras non uenerunt. Hic postea in abbatem monasterij, cuius nomen reperire non potui electus, post annos aliquot in Domino requieuit 12. cal. Martij, sicut in eius Epitaphio patet subiecto:

Hoc recubat busto semper memorabilis abbas,

Engelbertus ouans, spiritus astra colit:

Mensis Martij obiit, bis senis ipse calendis

Construxit templum, quod retinet tumulum.

Pestis magna fuit in Germania.

Anno secundo abbatis Hardfridi maxima pestilentia, fames & mortalitas per totam Germaniam nimis inualuit, & tanta siccitas, quod penè genus omne frumenti in terram sati periit, præ nimia siccitate, quia non habuit huius morem, quo crescere potuisset. Interea dum lues ipsa pestilentie in omni circa regione nimium grassaretur, morereturq; multitudo hominum maxima, etiam monasterium S. Aurelij Hirsaugiense nostrum heu crudeliter inuastit, & totius destructionis eius, quæ paulò post sequuta est, ut nobis appareret, occasio fuit. Nam in breui tempore, utpote quatuor mensium, tam miseranda clade, 60. huius cœnobij monachi consumpti sunt, qui omnes in hac pestilentie mortalitate obierunt. Nouissimè uerò mortuis tot fratribus, cum finis putaretur adesse periculi, pastor oues secutus est. Nam eodè anno, qui fuit dominicæ natiuitatis 988. Hardfridus huius monasterij abbas nonus, obiit 3. nonarum Decembrium, anno ætatis suæ 38. assumpti uerò regiminis secundo. Post cuius obitum, mox huius monasterij proximæ destructionis seminarium proh dolor inextinguibile surrexit. Remanserunt autem defunctis monachi in hoc superstites 12. in quibus summa constituenti abbatis in locum demortui residebat: qui utinam rebus prudentius consuluissent suis, & non per contentiones & schismata locum Deo consecratum in manus tradidissent exterorū. Monachorum summa uirtus humilitas, maximumq; uitium superbia: quia dum alter alterū libidine dominandi excellere nititur, monasterium seruorum Dei in foueam demonum commutatur. Tale monasterio huic malum his temporibus post mortem præfati abbatis contigit, quoniam dissensio fratrum in electione discordantium illud funditus, ut ita dixerim, destruxit. Vnde hoc malum huic loco tam celeberrimo, domine Deus, in quo tot sanctissimi uiri nomini tuo paulò antè seruientes tibi placuerunt. Ecce, meliores & qui zelum habebant disciplinæ regularis, de medio translati sunt, & remanserunt monachi inutiles, superbi, elati & carnales, ut destruant suis functionibus locum celeberrimum nomini tuo consecratum. Quare hoc ita fieri uoluisti, domine Deus, qui iuste iudicas? Nunquid ut praualexerent impij, iustos consumere uoluisti? Absit, lux

Hardfridus.

Deploratio calamitatis huius monasterij.

fit. Iudicia tua Domine cernimus, causas ignoramus: nec ad nos attinet causas iudiciorum suorum discutere, quas sine peccato possumus nescire. Imò nomini tuo sanctissimo, quas possumus gratias agimus, qui monasterium istud propter causas tibi notas ita permisisti cadere, ut in statum & conditionem resurgeret meliorem. Nam si uelimus monasterium Hirsaugiense quod hodie cernimus, cum personis, rebus, substantia & ædificijs conferre ueteri, quod miserabiliter fuisse deplangimus, comparisonem præteriti ad præsens nullam inueniemus. Tantum enim præsentis temporis Hirsaugia uetus illud monasterium cum omnibus conditionibus suis excellit & supergreditur, quātum posterius tempore uidetur. Sed historiam debito prosequentes ordine, factum sicut ad nos, ueterum testimonia scripturarū perlatum est, fideliter & breuiter exponamus. Nam etsi parum ad edificationē legentium conducere possit, erit tamen eius notitiæ cunctis, qui simili sorte transigunt uitam, in conuersatione claustrali auisatio non inutilis, qua discant in electionibus abbatum non se, non proprium commodum, sed Dei solius honorem quærendum.

DE CONRADO, X. HUIVS CENOBII
abbate, qui præfuit annis ferè XII. & dissensione pessima
quæ contigit in electione.

Defuncto siquidem uenerabili abbate Hardfrido cum 60. monachis, sicut diximus, de conuentu, duodecim superstites remanserunt: qui post tres fermè menses ad eligendum abbatem in locum unum conuenerunt corpore, qui tamen mēte (ut statim apparebit) longè ab inuicem erant separati. Duos enim in dissensione eligentes Conradum, qui munus confirmationis ab episcopo suscepit, & Euerardum profugum, qui monasterium spoliavit, seminarium & materiam destructionis huius loci prohdolor impijs præbuerunt: una siquidem pars adhærebat Conrado tanquam legitime & canonicè electo, alia Euerardum uerum ac legitimum, secundum primas sanctiones prædicabat esse pastorem. Præualuit tamen iure Conradus & tanquam à saniore parte fratrum electus, ordinationem à pontifice suscepit. Interea dum Conradus pro munere benedictionis est sollicitus, Euerardus sublatis thesauris omnibus, calicibus, crucibus & ornamentis & quicquid subripere potuit cum duobus monachis suę partis, ad comitem, qui alioqui in monasterio iam grauiter erat infensus, petiturus auxilium properauit. Quem ille non solum libenter, sed etiam ualde gratanter suscepit, gauisus (ut postea liquidò patuit) occasionē sibi datam, qua bonis monasterij dudum hiantem animum inferret, nunc tandem satiandum. Statim latro possessiones monasterij Deo & sancto Aurelio dudum oblatas à fidelibus Christi, truculentus inuadit, diripit, & in stipēdiū suis militibus quasi uiscissitudine impensæ seruitutis distribuens concedit. Inuadit uillas, curtes, agros, domos, & quicquid ad monasterij ius pertinere cognouerat, & sub prætextu iustæ defensionis Euerardi (ut ipse dicebat) abbatís, res monasterij paulatim suis uisibus infiscauit. Quem in his omnibus monachi defensores non habentes, inuocare protectorem potuerunt, cum omnes, aut potentiam comitis uererentur, aut spoliū monasterij ducēretur cupiditate: Præterea Euerardus, datus in reprobū sensum, & alienatus mente, ad rapinam milites incitabat, se dicens esse abbatem, sibi licere monasterij sui res cui uelit permittere. Interea Conradus abbas, & monachi suę parti consentientes, contumelias & iniurias quibus opprimebantur, deferebāt ad episcopum, auxilium contra insultus tyrannorum postulantes. Sed nihil factum ad restitutionem abbatum eo tempore constat, sed uiolentiā maior

Comparatio ueteris monasterij ad præsens.

Factis qui sanerunt in faciendis ceterum.

Conradus eligitur contra eum Euerardus.

Euerardus suratur omnia ornamenta ecclesie.

Monasterium miserè spoliatur.

Euerardi crudelitas.

Conradus.

Euerardus apo-
stata fuit et sacri-
legus, moritur.

Ablatorum nihil
restituitur.

Triticum epi-
sculi pluuit de
caelo in Gallia.

Theophanes im-
peratrix obiit.

Monasterium S.
Michaelis in Hil-
deshem fundatū
est.

Constitutio de im-
perio Germano-
rum.

Gerbertus.

indies crescebat, cum sibi licere à parentibus oblata repetere, iam comes pu-
blice fateretur. Beata illi omnis uidebatur occasio, qua de spolijs monacho-
rum auaritiā in quam inciderat, grauius fatiaret. Conradus itaq; pauper
iam & miserabilis abbas cum paucis monachis, nec omnibus quidem fidelibus,
in cœnobio, maximo timore metuq; perculsus residebat, uix habēs un-
de suosq; pasceret ac uestiret. Electus autem fuit anno dominicæ natiuitatis
989. indictione secunda, duodecimo calend. Martij, & præfuit monasterio
in multis tribulationibus & miseris annis quasi 12. Erat autē natione Fran-
cus, humili profapia genitus, & propterea minus idoneus tantis malis totq;
tyrannis resistere. Vir bonus fuit & simplex, plus ad mysteria religionis
tractanda natus, quā monasterium in tantis turbationibus prouidē & uti-
liter gubernare. Porro pessimus ille apostata Euerardus, cum se minaretur
monasterium in manu ualida breui intraturum, Conradumq; abbatem in
carcerem coniecturum, morte præuentus interijt. Monachi autem qui cum
eo cœnobium exiuerant, pro fugi semel facti, manserunt, & amplius ad mo-
nasterium non sunt reuersi. Et quidem Euerardus hunc finem malitiæ suæ
dignum accepit, qui destructionis monasterij huius author & occasio fuit.
Quo mortuo iam Conradus abbas, & monachi qui remanserant, maiori pa-
ce ac securitate in monasterio uiuere potuerunt, cum is qui totius mali prin-
ceps fuerat, de medio esset sublatus. Eorum autem quæ de monasterio siue
per apostatā, siue per comitem, aliosq; illorū ministros fuerunt ablata, nihil
restitutū omnino fuit: sed potius quoad fieri potuit, plura semper distracta
in manus seculariū deuenērūt. In hac miseria & afflictione Cōradus abbas
cū fratribus suis, in paruū iam numerū redactus, quam diu uixit consenuit,
quo post annos 12. mortuo (sicut dicemus) expulsis monachis, per comitem
seculares introducti sunt. Eodē anno quo Conradus in abbatē eligitur, gra-
na tritici & pisciculos pluuisse in Gallia de cœlo ferunt, qui tamen ad usum
non ualuere humanum, propterea quod intrinsecus corrupti nimium aper-
tē foeterent. Eo etiam anno S. Dunstanus archiepiscopus, cuius longē supe-
rius meminimus, 14. calend. Iunij ad Dominū migravit. Hoc etiā anno mor-
tuo Ioanne papa 16. Bruno natione Germanus, cognatus Ottonis Impera-
toris fit papa, qui dictus est Gregorius quintus. Ipse Ottonē ad imperium
coronauit Romanum. Anno Conradi abbatis secundo moritur Theopha-
nes mater Imperatoris, & in basilica S. Pantaleonis Colonia sepelitur in
abside meridionali, quam dum uixit, summo honore coluit, & rebus pro-
prijs munificenter cumulauit. Ipsa etiam inter alia corpus S. Albani marty-
ris olim pro Christo in Britannia passū, de Italia ad monasterium S. Pātaleo-
nis præfatum adduxit. Anno Conradi abbatis 4. qui fuit dominicæ natiui-
tatis 994. monasterium S. Michaelis archangeli in Hildeshem nostri ordi-
nis fundari cœpit per S. Bernardum eiusdem ciuitatis episcopum, qui & in
eodē monasterio sepultus, infinitis coruscavit miraculis. Anno sequēte S.
Adelbertus ex monacho nostri ordinis episcopus (de quo supra diximus)
Pragensis, qui Vngaros conuertit ad fidē, à paganis in Prussia septies per-
fossus & tandem capite truncatus martyrium consummauit, 9. calen. Maij.
Gregorius papa quintus congregata synodo statuit, consentientibus Ro-
manis & omni clero, Romanum Imperium apud Germanos debere perpe-
tuis futuris temporibus permanere, ita ut Germaniæ principes per Otto-
nem tertium deputati, habeant ius & potestātē imperatorem eligendi. Quæ
constitutio iam per annos sex & quingentos usq; ad nos, in uiolabili stabili-
tate seruata est. Claruit his tēporibus Gerbertus monachus ordinis nostri
cœnobij Floriacensis, uir in Mathematica, Astronomia, Philosophia, Arith-
metica,

metica, cæterarumq; penè omnium scientiarum doctrina eruditissimus, qui multos discipulos nobilissimos reliquit, inter quos etiam fertur Otto imperator fuisse non ultimus. Hic propter incomparabilem sciētiam suam primò fuit archiepiscopus Remensis in Gallia per Hugonem regem Franciæ constitutus, deinde pulsus: per Ottonem imperatorem constituitur archiepiscopus Rauennatensis: ac postremò fit summus pontifex in urbe Roma, & Syluester secundus dictus est. Scripsit de sphaera pulchrum opus. Item de compositione astrolabij & quadrantis. In Arithmetica quoq; pulchras compositiones fecit. Dialogum quem cum Leone abbate habuit nunciò Apostolico, multi plurimum commendant. Epistolas plures quas ad inquisitores discipulorum scripsit, uidimus. Hic est papa Syluester, qui à plerisque pacti foederisque cū demonibus initi arguitur, cuius rei nos ferre sententiam nec uolumus, nec debemus. Sedit autem in pontificatu summo annis 4. His etiam temporibus post obitum S. Maioli abbatis Cluniacensis nostri ordinis, factus est abbas in Cluniaco S. Odilo eximia sanctitatis uir, qui præfuit eidem monasterio cum feruore maximo religionis, annis ferme quinquaginta sex. Is cum esset uir doctus, fertur nonnulla scripsisse opuscula, & præcipuè sermones ad fratres, quibus ingenij sui dexteritatem ostendit. Anno Conradi abbatis 10 fuerunt maximi terremotus per loca Germaniæ & totam pene Europam, quibus multa fortissima etiam ædificia pulsa corruerunt. Apparuit insuper cometes eodem anno, qui multos terruit suo aduentu. Anno Conradi 11. qui fuit dominicæ natiuitatis millesimus annus, ossa Caroli imperatoris quondam Magni hucusq; multis incognita, apud Aquisgranum ab Ottone Imperatore tertio, quaesita & inuenta sunt. Eodem anno obiit Euergerus archiepiscopus Coloniensis, cui S. Heribertus in archiepiscopatu feliciter successit. Qui construxit in opposito ciuitatis Coloniensis iuxta flumen Rheni destructo castro, monasterium nostri ordinis in honorem B. Mariæ semper uirginis, quod Tuitium appellamus, in quo abbatem & monachos secundum regulam S. Benedicti constituit, multisq; prædijs & ornamentis cumulauit. Eodem anno Imperator cum multis cardinalibus, episcopis, abbatibus, principibus, & ualido exercitu Poloniam uisitaturus, inter alia regni negotia sepulchrum S. Adelberti martyris Pragësis episcopi, nuper (ut supra diximus) pro fide Christi martyrizati, qui sepultus in Polonia miraculis infinitis & stupendis illo in tempore coruscabat. Obtinuit autem eiusdem martyris brachium unum, à Bolislao duce Poloniæ, quod cum ingenti deuotione suscipiens, Romæ in ecclesia S. Bartholomei collocauit. Idem quoq; imperator ob honorem sanctissimi martyris Adelberti, fratrem eius Gaudentium monachum ordinis nostri in archiepiscopum primum ecclesiæ Pragësis, ubi frater episcopus fuerat, annuente summo pontifice Syluestro secundo constituit: qui cum esset uir doctus atq; sanctissimus, multas sua prædicatione in circuitu gentes ad fidem Christi conuertit. Claruit his temporibus Ansfridus ex comite monachus nostri ordinis, & ex monacho 18 episcopus Traiectensis. Alij dicunt quòd ex episcopo monachus sit factus in monasterio sanctæ Mariæ nostri ordinis, quod ipse cõstruxit. Et hoc magis cõsonat ueritati & chronicę Traiectensium quæ dicit, quòd anno Domini 1005. tãquam filius castigatus à Deo lumen oculorum amiserit, & sacre religionis habitum in præfato monasterio S. Pauli hodie dictum, cuius ipse fundator extitit suscipiens, usq; ad finem uitæ in sancto proposito cum multa deuotione & sanctitate perseverarit. Præfuit autem ecclesiæ Traiectensi annis 15. & multa bona monasterijs & ecclesijs suo tempore fecit. Post hunc, Adelboldus monachus (ut quidam se-

Scripta ipsius
Gerberti.

Maiolus & Odilo
abbates Cluniacenses.

Terremotus.

Ossa Caroli magni
imperatoris
reperiuntur.

Ibidem moritur Anò
1020. fol. 59.

Monasterium Tuitium
nunciense cõstruitur.
Anò. 1000.

Adelbertus.

Gaudentius.

Ansfridus.

Monasterium S. Pauli
Traiecti
fundatur.

Adelboldus.

runt) Bobiensis nostri ordinis ecclesiam Traiectensem rexit annis 18. uir doctus & prudentissimus, qui fuit Henrici Imperatoris secundi (de quo suo tempore dicemus) cancellarius & consiliarius aliquanto tempore, qui dextera ingenij sui exercitans, multa scripsit præclara opuscula: multa etiam bella pro libertate ecclesiastica gessit contra Theodoricum Hollandiæ comitem. Circa hæc tēpora quidam monachus à Hierosolymis rediens, apud quendam eremitam in Sicilia circa montem Æthna flammam euomentem aliquandiu hospitio detentus est. A quo cum audisset in eodem monte Vulcani, defunctorum animas torqueri flammis & ex his multas liberari quotidie per orationes fidelium, & maxime Cluniacensium monachorum, quod sibi manifestum testimonium spirituum tam bonorum, quam malorum idem eremita firmabat. Vnde monachus ad Cluniacum digressus hæc Odiloni patefecit abbati, cuius ordinatione memoria fidelium animarum, altera post festum omnium sanctorum die, deinceps in sancta ecclesia Dei cœpit frequentari. His quoque temporibus claruit apud Treuiros nostrus Theodoricus monachus cœnobij sancti Mathiæ Apostoli, ordinis nostri, qui cum esset uir studiosus atque doctissimus, scripsit de inuentione S. Celsi librum unum, quæ per Egbertum archiepiscopum 7 calend. Martij in præfato monasterio facta est: & quædam de quibus mentionem alibi fecimus. Claruit etiam isdem temporibus Remigius abbas Mediolacensis nostri ordinis in diœcesi Treuerensi, uir in scripturis diuinis studiosissimus, & in secularibus literis egregie doctus, qui publicam in suo cœnobio scholam monachorum tenuit, in qua non solum suos subditos, sed etiam ex diuersis alijs cœnobijs monachos ad se misserudiuu. Huius uiri studium & scriptura in secundo libro illustrium uirorum ordinis nostri plenius digestissimus. Floruit etiam his temporibus Theodorus monachus S. Mathiæ Treuerensis contemporaneus, Theodorici monachi supradicti condiscipulus, uir moribus & scientia illustris, qui scholæ publicæ multis annis in eodem cœnobio gloriose præfuit, & uaria scribendo ingenium posteris notum facere curauit. E quibus extant in Apocalypsin Ioannis non abiiciendæ lectionis synthemata. De musica & astronomia uaria composuit. Hic post multos in sancta religione labores, ad Dominum remunerandus felix migrauit, cui hoc Epitaphium discipuli posuerunt:

Theodori monachi pausant hinc membra sepulti,
 Qui pietate uigens, simplicitate eluens
 Presbyter officio, quod complens ordine certo
 Feruebat summi laudibus in Domini,
 Prudens & doctus, nulli pietate secundus,
 Totum quod didicit, mox alijs retulit,
 Ut sibi commissum bene collaudando talentum
 Centuplicet iustus atque pius Dominus:
 Transijt in nonis felici fine Decembris,
 Pro quo posce Deum, qui legis hunc titulum.

Anno Conradi 12. Otto imperator expeditionem tertio motrens in Italiam cum ingenti exercitu Romanos deuastat, uincit, superatque. Porro Crescentem, qui principatum Romæ inuaserat, & multa contra ecclesiam Dei & uicarios Christi mala commiserat, capite truncari fecit. Cumque Romæ aliquandiu degens remissius cum Romanis ageret, eum contemptui habere cœperunt. Vnde conspiratione facta, militum eius aliquot interfecerunt, ipsumque in palatio fortiter obsiderunt. Qui per industriam Henrici ducis Bauariæ & Hugonis marchionis simulato pacto, uix extractus à Roma dis-

cedit,

Commemoratio
 fidelium annorū
 hoc tempore cœ-
 pit.

Theodoricus.

Remigius abbas

Theodorus.

Epitaphium.

cedit, comitante papa: & quia uxor Crescentis, mulier speciosissima, in a-
 ctus Venereos imperatori dudum consentiens, spe regnandi cum se reli-
 cta Imperatorem abijisse conspiceret, ac doleret, poculum ei subordinat ue-
 nenatum, quo ille hausto in Italia inter remeandum moritur. Pontifices au-
 tem & qui cum ipso erant principes, indutum cadauer purpura arte com-
 posuerunt super equum ac si uiueret, ne forte tumultus in Italia fieret, si mors
 Imperatoris fuisset rescita, educentesque intestina reliquerunt apud Augu-
 stam Vindelicorum, corpus uero in basilica Aquensi sepelierunt. Cui Hen-
 ricus ex ducibus Bauariæ ortus, sed actu Bambergensis comes, electione
 principum succedens, Moguntia à Villigiso archiepiscopo regni diadema
 suscepit. Hic est Henricus huius nominis secundus imperator, qui in sancto-
 rum catalogum scribi meruit: de quo postea dicemus in suo loco, quem hic
 anticipando signauimus. Anno Dominicæ natiuitatis 1002, indictione 15,
 Conradus abbas decimus huius cœnobij moritur idibus Februarij, quo
 cum lamentis fratrum in ecclesia sancti Aurelij sepulto, uacauit abbatia Hir-
 saugiensis annis 63, sicuti in sequentibus per ordinem dicemus.

DE ABBATIA HUIUS MONASTERII VACANTE PER
 annos 63, & quibusdam gestis interea monasterij, ordinis, & Alemannie.

Conrado uenerabili, ne dicam miserabili, abbate huius monasterij de-
 cimo, uiam uniuersæ carnis ingresso, monachi numero pauci in hoc
 loco superstites remanserunt. Inter quos quum essent duo, qui olim in dis-
 sensione electionis Euerardo adhaeserant, & nec nunc quidem ad uiam ue-
 ritatis penitus essent reuersi, maiorem quam eatenus fuerant experti, reli-
 quis tribulationem suscitauerunt. Enim uero quum inter se consultarent su-
 per electione noui pastoris, uices suas comes uolenter & manu armata in-
 terposuit, seque daturum illis abbatem pollicitus, ne ad electionem procede-
 rent penitus interdixit. Qui ut monasterium sub specie pietatis paulatim
 monachis uacuum, & auaritiæ suæ totum quod reliquum erat, potuisset red-
 dere, præposito eis suis ex familiaribus œconomus seculari, qui curam ge-
 reret omnium, donec promissus abbas, quem se nunquam daturum sciebat,
 ueniret, ac secundum regulam gubernaret omnia, tum se restitutum cun-
 cta quæ abstulerat, humilibus uerbis in dolo promisit. Reuera enim hoc
 quærebat, quod non longè postea contigit, ut monachis uel mortuis, uel
 expulsis, ipse ad ius suum uniuersa reuocaret. Nam post triennium ferme
 quadam inter fratres & œconomum orta dissensione, quod non erat diffi-
 cile in tanta rerum desperatione positus, nactus occasionem tyrannus, omnes
 præter duos, qui Euerardo dudum adhaeserant, partesque comitis semper tu-
 tati fuerant, de monasterio eiecit. Erant autem numero 4 uel 5 qui abeuntes
 inter se prudenti quidem, sed inutili, persuasi consilio antequam diuiderentur
 ab inuicem, abbatem elegerunt: qui tamen ad possessionem monasterij mini-
 mè peruenire potuit. Dispersi enim in omnem terram, iniurias quas patieban-
 tur cunctis passim reuelabant, sed non erat qui auxilium ferre contra talem
 tyrannum aut uellet, aut etiã potuisset. Interea dum isti uagantur de monasterio
 ad monasterium, seque ubi unusquisque poterat enutrire, stabiliret: post aliquot
 annos etiã duob. illis monachis, qui in cœnobio remanere permissi fuerant,
 mortuis an expulsis non satis mihi constat, clerici seculares inhabitare mo-
 nasterium iussi sunt. Ex eo itaque tempore usque ad comitem Adelbertum, de quo
 suo loco dicemus, monasterium S. Aurelij monachis uacuum, mansio clerico-
 rum & prostibulum meretricum factum est. Interea si quid remansit, quod
 comes & cæteri fures non rapuerunt, clerici cum suis concubinis & mere-
 tricibus ita paulatim consumentes, in nihilum redegerunt, ut nec libris,

Imperator in
 Italia moritur
 intoxicatus.

Henricus secun-
 dus fit imperator

Conradus abbas
 moritur.

Comes electionem
 interdixit.

Œconomus secu-
 laris monachis
 preponitur.

Monachi expel-
 luntur.

Clerici seculares
 monasterium in-
 habitant.

quorum ingens copia ibi collecta fuerat, per diligentiam ueterum monachorum, quos doctissimos superius ostendimus, parcere potuissent. Nam quum illo tempore, quando imprimendi libros scientia necdum fuit in usu, uolumina cariore uenderentur precio, indocti nebulones preciosissimum illum thesaurum bibliothecæ, in paucis annis tam turpiter uendendo & consumendo distraxerunt, ut nec unum quidem codicem alicuius ponderis & precij reliquissent. Bibliothecam uerò Hirsaugiensem, tempore illo fuisse preciosam, & multis uoluminibus cumulatam, ex eo uel maxime conijcere possumus: quòd quum à prima fundatione, per annos ferme 180 multi doctissimi uiri per ordinem sibi succedentes, in eodem monasterio floruerint, sicut ex superioribus clarissime patet: non est credendum, eos uel ad tantam peruenisse doctrinã & eruditionem omnium bonarum artium sine libris, uel ad decorẽ bibliothecæ, quem maxime diligit omnis eruditus, nihil suo tempore scribendo apposuisse. Certum ergo manet apud me & absque omni dubitatione firmiter conclusum, uiros illos qui mutuò sibi succedentes non solum Hirsaugiam, uerum & Germaniam totam sua eruditione illustrabant, maximum & preciosum post se thesaurum librorum in bibliotheca huius monasterij reliquisse: uenditis autem clericis omnibus atque distractis precium, non in usum ecclesiæ, neque ad conseruationem ædificiorum, sed (sicut diximus) cum suis concubinis & meretricibus turpiter consumentes, inter paucos annos cœnobium neglecta reformatione parietum & tectorum penitus ruinosum reddiderunt. Super sacrosancta ecclesiæ altaria pluit, pecora inter mœnia claustris stabula receperunt, & omnia penitus ad desolationem festinare uidebantur. Comes, ista non solum non prohibuit, sed etiam uehementer gauisus est fieri, per quæ monasterij nomen & locum breui in nihilum redactum iri, iuxta desiderium suum cœnebat. Nos uerò seriem annorum ab hinc usque ad instauracionem Hirsaugiensis cœnobij perducturi, quum non habeamus monasterio uacante, cui tempus adscribamus abbatem, in his quæ uel de ordine nostro, uel de gestis in Alemania perstringenda sumpserimus, passione utemur pro actu, ut festinantes ad futurum loci pastorem, diu enim scribere sine ductore tant diosum breuissima occurrentia annis monasterio uacanti, etiam per saltus (ut fieri solet) assignemus, quatenus ipsi historiae promissa non desit integritas. Igitur monasterio uacante anno primo Henricus comes Bambergensis (sicut supra diximus) per electionem ad imperium assumptus est. Qui habuit uxorem filiam Sigifridi comitis Palatini Rheni nomine Cunigundem, cum qua propter amorem castitatis, usque ad mortem in sancta uirginitate permansit. Iste sanctus imperator episcopatum Bambergensem, in prouincia Moguntina fundauit, cui præfecit Euerardum primum episcopum, eumque à iure & subiectione, quam pontifices debent archiepiscopis suis cum multis alijs priuilegijs concessis & impetratis à summo pontifice exemptit. Imperatrix autem sancta Cunegundis de patrimonio suo cœnobium monachorum nostri ordinis fundauit in monte iuxta Bambergam, in honorem sancti archangeli Michaëlis & omnium spirituum superiorum, quod usque in hodiernum diem feliciter perseuerans Mons monachorum & dicitur & habetur, quod multis prædijs, donarijs & ornamentis cumulauit. Idem Henricus monasterium B. Mariæ semper uirginis nostri ordinis in dicecesi Argentinensi nimia uetustate ruinosum reparando fundauit, & fundando reparauit, quod à fluuiolo præterfluente Schutterem dicitur, & prædijs reditibusque pro monachorum sustentatione necessarijs, copiose satisfecit esse prouisum. Ferunt de hoc monasterio incolæ monachi, quòd Otto quidam rex Angliæ

Bibliotheca dilapidatur.

Bibliotheca insignis.

Cœnobium desolatur.

Vacantia monasterij.

Henricus imperator cum Cunigunda castitatem obseruat.

Episcopatus Bambergensis fundatur.

Monasterium monachorum fundatur.

Monasterium Schutterense fundatur.

glia tempore beati Gregorij papae Magni, anno dominicę natiuitatis 603. Francorum rege Theodorico bellum cum Theodoberto Lotharioq; agente, amore cęlestis patrię incensus, limina uisitarit Apostolorum, & inde per Alfatiam digrediens, hoc ipsum cęnobium consilio auxilioq; cuiusdam sancti Pirminij, ex discipulis B. Mauritiij abbatis eo tempore pontificis, primitus construxisse, monachos introductos de regula S. Benedicti, necessarijs quoq; prouidisse stipendijs. Vngari his temporibus ad fidem Christi autoritate & industria Gisilę, quę fuit soror Imperatoris & nupta Vngarorum regi Stephano, cum rege ipso suo cōuertuntur. Ipsa enim sancta mulier, instantia sua regem perduxit, ut se & totam gētem baptizari expeteret, qui in baptismate Stephanus est uocatus, tantatq; deinceps uitam sanctitate ornauit, ut post mortem in numerum sanctorum relatus sit. Anno abbatia uacante 6. Bruno ex monacho nostri ordinis archiepiscopus à Prussis, multis supplicijs afflictus manibusq; ac pedibus abscisis, tādē capitis obtruncatione martyriū consummauit. Circa hæc tēpora claruit Burchardus ex monacho Gemblacensis cęnobij, siue (ut alijs placet) Bobiensis, episcopus Vuormatiensis, uir in diuinis scripturis doctissimus, & secularium literarum non ignarus, Alberti Bobiensis monachi, & postea Gemblacensis abbatis quondam auditor atq; discipulus, sicut in superioribus diximus. Qui inter cętera ingenij sui opuscula magnum illud uolumen Decretorum in 20 lib. distinctum, quod ex authoris nomine ueteres Burchardum appellarunt, ex diuersis in unum laboriose & satis utiliter comportauit. Claruit etiam his temporibus Meginfridus monachus Fuldenis Chronographus, qui uelut rosa inter spinas, ita studiosus & doctus inter desides, carnales, ignarosq; monasterij sui monachos, clarus emicuit. Is inter cętera ingenij sui opuscula, historiam sui monasterij ab origine diligenter cōplexus, abates singulos secundum ordinem temporis sibi ad inuicem succedentes inseruit, & uniuscuiusque gesta breuiter annotauit eorū quoq; cęnobiorum quibus uel monachos ex Fuldensi missos nouit, uel abbates, pari ratione meminit, quorū uel successiones abbatū & memorabilia facta interserendo compendiose descripsit. Ex cuius uiri laboribus, multa me fateor in hoc opere nostro de Hirsaugiensi historia necessariō commiscuisse. Contigit circa hæc tempora Henrici imperatoris mirabile factum. Iuuenis quidam maleficio duarum uetularum in formam asini mutatus est, ita ut omnibus uidentibus asinus appareret: quod multis impossibile uidetur, non intelligētibus quōd permissione diuina spiritus malignus oculos hominum mirandis ludificationibus illudere potest. His etiam tēporibus, Baldericus episcopus Leodiensis post Notgerum immediatus, fundauit monasterium S. Iacobi in insula Leodiēsi, in quo monachos ordinis nostri posuit. Anno abbatia uacante 9. maior ecclesia Bambergensis, Imperatore curia 46. episcopis astante, consecrata est. Et eodem anno Vuillegisus archiepiscopus Moguntinus obiit. Cui abbas Fuldenis Erckenbaldus successit, & annis 9. pręfuit. Circa hæc tempora cum Ezelimus comes palatinus Rheni, frater S. Cunigundis imperatricis aduersaretur regi, & per continuos decem annos, & eius magnanimitate siue confirmata ad eius sententiā, sacramentis publica fide ab uniuersis Lotharingijs, omnis regius honor eidē regi negaretur: Rex cōsultius arbitratus, uirum egregiū beneficijs placare, q̄ molestijs ullis molestare, amicitia eius exposcit: quā consecutus, insulā quę est in Rheino S. Suiuberti cum omnibus suis appendicijs Duisburg, etiā atq; Salaueld nō modica regni sibi subsidia, suisq; liberis perpetua hæreditate possidēda largitur. Duxerat iste comes uxorē nomine Mechtildē, filiam Theophanis impera-

Vngari cōuertuntur ad fidem per Gisilam reginā.

Bruno.

Burchardus.

Meginfridus.

Iuuenis in asinū maleficio mutatus.

Monasterium S. Iacobi Leodiense fundatur. Minor Ecclesia Bamberg. consecratur. Erckenbaldus. Ezelimus.

Keiser suer. Duisburg ex Salaueld.

imperatricis & sororem Ottonis tertij, ex qua nati sunt ei tres filij & septem filia. Hermannus qui post Pillegrinum fuit archiepiscopus Colonienſis cognomēto Nobilis. Euerardus post Popponem archiepiscopus Treuerenſis ex præposito uidelicet Vuormatiensī. Et Ludolphus paterni ducatus ſucceſſor. Richizam primam filiam Miſecho dux Poloniæ duxit uxorem. Adelheidis in Niuella, Theophanen in Eſſendia, Heluūgis in Nuſſia, Maſthildis in Didikirchen, atq; Vuillichalda in Monasterio S. Mariæ Colonienſi, in capitolio. Sophia ſimiliter in cœnobio S. Mariæ Moguntia atq; Ganderſheim ſanctimonialibus ſœminis abbatiffę noſtri ordinis, eo tēpore omnes ſunt prælatæ loco regiminis. Iſte comes Ezelinus, uir diues & ſtrenuus conſtruxit monasterium monachorum ordinis noſtri non longè à Colonia in honorem S. Nicolai archiepiscopi quondam Myrreorum, quod Bruyler nominatur, quod multis prædijs & ornamentis decorauit, in quo & ſepultus eſt. His etiam temporibus clariſſimus & religioſiſſimus, qui monasterij ſui officinas nimia uetustate ruinoſas glorioſe inſtaurauit, monachosq; in reguſari tramite inſtruens, ad priſtinæ cōuerſationis feruorem reduxit. Scholam etiam monachorum publicam tenuit, & monachos ſuos in omnibus literis & ſcientijs tam ſecularibus quàm diuinis, ad plenum erudiuit. Anno Domini 1012, qui fuit abbatia uacante annus decimus, cū Rupertus preſbyter eccleſiam S. Magni martyris in Saxonia primā in nocte natiuitatis Domini miſſam inchoaſſet, quidam Othertus laicus cum alijs uiris 15. & ſœminis tribus choream ducens in cœmiterio, ſecularibusq; perſtrepens cantilenis celebrantem non mediocriter diſtractum fecit. Quibus cū ſacerdos mandaret per ædituum, ut tacentes ad huiuſmodi leuitatibus in nocte tam ſancta deſiſterent: illiq; præcipienti non obtemperarent, commotus ille ſtans ad altare ſacroſanctum dixit: Faciāt omnipotens Deus, ut per annum totum ſic ſaltātes manere uos oporteat. Mirabile dictu, quia imprecātis uocem ſeſione die ac nocte, non edebant neq; bibebāt, abſq; ſomno manebant, non pluuiā ſuper eos cecidit, nō frigus, non labor eos, nec laſſitudo affecit. Nul li quantumlibet interrogati quicquam loquebantur, ueſtimenta & calceamenta non ſunt attrita. Et primò quidem uſq; ad genua, deinde uſq; ad ſœmora terræ ſub pedibus conculcatæ uidebantur uniuerſi. Filius quoq; ipſius ſacerdotis cū ſororem ſuam arrepto brachio de medio ſaltātium uellet cum uiolētia educere, brachium eius de corpore abſtulit: illa autem quaſi nihil paſſa nec doliuit, nec emiſit uocem, nec una quidem gutta ſanguinis deſtillauit, ſed choream continuauit cum reliquis inceptam. Anno tandem euoluto S. Heribertus archiepiscopus Colonienſis ad cœmiterium uenit, & ſaltantes à maledicto abſoluit, introductosq; in eccleſiam Domino reconciliauit. E quibus ſœminę mox obierunt, uiuorum quidam in breui, qui etiam miraculis poſt mortem clariſſe feruntur, quippe qui duram ſatis poenitentiam egerunt. Reliqui uerò quibus uiuere diutius licuit, tremore membrorum quid paſſi fuerint, oſtenderunt. Cū circa hæc tempora monachi Fuldenſis cœnobij propter deformatiſſimam uitam in deriſum omni populo ueniſſent, ſapiusq; à S. Imperatore moniti prauos mores emendare contemnerent, cū ſciret eos nimia diuitiarum abundantia factos contumaces, multa bona & poſſeſſiones auferri ab eis præcepit, & alijs monasterijs diſtribuit. Anno 12. abbatia Hirſaugienſi uacante, nubes magna in Flandria ſubitò cecidit, & multa milia hominum ſubmerſit. Multa quoq; & horrenda ſigna in cœlo eodem anno apparuerunt, & ſequuta eſt mortalitas hominum

*Sex comitis Eze
lini filie abbatiff
ſe iunt.*

*Monasteriū Bru
uilerenſe funda
tur.*

*Reinhardus Se
nonenſis doctiſſi
mus.*

*Hominis per inte
grum annum ſal
tarunt.*

*Imprecatio ſa
cerdotis Ruperii*

*Mirabile factum
in puella.*

*S. Heribertus ab
ſoluit maledictos
à pena.*

*Monasteriū Ful
denſe ſpoliatur
propter mona
chos. Ad 114.
Nubes eadē mul
ta hominū milia
ſubmerſit.*

minum magna. Anno uerò 18. qui fuit dominicæ natiuitatis 1020, Sanctus Heribertus, archiepiscopus Coloniensis moritur, & in monasterio Tui-
 censi, quod ipse fundauerat, sepelitur. Cui successit Pilligrinus annis ferè 15. Eodẽ anno moritur Erckenbaldus archiepiscopus Moguntinensis, cui Ari-
 bo successit, uir doctus & multum uenerabilis, qui inter cætera ingenij sui opuscula super 15 Psalmos graduum, non contemnendum opusculum e-
 didit. His temporibus claruerunt multi excellentissimi uiri in ordine no-
 stro, scientia & sanctitate insignes. Berno abbas Augiensis, cœnobij Con-
 stantiensis diœcesis, uir in diuinis scripturis studiosus & eruditus, atq; in
 secularibus literis egregiè doctus, philosophus, rhetor & musicus insignis,
 qui scripsit ad Pilligrinum archiepiscopum Coloniensem insigne uolumẽ
 de musica: ad Moguntinum quoq; archiepiscopum Aribonem de aduen-
 tu Domini, de officio missæ, de ieiunio quatuor temporum, & alia multa, de
 quibus inter scriptores mentionem fecimus. Guido quoq; Aretinus mona-
 chus cœnobij de cruce S. Leufridi, uir undecunq; doctissimus, & musicorũ
 princeps insignis, qui de musica pulchrum conscripsit opusculum, per cu-
 ius regulas disciplinam cantus ad faciliorem modum redacta est. De cæ-
 teris eius opusculis, alibi latiore industria scripsimus. Euerbinus quoq; ab-
 bas monasterij Doleiensis, quod in diœcesi Treuerensi sub honore S. Mau-
 ricij, & sociorum eius constructum, à Spanhemensi cœnobio meo nouem
 fermè Teuthonicis miliaribus distat, in finibus Lotharingiæ, ipsdem claruit
 temporibus: uir tam in diuinis scripturis quàm in secularibus literis erudi-
 tissimus, qui scripsit uitam S. Simeonis monachi Treuerensis, de quo postea
 dicturi sumus ad Popponem eiusdem ciuitatis archiepiscopum. Scripsit e-
 tiam gesta eiusdem Popponis. De ieiunio, elemosyna & pœnitentia quo-
 que nonnulla synthemata. Scholam in theologia monachorum publicam
 tenuit, & alia multa nobis incognita scripsit. Claruit etiam circa hæc tempo-
 ra in Angliã S. Elphegus ex abbate monasterij ordinis nostri quod Balneũ
 dicitur, primũ episcopus Vintoniensis, postea Cantuariensis archiepisco-
 pus, uir doctus atq; sanctissimus, qui post multos labores pro Christi amo-
 re habitos martyrio coronatus est, cuius festum colitur 13. calend. Maij. His
 etiam diebus claruit in ciuitate Treuerensi S. Simeon monachus montis Si-
 nai, natione Græcus, quem Poppo archiepiscopus Treuerensis rediens ex
 partibus transmarinis secum adducẽs, pro Christi amore in præfata ciuita-
 te quadam, in turri, eremiticã ducentem uitam inclusit. Fuit enim uir multa-
 rum uirtutum, & qui multa sustinuerit à dæmonibus & malis hominibus.
 Mortuus autem statim in sanctorum catalogum relatus est, & infinitis mi-
 raculis coruscare cœpit. Eius uitã Euerbinus abbas de Doleia, de quo iam
 diximus, luculento sermone descripsit. Huius sanctissimi uiri Simeonis tria
 folia Psalterij Græci penes me habeo, quæ propter eius meritum tantĩ facio,
 ac si thesaurum preciosum auri argentiq; possiderem. Eius festum calendis
 Iunij agitur. Claruit etiam circa hæc tẽpora S. Gerardus, ex monacho no-
 stri ordinis episcopus Morfenus in Vngaria, qui posteaquã uerbum Dei
 gentibus longo tempore prædicasset, ab impijs & paganis grauissimis sup-
 plicijs affectus, martyriũ pro fide nostra passus est. Sanctus quoq; Vuilhel-
 mus abbas Diuionensis nostri ordinis, hac ipsa claruit ætate. Vir doctus &
 uitæ sanctissimæ, maximo feruens zelo regularis disciplinæ, qui in uita &
 post mortem multis miraculis claruisse perhibetur. Sanctus etiam Poppo
 abbas monasterij Stabulensis nostri ordinis, doctrina & conuersatione his
 temporibus clarus habetur in diœcesi Leodiensi & per totam Galliam, pa-
 tratione quoq; multorum miraculorum insignis, qui monasticam discipli-
 nam

Heribertus mori-
 tur. Quare constructio Monaste-
 rij ibius. folio 53.
 Pilligrinus.
 Erckenbaldus.
 Aribo archiepi-
 scopus Moguni-
 nus.

Berno.

Guido.

Euerbinus.

Ioannes Tricemius Abbas,
 Spanhemensi cœnobio, cu-
 ius fundationem uide fol.
 150.

Elphegus.

Simeon.

Gerardus.

S. Vuilhelmus.

S. Poppo.

Richardus ex ab-
bate Virdunensi
canonizatus.

Meginfridus.

Brando, 10 Episcopus
109 Halberstatensis
Collegiarum Antiqui
fundator ibidem.

S. Gothardus.
Episcopus Hildensis
Hildemensis.

Monasterium S.
Gothardi in Hil-
desheim fundatur.

Poppo archiepi-
scopus Treueren-
sis.

Concilium cele-
bratur in mona-
sterio Selgen-
stadt, per Archiep.
Moguntinum.

Huius monasterii
mentio fit sol. 13. ca.
per Imperatorem
fundatum Anno
822.

S. Henricus Im-
perator obiit.

Conradus.

Monasterium Lym-
purg fundatur.

nam suo tēpore penē collapsam magnificē restaurauit. Eius festum agitur
8. cal. Februarij. Richardus quoq; abbas Virdunensis, cœnobij eiusdem or-
dinis nostri clarus his temporibus habetur, cuius uita sanctissima multis uir-
tutibus insignis fuit, qui doctrina & religione sua multos ad emendationis
uitæ semitam reduxit. Claruit his etiam temporibus Meginfridus, ex mo-
nacho cœnobij S. Burchardi iuxta Herbipolim ordinis nostri Magdebur-
gensis ecclesiæ 6. archiepiscopus, per S. Henricum constitutus, uir doctus
& multum religiosus, qui præfuit ecclesiæ præfate annis 27. Circa hæc tem-
pora claruit etiam Brando, ex abbate monasterij Fuldensis decimus episco-
pus Haluerstatensis, uir prudens & reuerendus, qui duo collegia canonico-
rum fundauit: S. uidelicet Iohannis Baptistæ in ciuitate Halberstatensi, &
sancti Bonifacij Bosleuen, Sanctus etiam Gothardus episcopus Hildens-
hemensis magna sanctitate clarus, circa hæc tempora in Saxonia habetur.
Hic primò fuit monachus Fuldensis, postea abbas in Altha nostri ordinis
in Bauaria, ac postremò 14. episcopus præfate Hildenshemensis ecclesiæ,
cui præfuit annis 16. Cōstruxit autem cœnobium nostri ordinis iuxta ciui-
tatem Hildenshemensem, in honorem S. Bartholemæi Apostoli, quod ex
suo nomine ad S. Gothardum nostris temporibus appellatur, quoniam in
eo sepultus est. His diebus Poppo filius Ludolphi ducis Austriae, archiepi-
scopus Treuerensis, de quo prædiximus, qui S. monachū Simeonem, à mo-
nasterio B. Mariæ in Bethlehem, Treuerim secum abduxit, clarus ualde ha-
betur, qui Danos ad fidem Christi dicitur conuertisse, quemadmodum in
gestis Treuirorum habetur, & à Benedicto papa canonisationem eiusdem
S. Simeonis propter miraculorum patratiōem maximam impetrauit, & ec-
clesiæ sibi à Deo commissæ annis 41. gloriose præfuit. obiit autem anno Do-
mini 1057. indictione 10. 6. calend. Iulias.

Anno Domini 1023. indictione 6. abbatia Hirsaugiensi uacante, anno 21.
Aribo Moguntinus archiepiscopus, idibus Augusti synodum episcoporum
& abbatum celebrauit in monasterio sanctorum Marcellini & Petri in Sel-
genstadt, pro pace cleri & utilitate ecclesiastica, ubi multa summa prouiden-
tia fuerunt constituta. In hac synodo sancta, sicut ex gestis ipsius legimus, fue-
runt præsentibus Burcardus episcopus Vuormatiensis, de quo supra dictum
est, Vuernharius Argentinensis episcopus, Bruno Augustensis episcopus
qui fuit frater S. Henrici imperatoris, Euerhardus episcopus Bambergensis,
Meginhardus episcopus Herbipolensis, necnon & Richardus abbas Ful-
densis, Arnoldus abbas Hirsfeldensis, Reginboldus S. Nazarij Laurishe-
mensis abbas, Hericho abbas Treuerensis, abbas S. Maximini, Euerbimus
abbas Doleianus, Henricus abbas S. Burchardi Herbipolensis, Sizicho ab-
bas de Schluchtera, Gerbertus abbas S. Albani, Adelbertus abbas de Clin-
genmunster, & Rudolphus abbas de Blidenstadt, uiri ordinis nostri, mori-
bus eruditione insignes. Anno uacante abbatia 22. indictione 5. Henricus
imperator secundus, 3. iduum Iulij moritur, & in maiori ecclesia Bambergen-
si, quam ipse fundauerat, sepelitur. Henrico autem mortuo, principes Ele-
ctores Conradum huius nominis secundum, ad imperium elegerunt, ge-
nere Francum, uirum bonum & strenuum. Vxorē duxerat Giselam reli-
ctam Brunonis Saxonum ducis, ex qua genuit Henricum filium, qui post
eum imperauit, & Cunigundem filiam, quæ in Lymphurgensi monasterio
iacet, sepulta. Iste imperator Conradus secundus construxit præfatum mo-
nasterium Lymphurgense ordinis nostri in diocesi Spirensi, quod prædijs,
ornamentis, priuilegijs & libertatibus multis decorauit. Ferunt, antea cas-
trum in eodem loco fuisse constructum, & per ipsum in monasterium mo-
nachorum

nachortum esse commutatum. Anno Domini 1031. qui fuit monasterio uacante 29. archiepiscopus Moguntinus Aribon moritur, cui S. Bardo abbas Hirsfeldensis nostri ordinis succedens 20. annis ecclesie Moguntinae praefuit, qui fuit uir doctus & sanctissimę conuersationis, atq; post mortem sanctorum catalogo insertus est. Obijt autem anno Domini 1051. indictione 4. 4 iduum Iunij. Circa hæc tempora claruit Thietagus ex monacho Corbeienensis cœnobij in Saxonia ordinis nostri archiepiscopus Pragęsis post Gaudentium, uir tam in diuinis scripturis quàm in secularibus literis egregiè doctus, & non minus uite merito quàm eruditione scripturarum uenerabilis. Anno domini 1035. qui fuit uacante monasterio Hirsfaugięsi, annus 33. obijt Pillegrinus archiepiscopus Colonięsis, cui successit Hermānus filius Ezeli mi comitis palatini Rheni, de quo supra diximus. Eodē anno Rudolphus abbas Hirsfeldensis nostri ordinis factus est episcopus Padebornęsis, uir doctus & morum integritate uenerabilis. Anno autem monasterio uacante 35. moritur S. Cunegundis, quondam imperatrix, quę S. Henrico Imperatore mortuo, pro amore omnipotentis Dei mundum contempserat, & in monasterio Confugienti sanctę conuersationis habitum suscipiens, cum sanctis uirginibus Christi montalis, & ipsa uirgo, usq; ad mortem permansit. Eodem anno S. Bardo archiepiscopus Moguntinus ecclesiam S. Martini Moguntinensem Conrado Imperatore episcopisq; multis & abbatibus presentibus dedicauit 4. iduum Nouembris. Sanctus etiam Stephanus rex Vngarię hoc ipso anno moritur, cui Henricus filius successit, uir sanctus & Deo dilectus, qui & ipse unā cum patre sanctorum catalogo insertus est. Eodem quoq; anno S. Simeon monachus & inclusus Treueris moritur, ca lend. Iunij, de quo iam supra fecimus mentionem, qui tantis mox coruscavit miraculis ut à Benedicto papa. 9. Poppone archiepiscopo petēte statim post mortem sit canonizatus. Eius uitā (ut antea diximus) Euerbinus abbas Doleiensis pulchro descripsit eloquio. Anno 1059, qui fuit monasterio uacante annus 37, indictione 7. pridie nonorum Iunij obijt Conradus Imperator secundus, & in ecclesia Spirensi, quam construxerat, multisq; beneficijs donauerat, sepelitur: cui successit electione principum filius eius Henricus huius nominis tertius, & annis 17. post patrem imperauit. Vxorem habuit Guniheldam regis Danorum filiam, qua sine liberis mortua duxit secundam Agnetem filiam Vuilhelmi comitis Pictauiensis, ex qua suscepit Henricum huius nominis imperatorem quartum, qui post eum regnauit: & duas filias Giselam montalem, & Adelheidem, quę fuit abbatissa nostri ordinis in Quetelnburgk. Eodem anno moritur Euerardus primus episcopus Bambergensis, cui successit Suuitergerus, qui postea factus est papa. Regenboldus quoq; episcopus Spirensis obijt, cui Sibicho successit. Anno monasterio uacante 40. Helias abbas monasteriorum S. Martini & S. Pantaleonis nostri ordinis in Colonia, natione Scotus, obijt, uir doctus & sanctus, qui cum monachis suis uitam arctam duxerat. Claruit his tēporibus Guimōdus archiepiscopus Auerfanus, ex monacho nostri ordinis, uir tam in diuinis scripturis quàm in secularibus literis eruditissimus, qui uiuacis ingenij sui multa præclara monimenta reliquit. E quibus uulgatum & famosum est illud quod in tres libros diuisum per dialogum edidit cum Rogerio monacho de corpore & sanguine Domini, contra novos errores Berengarij Andegauensis ecclesie diaconi. Idem quoq; Rogerius monachus cœnobij de cruce S. Leufriidi nostri ordinis, uir studiosus & doctus & postea monachus S. Pantaleonis in Colonia, scripsit inter alia, gesta Brunonis archiepiscopi Coloniensis fundatoris eiusdem cœnobij, & quædam alia non con-

Bardo.

Thietagus.

Hermanus.
Rudolphus.S. Cunigundis
moritur.*Summum Templum
S. Martini Moguntini
nensis dedicatur. Anno
1037.*S. Stephanus
rex moritur.S. Simeon mori-
tur.

Conradus.

Henricus.

Montiales filie

Helias.

Guimendus.

Rotgerius.

Theodoricus. temnendæ lectiōnis opuscula. Claruit etiam iisdem temporibus Theodoricus monachus Hirsfeldensis, qui scripsit de uita & laudibus sanctissimi patris nostri Benedicti ad Richardum abbatem Fuldensem quædam opuscula. Sed & alia quædam, quorum titulos in secundo libro uirorum illustrium digessimus. Sequenti anno qui fuit dominicæ natiuitatis 1043. indictione 11, Amichadus monachus Fuldensis natione Scotus moritur, qui multis annis in eodem cœnobio pro Christi amore fuerat inclusus, uir sanctissimæ uitæ, super cuius sepulchrum noctu lumina uisa sunt, & angelorum Psalmodia diuinitus audita. Floruit etiam circa hæc tempora Clarus monachus cœnobij sanctorum Marcellini & Petri in Selgenstadt Moguntinensis diocesis, nostri ordinis, uir doctus & religiosissimæ conuersationis, qui in eodem loco pro Dei amore inclusus orationi & contemplationi uacans die ac nocte spiritum prophetiæ consequutus asseritur, cuius festus dies agitur cal. Ianuarij. Engeluotus etiam monachus nostri ordinis in Anglia his temporibus propter sanctitatem uitæ & eruditionem scripturarum clarus habetur, qui postea Cantuariensis ecclesiæ archiepiscopus factus, magna sanctitate insignis miraculorum attestazione eualit. Anno Domini millesimo quadragesimo quarto, qui fuit monasterij Hirsaugiensis, uacante 42, indictione 12. Anshelmus abbas monasterij Laurissensis, ordinis nostri præpositus in honore S. Bartholomei Apostoli fundauit, prope Heidelbergam Vuormatiensis diocesis, in qua præpositum & monachos locauit, quam postea anno domini 1195 Conradus comes Palatinus Rheni, consentiente Sigehardo abbate Laurissensi in cœnobium monialium eiusdem nostri ordinis commutauit: cui primam abbatissam Cunegundem præfecit. Anno domini 1046. qui fuit monasterio uacante 44. S. Guido abbas Bobiensis in Italia nostri ordinis ortus, in suburbanis Rauennæ uilla casa Marensi, uir sanctissimæ uitæ, qui monachum quendam Martinum nomine à mortuis resuscitauit, & alia multa miracula fecit, pridie calend. Aprilis moritur, anno regiminis sui 48. cuius festum celebratur 4. calend. Maij. Eo nanque die sacrum corpus eius per Henricum quartum de Italia translatum est ad ciuitatem Spirensis, & in ecclesia eius nomini consecrata honorificè repositum. Claruit his temporibus etiam Bruno, ex monacho cœnobij Monichenneuburg ordinis nostri in Saxonia episcopus Verdensis Friderici comitis frater, uir sapiens & eruditus, qui ecclesiam sibi commissam uerbo & exemplo strenue gubernauit. Anno monasterio uacante 44. Henricus imperator Italiam ingressus tres de papatu contententes, uidelicet Benedictum 9. Syluestrum 3. & Gregorium 6. deposuit, & Suitgerum Bambergensem episcopum, uerum Christi uicarium substituens Clementem 2. appellauit, à quo coronam Imperij in die natalis Domini suscepit. At Clemens papa nono mense pontificatus sui moritur, & in choro maioris ecclesiæ Bambergensis sepelitur. Anno sequente moritur Poppo archiepiscopus Treuerensis, cui Euerardus filius Ezelimi comitis palatini Rheni, de quo supra mentionem fecimus, successit, & ecclesiam Treuerensem strenue rexit. Claruit his temporibus Heribertus episcopus Altisiodorensis uir doctus atq; clarissimus, qui post aliquot annos, quibus ecclesia Altisiodorensis strenue præfuit, seculum deferens, monachus nostri ordinis factus est in cœnobio sancti Saluatoris in pago Senonensi, ibiq; multis postea annis religiosissime uiuens bono in Christo sine quieuit. His etiam temporibus floruit in monasterio S. Galli ordinis nostri in Sueuia Hermannus, qui dicebatur Contractus, monachus undeciq; doctissimus, Grece, Latine & Arabicè peritus, philosophus, rhetor, astronomus, poëta, musicus, & mathematicus, omnium

*Amichadus.**Clarus.**Engeluotus.**Præpositura in Nuemburg fundatur.**Monasteriū monialium prope Heidelbergam. S. Guido moritur. Spira sepelitus.**Bruno.**Tres de papatu contententes deponuntur.**Heribertus.**Hermannus. 1047.*

omnium sui temporis celeberrimus, qui multa præclara uolumina edidit, quorum mentionem alibi fecimus. Ipse quoque Antiphonam idem de beata uirgine Maria, *Salve regina misericordiae*, composuit. Aliam etiam *Alma redemptoris*, de eadem sacratissima Dei genitrice fertur edidisse. Anno domini 1048. monasterio Hirsaug, uacante 46. anno: Bruno episcopus Tullensis destinatione Imperatoris, & electione cardinalium, fit papa urbis Romæ, dictus Leo nonus, & sedit annis ferme 6. Erat autem filius comitis de Elingen & monachus ordinis nostri, uir doctus & sanctissimus, qui cum Romam pergeret ad capescendum papatum, audiuit uoces angelorum in aëre cantantium, Dicit Dominus ego cogito cogitationes pacis & non afflictionis. Hic Christum in specie leprosi super lectum suum posuit. Scripsit etiam contra hæreses Græcorum ad Constantinum Imperatorem Constantinopolitanum, Cantus quoque de diuersis sanctis. Huius papæ Leonis instantia monasterium Hirsaug, instaurari coeptum est, sicuti postea dicemus. Claruit etiam his diebus ex monacho nostri ordinis Hunbertus sacrosanctæ ecclesiæ Romanæ cardinalis uir doctissimus, quem Leo papa secum duxerat Romam, eiusque consilio in agendis quibuslibet rebus, ordinis præcipue, utebatur. De huius uiri opusculis in secundo illustrium uirorum nostri ordinis libro tractauimus latius. Lāpertus monachus nostri ordinis cœnobij S. Laurentij Leodiensis, Adelmi grammatici Brixienis episcopi quondam auditor, uir certe in omni scientia magnifice doctus, hac quoque tempestate ordinem nostrum eruditione sua mirifice illustrauit. Scripsit uitam S. Heriberti Coloniensis episcopi, & multa alia, de quibus alibi diximus. Anno domini cæ natiuitatis 1050, indictione 3, sanctus Leo papa 9. ad componendas res & statum ecclesiarum pacemque Gallijs reddendam, Roma egressus cum cardinalibus multis uenit in Germaniam. Erat eo tempore comes Adelbertus de Caluue monasterij Hirsaugiensis aduocatus, sed desolationis patronus, qui non solum restituere contempsit, per auos S. Aurelio impiè ablata, uerum se iusto omnia possidere titulo arbitratus, nihil minus quam de reparatione monasterij cogitabat. Contigit igitur anno prænotato, qui fuit desolationis monasterij octauus & quadragesimus, supra millesimum uerò Domini (sicut diximus) quinquagesimus, quod idem Leo sanctissimus papa comiti præfato sanguine iunctus, Roma egressus, Italiaque transmissa per fines Sueuorum iter suum uersus Moguntiam dirigeret. Quod cum Adelbertus comes præfatus rescisset, auunculum uidelicet suum sanctæ Romanæ & uniuersalis ecclesiæ pontificem suas transitorium per terras, obuiam illi properans humillimis cum precibus deuicit, quatenus in hospitium nepotis humilis intrare non despiceret. Papa tum deuotione inuitantis, tum sanguinis ratione permotus, petenti assensit, castellum comitis intrauit, qui per humaniter exceptus, doctrinæ salutaris uerbum, ut sui moris erat seminans, mentes hospitem suorum ad amorem cœlestis patriæ erigere summopere studebat. Quadam die pontifex recreationis animi causa comitem dextra complexus, de castello non procul ad uicini montis uerticem exiuit, ad quem inter loquendum: Quam aptus inquit (ô fili) locus mihi hinc uideretur moribus circūseptus undique, quem & aquarum copia utilè & solitudo reddit quietum, in quo seruatorum Dei monasterium construui debeat, qui creatori nostro laudes continuas persoluentes pro salute multorum deuotius exorarent. Cui comes: Est inquit beatissime pater, in uicino ecclesia ab antecessoribus meis in honore cuiusdam S. Aurelij, cuius corpus in ea fertur sepultum. olim ad monachorum habitaculum cum reliquis mansionibus, necessarijs constructa: in qua cum dudum monachi per annos non paucos omnipotenti deo religiose seruauissent, postremoque

*Salus regina misericordie,
Alma redemptoris mater.
Compositio harum Antiphonarum per Hermannum facta est. ordinis S. Ben. A. 7. 2*

Hunbertus.

Lampertus.

Leo papa in Comitum uenit.

Leo papa in uisitatione à comite Adelberto ad castrum Caluue.

Leo papa comitem alloquitur.

Comitis uerba ad S. papam Leonem.

à regulari disciplina miserè torpentes cum nullis admonitionibus maiorum acquiescerent à progenitoribus meis tanquam scandalum plebis inde proiecti sunt. His sacratissimus pontifex auditis ad locum personaliter accessit, libros qui remanserunt, reuoluit, cupiens historie cognoscere ueritatem. Erat ibi clericus inter ceteros senex nomine Bertholdus, qui olim in loco uiderat monachos Deo famulantes. Is pontifici rem omnem sicut gesta fuerat aperuit, & quomodo auus comitis Adelberti cœnobium bonis spoliasset omnibus, expulsisque monachis paucos in locum clericos posuisset. Quibus cognitis sanctus præsul ingemuit, sed cordis sui dolorem prudenter dissimulans, ubi nam corpus diui haberetur Aurelij, ab eodem clerico quaesit: qui cum diceret se à maioribus suis audiuisse sacras S. Aurelij reliquias, tempore quo Nortmāni uastauerunt Galliam, per quendam abbatem huius loci sub terram fuisse absconditas, & usque in eum diem incognitas omnibus permanuisse. Sanctus papa accitis operarijsterram in diuersis ecclesiae locis fodere cepit, & thesaurum absconditum diligenter inquirere, sed postea quam casso labore diu laborassent artifices & nihil penitus reperissent, ceperunt omnes qui aderant de inueniendo corpore sancti desperare. Tunc sancto in orationibus pontifice prostrato, ipsosque cohortante artifices ne desperent, unus ex his ceteris in arte sua magis peritus, qui nuper ex dominio Venetorum cum filijs adueniens, multo huic loco suis laboribus impendit bona, industrie perquirens singula loca, tandem ex repercussione malleorum deprehendit terram subtus esse cauatam: ad cuius consilium, in eodem loco fodere artifices ceperunt, qui tandem non sine magna difficultate humo remota cameram subterraneam inuenerunt pulchre satis formatam, in qua sarcophagus apparuit extinsecus admodum ornate dispositus. Quem cum sanctissimus papa uidisset, magno repletus gaudio præcepit, ut omnes ad orationem genua flecterent, & Deum pro cōfessoris sui desiderata inuentione collaudarēt. Oratione cōpleta sanctus Leo propius accedens, iussit aperiri sepulchrum: quo recluso suauissimus odor exalauit, qui omnes qui aderant, mira suauitate sui reficeret. Inuenerunt itaque sanctissimi confessoris Christi Aurelij sacratissima ossa sericijis inuoluta pannis, pulchre in formam corporis debito collocata ordine, & ad caput eius tabulam ex plumbo ista continentem. Corpus S. Aurelij episcopi tempore Arnulfi regis repositum, Herderado abbate, 8 calend. septemb. Cum S. papa hunc titulum coram omnibus legisset, ingemuit dicens: Vae illis qui locum hunc tanti præsulis sanctificatum, meritis & præsentia desolauerunt, & clauso sarcophago, ne reliquiae sancti quouis modo subtraherentur cum suis ad castellum comitis est reuersus. Postera die cum S. papa Leo tempus uidisset intentioni suae complendae oportunum, uocatis comite saepe dicto Adelberto & Vuiltrude uxore eius deuotissima foemina in præsentia suorum cardinalium ceteris exclusis dixit ad nepotem: Hesterno uidimus die, chare nepos, sacras confessoris Christi reliquias honore debito spoliatas, ipsumque locum pro amore cœlestis patriæ omnipotenti Deo & sacrae monasticae religioni, olim à progenitoribus tuis rite dicatum, multis quoque annis Petri Dei famulos inhabitatum, quem tui maiores auus genitorumque pessima & crudeli avaritia ducti, abbatis possessionibus & bonis desolatum fecerunt: & quod omni scelere sceleratius est, monachis expulsis officinam sanctarum uirtutum, introductis dissolutissimæ uitæ secularibus clericis in omnium speluncam uiciorum commutarunt. Tu quoque prauis maiorum inhaerens uestigijs, sicuti probato sumus edocti testimonio, non solum ea quæ illi sacrilegio polluti à seruatorum Dei cœnobio iniustissime abstulerunt

Clericus aperit
historiae ueritate
S. Leonis.

Corpus S. Aure
lij quaeritur.

Camera subterra
nea inuenitur.

Corpus S. Aure
lij inuenitur
sub terra.

Forma tituli S. Au
relij in tabula ex
plumbo confecta

Oratio S. Leo-
nis.

Comitem sacri-
legi arguit.

sine Dei timore possides, sed tuæ salutis penitus immemor, totum quod illi parcendo reliquissent intactum rapuisti: deumq; & S. Aurelium, imò eius supernæ patriæ uniuersos irritando tibi aduersarios fecisti. Necq; enim paruum peccatum æstimandum est, quod in Deum & sanctos eius committitur, cum apud ipsos etiam homines iniusta rerum alieni iuris usurpatio scelus grauissimum iudicetur. Ecce tu unà cum progenitoribus tuis pactū uiolasti, primumq; tuorum corrupisti, imò ad nihilasti sanctum testamentum, & quæ illi omnipotenti Deo simplici ac sancta deuotione pro animarum remedio suarum obtulerunt. Tu Deum & sanctos eius impia crudelitate & crudeli auaritia succensus, spoliare non timuisti, factus inimicus & aduersarius, non modò Dei & sanctorum eius, sed & tibi metipsi generiq; tuo hostis declaratus & crudelis antistes, ipsam propaginem ex tuo semine generandam grauissimo scelere innodasti, quæ quamdiu sacrilega hæreditate etiam nesciens polluitur, aut in paucis generationibus deficiens exterminabitur, aut in hac uita miserabilis euadet æternis, post mortem supplicijs pro demeritis crucianda. Tibi autem quæ spes æternæ felicitatis consequendæ poterit esse (ô fili mi) cum per tam manifestū scelus & sacrilegium Deum omnipotentem cum omnibus sanctis suis inimicum tibi feceris, hostemq; & aduersarium, periculosum est tibi, penitusq; damnabile, crede nobis, Deum habere contrarium, qui etsi patienter iniurias uideatur ferre suas in hoc tempore, uindex cum sit iustusq; iudex, æternis hanc patientiam post mortem supplicijs non dubites uindicabit. Nos uerò quibus cura salutis tuæ tuorumq; est, non modò ratione pastoralis culminis, qua licet immeriti saluti omnium sumus debitores ex officio, uerum etiam ex sanguinis cognatione, qua nobis sorore natus intimè cõiunctus es, te tuosq; perire non patiemur in æternum, quantum in nobis est. Vnde autoritate omnipotentis Dei & beatorum Apostolorum eius Petri & Pauli, quorum gerimus uices in terris, te monemus & requirimus, atq; sub æternæ damnationis interminatione, perq; districtum Dei iudicium te cõtestamur, ac sub anathemate districtè præcipientes tibi mandamus, quatenus prædictum locum, clericis expulsis, quos autoritate Apostolica omni beneficio & residentia in eadem hac hora decernimus priuatos, in pristinum statum reducere cures, monachosq; & abbatem secūdam regulam diuini patris Benedicti, quem admodum à principio ibi fuisse memorantur instituas, eisq; omnia & singula per tuos progenitores, teq; uel alios quoscunq; ablata, sine mora restituas: & si quid amplius ad hæc perficienda requiritur, necessarium de tua substantia fideliter & sine ulla contradicitione pro æternæ uitæ amore legaliter impendas. Hæc tibi quantocius perficienda unà cum coniuge tua nobis dilecta, consummandaq;, autoritate omnipotentis Dei, in remissionem tuorum peccatorum seriò iniungimus. Quæ si, quod absit, neglexeris, nostrorumq; mandatorū contemptor inuentus fueris, indignationem omnipotentis Dei, sanctorumq; Petri & Pauli apostolorū & omnium electorum Christi nõueris incursurum, teq; sub anathematis uinculo, autoritate Apostolica, constrictum diuini examinis iudicio fore obnoxium grauissimis gehennæ tormentis, cum impijs sine fine puniendum. Hac pontificis oratione compunctus, ad genua eius comes procidit, seq; peccasse grauiter cum lachrymis publice confessus, omnia quæ iuberetur facturum pro uiribus promittit. Veniam deinde commissorum absolutionemq; postulans à Pontifice audiuit: Si perfeceris ea, quæ præcipientibus nobis te facturum promittis, ueniam tibi non solum commissorum cum absolutione impendemus, sed etiam præmia felicitatis æternæ multimoda in cœlo tibi reposita.

Usurpatio diuini pontificis in comitem.

Spes uitæ nulla sacrilegis.

Comes fuit filius sororis papæ.

S. papa mandat comiti restituere monachos.

Comes ad genua papæ procidit, seq; plorans.

Venia et absolutio commissorum à papa petuntur. Responsio papæ.

*Leo papa hinc di
grediens synodū
celebrat. Anno
1050.*

*Leo papa ad Aquis
granum proficere*

*Quod pontificuli
despiciunt hoc pa
pa facit.*

*Leo papa cum Impe
ratore Vuormatiam
egressus. Anno
1051. quousque est
Bardo.*

*Monasterium S.
Iacobi Moguntiae
fundatur. Ao. 1051.
Leo papa mori
tur.*

*Episcopus Vi.
hor.*

*Monasterium
Segenberg.*

Aaron.

Fridericus.

sita repromittimus. His ritè peractis beatissimus papa Leo coeptum conti-
nuans iter ad Moguntiam, cum suis tandem peruenit, ubi synodum præ-
sente Imperatore cum 42. episcopis & multis abbatibus & clericis celebra-
uit, & multa pro utilitate ecclesiastica cōstituit. In hac synodo Sibecho Spi-
rensis episcopus de criminibus quibus accusabatur sacra se communione
purgauit. Hinc sanctissimus papa peracta Synodo Aquisgrani descen-
dit ibi Imperatorem expeditionem agentem, contra Baldeuinum comitem
Flandriæ, quousque uerteretur, expectauit. Iste sacratissimus papa Leo 9.
multa in Germania bona fecit, ecclesias, capellas, & altaria in diuersis locis
absq; numero propria in persona consecrauit, & quod pontificuli plures
hodie facere erubescunt, ad quod tamen obligati sunt ratione officij, sum-
mus pontifex non obligatus facere non despexit. Anno sequente uidelicet
Dominicæ natiuitatis 1051. qui fuit monasterio uacante 49. Imperator na-
tale Domini Vuormatiæ celebrauit, ubi Leo papa sanctissimus ei ualedi-
cens, causisq; ecclesiasticis mediocriter compositis Romam reuersus est. Eo-
dem anno Imperator Pētecosten celebrauit in Pado bronna, ubi S. Bardo
archiepiscopus Moguntinus ad missam habito sermone obitum suum in-
stare prædixit, scq; orationibus fidelium commēdans eodem mense in Do-
mino quieuit 4. iduum Iunij, cui Luitboldus successit annos 8. menses 4.
Hic archiepiscopus Luitpoldus fundauit monasteriū nostri ordinis iuxta
mœnia ciuitatis Moguntiae in monte specioso, in honorem S. Iacobi Apo-
stoli maioris, quod multis prædijs, donis & ornamentis cumulauit, in quo
& sepultus est. Anno monasterio uacante 52. sanctus papa Leo 9. obiit Ro-
mæ 3. calend. Maij anno dominicæ natiuitatis quarto & quinquagesimo su-
pra millesimum, uir sanctitate & auctoritate multum uenerabilis, qui mira-
culis post mortem claruit. Hunc sancti summiq; uniuersalis ecclesiæ Ponti-
ficem inter patronos Hirsaugia duos uenerare præcipuos, quo monente ac
procurante hodie inter abbatias multas insignior existit, quantumq; papa
excellit auctoritate simplicem episcopum, tantum tu papa Leone præcipi-
ente instaurata, primū S. Aurelij cœnobium hodie superexcellis à Not-
tingo quondam Vercellensi episcopo constructum. Huic S. Leoni succes-
sit Gebhardus Eistetenensis Episcopus, qui Victor secundus dictus est, & se-
dēt annis duobus. Hoc ipso anno moritur Sibecho episcopus Spirensis, cui
Arnoldus successit. Anno sequente obiit Hermānus archiepiscopus Colo-
nienis, cui sanctus Anno successit. Iste sanctus Anno archiepiscopus con-
struxit monasterium nostri ordinis in diœcesi Coloniensi, quod uocatur
à fluuio præterfluente Segenberg, insigne ualde cœnobium, quod multis
prædijs & possessionibus ad sustentationem monachorum ditauit, in quo
& ipse moriens tandem sepultus est.

Claruit his diebus Aaron abbas monasterij S. Pantaleonis in Colonia
nostri ordinis, uir doctus & maximus, regularis disciplinæ amator & cu-
stos, qui cantum nocturnalem de beato Gregorio Magno à sancto Leone
papa nono compositum, has in partes ipso tradente ex Italia portauit. Cla-
ruit etiam his temporibus Fridericus monachus Calsinensis, deinde ab-
bas ac postremò papa, sicut postea dicemus, frater Gotfridi ducis Lotha-
ringiæ, qui cum esset archidiaconus ecclesiæ Romanæ missus à beato pa-
pa Leone, Constantinopolim quum reuersus ipsum pontificem reperis-
set mortuum, contempto seculo monachus in præfato cœnobio Calsi-
nensi factus est.

Anno Domini millesimo quinquagesimo sexto, monasterio uacante
quinqua-

quingagesimoquarto anno, Victor papa secundus, egressus de Italia uenit in Germaniam, & ab Imperatore apud Goslarium, circa festum natiuitatis beatæ Mariæ, honorificè, in præsentia multorum Pontificum, abbatum, principum & nobilium susceptus est. Eodem anno moritur Arnoldus episcopus Spirensis, cui Conradus succedit. Eodem quoque anno Henricus Imperator tertius, quum sibi mortem adesse cerneret, Henricum in Romani pontificis præsentia, electione principum regem constituuit, rebusq; (ut potuit) dispositis, obiit tertio nonas Octobris. Sepultus in ecclesia Spirensi, Victore papa secundo cum multis alijs cardinalibus, patriarchis, episcopis & principibus astante: cui successit filius Henricus huius nominis quartus, puer annorum quinque, & imperauit annis quinquaginta, cuius mater Agnes Imperatrix aliquanto tempore prudenter gubernauit imperium. Tandem sanctus Anno Coloniensis archiepiscopus puerum regem consilio principum matri subripit, & imperium cum alijs deputatis rexit, quousq; pueri ætas legitima ad regendū per se idoneum fecit. Anno monasterio uacante 56, indictione 11, Victor papa obiit, cui Fridericus abbas monasterij Calsinensis, filius ducis Gothelonis, & frater Gotfridi ducis, de quo supra iam diximus, in pontificatu successit, & Stephanus nonus nomine dictus, præfedit mensibus decem. Hoc ipso quoque anno ciuitas Padelbornensis cum duobus monasterijs, feria sexta ante palmas, igne miserabiliter cremata est. Erat eo tempore in monasterio eiusdem ciuitatis, quod hodie dicitur Aprinckouen ordinis nostri monachus quidam Paternus nomine, natione Scotus, qui multis annis pro Christi amore ibidem inclusus uitam duxerat solitariam, orationi, lectioni, meditationique & contemplationi deuotè semper intentus, qui hoc ipsum incendium propheticè Spiritus sancti præcognoscens instinctu, longè prius quàm fieret prædixit futurum, si Deum homines salutari poenitentia placare neglexissent. Cum uerò monasterium medijs iam staret in flammis, & eum fratres de inclusorio fractis feris conarentur extrahere, noluit consentire, dicens se dudum diuinæ uoluntati commississe, nequaquam inclusionis suæ præpositum mortis metu transgressurum. Adhuc uolebat in ore sermonem cum rapax appropians flamma fratres uitæ propriæ sollicitos quantocius fugere compulit. Paternum uerò cum eius cellula consumpsit. Claruit his temporibus Lampertus monachus cœnobij Hirsfeldensis nostri ordinis, uir studiosus & doctus, qui inter cætera ingenij sui opuscula monasterij sui chronicam breuem quidem, sed non inutilem composuit. Scripsit etiam de rebus imperatorum, pontificum & principum in Alemania gestis pulchrum opus & non iniucundum, quod à temporibus Caroli Magni, qui primus ex Teuthonicis imperauit, incipiēs usque ad annum Domini millesimum septuagesimū septimū, multa rerum memoria refertum continuauit. Henrici autem Imperatoris quarti latissimè, quia contemporaneus eidem fuit, res gestas in eodem uolumine descripsit. Ex hoc ipso uolumine, nos non parum adiuti sumus. Hisdem quoque temporibus claruit Anselmus, monachus Remensis, uir in omni literarum scientia eruditus, qui scripsit itinerarium sancti papæ Leonis noni, de quo antea diximus, à Roma in Germaniam & Gallias, in quo gesta eius, in synodis in diuersis locis habitis cōmemorat, quanta uidelicet iustitia & autoritate causas examinauerit ecclesiasticas, quantaq; distributione peccantes corripuerit, & quemadmodum uirtus ei sit cooperata diuina, sicut patuit in Episcopo Frisingensi, qui quum in Synodo con-

Victor papa.

Henricus tercius. Imperator 3.

Fridericus abbas

Padelborna comburitur. An. 1058.

Paternus,

Lampertus chronicographus.

Anselmus.

tumaciter ageret contra authoritatem Apostolicam repente in omnium conspectu obmutuit.

Bernardus.

Petrus Damianus, Cardinalis Romanus.

Lampertus.

Theodoricus.

Lanfrancus.

*Nota humilitate
doctissimi Lanfranci.*

*Lupoldus moritur
de quo superius.
fol. 58.*

Sifridus.

Meginherus.

*Decimas Abbas
petit ad Episcopo.
no. que aliquando
duo fuerunt decimae*

Claruit etiam his diebus Bernardus monachus Cluniacensis nostri ordinis, uir tam in diuinis scripturis quam in secularibus literis egregie doctus, scripsit inter caetera ingenij sui opuscula, iussu Hugonis abbatis Cluniacensis consuetudines & ceremonialia eiusdem monasterij. Petrus quoque Damianus ex monacho nostri ordinis episcopus Hostiensis, & sacrosanctae ecclesiae Rom. Cardinalis, his temporibus clarus habetur, uir certe inter doctos sui temporis doctissimus, & non minus sanctitate quam eruditione uenerabilis. Qui multa ingenij sui praecleara uolumina edidit, quorum titulos alibi plene digessimus. Hic amore religionis sanctae episcopatum suum deseruit, & ad monasterium reuersus est. Circa hos etiam annos claruit Lampertus de Legia, monachus coenobij S. Mathiae Treuirensis ordinis nostri, uir undecunque doctissimus, metro exercitatus & prosa, qui multorum sanctorum legendis historiasque descripsit, tam prosa quam diuersi generis carmine. De his in secundo libro illustrium uirorum ordinis nostri fecimus mentionem. Theodoricus quoque monachus coenobij S. martyris Albani extra Moguntiam his temporibus inter scriptores clarus habetur, qui cum esset uir doctus, multa scripsit tam metro quam prosa, quorum titulos alibi latius consignauimus. His temporibus floruit etiam Lanfrancus ex abbate Cadoniensis coenobij in Anglia ordinis nostri archiepiscopus Cantuariensis, qui cum esset uir in omni scientia seculari & diuina suo tempore omnium eruditorum testimonio doctissimus, & apud Gallos Italosque scholas publicas gloriose rexisset annis non paucis, tandem diuino spiritu motus, omnia contempsit terrena, & in monasterio Beccensi sanctae conuersationis habitum suscipiens tanta se humilitate depresso, ut nihil sciens ab omnibus pararetur. Voluit enim uir in seculo magnus, pro Christo in coenobio uideri paruus, & latere in abiectioe humilitatis. Vnde cum quadam die fratribus ad mensam residentibus iuxta regulam monasticam legeret, & inter legendum quippiam proferret sicut debuit, Prior qui non multum doctus erat, uocem legentis interrupit, eumque aliter quam debuit legere nesciens praecipit. At seruus Christi Lanfrancus, quod bene pronunciauerat corripiens dixit, qualiter sciuit non esse dicendum, & qui humilitatis habitum assumpsit, obedientiam omnibus praecipis & regulis Grammatices humiliter praeferebat. Post haec cum notus in monasterio factus quis esset, eruditionem suam diuinitus non posset abscondere, praecipito sui abbatis obtemperans scholam monachorum publicam in coenobio tenuit, & multos post se discipulos doctissimos reliquit. Deinde post annos aliquot in abbatem Cadoniensis coenobij electus est, & postremo Cantuariensis ecclesiae archiepiscopus constitutus. Scripsit nonnulla praeclearae eruditionis opuscula, quorum alibi fecimus mentionem. Anno monasterio Hirsaugiense uacante 57. obiit Lupoldus archiepiscopus Moguntinensis, 7. idus decembris in monasterio sancti Iacobi, quod ipse construxerat, sepultus: cui successit abbas Fuldenis nomine Sifridus, nostri ordinis, uir magnificus, doctus & religiosus. Eodem quoque anno moritur sexto calendas Octobris Meginherus abbas monasterij Hirsfeldensis, uir in diuinis scripturis doctus, & secularium literarum non ignarus, magnarumque in Christo uirtutum, & unicum hac aetate in Theutonicis regionibus recte ac monasticè uiuendi exemplar. Is cum Burchardo Halberstadeni episcopo, propter decimationes in Saxonia litem annis non paucis habuit: contra cuius improbita-

improbritatem, cum nec forenses, nec Ecclesiasticae leges quicquam ualere-
 rent, & abbate sapius querimonia in ius relata surdis tributialibus fabulam
 narrasset, tandem ad tribunal iudicis Iesu Christi prouocauit. Quo breui
 mortuo, episcopus diuina ultione tactus, diruptis uisceribus miserabili
 morte sequutus est: qui tamen priusquam moreretur eiulans & clamans, ad
 Dei se iudicium per abbatem Hirsfeldensem dixit esse citatum, iussitque de-
 cimas illis reddi ablatas, ueniamque a monachis per nuncium postulauit. Cla-
 ruit his quoque diebus Ruthardus monachus Corbeiensis coenobij, qui Me-
 ginhero praescripto in abbatia Hirsfeldensi successit, uir studiosus & do-
 ctus, quippe qui multo tempore scholae monasticae in Corbeia publice praes-
 fuit, & eruditos post se discipulos reliquit. Hic quondam in eodem mona-
 sterio Corbiensi abbas fuerat ordinatus, sed quorundam criminum falso
 (ut creditur) insimulatus, abbatia amissa, nonnullos per diuersa monasteria
 priuatus exegerat annos, tandemque propter eruditionem suam abbas in
 Hirsfeldia factus est. Scripsit de tranquillitate uitae pulcherrimum libel-
 lum, in quo seipsum multimoda ratione consolatur, dicens morta-
 lem non debere turbari propter quoscunque euentus rerum
 transitoriarum, cum omnia sint mortis aduentu termi-
 nanda, in breuique mortalibus in hac uita molesta ui-
 dentur occurrere. Scripsit & alia nonnulla,
 quorum in alijs locis titulos iam
 dudum posuimus.

*Per plagam uisi-
 tatur Episcopus.*

*Ablata decima ex,
 iussu Abbatis restitu-
 untur.
 Rimbardus.*

DE SECVN

DE SECUNDA INSTAURATIONE

MONASTERII S. AVRELIJ FACTA PER

ADELBERTVM COMITEM DE CALVVE

ANNO DOMINI M. LIX. INCEPTA.

*Fundationis hu-
ius cœnobij secū-
dæ præfagia.*

*Vuiltrudis comi-
tissa.*

*Vincit importu-
nas ubi patien-
tia contemnitur.*

*Constituta dant
crucis de con-
structione noui
monasterij.*

Anno autem Dominicæ natiuitatis nono & quinquagesimo supra millesimum, qui fuit monasterio uacante septimus & quinquagesimus, à fundatione autem prima huius loci, quæ facta est à comite Erlafrido & eius filio Nottingo Vercellensi episcopo, ducentesimo & decimonono anno, cum Adelbertus comes, utpote iuuenis fortis, diues & secularibus curis totus immersus, uerborum & comminationum sanctissimi auunculi sui papæ Leonis noni, promissionisq; suæ & iuramenti paulatim obliuisci uideretur, & instaurationē cœnobij S. Aurelij Hirsaugiensis quam sub anathematis obligatione accelerandam promisso iurauerat, de die procrastinaret in diem: uerita Vuiltrudis uxor eius deuota, Christi famula, simul ac metuens ne mora nimium protracta sanctum uiri sui propositum penitus euacuaret, aut si illum mori contingeret, nihil ex his quæ S. Pontifex præceperat deinceps optatum perduceretur ad effectum: uirum suum crebris perurgere admonitionibus cœpit, orans & obtestās, quatenus memor uerborum & comminationum sanctissimi pontificis auunculiq; Leonis, & quàm duram in eum, si negligeret, fulminassent excommunicationis & æternæ damnationis sententiā, uerba præsulis metuendū: parceret deniq; propagini sui generis toti, quæ futura esset successura tempore parētī, si crudelior sibi penitus esse deliberasset, eaq; quæ sanctissimus uir præcepisset, quantocius executioni demandare curaret: se alioquin uehemēter timere, ne prouocata Dei omnipotentis iustitia, inobedientiam contra tanti Pontificis mandata præsumptam, grauissimo tandem & æterno supplicio puniret. Hęc & similia his comiti martio crebrius uxorē inculcanti, ac uerba summi pontificis terrore plena quotidie ad memoriam reducenti, se breui facturum omnia secundum iussionem sancti senioris: & monasterium D. Aurelij restitutum in gradum pristinum, uxorē comes promisit. Sed cum S. fœmina sine effectu uerba cōiugis prolata transire dedie in diem cerneret, & semper impedimentis grauib; accedere grauiora, statuit importunitate uincere, quem se lenitate & mansuetudine non posse superare cōsiderauit. Iam ergo deinceps non diebus, non noctibus cessabat mulier deuota, admonere, rogare, & quadam oportuna uolentia maritum impellere, ut quantocius opus promissum inciperet, ne iram omnipotentis contra se Dei prouocaret. Quadā igitur uice iterum aggressa uerbis comitem uxor cum sermonem beatissimi papæ ingeminasset, uictus ille importunitate nimia statuit redimere noxam, missisq; pro artificibus ad opus necessarijs, cœpit illorum uti consilio, & quid mente gereret aperire. At illi cernentes ecclesiam B. Aurelij ligneo tabulatu ueterum more constructam, & per clericorum negligentiam ac malitiam temporū semidirutā unā cum ceteris mansionibus claustrī non posse subsistere, dabant consiliū, ut ueteri structura nūm simpliciter disiecta nouum ex lapidibus cœnobium inchoaret, cuius firmitas & posteritas facti admoneret stabilis, & impensas perditum ire non fineret. Fuit enim (sicut in prima fundatione longè superius diximus) eccle-

lia pri-

ſia primùm per Erlafridum comitem fundata ſatis quidem ampla, ſed mo-
re ueterum ſimplex nimium & minus firma, quæ non diu ſtare ſine pericu-
lo poſſe uideretur. Igitur comes Adelbertus conſilio tam architectorum &
aliorum artificum, q̄ prudentium uirorum in monaſteriorum dimenſioni-
bus expertorum accepto, primam eccleſiam ab Erlafrido ante ducentos an-
nos conſtructam funditus præcepit deſtrui, & locum pro nouo templo ſe-
cundum formam ſibi à peritis traditam reſtituendo purgari. Interea lapides
de uicino monte quadratos & ligna cæteraq̄ ad tantũ opus neceſſaria ma-
gnis ſumptibus fecit adduci, & quicquid requirebatur ad nouum ædificiũ
copioſiſſimè præparari. Anno dehinc altero, qui fuit Dominicæ natiuitatis
1060. indiçtione 13. uacante autem monaſterio 58. fundamenta huius eccle-
ſiæ ſancti Aurelij, quam modò cernimus, facta ſunt, & in paucis annis mo-
naſterij inſtauratio conſummata eſt, prout ſuo loco dicemus. Eodem anno
in territorio Pariſienſi ferunt ſanguinem pluuiſſe de cœlo in feſtiuitate om-
nium ſanctorum ſuper populum tempore ſacrificij diuini miſſæ. Conradus
etiam Spireniſis epiſcopus hoc anno obiit, cui Einhardus in pontificatu ſuc-
ceſſit. Circa hæc tempora comes Euerardus & Ida comitiſſa monaſterium
ordinis noſtri, quod Schafſaufen dicitur, conſtruxerũt in Sueuia, quod ma-
gnis prædijs & bonis cumularunt. Horum filius Vdo Treuireniſis archiepi-
ſcopus fuit poſt Euerardum, de quo ſuprà diximus. Claruit hiſ temporibus
Marianus natione Scotus, primùm monachus S. Pantaleonis Coloniſis,
deinde Fuldenſis, ac poſtremò apud Moguntiam pro amore Chriſti reclu-
ſus, uir Deo deuotus & in ſcripturis diuinis ſtudioſus, qui ſcripſit ab origine
mundi uſq̄ ad annum 1084. Chronicam ſuccinctam, annorum notatione
pulchrè interſectam, cuius lectio ad cognitionem temporum ſatis utilis &
iucunda eſſe poterit ſtudioſis.

Anno Domini 1064. qui monaſterio uacante 52. indiçtione 12. ſanctus
Cunno, quem Imperator ad eccleſiam Treuerorum miſerat pro ſuſci-
piendis inſignijs archiepiſcopatus tum uacantis, martyrizatus eſt per Theo-
doricum comitem, propterea quod ſine populi electione conſtitutus eſſet à
rege, tertioq̄ die de monte præcipitatus, ad Dominũ migravit. Sepultus in
monaſterio Doleienſi noſtri ordnis, multis ſignis mox clareſcere cœpit.
Comes poſtea pœnitentiam acturus, pro ſcelere commiſſo Hieroſolymam
perrexit, & ibi uitam finiuit. Cæteri omnes conſentanei ſcleris, mala mor-
te breui conſumpti perierunt. Huic ſucceſſit Vdo filius Euerardi comitis,
de quo iam antea diximus. Eodem quoq̄ anno Siphridis archiepiſcopus
Moguntinus, Guntherus epiſcopus Bambergeniſis, Otto Ratiſponenſis
epiſcopus, & Vuilhelmus epiſcopus Traiecteniſis, cum alijs multis, ultra
quàm ſeptem millibus Hieroſolymam orationis & deuotionis cauſa per-
gentes uix duo milia redierunt.

Hoc etiam anno Vuormatienſe antiſtite Arnulpho uiro pontificaliſis mo-
deſtiæ & ſanctitatis mortuo, Adelbero monachus ſancti Galli noſtri ordi-
nis frater Rudolphi ducis ſucceſſit, uno pede omnino debilis, uir per omnia
ſpectaculo dignus. Erat enim fortitudinis magnæ, edacitatis nimix, craſſi-
tudinis tantæ, quæ aſpicientibus horrorem magis incuteret, quàm admira-
tionem. Claruit hiſ temporibus Vuilramus, ex ſcholatiſtico Bambergeniſi
monachus Fuldenſis, & tandem ex monacho abbas cœnobij Mersburgen-
ſis, uir tam in diuinis ſcripturis, quàm in ſecularibus literis non infimè do-
ctus, qui in Pariſienſi gymnaſio philoſophiam multis annis glorioſe docue-
rat. Scripſit inter cætera ingenij ſui opuscula ſuper Cantica cantic. tres libel-
los metro & proſa diſtinctos. Alia quoq̄ nõnulla ſcripſit nobis necdũ uiſa.

Bernardus

Vetus eccleſia de
ſtruitur.Fundamenta no-
uæ eccleſiæ ponũ
tur.Monasterium
Schafſaufen fun-
datur.Marianus Sco-
tus.

Cunno occiditur.

Adelbero.

Vuilramus.

Bernardus. Bernardus quoque monachus Corbeienſis noſtri ordinis iſdem temporibus in Saxonia claruit, uir in ſcripturis tam diuinis quam ſecularibus admodum eruditus, metro exercitatus & proſa, qui publicæ ſcholæ monachorum in eodem cœnobio multis annis præfuit, & diſcipulos complures poſt ſe doctos reliquit. Edidit non contemnendæ lectionis opuſcula, quorum alibi fecimus mentionem. Guntherus quoque monachus cœnobij S. Amandi ordinis noſtri, hæc tempora docendo & ſcribendo uariâ illuſtrauit. Vitam & paſſionem S. Cyriaci martyris metro deſcripſit non ineleganti, cum multis alijs quæ ad nos necdum peruenerunt. Theodoricus quoque abbas ſancti Trudonis noſtri ordinis doctiſſimus, & tam in ſecularibus literis quam in diuinis ſcripturis ad plenum imbutus, ſcripſit eleganti carmine uitam Trudonis, ſancti quoque Bauonis, S. Reinoldi, & complurium aliorum. Claruit etiam hiſ tēporibus S. Arnulphus monachus cœnobij B. Medardi Sueſſionenſis, qui ob amorem ſolitudinis & uitæ contemplatiuæ per plures annos in incluſorio ſtetit: deinde abbas eiufdem monaſterij ac poſtremo Sueſſionenſis parochiæ epiſcopus factus, multos uerbo & exemplo ad morem cœleſtis patriæ incitauit. Hic ad confirmandam inter Flandrenſes pacem, uenit in Flandriam, ibique moriturum ſe prædixit, & fundato cœnobio monachorum noſtri ordinis in eccleſia & honore S. Petri mortuus eſt, & ibidem ſepultus 18. calēd. decemb. ſanctus quoque Maurilius ex monacho cœnobij Fiſcauienſis noſtri ordinis archiepiſcopus Rotomagenſis poſt deſignationem Malgerij hiſ temporibus clarus habetur, uir multarum uirtutum decoratione præcella laudū præconia feruntur. Hiſ tēporibus S. Anno Coloniēſis archiepiſcopus conſtruxit monaſterium ordinis noſtri in Vueſtphalia, quod in lingua illius gentis Greſſchafft appellatur, in quo poſuit abbatem & monachos qui ſecundum regulam uiuerēt, quos neceſſarijs omnibus prouidit. Tertium quoque ordinis noſtri monaſterium ſanctus archiepiſcopus Anno fundauit in finibus Sclauorum quod Saluedia nominatur, in quo etiam monachos regulæ ſanctiſſimi patris noſtri Benedicti cum abbate poſuit, quos prædijs & donationibus multis cumulauit. Hiſ temporibus uenit quidam monachus ex Hibernia ordinis noſtri, qui dicebatur Ioannes, in territoriū Meckelnburg in Saxonia, prædicans incolis uerbum Dei, quem propter zelum fidei & infatigabilem euangelizandi conſtantiam Romanis pontifex gentibus illis præfecit epiſcopum, qui tandem pro fide & iuſtitia martyrio coronatus, ad Dominū migrauit. Hermannus quoque ex monacho cœnobij ſanctæ Felicitatis in Suartzach, non longè ab Herbipoli noſtri ordinis hiſ diebus poſt obitum Guntheri epiſcopi Bābergēſis, in locum eius ſucceſſit. Sunt qui ſcribant Hermannum hunc, uicedominum fuiſſe Moguntinum, & amicorum precibus ac precio epiſcopatum coëmiſſe, poſtea uerò poenitentia ductum intraſſe monaſterium.

QUANDO ET VNDE PRIMI MONACHI AD
Hirſaugiam, in hac ſecunda fundatione ſue inſtaurati-
one aduenerint.

Interea dum opus inceptū in fundatione templi S. Aurelij pōtificis no-
ui per comitem Adelbertum continuaretur, ſanctæ mulieri omnis mora
nimium uidebatur proluxa, quippe quæ & animum mariti remiſſum incon-
ſtantiemque non ignorabat, & eum necdum in diuino timore ſatis fundatum
de facili à ſancto propoſito reflecti poſſe ſciebat. Vnde ſagaci uſu conſilio
conſummationē monaſterij non duxit expectandam, ne fortè mors impe-
dimenta quælibet interponeret, ſi aut eam priuſquam perficeretur opus aut
comitem

Comitis Adel-
berti inſtaurati-
o.

comitem rapuisset. Monuit ergo uxor deuota maritum, ac tandem persuasit, ut monachos non expectato consummationis termino, qui adhuc longè uidebatur abesse, introduceret: cum quorum cōsilio perficeret, quod in consequendis mansionibus & cellis monasticis nondum esset consummatum. Dedit ergo comes persuadenti fœminæ consensum, & unde monachi adducerentur, qui secundum regulam monasticam inculpatè uiuerent, habere consilium. Erat autem in illo tempore monasterium solitariorum, quod ab antiquo (sicut longè retrò diximus) Ad eremitas dicebatur, in Nigra sylua, bonæ opinionis & regulā conuersionis monachorū inibi degentium, præ cæteris Sueuicæ monasterijs laudatum, cuius famæ boni odoris gloria inducti, comes & comitissa monachos, si possent impetrare, petere decreuerunt. Missa itaq; ad ipsius cœnobij abbatem legatione comes Adelbertus rogat, sibi monachos uita & conuersione præcipuos mitti, qui monasterium à se fundatum sub regula S. patris Benedicti possideant. Missi sunt ergo de monasterio prædicto fratres cum Friderico uenerabili uiro, quem sibi præfecerunt abbatem. Veneruntq; ad Hirsaugiam, anno Dominicæ natiuitatis 1065, indictione 3. pridie nonarum Decemb. à desolatione primæ monasterij 63. à fundatione autem prima 227 anno. Quos ut uidit deuota Christi famula Vuiltrudis comitissa, cum incredibili gaudio suscepit, dispositisq; omnibus quæ ad sustentationem seruorum Dei uidebantur necessaria, monasterium eis unâ cum comite marito consentiens in possessionem sempiternam tradidit. Sed cùm Fridericus abbas & fratres dicerent traditionem hanc nequaquam sufficere, nisi coram episcopo in facie sanctæ matris ecclesiæ, uocatis ad hoc testibus idoneis ut moribus bonis, ita & generis nobilitate præstantibus secundum cōsuetudinem ordinis fuerit confirmata, displicuit quidem comiti, quippe qui monasterium & monachos in suam cupiebat redigere potestatem. Dissimulans autem exteriori apparatu mentē quam gerebat, respondit, se consummato opere facturū omnia quæ ratio postulare. At uerò de possessionibus quas tã ipse quàm progenitores sui de monasterio dudum uiolenter rapuerant, cùm restituisset aliquas ad usum fratrum, plures reseruauit, & forsitan nec illas quidem restituisset, nisi religiosæ coniugis importunitate fuisset nimia superatus. Verum post obtum Friderici abbatis cùm reuerendissimus abbas Vuilhelmus regimini monasterij fuisset prælatus, puritate & simplicitate sua columbina comitis astutiam & meram cœnobij huius libertatem, tam à summo Pontifice, quàm ab Imperatore cum consensu Adelberti comitis impetrauit, quemadmodum suo in loco plenius dicemus. Postea uerò quàm fratres in possessionē monasterij, nec dum consummati fuerunt admissi, cœperunt diligentissimè operam dare, ut ecclesia quantocius perficeretur, sperantes se tunc rerum quoq; temporalium necessariam prouisionem iuxta pollicitum saluatoris nostri in Euāgelio, diuicq; patris monachorum in regula sine dubio assequi, eum ante omnia in exhibitione seruitutis Dei omnipotentis debitum præmiserint famulatū. Erant autem fratres numero duodecim, quorum feruorem & deuotionem cùm S. fœmina Vuiltrudis comitissa uidisset, omni qua potuit uirtute satagebat apud maritum, ne quid ad cōsummationem tam sancti operis deesse contingeret. Vnde suam munificentiam in fratres, & pietatem in Deum, multis beneficijs ostendit: & quæcunq; ad sustentationē seruorum Domini intellexisset necessaria, nunc manifestè, nunc etiam occultè liberaliter impendit. Et licet fratres unâ cum artificibus, quos comes impensis suis conduxerat, incepto fortiter ac diligenter instarent operi, non tamen illud tam citò ad perfectionem optatam perducere potue-

Vuiltrudis comitissæ utile consilium.

De monasterio Solitariensi fratres adueniunt.

Comitis uersutia mala contra fratres.

Abbas Vuilhelmus libertatem cœnobij impetrauit.

Numerus fratrum in principio monasterij.

runt. Per annos namque decem ferme consummata fuit ecclesia, una cum caeteris quibusdam habitaculis necessarijs, ad conuersionem monachorum. Anno siquidem dominicae natiuitatis 1060. sicut antea praediximus, noua ecclesia ueteri precedente anno deposita, iactis fundamentis saxeis inchoata est, & tandem anno 1070 perfecta, & sicut postea dicemus anno septuagesimo primo per episcopum Spirensem Henricum consecrata. Annis itaque decem in constructione monasterij laboratum est. Abbas autem Fridericus consummationem ecclesiae, cum caeteris mansionibus monasterij, tametsi manuum indefessam operi apponeret, uidere non potuit: quia post triennium falsis accusationibus quorundam circumuentus, sicut dicemus, depositus ab officio dignitatis fuit, & non multo post obiit. Huius autem fundationis & monasterij dedicationem, traditionem & libertatem, quamuis in hoc loco secundum narrationis ordinem, priusquam abbatis Friderici gesta scribenda sumamus, exponere deberemus: quia tamen post eius mortem sub abbate Vuilhelmo contigerunt, ad ipsius quoque tempora duximus referuandas.

Fridericus abbas
non uidit loci per-
fectionem.

DE FRIDERICO, XI. HIRSAUGIENSIS MONA-
sterij abbate qui praefuit annis 111. & moribus eius,
ac gestis illius temporis.

Fratribus itaque monachis de cenobio eremitarum in Hirsaugiam comite Adelberto petente uenientibus, quem admodum iam diximus, numero duodecim in abbatem primum huius instaurationis praelatus est Fridericus, qui ab origine fundationis monasterij Hirsaugiensis abbas undecimus fuit. Electus autem fuit anno Domini 1065. indictione 3, anno posteaquam uacauerat abbatia tertio & sexagesimo, ordinatus ab Einhardo Spirensi episcopo, & praefuit annis 3. mensibus 8. de cuius uita & conuersatione, quantum ad huius rationem operis pertinet, pauca sunt a nobis praemittenda. Fridericus itaque abbas, de quo nobis sermo est, natus fuit ex patribus ingenuis, de gente Sueuorum antiqua familia, secundum seculi huius nobilitatem non infimis, a quibus in iuuentute ad discendum literas positus, satis quantum aetas illi permisit, in discendo cum tempore profecit. Postea uero quam sapere & intelligere aliquantulum coepit, ad Deum se non sine mentis feruore, in puero quidem admirabili conuertit, & in monasterio eremitarum, apud cellam uidelicet S. Meinradi, mansionem inter monachos, parentum adiutus suffragio petijt & impetrauit. Ex hinc tempus omnino in exercitijs monasticis & disciplina regulari satis quiete non paucis annis exegit, nulli molestus, nullique onerosus, sed ante faciem tuam in simplicitate ambulans, parum de mundi huius ratione cogitabat. Lectioni namque diuinarum scripturarum & interna compunctioni a iuuentute deditus ac magistrorum sollicitudine & prouidentia probe institutus, ueluti consuetudine quadam introducta didicit, cum mundo nullum profus habere commercium. Erant nempe illo tempore monachi in saepe dicto monasterio regularem uitam ac puritatem coram Deo & hominibus sine querela optinam ducentes, qui pueros & iuuenes, quos in sui consortium suscepissent, uerbo & exemplo non solum in scientia scripturarum, sed etiam in moribus, ad compunctionis internae deuotionem imbuebant. Quibus exercitijs Fridericus penes ab infantia maiorum cohortatione & exemplis instructus, uiam simplicitatis uirtuosae quam semel didicit, usque ad mortem inuolabiliter custodiuit. Post multos uero annos, cum Adelbertus comes de Caluue (sicut diximus) monachos & abbatem ex Solitariensium coetu supplex

Fridericus sit ab-
bas huius mona-
sterij.

Quomodo mona-
chus factus.

Laus monacho-
rum Solitarii.

expete-

expeteret, nullus tum Friderico melior occurrit, quippe qui non modò uer-
bis, sed etiam exemplis corda subditorum ad cõtemptum mundi & amorẽ
cœlestium fortius omnibus posse inflammare uideretur. Erat enim disposi-
tione corporis non secus ac mentis quadam maiestate dignitatis reueren-
dus, statura mediocris, qui non multum breuis nec longus nimium habere-
tur, in facie corpulentus & plenus, fortis & robustus, nec tamen crassus ni-
mium, capillis nigris canisq; hinc inde respersis, & nulla caluicie depilatus.
Qui quum nomen & dignitatem pastoralis curæ suscepisset, aut nihil aut
parũ prioris sanctæ institutionis omisit, sed in orationibus, lectionibus scri-
pturarum, meditationibusq; sanctis & interiorum contemplationi uacans
die ac nocte secularium negociorum occupationes facillè non admisit. Va-
gos quoq; de monasterio discursus non amabat, uigilijs & ieiunijs corpus
suum pro Dei amore indefinenter afficiens, hostiam Domino se uiuam &
immaculatã offerre satagebat. Ad pauperes multum erat misericors quos
ut potuisset pro Dei amore aliquantulum esurientes reficere, sepius ieiunus
remanens sibi competentia cibaria impertiuit egenis. Vbicunq; enim of-
fendisset pauperem, mox sine dilatione (quantum potuit) illius inopiã tam
in amictu quã in uictu subueniebat. Nam secundum nomen suum in om-
nibus erat pacificus, mitis, dulcis, & quietus, plenus charitate Dei & dilectio-
ne fraterna, incessu grauis, eloquio dulcis, & pulchra morum grauitate or-
natus. Adeò uerò coram Deo se humiliare didicerat, ut etiam in exteriori
conuersatione nitor quidam gratiæ spiritualis relucens, internam cordis
humilitatem palàm cunctis ostenderet. Inter scriptores nanque reliquos,
quod officium apud ueteres monachos erat ualde communiter in usu, lo-
cum tenere cum fratribus non erubuit, in quo se per uices ab oratione ua-
cans utiliter occuparet. In habitu suo nihil differebat à monachis subditis,
qui eo tempore omni uilitate & extremitate iuxta regulam contenti sub-
tus cucullis, de super uerò cappis utebantur. In hac itaq; humilitate & inno-
centia uitam suam Fridericus abbas diligenter custodiens, prauorum teme-
ritatem tamen non potuit euadere, quæ bonis uiris ab initio mundi semper
fuit infesta, sed usque adeò iniurijs malorum patuit, ut tandem ab officio di-
gnitatis suæ (sicut dicemus postea) fuerit iniustissimè depositus. Anno Fri-
derici abbatis primo Siphridus Archiepiscopus Moguntinus de partibus
trãsmarinis redijt, deq; septem millibus quos secum abduxerat, uix duo mil-
lia reduxit. Eodem anno regnum Angliæ per Vuilhelmum Nortmãnorum
bastardum miserabiliter affligitur, cuius regem Araldum interficiens pro
eo regnauit. Qui mox penè omnes eiusdem regni pontifices milit in exi-
lium, nobiles & principes interfecit, mediocres in seruitutem militibus de-
dit, uxores indigenarum aduenis suis matrimonio copulauit, & in ciuitate
Eboracense plusquã centum supra mille sacerdotes crudeliter occidit.
In festis etiam paschalibus hoc ipso anno cometes per quatuordecim ferme
noctes in cœlo apparuit. Anno Friderici Abbatis 2. qui fuit Dominicæ na-
tuitatis 1067 indictione 5 obiit Einhardus episcopus Spirensis, cui Henri-
cus successit canonicus Goslariensis, tantæ dignitatis uir, dum per atatem
maturus, & non tam electione cleri aut populi ad hanc profectus, quã
indulgẽtia regis, cui in puerili etate fuerat familiarissimè assentatus. Claruit
hoc tempore Marbodus ex monacho episcopus Redensis, uir in diuinis scri-
pturis doctus & secularium literarum non ignarus, metro exercitatus &
prosa, qui multa ingenij sui monumenta posteris reliquit, & inter cetera scri-
psit insigne opus in Cantica canticorum, passionem quoque sanctorum

Dispositio & for-
ma corporis Fri-
derici abbatis.

Quibus fuerit de-
ditus exercitijs
Friderici.

Pius in pauperes
semper fuit.

Commendatur ab
bas Fridericus.

Siphridus.

Rex Angliæ in-
terficitur.

Sacerdotes occi-
duntur.

Marbodus.

*Marmur fratrum
contra Frider.
exoritur.
Interpretatio mo-
nachorum prava*

*Quare fuerit ab-
bas comiti indi-
gnatus,*

*Crimen fornica-
tionis abbati im-
ponunt.*

*Fridericus abbas
deponitur.*

Thebeorum martyrum & uitam complurium aliorum sanctorum eleganti carmine descripsit. Anno autem sequente qui fuit Dominicæ natiuitatis 1068. cum abbas Fridericus iuxta morem & consuetudinem suam rebus diuinis totus esset intentus, lectioni, meditationi, orationi & contemplationi deditus, fratribusque suis quos ipse sibi constituerat rerum omnium monasterij disponendarum, in externis œconomos nimiam in agendis permittere libertatem, cœperunt eum diabolo instigante contemnere, & quomodo ipsum à dignitate sua deicerent, consilium habere. Spiritualis nanque uitæ tranquillitatem, qua ille uehementer se occupare solebat, non religioni sed inertia suæ adscribebant, ipsumque ignauum & rerum temporalium inexpertum irridebant, quippe qui ad eorum commodum & utilitatem in externis, nihil penitus providere aut posse aut uelle uideretur. O quod non præsumit cæca prauorum ambitio, quæ præsentibus nequiter inhians memoriam futurorum non admittit. Virum omni honore dignum monachi penitus indigni non solum non uenerantur, sed etiam persequentes despiciunt, & eum quem summo honore ab ultimis etiam terræ finibus, si ita oportunitas requireret, uocare ad se debuerant, repellere à se. & abijcere turpiter non formidant. Comitem Adelbertum principes factionis monachi prorsus Deo & hominibus ingrati, adeunt: Fridericum abbatem suum inertem ignauumque non satis prouidè accusatum deferunt, & quàm inutilis sit monasterio alijs atque alijs uerbis mendaciter confingunt. Et quidem facile animum comitis uiro sancto & innocenti reddunt auersum, utpote qui mûdanis rebus assuetus nihil minus quàm internæ conuersationis quietem cogitabat. Erat etiam comes abbati iam pridem non mediocriter infensus, propterea quòd consulētibus id ipsum quoque monachis, liberius quàm illi erat in mente, traditionem monasterij pontificali roborandam autoritate exigere tentasset. Vnde fratrum accusationes contra Fridericum abbatem libenter admisit, & mox abbatiali eum honore priuasset, nisi uxoris deuotissimæ consilio fuisset aliquandiu prohibitus. Sed nec ad eum causa accusationis delata uidebatur sufficiens, pro qua abbas deponeretur: non quòd iustitiæ rationem in hoc attenderet, sed ne apud homines leuitatis argueretur, si ad tam leuem querelam monachorum, hominem alioquin bonæ apud omnes famæ & opinionis, à prælatura remouisset. Interea dum hæc agerentur, Fridericus abbas sanctæ simplicitatis amator, more suo cœlestibus intentus disciplinis, earum machinationum quæ parabantur in suum exitium penitus ignarus, dolos & fraudes suorum non aduertit. Cum autem cernerent accusatores iniqui, se hac uia non posse proficere, ut sanctum uirum omnino deicerent, alium modum inuenerunt. Consilio nanque diabolo suggerente inter se habito, crimē fornicationis pastori suo morbida ues imponunt, ut eum quem uincere non poterant, iniuria superarent. Hac fama delata ad comitem, non examinauit causam secundum regulam æquitatis, non fecit produci testes à suspitione iniquitatis, sed uiolentiam uiri præposuit, eosque testes admisit contra innoxium, quos accusatores in causa ad se non pertinente habuerat. Deposuit ergo uirum sanctum & innocentem iudex præsumptuosus, quem accusatum quidem nouerat, non confessum, non legitimo testimonio conuictum. Et quamuis ad laicum non pertineat ratio huiusmodi actionis, præsumpsit tamen ambitio quod uoluit iudicantis, cui tempus fauere uidebatur in obsequium sceleris, quo præsul erat secularis & iuuenis & puer, nomen regis sine regimine portabat. Depositus autem per uiolentiam comitis abbas Fridericus, illatam contumeliam pro Deo amo-
re pa-

re patientissimè titulit, & nihil passus, in omni patientia & mansuetudine inter alios pacificè uixit, nulliq; molestus in aliquo fuit, neq; uicem iniurijs reprehendit, quamuis non paucas quotidie ab infirmioribus irrisiones sustineret. Qui cum locum iræ dare potuisset, noluit: sed cum his qui oderant pacem, pacificus & tranquillus omni tempore permansit. Sed omnipotens Deus iustè iudicans, patientiam pauperis non despexit in finem, quoniam quem tribulari innocenter permisérat, quàm iniustè fuerit depositus, breuè postea reuelauit. Doli nanque machinatio patuit, aperta est iniquitas, fraus quoque detecta, & innocentia uiri omnibus facta est manifesta. Nullam enim causam deponendi eum legitimam habuerunt, sed inuidia obcæcati æmuli crimen fornicationis in eum mendaciter composuerunt, sicut postea manifestè apparuit. Enimvero quum uir Dei esset homo humilis & quietus, minusq; intenderet rebus & actionibus mundanis, seq; in auctoritate pastoralis seueritatis nequaquam subditis reddidisset formidabilem, cœperunt eum cõtemnere & habere exosum, ipsum tanquam inutilem de abbacia cogitauerunt eicere. Non est malitia supra malitiam claustralium peruersorum, qui nullum facinus abhorrentes, audent omne quod liuor suggererit. Depositus autem fuit anno Dominicæ natiuitatis millesimo sexagesimo octauo, indictione autem 6, anno regiminis abbatialis assumpti tertio completo & mensibus fermè 8. Mansit igitur inter æmulos suos (ut diximus) uir humilis, quietus, nulli grauis, nulli onerosus, sed internæ compunctioni deditus, dies noctesq; in oratione Domini consummauit. Interea adueniens abbas monasterij sancti Nazarij Laurissensis cum innocentis uiri deiectionem cognouisset, cuius uitam & mores sanctissimos dudum antea nouerat, ingemuit: quem inter lupos uelut agnum diutius manere non sustinens, ex magna eum pietate secum abduxit, & in monte sancti archangeli Michaëlis, qui Ebernberg dicitur, collocauit, ac de necessarijs quàm diu uixit copiosa miseratione prouidit. In eodem uerò monte usque ad mortem permansit, orationibus cæterisq; piæ conuersationis studijs intentus, tantoq; liberius contemplationi & quieti mentis dedit operam, quanto ab omni cura & tumultu secularium occupationum fuerat remotus. Denique non multis postea annis euolutis Domino uocante infirmari cœpit & sancto in pace sine quietiit. Quo mortuo catena ferrea ad nudam carnem eius inuenta est, quam multis annis creditur non sine dolore, quod cicatrices carnibus infixæ monstrare poterant, in occulto portasse. Sepultus est in eodem loco non sine opinione sanctitatis, super cuius tumulum nocturnis horis lumina emissa, ut multi testabantur, uisa sunt, & signa diuinitus ostensa. Et is quidem abbas Friderici exitus fuit, cuius animam cœli gaudijs introductam confidimus, quæ Christum totis semper uisceribus in carne posita amauit, pro cuius amore multa patienter sustinuit.

Monachorū malitia peruenit in lucem.

Quando sit depositus ab officio dignitatis.

Abbas in Lorsch Fridericum secū abduxit.

Catenam portauit ad nudam carnem.

Signa cœlitus ad sepulchrum eius facta sunt.

DE VVILHELMO HVIVS MONASTERII
 abbate duodecimo, qui præfuit annis uigintiduobus, & de gestis
 per eum, atque sanctissima con-
 uersatione eius.

Post depositionem deuotissimi uiri abbatis Friderici, non parua inter fratres concertatio fuit suborta, quis in locum eius idoneus substitueretur, qui & uerbo & exemplo pastorem se utilem ouibus exhiberet, & prouisionem temporalium rerum (sine cuius adminiculo, religio subsistere nequit) non negligeret. Verebantur enim uiolentiam Comitis, quoniam cuius auxilio Fridericum à dignitate sua deposuerant, eius iram si contra successorem eadem præsumerent, non inconsultè metuebant.

Consilium de pastore eligendo.

Vuilhelmus.

Erat eo tempore in cœnobio sancti Hemerani Ratisbonæ, monachus quidam Vuilhelmus nomine, uir multum doctus & religiosus, quem quidam ex fratribus notum antea uiderant, reliqui famam bonæ conuersationis eius satis celebrem sæpe audierant.

Vuilhelmus uenit ad Hirsaug.

Igitur post longos inter se habitos tractatus, tandem sapienti diuinitus inspirati consilio, usi concordi unanimitate concluderunt, non se alium electuros quàm monachum præfatum Vuilhelmum, quem Scripturis optimè imbutum, & sanctis moribus adornatum, sciebant futurum non inutilem esse pastorem. Mittunt ergo duos ex se, cum legatione Comitis Adelberti, ad monasterium Sancti Hemerani Ratisbonam, qui nomine omnium, Vuilhelmum sibi dari in Abbatem postularent. Nuncij Ratisbonam ueniunt, legationem suam Abbati & conuentui (quemadmodum iussi fuerant) exponunt, Vuilhelmum animarum suarum pastorem expetunt, & (suis necessitatibus ostensis) impetrant. Qui Vuilhelmus dum fratrum Hirsaugiensium uoluntatem cognouisset, non in superbiam se extulit, sed ieiunijs & orationibus causam omnino Domino commendauit. Imperio uerò senioris sui compulsus, post dies paucos, cum fratribus qui missi fuerant, ad peregrinationem se contulit, & comitante Domino ad Hirsaugiense monasterium uenit. Magno fratrum gaudio susceptus est, & mox in Abbatem, consensu omnium qui aderant, electus. Cognita uerò depositione antecessoris sui iniqua, grauitè tulit, exhortariq; Comitem, ut uirum innoxium, dignitati pristinæ restitueret, cœpit. Quem ut obstinatum in sua temeritate conspiceret, redire ad monasterium suum unde uenerat, cogitauit. Hoc fratribus quum innotuisset, prouoluti pedibus eius humillimè orant, ne desolatos tam miserè deserat, ipsum Diuino examini clamant futurum grauitè obnoxium, si pastore orbatos, lupis suo recessu permitteret patere deuorandos. Quumq; maximis eum precibus obuoluunt, agrè tandem impetrant, ut maneat. Qui nec ordinari ab episcopo uoluit, nec in loco Abbatis stare, aut residere, quamdiu Fridericum antecessorem suum, in hac uita cognouit esse superstitem. Quo, non post multos menses, ad Dominum migrante, suæ tandem ordinationi consensit. Verùm non prius consentire uoluit, quàm monasterium omnimodo traderetur libertati, Aduocati nanque Comites, monasterium in ius suum penitus redegerant, & nullam oblata libertatem, iuxta tenorem primæ foundationis liberrimè permittere uolebant.

Vuilhelmus reuinit ordinari.

Videns

Videns ergo Comes Adelbertus Vuilhelmi abbatis constantiam, quòd monasterij regimini se nequaquam intromittere uellet, nisi manus ipse deponeret, & locum perpetua libertate condonaret: simulauit se in omnibus obtemperaturum, quæcunque ad huiusce rei negotium necessaria prauideret.

Ad instantiam itaque eius, Comes Adelbertus perrexit cum eo ad curiam Regiam, literas præ se simulatè ferentes, libertatem cœnobij astutia seculari falsas composuit: quas muniri sigillo regio impetrauit, Vuilhelmo columbina simplicitate reuerendo, nihil tale penitus suspicante. Verùm post annos quinque dolum intelligens, per Dei misericordiam cuius: quemadmodum suo loco per ordinem dicemus.

Sanctus igitur & innocens quum esset Vuilhelmus, uerax atque fidelis, omnes ex suis uirtutibus metiens, monasterium à seruitute iam credens exemptum ordinari in Abbatem consensit.

Anno igitur Dominicæ natiuitatis millesimo sexagesimo nono, indictione autem septima, in die sancto Ascensionis Domini nostri Iesu Christi, quæ fuit quarto nonas Iunij, monasterio necdum consummato, Vuilhelmus abbas constitutus est: & in præsentia multorum nobilium tam clericorum, quàm laicorum, ab Henricho Nemetensi Episcopo iuxta morem ordinatus, atque in sedem Abbatia, non absque flumine lachrymarum collocatus. Præfuit autem in magna religione & sanctitate per annos duos & uiginti: in quibus statum & conditionem huius monasterij, tam in personis, quàm in rebus temporalibus mirificè dilatauit.

Natus est in Bauaria honestis parentibus procreatus, à quibus omnipotenti Deo in pueritia sua fuit à pijsimis parentibus oblatus in prædicto monasterio sancti martyris Hamerani Ratisbonensi, ubi tam moribus ad puritatem regulæ, quàm eruditione literarum usque adeò cum tempore & diligentia profecit, ut ne dicam in utroque monasterio, sed ne in altero quidem, sua ætate habuerit parem. Ingenium eius subtilissimum, & in omni scientia tam humana, quàm Diuina, eruditum fuit: quemadmodum sua præclara uolumina ostendunt, quæ & monachus & demum Abbas edidit, quæ si quis diligenter cum intellectu reuoluerit, quanto intellectus acumine præditus fuerit, sciet. A pueritia enim sua (ut diximus) in monasterio constitutus, omne illud tempus quod ex horis regularibus & cæteris laboribus monasticis superesse potuit, aut orationi impendit, aut studio bonarum literarum. Nemo illum in cœnobio uel extra, unquam uidit ociosum: semper aliquo spirituali, uel certè literali fuit intentione occupatus. In his artibus, quas uocant Liberales, eruditissimus fuit, ut suos etiam longè uinceret præceptores.

Erat enim Philosophus acutissimus, & in disputationibus adeò subtilis, ut à nemine penitus uinceretur. In Musica, singulari doctrina fulgebat: quippe in laudibus Sanctorum, qui cantus plures dulci modulamine composuit. Porro in Mathematica & Astronomia, in Arithmetica & in arte Calculatoria tam eruditus fuit, ut quum in omnibus haberetur doctissimus, his quasi singulariter scientijs operam nauasse uideretur. Quid autem ediderit, obiter indicabimus. Scripsit enim de Musica, de Compositione monocordi, de Astrolabio & eius compositione, de Compositione quoque horologij, de Correctione Psalterij, & de Ratione Computi Ecclesiastici. Ipse quoque in Sacris Scripturis

Comes Vuilhelmum dolo circumuicit.

Vuilhelmus ordinatur abbas.

Vuilhelmi clarium.

*Qualitas & dispositio corporis
Wuilbelmi.*

*In persuadendo
fuit efficacissimus.*

*De castigatione
corporis sui &
compunctione.*

*Misericors in
pauperes.*

*Cum ecclesia sen-
su Rom.*

studiosissimus fuit, in quarum lectione dulce contubernium omni quo ad uixit tempore, habere consuevit. Erat uir per omnia dignus honore, cuius etiam dispositio corporis quendam reuerentiae cultum ab intuentibus exigebat. Statura liquidem procerus, in anteriori corporis parte caluus, pilos in reliquo raros habebat, faciem cerulei mixti albedine coloris, pulchram aliquantulumque productam, manuumque digitos pulchra longitudine subriles, ac totum corpus debita proportione ad uirtutem fuerat ordinatum. Vox illi grandis atque uiriliter erat, qualis cum naturali quodam ornatu uerborum, optimum quenque oratorem facere consuevit. Vnde in exhortando multum ualuit, ita ut dulcedine uocis, & quadam autoritate sermonis modestissime praestans, animos auditorum in sua uideretur habere potestate, dum quicquid dicere uoluisset, admirabili facilitate pulchritudineque auditoribus potuit persuadere. In corrigendis uero delinquentibus, & si aliquantulum uidebatur seuerus, miram tamen prudentia & discretione utebatur, tantaque sagacitate morbos animarum discernere & curare nouerat, quanta nullus medicorum corporum aegritudines sanare potuisset. Summa in Deum charitate feruebat, pro cuius amore nullis laboribus, nullisque parcebat expensis, quibus uel Dei honorem uel proximorum salutem operari potuisset. Corpus suum ieiunijs, uigiliisque penes continuis pro Christi amore macerabat, tantisque lacrymis sanctae compunctionis se mactabat in sacrificium laudis, ut eum lumen oculorum cito amissurum credidisset. Iucundus erat in conuersatione fraterna, non dissolutus, ineratque ei cum grauitate pastoralis dulcis affabilitas, qua cunctos in sui fauorem facile attraxit. Tanta uero humilitatis extitit, ut non solum doceri ab inferioribus in his quae nescire forsitan uideretur, sed etiam corrigi multoties non sit dedignatus. Fratres suos & in Christo filios mirabili dilectionis affectu fouebat, singulorumque causas & necessitudines, non secus quam animam suam curare studebat. Nullus unquam suorum quantumlibet tristis uel tentatus, ad eum gratia consolationis accessit, qui non dulcedine uerborum eius abiret magnifice consolatus. Summae in pauperes clementiae fuit: omnesque infirmos, egenos, debilesque, quos reperit paterno fouebat affectu, usque adeo ut se uestimentis multoties spoliaret suis, quibus nuditate alicuius pauperis operiret. Multa enim pauperibus & hospitibus larga manu distribuit, & tamen in omnibus curam fratrum non neglexit. In ea contentione, quae inter summum pontificem Gregorium septimum & Henricum regem quartum, in multarum periculum animarum uertebatur, nulla potuit ratione induci, ut his qui uicarium Christi impugnabant, uel in minimo consentiret. Nec solum partes Apostolici defendere & obseruare uoluit, sed etiam quoscunque potuit uerbo & exemplo publice & priuatim non aduertens indignationem malignantium, ad eius obedientiam reduxit. Magnae fuit charitatis magnus amator, ut neminem Deo seruire uolentem repelleret, non perturbatam, non imperitiam personarum attendit, sed omnes ad obsequium Creatoris uenientes, nobiles & ignobiles, diuites & pauperes, doctos & indoctos, sine generis aut gentis discrimine admisit. In uictu & amictu nec curiosus fuit, nec superfluous, mediocritatem in omnibus amauit. In mensa nunquam cibarijs aut poculis uti singularibus consensit, sed mox ut quippiam talium fuisset ei appositum, infirmioribus distribui

distribui præcepit. Omnem notam singularitatis in exteriori conuersatione fugiendam monacho ex regula docebat, qui tamen in conuersatione interiori laudabiliter multum singularis erat. Nam in compunctione cordis, in deuotione mentis, & in feruore diuini amoris multum fuit singularis, adeo ut se in quotidiano lachrymarum & orationum sacrificio totum mactaret Domino, cuius tam sancta, tam innocens, tamque religiosa uita puritas extitit, ut signis & miraculis magnificis comprobata, omnipotenti Domino gratissimam fuisse, non possit dubitari. Denique cum fama religiosa conuersationis eius, quæ diu latere non potuit, se per Germaniam & Galliam longè lateque diffunderet, coeperunt multi nobiles & diuites huius seculi magnæque dignitatis & eruditionis uiri certatim ad eum confluere, & se sub eius magisterio diuino seruitio humiliter mancipare. Ex his complures in seculo abundantes, multa de paterna hæreditate sua secum ad monasterium pro sustentatione fratrum, & redituum necessariorum comparatione attulerunt. Magnam in omnipotentis Dei pietatem omnibus diebus uitæ suæ fiduciam habebat, seque talem in sanctitate morum erga Dominum exhibuit, quod in nulla unquam ab eo necessitate derelictus fuit. Quadam nanteque die cum fratres quibus curam rerum temporalium commiserat, maxima & ineuitabili necessitate constricti quinque argenti libras in communem rei domesticæ utilitatem conuertendas, à pio pastore nullum habente denarium penitus exigerent, cõsolari eos uerbis dulcissimis coepit, dicens de misericordia Dei nullatenus esse desperandum. At illi nimia necessitate oppressi consolationis uerba non aduertunt. Surgens itaque de medio fratrum abbas reuerendissimus deprecaturus Dominum pro instante suorum necessitate egreditur, cui mox ignotus quispiam occurrens memoratum pondus argenti in manus tradidit, & ilico recessit. Multa sunt per uirum Dei Vuilhelmum facta miracula, quæ cum in historia uitæ ipsius habeantur latissime me descripta, à nobis superflue denuo scriberentur. Claudum duobus se baculis sustentantem in ponte circa monasterium S. Aurelij habens obuium, pristinae sanitati inuocato Christi nomine restituit. In nemore quippiam acturus operis multos homines ex panibus paucis magna fide in Christum sursum erectus satiãuit. Gebhardi monachi, qui post mortem uiro Dei ad coelos translato in abbatiã monasterij successit, toto corpore contracti miserius, dextri sanitatem brachij, quo se ipsum in edendo iuuare posset, precibus ad Dominum premissis impetrauit. Appositum sibi ex furto piscem quodam tempore, nullo instructus humanæ reuelationis indicio, sed prophetico spiritu intus edoctus respuit, & manifestato scelere coquos dure satis reprehendit. Vas quoque per negligentiam ministrorum fuso in terram uino, penitus uacuum solo iussu (ut ita dicam) ipso etiam nesciente, optimo rursus uino plenum subito repertum est, quod pauperibus statim distribui precepit. Exemplo denique summi pastoris Iesu Christi de misericordia Dei securus, fratrem die tota frustra in piscando laborantem, confisum de pietate saluatoris denuo exire laxareque in capturam rete suum iussit, & magnæ quantitatis lucios octo primo tractu frater coepit. Continuo pater sanctus pauperes inuitat ad cõuiuium, cum quibus donum manducaret diuinitus oblatum. Cum tempore famis pauperes larga reficeret manu, & exhausta frumentis præoptuaria iam prorsus apparerent uacua, Christi seruus Vuilhelmus opera pietatis nequaquam propterea minuit, & ecce theca frumentaria, quæ uesperis diligenter reuisa inuenta est uacua, mane denuo per fratres lustrata frumentis plena fuit reperta. Sed his narrandis cur insistam miraculis, cum omni

mira

Claudum curat obuium in ponte.]]

Fiartum reuelat.

Vinum auget.

Capturam fratris piscium dat.

Annonam quisque multiplicat.

miraculorum maximum sit ipsius instauratio monastici ordinis & disciplina regularis, cuius nec dum feci mentionem: ipse namque est, qui ordinem nostrum in omnibus penè Teuthonici regni prouincijs miserè collapsum reformare studuit, & in multis etiam cœnobijs mirificè reformauit. Monachos enim quoscumque potuit uerbo & exemplo ad obseruantiam regularis disciplinae feruentissimo, spiritus S. ardore succensus, reuocauit, & summo studio pristinum illum feruorem spiritus, quo sancti patres nostri Benedictus, Maurus, Placidus, Columbanus, Gallus, Aegidius, Gregorius, Bonifacius, Lullus, & ceteri penè innumerabiles olim feruebant in Deum, ad monachos sui temporis reducere mirum in modum cupiebat. Enimvero septem ordinis nostri cœnobia in diuersis prouincijs partim per se in persona propria, partim uerò per suos monachos atque discipulos à fundamentis erigens, pro Dei honore construxit. Ex his primum fuit cella S. Gregorij quæ Richenbach dicitur, de cuius fundatione inferius loquemur latius. Secundum est monasterium sancti Gregorij martyris in Nigra sylua Cōstantiensis diœcesis, in quo posuit monachos de suo conuentu Hirsaugiensi uiros probatos & in omni religione clarissimos. Quibus in abbatem præfecit Henricum discipulum suum & monachum huius cœnobij, uirum spectatæ religionis, qui uerbo & exemplo subditos suos ad cōtemptum presentium & amorem futurorum animauit. Tertium uerò in Bauaria fundauit in honorem S. Martini episcopi, ubi etiam de suo conuentu monachos & abbatem posuit, qui proculdubio sub patre sanctissimo regularibus instituti disciplinae non poterant esse nisi religiosissimi, maxime cum ad nouas plantationes non infirmiore quosque, sed meliores quos habuisset monachos mittere prudentissima consideratione pater Deo plenus consueuerit. Quartum fundauit in Thuringia cœnobium, in ciuitate Erphordensi in honorem sanctorum Apostolorum Christi Petri & Pauli, in quo similiter fratres de conuentu suo Hirsaugiensi posuit, ipsumque cœnobium & fratres Giselberto ex monacho Hirsaugiensi eo tempore abbati, in Reinhartzbronna regendum & procurandum quousque eis de abbate prouideret, cōmendauit. Verum cum fratres, qui hodie monasterium ipsum Erphordiese inhabitant, regem Francorum Dagobertum fundatorem suum fuisse dicant, poterit nos forsan aliquis falsitatis arguere, quod abbatem Hirsaugiensem Vuilhelmum fundatorem eius audemus appellare. Idcirco testem ueritatis historiam uitæ ipsius in medium producimus, in qua manifestè habentur, quæ nos de hac re locuti sumus. Nec disceptationem aduertimus, quoniam si primus fundator Dagobertus extitit, Vuilhelmus non primus, sed post ruinam prioris cœnobij fundator secundus fuit. Quintum uerò monasterium ordinis sui patet sanctus in honorem beatissimæ Dei genitricis & uirginis Mariæ, ad Duplicem aquam de nouo construxit, in quo monachos & rectorem ex suo conuentu uiros uita & conuersatione uenerabiles collocauit. Sextum in uilla quadam, quæ Vuilhelm uocata est, seruorum Dei cœnobium posuit, quod postea tamen in montem S. Petri commutatum fuit, ad quod similiter monachos & pastorem dedit. Septimum uerò ordinis nostri monasterium fundauit in prouincia Charētinorum, quod Lauense dicitur, ad quod fratres de suo conuentu misit uiros probatæ conuersationis, quibus Vuetzilonem monachum uenerabilem præfecit abbatem. Multa insuper ordinis nostri monasteria in diuersis Germaniæ prouincijs nimia uetustate penè collapsa, in pristinum statum reformauit, & nonnulla ab alijs incepta, nec tamen consummata, cōtinuando perfecit. Porro monachos & abbates

Septem cœnobia fundauit.

Richenbach.

Cœnobium sancti Gregorij martyris.

Opinionē refert fratrum Erphordensium.

Cœnobium fundauit ad duplicem aquam.

Cœnobium fundauit in Charētia.

De suo conuentu ad multa cœnobia tam nouiter in diuersis locis fundata, quàm etiam ad puritatem regulæ instaurata & reformata destinauit, quorum mentionem, quantum ad notitiam memoriæ nostræ peruenerunt, in sequentibus faciemus. Erat enim uir magnarum uirtutum, & magnæ apud omnes æstimationis, qui cum simplicitate columbina prudentiam serpentis possidebat, & propterea pastorem se fratrum suorum, non solum in spiritalibus, sed etiam in temporalibus idoneum & utilem exhibebat. Singularem quoque lucrandi animas gratiam à Domino cui fideliter seruiuit, accepit, per quam multos & penè innumerabiles ad Christi obsequium homines perduxit. Nam cum Adelbertus comes monasterij Hirsaugiensium instaurator, pro quindecim monachis duntaxat stipendia prouidisset, sanctus pater Vuilhelmus omnipotentis misericordia sibi cooperante, per oblationes fidelium & fratrum numerum mirabiliter auxit, & omnibus necessaria prouidit. Centum nanque & quinquaginta monachos sub sua disciplina quotidie Dominum laudantes habuit, quibus necessaria uitæ corporalis & spiritalis, iuxta regulam patris nostri sanctissimi Benedicti frugaliter procurauit. Supra hunc monachorum numerum habebat & alios fratres barbatos cōplures, quos usitato nos uocabulo Conuersos appellamus, qui laboribus manuum insistentes, temporalium curam secundum mandata seniorum agerent, & monachis contemplationi & orationi semper deditis corporum necessaria prouiderent. Ferunt denique hunc reuerendissimum patrem Vuilhelmum conuersorum huiuscemodi usum in Germaniæ cœnobijs primū uel instituisse, uel potius abolitum renouasse, quem solum in primæua monachorum conuersatione olim nouimus celebrem. O quàm pulchrum fuerat illo in tempore conuersationi tot Dei famulorum interesse, qui unanimes spiritu & uoluntate concordēs in domo Dei ambulabant cum consensu, quorum & si corporalis habitatio fuerit in præsentī seculo, mens tamen & desiderium uersabantur in cœlo. His pater sanctus decreta sanctæ regulæ conformia, pro pleniori institutione morum & mentium edidit, quæ missis fratribus ad Cluniacum, ut illorum consuetudines discerent ac reportarent, in uno uolumine uaria & pulchra distinctione compilauit. Harum consuetudinum codex in multis hodie cœnobijs habetur, testis prisce religionis & sanctitatis monachorum Hirsaugiensium, licet per nouarum constitutionum Bursfeldensium editionem penè ab usu uideatur abolitus. Libet autem fratrum conuersorum institutionem à S. Vuilhelmo abbate sapienter factam paucis perstringere, ut sciat posteritas quanta sollicitudine, diligentia & studio salutem suam fratres huius monasterij sub pastore pijsimo quæserint. Ad nocturnas uigilias omnes cum summa festinatione & reuerentia in ecclesiam conuenire, suas orationes deuotissimè dicere, omniaque cum silentio agere singulis noctibus solebant. Et quia diuinis laboribus operibusque deputati fuerunt, ne grauarentur supra uires nimia prolixitate uigilarum, breuiter eis matutinæ cantabantur, quibus expletis licebat ad stratam redire uolētibus, aut si maluissent in ecclesia remanere, quousque nocturni complerentur à monachis in choro. Mane singulis diebus summo missam omnes audiebant, qua finita conueniebant ad capitulum culparum, ubi pro commissis negligentijs se proclamantes pœnitentiam à magistro condignam accipiebant. Deinde si cui placebat, cōfitebatur culpas suas sacerdoti, ut diem feruentiori Dei in amore alacritate perficeret. Post hæc unusquisque ad opus sibi pergebatur iniunctum, laborabantque omnes cum incredibili feruore charitatis, non secus quàm si omnibus necessaria prouidere suis laboribus singuli tenerentur.

Habebant

Simplex fuit & prudens.

Comes Adelbertus in paucis decretis uit monasterium.

Vuilhelmus personas & stipendia auxit.

Cōstitutiones monasticas edidit notissimas.

Qualis fuerit Cōuersorum uita cōtētere.

Ad nocturnas omnes conuergunt.

Missam quotidie audiri & capitulum.

Habebant enim singuli intra uel extra monasterium iniuncta sibi officia, quae tam fideliter, diligenter & honestè administrabant, ac si diuinitus praecepta extitissent. Sūma inter eos feruebat mentis in Deum deuotio, tantaq; inter se charitate & amore fraterno in unitate spiritus erant coniuncti, ut nulla turbatio nullaq; displicentia, pacem & tranquillitatē eorum unquam infirmauerit. In communi uiuebant omnes, abdicationem omnis proprietatis tam stricte inuolabiliterq; custodiētes, ut nihil penitus uel se uel mundum sentire putarentur. Ad obedientiam seniorum erant promptissimi, alacres semper & uoluntarij: ad omnia quaecunq; illi mandare uoluissent, non solum in leuibus & quotidianis actionibus, sed etiam in grauioribus, & his quae secundum aestimationem humanā impossibilia uiderentur. Inter quos non solum cōtentiones & iurgia nulla erant, sed nec uerbum ociosum quidem aut risum prouocās ab aliquo eorum poterat audiri. Singulis quatuordecim diebus in Dominica, festis quoq; maioribus, & in uiam dirigēdi, qui ante Dominicam non reuerterentur, singuli communicantes corpus Domini nostri Iesu Christi cum maxima reuerentia & deuotione sumpserunt. Ad completorium singulis diebus cōuersi omnes unā cum monachis uniuersis ad ecclesiam conuenerunt, quo finito cum summo silentio iuxta praeceptum regulae ad cellas suas euntes, parumperq; compunctioni uacantes, ad lectos dormitum se reponebant, quo statutis horis ad nocturnos possent consurgere. In omnibus deniq; exercitijs spiritualibus, quae hominem claustralem perficiunt, & ad amorē coelestis patrie incendunt, tam studio se, tam deuotē, tamq; feruentes uitam suam instituerunt, ut solo tempore quidem posteriores, moribus autē & obseruātia disciplinae regularis antiquissimus illis in eremo Aegypt. monachis pares omnino coram Deo & hominibus haberentur. Sed nunc tandē ad historiae narrationem reuertamur, quia non opus est uitam & mores uiri sanctissimi huic operi nostro per ordinem inserere, quae conscriptae in speciali uolumine cōtinetur. Cū itaq; Friderico quondam pastore fratrum importunitate per comitem abdicato Vuilhelmus reuerendissimus abbas, tandem post multa impedimenta fuisset ordinatus, nec monasterij fundatio completa fuerat, nec dotatio necessaria per ipsum comitem, per consuetudinem temporis legitime confirmata.

DE CONSECRATIONE NOVAE BASILICAE

S. Aurelij, dotatione, mansione & libertate monasterij, quam Vuilhelmus procurauit.

Cū igitur ecclesia monasterij necdum fuisset consummata, quando Vuilhelmus ad Hirsaugiam uenit, quemadmodū antea diximus, neque dotatio per comitem Adelbertum facta, cōmunitio necessaria confirmata, sanctus pater unā cum fratribus suis: quorum tum paruus adhuc erat numerus, summa cura, diligentia & studio monendo, promouendo & cooperando cœpit instanter agere, quatenus opus inceptum quantocius compleretur. Cū autem diligentissimè instarent operi cœpto, Adelberto comite & deuotissima coniuge praebentibus impensas, non minus quoq; in circuitu fidelibus nobilibus & ignobilibus largitione elemosynarum suarum concurrentibus, breui totum aedificium fuit consummatum. Anno namq; Dominicae natiuitatis 1071. indictione 9. structura ecclesiae ante decennium fermè inchoata, per Dei auxilium consummata est, unā cum reliquis habitaculis monachorum eodem tempore inchoatis. Eodem itaq; anno, qui fuit Vuilhelmi abbatis annus secundus, pridie nonarum Septembris, eadem ecclesia dedicata per Henricū episcopum Nemetensem ordinariū, in cuius parochia monasterium est constructum, Adelberto comite

Summa deuotio
& charitas in
eis feruebat.

Communicatio
corporis Christi.

Ad historiam sit
regressio.

Instat Vuilhelmus
ut ecclesia
perficiatur.

Ecclesia perfecta
est cum monasterio.

Ecclesia cōsecrata
per episcopū
spirensem.

mite eiusq̄ uxore deuotissima Vuiltrudi atq̄ Vuilhelmo abbate petenti-
 bus. His igitur factis cum amator ueritatis Vuilhelmus monasterium om-
 nimodæ libertati iuxta promissionem comitis traditum æstimaret, nihilq̄
 suspicaretur fraudis, lætus in Domino, propositum suum, iuxta regulā san-
 ctissimi patris nostri Benedicti exequitur. At uerò paucis annis transactis
 deuotissima Christi famula Vuiltrudis comitissa audiens ex marito quàm
 dolose & fraudulenter sanctum uirum in literarum imperialium pro mona-
 sterij libertate datarum circumuenerit, quàm secretissimè hoc ipsum abba-
 ti Vuilhelmo reuelare curauit, si quo modo restringere dolosi fraudes pos-
 set, admonens, & nouas literas prioribus cancellatis super libertate mona-
 sterij extrahere, seq̄ daturam non segniter operā, ut consentiente uiro nul-
 lus filiorum contrarium se poneret. Quanta cum tristitia & amaritudine
 uir sanctus fraudem non sibi tantum, sed Deo factam ingemuerit, non faci-
 le dixerim, quippe qui iam comitis animum non rectum erga cœnobitū fo-
 re manifestè didicerat, ex quo in seruitutem denuò redacto seruorum Dei
 habitaculo, nihil aliud quàm cita cultus monastici instare uideretur euersio.
 Sed cum deceptum se miserabiliter cerneret, nullūq̄ apud homines reme-
 dium inueniret, uidereturq̄ turpissimum post ordinationē episcopi locum
 & fratres deserere, nec minus graue cum periculo regularis disciplinæ fru-
 stra sub tyrannica seruitute ad pōsteritatis commodum uelle laborare, ad
 Deum tota se mentis deuotione conuertit, & quod obtinere per homi-
 nes ab homine fraudulento se posse desperauerat, facile per Dei misericor-
 diam recepturum se sciebat. Et ecce omnipotens qui preces & lachrymas
 pauperum suorum non despicit, tātis comitem subito aduersitatibus intus
 à suis filijs & propinquis, foris ab extraneis tribulari prouida dispensatio-
 ne permisit, ita ut omni humano penitus consilio & auxilio destitutus, ni-
 hil aliud quàm extremam rerum & uitæ desperationem cogitaret. Admo-
 nitus tandem uxoris deuotissimæ consilio, uirorum spiritualium suffragia
 requirit, qui non aliter euasurum illum calamitates quas pateretur, uiro (ut
 ita dicam) ore confirmabant, nisi monasterium Hirsaugiense quod iniuste
 occupauerat, restitueret omnimodæ libertati. At ille nihil moratus omnia
 se facturum promisit, uocatoq̄ ad se reuerendissimo abbate Vuilhelmo
 omnimodam libertatem monasterij omniumq̄ ad ius monasterij perti-
 nentium abrogatis ac penitus cancellatis prioribus literis, in manus e-
 ius obtulit: omniq̄ iurī aut proprietatī ratione aduocationis uel alterius
 cuiuscunque iurisdictionis seu maioritatis pro se filijsq̄ & hæredibus
 suis in perpetuum firma contestatione coram uxore, filijs & multis alijs re-
 nunciavit. Deinde præcepit abbati, quatenus literas uel per se uel per
 quoscunque alios super hac ipsa perpetua libertate monasterij conficeret,
 quacuncq̄ forma & tenore, sibi melius uideretur expedire, se quando uellet
 cum eo ad regiam præsentiam sine mora iturum, & omnia quæ ad huiusce
 rei pertinerent confirmationem sine dolo fideliter esse facturum. Itaq̄ post
 paucos dies abbas Vuilhelmus gratias Deo peragens debitas, formam lite-
 rarum cum consilio prudentum uirorum pro libertate perpetua concepit,
 uadensq̄ cum Adelberto regem personaliter adiit, & paginam testameta-
 riam quam conceperat, sigilli regalis munimine in manus ipsius regis Hen-
 rici quarti obtulit corroborandam. Et quia totius libertatis, & dotationis
 uel (ut propriè dicamus) restitutionis monasterij Hirsaugiensis persepe di-
 ctum comitem factæ, in eisdem literis plenius dignoscitur summa cōtineri,
 non erit inutile si formam ipsius instrumenti regalis de uerbo ad uerbum
 huic operi nostro fideliter inseramus.

*Fraus comitis sã
 do innotescit ab-
 bati per comitissã*

*Comes monaste-
 rio in perpetuum
 renunciauit.*

*Rex confirmat te-
 stamentum comitis*

PAGINA TESTAMENTARIA LIBERTATIS.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis, Henricus diuina fauente cle-
 mentia Rex, omnium sanctæ Dei ecclesiæ fidelium, presentium scilicet ac
 futurorum cognoscat industria, quod in regno nostro regulare quoddam mo-
 nasterium situm est, in prouincia scilicet quæ dicitur Teuthonica Francia, in
 episcopatu Nemerensi, in pago Vuernigau dicto, in comitatu Ingersheim,
 in sylua quæ dicitur Nigra, iuxta fluuium qui dicitur Nagaltha, quod Hirsau-
 gia, siue S. Aurelij cella nuncupatur, ubi & idem sanctus corpore requiescit:
 quod tempore Ludouici pii regis, in honore S. Petri & Aurelij episcopi con-
 structum honorifice & Deo dicatum fuit ab Erlafrido quodam nobili sena-
 tore & religioso, & a Nottingo filio eius reuerendissimo Vercellensi episco-
 po, alijsq; parentibus Adelberti comitis de castello Caluue, sed deinceps a po-
 steris eorum dissipatum est. Nunc autem idem comes Adelbertus instinctu
 Dei tactus, necnon coniugis suæ Vuiltrudis crebris precibus adhortatus, mo-
 nasterium ipsum iam restaurauit, & quæ aliquandiu inibi defecit, uitam mona-
 chicam reparauit, & prædia quæ illuc antiquitus a parentibus suis tradita
 sunt, sed partim a posteris eorum inuasa, partim & a se ipso quasi iure hære-
 ditario possessa sunt, reddidit, & in super de proprijs tot ac tantas prædiorum il-
 luc impensas, contradidit, quo seruitium Dei nunc a quindecim fratribus sub re-
 gula S. Benedicti inibi procurandis gratia Dei peragi & stabiliri possit, con-
 iuge ipsius prænominata, filijs Brunone, Adelberto, Godfrido, & filiabus
 Vra & Irmingarde sibi in hoc & in omnibus his institutis consentaneis, & in
 primis ipsum scilicet locum Hirsaugiam, cum omnibus nunc in presentia
 rum illuc collatis iustitijs legitimis & pertinentijs prædiorum, seu quarum-
 cunq; rerum ex toto super altare S. Aurelij reddidit, delegauit & contradidit
 Domino Deo, sanctæ Mariæ, sancto Petro Apostolo, S. Aurelio episcopo
 & S. Benedicto in potestate & proprietate, & prædicti monasterij abbati no-
 mine Vuilhelmo, eiusq; successoribus in dispositione liberâ cellæq; neces-
 sariâ, fratribusq; Deo sub regula monastica inibi seruituris ad utilitatē. Et
 ne unquam a posteris similiter ut a parentibus suis, Dei seruitium deinceps illic
 destrui possit, prudenter prorsus decreuit & instituit eandem cellam cum om-
 nibus suis pertinentijs nunc collatis & dehinc deferendis ab hac die & de-
 inceps omnino non subdi, nec subesse iugo alicuius terrenæ personæ uel
 potestatis, nisi solius abbatis dominationi, ordinationi & potestati, & sic to-
 tius libertatis iure & priuilegio eam ad ampliauit, & ob regni cœlestis hære-
 ditatē in Christo omnimodis stabiliter sublimauit. Dehinc omni potestate,
 seruitio, iure, & proprietate prædicti monasterij, ipse cum coniuge, filijs &
 filiabus supradictis sese omnino fideliter abdicauit. Sed hoc totum reuera fe-
 lix negociator prudenter effecit, primum ob spem ac præmium uitæ æter-
 næ, ob remissionem peccatorum, ob salutem corporum, & sempiternam quietem ani-
 marum, & ob quotidianam memoriâ sui ipsius, coniugis suæ prænominatæ, fi-
 liorum & filiarum suarum, necnon omnium parentum, posterorum, consanguineorum, ami-
 corumq; suorum & omnium ad curam suam pertinentium. Ob memoriâ quoque regum,
 episcoporum, principum, & omnium prædictæ cellæ fratrum & honorem diligentium
 ac defendentium & omnium Christi fidelium. Et quod prout posse suberit cun-
 ctis Christi pauperibus beneficium semper illic patefiat receptaculum. Ad hæc
 etiâ ut fratres cœnobij ipsius nunc inibi congregati, adhucq; in Christo cōgre-
 gandi, tutius ac liberius Domino Deo in sanctæ professionis securitate serui-
 re possint, huiusmodi libertatis eos munere dotauit. Ut quocumq; patre
 suo spiritali orbatu fuerint, ipsi habeant liberam potestatem secundum regulam
 S. Benedicti inter se uel undecumq; ubi opus fuerit abbatem sibi non solum
 eligendi, sed etiâ constituendi, Quæ cum fratres regulariter elegerint, dehinc ut
 solet

Francia Teutho-
 nica.

Vuernigau comi-
 tatus.

Ingersheim.

Nigra sylua.

Nagaltha.

Erlafridus.

Adelbertus co-
 mes.

Libertatis omni-
 nimodæ priuile-
 gium.

solet, ad cōstituendum eum in chorum monasterij conueniant, & unà cle-
 ro aduocato populocq; in sanctuario præsentibus, decanus uel quicumque
 prior sit loci ipsius, accipiat uirgam regiminis de altari sancti Aurelij & abs-
 que omni prorsus contradictione tradat in manum ipsius, quem tota fra-
 trum congregatio sibi elegerat. Hic subinde canonicè abbas ordinatus, sine
 alicuius personæ dominatione & impedimento susceptum ministerium
 suum pro posse & scire suis impleat, soliq; Deo secundum ordinem suum
 liber seruiat, liberamq; omnium rerum sibi commissarum in Christo depo-
 nendarum intus & foris potestatem habeat. Qui nisi fortè præter neces-
 sarietatem monasterij & communem fratrum utilitatem sacrilegus, quod absit,
 licentiosè & seculariter abuti præsumperit instituta libertate, familia, bonis,
 reb; sue sanctuarij, & ob id fratrum præmonitiones contemnens ad suam
 suorum uel priuatam cupiditatem & libitum temerè ea dissipauerit, uel si
 beneficia quibuslibet personis nisi necessarijs monasterij ipsius seruitori-
 bus præstiterit. Aut si regibus, episcopis, seu quibuscunq; personis consen-
 taneus annuerit, si fortè libertatem monasterij peruertere, sibiq; locum san-
 ctum subijcere attentauerit, siue aliquod seruitij statutum inde fieri sibi exe-
 gerint, mox posteri comitis prædicti cum suffragio fratrum, aduocati, cleri,
 totiusq; familiae, & omnium bonorū hominum ritè à fratribus hunc accusa-
 tum, iusteq; ab eis conuictum, à dignitate sua abijciant, præficiantq; alium
 iuxta prædictam libertatem, & S. Benedicti regulam, quem fratres sibi ele-
 gerint & absq; omni contradictione pro illo substituunt. Concedit etiam
 comes prædictæ cellæ aduocatum aliquem de posteris suis fieri, si tamè lo-
 ci ipsius abbas cum consilio fratrum talem inter eos inuenerit, qui sicut ip-
 se comes nunc, non pro terreno commodo, sed pro æterna mercede sollici-
 tus & studiosus bona & constitutam monasterij libertatem & iustitiam de-
 fendere uoluerit. Sin autè aptum & utilem aduocatum undecunq; sibi pla-
 cuerit, eligant. Hic deniq; abbate petente à rege accipiat bannum legitimū,
 & ter in anno si necesse fuerit, aut in ipsam cellam, aut ubicunq; uel quando
 abbati placuerit inuitatus ab illo ueniat, & ibi placitum iussum pro causis
 & necessitatibus monasterij ritè peragat. Nullum autem seruitium aliud,
 ius aut beneficium sibi pro hoc concedi recognoscat, nisi tertium bannum
 & consuetudinariam iustitiam & legem, quam ceteri aduocati in alijs libe-
 ris monasterijs habent super fures, proteruiam, & censuales, & cetera talia.
 Et in illis trium placitorum diebus in unoquoq; unum maltrum de frumen-
 to & unum friscingum, & unum siclum de uino & cetera ad hæc pertinentia.
 Præterea item constituit, quòd nisi abbate uolente & aduocante bona
 & loca monasterij suis frequentijs temerarijs, & sine causa minimè adeat
 uel contingat. Nec præsumptuosus in eis placitum quodlibet uel perno-
 ctandi licentiam habeat. Nec subaduocatum pro se faciat, nec omnino ali-
 quam absq; ratione calumniã, persuasionem aut iniuriam monasterio, ab-
 bati uel familiae faciat. Si autem non ut aduocatus, sed potius ut calumnia-
 tor & peruasor monasterij fuerit, omnino potestatem habeat abbas cum con-
 silio fratrum hunc reprobare, & alium sibi utiliore undecunq; eligere. Con-
 stituit etiam & hoc comes præfatus, & nos ipsius petitione firmiter statui-
 mus, quòd si quispiam posterorum suorum, uel quarumcunq; homo
 personarum, unam uineam, unum mansum, unum molendinum, uel
 saltem unum mancipium, siue aliquid tale à supradicta cella temerarijs in-
 iuste abstulerit, ut nostri nostrorumq; successorum regia potestate coactus,
 tria auri talenta ad ærarium regis persoluat, primitus reddito ecclesiæ quod

*Libertas cōstitutã
 di abbatem penes
 fratres.*

*Negat episcopis
 regibusq; aut ca-
 teris seruitia.*

*Si aduocatus mo-
 nasterium grau-
 uerit.*

*Pœna regalis an
 seruitiũ mansum.*

inuaferat. Si uerò quislibet illorum (quod absit) cortem uel aliquam uillam inde uiolenter abalienauerit, siue manifestus inuasor bonorum ipsius cellæ extiterit, uel si hoc testamentum traditionis & libertatis quocūq; ingenio seu argumento legum secularium peruertere uel infringere tentauerit, centum auri libras ad regiam item persoluat cameram, & reddat primitus ecclesiæ, & secundum leges item componat, quod ablatum fuerat, & sic intentio illius omnino irrita fiat. Ministris quoq; & familiæ sanctuarij eandem concedit legem & seruitutem, quam cæteri in regno nostro libera abbatia habent, ut tanto fideiiores prælatis suis per omnia seruiant. Super hæc omnia comes sæpe dictus Apostolicum priuilegium acquisiuit & constituit, ut unus aureus quem Byzantium dicimus, singulis annis Romam ad altare S. Petri ab abbate prædicti monasterij in pascha persoluator eo pacto, ut libertatis istius & traditionis statuta tanto perennius inconuulsa amodo permaneant, & ut prædictum cœnobium, sub Romanæ ecclesiæ Munituribus & maiestate securum semper stabiliatur & defendatur. Si forte quispiam regum uel posteriorum eius, seu quarumcūq; homo personarum (quod absit) testamētum hoc ullo ingenio infirmare uel infringere præsumpserit, si autem id (quod absit) a quolibet eorum instigante diabolo fiet, obsecrat comes idem & omnino testificatur Apostolicum pontificem per Christum & per S. Petrum Apostolum & S. Aurelium episcopum, & per omnes sanctos Dei, & per tremendi iudicij diem, ut illum Dei & sanctorum eius contemptorem & testamentariae huius conscriptionis destructorem nisi resipuerit, tradat omnino satanae, & anathematizet eum, ac prophanet a confortibus & filijs ecclesiæ sanctæ Dei & hæredibus uitæ æternæ, ut & auferat Deus memoriam illius de terra uiuentium, & deleat nomen eius de libro uitæ: & ut cum Dathan & Abiron, quos terra aperto ore deglutiuit, & uiuos infernus absorbuit, perennem incurrat damnationem. Et ut Herodis, Pilati, & Iudæ socius factus in æternum discrucietur, & cum Sodomitis & Gomorris ignis & sulphuris imbres hic experiatur, & Heliodori plagas & uerbera hic perpetiatur, & Antiochi tormētis, uermibus scilicet scaturiens, & cum fœtore computrescens miserrimè conteratur. Et nisi resipiscat, Petrum regni cœlorum archiclaui gerum cum S. Aurelio & tota cœlesti militia portæ Paradisi obstitorem habeat in æternum. Prædia autem seu uillæ ad prædictum monasterium antiquitus pertinentia, & ab eodem comite nunc reddita, hæc sunt. In primis ipse locus Hirsaugia cum tribus uillulis, Lutzenhart, Altburen, Nagalthart, Husteten, Deckenphrū, & quæ sita sunt ad Gillstein, Stamheim, cum uillulis item tribus Summenhart, Lutzenhart, ad S. Candidum, ad Mettlingen, ad Meuchingen, ad Gretzingen, ad Muchlingen, ad Mercklingen, Tres hubæ, Gumpertzuuiler dimidium. Hæc autem comes prædictus de suis superaddidit prædictis, Ottenbrū, & quæ possidebat ad Vuile, cū uillulis binis Gretzēbach & Blāda & ad Biberbach, ad Bottēnach, ad Thābach, ad Vualaheim, ad Duas hubas, & sex iugera uinea scilicet prædia cum mancipijs ad prædicta loca pertinentibus reddidit & contulit ad prædictū cœnobiū, cū ecclesijs, fabricis, uinetis, agris, pratis, syluis, pascuis, aquis, aquarūq; decursibus, piscationibus, molēdinis, exitibus, & redditibus cultis & incultis cū marchis & terminis legitimis. Statuta quoq; & iura cœsoria cum omnimoda integritate legitimorū suorū & utilitate & seruitijs, quæ ullo modo inde prouenire uel excogitari poterūt. Ut autem prædictæ traditionis & libertatis status, & omnia prædicta statuta, ea ratione qua

*Lex ministrorū
& familiarū mo-
nasterij huius.*

*Contestatio comi-
tis ad summum
pontificem.*

nē qua Deo & sanctis eius destinata sunt, ab hac die omni auro in Christo rata & inconuulsa permaneant, hanc chartam testamentariam predicti comitis rogatu, conscribi, manuq; propria corroborantes sigilli nostri impressione iussimus communiri. Data est 7. iduum Octobris, anno Dominicæ incarnationis 1075. indictione 13.

Rex Henricus se
fatetur subscri-
pisse.

Huiusmodi ergo tenoris chartam, restitutionis, traditionis, donationis, libertatis & immunitatis monasterij sui Hirsaugiēsis reuerendissimus abbas Vuilhelmus, manu & sigillo regie maiestatis munitam cum impetrasset, gratias egit Deo, qui non deserit in misericordiam suam sperantes, & ut roborata per regem, etiam per summum pontificem ipsa donatio firmata maiori stabilitate muniretur, consulentibus idipsum amicis personam liter adire Romam statuit, perpetuum libertatis priuilegium ab ipso quoq; Christi uicario, secundum canonicas sanctiones impetrare. Hoc sancti uiri propositum comes Adelbertus iam totus ad Deum conuersus, non solum consilio, sed etiam auxilio promouit, conferens omnia quæ tantæ rei perficienda & impensis uiarum necessaria uidebantur. Post dies igitur aliquot, sanctus pater propositum iter arripuit, & protegente Domino ad sedem apostolicam sanus & incolumis peruenit. Præfuit eo tempore sacrosanctæ Romanæ & uniuersali ecclesiæ reuerendissimus papa Gregorius 7. Hildebrandus antea uocatus, qui ex abbate monasterij S. Pauli extra urbem mœnia nostri ordinis, in papam fuerat assumptus: cultor & defensor iustitiæ & libertatis ecclesiasticæ omnium acerrimus. Ad quem perueniens abbas Vuilhelmus honorificè & charitatiuè ab eo susceptus est, cognitisq; aduentus sui causis, libentissimè omnia quæ postulauerat pro monasterij libertate concessit. In primis ipsum locum Hirsaugiam, cum omnibus acquisitis, & in futurum legitime acquirendis, personis, mancipijs, possessionibus presentibus & futuris, sub protectione sanctæ Romanæ ecclesiæ suscepit. Deinde priuilegium regale, cuius copiam præmissimus autoritate apostolica confirmauit, tertio tale super omnibus his priuilegium dedit.

Vuilhelmus ab-
bas honorificè à
papa susceptus.

PRIVILEGIUM GREGORII

papæ VII.

Gregorius episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Vuilhelmo Abbati monasterij sancti Aurelij, quod dicitur Hirsaugia, in episcopatu Spirensi situm, eiusq; successoribus in perpetuum. Cum omnium ecclesiæ filiorum salutis & securitati sancta fides Apostolica ex generali pastoralis regiminis prouidentia cauere & consulere debeat, tum uerò alacrius & impensius piæ intentionis & religiosæ deuotionis uota suscipere ac salutifero effectu mancipare necesse est, ut gratanter bonorum studiorum petitionibus occurrat, & quæ ad laudem & gloriam diuini nominis sunt instituta, autoritatis suæ soliditate firmiter tenenda stabiliat. Vnde & nos dilecti filij nostri Adelberti de Caluæ laudabili desiderio congaudentes precibus eius sanctæ sedi Apostolicæ humiliter directis acquiescere decreuimus, & religiosè postulata efficaciter concessimus, qui æternæ retributionis amore successus in prædio suo quod dicitur Hirsaugia, monasteriū à progenitoribus suis antiquitus cōstructū, nuper amissa restituens uenustè reparauit, & in usus fratrum inibi Deo seruiētū pluribus possessionibus & redditibus adiectis & cōtraditis largius ampliauit. Quæ suæ liberalitatis institutionē, ne in posterum ulla peruersorū hominū audacia imminuere aut uiolare præsumat Apostolicæ autoritatis priuilegio muniri et sanctæ Romanæ ecclesiæ uitiōe roborari, data annua aurej Byzantijs pēsiōe postulauit, illud profectō

Comitis pēsiō
experimur.

considerans, quia dum à sanctæ matris ecclesiæ fidelibus, beatis Apostolis Petro & Paulo, honor & metus & obedientia exhibetur, quod eorum decreto & nomine solidatum & roboratum fuerit, nullius euerforis illicita præsumptione quatiatur. Quamobrem idem præfatum monasterium cum omnibus sibi hoc tempore iuste pertinentibus & legaliter collatis, & deinceps quarumcunque personarum authentica traditione conferendis sub sanctæ apostolicæ sedis tutela & protectione generaliter amplectimur, & sub alis beatorum Apostolorum Petri & Pauli, tibi fili Vuilhelmo tuisque successoribus eliminata ac prohibita omnium infestantium inquietudine, liberè & absolutè possidenda, & regulariter atque utiliter ordinanda præsentis scripturæ testimonio confirmamus. Constitutionis quoque immunitatis & libertatis modos, quos præfatus comes illustris Adelbertus scripto suæ traditionis inseruit, & sigillo regio imprimi curauit, ad posteritatis cautelam & arcendos infestantium impetus diligenter obseruandos, statuimus hodie duntaxat, qui canonicis sanctionibus non obliuunt, ut nec permissis quilibet negligatur, nec de uetitis quodlibet irrogetur. Hæc igitur quæ huius præcepti decretique nostri pagina continet, tam tibi quam cunctis qui in eo quo es ordine locoque successerint, in perpetuum seruanda decernimus. Si quis uero regum, sacerdotum, clericorum, iudicum & secularium personarum hanc constitutionis nostræ paginam agnoscens contra eam uenire tentauerint, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se diuino iudicio de perpetrata iniquitate agnoscat. Et nisi ea quæ ab illo sunt male ablata restituat, uel digna pœnitentia illicitè acta desleuerit à sacratissimo corpore & sanguine Domini redemptoris Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruauitibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ retributionis inueniant.

Hoc libertatis institutæ priuilegium Gregorius papa 7. abbati Vuilhelmo tradidit, cuius copiam manu ipsius rescriptam in testimonium omnium præscriptorum, atque in perpetuam libertatis memoriæ in scrinio S. Petri recondidit. Denique ex nimia charitatis dilectione, qua uir Apostolicus complectebatur abbatem, & in signum amoris nonnullas ei sanctorum reliquias contulit, quas ad monasterium cum reuerentia portauit. In eadem urbe Romana beatus pater aliquandiu moram agens, grauissimam ægritudinem inflatione uentris incidit, quæ in tantum præualuit, ut à medicis etiam expertissimis desperaretur. Tandem iussit se portari ad ecclesiam B. Mariæ semper uirginis, positoque saucio ad aram uentre suffragium eiusdem aduocatæ pauperum intentissima supplicatione flagitauit. Ac subito inter uerba orationis conualescere cœpit, breui pristinae sanitati restitutus, expeditisque negotiis, pro quibus uenit in curiam, feliciter ad Hirsaugiam, comitante Domino remeauit. Quem fratres sui cum ingenti lætitia suscipientes, gratias omnipotenti Deo tam de incolumitate patris quam de priuilegiis ab Apostolicis impetratis per ipsum reddiderunt. His ita peractis reuerendissimus abbas Vuilhelmus cum monasterio, fratribus & possessionibus acquisitis, & legitime in futurum acquirendis, de sufficienti priuilegio libertatis & immunitatis crederet esse prouisum, iam deinceps ad lucrandas Christo multorum animas omne studium impendit. Et in breui quidem tempore possessiones monasterij, Deo largiente, per oblationes fidelium notabiliter sub eo ampliatae sunt, ita ut numerum monachorum copiosum ex his sine grauamine

Confirmatio monasterij & omnium honorum.

Libertatis quæque perpetua confirmatio papæ.

Rescriptum priuilegij Romæ seruatur.

Vuilhelmus Romana grauitate ægrotat.

mine multo posset enutrire. Collegit ergo quoscunque Deo seruire in ueritate cupientes, nobiles & ignobiles, diuites & pauperes, doctos & indoctos, sine delectu personarum, & cum monasterium ab Adelberto comite pro 15. monachis à principio esset dotatum, ipse centum quinquaginta monachos præter fratres laicos, qui appellabantur Barbati, sub suo magisterio legitur habuisse. Vnde cum locus monasterij S. Aurelij nimis pro tanta capienda multitudine uideretur angustus, nouum trans pontem cœnobium lapideo tabulatu construxit, de quo postea dicemus. Nunc autem posteaquam consecrationem, dotationem, libertatem, & cætera monasterij priuilegia per abbatem Vuilhelmum impetrata, unà cum fundatione comitis Adelberti consignauimus: ordinem historiæ diu intermissum resumamus, incipientesq; à primo Vuilhelmi anno, seriem temporum & notabilia in Germania, maximè circa ordinè gesta, breuiori ratione perstringamus: ita uidelicet intenti alienis, ut tamen huius abbatis acta & monasterij incrementa sub eo non negligamus. Igitur anno Vuilhelmi primo Petrus Damiani ex ordine nostro sacrosanctæ ecclesiæ Romanæ episcopus cardinalis, de quo longè superius mentionem fecimus, à papa Alexandro secundo legatus ad regem Henricum in Germaniam mittitur, & apud Franckfordiã in præsentia multorum principum sedis apostolicæ mandata regi eum autoritate magna & sapientia exponit. Eodem anno Megimuardus abbas Hildensheimensis abbatiam suscepit Augiensem, patefacto in eam per multam largitionem pecuniarum aditu. His enim temporibus quibus Henricus quartus regnabat, episcopatus, abbatia, præpositura & cætera dignitates ecclesiasticæ, non per electionem dignis conferebantur, & hæresis simoniaca totum penè regnum Teuthonicū sua prauitate maculauit. Ex qua multa in Germania orta sunt mala, quia rex propter hæc & alia multa per Christi uicarium excommunicatus, rebellis & contumax summo pontifici fuit, omnesq; illi obediens usq; ad mortem persecutus est.

Anno sequente, qui fuit dominicæ natiuitatis 1070 annus, archiepiscopus Moguntinus Sifridus, archiepiscopus quoq; Coloniensis Hildolphus, & Bâbergensis episcopus Hermānus, à papa Alexandro euocati Romam uenerunt. Ibi episcopus Bambergēsis accusatur, quòd per simoniacam hæresin data pecunia episcopatum inualisset, adeò muneribus placauit Romanum pontificem, ut non solum impunitus, sed etiam pallio quasi archiepiscopus remuneratus, ab eo in patriam sit reuersus. Adelbero quoq; Vuormatiensis episcopus ex monacho S. Galli factus, quemadmodum supra diximus, hoc ipso anno propria (ut ferunt) crassitudine præfocatus obiit, cui Adelbertus successit. Anno Vuilhelmi abbatis secundo rex Henricus Ducatum Bauariæ Ottoni abstulit, quem illi mater eius Imperatrix antea dedit, pro quo constituit Vuelphonem uirum strenuum & bellicosum, natione Sueuū. Vnde dux Otto fugiens ad Saxones, contra regem dux belli factus est. Anno sequente multi principes coniurant contra Henricū regē & Saxones, acerrimo in eum animo multa contra eum prælia gesserunt. Hoc tempore Sifridus archiepiscopus Moguntinus, causa orationis in Galitiam ad S. Iacobum perrexit, & in reditu ad Cluniacum diuertens, ibidem manere contempto seculo statuit, & in dominica quæ festum S. Michaëlis Archangeli præcessit, denuò professus est obedientiam regularem publicè coram omnibus in manu abbatis. Sed dum mercenarij Moguntinum episcopatum precio comparare à rege conarentur, per obedientiam abbatis, quam illi sub regula S. Benedicti promiserat, compulsus, ad sedem suam

*Petrus Damiani
legatus Germa-
nicæ.*

*Abbatie & epi-
scopatus hoc tem-
pore Simoniacè
dabantur.*

*Nota corruptio-
nem pontificis.*

Monasteriū Has-
fungen construi-
tur.

Giselbertus.

Hildebrandus ex
abbate fit papa
Gregorius.

Symoniaci quo-
que excommuni-
cantur.

Sebaldus.

Heimeradus.

reuertitur, & 8. iduum Decembrium Moguntiam regressus est, sedemq̄
suam adhuc 12. annis gubernauit. Iste archiepiscopus Sifridus monasteriū
ordinis nostri fundauit in Thuringia, quod Hasfungen dicitur, in quo & se-
pultus est. Abbas autem eiusdem cœnobij primus fuit Giselbertus mona-
chus huius monasterij Hirsaugiensis, quem abbas Vuilhelmus ad instan-
tiam Sifridi archiepiscopi Moguntini cum toto conuentu necessario, ad
eundem locum destinauit. Iste Giselbertus uenerabilis abbas fuit, uir literis
bonis eruditus & morum integritate cōspiciuus, maximus regularis discipli-
næ amator, qui multos in breui tempore monachos ad cœnobium præfa-
tum seruituros Domino collegit. Verum cum Henrico regi postea excom-
municato à summo pontifice Gregorio 7. consentire minimè uellent, om-
nes cum abbate sunt de monasterio expulsi, qui plusquam 70. numero ad
Hirsaugiam ueniētes honorificè à S. abbate Vuilhelmo suscepti sunt, quos
aliquanto tēpore secum detinuit, & postea cellam S. Gregorij eis pro man-
sione assignauit, quemadmodum suo loco plenius dicemus. Constituit e-
tiam idem archiepiscopus claustrum B. Mariæ semper uirginis ad gradus,
in ciuitate Moguntina, quod multis prædijs & ornamentis dotauit. Anno
Vuilhelmi abbatis quarto, qui fuit dominicę natiuitatis 1073. mortuo papa
Alexandro successit Hildebrandus abbas S. Pauli ordinis nostri & Roma-
næ ecclesiæ archidiaconus, & præfuit annis 12. dictusq̄ est Gregorius hu-
ius nominis septimus uir certe multæ doctrinæ, magnæq̄ pietatis, pruden-
tiæ, iustitiæ, constantiæ, & religionis, qui multa pro defensione libertatis ec-
clesiasticæ & fecit bona, & sustinuit aduersa. Hic primū fuit monachus
Cluniacensis, & à Leone papa 9. sanctæ Rom. ecclesiæ archidiaconus ad
monasterium S. Pauli ordinatus, hoc anno post Alexandrum, omnium con-
sensu summus pōtifex creatus est. Hic Romæ celebrata synodo statuit sub
magna excommunicationis pœna, omnibus presbyteris, diaconis, ut con-
cubinas & omnes mulieres, præter eas quas regulæ & sancta synodus ad-
misit, à se quantocius eijciant, & secundum canones castè uiuant. Denique
laicis interdixit, ne missas sacerdotum concubinas habētium audire præsu-
merent. Omnes etiam uendentes & ementes episcopatus, abbatias, præpo-
situras, decanatus, canonicatus, præbendas, presbyteratus, diaconatus, sub-
diaconatus, decimationes, cæteraq̄ officia ecclesiastica, in eadem synodo
excommunicauit. Henricum quoq̄ regem accusatum apud sedem aposto-
licā de simonia & alijs multis criminibus & malis perpetratis, crebris nun-
cijs & epistolis Romam ad synodalia responsa uocatum, & uenire contem-
nentem excommunicauit, unde in regno & ecclesia multiplicata sunt ma-
la. Clara & celebris ualde his temporibus per Germaniam & Gallias erat
memoria S. Sebaldi in Nurēberg, & S. Heimeradi in Hasfungen, & magno
populorum concursu quotidie frequentabātur propter opitulationes quæ
diuinitus illic languentibus sæpenumero conferebātur. Quorum ultimus
uidelicet Heimeradus presbyter fuit sanctissimæ uitę, qui obiit anno Do-
mini 1019 indictione 2.4. calend. Iulij, super cuius tumulum Sifridus ar-
chiepiscopus monasterium nostri ordinis (sicut diximus) construxit, cuius
patronus est S. Heimeradus, qui multis ibidem miraculis coruscavit.

Anno Vuilhelmi abbatis sexto Rex Henricus Saxones bello aggredi-
tur, & multis ab utraq̄ parte occisis tandem uictoria potitur. Eodem anno
obiit Henricus episcopus Spirensis, cui Hutzmannus successit. Anno Vuil-
helmi abbatis 7. qui fuit dominicę natiuitatis 1076. in mense Martio, rex
Henricus consilium 24. episcoporum, multorum quoq̄ abbatum & cleri-

corum

eorum apud Vuormaciam indixit, cui etiam personaliter interfuit, animo & intentione contra summum Christi uicarium, à quo iuste fuerat excommunicatus, iniuste penitus conspirandi. Interea superuenit quidam ex Romanis cardinalibus Hugo cognomēto Blancus, quem propter mores inepros papa deposuerat à cardinalatu, plenus minarum, deferens secum de uita & institutione papæ scenicis figmentis consimilem tragœdiam, scilicet unde oriundus, qualiter ab ineunte ætate conuersatus, quam peruerso ordine sedem apostolicam occupauerit, quæ ante episcopatum, quæ post acceptum pontificatum memoratu quoq; incredibilia flagitia commiserit.

Hugo cardinalis

Huius uiri apostatæ authoritatem qui cum rege consenserant, quasi diuinitus sibi destinata gratissimè profecuti sententiam promulgarunt, quòd papa esse non possit, nec ullam potestatem ligandi, uel soluendi habeat, uel aliquando habuerit, qui tantis uitam probris ac criminibus commaculauerit. Cumq; cæteri omnes damnationi eius nihil hæsitantes subscriberent, Adelbero Herbipolensis & Hermannus Metensis episcopi aliquandiu restiterunt, allegantes canones, qui uetant episcopum sine audientia synodali posse deponi. Sed minis Vuilhelmi episcopi Traiectensis, qui partes episcopi Romani nimium persequutus & regias plus æquo defendens instabat, etiam coacti subscripserunt. Nomine ergo synodi literæ Romam diriguntur ad papam plenissimæ inturiarum & contumeliarū, quibus eum declarant pontificatu depositum. Papa collecta synodo literas coram patribus publicè legit, sibi à perfidis transmissas, & communi episcoporum consilio regem denuò & cum eo archiepiscopum Moguntinum Sifridum, episcopum Traiectensem Vuilhelmum, & episcopum Bambergensem Rupertum excommunicauit. Porrò Ottonem Ratisponensem episcopum, Burchardum luuanensem episcopum, Ottonem Constantiensem episcopum, Euerardum comitem, Vdalricum & alios nonnullos regis consiliarios prauos antea excommunicauerat. Cæteris uerò qui in synodo Vuormatiensi eius depositioni subscripserant, diem statuit, qua nisi Romam præsentati causam dicerent huius inauditæ rebellionis, eandem excommunicationis uicti pœnam subirent. Ad hoc consilium malignantium abbas Vuilhelmus huius cœnobij Hirsaugiensis uocatus ire contempsit, quippe qui uicarium Christi sanctum & innocentem nouerat, & cum sancta Romana ecclesia optimè sentiebat. Anno sequenti qui fuit dominicæ natiuitatis 1077. circa 18. calend. Octob. colloquium maximum apud Oppenheim factū est, ubi penè totius regni principes Regis subiectioni renunciabant, causam præbentes, quòd à duobus Apostolicis Romam ad satisfactionem uocatus non uenisset, & pro hoc contemptu in Romana synodo absens & contumax, à papa excommunicatus esset. Vnde necessitate compulsus Romam uenit, & papam discalceatus laneisq; ad carnē indutus accessit, prostratusq; in terram coram eo ueniam humiliter petijt, emēdationem promisit, & absolutionem promeruit: sed non permansit in proposito diu, imò crudelius contra ecclesiam sæuire cœpit quàm antea sæuisset. Tandem excommunicatus denuò à papa fuit, & Rudolphus dux Sueuiæ summo mandante pontifice contra eum per principes in regem fuit electus. Claruit his temporibus S. Anselmus ex abbate Beccensis monasterij nostri ordinis archiepiscopus Cantuariensis post Lanfrancum in Angliā, cuius olim auditor & discipulus fuit, uir in diuinis scripturis eruditissimus, & secularium quoq; literarum non ignarus, qui multa post se ingenij sui reliquit opuscula, quorum in secundo libro illustrium uirorū nostri ordinis, dudum iam fecimus mentionem

Sententia flulla.

Adelbero.

Hermannus.

Abbas Vuilhelmus noluit consentire Schismaticis.

Conuocatio principum in Oppenheim.

Abbas Vuilhelmus in amicitiam S. Anselmi uenit

Conuersatio eius inter fratres quæ humilis fuit.

Epistola S. Anselmi ad Vuilhelmum abbatē Hirsaugiensem.

mentionem. Hic dum pro defensione iurium ecclesiæ suæ supra nominatæ ad sedem Apostolicam perrexisset, Vuilhelmum abbatem nostrum Hirsaugiensem, quem antea pro cōfirmatione institutæ libertatis Romam sub Gregorio papa 7. iuisse iam diximus reperit, & in eius notitiam familiarem assumptus, magna deinceps amicitia inter eos cōfirmata est. Rediens quæ que ab urbe Romana idem sanctissimus præsul Hirsaugiense cœnobium præterire noluit, in quo uirum sibi omnino clarissimum abbatem residere cum fratribus in magno religionis feruore cognouit. Ad Hirsaugiam itaque ueniens cum maximo honore & reuerentia à S. abbate Vuilhelmo susceptus est, & per dies aliquot in eodem loco in summa charitate quieuit. Sanctificauit hunc locum sua præsentia primas Angliæ, sanctificatus à Deo, uir omni laude dignissimus, tantaque humilitate & charitate se fratribus exhibuit communicabilem, ut non archiepiscopum, sed monachum quemlibet extremum credidisset. In medio fratrum quasi unus ex eis residebat, colloquens de scripturis sanctis, de institutione morum regularium, de amore Dei animarumque salute, & ad omnia interrogata cum maxima beneuolentia, maxime de scripturarum propositis quæstionibus reddens omnibus & singulis conueniens responsum. Maximo desiderio fratrum se orationibus commendauit, uidensque tranquillitatem, pacem & concordiam eorum, suas deplaxit curas & arumnas, quas patiebatur. Miserum se clamitans, quod puritatem internæ conuersationis, & contemplationis dulcedinem, propter secularium curas, aut maculare aliquantulum, aut plurimum intermittere cogeretur. Eos autem beatos, terque felices, quibus in silentio monasticæ solitudinis usque ad finem uitæ salutare Dei expectare conceditur. Postea uero quam apud eos aliquantibus diebus quieuisset, data benedictione in sua remeauit: eos quos hinc uisitauerat fratres, in multa Spiritus sancti consolatione relinquens ædificatos. Multas iam deinceps inter se miserunt epistolas, Anselmus ex Angliā in Hirsaugiam, & ex Hirsaugia Vuilhelmus ad Angliam. Ex omnibus autem Anselmi epistolis, quas scripsit ad abbatem Vuilhelmum, uel unam huic historiæ nostræ ad posteritatis notitiam & dictorum confirmationem, placuit nobis inserere, ut quanti fecerit merita fratrum huius conuentus Hirsaugienensis uir tantæ sanctitatis & præminentiæ, nullus ignoret posterorum. Nam post aliquot annos cum comes de Caluue propter adhæsiōem regi Henrico, cum cæteris multis à summo pontifice excommunicatus se diuinis ingereret, fratresque huius cœnobij pro hoc quod cum summo sentiebant pontifice non modicum perturbaret, abbas Vuilhelmus calum B. Anselmo cum quibusdam alijs quæstionibus per epistolam innotuit, & eius super his consilium requisit. Cui sanctus Anselmus in hunc modum ex Angliā rescripsit: Domino & patri reuerendo abbati Hirsaugienlium fratrum Vuilhelmo, Anselmus Cantuariensis ecclesiæ minister indignus, in hac uita diuturnam prosperitatem, & in futura æternam felicitatem. Ex eo quo mihi probitas uestra sui dignata est præbere notitiam, tantam eius concepî dilectionem, ut uestri semper dulcis mihi sit memoria: quod sum expertus non immeritò fieri, quoniam & uitam uestram amore & reuerentiâ dignam agnoui existere, & uestram paternitatem non sine affectu dulcedinis erga meam paruîtatem esse. Sape namque fratres uenientes à uobis, me non solum sanctitatis uestre relatione ædificauerunt, sed & dignationis uestre salutatione honorauerunt. Qua in re licet quicquid est in me toto, minime possit tantis meritis respondere, meum tamen

est quantum amoris & reuerentiæ possum exhibere. Sed hæc Deo in nobis seruanda & augenda committens, ad ea de quibus meam paruitatem consulere dignata est prudentia uestra, non præsumendo, sed obediendo potius respondebo, fortè quod non materiæ sufficiat, sed quod mihi uideatur. Comes quidem uester, qui excommunicatus uobis diuina celebrantibus se immiscet, mihi uidetur humiliter admonendus, ne contemnendo sententiam eorum, à quibus & in quibus Deus se confirmat, audiri cum audiuntur, & sperni cum spernuntur, seque ligare cum ligant, & soluere cum soluunt, aggrauet super se Dei iudicium, à quo fugere nusquam homo potest. Quare illi melius esse, ut per salubrem humilitatem abstinere ab his, à quibus eum sententia Apostolica segregat, quam per præsumptionis contemptum se ingerat in illa, quæ nusquam nisi per humilitatem quæsitæ profunt, at semper inordinate præsumpta obsunt, nec debere cum nullo suo commodo & grauissimo uestro malo cogere uos, ut cum eum offendere nolitis, Deum & Apostolici auctoritatem grauiter irritetis, ad quos pacandos illum adiutorem habere non possitis, facilius quoque ac benignius Apostolicum eius rationes suscepturum, si suam illum sententiam cognouerit reueritum. Quod si comes idem hanc admonitionem respuerit, scitis quia Deus plus timendus est quam homo. Quapropter aut secundum iam prolata Apostolicam sententiam erga illum agendum, aut ipsum Apostolicum seu aliquem uices eius gerentem de hoc ipso consulendum astimo. De presbyteris uerò qui se aperte reprobos libidinis commercio Deo reprobables exhibent, omnino tenendum est, quod Apostolica prouidentia ecclesiastico, iustoque rigore constituit. Nempe nullatenus conuenit, ut ibi reuerenter astetur, ubi pertinaciter aperta & impudenti libidine foetentes, Dei & sanctorum prohibitionem contemnendo sacris altaribus deseruiunt, imò non deseruiunt, sed quantum ad ipsos pertinet, turpiter commaculant: non quo quis ea quæ tractant contemnenda, sed ipsos potius tractantes execrandos existimet, ut qui Dei & angelorum præsentiam non reuerentur, uel hominum detestatione repulsi sacra contaminare desistant. Nec ullatenus oportet, ut illi sint consortes de altari participantium, qui per immundiciam se faciunt exortes altari deseruentium. De lapsis autem sacros ordines habentibus, ut spontanea humilitate secretè quibus debent confitentibus, nequaquam afferendum est, quod in eisdem ordinibus amplius uti nullatenus possint, si per sacrificium spiritus contribulati cordisque contriti & humiliati Deum placantes, ad uirtutem proficere studiose contenderint. Nam nec apud Deum reprobatum officium alicuius, propter culpam quam ipse ignoscit: nec apud homines decoloratur sacri ordinis dignitas, propter personam cuius ipsi peccatum non cognoscunt: quibus duabus causis, carnalis lapsus prohibet ad sacros ordines accessum aut reditum. Sed quoniam ferme semper occultum est, quorum remissa sint iniquitates & quorum tecta peccata, quorum uerò minimè, tutius semper est, conscium sibi criminis atque placitam personam exposcunt per laudabilem humilitatem abstinere, quam per culpabilem securitatem præsumere. Illud enim semper potest, Deo non improbante: hoc uerò non debet, nisi Deo approbante. Qui autem huic sententiæ, quæ ad sacri ordinis officium, reditum post lapsum concedit, nequaquam aliqua ratione, nisi auctoritate fulciatur scripturarum, uult attribuere consensum, legat epistolam B. Calixti papæ directam uniuersis episcopis per Galliam constitutis, & B. Gregorij ad Secundinum inclusum, ubi ipsi hanc sententiam sic firmis & penè eisdem rationibus & auctoritatibus confirmant, ut nullatenus aliorum probatione indigeat, Sed quoniam idem B. Grego-

Plus Deus quam
homo timendus.

De presbyteris
concupinis publi-
cis consiliū Ansel-
mi.

Tutius est post
lapsum ab ordi-
nis executione
abstinere quam nõ.

Calixtus papa.
Gregorius papa.

Gregorius id ipsum in alijs suis quibusdam epistolis studiosè prohibet, ne si-
bi ipsi contrarius sit: de apertis quidem prohibuisse, de occultis uerò post
condignam pœnitentiam concessisse intelligitur. Nam crimen quod nec à
Deo imputatur, nec ab hominibus esse putatur, non reprobatur, nec decolo-
rat, ut iam dixi: cum tamen in tali re cuiq; tutius sit, coram Deo plus timere
quàm confidere. Prohiberi autem inuitum debere, qui occultum crimen
humili confessione sponte & occultè detegit, minimè existimo: ne multis
obruatur uirtus salubris confessionis, qui potius eligerent penitus usquam
in mortem occultari, quàm hac occasione in certitudinem uel in suspicio-
tionem alicuius criminis adduci. Vt enim confiteantur illi, peccatum suum
statuitur, sed confitentem absq; eius consensu à sui ordinis officio cessare ne-
mo cogit, sed potius magni criminis reus esse uidetur qui cogit: quia sic &
confitentem pœnitere confessionis & plures nondum confessos, horrere
& refugere confessionem compellit. Nam satis patet quàm minus malum
sit, cui libet peccatori ad altare cum amore confessionis peractæ & spe mi-
sericordiæ humili mente accedere, quàm se cum odio confessionis & despe-
ratione ueniæ indurato corde, desiderio uel etiam actu sumptuose ingere-
re. Ille itaq; cui confessio fit nequaquam particeps æstimandus est mino-
ris culpæ, in qua alium permittit non consentiendo, sed maiorem pruden-
ter præcauendo. Particeps uerò maioris criminis autorq; esse uidetur, ad
quod multos impellit: & si non uolendo, tamen inordinate plus quod mi-
nus quàm quod maius erat timendo. Sed manifestum est, quia illi qui hu-
mili contritione superbam uerecundiam conculcando, semetipsosq; iudi-
cantes indicenti cessationem sponte consentiunt, multò tutius ministrant
permisi, seu etiam iussi, quàm illi qui cum uerecundia humana inter Deum
& se iuste iudicare refugunt, licet is cui confitentur ualde periculosius pro-
hibeat istos inuitos, ut supra dictum est, quàm illos spontaneos.

Et cum utrisq; necessarium sit, uel ad tempus abstinere, puto quia illi qui
non libenter cessant ad quod non bene properant, sunt tantum relaxan-
di, hi uerò qui sponte abstinent, ad id quod non præsumunt etiam reuocan-
di. Nam in istis si reuocentur, obedientiæ tegmine præsumptio palliatur, in
illis uerò humilitas obedientiæ robore adiuuatur. Quæ reuocatio non in-
differenter, sed magna prælati confessionem suscipientis discretionem facien-
da est. Sape namq; contigit, ut aliquis non per immisum criminis perpetra-
ti horrorem, neq; per uim humilitatis humanam uerecundiam superet, sed
per stultitiæ tenebras & impudentiæ duritiam fœditatem sceleris & pudor-
em non sentiat, & per negligentiam officium suum non appetat. Qui au-
tem huiusmodi est, nunquam ad sacrum officium aut uocandus aut reuo-
candus est, sed cum pro ipso pœnitente supplicat humilitas, suggerit contri-
tio, intercedit uitæ mutatio, tunc nimirum si prælatus non tam de meritis ali-
quibus, quàm de magna misericordia & multitudine miserationum Dei
illum confortans, ad sui usum officij remittat aut inuitet, non tam temere
quàm prudenter egisse uidetur. Est enim saepe in huiusmodi præuenienda
pusillanimitas, excludenda contemptus suspicio, ostendenda beneuolenti-
a, exhibenda compassio. Hoc enim modo qui tales sunt, quanto benignius
tanto efficacius ad perfectionem promouentur, & tanto strictius in bono
proposito ligantur. Potui plura de scriptis primùm his interserere, sed quia
epistolaris breuitas, quæ nimis se iam extendi reclamatur, non consentit, sim-
pliciter quid de interrogatis sentirem paternitati uestræ iussus exposui.
Omnipotens Deus nos & in his & in omnibus, quæ nobis agenda sunt, sic
in rectitudine ueritatis dirigat, ut pro eis seipsum mercedem retribuatur. Si
præsens

Confessore nõ sit
durus nimium in
occultis, ne con-
fessio pereat.

Quanta sit in cõ-
fessore necessaria
discretio.

præfens eſſem coram uobis, & ſancta congregacione ueſtra, de qua multa bona uidi, & à multis cōcorditer maiora quotidie audio, ſuppliciter mente totum corpus proſternerem, & ut me bonorum quæ Deus operatur in ueſtro ſancto monaſterio in perpetuum participem, in fraterna charitate denuò per amplius concederetis poſtularẽ. Sed quoniam ego nimirum diſtans hoc non poſſum, præſumo de meis meritis, ſed de ueſtra ſanctitate rogare, ut uos hoc ipſum pro me non humiliato corpore, ſed benigna mente ab ipſis dem filijs ueſtris mihi petatis & cum illo concedatis.

His beati Anſelmi literis & conſilijs S. Abbas Vuilhelmus in Domino confortatus ac diuini amoris totus incenſus, nec minus zelo animarum prouocatus, toto illo tempore quo miſerabile ſchiſma contra Dei eccleſiam durauit impio rege Henrico in uicarium Chriſti ſeuiente, quoscuq; potuit ſalubri conſilio ad unitatem eccleſiæ ſeruandam tuendamq; totis uiribus animabat. Et quoniam puro ſimpliciq; oculo tam ſancto tamq; neceſſario inſiſtebat negotio, quicquid agebat, religioſorum omnium animis complacebat: quicquid dicebat, cunctorum bonorum corda amoris intimo affectu mulcebat. Cum ſimplicitate columbina ſemper in eo uiguit aſtutia ſerpentina: & quia in omnibus non ſuam, ſed Dei gloriam quaſiuit, dedit illi gratiam ſuam Deus, ut in cunctis proſperè ageret, ita ut ab huius ſeculi prudentibus omnes prudentia uideretur præcedere, & ab his qui diuinam profitebantur ſapientiam ſine inuidia coleretur. Claruit etiam his temporibus in Anglia Giſelbertus abbas monaſterij noſtri, quod appellatur Vueſt, B. Anſelmi diſcipulus, uir tam in diuinis ſcripturis quam in ſecularibus egregiè doctus, qui inter cætera ingenij ſui monumenta ſcripſit contra Iudæos pulchram altercationem non ineleganti ſermone. His quoq; temporibus claruit Diemo noſtri ordinis abbas in ciuitate Saltzburgenſi, qui propter excommunicationem Regis Henrici quarti de monaſterio ſuo fuit expulſus, quoniam cum ſancta Romana eccleſia ſentiens, excommunicatis communicare noluit. Venit ergo fama S. Vuilhelmi abbatis prouocatus ad monaſterium noſtrum huc in Hirſaugiam, & inter fratres conuerſatus humiliter, cum uitæ eorum laudabilem inſtitutionem uidiffet, decreuit perpetuò cum eis in Domino permanere. Itaq; monachus denuò factus ſub Vuilhelmo religioſe cōuerſabatur, gratias agens Deo, quòd tam ſanctæ congregacioni meruerit inſcribi. Deinde poſt annos aliquot in archiepiſcopum Saltzburgenſis eccleſiæ ſublimateſtus eſt, & de monaſterio noſtro per obedientiam compulſus receſſit inuitus. Præſuit autem eccleſiæ præſatæ ſtrenuè uerbo & exemplo, multis præbens incitamenta uirtutum. Tandem amore diuino ſuccèſus cum alijs multis ad terram ſanctam ire, dominicūq; inuiſere ſtatuìt ſepulchrum, & in itinere captus à paganis, cum cæteris ſuæ peregrinationis pleriq; ſocijs martyrio coronatus eſt, cuius geſta habentur. Circa hæc tempora Rupertus quondam abbas Augienſis per papam Gregoriū 7. deponitur, mandatum perferente S. Hugone abbate Cluniacenſi, omniſq; illi ordinis eccleſiaſtici executio interdicitur, præter pſalmodiam, quia tertio Romam citatus, ut ſe de obiectis purgaret criminibus, ire contempſit. Poſtea ſummi pontificis prohibitione cōtempta, monaſterium in Gegenbach à rege Henrico ſuſcepit, ubi dum pro conſuetudine ſua lucris temporalibus immoderatus intenderet, occiſus eſt cum alio haud desperata indolis monacho adoleſcente, qui eum de Bambergienſi monaſterio ſecurus fuerat à ſeruitoribus ſupradicti cœnobij, cōtra quos poſſeſſiones monaſterij & ius ſuum progreſſus, ipſe ad uim arcēdam defendere uoluit. His

Vuilhelmus con.
filio S. Anſelmi
eccleſiam uertur.

Giſelbertus.

Diemo.

Rupertus.

Bernardus.

temporibus Gregorius papa 7. pro causis ecclesiasticis legatum in Germaniam & Gallias misit, uirum uenerabilem, eruditione scripturarum ac morum sanctitate integerrimum, Bernardum abbatem Mafsiensium ordinis nostri, qui ueniens ad hoc monasterium nostrum Hirsaugiense, quasi ad anni spacium propter difficultatem itineris conficiendi, quod uolebat, hic cum fratribus remansit. Huius uiri consilio S. abbas Vuilhelmus pro pleniori monachorum institutione perdiscenda, duos ex monachis suis ad Cluniacum direxit, ac postea iterum duos, & tertio nihilominus duos, qui diligenti examinatione omnia illius congregationis secreta rimati sunt, & in scriptis constitutiones ad Hirsaugiam retulerunt. Vnde Vuilhelmus reuerendissimus abbas permissione Hugonis Cluniacensis abbatis sanctissimi, statuta & consuetudines sibi transmissas mutatis iuxta considerationem loci, regionis & aeris quibusdam rationabiliter mutandis, in duobus libris ordine pulchro digessit, fratribusque suis & posteris pro conseruatione conuersationis monasticæ obseruandas tradidit.

Vuilhelmus.

Anno Vuilhelmi abbatis 10. qui fuit dominicæ natiuitatis 1079. Hidolphus archiepiscopus Coloniensis obiit, cui Sigeuinus successit. Hoc ipso anno rex Henricus fortiter debellat Saxones, ex quibus plures interierunt.

Synodus.

Anno autem Vuilhelmi abbatis 11. iussu Henrici regis apud Brixinam Noricorum ciuitatem iterum Synodus 30. episcoporum & multorum abbatum ac clericorum contra papam Gregorium 7. celebrata est. Eodem anno rursus bellum inter Rudolphum & regem Henricum geritur, & ipse Rudolphus cum alijs multis cecidit, qui Mersburg delatus à suis mortuus & sepultus est. Fertur autem in extremis positus, & abscissam dextram intuitus, cum graui suspitio dixisse ad Episcopos, qui fortè aderant, Ecce hæc est manus qua Domino meo Henrico fidem sacramento firmaui, quam heu uobis urgentibus non seruaui, & ecce uitã miser cum regno deserere compellor. Videte qui me contra Dominum meum solium ascendere fecistis, ut recta uia me uestra monita sequentem duxeritis. Quibus dictis expirauit. In cuius locum Saxones & Alemania principes Hermannum quendam prapotentem ex Germania nobilem elegerunt, qui breui tam suis quam alienis cœpit despectus haberi, unde post paucos annos deposito nomine regis, ad gratiam Henrici se contulit.

*Rudolphus rex in bello cecidit.**Recognouit errorem suam Rudolphus.**Hermannus rex eligitur.**Rex biennio Romanam obsidendo cepit.*

Anno Vuilhelmi abbatis 12. dominicæ uerò natiuitatis 1081. rex Henricus Italiam cum exercitu petit, Romamque ueniens in uigilia Pentecostes, resistente sibi Gregorio papa cum Romanis, ante castellum S. Petri castella posuit, ubi etiam crebris per biennium incursum urbanorum infestatus, parua manu multa uiriliter peregit. Obsedit ergo urbem continuo per biennium, quam tandem cepit anno Domini 1083, indict. 6. 4. nonas Iunij, quæ fuit sexta feria hebdomadæ pentecostes. Gregorius autem papa occulte fugiens Salernam secessit, ibique usque ad diem mortis suæ permanfit. In cuius locum Henricus rex petentibus Romanis Vuigbertum Rauēnatensem episcopum papam constituit, quem Clementem huius nominis tertium appellarunt. Hac autem institutio Vuigberti antipapæ, facta fuit obsidione urbis durante, in synodo 30 episcoporum (sicut diximus) apud Brixinam contra Gregorium, Henrici iussu habita. In hac synodo S. Pontificem in auditis criminibus falso accusatum, quod per artem magicam, necromantiam, & dæmonum suffragio sedem apostolicam inuasit, & alia complura mentientes, absentem deposuerunt. Quod audiens papa Gregorius congregata pontificum & abbatum synodo, Vuigbertum inuasorem sedis apostolicæ

Vuigbertus.

stolica cum omnibus qui fuerunt in synodo Brixinensi, Henricum quoque regem cum omnibus fautoribus suis excommunicauit, & satis terribiliter maledixit. Eodem quoque anno Vuilhelmi abbatis, uidelicet 12. Moguntia ciuitas ex maiori parte cum ecclesia principali & tribus monasterijs igne consumpta sunt. Monasterium quoque Bambergense in uigilia sancta paschatis combustum est. Henricus quintus huius nominis rex nascitur. Anno domini 1082 cum numerus monachorum huius coenobij sub reuerendissimo abbate Vuilhelmo, Domino benedictionem suam largiente multum creuisset, ita ut loci angustia apud S. Aurelium eos difficulter praeter multitudinem capere posset (Erant enim plus quam centum quinquaginta monachi, praeter conuersos, quorum non minus quam 40 fuerunt) cepit uir sanctus habere consilium cum eisdem fratribus suis de monasterio praefato aliquantulum ampliando. Sed cum id propter loci situm angustum & minus congruentem, structurarumque dispositionem fieri conuenienter non posset, accepto consilio nouum monasterium trans fluuium in loco eminentiori aliquantulum, & ob id saniori quoque construere decreuit, fiduciam habens de misericordia Dei magnam: quia qui tot in obsequium sui fratres in unum collegerat, sumptus etiam pro construenda eis mansione necessaria prouideret. Cumque necessaria ad hoc opus praeparare cepisset, lignorum enim ibi & lapidum magna copia erat, Domino Deo prouidente coeperunt diuites & nobiles multa pro Dei amore conferre, & sanctum opus propter laudabilem conuersationem monachorum & famam Vuilhelmi abbatis sine intermissione promouere. Fuit eo tempore quidam Marchio potens & diues nomine Hermannus, qui diuino spiritu attractus, mundum pro Dei amore cum omnibus rebus & pompis contemnens, occulteque fugiens, nemine praeter uxorem sciente, ad monasterium Cluniacense incognitus diuertit, assumptoque a sancto Hugone abbate sanctae conuersationis habitu, pro summi pastoris amore pastor pecorum monasterij eiusdem factus est. Huius praestantissimi uiri uxor post coniugis praefati discessum, Deum bonorum suorum uolens instituere heredem, sumptus & impensas sancto abbati Vuilhelmo ad construendum nouum monasterium inchoatum praestitit. Quae tandem nescio qua ex causa usque adeo fuit offensa, ut sanctum opus intermitteret, & retractis manibus relinqueret imperfectum. Ex his tamen quae antea contrulerat, tantum superfuit impensarum, ut reliquum penes totum quod restabat, perficeretur. Coepit autem reuerendissimus abbas Vuilhelmus monasterium maius construere anno regiminis sui 13. qui fuit dominicae natiuitatis 1082, indictione 5. & in nouem annis totum aedificium perfecit, ita ut decimo anno ecclesia fuerit consecrata. Huius autem aedificij non alios artifices habuisse credendus est quam monachos suos, quippe cum ferme ducenti essent numero, erant inter eos latomi, fabri lignarii, ferrarii, & architecti in omni arte & scientia architecturae proculdubio expertissimi, qui totum opus sine adiutorio secularium artificum egregio tabulatu, ut hodie cernitur ecclesia, consummarunt. Caetera nanque monasterij aedificia praeter ecclesiam, penes omnia successu temporis per diuersos abbates mutata sunt. Anno sequente qui fuit dominicae natiuitatis 1083, abbas Vuilhelmus cellam sancti Gregorij in Richenbach fundauit, cuius foundationis seriem ipsius uerbis duximus his potius quam alienis inferere. In nomine sanctae & indiuiduae trinitatis. Ego Vuilhelmus nullis meis meritis, sed sola Dei misericordia coenobij Hirsaugiensis abbas, notum esse desidero omnibus

Moguntia igne
crematur cum ec-
clesijs.

Monasterium ma-
ius cepit fundari
in Hirsaugia.

Artifices omnes
monachi fuerunt
& conuersi.

tam futuris quam presentibus, quod quidam ingenuus senior nomine Bern, prædiolum suum in Nigra sylua situm, in loco qui à Riuo, qui ibi Murgam influit, Richenbach uocatur, sancto Aurelio Hirsaugiæ in præsentia idoneorum testium in aternam hereditatem tradidit: id unice postulans, ut ibidem monasterium construi satagerem. Accepto igitur communi concordiaque seniorum nostrorum consilio, misimus fratres monachos nostros tres, & laicales quinque in idem prædiolum, nemore densissimo hispidum, quatenus sylua eruta, locoque purgato, construerent monasterium beato Gregorio. Anno itaque incarnationis Dominicæ 1082, indictione 5, circiter idus Maij, cum uenissent ijdem fratres in prædictum locum haud paucis diebus pro tugurio fruebantur nuda abiecte. Horum autem unus uocabatur Ernestus, uir probus & curialis, qui iam pridem se suaque omnia nostræ dederat obedientiæ, quem cum suis omnibus eidem loco in adiutorium concessimus. Extitit ergo idem Ernestus loco & fratribus prouisor, & quasi pater secundus, qui ad extirpandam syluam, ad purgandum locum, ad ædificandum monasterium, ad construendas officinas, maxime suas ipse impensas dedit, & unde quaque competenter acquisiuit. Eius ergo parentumque ipsius, sicut & meam meorumque memoriam ibidem celebrem haberi dignum iudicauit, libensque firmaui. Sanè positum est fundamentum ecclesiæ, anno Vuilhelmi supra dicti abbatis decimoquarto, qui erat dominicæ natiuitatis millesimus octuagesimus tertius, indictione sexta, & in triennio consummata est. In præfato siquidem monasterio Richenbach nostri ordinis prioratus est, qui à tempore foundationis suæ usque in hodiernum diem, abbati huius monasterij immediate, & pleno iure ac dominio est subiectus, ad ipsumque pertinet ius instituendi ac destituendi priorem ipsius loci toties, quoties opus fuerit, conferendi que monachos ibidem, ac cætera faciendi quæ hodie de consuetudine & priuilegio habet in usu. Similem quoque iurisdictionem habet super prioratu in Schonrein in finibus Franconiæ siti, qui subest abbati Hirsaugiensi simpliciter in omnibus immediate, habetque ius instituendi destituendi que priorem, ac singula ordinandi quæ ad maioritatem prioratum huiusmodi pertinere dignoscuntur. Præpositura etiam in Rode Augustiensis diocesis immediate ad ius monasterij Hirsaugiensis pertinet, cuius præpositus abbat Hirsaugiensi, pleno iure subiectus est. At uero sanctus abbas Vuilhelmus adhuc plures prioratus ordinis nostri sua sub iurisdictione illo tempore possidebat, qui succedente tempore in abbatias mutati, à iurisdictione monasterij Hirsaugiensis alienati sunt. Floruit hoc tempore ordo monasticus in hoc cœnobio, non solum numero monachorum, sed etiam personarum conditione, & meritorum qualitate uehementer insignis. Nam sicut in præcedentibus diximus, fama sanctissimi uiri Vuilhelmi abbatis longè lateque per orbem diuulgata, cœperunt ad eum multi confluere uiri, in seculo nobiles & diuites, qui contemptis omnibus rebus pompisque mundi, suaue iugum Domini sub eius obedientia portandum subierunt. Et licet omnium habere memoriam nostræ non sit facultatis, tamen ne ueterum Hirsaugiensium gloriam nescientibus, fabulam recte tassel uideamur, paucorum è pluribus uel sola nomina dignitatibus, quibus prælati sunt coniungentes, exprimamus. Gebhardus filius ducis Alemaniæ, & frater ducis Bertholdi, uir non solum nobilitate sanguinis clarus, sed etiam sapientiâ, facundiâ & eruditione Scripturarum insignis, contempto seculo, pro Dei amore, sub sancto patre Vuilhelmo in hoc nostro

Ernestus.

De prioratu in
Schonrein.

De præpositura
in Rode.

Multi nobiles in
Hirsaugia facti
sunt monachi.

Gebhardus.

nostro cœnobio monachus factus est. Hic postea Constantiensis episcopus ordinatus, multa huic monasterio Hirsaugiensi unà cum fratre duce Bertholdo bona fecit. Eiusdem nominis alter Gebhardus uir nobilis & doctus, sub eodem patre Vuilhelmo monachus in hoc nostro monasterio factus, ipsi Vuilhelmo in abbatia successit, & demum episcopus Spirenensis ecclesie constitutus est, sicut in sequentibus suo loco dicemus. Dietgerus etiam monachus nostri monasterij sub S. patre Vuilhelmo factus est, uir moribus & eruditione præclarus, propter uitæ meritum & scientiæ doctrinam, in ecclesia Metensi episcopus ordinatus est. Multi uerò de monasterio nostro monachi, tam sub S. patre Vuilhelmo quàm sub diuersis eius successoribus, diuersis temporibus ad alia cœnobia dati fuerunt abbates. E quibus nonnulli, temporum successu, in diuersis locis episcopi facti sunt. Horum quidem nomina tenemus omnium, licet quorundam tempora ignoremus: propterea, ne quos in supputatione annorum contingat negligi, statimus uniuersalem omnium qui ad nos delati sunt catalogum in hoc loco breuiter ordinare.

Sigefridus monachus nostri cœnobij sub sancto patre Vuilhelmo in monasterio Schaffhusen nostri ordinis, Constantiensis diœcesis, per eundem Vuilhelmum abbas ordinatus est. Quod monasterium uetustate penè collapsum, sanctus pater pulchro tabulatu instaurans, monachis & abbati prædicto donauit. Henricus quoque monachus uir strenuus, & regularis disciplinæ zelator integerrimus, à S. patre Vuilhelmo prius abbas S. Georgij martyris in Nigra sylua, quod à fundamētis ipse construxerat, sicut longè supra diximus, constitutus est. Ad Petershusen eiusdem Constantiensis diœcesis monasterium abbatem dedit, uenerabilem uirum moribus & scientia insignem Diethericum huius cœnobij monachum, qui regularis disciplinæ feruidus cultor & instaurator fuit, & multos uerbo & exemplo ad mundi contemptum perduxit.

Ad monasterium in Hassungen Moguntinensis diœcesis, in partibus Thuringiæ situm, de quo supra diximus, abbatem misit primum ex suis monachis cum toto conuentu, nomine Giselbertum: quem postea per Henricum regem quartum, propter excommunicationem summi Pontificis expulsus, ad Hirsaugiam cum septuaginta monachis reuersus, ad monasterium in Reinhartzborn, in finibus Thuringiæ, eiusdem Moguntinæ diœcesis abbatem constituit, qui etiam monasterium Erfordense gubernandum suscepit.

Ad monasterium quoque in Zuusalten Constantiensis diœcesis abbatem dedit Notgerum monachum, uirum in disciplinis monasticis optimè imbutum, & per omnia idoneum, qui monachos uerbis & exemplis ad normam regularis uitæ posset instituere.

Ad monasterium uerò in Camburg Herbipolensis diœcesis, quod nunc ab ordine translatum est, abbatem dedit Guntherum monachum, uirum prudentia & religione uenerabilem, qui ante conuersionē suam magnam in curialibus causis opinionem experientiae consequutus fuerat.

Ad cellam S. Petri, quam de Vuilheim superius diximus translata, abbatem constituit Adelberonem, uirum tam in monasticis disciplinis quàm in secularibus experientijs non mediocriter insignem, qui sub eius magisterio totius institutionis uitæ regularis fundamētum edoctus, plures ad pietatem suo conuertit exemplo.

Ad monasterium quoque in Altdorf Argentinenensis diœcesis, dedit ab-

Dietgerus.

Sigefridus.

Henricus.

Diethericus.

Giselbertus.

Notgerus.

Guntherus.

Adelbero.

- Vuelchio.* batem nomine Vuelchionem, uenerabilem monachum, ab optimo præceptore in omnibus disciplinis monasticæ cōuersationis optime institutum.
- Azelmus.* Ad monasterium quod dicitur Buren, in diœcesi Augustēsi Azelmum uenerabilem monachum transmisit abbatem, qui claro genere natus, nobilem profapiam sanctis moribus adornauit, seque pastorem ouibus Christi non inutilem exhibere studuit. Ad eundem quoque locum Otto monachus, non inelegans persona missus est, & post Azelmum in abbatem constitutus. Quod an sub Vuilhelmo factum sit, aut eius successore Gebhardo, non satis cognitum habemus. Idem Otto postmodum etiam cœnobium Rinauue Constantiensis diœcesis regendum suscepit.
- Otto.* Ad monasterium sancti Ioannis Magdeburgensis in Saxoniam, cuius foundationem longè superius descripsimus, monachum transmisit in abbatem Hildeboldum uenerabilem ualde uirum, de quo multa laudum præconiata feruntur. Ad idem quoque cœnobium postea missus fuit frater Hugo monachus nostri conuentus Hirsaugiensis, & in abbatem ordinatus, uir magnæ prudentiæ, honestatis & religionis.
- Rinauue.* Ad monasterium uerò quod in Constantiensi diœcesi situm Isna uocatur, pater sanctus in abbatem ordinauit, multæ religionis & deuotionis monachum sui conuentus, nomine Erckenbaldum, in monasticis institutionibus optimè institutum. Ad eundem locum postea ordinatus est in abbatem Bruno monachus Hirsaugiensis cœnobij, uir pietate & religione uenerabilis & multum insignis, diuinarumque scripturarum non ignarus.
- Hugo.* Ad monasterium autem Lauense, quod in prouincia Carentinorum pater S. construxit, quemadmodum superius dictum est, abbatem instituit
- Erckenbaldus.* Vuetzillonem, uirum strenuum & religiosa seueritate reuerendum, tam monasticis institutionibus quàm scripturarum scientia satis imbutum.
- Bruno.* Segeuinus monachus Hirsaugiensis cœnobij, cum prædicto abbate Vuetzillone missus in Carentiam sine permissione abbatis Gebhardi & fratrum Hirsaugiensium, abbatiam Rosati iuxta Aquileiam suscepit. Quod cum fratribus suis displicere cognouisset, ad monasterium Hirsaugiense compunctus redijt, ipsamque abbatiam suam interea dimisit. Quem abbas Gebhardus ad probandam pœnitentiam & compunctionem eius, in ultimo congregationis loco sedere fecit. Quod cum eum humiliter sufferre uideret, cum fratrum consilio proprio eum loco restituit. Alius uerò quidam ex nostris nomine Gaudentius, qui cum illo iuerat, etiam abbatiam sine fratrum Hirsaugiensium consensu adeptus, ad monasterium pro pœnitentia non redijt, & ideo inter abbates de Hirsaugia missos non computatur.
- Vuetzillo.* Manegoldum quoque monachum conuentu Hirsaugiensis, qui sine abbatis & fratrum consensu abbatiam Campidonensem in diœcesi Constantiensi ab Henrico rege quinto interuentu amicorum obtinuit, de fratrum & abbatum suorum unanimi consilio abiecerunt.
- Segeuinus.* Ad monasterium quod dicitur Beinuue, monachus quidam Hirsaugiensis cœnobij in abbatem datus est, nomine Ezzo, uir moribus & uita maturus & regularis disciplinæ feruidus zelator, sub Gebhardo abbate, qui S. Vuilhelmo successit.
- Gaudentius.* Ad monasterium uerò in Odenheim Spirensis diœcesis, inde abbatem dedit Euerardum monachum Hirsaugiensis conuentus ualde notabilem, de cuius foundatione suo tempore post hæc mentionem faciemus. Gerungus quoque monachus Hirsaugiensis & prior S. Aurelij transpontem, uir certè religiosissimus, factus est abbas monasterij cellæ Paulinæ in Saxonia Mo-
- Manegoldus.*
- Ezzo.*
- Euerardus.*
- Gerungus.*

nia Moguntinensis diœcesis, sub Brunone abbate, de cuius laudabili conuersatione cum ad annum domini 1107 & ipsius Brunonis tempora peruenimus, latius dicemus. Ad eundem locum cella Paulina post Gerungum in abbatem assumptus est Vdalricus, monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, uir moribus & uita reuerendus, & non minus eruditione scripturarum quàm conuersatione, pastoralis cura dignus atq; idoneus.

Vdalricus.

Ad monasterium quoq; in Godisaugia Spirensis diœcesis, abbas directus est uenerabilis huius monasterij monachus nomine Vuolpeto, magnarum uirtutum homo, & tam in spiritualibus quàm temporalibus optime expertus. Ad idem quoq; monasterium alio postea tẽpore in abbatem constitutus est Burcardus monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, regularis disciplinæ amator præcipuus.

Vuolpeto.

Burcardus.

Ad monasterium autem Montis monachorũ prope Bambergam in Francia Orientali, Vuolfranus monachus ad instantiam fratrum ibidem Deo famulantium transmissus est, & in abbatem solenniter ordinatus. Euernoldus monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, ad monasterium Briuernugese in abbatem constitutus est, uir scientia & conuersatione sanctissimus, qui multis in uita & post mortem fertur claruisse miraculis, cuius uita & conuersatio cum miraculis in duobus libellis conscripta latius in præfato cœnobio habetur.

Vuolfranus.

Euernoldus.

Druuwinus monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, ad monasterium Moguntinæ diœcesis in Halsia nouiter constructum, cum duodecim monachis missus est, & in abbatem ordinatus anno Domini 1119 sub abbate Brunone. Nomen autem monasterij Breitenauu dicitur, de quo postea suo loco & tempore latius dicemus. Egebertus monachus huius cœnobij ad Passauiam missus est circa idem tempus, & in abbatem constitutus, uir non infimè doctus, & tam moribus quàm eruditione scripturarum uenerandæ opinionis. Ad eundem quoq; postea locum in abbatem constitutus est uenerabilis huius cœnobij monachus nomine Volpoldus, qui & Hugo dicebatur, magnarum uirtutum homo, qui regularis disciplinæ præcipuus cultor erat. Reginboldus monachus huius cœnobij, ad quoddam monasterium quod Nauu dicitur missus est, & ad instantiam multorum in abbatem ordinatus. Adelbertus quoq; huius cœnobij monachus post mortem ipsius Reginboldi, ad eundem locum abbas missus est, uir tanto dignus honore, quippe qui non minus uita quàm scientia uenerabilis fuit.

Druuwinus.

Egebertus.

Volpoldus.

Reginboldus.

Adelbertus.

Adelbertus alius quoq; huius cœnobij monachus, uir moribus & scientia insignis, ad monasterium in Echlingen Augustensis diœcesis, ad instantiam monachorum eiusdem loci missus est, & in abbatem solenniter ordinatus. Qui quum esset uir multum religiosus & prudens, monasterium sibi commissum in utroque statu non mediocriter ornando amplauit.

Adelhelmus quoq; monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, uir doctus & religiosus, de quo quidam sic cecinit:

Adelhelmus.

Hic homo per mores cunctorum traxit amores,

Quiq; pios mores non mutarit per honores.

Primum abbas monasterij quod Ammineberg dicitur, constitutus est: ac deinde post annos aliquot, ad monasterium Mediolacense Treuerensis diœcesis translatus, abbatiam eiusdem loci publico assensu, & rogatu omnium monachorũ inibi degentium regendam suscepit, quam usq; ad finem uite strenue ac laudabiliter gubernauit. Ad monasterium uerò S. Petri in Erphordia Moguntinensis diœcesis, post mortem abbatis Ruperti missus fuit ex hoc monasterio Hirsaugiensi, anno domini 1128, sub Volmaro abbate monachus

- Venerus.* uenerabilis nomine Venerus, qui in abbatem ibidem constitutus, multa bona eidem cœnobio sua industria acquisiuit. Aquæductum in monasterium mirabili ingenio & impensis non modicis inchoauit, & utiliter satis perfecit. Post mortem quoq; Drutuini primi abbatis in Breutennau, de quo supra diximus, Henricus monachus huius cœnobij Hirsaugiensis in abbatem eiusdem loci constitutus est anno domini 1152. indict. 10. sub Volmaro abbate, de quo latius suo tempore dicendum est. Diethericus uerò monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, sub eodem abbate Vuolmaro ad monasterium S. Felicitatis prope ciuitatem Herbipolensem, quod Suartzach dicitur, ad instantiam monachorum eiusdem & preces episcopi Herbipolensis missus, in abbatem ordinatus est. Conradus monachus Hirsaugiensis uir multum uenerabilis, primò in monasterio Schonrein factus est prior, ac deinde in abbatem monasterij Amorbach Herbipolensis diœcesis ordinatus, illud structuris & redditibus notabiliter ampliauit, regulariq; disciplinæ feruorem iam penè collapsum suo tēpore in eodem magnifice renouauit. Eiusdem quoq; nominis Conradus alter, monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, abbas datus est ad monasterium Suartzach iuxta Rhenum in diœcesi Argentinensi, ad petitiones & instantiam fratrum & episcopi eiusdem loci. Fuit autem uir ualde religiosus, & diuinarum scripturarum non ignarus. Burchardus quoq; monachus genere nobilis, uirtute morum & eruditione scripturarum nobilior, procul ad monasteriū quod dicitur Vinea, uulgariter Vuingarten, in diœcesi Constantiensi, abbas datus est tempore Manegoldi abbatis, Dithmarus reuerendæ memoriæ uir post mortem Burchardi ad eundem locum missus de monasterio isto Hirsaugiense, in abbatem ordinatus est, qui uita & moribus dignum se ouibus Christi pastorem exhibere uerbo & exemplo curauit. Rupertus etiam huius cœnobij Hirsaugiensis uenerabilis monachus, ad monasterium Gotifau Spirensis diœcesis, abbas datus est sub Mangoldo abbate, qui propter improbitatem subditorum suorum tādē abbatia demissa ad Hirsaugiam reuersus est, & post obitum Manegoldi in abbatem huius loci electus, anno domini 1165 indictione 13. de quo suo tempore mentionem faciemus congruè latiore.
- Rudigerus.* Ad monasterium quoq; Tharis, quod in Herbipolensi parœchia situm est, quinq; à Bambergâ per descensum Mogoni fermè miliaribus distans, in abbatem ex hoc Hirsaugiensi cœnobio datus est, sub Manegoldo uenerabili abbate Rudigerus, monachus moribus & eruditione insignis.
- Lupoldus.* Ad monasterium uerò quod Besselbornen dicitur, in diœcesi Augustensi, missus est abbas ex hoc Hirsaugiensi cœnobio Lupoldus monachus, uir secundum parentelam carnis non ignobilis, sed uirtute animi & scientia scripturarum multis nobilissimis longè nobilior. Diepoldus monachus huius cœnobij, uir multum studiosus & librorum amator præcipuus, ad monasterium in Schaffhusen, Constantiënsis diœcesis missus est, & in abbatem solenniter ordinatus.
- Godfridus.* Ad monasterium uerò quod Brigantium dicitur, in diœcesi Constantiensi, uulgariter Bregentz, Godfridus huius cœnobij monachus insignis missus est, & in abbatem omnium fratrum assensu & instantia ordinatus, qui quàm utiliter præfuerit, monimenta ab eo posita in eodem cœnobio usque in præsentem diem manifestant.
- Ad monasterium uerò Zuueifalten Constantiënsis diœcesis, in abbatem ordinatus est alter Godfridus, etiam monachus huius cœnobij Hirsaugiensis

Hirsaugiensis uir dignus honore, qui uerbo & exemplo gregem sibi commissum pascere diligentissimè semper studuit. Porro ad monasterium Laurissense Vuormatiensis diocesis, quod Præmonstratenses hodie inhabitant, datus est abbas ex hoc monasterio Hirsaugiensi Sigehardus monachus, uita & conuersatione præcipuus, qui locum ipsum in utroque statu magnificè reparauit.

Sigehardus

Ad monasterium quoque sancti Ferrucij in Blidenstad Moguntinensis diocesis, quod ante hoc fermè triennium ab ordine est translatum, Henricus huius cœnobij monachus missus est, & in abbatem legitimum ordinatus.

Henricus,
Rudolphus

Rudolphus quoque monachus Hirsaugiensis, ad monasterium Gotifau Spirensis diocesis in abbatem ordinatus, prauos monachorum mores ad litem regularis obseruantia, sua prudentia & obseruatione studiosa sollicitudine reduxit. Megingus huius cœnobij monachus, propter industriam suam & laudabilem conuersationem primùm prior in Richenbach constitutus est, & postea monasterij Vueingarten in diocesi Constantiensi abbas ordinatus gregi sibi commissio non ociosè præfuit.

Ad monasterium in Hornbach Metensis diocesis, in abbatem missus & ordinatus est Conradus monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, ad instantiam monachorum ibidem commorantium.

Conradus abbas,
in Hornbach.

Ad monasterium uerò Gotifau Spirensis diocesis, post mortem Rudolphii abbatis missus est ad petitiones fratrum eiusdem loci Cōradus monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, in abbatem legitime ordinatus.

Conradus.

Alius quoque eiusdem nominis Conradus, monachus huius monasterij monasterium Alpersbach Constantiensis diocesis in abbatem ordinatus est, uir in agendis negotijs mundalibus ualde industrius & expertus, ac diuinarum institutionum non ignarus, qui eidem cœnobio strenuè præfuit, & tam uerbo quàm exemplo pastorem se in omnibus utilem exhibere curauit.

Ad monasterium in Suartzach iuxta Rhenum, in diocesi Argentinensi, datus est abbas Hildebertus huius cœnobij monachus, qui moribus & scientia non infimè decoratus, tali honore dignus habitus est.

Hildebertus.

Marquardus uerò monachus huius cœnobij, & ipse uir multarum uirtutum & diuinarum scripturarum studiosus amator, ad monasterium in Deckingen Augustensis diocesis, ad instantiam monachorum ibidem commorantium missus est, & in abbatem eiusdem ritè ordinatus.

Marquardus.

Ad monasterium quoque in Alpersbach missus est pro abbate uenerandæ memoriæ huius cœnobij Hirsaugiensis nomine Bertholdus, qui aliquanto tempore fuit prior cellæ S. Gregorij in Richenbach, uir omni dignus honore.

Bertholdus.

Ad monasterium uerò in Ottenburen Augustensis diocesis abbas directus est Vuilhelmus, primò monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, ac deinde præpositus in Roth, eiusdem Augustensis diocesis, inde per episcopos & monachos præfati monasterij ad abbatiam euocatus.

Vuilhelmus.

Ad monasterium in Schuttera Argentinensis diocesis, de cuius fundatione longè superius mentionem fecimus, abbas datus est huius cœnobij monachus Ioannes cognomento Vuedel, qui primò per annos aliquot prior claustralis in hoc loco extitit, deinde prior in Richenbach factus est, ac postremò sub Blasio abbate anno dominicæ natiuitatis millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo, indict. 10, mortuo Iohanne Phul abbate

Iohannes.

abbate in Schuttera, qui reformationem nostram Bursfeldensem uulgariter dictam primus assumpsit, in locum eius ordinatus est abbas, uir ingenio mitis, non tamen remissus, in agendis curis temporalibus satis industrius, zeloque disciplinae regularis, & uitae honestate coram omnibus eum cognoscentibus irreprehensibilis, qui cum adhuc praesenti habeatur in uita, honestate admonemur religiosa ab eius laudibus temperare. At uero non minibus eorum qui ex hoc monasterio ad diuersa coenobia a tempore Vuilhelmi abbatis usque in praesentem dominicae natiuitatis annum 1501. quo ista scripsimus, Maximiliano Romanis imperante, sunt constituti abbates per ordinem, quantum ad notitiam nostram peruenerunt rite signatis, quaquam per negligentiam ueterum, multorum nomina praetermissa sunt, ad ordinem assumptae historiae tandem nobis est reuertendum.

Regressio ad historiam fit.

Henricus rex ab Antipapa Romae benedicitur. Augusta capitur.

Synodus.

Vuetzilo.

Anno igitur Vuilhelmi abbatis 15. qui fuit dominicae natiuitatis 1084 annus. Henricus rex quartus nominis huius, cum Bertha uxore sua in die sancto paschatis Romae benedictionem imperialem ab antipapa Clemente suscepit. Postea inde digressus, Italiamque transiens, Augustam ciuitatem Rhetorum ab Alemannis inuasam obsedit & cepit.

Anno sequente qui fuit abbatis Vuilhelmi 16. synodus magna episcoporum & abbatum Moguntiae in monasterio S. martyris Albani, iussu Henrici regis contra S. papam Gregorium 7. celebratur, cui ipse cum legatis antidientiam ipsius Clementis iurare potentialiter compulsi. Huic synodo praesedit Vuetzilo archiepiscopus Moguntinus, successor Sifridi pontificis, de quo plura iam in superioribus nos dixisse meminimus, qui Gregorium papam depositum pronuntiabat. Erat autem iste Vuetzilo uir doctus, tam in diuinis scripturis quam in literis secularibus, eloquio dulcis & facundissimus, tantusque uerbi Dei praedicator suo tempore habitus est, ut similem habuerit neminem. Ad hanc synodum Vuilhelmus abbas sanctissimus per epistolas regias uocatus, uenire contempsit, subtili se adinventione tutatus, malens pro defensione uicarij Christi rerum corporisque periculis audacter subijci, quam prauorum consensu maculari. Eodem anno Gregorius papa 7. apud Salernam moritur, cui per electionem canonicam primum successit Desiderius abbas monasterij Cassinensis ordinis nostri, qui Victor tertius appellatus est.

Gregorius papa moritur.

Bellum inter Henricum & Hermannum.

Herbipolis capitur.

Ordo Carthusie suu.

Anno Vuilhelmi abbatis 17. qui fuit dominicae natiuitatis 1086. Henricus rex Saxoniam cum exercitu magno & patriam undique omnibus iratus praeda & incendio deuastat. Hermannus autem quem Saxones contra Henricum in regem iussu Gregorij papae constituerant, congregato exercitu quam maximo iuxta Herbipolim ei in loco occurrit, congregato exercitu, ubi conferto praelio innumerabilis multitudo ex utraque parte occubuit. Hermannus uictoriam obtinuit, & ciuitatem Herbipolensem cepit, quam tamen Henricus rex statim per manum ualidam suorum recuperauit. Hoc ipso anno ordo Carthusiensis in dioecesi Gratiapolitano fundari coepit, quod sic accidit. Sanctus Hugo episcopus, tunc Gratiapolitanus, uidit per somnium in solitudine Carthusia Deum suae dignationi habitaculum construendum, stellas etiam septem ducatum sibi praestantes itineris. Et ecce sanctitatis eius odore attracti, ad ipsum ueniunt septem uiri, qui omnes uno desiderio succensi, locum uitae eremiticae congruum quaerebant, nec dum repererant. Horum primus fuit Bruno, ex Colonia Agrippina oriundus, magister in Theologia Parisiensis, uir autem religione scientiaque

scientiaq̄ literarum famosissimus, alij quatuor literati & duo laici, quos S. Hugo gratanter suscepit, & uoti compotes fecit. Ipso nanque consulente, adiuuante, & comitante, Carthusiæ solitudinem intrantes, mansiones suo proposito necessarias extruxerunt. Circa idem tempus floruit Stephanus Leuita, uir miraculis, abstinentia, & sanctitate clarissimus, qui ex Auernia oriundus, ad territorium Lemnicense demigrans, uitam eremiticam per annos ferè quinquaginta, cum paucis qui ad ipsum confluxerant, exercuit, à quo cœpit ordo Grandimontensis.

Bruno Colonien-
sis prior Carthu-
siensis.

Hoc ipso anno Marianus Scotus, monachus Fuldensis, Chronographus insignis, de quo longè superius mentionem fecimus, apud Moguntia cum pro Christi amore inclusus moritur, & in maiori ecclesia S. Martini cum honore debito sepelitur.

Marianus sco-
tus moritur.

Anno autem Vuilhelmi abbatis 18, qui fuit Domini millesimus octua-
gesimus septimus, Victor papa hausto ueneno in sacro calice moritur: quod multi insidijs Henrici regis, & Vuigberti antipapæ factum tradunt.

Victor.

Post quem in uerum Christi uicarium electus fuit Otto episcopus Hostiensis, dictusq̄ est Urbanus secundus, & sedit annis 12. mensibus quatuor. Hic primò fuit clericus Remensis ecclesiæ, postea factus est monachus Cluniacensis nostri ordinis, deinde prior eiusdem cœnobij, ex priore episcopus Hostiensis, & postremò ex episcopo factus est papa. Hermannus falso regis nomine deposito, permissione Imperatoris ad propria reuersus, post paucos dies in obsidione cuiusdam oppidi occisus interiit. Bertha imperatrix obiit, & apud Moguntiam sepulta est, sed postea ab Imperatore Spiram transfertur.

Urbanus.

Hermannus obiit.

Imperatrix obiit.

Anno sequenti, qui erat Vuilhelmi abbatis 19, Domini autem 1088, obiit Vuezilo Moguntinus archiepiscopus, cui successit Ruthardus. Hoc ipso anno Augusta ciuitas insidijs Sueuorum in cœna Domini capitur, & secunda feria post festum paschatis ab eisdè destruitur. Claruit his temporibus in hoc monasterio Hirsaugiensi Adelbertus monachus, qui sub patre S. Vuilhelmo prioris officium annis non paucis strenuè gessit. Erat enim uir omni decore uirtutum ornatus, conuersationis sanctitate à bono magistro nequaquam degenerans, qui licet debilis esset in corpore, mente tamen sursum erectus ad Deum semper in contemplatione diuinorum sanus & firmus perstabat. Eius conuersatio cunctis erat in exemplum, in cuius moribus religio summa, sapientia uera, & charitas perfecta relucebant. Huic sancto uiro in prioratu huius monasterij per ordinationem abbatis Vuilhelmi successit Diethericus monachus, uir omni honore dignus, qui postea factus est abbas monasterij Petershusen in Constantia, quemadmodum supra diximus, ubi gregem sibi à Deo commissum uerbo & exemplo ad seueritas iustitiæ reuocauit. Post hunc S. pater Vuilhelmus in priorem ordinauit Ottonem monachum uenerabilem senem, moribus & conuersatione maturum, omnibusq̄ reuerendum, qui per paucos quidem menses prior, per plures uerò annos cellarius monasterij fuit. In disponendis enim negotijs temporalibus, rebusq̄ domesticis, summa prouidentia uigebat: quo factum est, ut ipso exteriora cuncta sapienter disponente, sanctus pater interius liberius uacando esset intentus. Et quamuis ratione curæ domesticæ cum Martha cogeretur esse sollicitus erga plurima, spirituale tamen Mariæ ocium non neglexit, sed ita semper curabat tēporalia, ut spiritualis conuersationis sancta exercitia non obmitteret. Post hunc S. pater priorē cōstituit Gebhardū uirum nobilē, & in omnibus agēdis singulari prudētia mirādū, qui ei

Augusta capitur.

Adelbertus.

Diethericus.

Otto, prior cella-
rius huius loci.

Gebhardus.

Vuilhelmus ab-
bas claret miracu-
lis.

da. Et iste quidem finis uiuendi in hoc mundo reuerendissimo patri Vuilhelmo fuit, qui non solum post mortem, sed etiam in uita multis legitur clauisse miraculis: de cuius moribus, gestis, & institutis, si quis omnem historiam scire perfecte desiderat, uolumen quod omnem uitam eius continet, percurrat. Huius autem uiri sanctissimi fama longè lateq; dispersa per orbem, multos etiam quoscūque uiderat, in eius amorè pertraxit. Multi quoque rectores unà cum subditis suis commissis, cōfraternitatem cum ipso & monachis Hirsaugiensibus perpetuam, pactis suffragiorū interpositis laudabilem contraxerunt, diuersis diuersa post mortem subsidia orationū dantes & recipientes. Ex his nos eorum monasteriorum nomina ad posteritatis notitiam peruenire, præsentium tenore cupimus, cum quibus amicitiam inisse confraternitatis abbatem sanctissimum Vuilhelmum, dum adhuc in præsenti uiueret uita, scimus.

Cluniacum.

Inter omnia uerò primum fuit monasterium illud famosissimum Cluniacense, à quo reformationis suæ initium Hirsaugia sumpsit, & ob id considerationem à Vuilhelmo cum ipso factam, multis postea annis inuiolatam custodiuit. Aliorum ista sunt nomina:

Nomina monaste-
riorum confrater-
nitatem haben-
tium.

- Monasterium in Schafhusen Constantiensis diœcesis.
- Monasterium Diuionense.
- Monasterium maius Turonense.
- Monasterium Augiense in diœcesi Constantiensi.
- Monasterium Corbeienſe in Vuestphalia Padebornensis diœcesis.
- Monasterium S. Mariæ ad eremitas Constantiensis diœcesis.
- Monasterium in Rinaugia eiusdem Constantiensis diœcesis.
- Monasterium Cremmelmunſter.
- Monasterium Petershusen in Constantia.
- Monasterium Altdorff Argentinenſis diœcesis.
- Monasterium in Comburg Herbipolensis diœcesis.
- Monasterium Ottenburen Augustensis diœcesis.
- Monasterium Zuueiffalten Constantiensis diœcesis.
- Monasterium S. Georgij Constantiensis diœcesis.
- Monasteriū Reinhardisbronna in Thuringia Moguntinensis diœcesis.
- Monasterium S. Petri in Erfordia eiusdem diœcesis Moguntinæ.
- Monasterium in Besselbronna Augustensis diœcesis.
- Monasterium cellæ S. Petri in Brigau.
- Monasterium cellæ S. Pauli apud Carentinos,
- Monasterium S. Ioannis Baptistæ apud Parthenopolim Magdeburgenſis diœcesis.
- Monasterium fratrum de Ritenbuch.
- Monasterium in Neresheim Augustensis diœcesis.
- Monasterium fratrum de Mortbach.
- Monasterium fratrum de Franckenthal Vuormatiensis diœcesis.
- Monasterium in Isna Constantiensis diœcesis.
- Monasterium in Suartzach Argentinenſis diœcesis.
- Canonici quoq; maioris ecclesiæ Spirensis confraternitatem cum domino Vuilhelmo & fratribus huius cœnobij contraxerunt.
- Monasterium in Schluchtera Herbipolensis diœcesis.
- Monasterium Castellense in diœcesi Eistetenſi.
- Monasterium in Hafungen Moguntinensis diœcesis.
- Monasterium S. Eucharij Treuerensis, quod hodie S. Matthiæ dicitur.

Monasterium

Monasterium S. Pantaleonis in Colonia.
 Monasterium in Breitenauu Moguntinensis diœcesis.
 Monasterium in Gegenbach Argentinensis diœcesis.
 Monasterium in Echlingen Augustensis diœcesis.
 Monasterium Ameneberg.
 Monasterium cellæ S. Mariæ.
 Monasterium Etenheimmunster Argentinensis diœcesis.
 Monasterium Godisau Spirensis diœcesis.
 Monasterium Osenhusen Constantiensis diœcesis.
 Monasterium Mediolacense Treuerensis diœcesis.
 Monasterium Bagenak.
 Monasterium Anhusen.
 Monasterium S. Vdalrici in Augusta.
 Monasterium Briningain Bohemia.
 Monasterium quod dicitur Nuuemunster.
 Monasterium in Claderub.
 Monasterium S. Blasij Constantiensis diœcesis.
 Monasterium Murense in eadem diœcesi Constant.
 Monasterium quod appellatur Kodeuicum.
 Monasterium Neuustadt Herbipolensis diœcesis.
 Monasterium Clingenmunster Spirensis diœcesis.
 Monasterium in Blidenstad Moguntinensis diœcesis.
 Monasterium in Vutblingen Constantiensis diœcesis.
 Monasterium Mafsiliense.
 Monasterium S. Leonhardi.
 Monasterium Sigenbergense, Coloniensis diœcesis.
 Monasterium de Sunsheim Spirensis diœcesis.
 Monasterium in Bruuquiller Coloniensis diœcesis.
 Abbatissa quoq; de Homburg similem confraternitatem à S. patre Vuilhelmo & fratribus Hirsaugensibus cum cæteris obtinuit.
 Monasterium S. Heimerani Ratisponensis.
 Monasterium S. Maximini prope Treuerim.
 Monasterium S. Albani Mogunt.
 Monasterium Lympurg Spirensis diœcesis.
 Monasterium in Amorbach Herbipolensis diœcesis.
 Monasterium S. Vdalrici prope Constantiam.
 Monasterium in Eidenheim Eistetenensis diœcesis.
 Monasterium Montis monachorum Bambergensis diœcesis.
 Monasterium Suartzach Herbipolensis diœcesis.
 Monasterium S. Burchardi iuxta Herbipolim.
 Monasterium in Deckingen Augustensis diœcesis.
 Monasterium sanctæ crucis in Vuerdea Augustensis diœcesis.
 Monasterium S. Nazarij in Laurissa Vuormatiensis diœcesis.
 Sed & alia pleraq; monasteria sub confœderationis mutue titulo, in eadem confraternitatem Hirsaugensium à sancto abbate Vuilhelmo suscepta fuerunt, quorum nomina ad memoriam nostri uenire non permisit temporis nimia uerustas. Canonici quoq; secularium ecclesiarum simul & cathedralium in diuersis prouincijs constituti, principes quoq; nobiles, pontificesq; & potentes multi in seculo, audita conuersatione sanctissima Vuilhelmi abbatis, & monachorum Hirsaugensium, eorum se orationibus de-

*Alia cœnobiana-
 glella sunt anti-
 quitate temporis.*

Hirsaugienſium
fratrum ſama ſan-
ctiſſima.

uotiſſimè commèdantes orabant inſtantius in eorum ſuſcipi confraternità-
tem. Tanta enim de illa ſanctiſſima cōgregatione bona, in omni terra tem-
pore Vuilhelmi dicebantur ab omnibus qui Deum amabant, ut beatos ſe
crederent quicunq; ad eorum confraternitatem fuiſſent admiſſi. Nec erat
inter multos tunc celebris ocioſa iſta memoranda fraternitas, quæ miſſis &
orationibus ſanctorum cumulata, defunctorum animabus grata, ſubſidia
miniſtrabat. Hoc enim compacta ſonabāt, ut quoties defunctus aliquis de
monaſterio ſub confraternitate præfata ſuſceptus, in cœnobio Hirſaugien-
ſi denunciatus fuiſſet, conſtitutæ pro eo mox fierent orationes, uigilia, miſ-
ſæ, diſciplinæ & eleemoſynæ, quas pariformiter & ab alijs pro ſe fieri poſt
mortem ſinguli expectabant. Denique ſi quando contigiſſet aliquem mo-
nachorum de cœnobio hanc confraternitatem cum Hirſaugienſibus ha-
bente, ad Hirſaugiam uenire, cum tanta ſuſcipiebatur charitate, ut non a-
lienus & aduena, ſed domeſticus & incola cœnobij huius eſſe putaretur.
Similis exhibitio charitatis impendebatur fratribus huius monaſterij Hir-
ſaugienſis ad ea loca uenientibus, cum quibus fraternitatis conſœderatio-
nem habebant. Sed nunc ad ordinem hiftoriæ reuertamur.

Vacauit abbatia

Igitur Vuilhelmo abbate ſanctiſſimo feliciter mortuo, ſeptem & uigin-
ti diebus abbatia uacauit propter abſentiam Gebhardi abbatis futuri, tum
quidem prioris, quem miſſum pro reliquijs S. Petri Apoſtoli ad Clunia-
cum diximus.

DE GEB HARDO HUIVS MONASTERII ABBATE
XIII. qui præfuit annis XIII. menſibus III. & de geſtis
eius & illius temporis.

Reuereudiſſimo atq; ſanctiſſimo abbate Vuilhelmo uiam uniuerſæ
carnis feliciter ingreſſo, poſtea quàm abbatia huius monaſterij uacaret
diebus 27. ad electionem noui paſtoris fratres conuenerunt in unum, ipſo
die quæ dicitur ad uincula Petri, quādo (ſicut prædiximus) capilli eiufdem
Apoſtoli in præſentia multorum abbatum, monachorum atq; fidelium ad
monaſterium fuerunt introducti: factaq; inter ſe collatione neceſſaria, ip-
ſum Gebhardum priorem ſuum in abbatem unanimiter elegerunt, uirum
ad regimen animarum ſatis idoneum, natione Sueuum, literis & eloquen-
tia ſingulariter imbutum, qui electus, ut præfertur, prima die menſis Augu-
ſti, anno Domini 1091 indiēt. 14. ſub Imperatore Henrico 4. & Urbano pa-
pa 2. præfuit monaſterio annis 14. & menſibus 3. quibus euolutis, in epico-
pum Spirēſis eccleſiæ (quemadmodum ſuo loco dicemus) electus eſt. Fuit
autem (ſicut diximus) ex Sueuiâ oriundus, nobili proſapia genitus, ſtatura
corporis nec breuis nimium nec longa proceritate deformis, ſed debita me-
diocritate proportionatus, nigro capillo in circuitu capitis ornatus, corpo-
re craſſus, & pulchra moderatione diſpoſitus. Cùm adhuc puer eſſet, magi-
ſtris ad dicendum literas à parentibus traditus fuit, in quibus cum tempore
uſq; adeo profecit, ut in omni literatura tam ſeculari quàm diuina ſimilem
uix haberet. Erat enim uir undecunq; doctiſſimus & ſingulari eloquentia,
tam in Romana quàm in lingua Teuthonica præditus. Annis tãdem pueri-
libus cum ſtudio literarum emenſis, in eccleſia Argentinenſi Canonicus fa-
ctus eſt, ubi cum diuitijs & honoribus auctus quotidie intumeſceret, nihil
minus quàm conuerſionem cogitabat. Raro enim diuitibus, maximè clerici-
cis, ſolet ad eſſe compunctio: quia quanto plus intendunt ſecularibus curis,
tanto minus de ſua ſunt ſalute ſolliciti. Ita & Gebhardus iſte Canonicus de
quo loquimur, cùm nobilitate generis & affluentia diuitiarum inaniter ſu-
pra ſe

Gebhardus in ab-
batem eligitur.

Vita ipſius Geb-
hardi.

Fit canonicus
Argentinenſis.

pra se eleuaretur in altū, pauperibus Christi, & monachis maximē, non solum nihil boni exhibuit, sed etiam spernens & contemnens, multas iniurias eis inferre consueuit. Vinum namq; quod ex donatione fidelium fratribus Hirsaugiensis cœnobij in Alsatia creuit, per uolentiam rapuit, & in uitis omnibus, in proprios usus conuertit. Quod eo facilius facere potuit, quo sanctum uirum Vuilhelmus cum Romana ecclesia sentientem, nullum ab Henrico rege defensionis auxilium speraturum sciuit. Admonitus tamen per uiros bonos super hoc temerario facto, cum abbate Vuilhelmo compositurus uenit ad Hirsaugiam tumidus, superbus, & elatus, nihil minus habitu & gestibus quàm religionis amorem demonstrans: sed Deus omnipotens, in cuius potestate sunt omnium corda hominum, qui Saulem persecutorem fidei Christianæ Paulum defensorem effecit, etiam huius uiri mentem in aliud propositum subito commutauit. Sagaci namq; consideratione, fratrum mores & conuersationes explorare cœpit, disputantemq; de contemptu mundi sanctum patrem audiuit, & captus in eius sermone, sancto intus agente spiritu, propositum subito mutauit: & ualedicens pompis & curis seculi, factus est in hoc cœnobio sub monastico habitu famulus Dei. Qui cum sanus & incolumis aliquandiu inter fratres laudabiliter conuersatus fuisset, ut patientia eius coram omnibus probaretur, grauissimum languorem incidit, ita ut membris omnibus penè resolutis manum ad os non ualeret porrigere, nec de uno latere in aliud sine aliorum adminiculo se mouere. Hac infirmitate plus integro anno miserabiliter, sed cum multa patientia ægrotauit, quousq; misericors Deus uires ei restituit manducandi, sedendi, legendi, & in scamniolis super terram instar puerorum reptandi. Præter enim linguam hætenus nullum membrorum suorum mouere potuit. Quadam uerò die, uir domini Vuilhelmus cellam ægrotantis ingreditur, & ut usum uel dextræ manus à Domino precibus deuotis peteret, Gebhardum iacentem exhortatur. Renuens ille cum summa detestatione, confirmans se corporis salutem omnino paruipendere, ut bene deo cœta scorea purgatus posset ad Deum peruenire. Pius autem pater misericordia motus dexteram illius apprehendens benedixit, orat, deosculaturq; eum, & pristinae sanitati cernentibus cunctis subito restituit. Post paucos uerò dies uxor fratris ipsius Gebhardi, ad eum gratia uisitationis cum familia multa aduenit, ad quam in sella portatus gestatoria, cum interloquendum brachij sui miraculosam sanitatem proferret in medium, apprehendens illa dexteram ipsam sanatam, muliebri eam quasi sanctificatum quippiam deosculatur affectu. Et ecce brachium ipsum miraculose sanatum, mox ad tactum foeminae, quam uis deuota, miraculosius ad pristinam rigiditatem reuertitur. At ille dissimulato quod acciderat, Germani salutata uxore, ad cellam suam reportari se fecit. Vuilhelmus autem sanctissimus pater, discens in spiritu sancto quod accidit, mox ad cellam ægrotantis uenit dicens, Hæc est poena temeritatis tuæ frater, qui manum Deo consecratam ipsiusq; miseratione sanatam, foeminae gloria tactus inani præbuisisti osculandam. Admonitus deinceps, ne simile feceris esto: iterumq; apprehendens ipsum brachium sancta sua benedictione sanauit, quem totum non multo post orationibus suis ad pristini status ualitudinem reduxit. Veruntamen ex eadem infirmitate quoad uixit, semper uno pede claudicauit, quatenus memorem eorum quæ sustinuerat amplius, non peccaret. Nam cum esset uir tam generis nobilitate clarus, quàm acrimonia ingenij sublimis, animiq; constantia, sapientia, scientia & eloquentia singulari, prærogatiua insignis &

*Auferri uinum
Hirsaugiensibus
monachis.*

*Ad Hirsaugiam
uenit Gebhardus*

*Gebhardus fit
monachus.*

*Paralyticus dis-
solutur.*

*Miraculum Vuil-
helmi abbas su-
per Gebhardum.*

*Brachium eius ad
tactum foemine
rigescit iterum.*

*Increpatio S. ab-
batis Vuilhelmi.*

Gebhardus in
priorem ordina-
tur.

magnæ quoque in seculo reputationis, pia Domini castigatione flagellatus est, ne forte omnibus succedentibus prosperè, mens in elationis orbem laberetur. Restitutus autem sanitati cum in omnibus religiosè cōuerfaretur, in priorem huius monasterij, consilio fratrum à S. patre Vuilhelmo constitutus est: in quo quidem officio magnam diligentiam fecit, & fratres in omni humilitate, patientia, charitate & obseruantia regulari semper studiosè præcessit. Postea cum sanctus pater Vuilhelmus in constructione noui monasterij Hirsaugiensis multum esset occupatus, ipsiusque laboris assumpti cerneret appropinquare consummationem, uolensque S. Apostolorum principem Petrum ecclesiæ suæ ordinare patronum, ingenti cupiuit desiderio aliquas de eius sacratissimo corpore habere reliquias, quas in nouam à se fundatam reponeret ecclesiam. Misit ergo uenerabilem uirum Gebhardum priorem suum cum literis & epistolis commēdatitijs, Romam ad summum Pontificem Vrbanum 2, qui aliquando in Cluniaco monachus fuerat, petens sibi aliquid de beatissimi principis Apostolorum reliquijs transmitti. Veniens ad papam prior Gebhardus, benignè quidem ab eo susceptus est, petitas tamen reliquias obtinere non potuit. Audiuit autem à summo ipso pontifice Gebhardus de capillis S. Petri ueras in monasterio Cluniacensi reliquias haberi, deditque consilium papa ut Vuilhelmus abbas, tanquam amicus S. Hugonis ex illis aliquid postularet, quod & postea factum est. Verum papa ne uacuum remitteret missum, quorundam aliorum sanctorum reliquias Beato Vuilhelmo abbati per manus eiusdem Gebhardi, pro charitatis munere destinauit. Reuersus autem ad Hirsaugiam prior Gebhardus, uerba summi pontificis S. patri retulit, & particulas reliquiarum sibi ab eodem traditas, abbati cum lætitia præsentauit. Audiens uero S. abbas Vuilhelmus de capillis B. principis apostolorum Petri, apud sibi amantissimum abbatem Hugonem in Cluniaco contineri aliquid, ualde gauisus est: confidens sibi nihil penitus ab eo posse denegari, cui se fore amantissimum iam multis beneficijs fuisset expertus. Igitur post paucos menses, iterum ad se suum uocauit priorem, quem idoneum ad quæque ardua peragenda, præ cæteris omnibus esse sciebat, traditisque literis ad reuerendissimū abbatem Cluniacensem S. Hugonem, cum precibus destinauit ad Cluniacum pro impetrandis capillis præfati Apostoli Petri uel paucissimis. Venerabilis autem Gebhardus legatione suscepta, uirtute sanctæ obedientiæ armatus, se quam humilimè ad iter indictum accinxit: cui abeunti benedictione regulari præmissa, sanctus pater sub ænigmate dixit, Vade quam celerrimè fili, quoniam nisi Petrum præuenias, & Paulum, non mihi, sed tibi laboriosum iter assumplisti. His dictis Gebhardus abiit, non intelligens uerba S. abbatis, quibus mortem suam imminere ad festum apostolorum prophetico spiritu prædixit. Veniens autem Cluniacum ad S. Hugonem literas abbatis sui Gebhardus prior & sanctum desiderium exposuit, à quo post dies paucos, quibus ab itinere fessus quieuit, tres crines de capillis B. Petri Apostolorum principis in scriniolo argenteo B. Vuilhelmo & fratribus Hirsaugiensibus deferendos, cum ingenti lætitia suscepit. Qui reuertens cum festinatione priusquam Hirsaugiam ingrederetur Vuilhelmum reuerendissimum abbatem ad dominum migrasse cognouit, reliquias in domo cuiusdam sacerdotis usque ad meliorem deliberationem (sicut diximus) non longè à monasterio reposuit, & in locum defuncti patris sanctissimi, unanimes fratrum consensu abbas electus fuit. Electus autem in die prima mensis Augusti (sicut dictum

Papa mittit Vuil-
helmo diuersas
reliquias.

Gebhardus prior
ad Cluniacum
mittitur.

S. Hugo.

Gebhardus fit
abbas.

dictum est) consecrationem suam usque ad diem 13 calend. Aprilium distulit, super quo mirantibus fratribus & ægreferentibus respondit: Sine benedictione consueta hucusque manere fratres idcirco uolui, ut & ego uobis mores ostenderem meos, & uestrum erga me cognoscerem affectum. In uestra igitur nunc uoluntate relinquo de me statuendi quicquid uolueritis, uestrique adhuc sit arbitrii me pro abbate super uos uel recipere uel repudiare: cui cum omnes quasi uno ore respondissent, se de ipso bene esse contentos, & alium præter ipsum non optare pastorem, gratias eorum de se beneuolentiæ agens ordinari ex more consensit. Pergens igitur ad ciuitatem Constantiensem à Gebhardo eiusdem urbis episcopo cum Romano Pontifice bene sentiente, in præsentia multorum abbatum, prælatorum ac nobilium, in pastorem Hirsaugiensis monasterij ritè consecratus est, duodecimo calendas Aprilis, in natali uidelicet Beati patris nostri Benedicti, institutionis suæ mense octauo, anno Domini millesimo nonagesimosecundo, indictione decimaquinta. Porro in locum suum, consilio fratrum, priorem ordinauit uenerabilem monachum nomine Heymonem, uirum moribus & scientia probatum, qui in colligendis rescribendisque libris pro fratrum utilitate magnam diligentiam fecit. Erat sanè uir studiosissimus, & tam in diuinis scripturis quàm in secularibus literis egregiè doctus, ingenio subtilis, & satis admodum compositus eloquio, qui eruditionis suæ præclara monumenta reliquit. Scripsit inter cætera ingenij sui opuscula uitam & miracula Beati Vuilhelmi supradicti abbatis: quam tamen quidam alius frater postea uolens ampliare, breuiorem reddidit. Scripsit etiam nonnullos sermones & homilias, quæ ut plurimum ex errore alteri cuidam eiusdem nominis Heymoni, ex monacho Halberstadiensi episcopo, uiro æquè doctissimo, de quo longè superius mentionem fecimus, adscribuntur. Itaque commixtæ simul amborum Haymonum homiliæ habentur, ut non nisi sagacissimo lectori, ex ipsa phrasi, licet cum difficultate, possibile sit alterius ab alterius dicta secernere. Ordinato autem Gebhardo in abbatem, congregatio fratrum de sancto Aurelio, ad maius monasterium eodem anno cum lætitia transmigravit, cunctis benedicientibus Dominum, quod hunc diu optatum superuiuere diem meruissent. Iste Gebhardus uenerabilis abbas claustrum monasterij & cæteras officinas omnes, quas sanctus pater Vuilhelmus morte præuentus uel non incepit uel inceptas non finiuit, impensas sibi copiosè præbente quodam Vuigando, ciue Moguntino, pro fratrum necessaria mansione construenda perfecit. Fuit autem in gubernanda familiari multum idoneus, & in omnibus plusquam crederetur astutus, quippe qui ratione utilitatis sæpe aliud simulabat, atque mente repositum gerebat. Auditus perspicacissimus fuit, ita ut ea quæ in loco dicebantur semoto, facilimo auditu perciperet. Nominatissimus fuit propter sapientiam & eloquentiam suam in tota Germania, non solum apud religiosos & spirituales, sed etiam apud seculares, nobiles & principes: quoniam quicumque eum uel consulentem, uel perorantem semel audisset, statim in admirationem ductus, Hirsaugiam prædicabat foelicem, quæ talem habere pastorem meruisset. Ad publica consilia principum, frequenter uocabatur, in quibus cunctis admirabilis semper apparebat, cum & nectarea uis eloquentiæ, qua cunctos uicebat, mirandam in eo commendaret sapientiam: & ipsam facundiam admirabilem, sapientia incredibilis redderet fructuosam. Sub eius regimine res monasterij

Benedictionem
eius distulit.

Abbas Gebhardus
ab episcopo
Constantiensi be-
nedicitur.

Heymo prior or-
dinatur.

Opuscula prioris
Heymonis.

temporales mirum in modum ampliatae fuerunt, aucta praedia, possessiones dilatatae, censusque & redditus annui numero & precio sumpserunt incrementa.

Vuolfhelmus abbas Bruuilerensis obiit.

Multi enim uiri nobiles atque ditissimi, & se & sua pro regni caelestis amore fratribus Hirsaugiensis coenobii, sub abbatis Gebhardi magisterio traderunt. Eodem anno quo in abbatem fuerat electus Gebhardus iste, tribus uidelicet & septuaginta diebus ante obitum S. patris Vuolfhelmi, anno Christianae salutis 1091. 10. calend. Maii mortuus est uenerabilis atque sanctissimus ille Bruuilerensis coenobii abbas Vuolfhelmus nomine, uir tam in diuinis scripturis, quam secularibus literis egregie doctus, cuius sanctissima conuersatio multis profuit ad salutem. Magna inter duos istos reuerendissimos uiros Vuilhelmum Hirsaugiensem & Vuolfhelmum Bruuilerensem familiaritas, pari fuit sanctitate comparata, quae usque ad mortem utriusque inuiolata permansit. Scripsit autem idem B. Vuolfhelmus abbas non spernendae lectionis opuscula, sed pauca eorum ad notitiam meam perueniunt. Legi sub nomine eius de Sacramento altaris, plenum eruditione libellum, quem scripsit contra errores M. Berengarii Turonensis. Carmina quoque de sancto Benedicto, aliisque diuersis sanctis & rebus, cum sermonibus multis composuit. Hic primò fuit monachus in coenobio sancti Maximini Treuerensis, deinde apud sanctum Pantaleonem in Colonia postea factus est abbas in Gladebach Coloniensis dioecesis. Indeque translatus ad Bruuiler eiusdem dioecesis, abbas in ordine tertius ibidem constitutus est. Eius uitam plenam uirtutibus & signis, Conradus monachus atque discipulus eiusdem ueraci narratione descripsit ad Euerardum Bruuilerensem & Hermannum sancti Pantaleonis abbates. Qui Conradus cum esset in sacris secularibusque literis non infimè doctus, & à bono doctissimoque praecipiente optimè in omni scientia imbutus, composuit & alia quaedam opuscula, quibus ingenij sui acrimoniam ad posteritatis notitiam transmisit. Claruit ipsidem quoque temporibus in hoc monasterio Hirsaugiensi, sub abbate Gebhardo & quibusdam successoribus eius, monachus quidam doctissimus nomine Conradus, qui scientia & eruditione sua admirabili, famam consecutus est immortalem. Fuit enim non solum in diuinis scripturis studiosus & doctus, uerum in secularibus quoque literis eruditissimus, Philosophus, Rhetor, Musicus, & poeta omnium sui temporis in Alemania celeberrimus. Multa ingenij sui praecleara uolumina posteris legenda ornatissimo sermone composuit, in quibus nomen suum ex humilitate, sub Peregrini uocabulo abscondit. In his praecellit opus illud clarissimum, quod de sancta uirginitate, sub nominibus Peregrini presbyteri, & Theodorae sanctimonialis, in dialogi modum per libros octo distinguens, Speculum uirginum appellauit: opus sanè tam utile & necessarium Christi uirginibus, ut satis laudari ab homine mortali non ualeat. In Euangelia quoque, quae per anni circulum ad missam leguntur, magnum uolumen pulchra uarietate composuit. De uita, spiritu, & fructu mortis edidit librum unum: & alium quem Matricularium prenotauit: item alium quem praetitulauit Didascalon: de Musica & differentia tonorum librum unum: metricum quoque opusculum de laudibus S. patris nostri Benedicti. Sermones etiam plures & homilias multas elegantissimasque composuit. Sed & carmina plura & epigrammata diuersa, uarij generis ornatu scripsit, quae ueterum negligentia partim in obliuionem deducta sunt. Nemo cum ista legerit, arbitretur declamatorè illum, qui ex eorum ordine quos Mendicantes uocant emergens, sub

Conradus monachus in Bruuiler doctissimus.

Conradi istius opuscula.

Peregrini

peregrini nomine sermones ad populum cicatricosos instar modernorum humili composuit dictione, aut nostrum fuisse peregrinum, aut ei comparare aliquatenus posse. Ille enim more declamatorum huius temporis, scholastico sermone depressus incedens, creberrimas introducit quotationes scripturarum. Iste autem noster peregrinus Tullianam sequutus eloquentiam, ueterum more sine allegationibus superfluis lucidam, sanam & integram orationem continuat. Floruit hisdem quoque temporibus Theodoricus abbas S. Trudonis nostri ordinis, uir undecumque doctissimus, qui scripsit inter multa ingenij sui monumeta, uitam eiusdem S. Trudonis, uitam quoque S. Bauonis, uitam etiam S. Reinoldi, & uarios sermones ad fratres. Claruit quoque hoc tempore Stephanus, qui & Herradus, ex abbate monasterij Elsenburgensis nostri ordinis episcopus Halberstadensis, uir doctus & sanctus, qui semper Henrici quarti scelera detestatus cum Romana ecclesia optime sensit. Scripsit ex persona comitis Ludouici fidelis ecclesie Romanae ad Vualramum episcopum Naumburgensem, qui partes Henrici Imperatoris 4. contra obedientiam summi pontificis pertinaciter defendebat, epistolam non minus elegantem quam prolixam: in qua cunctos errores, crimina & scelera ipsius Henrici regis tam aperte describit, ut nulla deinceps potuerint excusatione negari. Inter caetera uero eiusdem epistolae sic dicit ad Vualranum defensorem regis schismatici & excommunicati: Audi ueritatem, non fucata: audi fortia, non faceta. Omnis qui dignitates spirituales diuendit, haereticus est. Dominus autem Henricus, quem regem dicunt, episcopatus & abbatias uendit: etenim Constantiensem, Bambergensem, Moguntinensem & plures alias pecunia, Ratisponensem, Augustensem & Strasburgensem pro gladio, abbatiam Fuldensensem pro adulterio, Monasteriensem uero episcopatum, quod dicere & audire nefas est pro Sodomitica immundicia uendit. Quae si impudenter negare uolueris, teste caelo, teste terra, omnes etiam a furno redeuntes sciolii, concludent hoc: Dominus Henricus haereticus est, Pro quibus nefandis malis ab apostolica sede excommunicatus, nec regnum, nec potestatem aliquam super nos, quia catholici sumus, poterit exercere. Haec uiri constantissimi scripta & authorem suum in Dei fundatum timore confirmant, & quanta fuerit in Romanam ecclesiam regis Henrici temeritas manifestant, qui persequebatur usque ad mortem omnes, qui obedientiam Christi uicario exhibebant. Vnde cum S. Vuilhelmum abbatem & fratres Hirsaugiensis coenobij constantes in Romani pontificis obedientia, sibi quoque tanquam excommunicato contrarios esse cognouisset. In publico suorum principum confesso praecipit, Hirsaugiam funditus destrui, & fugatis monachis, bona monasterij in stipendium militibus erogari. Ad hoc facinus perpetrandum Vuernerus episcopus constitutus per simoniam ad ecclesiam Argentinensem, homo peruersus, & S. Romanae ecclesiae atrocissimus inimicus, tanquam obsequium praestiturus Imperatori milites cohortatur suos, promittit praedam ingentem de spolijs monachorum. Cumque milites detestari nefas tam immane in famulos Dei coepissent, insanus pontifex dixit: Ego uos, o milites fortissimi, in hoc obsequium regis nostri iustissimi praecedam, & quicumque uestrum me secutus non fuerit, reus laesae maiestatis erit. His dictis lorica induit, qua indutus, equum plenus minarum in monachos Hirsaugienses, ascendit, subitoque clamans & ululans, horribiliter cecidit, & morte subitanea praecipitatus cunctis uidentibus expirauit. Ceteri uero tam miserabilem pontificis intuentes exitum, ualde timuerunt, nullusque eorum deinceps ausus est con-

Theodoricus abbas S. Trudonis

Stephanus ex abbas episcopus Halberstadensis.

Epistolam scripsit contra Henricum pro ecclesia Romana. Scelera Imperatoris.

Episcopus iniustus qui morte subitanea cecidit.

tra mo-

*Furor Henrici
contra catholicos*

*Abbas de Hasen-
gen expellitur.*

*Imperator man-
dat iterū destrui
Hirsaugiam.*

*Conradus filius
Imperatoris pa-
tri rebellat.*

*Conradus rex or-
dinatur à papa.*

*Regina euadens
de custodia ad
papam Urbanū
uenit.*

tra monasterium Hirsaugiense sinistrum aliquid pertentare. Furor tamen Henrici regis quem contra Hirsaugenses semel conceperat, quàm diu uixit, non quieuit: nec Hirsaugiam solam persequeretur odio, uerùm omnes qui cum ecclesia Romana bene sentientes, eius communionem uitabant, perdere laborabat. Archiepiscopum Moguntinum Vuezilonem nomine, uirum doctissimū, primū sibi consentiētem, postea uerò contrarium, multis iniurijs afflixit. Eius quoque successorem Ruthardum uenerabilem uirum, de sede Moguntina expulit, ipsumque exulare per nouem annos in miseria maxima apud Thuringiam coegit. Abbatem Giselbertum filium huius conuentus, cum sexaginta monachis, propter obedientiam quam summo præstabant pontifici, de monasterio Hasungen expulit, & possessiones ipsius monasterij miserabiliter distraxit. Multos quoque pontifices de suis ecclesijs furiose fugauit, abbates & eorum monachos de cœnobijs expulit, & multa monasteria cum ecclesijs fūditus destruxit. Multis uicibus amicis & fautoribus suis præcepit, ut monasterium Hirsaugiense destruerent, sed orationibus sanctorum, eius conatus semper impediti fuerunt, quemadmodum ex uisione sancta quædam abbatissa in Bauariæ partibus edocta, referre solebat. Quamdiu autem Henricus Imperator quartus, uixit & imperauit, frequentibus minis & terroribus fratres super destructione monasterij huius, per eum comminata, inter se angustiati fuerunt. Confili tamen in adiutorio altissimī, pro cuius amore terrenum regem infensum habebant, non armis, sed orationibus causam suam sine intermissione defendere saggebant.

Anno Gebhardi abbatis secundo, Conradus filius Henrici Imperatoris ex prima uxore Berta natus, patri rebellare incipit, & Romani pontificis persuasus literis imperium ad se trahere. Sed opere præciū fuerit causæ huius rebellionis contexisse principia. Henricus rex pater Conradi Praxedem uxore suam ante annos 7. Colonia duxerat, quā nimio cœpit odio habere, ita ut maius esset odiū, quàm dilectio qua prius eam amauerat. Vnde nimio in eam odio succensus, posuit in custodiam: & concessit plerisque ex seruitoribus suis, ut uim ei inferrent, ipso uidente. Ad tantam uerò dementiā peruenit, ut etiā filium suum Conradum ad concubitum illius inuitaret: qui cum thorum patris maculare recusaret, exhortando eum rex ad uitricæ illicitos amplexus inter cætera dixit: *Quid timide coire cum foemina tardas, quæ tibi uitrica non est? Non enim es filius meus, quemadmodum putas, sed cuiusdam peregrini de Sueuia principis, cuius & faciem manifestè habes impressam.* His uerbis ultra modū indignatus filius, iram quidem tunc prudenter simulauit, & post dies paucos cum quibusdam sibi consentientibus summum Pontificem Urbanum secundum adiit, à quo honorifice susceptus, & in regem solenniter consecratus, in Italia & Longobardia contra patrem regnauit. Erat autem uir optimus, omni bonitate & probitate conspicuus, humilis, modestus, & plenus charitate, ac summa in deorum monachosque reuerentia ac pietate. Sed paucos annos post suam coronationem superuiuens, immatura morte sublatus est. Regina uerò post multas iniurias & mala inaudita sibi innocenter illata, Deo miserante, de custodia euasit, & ad Mechtildam Longobardorū reginam potentissimam fugiendo peruenit. Quæ susceptam cum honore ad Urbanum summum Pontificem eam perduxit. Prouoluta igitur ad pedes Antistitis Imperatrix, misera profusis lachrymis ac intumescens singultibus, omnē suæ quam pertulerat calamitatis miseriam intumescens. Papa reginæ compatiens, post uerba

pertulerat, calamitatis miseriam intimauit. Papa reginæ compatiens, post uerba necessariae consolationis synodum in urbe Roma congregat, in quo Henricum regem hæreticum, simoniacum, Nicolaitarum hæreseos principem, sanctæq; matri ecclesiæ inobedientem atq; rebellem publicè denuncians, pro inauditis sceleribus in uxorem propriam commissis iterum excommunicat, ipsumq; schismaticum & hostem Dei & sanctæ catholicæ ecclesiæ esse proclamat. Regina autem post hæc ad patriam suam, regnum uidelicet Ruscorum reuersa, monasterium uirginum Christi ingreditur, in quo religiosissimè conuersata, tandem in abbatissam ordinis nostri ibidem ordinata perhibetur, & usque ad mortem in sancta conuersatione permansit. Eodem anno eclipsis solis facta est 9 calend. Octob. hora diei tertia. Et draco in cælo uisus est, & magna pestilentia & mortalitas hominum & iumentorum subsecuta.

Anno Gebhardi abbatis 5. qui fuit dominicæ natiuitatis 1096. prima expeditio Hierosolymitana sub Petro monacho & Godfrido de Bulion, ducè Lotharingiæ, ad recuperandum sanctum Domini sepulchrum facta est, cum infinita multitudine ex omnibus Europe nationibus. Huius peregrinationis acta per multos copiosissimè descripta sunt, quæ huic inserere chronicæ minis esset prolixum & tædiosum. Fuit autem Godfridus iste comes in Bulion & Lotharingiæ dux, uir fortis & strenuus, qui amore celestis regni arduam hanc peregrinationem subiturus, comitatum suum de Bulion cum omnibus prouentibus attinentisq; uendidit episcopo Leodicensi pro trecentis & mille marcis argenti purissimi, quas in eandem expeditionem hilariter expendit. Vnde usq; in hodiernum diem episcopus Leodicensis se ducem de Bulion, non comitem, ob honorem Godfrido postea regi Hierosolymitanorum facto, scribere consuevit. Prius uerò quàm hæc peregrinatio inciperetur, anno uidelicet Gebhardi abbatis 4, multa signa & prodigia in aère uisa sunt. Nam circa nonas octobris apparuit cometes ad plagam meridionalem stans, suumq; splendorem in obliquum gladii more protendens. Stella etiam alia in oriente, sexto calend. Martij uisa est, quæ locum suum longo interstitio crebris salubus mutauit. Nubes quoq; sanguineas tam ab occidente quàm ab oriente surgentes, sibiq; inuicem in cæli medio concurrentes, rursusq; medijs ferè noctibus à septentrione igneos exurgere splendores, plerunq; etiam faculæ per aëra uolitantes, multi scriptorum illius temporis se uidisse testantur.

Non multo ante hos annos quidam uenerabilis uitæ presbyter, nomine Suiggenus, in diœcesi Colonensi, cuiusdam diei hora ferè nona, duos equites conspexit in aère concurrentes, diuq; inter se concertantes, alterum qui & crucem non modicam qua percuteret alterum in manu tenere uidebatur, uictorem tandem existere. Quidam etiam presbyter Gerlacus nomine, hora quadam meridiana cum duobus comitibus in sylua deambulans, gladium miræ longitudinis uenti uertigine, ignotum unde leuaretur in sublime deferri uidit, & quousq; uisum altitudo leuaret tam fragorem auribus quàm metallum oculis discreuit. Referebant nonnulli nocturnis horis ciuitatem se in aère pendentem uidisse, diuersasq; hominum quasi turmas diuersis ad eam partibus tam equestri quàm pedestri intendere ordine pedes. Multi etiam crucis signaculum sibi in frontibus, uestibus, uel in quolibet corporis loco diuinitus impressum ostendebant, ipsoq; se stigmate ad eandem Domini militiam præscriptos credebant.

Mulier quadam duobus annis continuis imprægnata, diruptoque tandem

Henricus rex de nouo excommunicatur à papa in synodo.

Imperatrix fit sâlimoniensis in ordine nostro.

Eclipsis solis.

Passagium ad terram sanctam sub Godfrido.

Godfridus comitatum suum de Bulion episcopo Leodicensi uendit.

Prodigia multa apparuerunt in cælo hoc anno.

tandem utero filium loquentē effudit. Item infantulus per omnia bimestris natus est. Alter etiā capite bino, & agnelli plures binis capitibus exortī sunt. Species quoq; ignis in modum fulguris ad longitudinem hastæ formatus, sed latior clarissimo die, & in ipso solis fulgure discurrens oculos intuentium improviso terrore cōcussit, neminem tamen læsit. Quadam eadem die, sole declinante in occasum, nullaq; in aëre nubecula penitus appa-
 rente, ecce globi ignei in diuersis aëris partibus multi, quasi discurrentes appa-
 ruerunt, rursusq; altius eleuati in cœlum sese recipere uidebantur. Multi uerò non ignē, sed angelicas fuisse potestates opinati sunt. In Saxonia bos humana protulisse uerba dictus est, trinaq; ad pastorem dixisse uice, Vade, Hierusalem capietur à Christianis. Dum ergo ista & alia multa portentosa miracula, quæ causa breuitatis omitto, adhuc haberentur præ oculis, ecce quidam inclusus nomine Petrus, in finibus Hispaniæ constitutus, claustris egressus, orbem penè totum commouit, quandam circūferens chartulam, quæ cœlo lapsam dicebat, in qua continebatur uniuersam Christianitatem armis instructam de cunctis mundi partibus, Hierosolymam ire debere, & eam paganis inde pulsīs possidere perpetuò cum omnibus finibus suis. His uerbis prouocati non solum rustici & ignobiles, sed etiam reges, duces & principes, episcopi, abbates, monachi, presbyteri & laici nobiles, diuites, pau-
 peres, uiri & mulieres, uirgines & moniales, pueri & senes, multitudine penè innumerabiles: uēditis partim possessionibus suis, aut etiam penitus ne-
 glectis, quasi diuino quodam seruore agitati, omnes uno ore unaq; senten-
 tia Hierosolymam pergere statuunt, sanctumq; Domini sepulchrum cum omni circa regione de manibus infidelium eripere, & ad Christianum orbem reuocare. Mirabilis ille spiritus, qui tot hominū millia impulit ad iter tam insolitum, cunctis maximè mulieribus. Exeūtes autem in hanc expediti-
 onem mulieres, uirgines & moniales sine numero, uirili utebantur habitu, & inter uiros armatæ incedebant. Conuenientes autem in unum, propo-
 situm iter assumunt: uenientesq; usq; in Pannoniam, magna pars eorum in-
 terfecta est, nec immeritò. Cum mulieribus enim & monialibus inceden-
 tes uiri, sacerdotes & monachi luxuriabantur in exercitu, & sese immunda fornicatione mutuò fœdantes, iram contra se iusti iudicis Iesu Christi prouocarunt. Godfridus autem dux cum fratre suo Baldeuino & reliquo exercitu, inceptum iter prosecuti, primò Antiochiam, ac deinde Hierosoly-
 mam cum reliquis urbibus, domino nostro Iesu Christo eis auxiliante ce-
 perunt. Ibi per Dei populum Godfridus ipse in regem electus est, quo post aliquot annos mortuo, ac iuxta sepulchrū Domini tumulato, in regno fra-
 ter Baldeuinus successit, & fines Christianorum in circuitu ualde dilatauit. Eodem anno Domini, uidelicet 1096, fundatum est monasteriū abbatia-
 le ordinis nostri Reinhausen, in Saxonia, Moguntinensis diocesis non lon-
 ge à Gortingen, & pro sustentatione monachorum competenter dotatum. Primus huius cœnobij abbas Reinhardus dictus, uir doctus atq; sanctis-
 simus fuit, qui multis in uita & post mortem miraculis claruit: per cuius me-
 ritum usq; in præsentem diem omnipotēs Deus morbum quem caducum appellant, in eodem loco ipsū deuotè inuocantibus curare perhibetur. Scripsit autem idem abbas Reinhardus sanctissimus, quædam præclara opuscula, quibus ingenij sui præstantiam & præsentibus & posteris ostendit. E quibus præcipua feruntur commentaria in Ezechielem prophetam, in Esaiam prophetam, in Psalmos, in epistolas Pauli Apostoli, opus quoq; metricum in Iob, & quædam alia quæ modò mihi ad memoriam non ueniunt.

Petrus eremita orbem commouit.

Mirabilis omnium concursus ad nouum prophetiam.

Multi propter luxuriam in Pannonia perierunt.

Hierosolyma capiatur à Christianis.

Reinhardus abbas.

Reinhardi abbatitis opuscula.

niunt. His temporibus uenerabilis abbas Gebhardus compatiens laboribus fratrum, in hauriendo aquam de flumine, habito cum expertissimis architectis consilio, per occultos meatus subterraneos aquę ductum impensis non modicis construendo fecit, & in omnes cœnobij officinas aquę copiam introduxit. Anno Gebhardi abbatis 6. qui fuit dominicę natiuitatis 1097. Henricus imperator 4. in die sancto epiphanię Domini filium suum iuniorem Henricum Aquisgrani regem fecit, Conrado maiore filio quem prius coronari fecerat reprobato. Et nisi ipse Conradus immatura morte præuentus ante patrem obiisset, ad imperium Henricus 5. peruenire non potuisset. Anno sequenti Ruthardus archiepiscopus Moguntinus, qui regi Henrico excommunicato fauere noluit, eius gratiam amisit, & in Thuringiam secedens per annos aliquot ibidem quasi in exilio positus durauit. Circa hæc tempora ordo Cisterciensis cœpit, & primum eiusdem cœnobium in Cistercio hoc ipso anno fundatum est, qui successu temporis ualde creuit, & tam numero quàm diuitijs mirabiliter auctus fuit, de cuius exordio & profectu multa hincinde scripta inueniuntur. Circa hæc etiam tēpora non longè à Vuormatia multis diebus & noctibus maxima multitudo armatorū equitum & peditū apparuit tanquam ad placiti colloquiū seu bellū præcessura, & nunc huc, nunc illuc, quasi per turmas discurrerentes circa nonam horam noctis ad uicinum montem, ex quo prodire consueuerant, reuertebātur. Tandem nocte quadam monachus quidam Limpurgensis cœnobij non procul à monte distantis, de quo exire solebant, assumptis secum quibusdam alijs, ad locum montis accessit: muniensq; se signaculo sanctę crucis, exeuntes de monte qui essent, per uirtutem sanctę & indiuiduę trinitatis, ut dicerent, fortiter adiurauit. Cui unus ex turma respondit: Nos sumus fantasma, nec militum uiuentia turba, sed animę hominum quondam in hoc mundo principi terrenorum militantium, non ante multos annos in hoc loco intersectorum. Arma, habitus & equi, quę nobis dum uiueremus instrumenta erant peccati, etiam nunc post mortem in nobis sunt quædam indicia tormētī. Omne quod iam cernitis circa nos, totum ignitum est nobis, quāquā uos ignem nostrū minimè uideatis. Cumq; monachus utrū iuari ab hominibus possent inquireret, spiritus respondit, ieiunijs & orationibus & maximè oblatione corporis & sanguinis Christi adiuuari possumus & rogamus. His dictis, omnis illa multitudo spirituum quasi una uoce clamabat trina uice: Orate pro nobis, Orate pro nobis. Orate pro nobis. Mox omnes in ignē resoluti uidebātur, sed & mons ipse quasi arderet, ignem & maximū fragorem arborū & strepitū emisit. His etiam temporibus monasterium Bursueldense in Saxonia Moguntinensis diocesis in honorū sanctorum Thomę apostoli & Nicolai episcopi fundatum & constructum est, per Henricum comitem de Norheim & Gertrudem eius legitimam uxorem, anno Gebhardi abbatis 8, qui fuit dominicę natiuitatis 1099. Mortalitas in germania magna fuit. Eodem anno Conradus Traiectensis episcopus 8. calend. Maij, post missarum celebrationem, in sua domo procumbens in orationibus, à quodam Frisio crudeliter interfectus est. Cuius interfectionis ista fuit occasio. Cū idem episcopus in quadam parte ciuitatis paludiosa, monasterium canonicorum ædificare decreuisset, & propter lutosum situm ponere fundamentum nequiuisset, adfuit inter alios Frisius quidam latomus peritissimus, nomine Ploberus, qui sub interpositione capitis ecclesiam se quadam arte occulta, ad uoluntatem episcopi construere posse in eodem loco, promisit. Sed cū immoderatam su-

Henricus.

Ruthardus episcopus.

Ordinis Cisterciensis initium.

Limpurg-

Bursueldia fundatur.

per his postulare pecuniam. Episcopus dissimulato proposito, largis muneribus filium ipsius Ploberii circumuenit, & arcanum huius artis discens ab eo, mox inchoatam ecclesiam sine ulteriori magisterio perfecit. Quãobrem idem Frisius magnam aduersus episcopum inuidiam concipiens, quod suo uideretur per eum defraudatus lucro, deinceps occidere eum cogitauit, quod & crudelissimè perfecit. Conrado igitur episcopo interfecto & sepulto, Burchardus in episcopatu Traiectensis uir pius atq; deuotus successit. Eodem quoq; anno obiit Hermannus archiepiscopus Colonienfis, cui Fridericus successit. Iste archiepiscopus Fridericus monasterium sanctimonialium in insula Rheni, quæ dicitur Rolandi, non longè ab oppido Bonnensi de nouo construxit, in quo moniales nostri ordinis posuit. Castrum quoq; uicinum Rolandiseck, & aliud quod in altissimo situm non procul à Bonna Vuolkenberg dictum est, unà cum ciuitate Andernacensi, & præpositura quadam ordinis nostri S. Apollinaris iuxta Reinmagen abbati Segenbergenfi immediatè subiecta proprijs ædificauit impensis. Conradus etiam episcopus Eistetenfis hoc ipso anno moritur, pro quo aliter eiusdem nominis Conradus ordinatur. Urbanus quoque papa secundus, monachus quondam ordinis nostri, hoc ipso anno mortuus est. Iste papa Urbanus 2. anno pontificatus sui 7. ad instantiam uenerabilis abbatis Gebhardi priuilegium Gregorij papæ 7. B. Vuilhelmo abbati & monasterio suo Hirsaugiensi gratiose collatum, cum pleniori gratia roborando confirmauit. Cuius bullæ tenor sequitur, & est talis: Urbanus episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Gebhardo monasterij Hirsaugiensis abbati, eiusq; successoribus regulariter substituendis in perpetuum. Cùm uniuersis sanctæ ecclesiæ filijs pro Apostolicæ sedis autoritate ac beneuolentiã debitores existamus, illis tamen locis atq; personis quæ specialius & familiarius Romanæ adherent ecclesiæ, quæq; ampliori religionis gratia eminent, propensiori nos conuenit charitatis studio imminere. Vnde nos beatæ memoriæ prædecessoris nostri Gregorij formam sequentes, eadem tibi tuisq; legitimis concedimus successoribus, quæ ipse prædecessori suo Vuilhelmo & eidem monasterio precibus Adelberti comitis concessit & confirmauit. Qui æternæ retributionis amore succensus, in prædio suo quod dicitur Hirsaugia monasterium à progenitoribus suis antiquitus constructum, nuper amissa restituens uenustè reparauit, & in usus fratrum inibi Deo seruientium pluribus possessionibus & redditibus ampliãuit. Quam suæ libertatis institutionem, ne in posterum ulla peruersorum hominum audaciã minuere aut uiolare præsumat, Apostolicæ autoritatis priuilegio muniri & sanctæ Romanæ ecclesiæ tuitione roborari postulauit. Quãobrem præfatum monasterium sub Apostolicæ sedis tutela ac protectione specialiter amplectentes, per præsentis priuilegij paginam statuimus, ut quæcunq; hodie idem cœnobiũ iustè possidet, siue in futurum concessione pontificum, libertate principũ, uel oblatione fidelium, iustè atq; canonicè poterit adipisci, firma tibi tuisq; successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc nominatim designanda duximus: cellulas S. Gregorij, quæ dicitur Rischenbach: & S. Martini, quæ dicitur Vischbachonna: & prædium quod dicitur Gilstein, quod datum est pro cella S. Petri quæ dicitur Vuilheim constituentes, ne uel tu fili charissime Gebharde, uel quilibet tuorum præfatas cellulas destruere, uel ea quæ illis iam concessa sunt, seu concedentur, temerè & uiolenter præsumatis imminuere. Præterea decernimus, ut nulli omnino hominum liceat idem cœnobiũ temerè perturbare, uel eius possessiones con-

Fridericus.

Andernack.

Urbanus.

Bulla Urbani.

Rischenbach.
Vischbachonna.
Gilstein.

nes conferre, minuere, uel temeris uexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt uisibus omnino profutura. Constitutionis quoque immunitatis & libertatis modos, quos præfatus comes illustris Adelbertus scripto suæ traditionis inseruit, & regio sigillo imprimi curauit, ad posteritatis cautelam & arcendos infestantium impetus, diligenter statuimus, uti nec de permisis quilibet negligatur, nec de uetitis quilibet præsumatur. Ob eum te uerò te nunc eius loci abbate, uel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia uel uiolentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, uel fratrum pars consilij sanioris, secundum Deum & B. Benedicti regulam elegerint. Consecrationes altarium siue basilicarum, ordinationes quoque clericorum, oleum sanctum, & cætera ad episcopale officium pertinentia, ab episcopo Spirensi, in cuius estis diocesi, accipietis: si tamen catholicus fuerit, & communionem apostolicæ sedis habuerit, & si ea gratis & sine simoniaca prauitate impendere uoluerit. Alias uerò liceat uobis catholicum quem uolueritis adire episcopum, & ab eo consecrationum sacramenta accipere, qui apostolica fultus autoritate, quæ postulatur indulgeat. Aduocatum uerò siue protectorem uobis Godfridum præfati comitis Adelberti filium instituimus, si huiusmodi Deo præstante fuerit, ut ecclesiæ & seruis Dei honorem debitum exhibeat, & prædicti monasterij utilis & studiosus defensor fuerit. Sin autem, in uestra sit potestate eligere uestræ ecclesiæ idoneum protectorem, qui sine lucri secularis exactione, id diuinæ seruitutis obsequium strenuè ac reuerenter exhibeat. Vos igitur filij, in Christo charissimi, oportet regularis disciplinæ institutionibus sollicitius ac deuotius insudare, ut quanto estis à tumultibus secularibus liberi, tanto studiosius placere Deo, totius mentis & animæ uirtutibus anheletis. Præcipuè studentes Romanæ ecclesiæ decreta ueneranda seruare, cuius patrocinio ab omni iugo uiuentium annuente, Domino præmuniti. Ad iudicium autem præceptæ huius à Romana ecclesiæ libertatis, per annos singulos bizantium aureum Lateranensi palatio persoluetis. Sanè si quis in crastinum archiepiscopus aut episcopus, Imperator aut rex, comes aut uicecomes, iudex aut persona quælibet magna uel parua, huius nostri priuilegij paginam sciens contra eam temerè uenire tentauerit, & eorum quæ concessa sunt uel statuta quicquam irritum fecerit, secundo tertioque commonitus, si non satisfactione congrua emendauerit, æterno se innodatum anathemate, & à corpore Christi & ecclesiæ, autoritate potestatis apostolicæ segregatum cognoscat. Conseruâtibus autem hæc pax à Deo & misericordia præsentibus & futuris seculis cõseruetur Amen. Datum Placentiæ, per manum Ioannis sanctæ Romanæ ecclesiæ diaconi cardinalis, 8 idus Martij, indictione 3, Anno dominicæ incarnationis millesimo nonagesimo quinto, pontificatus autem Domini Urbani papæ secundi, anno septimo.

Acta sunt hæc sub abbate uenerabili Gebhardo, anno eius 4, qui facile quod uoluit à summo Pontifice obtinere potuit, cui antea & notus & singulariter dilectus fuit. Nec enim latere papam potuit, quàm bene cum Romana sentirent ecclesiæ fratres Hirsaugienses, qui usque ad periculum mortis & destructionis ipsius loci, excommunicato regi contradicentes, pro Romanæ libertate ecclesiæ constantissimè semper steterunt. Abbas autem Gebhardus cum adhuc prior esset claustralis, ad papam à sancto Vuilhelmo missus, sicut supra diximus, eius & notitiam & familiaritatem

Præuilegium regale allegatur.

Aureus nummus ad cameram papæ.

Abbas Gebhardus notus erat papæ.

Bulla pape.

fuerat consequutus. Dedit autem & aliud priuilegium monasterio Hirsaugiensi uenerabilis ille papa Urbanus, maioris exemptionis libertatis & quietis, quod cum sit satis notibile, de uerbo ad uerbum illud huic operi duximus inferendum.

Copia alterius et magni priuilegij

Urbanus episcopus, seruus seruorum Dei, omnibus Teuthonicae regionis fidelibus. Hanc chartam & hoc priuilegium in Christi nomine donaturi, non est abs re, si primo innotescimus, quae sit causa, uel quae necessitas eiusdem priuilegij. Monasteria, & seruorum Christi habitacula, quae pia uoluntate & optimo studio aedificantur, si non minus a posteris quam a maioribus & eorum fundatoribus amarentur, profecto eorum status non adeo esset infirmus. Item qui appellantur episcopi, si omnes de officio suo digne curarent, & tam prodesse quam praesse operam darent, hoc quoque non parum faceret ad stabilitatem monasteriorum. Nunc autem secundum quod saepius sumus experti, quod maiores construunt, hoc si eorum posterum non destruunt, magis omittunt pro humana uerecundia, quam pro

*Negligentia notatur episcoporum.**Monasteria seruitijs grauantur ualde.**Quomodo episcopi fratribus electionem praeipiunt.**Simoniacae pestis ualida.**Hirsaugia.**Quod comes Adelbertus monasterium hoc liberauit.**Hirsaugia Romanae ecclesiae est subiecta.**Negatur confirmatio episcopi.*

Deo. De ipsa tamen parentum elemosyna tantum seruitij secularis exigunt, ut nulla digna sit sollicitudo de illo seruitio quod Deo debetur. Hoc quoque uisum est non semel euenisse, quod qui Christi uidebatur antistes, per hanc solam occasionem, qua abbas benedicendus erat ab eo, congregationi fratrum abbatis electionem ex toto praeriperet: nec alium ordinaret, quam quem ipse praecipue uoluit, uoluntate fratrum omnino postposita. Ordinato autem de caetero & ipse imperauit quasi tributario suo, & quasi ad hoc solum constituto, ut seculariter seruiret. Nam & illa pestis malignissima, scilicet haeresis simoniaca, cum auctore suo diabolo ita circuit terram & per ambulat eam, ut nulla sit ecclesia quae secura esse queat de eius uiolentia & inuisione. Propter quae, singula quum dominica dispensatio de mediocritate nostra ita ordinauerit, ut serui seruorum Dei esse debeamus: non est dignum, nos omittere uel negligere, si quid solatiij & suffragij contra tot hostiles incursiones misericordia Christi dederit, ut eisdem dominis nostris conferre ualeamus. Est quoddam monasterium in pago Spirensi, & in sylua quae uocatur Nigra, ipsiusque monasterij uocabulum est in lingua Teuthonica Hirsauue, quod cum deuenisset iure haereditario in potestatem & possessionem nobilissimi comitis Adelberti & coniugis Vuiltrudis: non eis uidebatur constare satis ad salutem animarum eorum, si ita in ipsorum manu retinerent, ut eis relictum erat a parentibus suis. Fuit ergo primitiuus bonae uoluntatis eorum labor & fructus, quod pro canonicis ibidem prius degentibus, introducta est & ordinata uita monachorum. Quo praemisso, noluerunt quoque, ut de reliquo alius esset haeres eiusdem monasterij, quam beatus Petrus & ecclesia Romana. Beato Petro delegatum est, & in proprium confirmatum, eorum deuotione & oblatione, filijs quoque suis annuentibus & laudantibus. Et ita ut annuatim unum aureum ad sedem Apostolicam tribuat pro censu, nullique alij mortalium cuiuscunque rei terrena sit obnoxium. Et nunc quid superest, ut a nobis addatur & finiatur: Maxime de constitutendo abbate, & de aduocato uel defensore loci. Quotiescunque igitur contigerit, ut abbas sit ordinandus: ad eius electionem nolumus, & omnino interdiciamus, ullam personam interesse, praeter monachos, & eos solum, qui ad titulum monasterij obedientiam sunt professi. Quem ipsi elegerint, accipiat uirgam pastorem ab aliquo de prioribus fratrum,

nec

nec ulla potestas ad hoc ecclesiastica uel secularis expetatur. Postquam habuerit inuestituram officij, mittatur ex parte congregationis ad quemcunque potissimum uideatur episcoporum, ut pro charitate ueniat, & ut moris est abbatem benedicat. De cæteris fratribus ordinandis ad quemlibet ordinem huius generis, ut est presbyterium, uel diaconatus, fiat quod magis fuerit oportunum, ut uel in ipso monasterio ordinentur, uel ad episcopum absentem & ordines alibi facientem dirigantur. Propter quod confratres nostros & coepiscopos, maximè quotquot sunt in Germania, omnes pariter appellamus, & enixius omnes obsecramus, ut huic nostro decreto fauere & annuere non dedignentur. Et si eis non erat indignum in ipso textu ordinationis suæ Apostolicæ sedi & ecclesiæ Romanæ obedientiam profiteri, monemus, rogamus, aut (si hoc magis uolent) ex autoritate sedis Apostolicæ præcipimus, ut quidquid statuimus ad hoc, quantum in ipsis est, aliquo modo inobedientes esse non præsumant. Si quis eorum rogatus fuerit, ut ad benedictionem abbatis ueniat, uenire non obmittat, si præ ualitudine possit, uel qualibet alia huiusmodi necessitate non impediente. Item si rogatus fuerit pro alijs ordinibus ecclesiasticis faciendis, in hoc quoque pro uoto fratrum morem gerere non omittat. Non curet, si quis ausus fuerit, præceptum nostrum calumniari & contradicere quasi nouum sit, & illicitum quæquam locorum, ita esse absolutum ab episcopali subiectione. Nam id ipsum de quantis locis factum est ab antecessoribus nostris, & in promptu est, si expediret, & non longum esset pleraque huiusmodi nominare. Recolat quid responderit ille pater inclytus sanctus Epiphanius Cyprium episcopus Constantinopolitano episcopo Ioanni, qui quum calumniatus esset, quòd in parochia, absque sua licentia ordines fecisset, fatebatur se non in parochia, sed in monasterio fecisse. Quo uerbo inuenerat, aliud ius esse parochiarum, aliud monasteriorum, aliud ius eorum qui nubent & nubentur, aliud qui seipsos propter regnum Dei castrauerunt. De quibus adhuc manifestius testatur Apostolus, Nequaquam esse sub lege eos, qui spiritu ducuntur. Quæ sententia, si de omnibus est uniuersalis, quanto magis de illis, quibus quadam speciali deuotionis prærogatiua Deo seruire conuenit. Nam quos in præfato loco specialis gratia contraxit, ut mereantur ueri filij esse promissionis, & ad promissionis terram uerè pertingere: decreuerunt etiam modò, pro antiqua patrum disciplina Christo militare, ita ut nullum patiantur habere commilitonem ætatis infirmioris, quàm ut olim & ipse quidem, qui est uerbum, cum patribus loquebatur à uicesimo anno & supra. Si qui sunt iuniores, hi nimirum ut in collegio suo uideantur admixti, pro nulla personarum acceptione, pro nulla aeris æstimatione acquiescunt. Et hoc quantum faciat, quantumque ualeat ad integritatem & stabilitatem religionis animaduertere possumus, & ex contrario maximo colligere, cum manifestè sit habitudo huiusmodi illorum monasteriorum, in quibus non alij Deo seruiunt, quàm soli à pueris nutriti. Est adhuc & alia gratia, quæ locum iam sæpe dictum commendat, quòd illuc nonnulli pro amore Christi conuenerunt, huius feruoris, huiusque humilitatis, ut eis non tam libeat haberi pro monachis, quàm pro seruis monachorum, & ultrò se obtulerint, & ad monasterium coquinæ, pistrini, & aliarum humanarum necessitatum. Quod planè tanto maioris est meriti, quanto

*Exemptio eorum
by minuiur.*

*Papa mandat epi
scopis rogandæ
ordinationes facere
re abbatum.*

Epiphanius uerbum

Apostoli sententia.

*Nullus infra annu
u uicesimū olim
Hirsaugis monachus
siebat.*

*Hæc statuta pa
pa commendat.*

expressius illum imitantur, qui quum sit cœlestium uirtutum Imperator, tamen homo factus, in hunc mundum uenit non tam ministrari, quàm ministrare. Hæc singula considerantes, non dignum duximus, ut qui quandam uitæ nouitatem pro Christi dilectione sunt adorsi, eis etiam pro ipsius honore plus aliquantulum quàm alijs Ecclesiis deferatur.

Interdictio papæ, ne quis ante uigesimū annum hic suscipiatur.

Nullus episcopus tentet contrarium

Archiepiscopus Moguntinus uices gerit apostolici super Hirsaugiam.

Ergo primū constituimus, ut per omnia tempora succedentia, nullus sit mortalium, qui mutare audeat illud bonum studium, & exemplum bonum militaris disciplinæ: ut sicut in præsentiarum, de cætero quocumque uirorum Christi cuneus, tam ætate infirmiore, quàm infirmiore sexu nunquam interrumpatur, nec in militiam spiritualem ante præscriptum terminum, id est, ante uiginti annos, quisquam recenseatur.

Eoꝝ modo æterno Regi militantes, ut nullus Episcoporum ulla huius generis quæstione aliquo modo inquietet, ex parte Dei omnipotentis, ex parte Dei genitricis & intemeratæ Virginis Mariæ, ex parte Apostolorum Principis sancti Petri, & ex nostra, interdicimus, contradicimus, & anathematizamus.

Quibus etiam si tale quid contigerit, quia pro tanta uiarum intercapedine non est facile ut ad præsentiam nostram & audientiam recurrant, Moguntino Archiepiscopo Ecclesiæ, cui decessores nostri uicem suam in partibus Germaniæ commendauerunt: nos etiam super istum locum & habitatores eius commendamus, ut de omni querela quæ eis acciderit, ad eum se reclamare possint.

Et quia, ut beatus Apostolus ait, plures sunt sacerdotes, eo quod morte prohibentur permanere: quoties Archiepiscopus post decessum prioris est ordinandus, ad ordinationem suademus patri monasterij, ut non superfedeat interesse. Ostendat ei exemplar decreti nostri & commendationis, ut probet qualem fiduciam de eius suffragio in futurum possit habere.

Et quia Archiepiscopus ad sedem Apostolicam maximè pro pallio est missurus, si rogauerit Abbatem, ut sit pro huiusmodi legatarius eius, & dederit omnia quæ ad uiam sunt necessaria, laudamus ut ire non recuset. Ad rem nanque facit, si hoc officio in eius amicitiam familiarius fœderatur: quum & à nobis, non iniuria, magis obtineat filius & domesticus, quàm qui non fuerit ita priuilegiatus.

Item quoties ordinandus est Spirensis Episcopus, expedit, si & ibi non neglexerit adesse, & prius quàm ordinetur, commoneat Archiepiscopum, ut eius quoque huic decreto nostro quærat assensum.

Aut si aliud quid uoluerit, uideat Archiepiscopus quid faciat pro commendatis suis: & si opus erit, ad notitiam nostram, uel successoris nostri, res usque perueniat.

At si Deus eidem Episcopo hunc spiritum donauerit, ut non inuitus faucat humilibus Christi: tunc & illum, ne hic sine honore dissimulasse uideamur: præcipimus, ut in conuentu fratrum, in quolibet die priuato, dicatur pro eo Psalmus nonagesimus nonus, in omni uita sua. Post uitam uerò, & pro ipso & pro suis, ab hac die & deinceps antecessoribus, quotquot præsentis præcepto non sunt aduersati, agatur in omni feria secunda, priuata Missa defunctorum. Quod scire potest,

Psalmus 119 pro episcopo legatur in conuentu.

Missæ omni agatur feria 2. pro episcopis Spirensibus.

scire potest, ad compendium animæ suæ magis expedire, quàm si posset in monasterio per omnia pro uoto suo dominari.

Aduocatum autem Imperatorem Romanorum, qui & noster aduocatus est, præficimus.

Propter multiplicés tamen eius curas & dispositiones regni, liceat Abbati & fratribus de familia de Caluue eligere, si idoneus inuentus fuerit: qui non lucri causa, uel pro necessitate sua, sed pro remedio animæ suæ & parentum suorum, locum sæpe dictum uelit defendere.

Si autem aliàs, undecunque libet, liceat alium eligere, qui etiam uocatus in præsentiam Abbatis & fratrum, iuret in sacramento cum familiaribus suis, quòd contra priuilegia Ecclesiæ non ueniat. Sic adductus in præsentiam domini Imperatoris, simili modo confirmet.

Non solum autem super cellam maiorem licet Abbati subaduocatum constituere, sed per singula prædia & cellulas suas: ubi nihil etiam sibi iuris à Prioribus illic constitutis, in beneficijs prouidendis, uel etiam ecclesijs inuestiendis subtrahitur.

Aduocato autem sic constituto, non liceat contra uoluntatem Abbatis subaduocatum uel causidicum per prædia monasterij disponere, sed omnia illibata secundum priuilegia custodire.

Si autem non ut defensor, sed potius ut calumniator & peruasor rerum sibi commissarum extiterit, nostro banno excommunicatum omnino, habeat Abbas potestatem hunc reprobare, & alium sibi utiliore undecunque placuerit, auxilio etiam Imperatoris (si necesse fuerit) eidem monasterio prouidere.

Hoc priuilegium uenerabilis Abbas Gebhardus, consilio fratrum inductus, ab ipso summo Pontifice Urbano secundo, propria eum in persona accedens, fauorabiliter acquisiuit: & Ruthardo Archiepiscopo Moguntino, in suam personam, quantum ad ipsum pertinebat consentiente, ad usum & practicam perduxit.

Porrò hoc statutum, cuius in bulla fit mentio, ut in monasterij membrum nullus ante uigessimum annum completum susciperetur, Sanctus pater Vuilhelmus incoeperat cum consilio fratrum: sciens profectò regularis disciplinæ obseruantiam, non pueris, sed uiris fortibus esse tolerabilem. Nam sicuti hodie uidemus in omnibus locis, ubi pueri ad religionem admittuntur, aut parua, aut nulla uiget monastica integritatis obseruantia. Metuentes ergo uiri huius cœnobij præstantissimi fratres, ne successu temporis hæc sancta institutio qualibet occasione periret, prudenti consilio usi, sedis Apostolicæ approbatione confirmandam obtulerunt.

Fuerunt enim temporibus istis, in monasterio isto, sub Gebhardo uenerabili Abbate, & numero & sapientia magni uiri, qui ordinem nostrum, sicut astra cœli clarissima illustrabant: quorum plerique ante ingressum religionis, magni & nominis & honoris in seculo extiterunt. Summa inter eos charitas eo tempore uigebat, tantaq; obseruantia regularis disciplinæ in Hirsaugia cumulata cernebatur, ut omnium sententia hominum confirmaret, maiorem puritatem monasticæ institutionis nunquam in Germania uel uisam uel auditam. Magni

Imperator aduocatus est monasterio Hirsaugiensis.

De subaduocato eius officio.

Iurabit abbas imperatori.

Non possit alium substituere.

Si calumniator fuerit cœnobij.

Statutum de ætate suscipiendorum ad ordinem.

Laudabilis uita monachorum Hirsaugiensium.

liquidem nominis, laudis & honoris Hirsaugia in ore omnium fuit, & monachi huius cœnobij uerè Dei serui in uniuersa terra laudabantur.

Doctissimi & nobilissimi facti sunt humilissimi.

Multi inter eos in omni scientia scripturarum fuere doctissimi, multi quoque nobilitate generis præcipui, complures extiterant ante conuersionem in Cathedralibus alijsq; diuersis ecclesijs, magni nominis prælati: qui tamen postquam ad ordinem sunt conuersi, tanta se in medio pauperum humilitate pro Christi amore deiecerunt, ac si cunctis uitæ suæ diebus idiotæ, rusticorum famuli, seu mendici, in mundo miserabiles extitissent.

Plures uitam solitariam assumpserunt.

Ex his nonnulli post ordinis disciplinam, ad unguem (ut uulgò dicitur) imbibitam, ob mentis tranquillitatem, in summa diuinorum contemplatione conseruandam, cum licentia & benedictione uenerandi pastoris ad uicinæ solitudinis eremum secedentes, ueterum anachoritarum propositum imitantes, omnia istius mundi solatia pro regni cœlestis amore contempserunt. Hoc arduæ conuersationis institutum, non passim quibuslibet subire licebat, sed illis duntaxat quos uitæ transactæ simul & belandi contra diabolum experientia commendasset. Legimus, horum nonnullos post mortem quoque non caruisse miraculis, quibus uisio etiam angelica contulit authoritatem. Enimuero tam sancta fuit his temporibus uita monachorum Hirsaugiensium, ut nullos in sui consortium nisi sanctos admitterent: uel certè susceptos, durius probantes ad regulam sanctificarent. Nullus inter eos, nisi bonus, & Deum in ueritate quærens, subsistere potuit: ubi tot improbitatis suæ durissimos necessariò sustinisset censores, quot in cœnobio monachos inuenisset. Omnium nanque hoc summum desiderium & maximum fuit, Deum in ueritate quæres, & eum contemptis transitorijs super omnia amare. Ergo quum omnes unius atque eiusdem essent propositi, alterius inter se uoluntatis hominem nulla poterant ratione sustinere. Sed nunc tandem oportune ad aliquantulum intermissam historiam calamum reuocemus.

Nonnulli miraculis claruerunt.

Vrbano igitur Pontifice mortuo (sicut prædiximus) anno Gebhardi octauo, Domini autem millesimo nonagesimo nono, in pontificatu electione primùm successit Reinherus abbas ordinis nostri, qui dictus est Paschalis secundus, Italus natus, uir deuotus & constans, qui que ecclesiam Romanam sapientia & industria constanter de prauorum tyrannide liberauit. Sedit annis octodecim, mensibus quinque, & diebus septem. Erat autem ex nobilibus Romanis oriundus, sanctæ conuersationis & boni testimonij, qui ex abbate & Cardinale sancti Clementis tam designatione Urbani papæ iam in extremis constituti, quàm sanctorum reuelationibus unanimi consensu omnium electus fuit.

Paschalis papa nostri ordinis fuit.

Vuigbertus attipapa obiit.

Anno autem Gebhardi abbatis nono, qui fuit dominicæ natiuitatis millesimus centesimus, Vuigbertus Rauennatis Apostolicæ sedis inuasor, mortuus est, uir utique ingenio, facundia, nobilitate, personæq; reuerentia clarus, nec Roma tunc, nec Rauenna bene usus: & qui super unum papam uiuentem (quamuis coactus est, ut aiunt) ascendit, ipse subimet tres alternatim succedentes superuixit, extorris utraque sede, Romanæ uidelicet, & Rauennæ.

Quidam ex fautoribus eius ad sepulchrum diuina micuisse lumina in populo testabantur. Quapropter summus Pontifex Paschalis iam dictus, zelo Dei inflammatus, iussit ut effoderetur, & in Tyberim iactaretur.

Staretur: quod & factum est. Eodem anno obiit Godfridus rex Hieru-
 salem, cui frater suus Baldeuinus, electione populi in regno succedere
 coactus est. Obiit etiam episcopus Otto Argentinensis. Anno sequen-
 te obiit Hartuicus archiepiscopus Magdeburgensis, qui alio nomine
 Vdo dictus est, morte subitanea: de quo circumfertur illa terribilis senten-
 tia districti iudicis Iesu Christi, qui in ecclesia præfata Magdeburgensi
 Græcè Parthenopolis dicta, idest ciuitas uirginis, ante summum altare cum
 multitudine Sanctorum adsedisse, per quendam deuotum canonicum ui-
 sus est nocte illa, in qua & mortuus mane inueniebatur episcopus, sen-
 tentiamq̄ in eum decollationis protulisse. Hæc historia, quia satis no-
 ta est, latioribus uerbis à nobis non uenit inferenda. Eodem anno mori-
 ritur in Italia Conradus rex, filius Henrici Imperatoris, de quo supe-
 rius mentionem fecimus, & in Florentia sepelitur. Obiit etiam Ruper-
 tus episcopus Bambergensis, pro quo constitutus est Otto monachus cœ-
 nobij Montis monachorum, extra muros eiusdem urbis, ordinis nostri uir
 sanctissimæ conuersationis, qui multis in uita & post mortem signis &
 miraculis claruit. Fuit autem in ordine episcoporum eiusdem parochiæ
 octauus, & ecclesiam sibi diuinitus commissam uerbo & exemplo stre-
 nuè gubernauit. Eius uita sanctissima, luculento sermone conscripta ha-
 betur, cuius festum pridie calendas Octobris peragitur. Sepultus ante sum-
 mum altare præfati monasterij sancti Michaëlis, in quo monachus ex-
 titit. Iste beatissimus præsul, inter cætera pietatis suæ studia cõstruxit de
 patrimonio suo, quia filius comitis erat potentissimæ, monasterium quod-
 dam ordinis nostri in diocesi Herbipolensi, quod Vraugia dicitur, in ho-
 norem Sancti Laurentij martyris, quod prædijs & possessionibus ad su-
 stentationem monachorum magnificè dotauit. Primus abbas huius cœ-
 nobij Vraugiensis, à sancto Ottone constituti, fuit Eckhardus, uenera-
 bilis monachus sæpe dicti monasterij Montis monachorum, uir tam in
 diuinis scripturis quàm in secularibus literis doctissimus, Rhetor & Poë-
 ta insignis, nec minus conuersatione quàm scientia clarus. Qui inter cæte-
 ra ingenij sui opuscula, scripsit ad imitationem Boëthij & præcessoris illius
 Martiani Capellæ, pro monachorum consolatione gemino stylo pulcherr-
 imum uolumen, quinque distinctum libellis, quod Laternam monacho-
 rum prænotauit. Breuem quoque historiam rerum gestarum sui tem-
 poris comportauit, quam in præfato monasterio aliquando uidimus. Se-
 pultus est in eiusdem monasterij ecclesiæ medio, non sine opinione san-
 ctitatis. Eodem anno moritur Egilbertus, archiepiscopus Treuironum se-
 ptuagesimus nonus, ecclesiæ suæ reparator magnificus, & in pauperes
 largissimus. Cui in archiepiscopatu successit Bruno, natus ex Franconia,
 quæ antiquitùs dicebatur Franconia Orientalis, Arnoldi comitis & Adel-
 heidis comitissæ filius: & in Moguntia, idibus Ianuarij consecratus est. Iste
 Bruno archiepiscopus monasterium sancti Eucharij iuxta Treuerim nostri
 ordinis, quod modò sancti Mathiæ dicitur, nimia uetustate penè colla-
 psum, mirifico tabulatu lapideo reparauit ex fundamentis nouum. In qua re-
 paratione corpus sancti Mathiæ Apostoli repertū fuit, & extunc eiusdem
 Apostoli nomen, eidem cœnobio usque in præsentem diem remansit. Nam
 antea ad sanctum Eucharium uocatum fuit. Idem quoque Archiepiscopus
 aliud monasterium ordinis nostri de nouo construxit, in diocesi Spirensi,
 in pago qui dicitur Creichgau, in comitatu Bredheim, iuxta uillam quæ
 Odenheim

Godfridus rex
 obiit, Baldeuinus
 successit.

Vdonis episcopi
 Magdeburgensis
 mors horrenda.

Otto ex mona-
 cho episcopus
 Bambergensis.

Monasterium V.
 rauri cõstruitur.

Eckhardus pri-
 mus abbas in V-
 rauri, uir doctis-
 simus.

Monasterium S.
 Mathiæ repara-
 tur.

Monasterium in
Odenheim con-
struitur.

Synodus Romæ
celebratur.

Odenheim appellatur, anno pontificatus sui 21. Sicut ex litera fundationis eiusdem cœnobij per Henricum imperatorem quartum huius nominis, anno Domini millesimo centesimo uigesimosecundo, indictione 15, tertio nonas Martij, apud Nuhusen data plenius continetur. Quam fundationem Paschalis papa secundus confirmauit sub privilegio annui census aurei bizantiij. Construxit autem hoc monasterium in hæreditate paterna, fratre suo Poppone comite consentiente & adiuuante, & sancto Petro Apostolorum principi & sacrosanctæ ecclesiæ Romane, in perpetuum tradidit possidendum. Multas etiam alias ecclesias & monasteria reparauit. Anno Gebhardi abbatis 11. qui fuit dominicæ natiuitatis 1102. papa Paschalis multorum episcoporum & abbatum concilium Romæ congregat, circa medium quadragesimæ, ubi præter antiqua patrum statuta reuenter solito more confirmata, etiam illius temporis schisma inter præcipuas hæreses computatur, perpetuò cum suis authoribus & sequacibus anathemate condemnatur. His temporibus abbas Gebhardus coepit paulatim modicè remissius agere, maximè in exhibenda pauperibus elemosyna constituta. Fuit enim à sancto patre Vuilhelmo communi fratrum consilio statutum, ut aliqui ex fratribus laicis ad conuersionem uenientes, in domino pauperum sub habitu seculari pauperibus deseruirent, uictum suum & amictum, non de annonâ pauperum, sed de communi fratrum cellario uestuarioq; recipientes. Hoc statutum Gebhardus abbas immutauit, iubens ut seruitores pauperum, uitæ suæ necessaria non aliunde quàm de elemosyna ipsa reciperent. Ex qua occasione, prouisione pauperum diminuta res dolenda contigit, ut peregrinis egenisq; solita detraheretur misericordia, in tantum quod per gelidas noctes hyemis hospitio exclusi præ fame & frigore miserabili clamore perstreperent & fratres in dormitorio iacentes sæpius inquietarent. Super hæc & his similia abbas sapius à senioribus admonitus nihil penitus emendaret, senior quidam sanctæ conuersationis monachus, uidit se quadam nocte dominicæ ascensionis per uisum gloriæ interesse sanctorum, ubi inter cæteros sanctum abbatem Vuilhelmum quondam sibi familiarissimum, niueo aspectu habituq; fulgentem recognouit, stantem inter duos splendidissimos pontifices, quorum alter erat sanctus Conradus episcopus Constantiensis, & sanctus Vdalricus Augustensis alter. Et post multos sermones inuicem habitos, sanctus Vuilhelmus ad monachum ista uidentem dixit: Ex parte summæ maiestatis Dei præcipio tibi, ut dicas abbati, priori, cæterisque fratribus Hirsaugiæ, quatenus secundum quod à nobis acceperunt, egenis & hospitibus cum omni charitatis affectu seruiant, mores & uitam suam secundum regulam sancti Benedicti corrigant. Ante omnia, iram, odium, indignationem & detractionem, quibus assidue Deum offendunt cum omni malitia abijcientes syneram & continuam dilectionem ad inuicem custodiant: quòd nisi obseruent, diuinam proculdubio ultionem se experturos sciant. His dictis relicto eo cum quo loquebatur abbas Vuilhelmus cum cæteris, altiora quædam cœli secreta petiuit. Ille uerò senior, cui hæc reuelata fuerant, cum per se non auderet, per alium quendam seniore abbatem cuncta intimauit. Qui pristinam quidem abbatis Vuilhelmi constitutionem de elemosyna pauperum seruari iussit. Cætera cum quibus monasterium perturbauerat, incorrecta dimisit. Quapropter secundum prædictam comminationem sancti patris Vuilhelmi, ferè ei nihil deinceps prosperum successit. Nam post annos paucos monasterij regimine exutus & pontificali infula apud

Spiram

uisto cuiusdam
senioris in mona-
stero.

Spiram indutus, omnium aduersum se odia ineptis moribus concitauit, & non longè postea miserabili infirmitate consumptus est mortuus, sicuti postea dicemus. His temporibus iuuenis quædam nobilis, possessiones monasterij in Villa Almendingen è quodam Vuinthero conuerso, quondam sub abbate Vuilhelmo in hoc cœnobio legitima donatione traditas, post mortem utriusque tanquam proximior hæres inuadens, cum die quadam duas inde carratas uini & alia quædam abduceret, sub eiusdem hæreditatis prætextu temerario ausu, subito unius bouum qui prædam trahebant, confractus est pes. Ipse quoque raptor, de equo cui insidebat, repente cecidit, & amissa loquela & uiribus totis amentiam incurrit. Inde manibus sublatu alienis, cum post aliquot dies ad mentem reuersus, flagellum Dei metueret, ad monasterium Hirsaugien se deferri se fecit, ibique mutato cum mente habitu seculari, Deo fideliter se mancipauit, & post paucos annos in sancta requie fideliter obdormiuit. Eodem anno obiit Henricus comes de Northeim, fundator monasterij Burfeldensis ordinis nostri, de quo supra dictum est, & in eodem cœnobio sepelitur. Eodem anno, Burcardus monachus Hirsaugiensis, factus est abbas in Erfordia 6. idus Februarij, qui statim in ipso anno fundare cœpit nouam ecclesiam sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, in eodem mōte. Anno Gebhardi abbatis duodecimo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1103, Henricus Imperator quartus, natiuitatem Domini Moguntia celebrauit, & filio suo Henrico 5. rerum suarum summam committens, se Hierosolymam iurum promissit, sed non fecit. Henricus autem iunior à papa Paschali Romæ imperator consecratus est.

Burfeld.

Burcardus.

Anno autem Gebhardi abbatis 13. qui erat dominicæ natiuitatis 1104. Henricus imperator natale Domini Ratisponæ celebrauit. Hoc eodẽ anno, in episcopo Spirensi sanguis è panibus fluxisse uisus est, necnon in lenticularum edulio prodigiose repertus. Ciuile imò intestinum bellum pertere, secundum antiquam Romanæ historiæ similitudinem consiciebatur. Hoc anno circa solstitium æstiuale, commutato in tempestatem aère, in pago Herbipolensi decidisse fertur inter grandinum lapides tantæ magnitudinis glacies, ut in quatuor diuisa partes, totidem hominibus importabilis uideretur.

Henricus Imperator.

Anno Gebhardi decimoquarto, dominicæ uerò natiuitatis 1105. Henricus filius Henrici Imperatoris quartus, in uaso regno cœpit regnare adhuc patre uiuente. Voluit autem Henricus Saxoniam hostili manu inuadere, propterea quod omnes Saxones ut ueri catholici cum ecclesiæ Romanæ pontificibus bene sentirent: sed non potuit, quia filius eum detestabatur, quemadmodum & cuncti fideles: quoniam excommunicatus denunciabatur à tribus Apostolicæ sedis præsulibus, Gregorio scilicet 7. Urbano secundo, & Paschali æquè secundo. In ipsa uerò expeditione qua Saxoniam moliebatur intrare, filius quadam nocte de exercitu patris cum paucis au fugit, quod cum pater intellexisset, contristatus est, & expeditionem intermisit. Filius autem Sueuiam petens, à Gebhardo Constantiense episcopo, sedis apostolicæ legato, à sententiâ excommunicationis absolutus est. Qui deinde consilio & auxilio Diepoldi marchionis Berengeri, comitis Ottonis potentissimi ducis omniumque principum, episcoporum & abbatum Saxonie, Sueuiæ, Bauariæ, Franconie, ac cæterorum uicinarum adiutus, regnũ prudentissimè ordinare cepit, & omnibus populis mirum in modum cõplacuit. In primis Ruthardum archiepiscopũ Moguntinũ nono anno post quã à patre in Thuringiã fugatus est, proprię sedis restituit.

Ruthardus.

Alios

Ruthardus.
Concilium agitur
Northusen.

Alios etiam plures ecclesiarum pontifices à patre propter obedientiam se-
dis apostolicæ fugatos restituit, & eos qui per uiolentiam patris subindu-
cti fuerant, depoluit. Concilium quoque episcoporum & abbatum generale
in uilla regia Northusen, 4. calend. Iunii, ubi super ecclesiasticæ iam nimium
deprauatæ institutionis disciplina tractaretur, indixit. In quo concilio super
sententijs instantibus patrum decretis primò relectis quæque poterant, lau-
dabiliter corrigebantur ad præsens, quædam quæ grauiora uidebantur ad
apostolicam obedientiam reseruata sunt.

Mersburg.

Vipatzburg.

Tandem peracta synodo Henricus 5. pentecosten celebraturus, Mers-
burg accessit, ibique Henricum Magdeburgensem archiepiscopum dudum
designatum, sed ab imperatoribus fidelibus impiè repulsum consecrari fecit.
Deinde Moguntiam obsidione conclusit patre intus existente, ac postea
ueniens ad Herbipolim Erolongum quendam, quem Einhardo defuncto
præsulem Imperator designauerat, expulit, & Rupertum eiusdem ecclesie
præpositum, tam prius, quam tunc à clero & populo electum, per Ruthar-
dum archiepiscopum Moguntinum inthronisauit. Post hæc Bauariam in-
gressus, castrum Nurenberg partibus Imperatoris contra ecclesiam fauen-
tium obsedit, & post menses ferme tres prosperè cepit, inde soluens exer-
citus Ratisponam se contulit, ubi & conuentum principum celebrauit.

Gebhardus abbas
fit episcopus Spi-
rensis.

Huic regali colloquio uocatus Gebhardus abbas Hirsaugiensium inter-
fuit, qui sapientia & eloquentia sua cunctos in admirationem sui pariter &
amorem traxit. Contigit uerò ut Ioannes episcopus Spirensis isdem tem-
poribus moreretur, quod Henricus rex iunior cognoscens, de consilio Rut-
hardi archiepiscopi Moguntinensis, Ruperti Herbipolensis, Vdonis Hil-
deshemensis, Henrici Padelbornensis, Friderici Halberstadenensis, Gebhar-
di Constantiensis, Epponis Vuormatiensis, aliorumque episcoporum & prin-
cipum tunc præsentium, Gebhardum uenerabilem huius cœnobij abba-
tem tunc præsentem uiduata Spirensi ecclesiæ designauit episcopum, con-
ferens ei quoque Laurissensem nostri ordinis abbatiam in Vuormatiensi parœ-
chia sitam. Deinde per insidias Ratisponensem, fugatus à patre, rex uenit ad
Spiram, quam cum thesauris patris ibidem repositis cōsecutus, ipsum Geb-
hardum cum magna solēnitate in episcopum consecratum per archiepisco-
pum Moguntinum Ruthardum sepe dictum inthronisauit in die omnium
sanctorum, uidelicet in die calendarum Nouembrium, anno domini 1105.
indict. 13. Romanam ecclesiam Paschali 2. regente, anno eius 6. Henrici 4. Im-
peratoris anno 48. Ipse Gebhardi in abbatia Hirsaugiensi anno 14. & men-
sibus 4. hebdomade una, post electionem in Ratispona factam, de sua per-
sona hebdomadibus quinque. Ordinatus autem episcopus præfuit ecclesiæ
Spirensi anno uno & mensibus 4. maiori semper tempore infirmus. Ante
uerò episcopatum quamdiu fuit abbas huius monasterij Hirsaugiensis, ma-
gni semper nominis & famæ apud omnes pontifices Romanos, Cardina-
les, episcopos, abbates, reges, duces, comites, principes, nobiles, ciues, & ru-
sticos celeberrimæ fuit, atque apud uniuersos homines abbas Hirsaugiensis
uir bonus, religiosus, eruditus, sapiens & eloquentissimus habebatur, prædi-
cebatur & laudabatur cum magni gloria honoris. Vbi cumque enim nomen
eius inter colloquētes producebatur in medium, semper admiratio uirtu-
tum eius sapientiæ, prudentiæ & integritatis uitæ, auditores in amorem &
laudes tanti uiri præuocabat. Sed posteaquam relicto monasterio Hirsau-
giensi, quod eo tempore Spirensi ecclesia, diuitijs, redditibus, fama, & ho-
nore non multum uidebatur infirmius, episcopatum assumpsit, mox cele-
britatem

Rex uenit ad
Spiram.

britatem nominis famæq; præstantiam cum abbacia pariter amisit. Omnes enim nobiles & ignobiles, amici & inimici, domestici & extranei, contemnere, despiciere & irridere cœperunt, tanquam superbum, uanè gloriosum & auarum insipientemq;, quippe qui monasterium insigne, locumq; fama celeberrima gloriosum, & filios obedientes ad omnia deuotos & sanctos pro episcopatu reliquisset. In maiori enim reuerentia & ueneratione habitus fuit abbas quàm episcopus. Nam etsi genere nobilis, moribus compositus, eloquio circûspectus, dulcis, sapiens & facundus fuit abbas, tamen mox ut episcopatum assumpsit, uniuersa hæc simul nescio qua ratione diuinæ permissionis ita penitus amisit, ut in moribus rusticus, sermone imperitus & in conuersatione omnibus inceperit esse onerosus. Timendū uerò quòd hæc omnia cum cæteris aduersis non paucis, illi propterea contigerint ordinatione diuina, quod à S. patre Vuilhelmo per uisionem senioris, de qua diximus mandata, sibi emendare neglexit, quemadmodum & cōminatū illi fuit per eundem. Nam in canticum uulgò iam factus episcopus mirabili mutatione uersus est, & qui reuerentur abbatē, pontificem irriserunt. Præterea die quadam ciues cum mulieribus & pueris eo præsentē & per fenestras uidente & audiente in quodam loco ubi manebat choro ducebāt, & cantilenas de ipso irrisoriè compositas in eius contumeliā cantarunt. Sed non celsit illis in bonum. Milites enim & amici his contumelijs auditis in episcopum suum concurrentes, fatigatos illos subito disperferunt.

Cū primū in monasterio fratribus innotuisset, quòd pater eorū spiritalis, alioquin satis dilectus, omnibus in episcopum esset electus, quædam inter eos contentio suboriri cœpit. Quibusdam enim uidebatur utilitati & paci monasterij multum posse cōducere, si eundem abbatem essent habituri, quem & episcopum qui eis non solum nullas præcedentium more pontificum inferret molestias, sed etiam authoritate sua inferre uolentibus resisteret. Cæteri autem saniori consideratione affirmabant contrarium, dicētes episcopum habere abbatem, non esse defensionis remedium, sed potius destructionis monasterij, rerumq; & possessionis eiusdem principium, præsertim quòd episcopus multitudine circumseptus militum, ad monasterium gratia uisitationis multoties necessariò uenturus, uel certè in prædijs & possessionibus ipsius cœnobij mansiones aliquoties habiturus, breui tempore penitus consumeret quæcunque magna sollicitudine & labore fratrum reposita inueniret. Hoc quoque non mediocriter esse timendum, ne prædia monasterij suis amicis & stipendiarijs per potentiam ablata conferret in beneficium, quemadmodum plerisque in circuitu cœnobijs iam penè desolatis cernerent accidisse. Interea Gebhardus animos fratrum per aduocatum Gotfridum, & alios quos idoneos æstimabat ad hoc, occultè fecit occultari & rogari, imò & contestari, ut memores beneficiorum essent quæ ab ipso recepissent, quorum intuitu obnixè precabatur, ne alium in locum suum ordinari abbatem consentirent, sed ipsum simul episcopum super se paterentur & abbatem, se multa bona monasterio singulisq; eorum facturum promittens. Hæc & his similia, non quidem omnibus, sed his duntaxat, quos sibi consensuros sperabat per literas, per nuncios & per interpositas personas fecit intimari. Sed quia prudentissimi tunc inter monachos huius cœnobij uiri complures erant, qui ubi occultas Gebhardi machinationes deprehenderunt, ommunicato consilio, ut eius astutiam astutia præuenirent, iuxta tenorem indulti Apostolici, electionem abbatis accelerarunt.

Mente, moribus
& uita mutatus
in deterius, à cur
suis irridetur.

Causa huius in
eum despectus.

Cantilenas in eum
faciebant.

Sanioris parti
consilium ut abba
tem eligerent.

Episcopus sollici
tatus ut eū pro ab
bate retineant.

Conatus Gebhar
di episcopi super
abbacia iriti facti
sunt.

te decimoquarto, qui præsuit annis quatuordecim,
mensibus tribus, diebus uigintiduo-
bus, & gestis eius.

Igitur abbate Gebhardo ad Pontificatum Spirensis ecclesiæ (sicut dixi-
mus) assumpto, atq; ut huius monasterij abbatiam unà cum episcopatu
retinere posset multum laborante, seniores conuentus sapientes & deuotissi-
mi uiri, qui eius norunt astutiam, ne ab illo qualibet præuenirentur ma-
chinatione, diem electionis inter se iuxta priuilegium Urbani papæ 2. eis
indultum statuerunt, ultimum uidelicet diem mensis Nouembris, qui fuit
dies sancti Andree Apostoli. Conuenientes itaq; in unum fratres & scru-
tinio inter se iuxta consuetudinem facto, de singulorum uotis maior pars
eorum Brunonem monachum uenerabilem senem, eodem die in abbatem
elegit. Erant autem nonnulli inter eos uota sua aliorum dirigentes, qui-
bus electio Brunonis propterea quod senio grauatus, minus ad tantos la-
bores perferendos idoneus esset, non placere uidebantur, qui tamen sine
pertinacia multitudinem sequentes, numero pauciores in eum sine mora
consenserunt. Vnanimi ergo consensu omnium, Bruno senior in abba-
tem huius monasterij electus, pridie calendas Decembris, hoc est in die san-
cti Andree Apostoli.

Dies electionis
abbatis statuitur.

Bruno.

Abbas Bruno ele-
ctus est.

Brunonis uita.

Fuit canonicus
Spirensis.

Corporis disposi-
tio.

Animi dispositio.

Frater abbas
Brunonis uir po-
tentissimus.

Anno Domini millesimo centesimo quinto, indictione decimatertia, & à
Richardo episcopo Hostiensi apostolicæ sedis legato, hic in monasterio, 7.
calendas Ianuarij, hoc est in die sancti Stephani protomartyris, ordinatus
in præsentia cõplurium abbatum, monachorum & aliorum fidelium, præ-
fuit annis quatuordecim, mensibus tribus, diebus uigintiduo. Hic Bru-
no fuit natione Sueuus, nobilibus & potētissimis ortus natalibus, qui post
prima rudimenta literarum cum ætatem attigisset uirilem, canonicus & ma-
tricularius maioris ecclesiæ Spirensis factus est. Vbi cum per abrupta uicio-
rum ire multos in perditionem cerneret, quibus diuitiæ, honores & deliciae
carnis occasionem præbuerunt, exactis annis in eo statu aliquibus, & tan-
dem Dei miseratione compunctionem assecutus, mundum cum omnibus
uanitatibus suis contemnens, ad monasterium Hirsaugiense se contulit, &
sub Vuilhelmo abbate sanctissimo conuersus ad Deum in tota mente, ha-
bitum cum proposito monastico assumpsit, in quo pluribus annis religiosis-
sime conuersatus, tandem hoc anno abbas ordinatus fuit. Erat autem quan-
tum ad corporis compositionem pertinebat, statura magnus & uirili for-
ma decenter proportionatus, recaluafter, & caput ueneranda quadam
canicie respersus. Et quamuis corpore magnus decenter appareret, non
tamen fortis & laboriosus, sed imbecillitate quadam nimis gracilis erat
& laborum omnino patiens. Propterea quæcunque in monasterij rebus
ordinanda uel disponenda uidebantur, non per suam, sed per subdito-
rum industriã agebantur. Ipse autem homo quietus, pusillanimis, mitis &
mansuetus, onera secularium negotiorum ferre non sufficiens, se ad inte-
riora contulit, orationi, lectioni meditationi que & contemplationi spi-
ritualium exercitiorum suum studium impendit. Electus uerò propter
metum Gebhardi episcopi præfati Spirensis, qui abbatiam istam sibi retinere
& monachos eius inchoare tentasset, per autoritatem fratris germani ip-
sius abbas Brunonis, qui erat inter omnes Sueuos potētissimus, cõprimere
tur. Erant

tur. Erant ei & alij complures uiri diuitijs, potentia, & nobilitate insignes, sanguine & amicitia coniuncti, qui conatus episcopi omnes sua potentia facile impediissent. Sed cum uidisset episcopus quod fratres alium sibi ordinasset abbatem, ægre quidem tulit, non tamen contra eos quicquam mali tentauit. Ecclesiæ enim Spirensis curis & negotijs usq; adeo inuolutus & occupatus fuit, ut parum de rebus alienis permitteretur cogitare. Bruno itaq; in abbatiam confirmatus, negotia secularia fratribus idoneis disponenda, commisit: & ipse cum cæteris interiora curans, uitam suam bonorum operum exemplar subditis ostendit. Qui licet nobilis fuerit & naturæ imbecillis, nunquam tamen uel in habitu uel in uictu preciosus aut singularis fuit. Anno eius adhuc primo currente, qui fuit dominicæ natiuitatis 1106. Henricus rex iunior filius Henrici Imperatoris 4. colloquiū principum apud Moguntiam ad natale Domini indixit: ubi tantus episcoporum, abbatū & principum cōuentus fuit, quantum per multa curricula annorum nunquam uisus fuit. Ibi superuenerunt apostolicæ sedis legati, Albanensis & Constantiensis episcopi, sententiā anathematis in Henricum seniore Imperatorem à tot summis pontificibus & alijs episcopis fulminatam testificantes, ipsumq; à cōmunionem omnium fidelium abicissum à multis annis fuisse & esse protestati sunt. Qua de causa Imperator consilio principum apud uillam regiam quæ Ingelheim dicitur, legatis papæ occurrens & cæteris episcopis, tandem reatum suum compulsus necessitate recognouit, ueniamq; postulā à legatis ad examen sedis apostolicæ remissus est. Vnde ad horam cōpunctus filio imperium cum insignijs, cruce uidelicet & lancea, sceptro, pomo, & corona corā principibus & legatis resignauit, suæq; consulurum animæ in antea promisit. Hoc ordine Henricus huius nominis 5. primum à patre, dein ab uniuersis Germaniæ principibus, in regem iam secundò electus est: ab Apostolicis quoq; legatis, per manus impositionem catholicè confirmatus, acceptis tam ab episcopis quàm à laicis iuxta morem temporis sacramentis regnare cœpit, anno sicut dictum est natiuitatis dominicæ 1106. imperauitq; ab hinc annis 20. Eodem anno Henricus senior Imperator 4. Henrici 5. pater apud Leodium moritur, anno regni sui quinquagesimo, imperij uerò 23. & primò in quadā ecclesia deserta sepelitur, quousq; interuentu filij à sedis apostolicæ pontifice impetrata absolute, ad Spiram delatus tumulatur. Verum ut breui compendio malam istius uiri complectamur historiam, ea quæ ueteres de illo scripserunt, inseramus. Henricum istum hominē peruersum, & iusto iudicio ab ecclesia electum, omnibus reuera suo tempore constabat manifestum. Vendidit enim spiritualia omnia, inobediens fuit Apostolicæ sedi: in ipsamq; sedem fugato Christi uicario Gregorio papa 7. idolum posuit Vuigbertum Rauenatensem. In uxorem legitimam honestissimam matronam inaudita scelera commisit, ipsamq; inuitam Nicolaitarum hæresin renouans, multis ui opprimendam prostituit. Pro his & alijs multis criminibus, à multis Romanis & alijs Pontificibus excōmunicatus, Apostolicæ sedis maledictionem paruipendit, spreuit & contempsit. Hinc maxima in ecclesia Dei persecutio subsecuta est. per inuidiam & discordiam, dum alter alterum persequetur usque ad mortem: eratq; schisma perniciosum in ecclesia Dei, quibusdam papæ, Imperatori alijs adhærentibus: Apostolica censura pro nihilo habebatur, ipsamq; sententiā excommunicationis nemo curabat. Et quamuis in omnibus his Imperator esset pertinacissimus, ita sedis Apostolicæ auctoritatē nulla ratione uellet recognoscere, multum tamen

Abbas Bruno interiora curat.

Colloquium principum in Moguntia.

Legati Apostolici.

Ingelheim.

Imperator ueniam petit reatus à legatis.

Henricus quintus regnare cœpit.

Henricus quartus moritur.

Errores Henrici Imperatoris 4.

Simoniacus. Schismaticus.

Nicolaita.

Hæreticus.

Censuræ Apostolicæ cōtempus.

Clementia Henrici Imperatoris.

in offensores suos alioquin clemēs & misericors erat. Dum enim aliquando federet ad requisita naturę, quidā uolentes eum perforare, sicarij capti sunt, & in eius conspectum adducti, quos tamen conuictos & confessos, illæsos abire permisit. Multi etiam principes, qui multa in eum mala commiserūt, magnumq; ingessere contemptum, mox ut se coram eo prosternentes ueniam postulassent, omnia clementer indulgit. In pauperes ualde misericors fuit & multam eis eleemosynam impendit, omnibusq; afflictijs plusquam dici potest compatiens. Sed omnia hæc bona obfuscauit pertinaciā, propter quam à Gregorio papa 7. excommunicatus, & ab imperio synodali episcoporum decreto fuit depositus, quamuis non curaret. Ipse autem primus est inter omnes imperatores per papam depositus. Scholastici certant, & adhuc sub iudice lis est, utrum papa Imperatorē possit deponere: quam quæstionē cum ad nos non pertineat, indiscussam relinquamus. Hoc ipso quoque anno Magnus dux Saxonix moritur, & ducatus comiti Lothario de Supelienburg, qui postea Imperator factus est, simul cum marchia commendatur.

Primus Imperator à papa depositus.

Lotharius dux.

S. Paulina moritur.

Anno Domini 1107. qui fuit adhuc primus annus Brunonis abbatis, obiit uenerabilis & sancta fœmina Paulina, pridie idus Martij, quæ multis annis uitam duxit quasi eremiticam, pro Christi amore inclusa apud Thuringorum fines, in diœcesi Moguntina, ubi & in uita & post mortem infinitis choruscavit miraculis. Aderant huic matronæ ægrotanti Vuernerus filius eius, monachus huius cœnobij, Gerungus abbas primus cellæ S. Paulinæ, etiam monachus quōdam huius cœnobij, cum cæteris fratribus multis, qui celebratis missarum solennijs in loco ubi ægrotabat, eius transitum Domino commendarunt. Qua tandem feliciter mortua, sanctum corpus uasculo inclusum ad cellam ab ipsa prius fundatam reportarunt, celebratisq; cum debito honore exequijs, ante altare S. crucis reuerenter sepelierunt. Et quia Gorungi abbatis mentio incidit, qui cum monachus monasterij nostri Hirsaug fuerit, dignum uidetur ut eius merita altius aliquantulum repetamus. Fuit autem Gorungus natione Sueuus, ex familia Buchaugiensium progenitus, qui posteaquam in Augustensi ciuitate mores & literas aliquandiu didicisset, iuuenis bonæ indolis euadens, sub abbate Vuilhelmo in cœnobio Hirsaugiensi monachus factus est. Qui usque adeo in discenda & custodienda disciplina monastica studiosus fuit, ut uel primus uel cum primis in obseruantia regulari semper promptissimus inueniretur. Cantoris dehinc officium aliquanto tempore gloriose satis impleuit, in quo & artem uox & ars uocem conuenientia singulari cōmendabat. Regularis quoque disciplinæ tenacissimus æmulator extitit, & ob id à S. patre Vuilhelmo bis Cluniacum missus est, ad discendum ordinem monasticæ conuersationis. Fuit enim maturæ grauitatis, in censura monastici rigoris admodum seuerus, his maxime qui sapius proclamati super transgressione aliqua emēdare neglexissent. Virtute tamen discretionis non caruit, quippe qui morbos animorum curaturus, austeritatem rigoris quadam lenitate commiscuit: & prudenter perpendens singula, nequaquam in delinquentes remissus fuit. Statura quidem corporis pulchra extitit, proportione dispositus, ut nec breuis nimium fuerit, nec immaniter procerus. In moribus se cunctis præbere nouit exēplarem, ita ut singulis conuersantibus tam secularibus quam religiosis, sine reatu se nouerit coaptare. Propterea fratribus suis charus erat, mitis, dulcis, affabilis, & mansuetus, quos uerbo & exemplo in conuersatione sancta sine inuidia præcessit. In scientia uerò scriptura

In monasterio quo di ipsa fundauit, sepeliuntur.

Gorungi uita.

Fit cantor.

Bis Cluniacum missus.

Statura corporis

Morum qualitas

Scripturarū nec doctus multū extitit, nec penitus ignarus, sed pro suo statu sufficiēter eruditus. In scribendis tamen & comportandis ad bibliothecam libris studiosissimus fuit, & multos manu propria rescripsit. Erat enim scriptor optimus. Nouo autem monasterio per S. Vuilhelmum consummato cum illo mortuo congregatio de sancto Aurelio ad ipsum cœnobiū maius sub Gebhardo abbate transfisset, Gerungus prior fratrum, qui apud S. Aurelium remanserant, ab eo constitutus est. Tandem electione & consilio fratrum suorum ad præfatum monasterium, quod cella Pauline usq; in hodiernum diem appellatur, primus abbas ordinatus, & cum alijs monachis huius cœnobiij nostri decem ad institutionē ordinis secundum desiderium S. Paulinæ missus est. Ipsa enim S. Paulina, in eo loco hæreditatis suæ paternæ, ubi Christi militiam assumpsit, & annis multis in conuersatione sanctissima usq; ad mortem continuauit, suis impensis monasterium fundauit ordinis nostri, temporibus Henrici 4. imperatoris, quod monachis Hirsaugiensibus tradidit, & Gerungum prædictum reuerendissimum uirum in primum abbatem cum fratribus accepit. Fuit autem Gerungus, sicut diximus, homo sanctæ conuersationis, & cum ecclesia Romana & Christi uicario benè sensit, multas persecutiones & iniurias à seruis & amicis Henrici Imperatoris 5. patrem suum imitantis & excōmunicati tolerauit. Quicumq; autem huius uiri merita plenius scire desiderat, uitam & gesta S. Paulinæ sæpius dictæ legat. Anno prædicto magna inter Henricū regem & Apostolicum Paschalem controuersia de inuestitura prælatorum exoritur, quæ multorum in ecclesia malorum seminarium fuit. Vnde papa in concilio Trecensi banno suo cōfirmavit, ut nemo inuestituram aut dignitatem ecclesiasticam de manu laicali susciperet, donec quæstio hæc inter eum & regem synodali discussione fuerit terminata. Circa festum natiuitatis sanctæ Marię, summo mane, in Goslariensi aula dormiente, repente tonitruus ueniens parietem qui erat ad caput lecti eius concussit, inde ui fulminis aliquot clauos de clypeo regis excussit, gladiumq; quem ad latus suum rex collocauerat, in acumine ambussit, unde nimio terrore stupefactus, rex foras exiliuit.

Anno Brunonis abbatis 11. qui fuit natiuitatis domitice 1108. fundatum de nouo fuit monasteriū nostri ordinis in diocesi Augustensi, quod Lorch appellatur: & pro sustentatione monachorum, magnificè dotatum per Fridericum ducem Sueuorum patrem Friderici Imperatoris primi. Eodem anno Brunonis abbatis 11. ac domini 1108. cum Episcopus Spirensis olim huius cœnobiij abbas Gebhardus continuis infirmitatum uexaretur doloribus, ita ut ad disponenda negotia ecclesiæ suæ penitus uideretur inutilis, consilio amicorum familiarium usus, statuī episcopatum cum curis omnino deserere, & ad monasterium Hirsaugiense unde abierat redire, ut cum quibus abbas manere uiuus noluit, mortuus saltem perpetuò manere posset. Cumq; iam ordinatis omnibus ad iter necessarijs, uiam de monte S. Michaëlis Ebernsberg dicto, ubi manebat, sedens in uehiculo conficere inciperet, rumor inter Spirenses spargitur, quòd eorum pontifex fugam inire eos que deserere maturasset. Concurrentes ergo in multitudine copiosa, priusquam iter medium perfecisset Episcopus, eum comprehenderunt, orantes, ne se omnino elongaret ab eis, ulterius ne procederet fortiter restiterunt. Econtra rogare multum episcopus, ne propositum eius impedirent cœpit, neque seipsum cum diutina infirmitate eius grauare uoluit. Quumque post multos ad inuicem collatos sermones eum

Scriptor fuit & amator librorum

Prior ad S. Aurelium factus est.

Gerungus sit abbas. Monasterij Cellæ Paulinæ fundatio.

Inter papam & regem oritur discussio.

Fulminis ictus regem teruit.

Monasterij Lorch fundatio.

Gebhardus episcopus Spirensis infirmatur grauiter.

Redire Hirsaugiam uoluit.

abire nullatenus uellent permittere, surgens unus è medio coram omnibus dixit: Nec iustum mihi uidetur nec honestū uiri Spirenses, episcopum nostrum, quem legitime suscepimus, propter infirmitatē à nobis dimittere, & Hirsaugiensis cœnobij monachos cum eius ægritudine contra fraternę charitatis ordinem grauare. Eligamus ergo potius in nostra parœchia locum, eius infirmitati congruum, adhibitisq; ministris paucis & idoneis, uitę illius necessaria quàm diu uixerit ministremus. Vnius uiri consilium placuit omnibus, & data episcopo fide iuramenti, quòd mortuū cū Deo placuerit, ad Hirsaugiam ducerent, quem uiuum ire prohibuissent, eorum uoluntati dedit & ipse consensum. Mansio itaq; infirmitati eius conueniens & satis amœna inter Rheni paludes eligitur, quę usq; in præsentem diem Bruchsal nuncupatur. Ibi ministris idoneis & fidelibus adhibitis episcopum fecerunt consistere, cui omnia quę necessaria fuerant per eosdem ministrabāt. Dehinc eodē in loco persistens tribus duntaxat mensibus, infirmitate nimium ingrauescente mortuus est calend. Martij, anno Domini 1108, indictione 1. cuius corpus ad Hirsaugiē se hoc monasterium à Spirensterio ante sanctorum Petri & Pauli principale altare cum ingenti honore sepelitur. Et hic finis Gebhardi pontificis fuit, qui post S. Vuilhelmum abbatem huic monasterio annis 14. & tribus mēribus præfuit, ac deinde Spirensis ecclesię præsul ordinatus uno duntaxat anno & quatuor mensibus præfedit, cui Bruno qui & Einhardus successit. Hoc ipso anno Ruthardus archiepiscopus Moguntinus desolationem monasterij S. Disiboldi præsulis, in comitatu Spanheimensi, per antecessores suos ante præsentis temporis plures annos miserabiliter spoliati & destructi ægrè ferens, clericos sanctę mansionis iniustos possessores expulit, & nimia uetustate collapsum monasterium in montem transferens denuò fundauit. Erat eo tempore apud Moguntinos in precio Burchardus abbas monasterij S. Iacobi extra muros, uir prudentissimus & regularis disciplinę præcipuus amator. Huic Ruthardus præfatus archiepiscopus monasterium S. Disiboldi cum omnibus attinentijs suis commisit, & abbatem illius primū simul & S. Iacobi ipsum constituit. Qui Burcardus iussu præfati archiepiscopi & impensis pridie calend. Iulij, hoc anno, primum fundamenti lapidem in præscripto monte pro nouo monasterio posuit, acceptisq; de monte S. Iacobi monachis conuentum iuxta regulam sanctissimi patris nostri Benedicti instituit. Iste quoq; Ruthardus archiepiscopus præposituram unam in Rinckaugia ordinis nostri cōstruxit, non longè à Vinicella, in monte qui Bischoffsbergk antiquitùs dicebatur, in honorem S. Baptistę Ioannis, quam abbati monasterij S. Albani martyris Moguntinensis uoluit esse subiectam. Ad hanc præposituram Rudolphus comes Rinckaugiensis & Dancinodis uxor, Ludouico filio eorum consentiente, prædia & redditus non paucos pro animarum suarum remedio tradiderunt. Filius quoq; ipsorum prænominatus Ludouicus contemptis rebus seculi, propter amorem regni cœlorū in eodem loco monachus factus est: & secundum regulam diui patris nostri Benedicti religiosissimè uiuens, usq; ad uitę præsentis terminum, in sancta conuersione perdurauit. In eiusdem monasterij ambitu, iuxta ecclesiam uidelicet, cœnobiolum pro sanctimonialibus præfatus pontifex cōstruxit, in quo Virgines Christo in sancta uirginitate deuotissimè seruientes collocauit: quę unà cum monachis sub unius præpositi, cura constitutę, semper manebant inclusę, mundum cum omnibus pompis suis supernorum intuitu contem-

In Bruchsal mansionem suam accepit.

Gebhardus episcopus moritur.

Monasterij S. Disiboldi fundatio.

Burcardus abbas monasteriorum duorum.

Præpositurę S. Ioannis in Rinckau fundatio.

Comes Rheni.

Ludouicusecomes fit monachus in monasterio S. Ioannis.

Moniales cū monachis erant.

contēnentes. In hoc ipso cœnobio, supradicti comes & comitissa Rinckauia Richolfus & Danckmodis, etiam filiam suam Vuerdtrudem omnipotenti Deo seruituram in perpetuum cum parte hæreditatis suæ obtulerunt. Tandem successor huius Ruthardi archiepiscopi dictam præposituram, sicut dicemus suo loco, in abbatiam sublimauit, anno Domini 1130. indictio ne decimatertia.

Vuerdtrudis maritialis.

Anno Brunonis abbatis 3. qui fuit dominicæ natiuitatis 1109. indictio ne secunda, undecimo calend. Maij obiit S. Anselmus archiepiscopus Cantuariensis, Hirsaugiensium fratrum maximus fautor & amator, de quo longè superius cum B. Vuilhelmo fecimus mentionem. Eodem anno S. etiam Hugo abbas Cluniacensis obiit, 3. calendas Maij, pater & ipse amatorq; Hirsaugiensium integerrimus, cuius uita multis uirtutibus & signis claruit. Eodem quoque anno Ruthardus archiepiscopus Moguntinus obiit, cui Adelbertus cancellarius regis in ordine successit.

S. Anselmus obiit.

S. Hugo obiit.

Adelbertus fit episcopus Moguntinus.

Anno Brunonis abbatis quarto, magna synodus episcoporum & abbatum Romæ celebratur, domino papa præsidente, ubi multa utiliter constituta sunt. Rex uerò Henricus apud Leodium desponsatam sibi Henrici regis Anglorum filiam, nomine Machildem, duxit uxorem, de qua liberos non suscepit. Anno sequenti Romam ueniens, ab Apostolico honorificè quidem susceptus est: sed ubi consedissent, de negocijs ecclesiasticis regalibusq; tractaturi, subitò Romanorum factione tumultus excitatur: & in tantum rex, eorum improbitate angustiat, ut penè iam fugam iniret, nisi Colonienis archiepiscopus Fridericus cum ualida manu succurrisset, & Romanos magna cæde confectos fugere compulisset. Positus igitur uictoria papam abduxit. Postremò tamen in concordia reuersi, Romam iterum redeunt: pacatisq; Romanis papa regem in Imperatorem consecrauit: cui inter communicandum, cum osculo pacis confirmandæ tradidit priuilegium, quod ipse post discessum Imperatoris detestando Præuilegium appellauit, & omnes cum Imperatore sentientes Romæ in synodo centum uiginti quinque episcoporum habita, contra eum excommunicauit: & innouata sunt mala in Ecclesia. Habebat autem in exercitu suo, quum Italiam intraret Henricus Imperator, triginta millia armatorum hominum, præter seruos & alios multos exercitum sine ordine sequentes.

Rex uenit Romam

Rex in imperatorem benedicitur.

Exercitus.

Anno Brunonis abbatis sexto, qui fuit Dominicæ natiuitatis millesimus centesimus duodecimus, contentio inter principes Saxonie & Imperatorem fuit exorta, in qua dux Vuibertus & Siphridus Palatinus comes, gratiam Imperatoris perdiderunt. Et Vuibertus quidem capitur, & Regi offertur. Siphridus autem uulneratus non longè post moritur. Hoc anno comes apparuit. In eadem coniuratione cum Saxonibus contra Imperatorem fuerunt isti principes, Lotharius dux Saxonie, Rudolphus marchio, Vuibertus dux, prædictus Siphridus, comes Palatinus, quem diximus, & Adelbertus archiepiscopus Moguntinus, qui captus propterea ab Imperatore, hoc ipso anno per triennium fermè custodiæ mancipatus fuit.

Coniuratio Saxonum contra Imperatorem.

Adelbertus archiepiscopus Moguntinus.

Eodem anno coniuratio pro libertate, in Colonia facta est.

Anno Brunonis abbatis 7. dominicæ natiuitatis 1113. Gertrudis marchionissa, relicta Henrici comitis de Northeim, cognomento Crafsi corporis, S. Authoris ab archiepiscopo Treuironum Brunone sacras impetrauit reliquias, & cum magno honore in Saxoniam illas transferens, extra muros Brunswicensis in eo loco reposuit, in quo hodie monasterium S. Aegidij confessoris intra muros urbis situm est. Nam quum præfata marchionissa corpus

S. Author à Treueri in Saxoniam transfertur. Monasterium S. Aegidij in Brunswik fundatur.

sancti Authoris in eum locum ferendo portasset, repente stetit immobiliter. Vnde consilio prudentium uirorum accepto nostri ordinis, in eodem loco magnificum construxit, in quo corpus eiusdem sancti reposuit. Hoc monasterium ad instantiam Lotharij ducis Saxoniae postea Imperatoris, qui filiam praefatae marchionissae habuit uxorem, anno Domini 1115 post gloriosam contra Imperatorem habitam uictoriam, per Theodoricum sedis apostolicae legatum, & Reinhardum episcopum Halberstadensem, in honorem S. Aegidij confessoris consecratum est, & ab eo magnifice dotatum. Hoc ipso anno Brunonis 7. obiit Burchardus abbas S. Iacobi Moguntinensis, anno 6 posteaquam abbatiam montis S. Disiboldi confessoris ex imperio Ruthardi archiepiscopi Moguntini regendam suscepit, 3. nonas Martij, cui in monasterio S. Disiboldi successit Adelhunus, uir in omni opere strenuus, & morum honestate praecellens, & praefuit annis 15. Hoc eodem anno S. Bernardus annos natus circiter 22. Cistercium ingressus est cum socijs amplius quam 30. sub Stephano abbate, qui successerat Alberico.

Burchardus abbas
S. Iacobi obiit.

S. Bernardus
Cistercium ingre-
ditur.

Huius uiri sanctissimi Bernardi praeconia laudum, uniuersa fidelium solennitate ecclesiae: cuius uita, miracula & gesta celeberrima, in quinque libellis per Vuilhelmum abbatem S. Theodorici satis luculento sermone conscripta habentur: qui postea Clareuallis primus ordinatus abbas, totum mundum sanctitate & doctrina illuminauit: qui praeter 140 monasteria sui ordinis a se constructa, impensis quidem alienis, maiori tamen ex parte sua industria, directione & sollicitudine, etiam praedicatione sua, innumerabiles ad Christum animas conuertit. Scripsit praeterea multa & praecellens ingenij sui praestantissimi opuscula, quorum titulos in libro de Scriptoribus ecclesiasticis, magna ex parte signauimus.

S. Bernardus
140 monasteria
fundauit.

Anno Brunonis abbatis 8, qui fuit natiuitatis dominicae 1114 Henricus Imperator exercitum grandem mouit contra Colonenses. His ferme temporibus monasterium Lacense nostri ordinis, in finibus Treuerensis diocesis, in honorem B. Mariae semper Virginis & Dei genitricis, ac S. Nicolai episcopi fundatum est, non longe ab Andernach. Henricus enim comes Palatinus Rheni & dominus de Lacu, Adelheide uxore sua consentiente, fundationem ipsius monasterij in praefato loco paterna hereditatis suae incepit anno domini 1093. indictione prima. Quam morte praeventus, priuigno suo Siphrido eiusdem comitatus Palatini omniumque honorum suorum haereditate perficiendam commisit. Quod cum aliquandiu neglexisset, utpote iuuenis, tandem poenitentia ductus perfecit, anno uidelicet Domini 1112 indictione 5. praedictis & redditibus pro sustentatione abbatis & monachorum magnifice dotauit.

Monasterij La-
censis fundatio.

Anno Brunonis abbatis 9. Imperator ad iniuriam Lotharij ducis Saxonum Brunswich occupat & Halberstad deuastat. Contra quem idem dux cum Saxonibus, adiuncto sibi Friderico archiepiscopo & Colonensibus, Friderico quoque Vuestphaliae comite, cum Henrico fratre eius, Hermanno quoque de Caluelage, & Henrico duce de Lympurg, cum Reinhardo episcopo Halberstadeni ad certamen properat, in loco qui dicitur Vuulphesholtz, altera die Scholasticae uirginis: quo die bis certamine commisso, imperator cum suis terga uertit, & Saxones gloriose triumpharunt, in quo praeterea, ex parte Imperatoris comes de Mansfeld cum multitudine hominum maxima cecidit, & ipse imperator uix euasit. Inde Moguntiam digressus ibidem pascha celebrauit, & Adelbertum eiusdem loci archiepiscopum iam triennio captum, coactus per principes ciuibus liberum reddidit.

Imperator a Sa-
xonibus supera-
tur in bello.

Anno

Anno Brunonis abbatis decimo, dominicæ natiuitatis millesimo centesimo decimosexto, in natiuitate Domini, multi pontifices, abbates, & principes, Colonie conueniunt, consilio & autoritate Theodorici cardinalis & apostolicæ sedis legati, cuius fama iam per regnum celebris habebatur, de rebus Ecclesiæ tractaturi. Sed idem cardinalis in itinere moritur, cuius corpus ad Coloniam sepeliendam transfertur,

Adelberus episcopus de captiuitate liberatur. Conuentus principum Colonie.

Hoc anno magna inæqualitas aëris fuit.

Anno Brunonis abbatis undecimo, qui fuit dominicæ natiuitatis millesimus centesimus decimusseptimus, monasterium in Breidenauu ordinis nostri Moguntinensis diocælis, in Hassia fundari cœpit à Vuernero comite, uiro præstantissimo: quod posteaquàm perfecit, anno dehinc tertio magnificè dotauit: abbatemq̃ & fratres, sicut dicemus, ex hoc Hirsaugiensi monasterio impetrauit.

Monasterij Breidenauu fundatio.

Eodem anno, in octaua sancti Ioannis Euangelistæ, terræmotus bis inter diem & noctem, per totum penè orbem terrarum, tam horrendus & terribilis fuit, ut multa ædificia corruerent, & homines sine numero perirent, maximè in Italia: ubi tam periculosus & horribilis fuit, ut diuersas ciuitates, castella & uillas cum hominibus ibi commorantibus subito terræhiatu interirent. Nam & montes scissi sunt, & flumina deglutiente terra penitus exiccata, ita ut qui uellent, pedibus siccis transire potuissent. Padus etiam, unus de quatuor Europæ maioribus fluuijs, de suo loco in altum se erigens, ita in modum fornacis à terra stabat eleuatus, ut inter terram & aquam uia patesceret transeuntibus. Quumq̃ sic diutius aqua penderet in aëre, tandem in semetipsam collisa cum tanto strepitu ab alto dimittitur, ut sonitus illius per multa miliaria audiretur. His horrendis signis per uniuersam Europam diuulgatis, nihil aliud ab omnibus, quàm extremus instare dies credebatur. Ieiunijs autem & orationibus triduanis, per totam Italiam ab omni populo peractis, sententiam Domini mitigare studuerunt.

Terræmotus ædificia subuertit et homines.

Montes scissi sunt.

Mirabilis aquarum eleuatio.

Interea dum hæc indicta ieiunia cum magno timore agerentur, apud Cremonam infantulus in cunis iacens, pannis oblitus, in primam loquendi uocem contra naturam os suum aperuit, & maiori fratri panem postulanti fletibus, matricis suæ escam illi parenti compescendo ambos, dixit: Cessate mortales escas parare, ô mox perituri: ecce sancta Dei genitrix uirgo Maria, ante Christi tribunal, precibusq̃ instantissimis supplicat pro iudicio tremendæ sententiæ, quod mundo propter peccata hominum iudex ipse iustissimus intenderat. Et licet hæc signa terruerint omnes qui uiderunt & audierunt, paucos tamen emendarunt. Multa enim eodem anno mala perpetrata ab hominibus, maximè in Gallia & Germania fuerunt, iniustæ coniurationes, incendia, homicidia, concremationes ecclesiarum, & abstractiones bonorum inibi Deo seruientium. Consurgunt ciues contra ciues, se mutuò spoliunt, bona diripiunt, ciuitates, castella, uillas & domos destruant & incendunt: homines non humano, sed pecudum more dilantant & interimunt. Eclipsis lunæ bis fuit eodem anno, scilicet decimosexto calendas Iulij, & quarto iduum Decembris. Mirabile quoq̃ signum decimosextimo calendis Ianuarij, uarijs permixtum coloribus, apparuit in cælo.

Infans contra naturam loquitur.

Verba infantis.

Homines territi non emendati, peccatis peccata accumulant.

Signum in cælo apparuit.

Anno Brunonis abbatis duodecimo, qui fuit dominicæ natiuitatis millesimus centesimus decimus octauus, Buggo Vuormatiensis ecclesiæ reuerendissimus antistes, qui Epponi successerat, ipsam ecclesiam suam Vuormatiensem pulchro tabulatu lapideo renouatam consecrauit, idibus Iunij, præsentibus ibidem multis episcopis, Brunone Treuerensi, Euerhardo Eistetenli,

Ecclesia Vuormatiensis dedicatur à Bruno episcopo.

stetens, Albuino Mersburgensi, Hartuuicho Misnensi. Eodem anno 15. cal. Februa. obiit Paschalis papa 2. qui fuerat antea ordinis nostri. Cui successit Ioannes, ex monacho Casinensis cœnobij ordinis nostri, diaconus cardinalis & archicancellarius, uir eruditione literarum morumq̄ integritate clarissimus, & Gelasius papa 2. appellatus, præfuit ecclesiæ uno duntaxat anno. Hic primo sub abbate Odrisio monachus fuit cœnobij Casinensis, deinde ab Urbano 2. propter admirabilem scientiam eius & uitæ probitatem, in ecclesia Romana secretarij officium accepit. Postea per Paschalem diaconus cardinalis & cancellarius factus, ad extremum (sicut diximus) papa ordinatus est. Cuno sedis apostolicæ legatus, episcopus Prænestinus, ad regnum Teuthonicorum à Paschali missus à latere, & à Gelasio per episcopum Vinariensem corz oboratus Coloniã uenit, & synodum episcoporum & abbatũ gloriosam ibidem celebrauit. Sub isto uenerabili abbate Brunone, substantia monasterij in temporalibus tam per oblationes fidelium, quàm per prouidam gubernationem, satis admodum creuit. Multi enim uiri nobiles, diuites & potentes in seculo, pro animarũ suarum remedio multa prædia & bona huic monasterio tẽpore illius contulerunt. E quibus Hemma comitissa de Tubingen cum filijs suis Henrico & Hugone, pro se maritoq̄ suo comite Hugone, non parue estimatinis prædium in Eicheniuiler S. Petro & Paulo Hirsaugiensium patronis, in perpetuam tradidit possessionem. Geba quoq̄ comitissa ex Francia Orientali, quæ tãdem pro regni cœlestis amore contẽptis rebus mundi ad sanctæ religionis habitũ se cõuertit, multa prædia, ornamenta, crucem, calicemq̄ & pecunias in summa, notabili huic monasterio sub Brunone abbate contulit, quorum omnium ualor seu precium ad 200. marcas argenti ferme ascendit. Luitgardis etiam soror ipsius Brunonis in auro & argento non parum pro remedio animæ suæ huic cœnobio cõtradidit. Sed & comes Bertholdus de Eberstein, unã cum uxore sua Adelheide, cum filiorum suorum Bertholdi, Euerhardi & Hugonis consensu, quartã partem uillæ Eltingen cum omni iure suo huic monasterio tradiderũt, in præsentia Gotfridi comitis de Caluue, Euerhardi comitis de Helffenstein, Hugonis comitis de Tubingen & Vlderici de Lustenau, Reginbodonis de Tallacker, Maselini de Rupburg, & aliorum comitum plurium sub eodem Brunone uenerabili abbate. Diemarus quoq̄ miles inter principes Orientalis Franciæ nobilis, diues, potens, & famosissimus, in diocesi Herbipolensi, in comitatu Mergintheim, in Rutingen iuxta fluuiũ Tubera mansionem suam habens frequentiore, diuina inspiratione attentus, omnia quæ sui iuris erant, tam in eodem loco Rutingen quàm in alijs, pro remedio animæ suæ parentumq̄ suorum solenni donatione huic monasterio nostro Hirsaugiensi tradidit. Et postremò semetipsum offerens Deo & sanctis Apostolis eius Petro & Paulo, in perpetuum mancipiũ sub Gebhardo abbate habitum monasticum in presenti cœnobio suscepit, & in sancta conuersatione usq̄ ad mortem perseverauit. Facta est autem hæc solennis Diemari militis donatio tempore Gebhardi abbatis, anno Domini 1103. indict. 11. sub Henrico Imperatore 4. in die S. Priscæ uirginis & martyris, in præsentia Ebonis comitis de Mergentheim & aliorum multorum testium. Alius quoq̄ non obscuri generis miles de uilla Merlenheim, nomine Cõradus, in hoc monasterio Hirsaugiensi, sub abbate uenerabili Brunone monachus factus est: qui priusquàm sanctæ conuersationis habitum susciperet, omnia bona sua quæ hæreditario iure possederat, huic monasterio super altare S. Petri & Pauli Apostolorum facta donatione solenni contulit,

Gelasius papa
secundus fuit
ordinis nostri.

Synodus celebra
tur Colonia.

Substantia mona
sterij sub abbate
Brunone satis au
ctã.

Geba comitissa.

Luitgardis.

Bertholdus comes
de Eberstein.

Diemarus miles
fit monachus &
sua dat omnia.

Donatio Diema
ri.

Conradus miles
fit hic monachus
& sua dat.

tradidit, præfente ipfo Brunone abbate, totaq; congregatione cum alijs multis. Huius donationis confirmatio facta est in præfentia Brunonis episcopi Spirensis, Egeberti comitis Spirensis, Stephani fratris ipsius Conradi, & aliorum multorum.

Anno Domini 1109 regnante Imperatore Henrico 5. Hermannus comes de Liningen cum Adela uxore sua, & Diemo comes de Brackfelden, Centum tubas in Rotha & circumiacentibus uillis in episcopatu Augustensi, pro se & omni cognatione sua Deo & beato Petro tradiderunt in ius perpetuum monasterij Hirsaugiensis: ea uidelicet conditione, ut prouidente eiusdem monasterij abbate, seruitium Dei secundum regulam S. Benedicti ibidem institueretur: quod & factum est. Nam in eodem loco monasterium opera & impensis abbatis Hirsaugiensis cum auxilio, in circuitu fidelium constructum est, in quo fratres ex isto cœnobio missi uitam instituerunt regularem, habentes super se præpositum cum ipsis egredientem & ingrediẽtem, abbatiq; Hirsaugiensi cum fratribus suis in omnibus sine medio subiectum. Institutio enim & destitutio præpositi in Rode, ad ius abbatibus Hirsaugiensis semper pertinuit usq; in hodiernum diem.

Tempore eiusdem Brunonis abbatis erat quidã ciuis Spirensis nomine Bebo, uir diues ualde, & fratrum Hirsaugiensium maximus amator, qui pro re medio animæ suæ parentumq; suorum multa huic monasterio bona fecit. Contulit enim diuersis uicibus uel pro fratrum necessitatibus subleuandis, uel pro prædijs comparandis, tam in uita quàm in ultimo decessu huic monasterio, plus in ualore argenti puri, quàm 450. marcas, sicut in libro donationum clarius inueniri potest. Vuilhelmus quoq; de Hirsickeim quædam eiusdem uillæ prædia non paruæ utilitatis, ad altare S. Petri Apostoli in hoc monasterio contulit, in præfentia Brunonis & totius congregationis. Quam donationẽ, ad perpetuam stabilitatem postea in Ingersheim in placito secularium publico, coram abbate Brunone comiteq; Adelberto & alijs multis denuò confirmauit. Comes etiam Fridericus, frater S. Ottonis Bambergensis episcopi, quædam huic monasterio Hirsaugiensi prædia tempore Brunonis abbatis donatione solenni contulit in perpetuum. Ipse quoq; Bruno abbas tẽpore sui regiminis multa bona, prædia, census & redditus per manus fratrum suorum, quibus rerum summa post ipsum erat commissa, pro huius utilitate cœnobij comparauit. Multi etiam comites, nobiles, ciues & uillani, tẽpore eius multa bona huic monasterio contulerunt, quorum nomina in libro donationum cœnobij descripta, causa breuitatis duximus omittenda. Ex his etiam complures & se & sua propter amorem regni cœlestis Hirsaugiensi monasterio contradentes, sanctaq; conuersationis habitum assumentes & monachi facti, usq; ad mortem in obseruantia regulari permanferunt.

Anno Brunonis abbatis 13. qui fuit dominicæ natiuitatis 1119. indictione 12, Drutuinus monachus huius cœnobij Hirsaugiensis ordinatus est primus abbas ad Breitenauu, Moguntinensis diocœlis in Halsa, de cuius fundatione supra dictum est. Venitq; missus ab abbate Brunone ad preces comitis Vuerneri fundatoris cum 12 monachis ad prædictum cœnobium Breitenauu, 15. calend. Decemb. & præfuit annis 14. uir moribus & scientia reuerendus, regularisq; disciplinæ institutor, propagator & conseruator præcipuus, qui multos uerbo & exemplo ad Christi amorem conuertit. Eodem anno Gelasius papa synodũ in Francia celebraturus apud Cluniacum moritur, ibiq; sepultus, cui Otto Viennensis archiepiscopus succedens

Hermannus comes de Liningen. Diemo comes.

Præpositus in Rode fundatio.

Bebo ciuis Spirensis.

Vuilhelmus fraterq; S. Ottonis episcopi & Fridericus dederunt multa prædia.

Abbas Bruno multa comparauit.

Multi se & sua monasterio tradiderunt.

Drutuinus abbas cum 2. monachis ad Breitenauu mittitur.

Gelasius papa obiit Cluniaci.

Calixtus papa,

Imperator exco-
municatur.Ordinis Præmo-
stratenſis inſtitu-
tus.Concordia fit in-
ter papam et Im-
peratorem.Literæ papæ de
concordia factæ.Imperator papæ
reſignat inueſtitu-
ram non regalia.Literæ Impera-
toris quas dedit
papæ.

succedens, & Calixtus ſecundus nūcupatus, ſedit annis ſex. Ipſe in ciuitate Remenſi ad feſtum S. Lucae Euangeliftæ ſynodum celebrans cum epiſcopis & abbatibus Imperatorem excommunicauit. Adelgos archiepiſcopus Magdeburgenſis obiit, cui Rutgerus ſucceſſit. Imperator excommunicatus abſente archiepiſcopo à Coloniſibus honorificè ſuſcipitur. Vnde diuina eis officia per ipſum epiſcopum interdicta ſunt. Conuentus Imperatoris & principum apud Mogūtiā in feſtiuitate S. Petri & Pauli habitus eſt. Eodem anno obiit Osbertus epiſcopus Leodicenſis, cui Fridericus ſucceſſit anno uno & aliquot menſibus.

Anno Brunonis abbatis 14. qui fuit dominicæ natiuitatis 1120. ordo Præmonſtratenſis cœpit in diœceſi Laudinenſi, ſub Bartholomeo epiſcopo, rege Francorum Ludouico, regnante patre Ruperto, uenerandæ ſanctitatis uiro, ipſum cum regula S. Auguſtini cum 13. ſocijs inſtituente circa feſtum Paſchatis, quem Calixtus papa confirmauit. Qui ordo in breui tempore poſtea mirabiliter creſcens, ampliatus eſt. Eodem anno Henricus Imperator Italiam ingreſſus pacem cum Romano Pontifice Calixto reformauit, & ab excommunicationis ſententia abſolutus fuit. Huius autem inter eccleſiam & imperium concordia factæ literas tam papæ quàm Imperatoris huic noſtro operi ad notitiam poſteritatis placuit ut inferamus. Sic itaq; papa Imperatori ſcripſit:

Ego Calixtus epiſcopus, ſeruus ſeruatorū Dei, tibi dilecto filio Henrico, Dei gratia Romanorum Imperatorum Auguſto, concedo electiones epiſcoporum & abbatum Teuthonici regni, qui ad regnum pertinent in præſentia tua fieri, abſq; ſimonia & aliqua uiolentia. Vt ſi qua inter partes diſcordia emerſerit, Metropolitanis & prouincialium conſilio uel iudicio ſaniori parti aſſenſum uel auxilium præbeas. Electus autem regalia per ſceptrum à te percipiat, & quæ ex his iure tibi debet, faciat. Ex alijs uero partibus imperij conſecratus infra ſex menſes regalia per ſceptrum à te percipiat, & quæ ex his iure tibi debet, faciat, exceptis omnibus quæ ad Romanam eccleſiam pertinere noſcuntur. De quibus uero mihi querimoniam feceris & auxilium poſtulaueris, ſecundum officij mei debitum, auxilium tibi præſtabo. Do tibi ueram pacem & omnibus qui in parte tua ſunt uel fuerunt, tempore huius diſcordiæ. His à papa literis Imperator ſuſceptis eiufdem tenoris eidem dedit: In nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis, Ego Henricus Dei gratia Romanorum Imperator Auguſtus, pro amore Dei & ſanctæ Romanæ eccleſiæ & domini papæ Calixti, & pro remedio animæ meæ, dimitto Deo & ſanctis Dei Apoſtolis Petro & Paulo ſanctiſſimæ eccleſiæ catholice, omnem inueſtituram per annulum & baculum: & concedo in omnibus eccleſijs, quæ in regno uel imperio meo ſunt, canonicam fieri electionem & liberam conſecrationem. Poſſeſſiones & regalia B. Petri, quæ à principio huius diſcordiæ uſq; ad hodiernam diem, ſiue tempore patris mei, ſiue etiam meo ablata ſunt, quæ habeo eidem Romanæ eccleſiæ reſtituo: quæ autem non habeo, ut reſtituantur fideliter iuuabo. Poſſeſſiones etiam omnium aliarum eccleſiarum & principum & aliorum tam clericorum quàm laicorum, quæ in guerra iſta amiſſa ſunt, conſilio principum uel iuſticia, quæ habeo reddam, quæ non habeo ut fideliter reddantur iuuabo. Et do ueram pacem domino papæ Calixto ſanctiſſimæ Romanæ eccleſiæ & omnibus qui in parte eius ſunt uel fuerunt. Et in quibus ſanctæ Romanæ eccleſiæ auxilium poſtulauerit à me, fideliter iuuabo: & de quibus fecerit mihi querimoniam, debitam ſibi faciam iuſticiam. Hæc omnia acta ſunt conſenſu & conſilio

Conilio principum, quorum nomina subscripta sunt, Adelbertus archiepiscopus Moguntinus, Fridericus archiepiscopus Coloniensis, H. Ratisponensis episcopus, Otto Bambergensis episcopus, Bruno Spirensis episcopus, H. Augustensis episcopus, Godebaldus Traiectensis episcopus, Vdalricus Constantiensis episcopus, H. Fuldensis abbas, Henricus dux, Fridericus dux, Bruno dux, Dieboldus marchio, Godfridus Palatinus comes, Otto Palatinus comes, Engelbertus marchio, Berengarius comes, Theodoricus comes, & alij complures. Hæc autem concordia post reditum Imperatoris de Italia & constitutiones Burdini Antipapæ, in Germania facta est. Nam papa Calixtus Romam de Apulia reuersus, post discessum Imperatoris Henrici, tres ad eum in Alemaniam cardinales mittit legatos pro pace firmanda inter ipsum & ecclesiam. Qui eum adentes ordinante Deo, pacem (sicut præfati sumus) in publico principum conuentu apud Moguntiam reformauerunt. Iste papa Calixtus inter cætera ingenij sui opuscula scripsit non contemnendæ lectionis libellum de miraculis sancti Iacobi Apostoli, quæ sparsim legerat, uel à fidelibus audierat, cum adhuc esset scholaris, sicut in eodem fatetur. Multa etiam in papatu utiliter constituit, quorum in Decreto Gratiani multa habentur. Eodem anno obiit Diegerus Metensis episcopus. Obiit etiam Fridericus comes Palatinus. Claruit his temporibus Sigebertus monachus Gemblacensis cœnobij ordinis nostri, uir in diuinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis ualde eruditus, cuius eruditio & sapientia magnæ opinionis & famæ in tota Gallia Germaniaq; fuit. Scripsit multa uolumina, quibus se & tunc præsentibus & longè postea futuris utilem fecit. Ex his reperi Historiarum transacti temporis insigne uolumen. De illustribus quoque uiris ordinis nostri librum unum. Vitam sancti Theodoricæ Metensis episcopi heroico carmine descripsit. Vitam quoque Sigeberti regis, Vitam & passionem sanctæ Lucie uirginis, elegiaco uersu composuit. De translatione eiusdem corporis ad ciuitatem Metensem contexuit historiam. Scripsit etiam heroico carmine passionem Thebeorum martyrum. Vitam quoque sancti Guniberti monachi, fundatoris Gemblacensis. Chronicon etiam sui monasterij. Ad Henricum Imperatorem quartum, scripsit libellum contra eos qui calumniabantur missas sacerdotum concubinas habentium. Eiusdem rogatu respondit Treuerensibus de ieiunijs quatuor temporum. Item de scriptoribus famosis libellum breuem quidem, sed non inutilem edidit. In Ecclesiasten quoque heroico uersu triplicem expositionem composuit. Epistolas etiam plures ad diuersos. Sermones, homilias, antiphonas, responsoria, & de diuersis sanctis uaria scripsit. Iste Sigebertus, de suo monasterio ad cœnobium sancti Vincentij Metensis nostri ordinis, propter eruditionem suam euocatus, ibidem publicè monachorum scholæ præfuit aliquandiu. Postea in suum reuocatus cœnobium, omne tempus uitæ suæ in studio literarum discendo, scribendo & docendo consummauit. Rudolphus etiam ordinis nostri, abbas monasterij sancti Trudonis, in diocesi Leodiensi, uir tam in diuinis scripturis, quàm in secularibus literis egregiè doctus, carmine & prosa exercitatus, his temporibus inter alia ingenij sui monumenta scripsit contra Simoniacos insigne uolumen, quod in septem libros distinxit. Chronicon etiam breue rerum gestarum transacti temporis compilauit, Sed & alia complura scripsisse dicitur, quæ necdum uisidimus.

Nomina principum qui huic compositioni interfuerant.

Concordia papæ et Imperatoris Moguntie facta.

Calixtus.

Sigebertus.

Sensit contra sententiã Gregorij.

Scholæ monachorum Sigebertus præfuit.

Rudolphus S. Trudonis.

Vuernerus funda-
tor Breitenauu
obijt.

Monasterij re in
Oesborch funda-
tio.

Cœnobij monia-
lium ibidem.

Bruno abbas mo-
riur.

Laudes eius.

Humilitatis &
simplicitatis ana-
tor.

Numquam uisus
ociosus.

In scientia spiri-
tuali sapientissi-
mus fuit.

Anno Brunonis decimoquinto currente, qui fuit dominicæ natiuitatis millesimus centesimus uigesimus primus, Vuernerus comes, primus fundator & dotator monasterij in Breitenauu obijt, uir per omnia Deo deuotus. Obijt etiam Fridericus Leodiensis episcopus, pro quo Adelbero frater Godfridi ducis constituitur. Eodem quoque anno Gedebaldus Traiectensis episcopus, monasterium ordinis nostri non longè à ciuitate ipsa Traiectensi in palustri solitudine fundauit, in honore sancti Laurentij martyris, quod usque in præsentem diem in Oesborch dicitur, in quo abbatem & monachos constituit, quibus necessaria cœpiose prouidit. Fertur quòd maxima in eo loco congregatio monachorum fuerit, qui in tanta districtione monasticæ conuersationis uixerunt, ut ipse locus multo postea tempore ab incolis terræ, Carcer religionis diceretur, & esset. Qui enim in alijs cœnobijs emendari non poterant, illuc ad agendam pœnitentiam mittebantur. Monasterium quoque monacharum siue monialium, cœnobio præfato uirorum coniunxit, in quo multas Christo seruientes uirgines collocauit, quibus etiam de necessarijs prouidit.

Eodem anno dominicæ natiuitatis prædicto, millesimo centesimo uigesimo primo, indictione decimaquarta, Bruno huius cœnobij uenerabilis abbas, post multos in sancta religione labores habitos, senioq; grauatus infirmari cœpit, qui toto Christum desiderio concupiscens, tandem ex hac miseria feliciter migrauit.

Isto anno decimo, calendis Aprilis, assumpti regiminis decimoquarto anno completo, cum mensibus tribus & diebus uigintiduobus, sepultus in ecclesia sancti Petri & Pauli, ante altare sancti Laurentij martyris, uir certè memoria dignus, & perpetua laude apud posteritatem celebrandus: quippe totius uirtutis, religionis & sanctitatis exemplar fuit, & norma recti, qui ex eo die, quo sanctæ conuersationis habitum in præsentem cœnobio semel assumpsit, semper in anteriora proficiens retrò non aspexit. In oratione fuit continuus, in oblatione corporis & sanguinis Domini ei quotidianus. Ex eo nanque tempore, quo canonicatum suum in ecclesia Spirense cum alijs honoribus & multis diuitijs pro Dei amore contempsit, & monachus esse cœpit, ita se totum ad interiora contulit, ita mundi curas & negotia uniuersa contempsit, in tantæque humilitate & simplicitate seipsum propter Dominum nostrum Iesum Christum depressit, ut à nescientibus ipsum omnium simplicissimus esse uideretur. Nemo deinceps ociosum illum uidit unquam, sed mentali exercitio spiritus semper occupatus, aut in oratione feruebat cum lachrymis, aut in lectione diuinarum scripturarum erat intentus, aut meditatione, aut contemplatione sursum ad Deum eleuatus. Et quia uiri sapientis, Tranquillam & uacuam curis sapientia mentem imbuit, & placidi pectoris hospes erit. Idcirco requieuit super eum spiritus sapientie salutaris, quo animus eius mirabiliter illustrante, inter doctissimos etiam doctior apparuit: & in his maximè quæ ad rationem salutis, ad discretionem uirtutum & institutionem monasticæ conuersationis pertinebant, tam propriè, tam concinnè, tamq; ornatè loqui & persuadere, non solum fratribus & subditis suis, sed etiam alienis, tam religiosis, quam secularibus, ita ut quicumque audiissent, in sermone eius uehementer obstupe-

obstupefcerent. Vnde per dulcissimas admonitiones eius, multi uiri nobiles & diuites milites, canonici, & in seculo multum honorati, ad contemptum mundi perducti sunt, qui habitum sanctę conuersationis sub eius magisterio in presenti cœnobio susceperunt. Totus siquidem erat internus, ardens in amore diuino, plenus charitate, deuotione & pietate: unde quoties in eum irruente spiritu Domini ad proferendum uerbum, exhortationis auditoribus suis os aperuit, non humana, sed diuina uerba loqui uidebatur. Sepultus ergo ante altare beati Laurentij (sicut diximus) per annos trecentos triginta nouem, sub terra iacuit, & tandem exhumatus cæcum illuminauit.

Efficax in persuadendo fuit.

Anno namq; dominicę natiuitatis millesimo quadringentesimo sexagesimo, indictione 8.3. calendas Septembris, cū mortuo abbate Vuolframo dicto Meiser, sepultura ei in eo pareretur loco, ubi corpus D. Brunonis abbatis præfati, cum inscriptione nominis (ut consuetudo habet) in lapide superposito iacebat humatum, & monumentum eius propter loci angustiam casu tangentes à latere pro parte aperiri cœpisset, tanta mox suauissimi odoris fragrantia erupit, ut omnes qui circumstabant pauore simul & admiratione perculsi, penē extra se rapti putarentur. Vix autem sibi persuadentes audendum, ut tamen causam huius miraculi perciperent, tumulum ipsū D. Brunonis altius fodientes aperiunt, & unde processerat tam suauissimus odor iam cernentes, uirum sanctum quasi integrum iacentem in sarcophago cognoscūt. Quidam uerò de circumstantibus monachis experiri uolens incorruptionem quę apparebat, sacrum corpus leniter cum baculo tetigit, & mox aère subintrante usq; ad ossa, resolutum in cineres fuit. Dum hæc agerentur, interea casu contigit hominem quendam pauperem, cæcum & claudum adesse in ecclesia, qui suauitate odoris prouocatus cœpit interrogare, unde tanta fragrantia procederet, quid uel significaret. Responsum est illi à circumstantibus illic monachis, hunc odorē suauissimum ex tumulo cuiusdam abbatis ibi ante multos annos sepulti, iamq; exhumati procedere, & sanctitatis eius merita significare. Audiens autem nomen sanctitatis rogauit, se duci ad tumulum, ubi flexis genibus orans D. Brunonis auxilium cū ingenti deuotione inuocauit, & mox cernentibus & stupentibus cunctis qui aderant, uisum & gressum simul perfectissimē recepit. Glorificantes ergo Deum in sanctis suis mirabilem, omnium campanarum sonitus increpuit, factumq; est miraculum hoc in omni circa regione percelebre, & diuini Brunonis merita in ore omnium, laudibus ad astra ferebantur.

Odor suauissimus de sepulchro eius erupit.

Corpus ad tactū resolutum.

DE VOLMARO HUIVS MONASTERII AB=
bate decimoquinto, qui præfuit annis trigintaquinque, mensibus decem, & de gestis eius, illiusq; temporis.

Mortuo igitur uenerabili abbate Brunone, sicut dictum est, atque sepulto, mœror non paruus inter fratres de amissione boni pastoris exortus est, quippe qui eos in omni religione & sanctitate, uerbo & exemplo præcedens, se cunctis fecerat amabilem. Sed ne diu oues sine pastore plorantes, contingeret moribus patere luporum, tertio post obitum Brunonis die, fratres ad instituendum nouum super se pastorem conuenientes in unum, inuocatoq; (ut moris est) spiritus sancti auxilio, Volmarum, unum ex suis uenerabilem & sapientissimum mona-

Volmarus.

Moguntia consecratur ab archiepiscopo Adelberto.

Vita Volmari.

Corporis dispositio.

Maturus fuit.

Morum qualitas.

Sapientia præditus.

Eloquentissimus suo tempore fuit.

Utilem se pastorem exhibuit.

Hostis viciorum.

Amabatur à fratribus propter religionem.

chum, unanimiter in abbatem elegerunt, anno Domini millesimo centesimo uigesimo primo, indictione decimaquarta, septimo calend. Aprilis, qui ex humilitate mentis suæ diu reluctatus est, clamans se indignum & penitus insufficientem ad tale gerendum officium, in quo plus periculi metendum semper assumentem, quam honoris. Acquiescens tandem precibus fratrum, iniunctum sibi onus cum omni humilitate assumpsit, moxq; decimo dehinc die, hoc est, pridie nonas Aprilis, in festiuitate sancti Ambrosii, Moguntia in monasterio sancti Albani, ab Adelberto archiepiscopo Moguntino munus consecrationis in conspectu multorum abbatum & clericorum solenniter accepit. Ordinatus autem in abbatem, diuina proculdubio prouidentia & ordinatione præfuit huic monasterio strenue annis 35. & mensibus decem. Fuit autem in Sueuia liberiori genere natus, qui ab ineunte ætate sua, studio literarum operam dedit, & satis tam in secularibus literis quam in diuinis scripturis doctus euasit. Natura enim consequutus ingenium bonum & docile, ad quælibet discenda idoneus uidebatur. Factus deinde monachus, in conspectu fratrum suorum sine reprehensione incessit, regulæ sanctissimi patris nostri Benedicti ac paternarum traditionum amator studiosus & cultor. Proceræ staturæ fuit, & quantum ad rationem dispositionemq; corporis exteriorem pertinet, quandam maiestatem animi in interioribus latitantem, exterior quoq; habitus corporis præ se ferre uidebatur. In omnibus dictis & factis suis maturus existens, quandam seueritatem animi præferbat, ita ut non solum religiosi, uerum etiam secularibus quibusq; reuerendus & metuendus appareret. Omnem leuitatem & dissolutionem tam mentis quam corporis detestabatur, semper firmus, stabilis, & in sua conuersatione æqualis, nulloq; unquam tempore mutatus ad laxiora uisus est. In moribus enim suis ita compositus, ita maturus, ita religiosus semper esse consueuit, ut in eius præsentia homines etiam dissoluti & alioquin leuissimi, quasi quodam numine intus uiolenter prohibente, non nisi honestatem & maturitatem potuerint exhibere. Iocundus interdum, dissolutus nunquam esse solebat: ipsamq; hilaritatem solita grauitate moderari consueuit, ut ridenti cum sancto Iob, risum nemo crederet. Magna quoq; sapientia præditus fuit, & non tantum in his quæ ad rationem monastici status pertinebant, sed in omnibus quoq; negotijs mundanis adeò circumspèctus & intelligens fuit, ut omnium sapientum iudicio prudentissimus iudicaretur. Natura etiam simul & arte facundus erat, & tam Latino quam patrio sermone peritissimus: tantaq; in utroque eloquentia clarus, ut similem suo tẽpore inter Sueuos non habuerit. Quicquid dicere uoluisset, tam propriè, tam ornate, tamq; concinnè dicebat, ut persuadens ad omnia, animos auditorum habere in sua potestate uideretur. Mox autem ut ordinatus in abbatem fuit, omni se studio fratribus pastorem utilem exhibere curauit, & non solum uerbis in exhortando quod egregiè poterat, sed etiam moribus præcedendo, quod pauci faciunt, oues sibi commissas ad uitæ pascua sedulo perduxit. Viciorum hostis acerrimus fuit, delinquentesq; subditos mox sine acceptione personarum secundum tenorem sanctæ regulæ correxit. Vnde summo studio circa disciplinam monasticam tam ad se quam ad subditos omni tempore fuit sollicitus, quos per bonum exemplum præcessit continuè: & ut sequerentur, pastoralis autoritate indefinenter urgebat.

Videntes autem fratres, quibus inerat amor disciplinæ regularis, zelum, studium,

studium, diligentiam & irreprehensibilem conuersationem abbatis Volmari, magno illum amore colebant, cooperatores se illi in omnibus cum hilaritate maxima exhibentes. Cum ergo per sollicitudinem abbatis & fratrum regularis disciplinae feruor, in praesenti monasterio per gratiam Dei notabiliter augetetur, benedixit eis omnipotens Deus, & per oblationes fidelium temporalis substantia multipliciter augmentata est. Multi enim principes, nobiles & diuites tempore huius Volmari abbatis, multa huic coenobio propter sanctam conuersationem fratrum donaria contulerunt. E quibus ut paucos recenseamus, Vda soror Godfridi comitis Palatini non paruae utilitatis praedia S. Petro & Paulo in Hirsaugiensi monasterio contulit, quae tamen ipse Godfridus uiolenter ad se trahens & fructum eorum quam diu uixit percipiens, quum iam moriturus esset, in manus Vuolfraami de Vuinsberg restituenda monasterio Hirsaugiensi coram multis resignauit. Deinde paruo transactio tempore Vuelpho genero ipsius Godfridi comitis non solum ablata restituit, sed etiam de suis multo maiora coniunxit, quae omnia nominatim in libro donationum expressa continentur. Hildebrandus etiam de Burbiltingen quaedam huic monasterio praedia contulit pro remedio animae suae, spem gerens non modicam in orationibus fratrum Hirsaugiensium. Alius item clericus quidam nomine Euerhardus, nobili prosapia ortus, multa praedia & bona huic monasterio tempore Volmari abbatis contulit, seque in orationes fratrum humiliter commendauit. Sed & Henricus Decanus ecclesiae Vuormatensis uir diues & deuotus, magno fratres Hirsaugienses prosequens amore, multa huic monasterio bona tam in ornamentis quam in pecunijs contulit, seque in orationibus fratrum commendauit. Alij quoque multi, multa S. Apostolis Petro & Paulo fratribusque Hirsaugiensibus sub Volmaro pro Dei honore contulerunt, quorum nimis taediosum & legibus historiae penitus contrarium foret, nomina per singulos recensere. Nec solum de uicino, & in Sueviae finibus comorantes homines beneficia sua impenderunt Hirsaugiensibus, sed etiam ex locis ab Hirsaugia remotissimis, neglectis monasterijs sibi uicinis, dona, munera & praedia in uarijs locis tam sub abbate Vuolmaro, quam sub diuersis alijs, monasterio huic mirabili deuotione successi tradiderunt. Nam & mulier quaedam in ciuitate Colonienfi fama sanctitatis monachorum Hirsaugiensium incitata, nomine Liberadis, domum quam habebat in Colonia magni precij & aestimationis, coram ciuibus & consularibus Hirsaugiensibus pro remedio animae suae tradidit in perpetuum possidendam. Ipse quoque Volmarus abbas cum esset uir prudens & tam in secularibus negotijs quam in spiritualibus actionibus expertissimus, multa praedia, bona, census, & redditus per suam industriam comparando ad utilitatem fratrum conquisiuit. Vnde res monasterij sub eius regimine, largiente Domino satis ampliatae sunt, & fratres famulantes Christo merito & numero creuerunt. Magna enim industria utebatur, & tam diligenter omnia curabat, ut si studium eius ad spiritualia exercitia uidisses, nullam ei curam temporalium rerum omnino credidisses. Rursus si laborem & curam illius quam in procurandis disponendisque rebus temporalibus pro fratrum quiete impendebat, attendisses, omnino putasses impossibile aliquam illum sollicitudine exercitiorum spiritualium habere potuisse. Ita enim sicut de Aioth prouerbiu dicit, Ambidexter erat, ut alteri sine alterius detrimento rationaliter posset intendere. Anno eius primo completo qui fuit dominicae natiuitatis millesimus ceteresimus uigesimus secundus, papa Calixtus 2. Laepertu

Amabatur a fratribus propter religiosem.

Multi multa huic monasterio contulerunt.

Vda soror comitis palatini.

Vuelpho dicit.

Hildebrandus.

Euerhardus clericus nobilis.

Ex longinquo donationes sunt Hirsaugiensibus.

Colonie domus datur Hirsaug.

In utroque statu industrius fuit.

episcopum Hostiensem legatum misit in Germaniam, qui absoluit omnes ab excommunicatione generali. Cuno episcopus Argentinenſis eodem anno deponitur, cui alius nomine Bruno succedit. Gebhardus episcopus Herbipolenſis constituitur. Eodem anno Fridericus archiepiscopus Coloniensis castellum Imperatoris, nomine Carpena, Coloniensibus auxilium ferentibus, obsedit, cepit & destruxit. Claruit his temporibus Hugo, ex abbate S. Germani ordinis nostri episcopus Autisiodorensis, nepos S. Hugonis abbatis Cluniacensis, uir scientia & moribus insignis, & æterna memoria apud posteritatem celebrandus, qui ordinem Cisterciensem eo tempore nouum ualde dilexit, & pro sua facultate multa bona eidem fecit in sua diocesi, necessariaque ministravit. Anno Volmari abbatis 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1125. monasterij ordinis nostri in Odenheim Spirensis diocesis fundatio, per Brunonem archiepiscopum Treuerensem & fratrem eius Popponem comitem de Bretheim (sicut supra diximus) consummata est, ubi facta solenni dotatione & confirmatione ab Imperatore Henrico quinto, monachi introducti sunt, numero duodecim, missi ex hoc monasterio Hirsaugiensi, ad instantiam archiepiscopi & comitis præfatorum, quibus primus abbas prælatus est Euerhardus huius cœnobij Hirsaugiensis monachus, uir uita & conuersatione præclarus, qui tam in spiritualibus quam in temporalibus satis expertus & utilis fuit. Hoc monasterium ante hoc ferme triennium, ab ordine, monachis cum abbate apostatantibus in ecclesiam secularem deformatum est: quod quomodo acciderit, suo tempore dicemus. Hoc ipso anno Bruno episcopus Spirensis moritur, & in monasterio Limpurgensi ante gradus presbyterij sepelitur, de quo Rupertus abbas Limpurgensis mirabiles uisiones conscribit, dicens eum fuisse excommunicatum, se grauem sententiam apud internum iudicem incidisse, propterea quod eum in ecclesiam sepeliri permisit, uixque per intercessionem sanctorum mortis periculum euasisse. Eodem anno seruo Dei Norberto ad quærendas sanctorum reliquias Coloniæ ueniente, & suis indicio ieiunio & orationi instantibus, una de numero undecim milium uirginum ei apprensus, nomen & locum ubi iacebat, insinuat, quæ in crastino solenniter leuata, cum alijs sanctorum reliquijs ad monasterium Præmonstratense translata est. Sequenti uero die apud S. Geronem Coloniæ pernoctans, mane factus, in medio ecclesiæ, ubi nullum signum sepulturæ apparuit, effodi iussit, & corpus eiusdem S. Gereonis integrum præter partem capitis inuenit, quod cum ingenti populæ lætitiæ de terra leuatum est, & pars uiro Dei inde donata.

Anno Volmari abbatis 3. qui fuit Dominicæ natiuitatis 1124. indictione 2. Meginhardus cum uxore sua Mechtilde, & Rudolphus cum uxore sua Richarde, comites de Spanheim, ecclesiam suam in monasterium consecrarunt in honore sancti Martini episcopi, per ministerium Adelberti archiepiscopi Moguntini, factaque donatione ac dotatione solenni, in præsentia ipsius archiepiscopi, Buggonis quoque archiepiscopi Vuormatiensis, Volberti abbatis sancti Albani, Vuerenboldi abbatis sancti Iacobi, Adelhum abbatis sancti Disiboldi, & aliorum complurium prælatorum, comitum atque nobilium, monachi ordinis sancti Benedicti ibidem inthronizati sunt, 12 numero de monasterio S. Iacobi Moguntinensis & S. Albani assumpti. Primus abbas nomine Bernhelmus de præfato cœnobio S. Albani Mogunt. uenit & annis 27. monasterio præfedit, uir scientia literarum & uitæ merito præclarus. Acta sunt hæc anno præscripto sub Henrico 5. Imperatore

Hugo, ex abbate
episcopus Autisiodorensis.

Odenheim cœno-
bij fundatio.

Bruno obiit.

Norbertus Colo-
niæ reliquias in-
uenit plures.

Corpus S. Ge-
reonis reperitur.

Monasterij in
Spanheim funda-
tio.

Imperatore autem 4. Calixto papa 2 præfulante. 7. iduum Iunij. Eodem die Bernhelmus abbas est constitutus ad istam abbatiam meam in Spanheim, & 8. dehinc calend. Iulij, quæ fuit natiuitas B. Ioannis Baptistæ, ab eodem archiepiscopo Moguntia in monasterio S. Albani, in præsentia quatuor abbatũ, uidelicet S. Albani, S. Iacobi, S. Disiboldi & Blidenstadenlis ac multorum prælatorum nobiliumq; munus consecrationis accepit. Eodem anno moritur Bruno Treuirorum archiepiscopus, fundator monasterij Odenheimensis, in maiori ecclesia Treuerensi sepultus. Cui Gotfridus decanus eiusdem ecclesiæ successit. Magnæ molis grando hoc eodem anno cecidit 9. calēdas Augusti. Eclipsis solis facta est 3. idus Augusti. Magna fames, & hyems asperrima fuit. His etiam temporibus monasterium ordinis nostri in Saxonia in diocesi Halberstadenli nomine Ballenstetten fundatum est, post mortem uidelicet comitis eiusdem loci, & monachi cum abbate ibidē inthronizati sunt, donatione sufficēte prouisi. Circa hæc tempora claruit Rupertus monachus Tuiciēsis nostri ordinis, in opposito Colonię Agripping, abbas scientia & sanctitate clarissimus. Qui cum adhuc monachus esset in cœnobio S. Laurentij in Oesbrog prope Traiectum, ætate iuuenis maximum scripturis diuinis studium impendens, propter ingenij tarditatem parum discendo profecit. Vnde per orationes instantissimas à matre gratiæ uirgine Maria scientiam scripturarum quam ingenium negauerat, postulauit, qua manifestè sibi in quadam nocte in uisione Dei apparente ac gratiam promittente, tantam in omni scriptura scientiam consecutus est, ut similem suo tempore non habuerit. Nam propter incomparabilem scientiæ maiestatem & uitæ sanctitatem Fridericus archiepiscopus Coloniensis eum de præfato monasterio extractum, in abbatem Tuiciensis cœnobij, licet renitentem, ordinauit. Scripsit autem multa præclara opuscula, quibus ingenium suum exercitans, nomen suum immortale posteris commendauit. Horum quæ ad notitiam nostram peruenerunt, in libro de Scriptoribus ecclesiasticis nomina titulosq; iamdudum posuimus. Multis denique in uita miraculis claruit, de quibus alibi scripsimus. Rupertus quoq; abbas monasterij Limpurgensis nostri ordinis in diocesi Spirensi, de quo supra diximus, uir tam in diuinis scripturis quàm in secularibus literis egregiè doctus, qui philosophiæ multo tempore apud Gallos Parisienses operam dedit, & satis eruditus euasit. Reuersus tandem ad patriam suam, hoc est, ciuitatem Vuormatiensem, secularem philosophiam commutauit in diuinam, factusq; monachus in præfato cœnobio Limpurgensi ac deinde abbas, tanta districtione, ieiunio & abstinentia conuersationem tam sibi quàm monachis suis præter morem eatenus in eodem monasterio obseruari consuetum his temporibus indixit, ut aliqui ex monachis licet numero pauciores de cœnobio fugerent, & Arnoldum episcopum Spirensis, qui Brunoni successerat accedentes, grauem illi persecutionem suscitarent. Introduxit enim eum uiuendi modum abbas, ut non solum à carnibus omnino secundum regulam sanctissimi patris nostri Benedicti abstinerent, uerum etiam à piscibus, ouis, lacticiinijsq; & omnibus generaliter, quæ uel uixerunt unquam aut uiuere potuissent, solis leguminibus, pisces & fabis, exemplo ueterum sanctorum patrum, tam in eremo, quàm in cœnobijs quondam uictitantium contenti. Vinum extra infirmitatem, sicut de S. Martino & monachis eius legimus, non bibebant. Hunc uiuendi modum Arnoldus episcopus Spirensis coadiuuato secularium hominum consilio, ad delationem fugitiuorum monachorum iudicans superstitionem Rupertum abba

Bernhelmus consecratur in abbatem.

Bruno archiepiscopus Treuerensis obiit.

Monasterij Ballenstet fundatio.

Rupertus abbas Tuiciensis uir doctissimus.

Miraculum.

Multa conscripsit uolumina. Miraculis claruit Rupertus abbas Limpurgensis.

Singularem obseruantie modum Limpurgensis suis instituit.

A carnibus, piscibus, ouis, lacticiinijs & uino abstinebant.

tem ad sui præsentiam citauit. Quo cõparente unà cum potioribus de conuentu monachis in ciuitate Spiren̄i coram Arnolde episcopo, alijsq̄ prælati multo, & clericis diuersi ordinis uiris, episcopus cunctis audientibus dixit ad abbatem: Cuius autoritate uel licentiã communitus es abbas, ut sine nostro consensu in parœchia nostra, cui auctore Deo præsidemus, uitam cœnobicam à sanctis patribus discreta moderatione institutã, & tam ab ipsis quàm eorum successoribus sine alicuius reprehensione legitima usque ad nos laudabiliter obseruatam, noua quadam superstitione audeas imutare, interdicens hominibus usum earum rerum, quas nullus sanctorum unquam legitur prohibuisse? Neq̄ enim te maiorem existimare debebis sancto legislatore tuo Benedicto, qui in regula quam & tu professus es, interdicto carniũ edulio monachis, pisces, oua, lacticia, & uinum non uetuit. Tu ergo qua temeritate monachis illa præsumis interdicere, quæ S. uinum legitimus permisisse? Ad hæc uir Domini Rupertus cum humilitate intrepidus respondit: Autoritate & licentiã omnipotentis Dei & totius curiæ cœlestis crapulam, delicias & ciborũ uoluptatem & uini usum, mihi & monachis meis, qui propositum meum sua sponte pro Dei amore sequuntur interdixi, sciens abstinentiam Deo placere, & monasticam præcipuè ornare institutionem. Et tu domine episcope, qui me hoc quadam noua superstitione præsumpsisse existimas, & mihi & sanctis Dei patribus nostris, qui quondam in eremo simul & in cœnobijs, pro amore cœlestis regni maiori se, quàm nos abstinentia macerantes, etiam à leguminibus, quæ nos permittimus, abstinerunt, pane cum aqua & modico sale contenti: quantum iniuriam irroges, omnes etiam mediocriter sapientes intelligunt. Si episcopus es, si bonus pastor animarum, si Dei amator, quod omnino esse debebis, non prohibere subditorum suorum parsimoniam, uoluntariè pro Dei amore susceptam, sed eam potius condignis fauoribus prosequi, & oues tibi commissas non ad laxiora, sed ad ardua magis cohortari. Cur in nobis reprehendis, in quo tu nos ut pastor oues præcedere omni tempore debuisti? Abstinentiã nostro diuino imperio pro nostris peccatis uoluntariè assumptam, tu magis temerè quàm sapienter supersticiosam & nouam appellasti, quæ & diuinis scripturis est consona, sanctorumq̄ patrum longè ante nos autoritate confirmata. Vt ergo more scholasticorum rem omnem breuiter concludam: iste uiuendi modus cum abstinentia, quem Deo iubente assumpsimus, ego & fratres mei pro amore regni cœlestis, aut bonus est aut malus. Alterum duorum necessariò est uerum. Si bonus est, nullatenus est prohibendus, præsertim cum uolentibus nobis eius obseruantia nec impossibilis fit, nec onerosa, uideaturq̄ multis in locis sacris scripturis non parum commendata. Si uerò malus est, quare tunc in Daniele commendatur cum socijs suis, qui cibarijs regalibus spretis, leguminibus amore paternæ traditionis uescebantur. Si inquam malus & reprehensibilis est iste modus abstinentiæ, quare etiam sancta mater ecclesia catholica cum in sanctis patribus Antonio, Paulo, Macario, Arsenio, Mose, Bambone, Onuffrio, cæterisq̄ multis tantopere commendat? An uitam sancti Martini Turonensis episcopi, sanctorumq̄ monachorum in cœnobio cum ipso istam conuersationem & abstinentiã quam tu reprehendis nobis peccatoribus, multo strictius, quàm nos, suo tempore obseruantium, quam omnis ecclesia Christiana laudibus concelebrat, tu solus supersticiosam nouamq̄ & regulæ monasticæ contrariam dicere & reprehendere præsumis? Memento precor episcopum te esse, animarumq̄ Christi sanguine redemptarum ordinatum

Accusatio episcopi contra abbatem

Responsio abbatis.

Exempla introducta ueterum.

Episcopis similitas suis pulchre.

Argumentatio facta astuta.

Exemplis ueterum probat.

S. Martinus episcopus.

In episcopũ ipsũ acris admonitio.

ordinatum pastorem, & si tu abstinentiam, qua nos ut perfectior ordine
 procedere debueras, aut non uales, aut certe contemnis assumere, noli nos
 temere contra Dei uoluntatem ab eius obseruantia prohibere. Nam si om-
 nino nobis hunc uiuendi modum interdiceret pergas, nos tamen Deo po-
 tius obediendum quam hominibus, non ignoramus. His dictis siluit. Mira-
 bantur autem omnes super responsis illius, & quod episcopum amatorem
 & defensorem epularum tam facete reprehenderit, tacite collaudabant.

Arnoldus uero episcopus prudenti argumentatione abbatis in semetipso
 confusus, iratus est, sed iram propter circumstantes dissimulans, iterum di-
 xit ei: Diuinitatis pro hac tua nouitate allegas imperium: si Deus tibi prece-
 pit, ostende mandatum. Mox ergo de sinu extraxit libellum, continentem
 seriem cuiusdam reuelationis diuinitus sibi facte, in qua & multa & miran-
 da huius abstinentiae praeconia habebantur. Lecto autem publice coram
 omnibus libello, uiri sapientes & qui Deum amabant, coeperunt timere: ut-
 pote qui Rupertum semper nouerant uirum religiosum ac Deum timen-
 tem, & propterea diuinis illum reuelationibus indignum non credebant.

Rursus ad abbatem dixit episcopus: Contra diuinam uoluntatem nihil
 sciens intendimus ordinare, sed tuis reuelationibus non probatis fidem
 adhibere cito nec possumus nec debemus, dicente scriptura: Qui cito credit,
 leuis corde est. Et sanctus Apostolus Paulus, Probate (inquit) spiritus, si ex
 Deo sint. Quod ergo das signum, ut reuelationes istas tuas, non fictas, non
 falsas, sed a Deo immixtas credere debeamus? Cui abbas respondit: Non sum
 propheta, ut in conspectu tuo mortuos resuscitem, aut ignem de caelo de-
 scendere faciam, sed in hac parte sum missus a Deo & sanctis eius, ut tibi man-
 datum summæ maiestatis patris & filij & Spiritus sancti annunciem. Si
 audieris me, & emendaueris quæ tibi Dominus precepit, bene res acta est,
 & tu animam tuam liberaasti. Si uero non credideris, dominus qui misit me,
 ipse iudicabit te, & radicem tuam amputabit de terra uiuentium, breuiter ui-
 ues tempore. Hoc erit tibi signum. Verum tamen paratus sum, quale de-
 creueris subire iudicium, ut eorum quæ dixi capias experimentum. Consi-
 lio igitur uirorum praesentium habito episcopus, probationem reuelatio-
 num suarum abbati sub praecceptione dominici corporis & sanguinis indixit.

Itaque missarum celebratione ab episcopo in conspectu omnium peracta, cor-
 pus Domini nostri Iesu Christi abbati praebens in manum, antequam illud
 sumeret sic iurare praecipit: Ego Rupertus Dei gratia Limpurgensis eccle-
 siae abbas, dico, affirmo, & iuro coram omnipotente Deo, omnibus sanctis
 eius & uobis domine episcope Arnolde, in animam meam super hoc cor-
 pus & sanguinem domini nostri Iesu Christi uerum, quod natum est ex uir-
 gine Maria, passum & immolatum in ara crucis pro nobis, quod reuelationes
 istae quas scripsi in parte & in toto, non sunt fictae, non falsae, non phanta-
 sticae, non diabolicæ, non excogitatae ab homine, non deceptoriae, neque per
 humanam industriam adinuentæ, sed mihi diuinitus reuelatae, uerae, sobriae,
 angelicae & diuinæ: sic me Deus, & hoc corpus Domini nostri Iesu Chri-
 sti, quod in manibus meis teneo, nunc & in extrema hora mortis meae, ac
 nouissimo die iudicij adiuuet, saluet & suscipiat. Et si aliter est quam dixi &
 iuraui, tunc hoc Domini nostri Iesu Christi uenerabile corpus non pertran-
 seat guttur meum, sed hæreat in faucibus meis, strangulet me, suffocet
 me, ac interficiat me statim in momento: & non sit mihi locus in caelo cum
 electis Dei, sed sit mihi portio cum Dathan & Abiron in inferno & Iuda
 traditore, cum Herode & Pilato, qui Dominum crucifixerunt, & cum dia-
 bolo &

*Episcopus con-
 clusus ab abbate
 erubuit.*

*Ruperti reuelat-
 io legitur.*

*Episcopus signum
 ueritatis ab abba-
 te requirit.
 Abbas pulchre
 respondit episcopo*

*Offert se abbas
 ad probationem.*

*Irumentum quod
 fecit abbas.*

*Terribile iura-
 mentum.*

*Contestatio per
episcopū adīta.*

*Abbas intrepidè
commouat.*

*Episcopus uenit
ad Limpurg.*

*Abbas praelixit
episcopo mortē.*

*Episcopus consi-
lio suorum decipi
tur.*

*Hocem anno epi-
scopus moritur.*

*Abbas de Lim-
purg expellitur.
In Breitenauu
missus exulat.*

bolo & angelis eius, in centro gehennæ statim abhinc nunc & semper sine fine in æternum. Amen. Et subiunxit episcopus: Si ea quæ coram nobis lecta sunt, non sunt tibi ueraciter à Deo reuelata, sed sunt uel per te, uel per alium humanitatis adinuenta, conficta, falsa, diabolica, subdola, seu phantastica, non perueniat tibi hoc corpus Domini nostri Iesu Christi ad salutem, nec transeat guttur tuum, sed faciat in te iudicium, & mox interficiat te: & sis autoritate Dei omnipotentis & nostra, sathanæ traditus in interitum corporis & animæ in sempiternum, in experimentum ueritatis, ut discant omnes, tuo interitu præmoniti, non illudere uel decipere sanctam ecclesiam Dei. Et respondit intrepidè abbas: Amen. Sumptoq; uiuifici corporis Domini sacramento sine difficultate, cum magna deuotione fidem reuelationum suarum astantibus fecit. Dimissus ergo, consilio astantium ad monasterium suum cum fratribus redijt, & inchoatam abstinentiam unam cum illis continuauit. Verum Arnoldus episcopus non solum reuelationibus Ruperti abbatis non credidit, sed etiam uindictam in illum exercere cogitauit. Vnde paucis elapsis mensibus uenit ad Limpurg cum similibus sibi, quibus dicta abbatis tanquam somnia irridebant, uolens omnino prohibere, ne fides illis adhiberetur. Cum multa ergo superbia sanctum uirum exasperans, iterumq; probationem iuramenti ab eo suscipiens, licet inuitus, credere contempsit. Stans ergo Rupertus abbas in presentia omnium, ad episcopum quasi cum quadam autoritate dixit: Ecce mittit ad te mandata sua Deus, & non credis: horribilem probationem subiui, & contemnis: unum adhuc restat, ut quia persuadere tibi, ut uerbis nostris fidem adhibeas nulla ratione possumus, diuino te necessarium est iudicio relinquamus. Et hoc tibi sit signum: Si hunc annum tu Arnolde, superuixeris, non est Deus in me locutus, sed erunt conficta omnia quæ dixi: & tu, me ut deceptorem pro tua uoluntate condemnabis. Sed Deus in me locutus est, & tu episcope hoc anno indubitanter morieris, incredulitatis tuæ mercedem à Domino nostro Iesu Christo, qui me misit, recepturus. His auditis episcopus timuit, & emendasset forsitan errorem, nisi consilio suorum in instanti fuisset deceptus, qui dixerunt, Absit à te Domine, ut huic fatuo & deliro suisq; deliramentis adhibeas fidem. Non decet autoritatē tuam somnijs decipi monachorum, ut in scandalum & opprobrium uenias omni populo, dicaturq; de domino nostro quod instar muliercularum ad unius uesani torrentis uocem, à suo fuerit mutatus proposito. Confortatus, imò deceptus hoc prauo suorum consilio, episcopus ad propria redijt, & iuxta uerbum abbatis Ruperti post paucos menses eodē anno morte satis subitanea decessit. Quo mortuo cum Rupertus in suo proposito constanter persisteret, apud successorem Arnoldi Sigefridum iterum per inuidiam accusatus, multis iniurijs & persecutionibus per annos ferè sex ab æmulis suis tribulatus est. Tandem autoritate ipsius episcopi Spirensis, de Limpurgensi monasterio pulsus, in Halsiam missus est, & relegatus ad Breitenauu cœnobium nostri ordinis: cui abbas Henricus monachus quondam Hirsaugiensis, uir doctus & sanctus, post Drutuuinum (quæadmodum dicemus) tunc præsedebat, ut illius in formatione correptus, à suo proposito ad communem uiuendi ordinem & usum reuerteretur. Sed eo in sua obseruantia perseuerante, & omni quod uixit aut uiuere potuisset abstinate, cum Henricus abbas eum reuocare ad communia non posset, literas episcopo de singulis cum eo actis scripsit, & ut eum ad monasterium suum Limpurgense reuocaret, ne fratres in Breitenauu sua singularitate inficeret, rogauit. Reuersus tandem ad monasterium

monasterium suum Limpurgense, in abstinentiæ proposito, unâ cum fratribus suis deuotissimis uiris, usq; ad mortem perseuerans, multas ab emulis persecutiones sustinuit, & non multo postea in sancta pace quieuit. Scripsit autem non contemnendæ lectionis complura opuscula, quorum ad nostram lectionem ista peruenerunt. In Cantica canuicorum pulchrum opus in quatuor libellis distinctum composuit, in quo omnia uerba ad laudes beatissimæ Dei genitricis & uirginis Mariæ satis propriè explanauit. De contemptu mundi, libelli duo. De sancto Ioanne baptista, unus. Variarum quoq; reuelationum suarum, liber unus: & Homiliæ quædam, siue sermones. Cætera quæ scripsit, ad notitiam meam non uenerunt.

Scripta Rupertii abbatis Limpurg

Eodem anno Domini præscripto, uidelicet 1124. Calixtus papa 2. obiit, cui Lampertus episcopus Hostiensis successit, & Honorius 2 dictus, præfuit annis 5, mensibus 2. Hic Pontium abbatem Cluniacensem ordinis nostri, Romam ad se uocans, cardinalem S. Romanæ ecclesiæ ordinauit, uirum undecunq; doctissimum, & non minus sanctitate quàm scientia illustrem. Fridericus de Amsberg comes Vuestphaliæ moritur.

Pontius abbas fit cardinalis.

Anno Volmari abbatis 4, qui fuit dominicæ natiuitatis 1125, indictione 3, monasteriū Schonaugiense Treuerensis diocesis nostri ordinis, quatuor fermè miliaribus ab oppido Bingionum, ab alia parte Rheni distans, fundatur, à quodam nobili uiro & diuite nomine Hildelino, qui completo cœnobio monachus & primus abbas in eo factus est. Ad iactum quoque lapidis cœnobium sanctimonialium nostri ordinis construxit, in quo magna deinceps Christi uirginum religio uiguit.

Monasterij Schonaugi nostri ordinis fundatio.

Anno Volmari abbatis 5, Henricus rex 5, sed Imperator 4, eiusdem nominis, moritur apud Traiectum in hebdomade Pentecostes, & Spiram delatus sepelitur. Non reliquit liberos. Inde apud Moguntiam tertio calendas Septembris, electione principum, Lotharius secundus, Saxonie dux, in regem constituitur, & Aquisgrani idibus Septembris per manus Friderici archiepiscopi Colonienſis (ut moris est) coronatur.

Henricus moritur.

Lotharius secundus fit Imperator.

Eodem anno cùm Lotharius rex Ottonem quem ordinauerat ducem Bohemis introducere uellet, hyeme sequente Vdalricus, qui terras illas occupauerat, ducatum sibi uendicare laborabat. Sed cùm milites ferro per syluam parare sibi uiam satagunt, repente hostes superueniunt, & ipsum Ottonem cum multis alijs uiris fortibus interficiunt. Adelbertus marchio captus est. Fridericus Alſatiæ dux, noua quædam contra regem moliens, principum iudicio condemnatus est. Hoc ipso anno Arnoldus episcopus Spirenſis iuxta uerbū Rupertii abbatis Limpurgensis, de quo diximus, mortuus est, paucis uidelicet mēſibus post ea quæ ei mortem intentauerat. Sigefridus succedens præfuit annis 21. Hartuinus quoque Ratisponensis episcopus obiit, cui hoc ipso anno substitutus est Cuno abbas nostri ordinis monasterij Sigenbergensis in diocesi Colonienſi, & præfuit annis 6. Henricus etiam dux Baurariæ moritur. His temporibus fuit quidam hæreticus nomine Tauchelinus, in partibus inferioribus, qui quamuis laicus esset, multis tamen doctissimis etiam clericis in loquēdo & disputando acutior, qui in oppido Antuerpiensi populum à fide catholica miserabiliter seduxit, sacri ordinis ministros, episcopalem & sacerdotalem gratiam nihil esse confirmans, corporis quoq; & sanguinis Domini sacramentum sumentibus ad salutem prodesse negabat. Et in precioſo apparatu, ac deauratis uestibus incedens, triplici funiculo crinibus intortis, uerbis persuasibilibus & conuiuſorum apparatibus suos, quicūcumq; circiter 3000. armati sequebantur, al-

Exercitus Lotharij à Boëmis ceditur.

Arnoldus episcopus Spirenſis obiit. Sigefridus successit.

Tauchelinus hæreticus apud Antuerpienses spurcissimus.

tur alliciebat, & per eos in resistantibus sibi, cædes operando sæuiebat. Credebant ei Antuerpienses, & in circuitu penè omnes, & reueriebantur eum tanquam sanctum & missum à Deo, in tantum ut etiam aquam qua corpus abluisset, pro maximis reliquijs asportantes biberent. Cum tamen tantæ incontinentiæ esset & impuritatis, ut filias in matrū præsentia sponsasq; maritis intuentibus corrumperet, & hoc opus spirituale assereret. Qui tandem post multos errores in populum disseminatos, & multas cædes in clerum & fideles ecclesiæ factas, dum nauigaret in nauis, à quodam presbytero zelo fidei succenso percussus in cerebro moritur. Sed nec post eius mortem error, quem seminauerat, tam facile extirpari potuit. Propter quod à clericis loci illius, ecclesia cum aliquantis redditibus per manum episcopi ad construendum monasterium Norberto Præmonstratensis ordinis fundatori data est, quatenus eius doctrina & prædicatione hæresis illa de medio tolleretur, quod & factum est. Siquidem ipso prædicante, compuncti uiri & mulieres corpus dominicum quod in cistulis & foraminibus per decem annos & amplius reposuerant ex contemptu & incredulitate, ad ipsum cum pœnitentia attulerunt, & ad rectâ fidem catholicam reuersi sunt.

Anno Volmari abbatis 6. qui fuit natiuitatis Christi 1127. Lotharius rex natiuitatem Domini Colonia celebravit.

Eodem anno rex Lotharius Nurnbergam cum duce Bohemiæ duobus mensibus obsidentes, sine effectu recedunt, Vuilhelmus Burgundiæ princeps à suis occisus est. Carolus quoq; Flandriæ comes, super omnes principes sui temporis iustitiæ amator, cultor & defensor, coram altari in oratione positus, à suis hominibus occiditur.

Eodem anno Gotfridus archiepiscopus Treuirensis senio grauatus episcopatum resignauit, quem biennio & mensibus decem rexerat, unoq; anno, mensibus quinque & diebus decem & sex superuiuens, in Domino quieuit. Cui Meginherus successit, qui Romam pergens, ab Honorio papa 2. consecratus, & pallio donatus est. Reuersus autem in Germaniam ex mandato papæ Conradum ducem Sueuiæ postea Imperatorem huius nominis tertium, tum Lotharium & imperium eius inquietantem excommunicauit, quodei non successit in bonum. Nam cum postea clericorum suorum incontinentiam nimium argueret, factus que ob id cunctis iniquis odiosus, Romam, ut à papa iuaretur, ire statuit: sed Parmis, à duce Conrado, quem excommunicauerat, clericis suis prodeutibus, captus, in carceratus, & lumine oculorum priuatus est, & tandem nimia cruciatus miseria calendis Octobris in carcere mortuus, & in ecclesia Parmensi sepultus. Cui Adelbero in archiepiscopatu Treuirensi successit.

Eodem anno obierunt complures episcopi, Theodoricus Monasteriensis episcopus, Vdalricus Constantiensis episcopus, Euerhardus Argentinenis archiepiscopus, Rutgerus Magdeburgensis archiepiscopus, Paderbornensis episcopus & Leodiensis episcopus. Godelboldus autem episcopus Traiectensis fundator monasterij sancti Laurētij nostri ordinis in Oesbrog, de quo supra diximus, senio grauatus episcopatum suum hoc anno resignauit, & præfatum cœnobium ingressus, assumpto sanctæ religionis habitu, monachus nostri ordinis factus est, anno pontificatus sui 15. qui biennio postea superuiuens, pridie iduum Nouembris feliciter in Domino quieuit. Post eius resignationem Andreas in pontificatum Traiectensis ecclesiæ successit. Ad ecclesiam Magdeburgensem ordinatus est episcopus Norbertus Præmonstratensis primus fundator, uir miræ sanctitatis, & egregius præ-

Adamitarum hæresis.

Erroris huius pernicies.

Horrendum scelus notatur.

Nurnberg obsidetur.

G. archiepiscopus moritur. Meginherus archiepiscopus Treuirensis.

Conradus excommunicatur.

Episcopus Treuirensis in carcerem mittitur.

Norbertus.

gus prædicator. Casu enim mirabili accidit, ut episcopus factus sit: nam mortuo archiepiscopo præfato Rutgero, & Arnolde qui episcopatum inuaserat à ciuibus interfecto, clerici ad Imperatorem nuncios mittentes, episcopum sibi dari petunt. Casu Norbertus iste adfuit, uir scientia & sanctitate in toto notissimus orbe, quem cōsilio principum Imperator archiepiscopum delegauit. Acta fuerunt hæc, Domini anno 1128. in ciuitate Spirrensi. Porro ad ecclesiam Leodiensem Alexander episcopus ordinatus est. Ad ecclesiam uero Paderbornensem quidam Bernardus nomine constituitur, anno Volmari abbatis 7. qui fuit dominicæ natiuitatis 1128. Rupertus abbas monasterij sancti Petri in Erfordia, quondam monachus Hirsaugiensis moritur: cui Vuernerus huius quoque cœnobij Hirsaugiensis monachus, unamini fratrum electione, de licentia & benedictione Volmari abbatis, in abbacia præfata successit, uir multæ prudentiæ, honestatis & religionis: qui per industriam suam, non sine magnis impensis aquæ ductum primus ad ipsum monasterium cunctis mirantibus introduxit.

Vuernerus.

Eodem anno cū rex Lotharius natale Domini celebraret apud Herbipolim, fama uolante cognouit Conradum fratrem Friderici ducis Alsatia regium sibi nomen usurpasse. Hac de causa Moguntinensis & Magdeburgensis episcopi cum alijs præsentibus, eundem Conradum excommunicauerunt, & postea Honorius papa eandem excommunicationem per Meginherum archiepiscopum Treuerensem (sicut diximus) confirmauit. Rex ergo Lotharius ueniens cum principibus suis, Spiram, in qua ipse Conradus præsidium suum expulso Sigifrido episcopo collocauerat, obsedit, sed acceptis obsidibus abcessit. His temporibus sub Honorio papa 2. uenit Romam quidam presbyter Arnolphus, uir magnæ deuotionis & prædicator egregius, qui cū inter annunciandum uerbum Dei, clericorum lasciuiam, libidinē, auaritiā & nimium fastum reprehenderet, & paupertatem Christi & apostolorum eius, integerrimamq; uitam ad imitationem omnibus proponeret, à Romana quidē nobilitate, ut uerus Christi discipulus laudatus est: sed cardinalium & clericorum odio nimium est habitus, à quibus & noctu captus, occultè est interfectus. Hoc suum martyrium antea quum adhuc esset in eremo, diuinitus sibi fuit reuelatum, quum per angelum ad prædicandum Romam mitteretur. Vnde & publicè dixit: Scio quòd animam meam queritis, scio quòd me breui iam occidetis. Sed quare ueritatem uobis dico, fastum, superbiam, auaritiā, luxuriam, nimiumq; studium quod comparandis diuitijs miseri impenditis reprehendo, propterea uobis non placeo. Ego testem inuoco cœlum & terram, quòd annunciauerim uobis ea, quæ mihi Dominus præcepit: uos autem contemnitis, & me & creatorem uestrum, qui uos per unigenitum filium suum redemit. Nec mirum, si hominem me peccatorem, uobis ueritatem annunciantem morti tradituri estis: cū etiam si sanctus Petrus hodie resurgeret, & uitia uestra, quæ nimis multiplicata sunt, reprehenderet, ei minimè parceretis. Cū hæc alta uoce clamasset, subiunxit: Ego quidem mortem subire pro ueritate non timeo: uobis autem in uerbo Domini prædico, quòd omnipotens Deus non parcat impuritatibus uestris. Vos enim omni spurcitiā pleni, plebem uobis commissam præceditis ad infernum. Deus uindex est. Cūq; odium cleri propter ueritatem in eum fauere cœpisset, eorum insidijs captus & submersus est.

Conradus dux nomen sibi regium usurpat.

Spira obsidetur

Arnolphus prædicator ueritatis Romæ à clero occiditur.

Quam libere arguit uitia clericorum.

Nec S. Petro parcerent.

Miraculū contra comam nutrientibus.

Anno Volmari abbatis 8. qui fuit dominicæ natiuitatis 1129. in partibus occidentis, uiris malo usu comam nutrientibus subitò capilli circa capita,

Spira capitur.

Episcopus propter simoniam deponitur.

Rex puer per porcum occubuit

Abbatia S. Ioannis in Rinkaugia erigitur.

Innocentius papa

Concilium celebratur Leodij in praesentia papae.

Episcopi multi fuerunt praesentes in concilio Moguntino.

Fridericus Coloniensis episcopus moritur.

multis miraculose incensi ardere coeperunt. Rex Lotharius eodem anno Spiram secundò obsedit, ab idibus Iulij usq; ad calendas Ianuarij, eamq; cepit, & ducem Conradum ueniam petentem, ad gratiam admisit. Hoc ipso anno archiepiscopus Treuirensis Meginherus (sicut diximus) in carceratus fuit, & successit Adelbero. Otto Haluerstatensis episcopus, à canonicis suis Romæ accusatus, conuictus & confessus, quòd pro consecratione cuiusdam ecclesiae 30. solidos accepisset, ab Honorio papa depositus est, cui Rudolphus successit. Henricus quoq; Virdunensis episcopus à Matheo Albanensi episcopo sedis Apostolicæ legato, deponitur. Bruno uerò episcopus Argentinensis quadriennio expulsus, interuentu reginae & episcoporum gratiam regis consequitur. Fridericus etiam archiepiscopus Coloniensis, qui triennio contra regem inimicitias gessit, hoc anno reconciliatus est.

Hoc anno Philippus puer, Ludouici Francorum regis filius, Remis in regem ungitur 18. calendas Maij in die paschatis, presente patre. Verum cum duobus annis nec integrè in Francia, & quodam die in ciuitate Parisiensi equo ueheretur, porcus casu forsitan occurrens, & equi pedibus se submittens, regem cum equo precipitem dedit, qui fracto corpore mox in eodem loco expirauit, tertio iduum Octobris.

Anno Volmari abbatis 9. qui fuit dominicæ natiuitatis 1130. præpositura montis sancti Ioannis in Rinckaugia ordinis nostri (de cuius fundatione paulò antè diximus) per Adelbertum archiepiscopum Moguntinũ consensu & permissione Vuernerii abbatis & totius conuentus sancti Albani, ad quos iure pertinebat, in abbatiam sublimata est, cuius primus abbas ordinatus est Egilbardus monachus, præfato cœnobio antea incorporatus.

Eodem anno Honorius papa moritur, cui Gregorius succedens, qui Innocentius secundus dictus est. Cõtra hunc Petrus Leonis antipapa, quorundam facinorosa seditione creatus, Anacletus uocatus est. Innocentius uerò à Romanis Anacleto fauentibus penè destitutus, in Galliam transit, duocq; concilia celebrat. Deinde ad Lothariũ regẽ Romanũ transiens, eius auxilio ad sedem Apostolicã est restitutus, quem Romæ in Imperatorẽ coronauit.

Eodem anno castrum Nurnberg regi Lothario traditur. Anno autem Volmari abbatis 10. qui fuit Christi 1131. Rex Lotharius cum archiepiscopis, abbatibus, ducibus, comitibus & nobilibus multis, ad curiam apud Leodium indictam uenit. Aduentem ibi papam Innocentium Rex magnificè suscepit, cui & auxilium contra Meazarem Apostolicæ sedis promisit.

Eodem anno apud Moguntiam concilium episcoporum & abbatũ præsentente Lothario rege celebratum est, cui præfedit Matthæus Albanensis episcopus Apostolicæ sedis legatus. Ibi fuerunt multi episcopi praesentes, S. Otto episcopus Bambergensis, Adelbertus archiepiscopus Moguntinensis, Buggo Vuormatiensis, Sifridus Spirensis, Embricho Herbipolensis, Augustæsis, Eistetensis, Hildesheimensis, & alij plures: huic etiã concilio Vuolmarus abbas huius cœnobij Hirsaug. uocatus per archiepiscopũ Moguntinũ, simul cũ alijs multis abbatibus interfuit. Eodẽ anno obiit Fridericus archiepiscopus Coloniensis fundator cœnobij sanctimonialiũ nostri ordinis in insula Rolãdi, uir per omnia magnificus, per cuius munificentiã & auctoritatẽ reuerendissimus ille abbas Tuiciensis magnus Rupertus penè infinita synthemata cõposuit. Obiit autẽ in castro suo, quod ipse de nouo cõstruxit in suprema montis altitudine, & propterea Vuolbẽberg dicto: sepultus in monasterio Sigebẽrgensi nostri ordinis in loco capitulari, cui in archiepiscopatu

scopatu successit Bruno Decanus sancti Geronis, præpositus filius Adolphi comitis de Althene, per iudicium Imperatoris Lotharij, principum & trium, cardinalium siue legatorum sedis Apostolicæ tunc Coloniae præsentium contra uoluntatem multorum ordinatus. Eodem quoque anno Vuolmari abbatis 10. dominicæ uidelicet natiuitatis 1131. Lotharius rex expeditionem mouit super Danos & Sclauos, eosque subegit. Eckebertus Monasteriensis episcopus primum decanus maioris ecclesiæ Coloniensis moritur, Coloniae, tempore quo electio Brunonis archiepiscopi supradicti celebratur, & reportatus ad sedem propriam sepultus est. Cui Vuernerus successit. His ferme temporibus paulo ante hos annos, uidelicet Domini 1100. uel circa, fundata est nobilis illa nostri ordinis abbatia Richenbach in Bauaria per comitem Foburgensem, quam multis prædijs, redditibus & ornamentibus ditans, mirifice sublimauit.

Res mouetur in Sclauos.

Richenbach sus datur in Bauaria

Anno quoque Domini 1106. Comes quidem diues & potens de Mombelgard fundare coepit abbatiam ordinis nostri in honorem sanctæ Vualpergis uirginis, in diocesi Argentineni, non procul ab Hagenau sitam, quam multis bonis pro sustentatione monachorum Deo seruientium cumulauit. Idem quoque Mombelgardia comes, in eodem nemore circa uillam quæ dicitur Bibelis ad iactum bombardæ, à prædicto monasterio sanctæ Vualpergis, aliud cœnobium sanctimonialium nostri ordinis fundauit, in quo primam abbatissam filiam suam Gūtildem nomine, sanctam uirginem instituit. Quæ miraculis clara tandem in medio eius cœnobialis ecclesiæ sepulta fuit. His quoque temporibus Otto comes de Scheuren in Bauaria de stirpe Caroli Imperatoris Magni, à quo duces Bauariæ omnes qui nunc sunt, descenderunt, castrum suum Scheuren, nimia uetustate penè collapsum, in monasterium & abbatiam nostri ordinis construxit, in honorem B. Mariæ semper uirginis, cooperantibus ad hoc Conrado comite, Ottone comite Tochauia, Ottone altero comite Palatino in Vuiddelsbach & Ottone comite cum alijs septem comitibus, qui omnes nomen & insignia ferebant de præfato castello Scheuren: quamuis nulluseo tempore ibidem habitaret. Hi omnes cum Agnete uxore præfati comitis, omne ius suum quod in ipso castro habebant, cum summa deuotione beatæ uirginis in perpetuum obtulerunt, construentes monasterium insigne, in quo & sepulturam sibi & posteritati suæ constituerunt. Fuit autem unus inter eos comes Arnoldus de Scheuren, uir proteruus, & sancto eorum desiderio contrarius, qui cum illos partes eorum de dominio Scheuren offerre domino Deo conspiceret, nec multos impedire unum sese posse cerneret, proiecta in aërem chirotheca partem suam diabolo coram omnibus obtulit dicens: Vos domini diaboli, partem meam in ius uestrum accipite: statimque dæmones inuisibiles chirothecam uisibiliter abstulerunt, quæ nusquam postea comparuit.

Monasterium S. Vualpergis fundatur.
Monasterium in Bibelis fundatur.

Monasterium Scheuren fundatur.
Nota uesariani ipsius comitis.

Anno quoque Volmari abbatis 11. qui fuit dominicæ natiuitatis 1132. obiit uenerabilis ille abbas in Breitenau Moguntinensis diocesis, monachus quondam huius cœnobij Hirsaugiensis, de quo superius anno domini 1119. mentionem fecimus sub D. Brunone abbate. Præfuit annis 15. uir per omnia magnificus Huic autem Drutuino in regimine abbatie præfati monasterij Breitenau successit Henricus monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, qui olim cum Drutuino ad Breitenau missus fuerat, uir sanctus & tam in secularibus quam in diuinis scripturis omni suo tempore doctissimus, qui multa & uaria tam metro scripsit quam prosa. E quibus nos in præfato monasterio Breitenau aliquando per biduum constituti uidimus subiecta. Dialogum

Drutuinus abbas in Breitenau meritur.

Henricus.

Tituli librorum huius abbas Henricus.

in persona diuitis Epulonis, & pauperis Lazari in sinu Abrahamæ quiescentis. De contemptu seculi, qui sic incipit: Instabilis regni uir amator. Item libellum complurium deuotarum orationum, qui sic quoque incipit: ò ærūnosa mea anima. Item libellum de Conflictu uirtutum & uiciorū, qui sic incipit: Cum uarijs uicijs uirtutū discere scriptis. Item de 12. abusiuis libellum, sic incipientem: Cōstat abusiua bis sex mundi fore dicta. Item de lapsu primi hominis & de tædio præsentis exiliij opusculum, quod sic incipit: Ad peccare serpens. Item opusculum de Ciuitate, cuius nomē Dominus ibidem, quod sic incipit: Quo nondum fructus libeat conscribere munus. Item de habitu uirginis & de beatitudine, libellum sic incipientem: Virgo nimis chara, &c. Item de Resurrectione sanctorum libellum, qui sic incipit: Christe salus cuncta. Item opusculum de Cogitanda mortalitate, quod sic incipit: Quid genus humanum. Item de domino nostro Iesu Christo libellum sic incipientem: Pauperior cunctis ego. Item de corpore Christi mystico opusculum, quod sic incipit: Urbem catholicam. Item de Fide catholica libellum, qui sic incipit: Filius ecclesiæ uerus, qui percipit esse. Item librum, quem Flosculorum prænotauit, sic incipientem: More meo campo scripturę. Item Hymnorum complurium diuersi generis carmine opus, quod sic incipit: Laus tritici mortuo grano. Item Epistolarum ad diuersos uolumen, quod sic incipit: Venerabili Carnotensi præfuli, hoc est, pro passibilitate. Varios in super conscripsit sermones, & diuersa opuscula, quorum nec ordinem, nec titulos in mente retinuimus. Erat sanè uir doctus & multum studiosus, & non minus sanctitate & uitæ merito, quàm eruditione scripturarum in tota Germania celeberrimę fame & opinionis, qui in uita & post mortem multis signis & miraculis claruit. Eius gesta satis luculenter descripta habentur. Ad hunc Henricum, tanquam uirum sanctum doctum ac probatum in Breitenauu Rupertus abbas Limpurgensis, de quo supra diximus, propter inusitata nouitatis abstinentiam mandato Spirensis episcopi relegatus fuit, quatenus ab ipso reductus ad communem uiuendi modum à sua singularitate recederet. De quo idem S. Henricus abbas in quadam epistola ad ipsum Spirensis ecclesiæ pontificem laudatius facit mentionem. Denique propter famam excellentissimæ sanctitatis multi uiri nobiles, potentes & honorati in seculo, pro Dei amore sub S. abbate Henrico monachi in Breitenauu facti sunt. Inter quos præcipuus fuit Adelbertus comes de Schœnberg, qui contemptis rebus seculi & pompis, cum esset potens & ditissimus, pro Christo factus est pauper monachus, & tanta puritate uixit, ut magnæ sanctitatis uestigia cunctis monachis in eodem loco non sine miraculis ostenderit. Hoc ipso anno Volmari abbatis u. uehementissima uis uentorum innumera ædificia subruit.

Eodē anno sanctus Hugo Gratianopolitanus episcopus, ordinis Carthusiensis primus institutor, uir inter episcopos sui temporis uita & conuersatione singularis, cui alter Hugo successit monachus Carthusiensis postea Viennensis archiepiscopus. Cuno quoque episcopus Ratisponensis in Bawaria, ex abbate monasterij Seginbergensis in diocesi Colontensi ordinis nostri, de quo supra diximus, hoc ipso anno moritur. Bertholdus quoque Hildeshemensis episcopus obiit, cui Bernhardus eiusdem ecclesiæ propositus successit, qui corpus sancti Gothardi pontificis, de terra cum magno honore leuauit, quod annis ferme centum humatum iacuerat.

His temporibus, spiritus quidam malignus, in diocesi Hildeshemensis, multo tempore multis uisibiliter apparuit in habitu rustico, pileo caput

Abbas Henricus
post mortem mi-
raculis claruit.
Rupertus abbas
Limpurgensis.

Adelbertus ex eo
uite monachus.

Hugo episcopus
Gratianopolita-
nus moritur.

Episcopus Hil-
desheimensis mo-
ritur.

Hudekin spiri-
tus in Saxonia
apparens multa
miracula fecit.

leo caput opertus, unde & uulgo pileatum appellabant eum rurales, hoc est, cū Hedekin, lingua Saxonica. Iste spiritus Hukin multa mirabilia fecit, & delectabatur esse cum hominibus, loquēs, interrogās, & respondens familiariter omnibus, aliquando uisibiliter, aliquando inuisibiliter apprens. Neminē læsit non prius læsus, sed iniuriarum seu irrisionum memor, uicem irrogantibus sibi contumeliam impendit. Cū Burcardus comes de Luca per comitem Hermannum de Vuinsenburg fuisset interfectus, & comitatus ipse Vuinsenbergensis in direptionem uideretur expositus, præfatus spiritus dormientem in lecto suo Bernhardum episcopum Hildeshemensem accedens eum excitauit, dicens: Consurge ô calue, exercitum conuoca, quia comitatus de Vuisburg propter homicidium uacuus & desolatus, tuo facile parebit imperio: qui surgens milites suos cōmonuit, comitatum inuasit, & obtinuit, quem ecclesiæ Hildeshemensis de Imperatoris consensu in perpetuum coniunxit. Eundem quoq; Pontificem non rogatus idem spiritus saepe de multis periculis auisare consueuit. In curia eiusdem præfulis frequentius apprens, coquis ministrare plerunq; satis diligenter consueuit, crebrosq; in culina cum ipsis miscere sermones. Vnde cū iam ex consuetudine familiariter factus, à nemine timeretur, puerulus quidam in coquina seruiens eum despicere, subfannare, & contumelijs afficere cœpit, & quoties potuisset immunditias coquinæ in eum effudit. Qui cū saepe magistrum coquinæ rogasset, ut puerum ab iniurijs suis cōpesceret, minatus se tandem contumelias ulturum, irridetur ab eo, dicente: Tu spiritus es & puerum times: cui dæmonium respondit: Quia puerum tuum ad petitionē meam emendare contemnis, ego quantū illum timeā, post dies paucos tibi ostendā. His dictis spiritus abscessit iratus, non multo post, cū die quadam post uesperam puer solus in coquina fatigatus dormiret, uenit spiritus & suffocatus in frustra conscidit, ollæq; impositum ad ignem coquere cœpit, quod magister coquinæ cū percepisset, spiritui maledicere cœpit, qui exacerbatus assaturā postero die pro episcopo & curialibus ad ignem in ueribus positam compressis, desuper bufonibus horrendis ueneno & sanguine eorundem aspersit: rursusq; contumelijs affectus, per pontem illi foriem in foueam de alto illum præcipitauit, supra muros ciuitatis & castelli uigilias nocturno tempore diligentissimè peragens, omnes custodes uigilare cœgit. Vir quidam longè profecturus, cū uxorem haberet impudicam, quasi per iocum dixit ad spiritum Hugin: Bone socie tibi cōmēdo uxorē meam, donec reuertar: uide custodias eam. Cūq; uiro absēte cum adulteris mulier portionē suam poneret & amatores multos successiuè tentaret, ita se spiritus iste inuisibiliter medium semper interposuit, proiectisq; in terram de lectulo uiris, nullum peruenire uel ad tactum ipsius fœminæ, ræceo de commixtione illicita, permisit. Sic mulier singulis noctibus & ferè singulis toto tēpore horis, nouos semper amatores introduxit, quos tamen spiritus mox ut eam contingere tentasset, procul in terram profecit. Tādem reuertenti marito, & adhuc longè à domo existenti, spiritus cōmissarius letus occurrit dicens: Gratus mihi tuus est ualde aduentus, quo liberer à tam inquieto labore, quem mihi imposuisti. Cui maritus: Quis ergo tu es? Ego sum (inquit) Hugin, cui pridem abiturus uxorē cōmisisti tuendā: ecce custodiui eam tibi, licet cum maximo & continuo labore ab adulterio saluā. Sed oro te, ne illam mihi deinceps custodiendā tradere uelis. Malo enim totius Saxonix porcos, quā unā ipsam uxorē custodire tuam, tātis me dolis circūuenire, tātis uis totq; modis abuti suo corpore tentauit. Innumera

Comitatus per eum occupatur.

Episcopum auisat in multis.

Iniurias ulciscitur.

Spiritus puerum mactauit et eorum in olla. Buffones super assaturam expressit spiritus.

Ridicula historia per spiritum falla.

*Spiritus idiotam
fecit eruditum.*

quoque & alia tam seriosa quam ridiculosa spiritus iste miracula fecit, quæ omnia nec facile scribi possunt, nec si scriberentur, multorum credulitatem inuenirent. Idiotam quendam & simplicem hominem clericum, ad synodum citatum, per anulum factum ex folijs lauri, alijs quibusdam additis, aliquanto tempore doctissimum reddidisse ferunt. Tandem à præfato episcopo Bernardo per censuras ecclesiasticas eliminatus, de prouincia recedere compulsus est.

*Imperator Lo-
tharius Italiam
ingressus papam
ecclesie Roma-
næ restituit.*

Anno Volmari abbatis 12. qui fuit dominicæ natiuitatis 1133. Lotharius rex cum maximo exercitu principum, episcoporum, abbatum, nobilium et militum Romam proficiscitur ad restituendū Innocentium sedi apostolicæ. Transiens ergo per Italiam plerasque munitiones sibi obsistentes cepit, tandemque 2. calendas Maij Romam summo fauore ingressus, cum iam defunctus esset Anacletus, qui & Petrus Leonis, sedi apostolicæ restituit Innocentium, à quo & ipse 3. nonas Junij, Lateranis in ecclesia sancti Ioannis in Imperatorem cōsecratus, post bella & uictorias aliquantas in Alemaniam redijt, secum ducens captiuum quendam Italiae principem.

*Imperator coro-
natur.*

Eclipsis solis.

Eodem anno 4. nonas Augusti, luna 27. hora diei sexta, eclipsis solis facta est, in tantum ut stellæ in cælo apparerent. Magna inæqualitas aeris & pluuiarum inundatio, per totum tempus mensis subsecuta est. Conso- brinus quoque Lotharij Imperatoris, Traiectià Gotfrido & fratre eius Hermannō de Cuch occisus est.

*Magnus rex Da-
ciæ se Imperatori
submittit.*

Anno Volmari abbatis 13. Lotharius Imperator natale Domini Colonie celebrauit, ibi temerarius urbicorū tumultus coram eo exoritur, quo nondum sedato inde discessit. Pascha uerò in Halberstadt cum magna frequentia principum celebrauit, ubi Rex Danorum Magnus, se in potestatem Imperatoris tradidit, obsides dedit, iuramentū fecit, se successoresque suos non nisi Imperatoris & successorum eius permissu regnum adepturos. Post hoc cum pace ad Daciam redire permissus, in die S. Pentecostes cum episcopis quinque, presbyteris 60. & patre suo Nicolao, ab emulis suis occisus est. Interea Lotharius Imperator festum Pentecostes in Mersburg celebrans, nuptias Gertrudis filia suæ cum magna solennitate & pompa peregit, tradens eam uxorem Henrico duci Bauariæ cognomento Superbo, uiro forti & audacissimo. Adijciens illi quoque ducatum Saxoniae, de quo omnes duces Brunswici & Luneburgi, qui hodie sunt, per successum descēderūt, quem admodum in historia ducum Bauariæ ostendimus. Iste dux Bauariæ & Saxoniae genuit ex præfata uxore filia Imperatoris Lotharij 2. Hæricum cognomento Leonem, ducem Brunswicensem & Saxoniae, uirum bellicosum & mirabilem, de quo ueteres miranda canebant in carminibus Teuthonicis, & depingere usque in hodiernum diem in aulis principes consueuerūt. Eius peregrinationis historiam, quomodo uidelicet corio insutus equino, ac per gryphonem de nauigio exportatus, maris periculum euaserit, cum gryphonibus pugnauerit, draconem occiderit, per mare cum leone transierit, & tandem uxore sua Matilde filia regis Angliæ, alium ducere maritū, parante subito per dæmonem unā cum leone comite itineris & periculorum, ad castrum suum de remotissimis locis fuerit sine lesione reductus, & similia his multa, quæ magis ex confictione poetarum sub mystica certa significatione scripta, quam facta fuisse crediderint. Consueuerunt enim Germani ueteres, more Græcorum, quorum eis magna commercia fuisse constat, fortia heroum gesta in carmen & cantilenas reducere, & mortaliū facta per figurarum & ænigmatū symbola occultando, immortalibus com-
parare.

*Rex Daciæ cum
episcopis quinq;
occiditur.*

*Henricus dux Ba-
uariæ fit gener
Imperatoris.*

*Mos ueterum
Germanorum.*

parare. Eodem quoque anno, qui fuit dominicæ natiuitatis 1134. S. Norbertus archiepiscopus Magdeburgensis, primus institutor Premonstratensis ordinis, sanctæ religionis eximius propagator. 8. iduum Iulij moritur, mi grauitque ad Dominum, anno episcopatus sui 8. cui Cōradus filius cuiusdam comitis successit.

S. Norbertus episcopus obiit.

Eodem anno Lotharius Imperator Spiram obsedit, & longa inedia confectam tandem cepit, & ducem Sueuiæ æmulum regni & Imperij Conradum, in deditiōem & gratiam accepit.

Spira capitur.

Anno Volmari abbat̄is 14. qui fuit dominicæ natiuitatis 1135. Imperator natale Domini Aquisgrani celebrauit. Hoc ipso anno corpus sancti Mathiæ Apostoli, ad Treueros, in monasterio sancti Eucharij nostri ordinis inuentum est, à quo nomen cœnobij deinceps mutatum, ad sanctum Mathiam usque in præsentem diem appellatur. Bruno archiepiscopus Coloniensis & Fridericus dux Alsatia cum Imperatore non bene sentientes, interuentu principum reconciliari meruerunt. Ad festum Pentecostes magnus principum cōuentus, Imperatore iubente, in ciuitate Magdeburgensi habitus est, in quo fuerunt personaliter rex Dacia, rex Polonia, & multi alij principes, qui omnes pacem firmissimam ad 10. annos iurauerunt, quod & cætera facere multitudo compulsæ est.

Corpus S. Apostoli Mathiæ reperiit.

Conuentus principum.

Eodē anno Lotharius Imperator moniales de cœnobio Lutera Haluerstadēsis diœcesis expulit, & in melius restaurato loco, monachos nostri ordinis de cœnobio Bergen propè Magdeburgam introduxit, constituens eis primum abbatem Euerhardum præfati cœnobij uenerabilem monachum. Porrò ipsam ecclesiā in honorem S. apostolorum Petri & Pauli consecrari fecit, & multas reliquias à summo Pōtifice pro illius decore impetrauit. Hoc monasteriū pro monialibus quondā cōstruxerat comes de Oldensleben & Luterem à uulgo dicebatur. Sed postea quàm per regem Lothariū mutatū, & de nouo instauratum fuit, Lutera regalis, idest Königslutern dictum est, usque in præsentem diem. His etiam temporibus, uidelicet anno domini 1135, Buggo ecclesiæ Vuormatiensis reuerendissimus episcopus, monasterium Franckenthal, non longè à Vuormatia fundauit, in quo fratres canonicos in communi sub regula S. Augustini uiuentes collocauit, quibus ecclesia de corporis necessarijs copiose prouidit. Cœnobium quoque sanctimonialium eiusdem religionis, iuxta præfatum monasterium Fræckenthal constituit. In quo multitudinem uirginum Christo in castitate famulantium, prouisis necessarijs posuit: uerum post annos fermè trecentos uiginti sex, tempore Reinardi Vuormatiensis episcopi, cum de consensu eius fratres regulares de Vuindesheim partium inferiorum, ipsum cœnobium Franckenthal ad reformandum suscepissent, & titulum abbatialem, quo antea semper insignitum fuerat, extinxerunt, & cœnobium fœminarum prædictum expulsis monialibus monasterio fratrum coniunxerunt. Idem quoque Vormatiensis episcopus cum esset uir Deo deuotus, insigne monasterium ordinis Cisterciensis, in sua parœchia quod Schonaugia nominatur, in nemoribus, non longè distans ab Heidelbergâ, sancto Bernardo abbate cooperante fundauit, quod multis prædijs & beneficijs ampliauit. Abbatem & fratres de monasterio Clareuallensi ab ipso patre sancto Bernardo impetrauit, & ipse in eodem monasterio sepultus est. His etiam temporibus cœnobium sanctimonialium nostri ordinis in Lobensfeld eiusdem Vuormatiensis diœcesis, in pago qui dicitur Kreichau, duobus fermè ab Heidelbergâ miliaribus, opera & impensis præfati episcopi Buggonis fundatum est, & sufficienter

Monasterij Königslutern fundatio ordinis nostri.

Cœnobium Franckenthal ordinis regularium fundatio.

Monasterium in Schonauu ordinis Cisterciensis fundatio.

Lobensfeld hic fundatur 1135.

Monasteriū Hey-
na fundatur.

Abbas Volmarus
Imperatorem ac-
cessit.

S. Lutta uirgo de-
uotissima inclusa
obijt.

S. Hildegardis
monialis.

Flandriæ pars
subuersa est.
Expediit Impe-
ratoris in Italiã.

Bruno & Hugo
archiepiscopi
obierunt.

Rutgerus prin-
ceps Apuliæ ho-
stis Ro. ecclesiæ

pro sustentatione uirginum Christi dotatū. Circa hæc quoq; tēpora comes de Liningen Eunuchus nomine, monasteriū fratrum canonicorum regulæ sancti Augustini in dumetis, uulgariter in Heyna, seu Hegina dictum, in honorem sancti Petri apostolorum principis fundauit, & multis bonis ac redditibus sublimauit, cuius ecclesiam sæpe dictus episcopus Buggo, in cuius diocesi monasterium est constructum, anno domini 1141. consecrauit, & Hartungum primum propositum ordinauit, qui uitam canonicorum regularium primus ibidem instituit.

Anno regiminis sui 15. Volmarus abbas, quorundam secularium & ministerialium suorum insolentia prouocatus, Imperatorem Lotharium, qui dum Spiræ natale Domini celebrat, adiens, in auxilium & defensorem monasterij sui Hirsaugiensis fratrumq; & rerum eiusdem inuocauit, qui mox adduci turbatores sanctæ religionis ad se iussit, quorum iniustitia cognita extra fines imperij proscripsit. Vnde cunctos in circuitu uicinos tantus inuasit metus, ut Volmaro uiuente Hirsaugienses turbare nullus præsumeret. Hoc ipso anno, qui fuit dominicæ natiuitatis 1136. 11. calendas Ianuarij, obiit S. memoriæ lotta uirgo Christi deuotissima, soror Meginhardi comitis de Spanheint, fundatoris monasterij mei, cui licet indignus præfatus, quæ pro Christi amore 24. annis in monte S. Disibodi, cum quibusdã alijs nobilibus & sanctis uirginibus inclusa, uitam duxit eremiticã. Fuit autem inclusa anno Domini 1112. indictione 5. & aliæ tres cum ea, uidelicet sancta uirgo Hildegardis, quæ postea (sicut dicemus) monasterium fundauit monialium in monte Ruperti, in eo loco ubi Nahos influit Rhenum et uitati Bingionum quàm proximo, lotta filia fratris sui & alia eiusdem nominis uirgo. Numerus autem uirginum sub eius magisterio creuit, & quàm diu illa uixit S. Hildegardis ab eius latere non recessit. Hæc sancta mulier inter alia sanctitatis suæ miracula aquam mutauit in uinum, & aquas Glani fluminis siccis pedibus trãsiuit. Sepulta est in præfato monasterio S. Disibodi, quod eo tempore erat ordinis nostri, in quo & ipsa sanctæ conuersionis habitum assumpserat; cuius uitam, mores, gesta & miracula habentur diligenter conscripta.

Eodem anno 5. calendas Nouembris uentus nimius fuit, qui turres & ædificia multa subuertit, mare quoq; terminos suos egressum, magnam partem Flandriæ cum habitatoribus suis subito & inopinatè submersit.

Eodem anno circa festum assumptionis B. Mariæ semper uirginis Imperator Lotharius expeditionem mouit in Italiam contra Rutgerum principem Apuliæ, ad instantiam Innocentij papæ 2.

Anno autem Volmari abbatis 16. qui fuit dominicæ natiuitatis 1137. Imperator natale Domini & pascha in Italia celebrat, Pentecosten uerò apud Baron cum generali conuentu principum Italicorum. Ibi archiepiscopus Colonienfis Bruno secundus obiit, & in ecclesia sancti Nicolai honorificè sepelitur, cui Hugo decanus S. Petri Colonienfis, tum patris iussione Imperatoris succedens, quem papa Innocentius ibidem ordinauit: qui tamen eodem anno exul in Italia moritur, priusquàm ciuisbus ordinatio eius innotuisset, princeps Apuliæ Rutgerus, ob cuius insolentiam inuitatus à papa Imperator Italiam intrauerat, castrum in latere ipsius ciuitatis Baræ satis munitum statuerat, in quo prædones multos collocauerat, qui terra mariq; inauditis calamitatibus regionem opprimebant. Simili modo per totam penè Italiam fecerat. Pentecoste celebrata Imperator castrum Baræ cum exercitu uallat, quod cum magno labore tandem capiens incendit, & solo coæquauit.

coæquauit. Prædones comprehensi circa turrim exustam, omnes suspensi sunt, numero plures quàm quingenti: quo terrore cæteri omnes perculsi se cum ciuitatibus & munitiõibus suis Imperatori spontaneè tradiderunt. Porrò Rutgerum Apuliæ principem, impugnatorem sanctæ ecclesiæ Romanæ & publicum hostem, de Italia proscripsit.

Prælores.

Eo tempore Moguntia, unà cum principali ecclesia combusta est.

Ecclesia Moguntina crematur.

Adelbertus obiit.

Eodem anno Adelbertus senior, archiepiscopus Moguntinus obiit, 9. calendas Iunij. Cui anno sequente Adelbertus iunior (sicut dicemus) successit. Ecclesia quoque Spirensis maior, cum parte non modica ciuitatis & oppidum Goslariense, eodem die quo & Moguntia igne consumptæ sunt. Interea rebus in Italia prosperè gestis, Imperator Lotharius cum iam repatriare cœpisset, in ipso itinere non longè positus à Norinberga, in quodam castello ducis Baurariæ Vuelphonis tam senio quàm infirmitate grauatus diè clausit extremum, 2. nonis Decembris, uir egregius & dignè pater patriæ appellandus, cuius corpus in Saxoniam relatum in monasterio suo Konigsluttera, quod ipse construxerat, sicut diximus, honorificè reconditum est.

Spira crematur.

Lotharius Imperator 2. moritur.

Eodem anno moritur episcopus Antisiodorensis, ex abbate cœnobij S. Germani ordinis nostri, uir magnæ sanctitatis & religionis. Hic cum extrema ægritudine laboraret, sibi quæ diem sentiret adesse nouissimū, fratres circumstantes circa horam nonā diē, his uerbis admonuit: Fratres charissimi, horas diē quæ supersunt, quas debemus Domino persoluamus, quia horis finitis in Domino obdormiam & requiescam. Cantauerunt ergo Domino laudes, & cōpletorio dicto, sicut prædixerat, uir sanctus in pace quieuit, & in ecclesia sancti Germani, ubi prius abbas extiterat, sepelitur. Post Hugonem autem archiepiscopum Coloniensem, quem in Italia defunctum diximus, Arnoldus præpositus sancti Andreae in Colonia, filius comitis de Vuida, in archiepiscopum sublimatur, qui tandem ab Eugenio papa 3. in consilio Remensi, anno Volmari abbatis 28. quemadmodum suo loco dicemus, à Pontificalis officio suspensus fuit. Lothario Imperatore defuncto (sicut dictum est) metuens Adelbero Treuerorū episcopus, ne Henricus dux Baurariæ cognomento Superbus, gener Imperatoris, de quo supra mentionem fecimus: cui ab ipso Lothario dudum regalia fuerant commissa in generali principum conuentu præualeret, qui iam usque adeo de adipiscendo securum se certumque arbitrabatur, ut nulli principum de regno uerba facere dignaretur. Egit per industriam suam magnam occultè, quod dux Alsatia Fridericus pater Conradi & Buggo Vuormatiensis episcopus, unà cum ipso duce Conrado, in colloquium suum apud Confluentiam conuenirent in medio Quadragesimæ, sede Moguntina uacante: ubi & Arnoldus archiepiscopus Coloniensis præfatus Adelberoni occurrit, ibique pariter inter se consilia tractantes, Conradum regem se iurauerunt electuros.

Hugo episcopus nostri ordinis moritur.

Arnoldus primus archiepiscopus Coloniensis.

Henricus dux Baurariorum. Adelbertus.

Anno Volmari abbatis 17. qui fuit dominicæ natiuitatis 1138, Conradus eiusdem nominis tertius, dux Alemaniae seu Sueuiæ, frater Friderici ducis Alsatia, in regem Romanorum electus imperauit annis 14. Verum contra istum Conradum Baurariæ & Saxoniae principes, Henricum Superbum ducem, Lotharij Imperatoris generum elegerunt in regem, & multiplicata sunt mala in terra: nam Conradus regalia quæ penes illum erant, per Lotharium reposita callidè acquisiuit, & ipsum ducatu Saxoniae priuare uoluit, dato eodem Adelberto marchioni de Soltuedel. Hinc cædes, rapinae, incendiaque per totam Saxoniam facta sunt. Vnde Henricus dux fratri suo Vuelphoni Baurariæ ducatum cum pecunia dimittens, ualida manu in Saxoniam tendit

Conradus tertius Imperator fit.

Henricus dux Baurariæ rebellat.

Adelbertus iunior archiepiscopus Moguntinus

tendit & ipsum Adelbertum fugere & exulare post regem fecit. Eodem anno rex Conradus pascha Domini Coloniae celebrauit. Inde ascendens tertia hebdomade post pascha Moguntiam cum magno fauore cleri & populi susceptus. Ibi Adelbertus iunior defuncti senioris ex fratre nepos communi omnium consensu ex praecepto regis archiepiscopus designatus est. Porro senior Adelbertus S. abbate Bernardo Clareuallensi cooperante, dum adhuc uiueret, monasterium Cisterciensis ordinis in Eberbach duobus ferè à Moguntia miliaribus in Rinckaugia fundauit, in quo & sepultus est.

Conuentus principum Bambergae

Eodem anno rex Conradus ad festum Pentecostes curiam principum in Bambergae habuit, ubi principes penè totius regni conuenerant, praeter Henricum ducem Bauariae. Ibi Adelbertus Moguntinus electus in sabbato quatuor temporum, per S. Ottonem Bambergensis ecclesiae potestatem presbyter ordinatus est, & sequenti dominica quae fuit octaua Pentecostes per eundem in episcopum consecratus.

Corpus S. Disibodi episcopi exhibetur.

Eodem anno in die S. Parasceues post matutinas apertum est sepulchrum S. Disibodi episcopi quondam in Hibernia, qui pro Christo peregrinus in mundo factus, mansionem in comitatu Spanheimensi, ordinante Domino elegit, ibique monasterium nostri ordinis non multo post obitum S. patris nostri Benedicti in uertice montis fundauit, in quo multitudinem monachorum congregans, ibidem post completum uitae cursum in domino quiescens sepultus est. Hoc uero monasterium nimia antiquitate collapsum per Vuillegisum archiepiscopum Moguntinum de nouo constructum est circa annos domini 976. & postea (sicut diximus) per Adelbertum archiepiscopum, & Ruthardum eius praedecessorem, anno dominicae natiuitatis 1108. translatum, in montem de nouo iterum fundatum, quo tandem consummato tumba sancti praesulis Disibodi, quam Vuillegisus archiepiscopus clauserat, aperta est, & reliquiae in nouum monasterium translatae, retro maius altare, in nouo sarcophago reconditae sunt. Huic translationi fuerunt praesentes, Cuno ipsius loci abbas cum tota congregatione sua, Bernhelmus primus abbas monasterii mei Spanheimensis cum tota congregatione sua, quia non procul distant ab inuicem. Gerardus abbas sancti Maximini Treuerensis, & plerique ex clero & nobilibus terrae comitatus.

Henricus dux obiit.

Anno autem Volmari abbatis 18. Dominicae natiuitatis 1139. Conradus rex natale Domini Goslariae celebrauit. Deinde circa festum Iacobi Apostoli expeditionem in Saxoniam mouit contra Henricum ducem. Sed illo uiriliter cum magno exercitu iuxta ciuitatulam quae Creutzberg appellatur occurrente, rex infecto negotio redire compulsus est. Erant autem cum duce Henrico sentientes, comites Palatini Rheni, duces Bauariae, & Conradus archiepiscopus Magdeburgensis. Ad concordandos uero dies per principem inter regem & ducem Henricum constituta est ad Quedlenburg, quo cum dux Henricus cum suis peruenisset, uitam ueneno (ut fertur) finiuit, uir potens, bellicosus & omnium sui temporis audacissimus. Successorem suum Imperatorem, cuius ducatum Adelbertus Marchio supra dictus à Conrado rege obtinuit. Contra quem omnes penè Saxoniae principes coniurant. His ferè temporibus cum Embricho Herbipolensis ecclesiae episcopus ad Moguntiam pro causis quibusdam peragendis pergeret, in itinere obuium quendam habuit monachum, Christianum nomine, genere Scotum, qui flexis in terram genibus ipsum pontificem rogauit, ut amore sancti

Fe sancti Kiliani martyris qui Scotus fuerat, monachis ex Scotia pro Christo peregrinantibus locum seu hospitale in ciuitate Herbipolensi ad manendum concederet. Qui consilio suorum usus præfatum monachum ad Herbipolim misit, quo non multo postea & ipse reuersus, de consensu totius clari & populi, Scotis pro monasterio construendo sub regula S. patris nostri Benedicti, locum in suburbio eiusdem ciuitatis qui Girberg appellatur, assignauit. In quo cœnobium Scotis idem episcopus constituens in honorem S. Iacobi Apostoli capellam nouam dedicauit 6. iduum Iulij, anno Domini 1140. indictione 3. sub rege Conrado, anno eius secundo. Primus autem eiusdem cœnobij abbas fuit Macarius natione Scotus, uir sanctissimæ uitæ, cui testimonium sanctitatis idem antistes Embricho per literas suo sigillo roboratas præbuit, quas integras & sanas uidimus & legimus. Nam inter alia quæ fecit in hac uita miracula, cum à uino pro Dei amore penitus abstineret, & die quadam in medio magnatum sedens ad mensam habere aquam non potuisset, signo sanctæ crucis facto supra uas uini in mensa cunctis appositum, uinum in aquam mutauit. Mirabantur qui aderant omnes, quippe qui uinum quod optimum gustauerant, mutatum in aquam subito uiderant. Fuerunt autem huic miraculo in proprijs personis ad mensam præsentibus, Pilingrinus abbas sancti Burcardi, nostri tunc ordinis: Gebhardus præpositus de nouo monasterio, Burckerus, Henricus, Mukolinus, & Iringus de Zabelstein, cum multis alijs tam clericis quam laicis. Ob cuius præclarissimi signi perpetuam memoriam ad posteritatem transmittendam, præfatus episcopus Embricho de communi totius cleri consilio & assensu, in maiori ecclesia Herbipolensi plenam & perpetuam præbendam canonicalem, monachis Scotis dicti monasterij eorumque successoribus in perpetuum tradidit & assignauit, quam deinceps possederunt & percipiunt usque in præsentem diem.

Anno Volmari abbatis 19. qui fuit dominicæ natiuitatis 1140. obiit Diego huius cœnobij Hirsburgiensis monachus & quondam prior, uir deuotissimus, qui spiritu prophetiæ repletus credebatur. Multa enim prædixisse fertur, quorum ueritatem certus probauit euentus. Nam diuinis reuelationibus & consolationibus crebro recreari consueuit. Sepultus est in capella beatæ Mariæ semper uirginis, non sine opinione magnæ sanctitatis. Eius depositioni sanctus ille Henricus abbas Breitenaugiensis quondam monachus huius cœnobij (de quo supra diximus) interfuit, qui non casu, sed potius ut credimus diuina ordinatione prouocatus, pro consolatione fratrum spirituali aduenerat.

Eodem anno Rex purificationis festum Vuormatiæ celebrauit, & pascha in Herbipoli. S. Otto episcopus Bambergensis nostri ordinis hoc ipso anno moritur, & in sanctorum catalogum relatus est. Gebhardus quoque Argentinenis episcopus obiit. Adelbertus autem iunior archiepiscopus Moguntinus Romam, citatus ab Innocentio papa, adiit, & ab eo honorifice susceptus fuit. Cum his temporibus rex Conradus Siciliæ regnum contra uoluntatem Innocentij papæ inuadere moliretur, egit cum ducibus Bauariæ Henrico & fratre eius Vuelphone precibus & precio pontifex, quatenus aditum illi in Italiam præcluderent, quod illi eo libentius præsumebant, quo regem antea in festum & exosum habuerant. Itaque rex Conradus uolens expeditionem parare in Italiam, adhuc uiuente duce Henrico, dux Vuelpho fortiter restitit.

Factum est itaque bellum grauissimum inter ducem illum Bauariæ Vuelphonem

Monasterium Scotorum apud Herbipolim nostri ordinis fundatur.

S. Macarius primus abbas Scotorum.

Vinum in aquam uersum.

Miraculi huius testes fuerunt.

Discordia inter papam et regem.

*Bellum inter regem & Bavarie duces.
Secundū bellum*

*Vuinsberga capitur.
Nota mulierum egregiū facinus.*

*Ducatus Bavarie transfertur in Australes.
Ioannes de temporibus obiit.
Hugo S. Victoris Parisiensis obiit.*

Pseudoimperator decipit multos.

Synodus contra Petrum Abelardum.

Idem Petrus fundavit cœnobium sanctimonialium.

Epitaphium Petri Abelardi.

Vuelphonem ex parte Innocentiū papæ, & Fridericum ducem Sueuorum ex parte regis, in diœcesi Augustensi, iuxta Neresheim monasterium ordinis nostri, ubi multis ab utraq; parte cæsis, tandem dux Fridericus obtinuit uictoriā, & Vuelpho cum suis fugit in præsidium. Tandem post mortem ducis Henrici, memor dampni quod susceperat dux Vuelpho, congregato magno exercitu, contra ducem Fridericum denuò bellum instaurat, iuxta uillam quæ dicitur Ellenhofen, non longè à Vuinsberg, in quo & ipse dux Vuelpho cecidit, & maior pars exercitus strata fuit. Exinde rex Conradus urbem Vuelphonis, quæ dicitur Vuinsberg, hoc ipso anno obsedit, & eam in deditiōnem accipiēns, hanc matronis & fœminis libertatem concessit, ut quæcunque humeris deportare possent, regali eis munificentia liceret. Quæ neglecta supellectili maritos suos & uiros quotquot potuerunt, humeris suscipiētes extra portas cunctis inspectantibus & industriam mirantibus deportarūt. Duce autem, ne talia fieri permitterentur suadente, dixit rex, non decere uerbum regium immutari. Porrò ducatum Bavarie contulit rex Lupoldo marchioni Austriæ, quem tamen postea Fridericus Imperator primus, legitimis hæredibus restituit. Hoc ipso anno moritur Ioannes dictus de temporibus, qui annis trecentis & sexaginta uixerat à tempore Caroli Imperatoris Magni, cuius armiger fuerat, homo temperatissimæ complexionis.

Eodem anno mortuus est Hugo canonicus apud S. Victorem Parisien. uir religione & scientia literarum, & in scientia septem artium liberalium nulli suo tempore secundus, qui multa præclara conscripsit ingenij sui opuscula ad utilitatem legentium, de quibus in libro de Ecclesiasticis scriptoribus, latius fecimus mentionem. His temporibus quidam pseudoimperator in Alemania surrexit, qui per aliquot annos apud Solodorum in reclusione uiuens, ac inde egressus, Henricum Imperatorem se esse fingebat. Et cum multos seducendo allexisset sibi in tantum, ut graues pro eo pugne & homicidia fierent, alijs eum ueluti Henricum Imperatorem defunctum recipientibus, alijs seductorem palàm clamantibus, tandem declarata eius falsitate, Cluniaci in monachum attonsus est.

Eodem anno Domini, Volmari 19. in ciuitate Senonensi in Gallia, synodus episcoporum & abbatum Ludouico rege Francorum præsentate celebrata est, contra magistrum Petrum Abelardum, qui quadam prophana notitate uerborum & sensuum ecclesiam scandalizabat ad quam cum citaretur, sedem apostolicam interpellauit: & sic euadens, non multo post Cabiloni ad sanctum Marcellum obiit, uir ingenio subtilissimus & mirabilis philosophus, qui de suo matrimonio cœnobium sanctimonialium in territorio Trecafino cōstruxit, in quodam prato ubi legere solitus fuerat, in quo multas sanctimoniales episcopali autoritate congregans, ipsum cœnobium ad S. Paracletum nominauit, & in abbatissam quondam uxorem suam religiosam fœminam Hebraicis & Latinis literis apprime eruditam præfecit. Quæ uerè ipsius amica magnam ei post mortem fidem conseruauit, assiduus pro eius anima precibus instans, corpus eius de loco in quo mortuus fuerat transferens, in ipso monasterio collocauit, cuius tumulo hoc Epitaphium apposuit:

Est satis in titulo Petrus hic iacet Abelardus,
Huic soli patuit scibile quicquid erat,
Gallorum Socrates, Plato maximus Hesperiarum,
Noster Aristoteles, logici quicunque fuerunt

Aut par aut melior studiorum cognitus orbi.
 Princeps ingenio uarius, subtilis, & acer,
 Omnia ui superans, rationis & arte loquendi
 Abelardus erat, sed tunc magis omnia uicit,
 Cùm Cluniacensem monachum moremque professus,
 Ad Christi ueram transiuit philosophiam.
 In qua longæuæ bene complens ultima uitæ
 Philosophis quæque bonis se connumerandum,
 Spem dedit undenas Maio renouante calendas.

Anno Volmari abbatis 20. qui fuit dominicæ natiuitatis 1141. Conradus rex Curiam suam Ratisponæ habuit in festo pentecostes, ubi nonnulli Saxonix principes affuerunt. Adelbertus Moguntinus archiepiscopus, cum Saxonibus aduersus regem cõiurat, sed non longè post 16. calendas Augusti moritur: cui Marcolphus in archiepiscopatu Moguntinensis ecclesiæ successit, qui fuit antea præpositus ecclesiæ Aschaffenburgensis in eadem patriarchia, & biennium in pontificatu non compleuit.

Marcolphus archiepiscopus Moguntinus.
 Imperatrix Richiza.

Eodem anno obiit domina Richiza Imperatrix, uxor Lotharij Imperatoris, & iuxta maritum suum in monasterio Luterensi sepulta est. Obiit etiam Conradus archiepiscopus Magdeburgensis, cui Fridericus maioris ecclesiæ custos, fratrum electione successit. Henricus quoque Marchio Brandenburgensis sine liberis obiit, Marchiam in manibus regis imperio liberam dereliquit: quam Conradus rex consilio principum Adelberto comiti de Soltuedel, in feudum imperiale concessit. Fratri quoque suo comiti Henrico ipse rex in uxorem dedit filiam Lotharij Imperatoris, relictam uiduam Henrici ducis Bauariæ, & creauit eum in ducem Austriæ.

Ducatus Austriæ erigitur.
 Conuentus principum apud Fræckfordiam.

Anno Volmari abbatis 21. dominicæ natiuitatis 1142. Rex pentecosten apud Fræckfordiam celebrat, ubi penè omnes totius regni principes, pontifices & abbates conuenerunt: ibique celebratae sunt nuptiæ 14. diebus, impensis regalibus: quibus fratri suo primo duci Austriæ Henrico filiam Lotharij Imperatoris relictam, Henrici Bauariæ ducis Gertrudem rex copulauit uxorem. Ibi Henricus cognomento Leonis, filius Henrici ducis Bauariæ, & Gertrudis præfatae filia Lotharij Imperatoris, de manu regis Conradi Saxonix ducatum accepit.

Eodem anno obiit Marcolphus archiepiscopus Moguntinus, cui Henricus maioris ecclesiæ præpositus successit, qui duobus cardinalibus S. Romanæ ecclesiæ presentibus legatis, in Franckfordia, regalium inuestituram ab ipso rege Conrado suscepit.

Henricus archiepiscopus Moguntinus.

Eodem anno Henricus sanctæ memoriæ abbas in Breitenauu (de quo supra diximus) quatuor corpora de collegio undecim millium uirginum ab Arnolde Coloniensium archiepiscopo impetrauit, quæ sexto nonas Iulij cum honore maximo ad monasterium suum introduxit.

Anno sequente Adelbero Treuironum archiepiscopus, monachos de cœnobio sancti Maximini Treuerensis, propter inordinatam uitam expulit, & alios in locum eorum restituens, abbatem Sigerum nomine eidem cœnobio præfecit.

Hoc anno hyems fuit dura & asperrima. Gertrudis quoque filia Imperatoris Lotharij, quam Henrico duci Austriæ post obitum prioris mariti nuptam diximus, ob difficultatē partus diem clausit extremum, & cum patre matremque ac priore coniuge, duce Henrico, mœrentibus, cunctis Saxonix incolis

Hyems fuit asperissima.

in monasterio Luterensi sepulta est. Celestinus papa 2. obiit: cui Lucius secundus successit.

Anno Volmari abbatis 22, Domini autem millesimo centesimo quadragesimo quarto, apparuit sancto Henrico Breitenaugiensis coenobij reuerendissimo abbati quondam huius coenobij Hirsaugielis (ut praedictum est) monacho, beatus Felix papa & martyr, reuelans ei caput suum, quod in abside ipsius ecclesiae multis annis iacuerat absconditum, 13. calendas Septembris. Sanctus autem uir caput sancti martyris de terra cum summa reuerentia leuauit, & fratribus Hirsaugiensibus particulam unam pro maximo charitatis munere transmisit.

Anno Volmari abbatis 24, Lucius papa obiit: cui Eugenius abbas sancti Anastasij Cisterciensis ordinis & quondam monachus sancti Bernardi successit.

Anno Volmari abbatis 25, qui fuit dominicae natiuitatis 1146, magnus terramotus factus est 15 uicibus: cometa apparuit, & sequente anno magna pestilentia subsecuta est.

Eodem anno nonis Decembris obiit Buggo Vuormatiensis episcopus, uir multarum uirtutum, & per manus Guntheri Spiritalis episcopi in Schonau giensi monasterio, quod ipse in honorem sanctae Dei genitricis & uirginis Mariae construxerat & consecrauerat, sepultus est. Praefuit autem ecclesiae Vuormatiensi strenue annis 36, cui in episcopatu successit Conradus huius nominis primus, qui multas persecutiones a multis sustinuit. Suo namque tempore Conradus comes Palatinus Rheni, frater primi Friderici Imperatoris, possessiones ecclesiarum uiolenter diripuit: cui cum nemo posset resistere, quia dies mali erant, cogebatur ministri Domini res ablatas aut pecunia redimere, aut iniurias cum damno patienter tolerare. Extat huius Conradi episcopi ad S. Christi uirginem Hildegardem in monte S. Rupertii apud Bingios abbatissam epistola, in qua suarum calamitatum quas patitur, meminit, & eius consilium & orationum suffragia humiliter petit. Cui uirgo sancta, & uerba sanctae admonitionis diuinitus inspirata rescribit, & orationum suarum sicut petierat, participem facit.

Anno Volmari abbatis 26, qui fuit dominicae natiuitatis 1147, eclipsis solis facta est 7. calendas Nouemb. circa horam diei penes quartam. Ipso anno fames subsecuta est. Famem etiam pestilentia & mortalitas magna subsecuta est, & cunctae posteritati incredibilis.

Eodem quoque anno Embricho Herbipolensis episcopus (de quo supra diximus) de Graecia rediens, Aquileie moritur, ibique sepelitur: pro quo Sigefridus in episcopum constituitur. Eggebertus etiam Bambergensis episcopus moritur, in cuius locum Euerhardus ordinatur. Conradus rex Ungariam in manu ualida ingressus, ducem obsides dare compulit, eumque sub iureiurando ad fidelitatem coarctauit. Inde progressus Hierosolymam adiit cum maxima Christianorum multitudine, anno uidelicet Domini millesimo centesimo quadragesimo octauo, qui fuit Volmari abbatis 28, sed nihil dignum peregit, quin potius maior pars exercitus fame, peste & gladio perijt. Ditata est terra Paganorum, & repleta de spolijs & armis, quae a Romano exercitu in hac expeditione ceperunt.

Eodem anno maximus Christianorum exercitus, ab omni Germania, Gallia, Italia, Hispania, Anglia, & Ungaria, imò ex Europa tota, post festum paschatis ad recuperandam terram sanctam B. Bernardo crucem ex imperio Eugenij papae contra infideles praedicante motus est: quorum expeditio & gesta cum

Caput S. Felicis
papae in Breiten-
nauu inuentum est.

Terramotus.

Buggo.

Conradus.

Conradus Palatinus.

Hildegardi scriptum episcopus.

Eclipsis solis facta,
pestilentia
fuit.

Embricho Herbipolensis episcopus.

Expeditio regis contra Ierusalem.

Passagium ad terram sanctam.

ita, cum à multis copiose descripta sint, nos ea silentio transire statuimus.

Anno Volmari abbatis 28. Eugenius papa 3, conuocatis ex omni Germania & Gallia episcopis & abbatibus, Remis cōsiliū habuit, ubi Arnol-
Concilium celebratur Remis.

ad synodū uenire contēpsit. Ibi plurima ad utilitatem ecclesiæ tractata sunt.

Eodem anno Conradus Rex de Hierosolyma rediens, lium suum ungi fecit in regem, nomine Henricum, Aquisgranī, qui non multo post obiit.

Eodem quoq; anno S. Malachias archiepiscopus Lemoriensis in Hibernia, ueniēs ad Clareuallē, sanctum uisitare Bernhardum, migrauit ad Dominum 3. nonarum Nouembrium, uir apostolicæ uitæ & totius formæ perfectionis exemplarē uirtutis qui: inter cætera uirtutū suarum insignia mortuum resuscitauit, fidem in Hibernia reformauit, & sanctam religionē mirificè dilatauit. Huius uitam sanctus Bernardus abbas descripsit. His ferme temporibus idem S. abbas Bernardus, ad prædicandam contra infideles crucem Domini, iussu papæ Eugenij perambulabat Germaniam, & multis ubi que signis miraculisq; effulsit. In territorio nanque Constantiensi una die cæcos undecim illuminauit, sanauit mancos decem, & claudos 18. restituit ambulandi uiribus ad integrum reformauit. Cū esset in ipsa ciuitate Constantiensi, uirtutum fama undiq; se diffundēte, misit ad eum abbas Augi-
S. Bernardus Germaniam peragratur. In ciuitate Constantiensi fecit miracula.

gientis monasterij cæcum hominem, quem suis elemosynis sustentabat, & confestim uidentem illum recepit. In eadem diœcesi cæcum natum illuminauit, surdum quoq; & mutum à natiuitate auditu & loquela restituit sanauit. In ciuitate Basiliensi cū sermonem haberet ad populum, oblata est ei foemina muta, & orante eo loqui cœpit perfectè. Cæcum quoq; ibidem illuminauit, & claudum restituit gressum. In ciuitate Spirensi Cōrado rege Romanorum præsentē, puerum claudum sibi ablatum sanauit. In capella episcopi eiusdem ciuitatis rege uidente, uisum reddidit cæcæ cuidam mulieri, & claudum nato gressum donauit. His miraculis Spira factis Volmarus abbas cum duobus monachis, Burcardo postea abbate in Vuingarthen & Conrado interfuit, sermones uiri sancti audiuit, cum eo bibit, manducauit & colloquium habuit. Ex Spira descendit uir Dei Franckofordiam, & rex Romanorum cum eo, ubi innumeris uirtutibus effulsit, & multos diuersis infirmitatibus oppressos sanauit, & uerbum Dei omnibus cum fiducia prædicans, uerum se Dei famulum ostendit. Inde nauigio deuectus peruenit ad oppidum Bingionū, ubi in monasterio S. Ruperti ducis ab altera parte Nabi fluminis Deo dilecta uirgo S. Hildegardis magistra, deuotis præsidebat uirginibus, sub regula diui patris nostri Benedicti omnipotentis Domino famulantibus: cui antea per literas uerba sanctæ admonitionis transmisserat, cum certis munisculis, quæ pro reliquijs in eodem loco seruātur. Veniens autē ad sanctā Christi spōsam uir Dei Bernardus, post mutuā in Christo salutationē, iussit sibi uolumina quæ ipsa uirgo diuinitus inspirata conscripserat afferri, quibus diligēter reuulsis ultra modū admirās, ad circūstantes fertur dixisse: Hæc scripta non sunt humanitūs adinuēta, sed per S. spiritū diuinitus inspirata: nec potest ea mortalis homo intelligere, nisi ad Dei similitudinē intus in anima ueraciter fuerit reformatus. Ad hæc capellanus sanctæ uirginis monachus deuotissimè cōuersationis respondit: Reuerēde pater uera quidē sunt quæ dixisti, sed homines multi nō solum seculares idiotæ, sed etiam religiosi & docti animū famulæ Christi quotidianis oblocutionibus mirabiliter cruciant, dum hæc non diuinitus inspirata, sed aut somnia muliebria & destructi cerebri deliramenta, aut per demones immissa falsè

In Basilea.

In Spira.

Volmarus abbas cum Bernardo fuit.

In Bingen S. Hildegarden Bernardus uisitatur.

N. d. d. Bern-
bardi.

Contra eos qui
revelationes som-
nia dicunt.

Bernhardus con-
solatur Hildegardem.

Meginhardus co-
mes in Spanheim
sui praesens.

In Bopardia para-
lyticum sanat.
In Treueri
quoq.
In Confluentia.
In Colonia etiam
32. curauit.

Aquisgranū mi-
racula facta.

laciter confirmant. Cui uir Dei: Non miramur (inquit) frater charissime, si dormientes in peccatis, diuinas reuelationes existimant somnia, scientes uerum quod S. Apostolus dixit: Animalis homo non percipit ea quae sunt spiritus Dei, stultitia enim est illi, & non potest intelligere, quia spiritualiter examinatur. Omnibus enim in peccatis luxuriae, auaritiae & superbiae, quasi dormiendo iacentibus, diuinae admonitiones somnia uideri consueuerunt: quoniam si uigilarent in timore Domini, signa diuinarum reuelationum uera proculdubio agnoscerent. Qui autem immitti haec a daemonebus dicunt, diuinarum inspirationum occulta & mystica signa non mouerunt, si- milesque illis iudicandi sunt, qui dominum & saluatorem nostrum Iesum Christum eijcere de monia in potestate Beelzebub dixerunt. Ad sanctam quoque Hildegardem dixit: Et tu filia charissima, non metuas opprobria hominum, Deum habens defensorem, quoniam sicut stipula peribunt, ueritas autem Domini manet in aeternum. Nos quoque ob tui amorem operam dabimus, ut haec tua scripta per dominum Apostolicum lecta & confirmata securae proferantur in lucem. Obtulit autem sancto Virgo Hildegardis uiro Dei postulanti particulam reliquiarum sancti Ruperti ducis & confessoris, pro quibus & ipse postea nonnulla sanctorum capita ei remisit. Facta sunt haec in monte S. Ruperti in praesentia Meginhardi comitis de Spanheim, sub cuius ditione temporali praefatum coenobium constructum est, in quo & filiam habuit sanctimoniam nomine Hiltrudem, uirginem sanctissimae conuersationis, quae cum beata Hildegarde sub magisterio B. Iuttae in amore Dei fuerat instituta. Aderant ibi cum eo comite praesentes Cuno abbas sancti Disibodi, & Bernhelmus primus abbas in Spaheim, cum multis alijs clericis, monachis & secularibus. Ibi tunc Bernhelmus abbas praefatus, per medium sancti Bernardi, ad instantiam sui ac comitis Meginhardi dextrum crus a genu infra usque ad pedem exclusiue de corpore sancti Ruperti ducis integrum cum cute & carnibus a beata Hildegarde & tota eius congregatione sanctarum uirginum obtinuit, & cum magna reuerentia & honore ad suum monasterium Spanheimense introduxit, quod usque in hodiernum diem integrum habemus. S. uero Domini famulus Bernhardus ualedicens uirginem Christi Hildegardem coeptum iter per descensum Rheni continuat, & in Bopardia paralyticum in medio populi, manu illi imposita curat. Inde per Mosellae alueum Treuerim conscendit, & tres caecos, claudum unum, & surdam mulierem in eadem ciuitate omni inspectanti populo curauit. Denique in Confluentia, in Colonia & Andernacho multa signa & miracula fecit. Nam in eadem ciuitate Coloniensi per triduum moratus, 12. claudos, mancos duos, caecos quinque, & surdos decem curauit, ac tribus mutis loquelam restituit, & alia innumera signa fecit. Apud Aquisgranum, dum in illa famosissima toto Rom. orbe imperiali capella S. pater missam celebraret, claudum homini gressum, & caecis quatuor uisum coram multitudine populorum restituit. In ciuitatibus quoque Leodiensi & Neruiorum, quae nunc Cameracensis appellatur, multis loquelam, surdis auditum, caecis uisum, claudis gressum, & infirmis quolibet morbo aegrotantibus sanitatem sine certo numero restituit.

Anno Volmari abbatis praedicto, dominicae natiuitatis 1149, indictione duodecima, Crafftus comes de Spanheim, filius Meginhardi senioris, & frater iunioris, filiam Adolphi comitis Hombergensis nomine Clementiam, uirginem speciosam, pudicam, & Christo deuotissimam pro uxore desponsauit: quae cum Christo uirginitatis suae florem deuouere statuisset, sponsi

Sponsi mortalis consensum petijt & impetrauit. Vnde ipsa uenerabilis uirgo Clementia, in cœnobio S. Irmynæ in horreo Treuerensi nostri ordinis monialis facta est, & omnipotenti Deo in magna sanctitate multis annis seruiuit. Porrò ipse Crafftio S. uirginis sponsus, in cœnobio meo præfatto Spanheimensi sub abbate Bernhelmo monachus factus est, in quo tam religiose tamq̃ prudenter conuersatus est, ut Bernhelmo defuncto, in locum demortui abbas sit ordinatus, sicut in sequentibus dicemus.

*Clementia comitis
sa, monialis facta
in Treueri.
Crafftio comes, sit
monachus in spa
heim.*

Anno Volmari abbat̃is 29. qui fuit dominicæ natiuitatis 1150. ignis & aqua per diuersas mundi partes, innumeras clades & damnâ operantur. Ipse totus annus plenus miseriarum, subsequenti præfagium erat, Hyems ualidissima & nimum diuturna fuit. Ignæ in cœlo acies uisæ sunt. Vrbs Traiectensis tota cum ecclesijs incendio conflagrauit, ubi crux quedam lignea de alto cadens desuper cadente templi tecto cum trabibus illæsa permansit. Quæ etiam diutissimè in incendio posita, incorrupta postmodum inuenta est, clauis duntaxat patibuli ferreis, quibus dominica imago detinebatur, liquefactis. Hæc crux ad memoriâ facti miraculi in templo S. Bonifacij honorificè seruatur. His temporibus Eugenius papa 3. Treuerim uenit cum 18. cardinalibus, episcopis, & abbatibus multis, inuitatus ab Adelberone eiusdem ciuitatis archiepiscopo, qui papam cum cæteris qui aderant omnibus per tres menses in cibo ac potu ex proprijs sumptibus copiosissimè prouidit. Ibi papa Eugenius ecclesiam monasterij sancti Mathiæ Apostoli de nouo reparatam pridie calendas Februarij dedicauit. Synodū quoque tam episcoporum quàm cardinalium & abbatum ibidem celebrauit, ubi Henricus archiepiscopus Moguntinus, & S. abbas Clareuallis Bernardus ipsi summo Põtifici mirabilia quæ Deus operabatur in famula sua Hildegarde montis S. Ruperti confessoris abbatissa retulerunt. Quibus auditis papa attonitus, & rem diligentius inuestigare uolens Virdunensem episcopum Adelbertum cum alijs uiris fide dignis misit ad S. Hildegardem, ut cum humilitate & mansuetudine sine strepitu uel curiositate, quid rerum esset, ab ipsa sciscitaretur. Qui cum ad monasteriū, in quo degebat S. uirgo, deuenissent, & iuxta commissionem apostolicam, ueritatem ab ipsa humiliter inquireret, illa simpliciter quæ de se erant aperuit, & legatos cum scriptis & libris reuelatis sibi diuinitus dimisit. Quibus papa recognitis, uolumina S. uirginis sibi transmissa, coram cardinalibus, archiepiscopis, abbatibus & omni clero publicè recitari præcepit, & per se lectoris officio functus, partem non modicam legit, per quæ omnium mentes in stuporem uersæ, ac uoces in laudem creatoris omnium excitatæ sunt. Aderat ibi S. pater Bernardus, quo mediante summus pontifex cum cæteris monebatur omnibus, ne tam insignem lucernam silentio tegi pateretur, sed gratiam tantam quam Dominus suo tempore manifestasset, ipse sua autoritate confirmaret. Ad hæc S. Pontifex benigno fauore consentiens, deuotam Christi uirginem literis saluatorijs uisitauit, in quibus ei licentiâ autoritate Apostolica proferendi & scribendi quæcunque per spiritum sanctum cognouisset, gloriose concessit, eamq̃ ut sine timore reuelata sibi conscriberet, animauit: cuius epistolæ tenor fuit, Eugenius episcopus, seruatorum Dei seruus, dilectæ in Domino filiæ Hildegardi præpositæ in monte sancti Ruperti, salutem & benedictionem apostolicam. Miramur, ô filia, & supra quàm credi potest miramur, quia Deus nostris temporibus iam noua miracula ostendit, cum te spiritu suo ita perfudit, quod diceris multa secreta uidere, intelligere & proferre. Hoc à quibusdam ueridicis personis ita

*Ciuitas Traiecta
sis crematur.*

*Synodus apud
Treuerim habita*

Eugenius.

*Libri Hildegardis
dis leguntur à pa
pa in synodo.*

*Epistola papæ
ad Hildegardum*

Papa congratulatur Hildegardi. Exhortatur eam ad humilitatem.

Natiuitas B. Hildegardi.

Quinquennis ad monasterium traditur.

Monasterium Rupertii iuxta Bingen fundatur.

Hiltrudis.

Libri quos S. Hildegardis per revelationes composuit.

esse percepimus, qui se fatentur te uidisse & audiuisse. Sed quid nos dicere ad ista ualemus, qui clauem scientiæ habentes, ita quod claudere & aperire possemus, & hoc prudenter facere per stultitiam negligimus. Congratulamur autem gratiæ Dei, congratulamur & dilectioni tuæ: & hoc te admonemus, ut scias, quoniam Deus superbis resistit, humilibus uerò dat gratiã. Gratiã ergo quæ in te est, per humilitatem serua & custodi: ita ut ea quæ in spiritu proferenda senseris, prudenter proferas, quatenus illud à Domino audias: Dilata os tuum, & ego implebo illud. Quod nobis de loco illo, quem tibi in spiritu præuidisti, significasti, hoc permissiõne & benedictione nostra & episcopi tui fiat, ita quod ibi regulariter cum sororibus tuis uiuas secundum regulam sancti Benedicti, sub eiusdem loci clausura. Ad hæc uirgo Christi summo pontifici literas responsales diuinitus inspirata remisit, in quibus eum de arcanis quæ habebat in corde suo admonuit, & diuinam circa hæc uoluntatẽ & bene placitum indicauit. Fuit autem hæc uirgo Hildegardis beatissima, oriunda ex comitatu Spanheimensi, in uilla quæ uocatur Bickelnheim, patre Hildeberto & matre Mechtilde progenita, temporibus Henrici Imperatoris quarti, anno domini 1098. indictione 6. cuius pater Hildebertus uir nobilis, in curia comitis Meginhardi de Spãheim nobilissimi & illo tempore potentissimi militabat, uir diues & honoratus in seculo. At Hildegardis anno ætatis suæ 5. monasticis disciplinis imbuedo tradita fuit à parētibus suis B. uirgini Iuttæ in monte Disibodi, pro Christi amore inclusæ sorori præfati comitis Meginhardi, de qua superius dictũ est: à qua in timore Domini laudabiliter erudita, nihil aliud quàm cœlestia didicit amare. In eodem loco omnipotenti Deo multis annis in humili castitate seruiuit, donec tandem post obitum uenerabilis Iuttæ numero uirginum augmentato per diuinam reuelationem instructa, ad montem sancti Rupertii iuxta oppidum Bingen, ubi Nahus Rhenum influit, cum 18. subiectis monialibus transmigravit: ibi comite de Spanheim Meginhardo, alijsq̃ fidelibus Christi adiuuantibus, cœnobium pro sacris uirginibus construxit, in eo uidelicet loco ubi S. Rupertus dux cum matre sua Bertha nomine, sancta fœmina, temporibus Ludouici primi Imperatoris castellum & mansionem habuit. Sub cuius magisterio inter alias fœminas sacras Hiltrudis uirgo deuotissima, fuit ipsius comitis Meginhardi præfati speciosissima filia, de qua supra dictum est, quæ amore cœlestis regni latum in terra dominium respuit, & sanctæ conuersationis habitum sub disciplina sororis genitoris suæ Iuttæ, in monte diuini præsulis Disibodi suscepit. Ob huius uirginis intuitum pater comes Meginhardus multa bona ipsi cœnobio contulit, & ius loci quod partim ad ecclesiam Moguntinam, partim ad ditionem Bernardi comitis de Hildesheim filij Ioannis fratris sui pertinebat, ratione usufructus, data pecunia emit, & sanctæ Hildegardi tradidit, dans & concedens ei omnimodam libertatem eligendi protectorem quemcunque uoluisset, ipsumq̃ locum à suo domino, potestate & aduocatione in perpetuum absoluit. Porro sancta uirgo Christi Hildegardis ab infantia diuinis reuelationibus uisitata, cum præter psalterium & simplicem psalmodiam Latini sermonis ab homine nec artem didicisset, nec usum haberet, mirabiliter tamen spiritus sancti gratia illustrata, multa scripsit, multa dictauit, partim Latino, partim Teuthonico distincta sermone, quæ non humano sensu aut intellectu, sed diuino potius afflatu didicit, & ideo non nisi à spiritualibus scripta eius intelligi possunt. Scripsit autem librum magnum & multæ subtilitatis, quem Sciuias prænotauit, qui incipit, Et factũ est in anno nono.

Item

Item Diuinorum operum libros tres. Vitę meritorum libros 3. De causis & remedijs omnium morborum humani corporis, opus insigne, quod Medicinam pręnotauit compositam, & incipit: Deus ante creationem mundi absq; initio fuit & est. Item alium librum de Naturis herbarum, quantum ad curam humani corporis pertinent, satis pulchrum edidit, quem Simpli-
 cem medicinam pręnotauit. Item in regulam S. patris nostri Benedicti bre-
 ue quidem sed utile opusculum composuit, sic incipiens: Et ego pauper cu-
 la fœmina forma. Item ad 30. subtilissimas quęstiones Vuiberti monachi
 per epistolā sibi prępositas, per spiritum sanctū edocta, tam profundē, pro-
 priē & catholicē respōdit, ut legentes meritō uertat in stuporem. Hoc opu-
 sculum sic incipit, Charitas quę cum abstinentia peccatorum fidem instruit.
 Scripsit etiam per uisionem cœlitus instructa, uitam sancti Disibodi episco-
 pi Hiberniensis, de quo supra iam diximus. Vitam quoq; sancti Ruperti du-
 cis & confessoris. In octo & quinquaginta Euangelia dominicalia per cir-
 culum anni homilias, totidem multum subtiles, difficiles & profundas. Epi-
 stolas etiam ad diuersas personas plusquam 150. exhortatorias scripsit, in
 quibus singulos de occulto mētis statu eorum, ad meliora admonitos facit.
 Ad Treuerenses, Moguntinenses & Colonienses literas & plures & proli-
 xas scripsit, in quibus futuram eis calamitatem prędicat. Inter alias etiam ad
 abbatem & fratres huius cœnobij Hirsaugiensis epistolas & literas diuinis
 reuelationibus plenas scripsit, imō & sua personali præsentiā in hoc mona-
 stero fuit, de quibus mentionem faciemus quum ad tempora Manegoldi
 abbatis texendo historiam peruenerimus. Extant denique in præsato cœ-
 nobio sancti Ruperti usq; in præsentem diem copię literarum & epistola-
 rum, ad sanctam ipsam Hildegardem missarum, per Conradum 3. & Fride-
 ricum primum Romanorum Imperatores, perq; Eugenium 3. Anastasium
 4. Adrianum 4. & Alexādrum 3. Romanos pontifices: per archiepiscopos
 Moguntinos, Henricum, Arnoldum, & Christianum, perq; Treuerenses,
 Colonienses, Bremensem, Saltzburgēsem, Hierosolymitanum, Magdebur-
 gensem, & plures in Italia: ac per episcopos, Bambergensem, Spirensēsem,
 Vuormatiensem, Constantiensem, Viridunēsem, Leodīnensem, Traiecten-
 sem, Pragensēsem, & alios ex Germania, Gallia, & Italia plures: per abbates
 sanctos, in primis Bernardū Clareuallēsem, Adam Eboracensem, perq; E-
 berbacēsem sancti Anastasij ex Roma, de Keisheim, per Hirsaugiēsem Ma-
 negoldum, sancti Hamerani Ratisponensem, Monichen Nuuenburgen-
 sem, sanctę Marię ad martyres Treuerens. S. Mathię Treuerensis, sancti
 Disibodi, Campidonensem, Eluacensem, Mulbrunnen, Montis monacho-
 rum, Bābergensem, Zuueifaldensem, Spanhemensem, Salensem, Befonis
 uillę S. Martini, Coloniensem, Bruuuilirensēsem, Vuetelensem, Heilsbron-
 nensem, Belleuallensem, Carilocensem, Clarefontensem, Charitatis, Betha-
 nię, Sprengersbacensem, Rodenkirchensem, Eluerstadensem, Saluelden-
 sem, in Vuadegas, & alios complures. Per prępositos quoq; in Flamheim
 regularium, in Heyna regularium, in Vesterā regularium, in Herde Prę-
 mōstratensium, in Himelauue nostri ordinis monialium, in ualle Dei mo-
 nialium Cisterciēsis ordinis, in Cappenberg sancti Victoris Moguntinen-
 sis, S. Castoris in Confluētia S. Andreę in Colonia, Erfordensem, maioris
 ecclesię Moguntinensem, sancti Simeonis Treuerensem, in Ruestede, Frā-
 ckofordensem, maiorum ecclesiarum Treuerens. Coloniensem, Bonnen-
 sem, & alios plures. Per abbatissas etiam S. Elisabeth Schonaugiensem no-
 stri ordinis eodem spiritu scribentem: per Gandersheimensem, in Vuech-

*Epistolas multas
scripsit.*

*Ad fratres et ab-
batem Hirsaug.
litteras dedit.*

*Imperatores pa-
pę scripserunt
Hildegardi.
Archiepiscopi.
Episcopi quoq;.*

*Abbatissę quoq;
Hildegardi scri-
pserunt.*

Prępositi.

Abbatissę.

tersuuinckel de Altzen nostri ordinis, in Altuich Traiectensis diocesis, in Krunchen sanctæ Mariæ Ratisponensem, in Keyfungen sancti Cyriaci Erphordensem, in Lubbelsberg, in Vuidergoldefdorff, in Sebach nostri ordinis, in Gronechtal, sancti Theodori Bambergensem nostri ordinis, in ueteri monasterio Mogūtinensem, Olstatensem, in superiori monasterio Ratisponensem, in Nulsia nostri ordinis, sanctarum uirginum in Colonia, in Didenkirchē, in Adernacho, S. Glodesindis Metensem, in Erdendal, & per alias complures; sed & per sacerdotes, philosophos, & magistros, tam de remotis quàm de uicinioribus locis non pauca, quibus literæ ipsius responsales in spirante spiritu S. dictatæ, plenæ mysterijs & arcanis sunt cōiunctæ, Omnibus enim consolationē spiritus sancti ab ea querentibus, aut uerbum sanctæ admonitionis postulantibus, scriptis & orationibus succurrere consueuit, & nullum unquam quantumcunque debilem, abiectum uel pauperem despexit. Multis tam in uita quàm post mortē miraculis claruit, & infirmos quolibet modo grauatos ad se confluentes orationibus in Christi nomine curauit. Eius uita, conuersatio & mirabilia gesta per Theodoricū nostri ordinis abbatem in tribus libris diligenter conscripta habentur.

Omnibus respondit.

S. Hildegardis multis miraculis claruit.

Bernhelmus abbas Spanheimensis obiit.

Crafftio fit abbas in Spanheim

Caput S. Irmynæ uirginis uenit in Spanheim hoc anno.

Arnoldus archiepiscopus Coloniensis,

Conradus rex tertius obiit.

Anno Volmari abbatis 30, qui fuit dominicæ natiuitatis 1151, indictione 14, sexto calendas Aprilis obiit Bernhelmus, monasterij mei Spanheimensis primus abbas, anno ætatis suæ quarto & septuagesimo in medio chori sepultus, uir laudabilis institutionis, & non minus uite merito quàm eruditione scripturarum uenerandus. Huic in abbacia per unanimum fratrum electionem successit Crafftio monachus eius & filius Meginhardi comitis de Spanheim frater B. Hiltrudis sanctimonialis, & sponsus quondam deuotissimæ uirginis Clementiæ filia comitis de Homberg sanctimonialis apud Treuiros, in cœnobio sanctæ Irmynæ, quod Horreum appellatur, de quibus supra fecimus mentionem. Erat autem uir in timore Domini, ualde deuotus, & non minus humilitate quàm sanguine clarus. Ipse magnis precibus impetrauit caput sanctæ Irmynæ uenerandæ uirginis, patronæ & primæ abbatis præfati monasterij nostri ordinis in horreo Treuerensi, filia Dagoberti regis Francorum, quam sanctus Vuillebrordus episcopus Christo sponsam consecrauit, ab Hillino archiepiscopo Treuironum, abbatis & tota congregatione ipsius cœnobij, utpote qui eis amore castissimæ sponsæ quondam suæ, nunc autem Christi, Clementiæ, multa bona fecerat, dignusq; habebatur cui nihil denegarent. Quod uenerabile caput usque in præsentem diem in eodem cœnobio meo Spanheimensi habetur. Hoc ipso anno fames ualida fuit, & mortalitas hominum magna subsequuta est. Arnoldus archiepiscopus Coloniensis obiit, cui præpositus maioris ecclesiæ & Cancellarius regis Arnoldus secundus in pontificatu successit. Obierunt etiam hoc ipso anno Cōradus Landgrauus Thuringiæ, Fridericus archiepiscopus Magdeburgensis, cui Vuichmannus filius comitis Tegenburgensis in Bauaria successit, & annis 42. satis utiliter præfuit, & Rudolphus episcopus Halberstadenensis, cui successit Vdalricus, qui præfuit annis 33. & est sepultus in monasterio Husburgensi ordinis nostri.

Anno Volmari abbatis 31, natiuitatis uerò dominicæ 1152, Conradus rex Roman. tertius apud Bambergensem ciuitatem infirmitate decubans, & diem mortis sibi adesse sentiens, Duci Friderico filio fratris sui regalia tradidit, filiumq; suum Fridericum adhuc paruulum commendauit, & ut pro regno illi acquirendo principibus loqueretur, rogauit, rebusq; suis dispositis moritur 11 calendas Martij, anno regni sui 14. sepultus in eadem ciuitate & be-

te, & benedictionem Imperialem à papa non habuit. Post cuius obitum, celebris conuentus principum & episcoporum, apud Franckofordiam habitus est: ibi summo fauore cunctorum præductus, rex Saxonie in regem Romanorum eligitur, uir strenuus & multorum operum, sicut in sequentibus partim dicemus. Imperauit autem annis septem & triginta.

Fridericus Imperator primus eligitur.

Eodem anno obiit Adelbero archiepiscopus Treuironum, uir magnanimus & singularis censuræ. Hic à Lothario Imperatore in die S. paschatis Aquigrani regalibus susceptis, fratrem eius Simonem publicè excommunicauit, & sub Euangelio tantæ festiuitatis ipso Imperatore præsentem ecclesiam exire coëgit. Verùm de monasterio S. Mathie & cæteris cœnobijs monachorum, multa per uolentiam diripuit, & in usus proprios conuertit. Successit illi in archiepiscopatu Hillinus maioris ecclesie decanus, & præfuit annis 18. Arnoldus Coloniensis archiepiscopus Romam profectus à papa Eugenio ordinatur, à quo cum pallio & honore ad sedem suam remissus est.

Adelbero archiepiscopus Treuironensis obiit.

Hillinus archiepiscopus Treuironensis.

Henricus.

Anno Volmarii abbatis 32. qui fuit dominicæ natiuitatis 1153. Henricus archiepiscopus Moguntinus ex præcepto Eugenij papæ in die S. Pentecostes à duobus cardinalibus Gregorio & Bernhardo deponitur, qui & eodè anno calendis Septemb. mortuus est. Hanc breuitatem uitæ S. Hildegardis biennio illi antea prædixit, quæ in quadam ad eum epistola sic dicit: Audi qui in multis scrutinijs me negligis. Cælum de uisione Domini apertum est, & nunc inimicis funes dimissi sunt. Tu autem surge, quia dies tui breues sunt, & reminiscere, quia Nabuchodonosor cecidit, & quod corona ipsius perijt. Et alij multi ceciderunt, qui se temerè in cælum exaltauerunt. Ah tu cinis, quare non erubescis in altum te spargere, cum debeas esse in putredine? Henrico itaq; ab archiepiscopo deposito, Arnoldus cancellarius regis & præpositus Aquensium successit, qui postea in monasterio sancti Iacobi extra muros Moguntinos fuit interemptus, ut suo loco dicemus. Ad hunc S. Hildegardis inter alia sic scribit: ô pater, uiuens lumen, hæc uerba mihi ad te dedit. Cur non es fortis in timore meo? Et quare zelum habes, quasi triticum excubres, ita ut separando deijcias, quod tibi contrarium est: Sed hoc nolo. De oculo autem cordis tui, in quietam mentem absterge: & de populo tuo iniusticiam abscinde: quia tempus bellorum in moribus hominum nunc instat, ita quod nec in disciplina, nec in districtione timoris Domini sunt. Tu tamen non formides eos ad bonum cohercere, quoniam si propter hoc tribulationem & angustiam sustinueris, ne paueas, quia filius Dei eadem passus est. Surge itaque ad Deum, quia tempus tuum citò ueniet.

Hildegardis prædixit mortem episcopo.

Arnoldus.

Martyrum eius Hildegardis prædixit.

Eodem quoque anno cum Henricus Mindensis episcopus propter clericum quendam qui in ciuitate à suis, ipso consentiente (ut dicebatur) cæcatus fuerat, se expurgare non posset, multis pertæsus aduersitatibus coram præfatis cardinalibus episcopatu renunciauit, cui Vuernerus eiusdem ecclesie præpositus successit. Eugenius etiam papa tertius obiit, cui Conradus abbas cœnobij sancti Ruffi Viliternæ diocesis nostri ordinis & cardinalis succedens, Anastasius quartus nominatus est, & sedit anno uno, mensibus quatuor, diebus 24. Hic Anastasius papa literas ad S. Hildegardem uirginem paterno affectu plenas, & deuotionem præferentes non paruam, in quibus & scripta illius mirificè laudibus extollit, & se orationibus eius ac totius congregationis humiliter commendat, in primo anno pontificatus sui transmisit, magnis precibus diuinum ab ea responsum efflagitans. Cui sancta uirgo per reuelationem diuinitus edocta, rescribens omnia quæ illi pro emendatione uitæ necessaria erant, etiam occultissima cordis aperuit.

Episcopus deponitur.

Eugenius papa obiit, Anastasius fit papa.

Scripsit Hildegardi.

In qui-

Hildegardis pa-
pa Anastasio
prophetauit.

In quibus literis inter cætera prædixit schisma, quod post obitum Adriani papæ, qui Anastasio successit, secutum est. Et tu Roma, inquit, uelut in extremis iacens cõturbaberis, ita quod fortitudo pedum tuorũ, super quos hæcenus stetisti, languescet: quoniam filiam regis, uidelicet iusticiam, non ardenti amore, sed quasi in torpore dormitionis amas, ita ut eam à te expellas. Vnde & ipsa à te fugere uult, si non reuocaueris eam. Hoc anno fuit eclipsis solis.

Miraculũ de Sa-
cramento domini
ei corporis.

Eodem anno Colonie quidam ex patre Iudæo, sed conuerso, dum sacramentum corporis Christi in solennitate paschali ore tenus suscepisset, & ecclesia egressus nescio quid exinde acturus domum inferre cogitasset, diuinitus territus exhorruit, & nesciẽs quò se uerteret, fossa in cœmiterio facta sacrosanctum corpus dominicum in eam sepeliuit. Superueniens autem sacerdos, & rem discens fossam aperuit, & infantuli formã inueniẽs, eumq; manibus reuerenter eleuans, ad ecclesiam portare uoluit: sed mirum dictu, luce cœlitus emissa, puerulus manibus tenentis elabens, in ipsa luce ascendens cœlos penetrauit.

Obijt Mechtildis
monialis in Spi-
heim.

Anno Volmari abbatis 35. qui fuit dominicæ natiuitatis 1154. quarto calendas Martij, bñt Mechtildis sanctimonialis uirgo in monasterio meo Spanheimensi, pro Christi amore 29. annis inclusa, soror Bernhelmi primĩ abbatis eiusdem cœnobij. Hæc apud S. Albanum Moguntia primò fuit inclusa per annos 7. deinde cùm Bernhelmus frater eius in abbatem Spãbel mensẽ fuisset ordinatus, propter maiorem quietem & solitudinem, ad eiusdem cœnobium de consensu archiepiscopi Moguntini & abbatis S. Albani, se transtulit, & omnipotenti Deo in ieiunijs & orationibus die noctuq; usq; ad finem uitæ deuotissimè seruiuit. Sepulta est in medio chori iuxta sepulchrum fratris sui abbatis Bernhelmi, non sine opinione sanctitatis. Nam angelorum concentus in eius transitu auditi sunt, & uariæ uisiones ostense, cui & S. Hildegardis adhuc in carne uiuenti, testimonium sanctitatis perhibuit. Circa festum S. Michaëlis Fridericus rex in Italiam profectus est cum magno exercitu. Interea Anastasius papa moritur, cui Nicolaus Anglicus primò monachus S. Ruffi, deinde abbas, postea Albonensis episcopus cardinalis nostri ordinis succedens, Adrianus quartus nuncupatus, sedit annis 4. mensibus 10. Rex Fridericus in Italiam traiecto exercitu, primo impetu Placentiam Æmilie ciuitatem edomuit, quædam etiam castella ob insolentiam Mediolanensium & Cremonensium igne deuastat: deinde Spoletum opulentissimam Umbriae ciuitatem cõcremat: sicq; uersus mare cum exercitu pacificè transiens, Romam peruenit: ubi à pontifice Romano & omni senatu honorificè susceptus, in Imperatorẽ consecratur, & post solennem ordinationẽ facta seditione à quibusdã uulgaribus tempore meridiano, bello ex improviso impetitur. Imperator uerò & sui subito armati, hostes strictis gladijs trans Tyberim repellunt, & tanta in eos cæde defæuiunt, ut ipse alueus fluminis totus sanguine occisorũ mutaretur. Hac cruenta uictoria, 14. cal. Iulij parua manu suorum perpetrata, sequenti die non moratus reditum instituit, & in patriam exercitum incolumem reduxit. His temporibus episcopatus Lubicensis de Oldenburg translatus instituitur, & Geroldus primus episcopus ibidem ordinatur.

Expeditio regis
in Italiam.

Rex in Imperato-
rem consecratur.

Bellum inter epi-
scopum Mogun-
tinum & comi-
tem palatinum.

Anno autem Volmari abbatis 34. qui fuit dominicæ natiuitatis 1155. bellum graue fuit inter Arnoldum archiepiscopum Moguntinum, & Hermannum comitem palatinum Rheni. Sed reuersus ex Italia Fridericus Imperator, perturbatores regni & pacis ad eò edomuit, ut in breui pax firmissima ter-

lima terrore sui aduentus redderetur. Nam ipse Imperator Arnoldum archiepiscopum constituerat multis potentibus in circuitu inuitis, quippe qui nouerant eum uirum iustum & austum, eorum malis studijs minimè con-
 sensurum. Vnde Imperatorem Italia existente mouerunt in pontificem ar-
 ma Hermannus comes palatinus, Emicho comes de Lymigen, Godfridus
 comes de Spanheim, Henricus comes de Katzenelenbogen, Conradus co-
 mes de Kirchberg, & Henricus comes de Dideshem, cum alijs quibusdam,
 Reuersus igitur de Italia Imperator, natale Domini Vuormatię celebravit,
 & predictis comitibus simul & Arnoldo archiepiscopo prefato, pro eo
 quod pacem imperatam uiolassent, satisfactionem pro pœnitentiã ex con-
 silio principum indixit. Prædicti enim comites Emicho, Godfridus, Henri-
 cus & alijs, ex parte prefati comitis Hermannii Imperatore iubente canes
 portauerunt, & sic dominus Arnoldus Archiepiscopus ab excommuni-
 catione eos absoluit. Ex parte autem ipsius episcopi canes portare cœperunt
 Ludouicus comes de Lohun, Vuilhelmus comes de Glitzberg, & alijs, sed
 ob reuerentiã archiepiscopi cessare ab Imperatore iussi sunt.

Comites in parte
 Hermanni contra
 Arnoldum episco-
 pum.

Canes portauerunt
 pro satisfactione.

Eodem anno Bernhardus episcopus Hildesheimensis in Saxonia, pro-
 pterea quod decem annis cæcus esset, & ad regendum inutilis, episcopatum
 resignauit, fuitq; in locum eius ordinatus Bruno eiusdem ecclesię decanus,
 uir sanctus & beatę Marię semper uirgini deuotissimus, qui octauas natiui-
 tatis eius primus celebravit, & celebrandas in sua dioecesi solenniter insti-
 tuit: cui & ipsa uirgo sanctissima easdem octauas celebranti, semel in matu-
 rinis uisibiliter apparuit, & gratias de tanto seruitio illi agens, magnam con-
 solationem & spem futurę retributionis impendit.

Bruno episcopus
 Hildesheimensis.

Beata Maria in octa-
 uis natiuitatis eius uisibi-
 liter apparuit in Mis-
 sa Episcopo ydolo.

Anno Volmari abbatis 35 currente, Arnoldus archiepiscopus Mogun-
 tinus quorundam iniurijs prouocatus, ad presentiam Hadriani papę uenit,
 à quo susceptus honorificè, Apostolicam ab eo legationem promeruit, in-
 deq; reuersus ad Moguntiam cum honore receptus fuit. Hoc ipso anno Im-
 perator Fridericus Agnetem principis Burgundię filiam uxorem duxit, re-
 pudata priore legitima uxore apud Constantiam, unde grauissimum in ec-
 clesia scandalum exortum est. Hermannus palatinus comes obiit, cui frater
 Imperatoris ex parte patris Conradus nomine successit, homo Dei oblitus,
 ecclesijs monasterijsq; & ministris eorum, maximè Vuormatiensi antistiti
 Conrado, multas iniurias per uiolentiam irrogauit.

Imperator uxore
 suam repudians
 superinduxit ali-
 am.

Hermannus co-
 mes obiit.

Eodem anno qui fuit dominicę natiuitatis 1156. fuit, Imperator circa festum
 omnium sanctorum uenit ad Coloniam, & tam à ciuibus quàm ab archie-
 piscopo Arnoldo satis honorificè fuit receptus, ubi miles quidam Bernhar-
 dus nomine, qui in necem Hermannii de Vuinceburg cõspirasse, à duce Sa-
 xonum fuit conuictus, Imperatoris iussu decollatus est.

Anno sequente qui fuit dominicę natiuitatis 1157. indictione 5. Volma-
 rus abbas quintus decimus huius monasterij Hirsaugiensis, 5. calendas Fe-
 bruarij circa primam noctis uigiliam de hoc mundo transiens, in Domino
 quieuit, uir apud omnem posteritatem memoria dignus: quippe qui per
 suam industriam, sapientiam & pietatem huic monasterio suo, multa bona
 fecit, augmentauit census, redditus ampliari, ruinosã cœnobij ædificia re-
 staurauit, domos & habitacula pro fratrum commoditate necessaria plura
 de nouo construxit, numerum monachorum Deo seruentium auxit, seq;

Volmarus abbas
 moritur.

uerbo & exemplo pastorem optimum subditis suis omnibus
 exhibuit, Sepultus est in maiori ecclesia, ante
 altare sancti Michaëlis.

DE HARTVVIGO, HVIVS MONASTERII ABBA^o
te XVI. qui præsuit tantum duobus mensibus, & de vita &
conuersatione ipsius.

SEpulto reuerendissimo ac deo dilecto abbate Volmaro, licet fratres ma-
ximo eius amore tenerentur, nec possent memoriam tam pientissimi pa-
tris de cordibus suis, non dico citò, sed ne unquam prorsus delere, quem pa-
storem in omnibus utilem, pium atq; dulcissimum semper fuerant experti:
tamen ne malitia temporum, quæ tunc abundabat in terra, sinistra aliquid
prauorum suggestione interponeret, uisum eis est cum electione noui pa-
storis non esse tardandum.

Eodem igitur die quo Volmarum ecclesiasticæ sepulturae tradiderant,
conuenerunt in unum animo & intentione, nouum eligendi pastore, qui
tam in spiritualibus quàm temporalibus, ad regimen monasterij utilis &
idoneus haberetur. Inuocata itaq; (ut moris est) gratia Spiritus S. Hartuuig-
um nomine, monachum, uenerabilem senem, unanimi consensu in abba-
tem concorditer elegerunt, anno Domini 1157, indict. 5. in octaua S. Agne-
tis uirginis & martyris, quæ est 5. calend. Februarij. Electione autem ex-
more in personam Hartuuigi publicata, coram toto conuentu in terram
procidit, & ut supportaretur à tanto onere fratres cum lachrymis supplici-
ter rogauit. Si uoluiffem, inquit, imò si fuiffem idoneus animas regere in
eo statu, in quo fueram ante ingressum religionis, permaniffem. Sed quia
imperfectionem meam noui, & quod mihi subesse magis expedit quàm
præesse, propterea domum meam, præposituram, dignitates & beneficia
quæ habui, contradicentibus amicis & cognatis meis omnibus, libens dimi-
ssi: quatenus sine cura & sollicitudine rerum temporalium, omnipotenti Deo
in simplicitate cordis mei placitam possem impendere seruitutem. Cumq;
fratres, ut onus regiminis à Deo sibi tanquam idoneo impositum suscipe-
ret fortiter instarent, tandem consentiens dixit: Cõtemnere preces uestras
amantissimi fratres, omniumq; reluctari uotis, impium iudico, tamen si me
ad tantum pondus regiminis scio penitus insufficientem. Confido tamen
in misericordia omnipotentis Dei, pro cuius amore omnia mundana semel
cõtempli: quoniã me diu in hac miseria non permittet uiuere, si mihi hanc
curam animarum, quam reclamanti imponitis, nociturã in anima mea co-
ram ipso cognoscit. Ad nimiam itaq; instantiam fratrum consentiens, o-
nus pastoralis curæ pro Christi amore suscepit, & pro munere benedictio-
nis ad archiepiscopum Treuirensẽ Hillinum cum certis monachis de-
scendit. Benedici autem à Gunthero Spirensi episcopo propter certas
causas noluit, & ideo iuxta tenorem priuilegij monasterio Hirsaugensi, à
sede Apostolica dudum concessi, ad Treuerim descendit. In die itaq; do-
minica quadragesimæ secunda, quæ fuerat anno illo, quarto nonarũ Mar-
tij, benedictus fuit in maiori ecclesia Treuerensi ab Hillino archiepiscopo,
in præsentia complurium abbatum. In itinere illo constitutus, sanctissimã
Christi sponsam Hildegardem, de cuius sanctitate, miraculis, scriptis & re-
uelationibus multa audierat, uisitauit: quam cum loquentem audiret, in stu-
porem uersus, lachrymas præ gaudio fudit. Nactus autem oportunitatem
cum ea secretè loquendi, omnem statum & mœrorem mentis suæ illi ape-
ruit, & in quantis esset angustijs propter curam animarum sibi impositam,
simpliciter reserauit: petijtq; humiliter, quatenus amore Iesu Christi super
statu suo diuinam uoluntatem dignaretur inquirere, & quid sibi faciendũ
esset super his in quibus uersabatur cogitationibus, de cura pastorali relin-
quenda

Hartuuigi in ab-
batem eligitur.

Quomodo se dicit
eo onere excusauit.

Quomodo consen-
sit.

Ab Hillino Tre-
uirorum archie-
piscopo benedi-
ctus est.

S. Hildegardem
uisitauit.

quenda indicare. At uirgo S. Hildegardis more suo ad lumē inuisibile mētis
 suae aciem erigēs, tale Hartuuiigo dedit respōsum: Lux uiuēs tibi dicit, ô ho-
 mo, mens tua sit mihi in uoluntate mea subiecta, & non abijciā te. Homo e-
 nim qui mihi paratus est seruire pro honore nominis mei in pascēdo animas
 meas, & aliud non querit, in me manet. Ego autē scio quis ex me stat, in præ-
 latione, & illū nō deserā. Et qui sine me regnat, hūc ego non aduerto. Tu au-
 tē esto paratus, quia citō uenturus sum. Inde ad Hirsaugiā reuersus, non diu
 uixit, sicuti dicemus. Erat autē iste Hartuuiigus genere Frācus, qui adolescēs
 ad studiū literarū positus, satis doctus et eruditus euasit, nō solūm in diuinis,
 sed etiā in secularibus literis. Crescētibus demum annis, canonicus maioris
 Ecclesiæ Spirēsis factus est, ubi se tam sapienter & religiose habuit, ut cōsen-
 su omnium primō in camerarium, ac deinde in præpositū eiusdem ecclesiæ fue-
 rit electus. Erat autē homo cōscientiæ bonæ, placidī cordis, & honestissimæ
 conuersationis: qui quāuis diuitijs & honoribus afflueret terrenis, semper ta-
 men mēte sursum ad Deum erectus, bonis & sanctis studijs operam impen-
 debat. Licet enim diuitijs abūderet, cor tamē suum nequaquā apposuit, sed
 manum suam aperuit inopi, & pauperū necessitatibus quantū potuit prom-
 ptissimē occurrit. Inter cætera pietatis opera, cū adhuc uitam ageret secu-
 larem, magno ad fratres huius monasterij Hirsaugiensis tenebatur affectu,
 & multa eis beneficia impendit. Crebrō illos uisitauit, & quoties aliquem
 de Hirsaugiensī monasterio Spiram uenire pro quolibet negotio contigis-
 set, non alibi quā in domo præpositi licebat nancisci hospitium. Domus
 eius uelut cœnobium, honestissima erat adornata familia, in quam nulli pe-
 nitus inhonesto patebat ingressus. Moribus suis bonis & Deum timētibus
 cunctis fuit honorabilis, in cuius præsentia loqui uel agere turpia uel inho-
 nesta nullus audebat. Interna quoq; deuotione omnipotenti Deo mancipa-
 rus, nullum tempus ociosum transire sinebat, in quo non aliquid boni ope-
 ris ad pensum seruitutis suæ appenderet. In orationibus erat frequens, & in
 lectionibus sanctarum scripturarum studiosus, utpotē qui fuerat exercitio-
 rum spiritualium fructus & dulcedinem quotidiana meditatione experius.
 Cū autem plerōsq; ex concanonicis suis ire per abrupta uiciorum cerne-
 ret, medicamētum fraternæ correptionis tam ratione officij quām obedi-
 entia dominici præcepti opposuit, & quomodo uiuendum sit ministris Domi-
 ni, multimoda scripturarum attestazione ostendit. Sed quum admonitio-
 nes suas parum in plerisque proficere cerneret, tædebat eum in officio præ-
 lationis uiuere, in quo se uidebat cæteris inutiliter præesse. Matura igitur
 deliberatione præhabita omnem mundi pompam & honorē pro Dei amo-
 re proposuit deserere, & se totum distractione monastica omnipotenti Deo
 mancipare. Ad quod propositum tam sanctum & arduum subeundum, ma-
 ximē eum sermones & miracula diui patris Bernardi Spiræ facta, quibus
 interfuit, prouocarunt, quæ omnibus quā diu uixit cum deuotione ma-
 xima narrare consueuit. Venditis ergo rebus suis multis, & precio non par-
 uo dato pauperibus ad Hirsaugiam uenit, & monachus sub Volmare ab-
 bate factus fuit. Multa quoq; in auro, argento, uasis preciosis, & uaria supel-
 lectili secū ad monasteriū attulit, quæ omnia in manus Volmari abbatis co-
 ram tota cōgregatione resignauit. Sacræ autē religionis habitū de manibus
 Volmari abbatis assumens, totum se deinceps ad Deum contulit, semperq;
 aut mente aut corpore in eius seruitio intentus fuit. Interesse psalmodiæ &
 horis regularibus tam nocturnis quā diuinis, semper illi iocundum atque
 dulcissimum, omneq; tempus quod seruitio creatoris non impenderat,
 perdidisse se gemebat. Corpus suum abstinentiā, ieiunijs, uigilijsq; in serui-

*Responsio Hilde-
gardis.*

*Vita Hartuuiigi
abbatis.*

*Fuit præpositus
in ecclesia Spa-
rensi.*

*Misericors in
pauperis erat.*

*Conuersatione
fuit deuotus.*

*Zelo reſtitudinis
armatus.*

*Per S. Bernar-
dum compūgitus.*

Nanquam uisus
perturbatus.

Decanus
Phortzēsis fit
monachus.

Conradus mona-
chus fit abbas in
Amorbach.

Conradus fit ab-
bas in Suartzach
Burchardus in
Vuingarten.
Dietbmarus mo-
nachus.

Manegoldus
prior claustralis

Adelhelmus
prior claustralis.

Heymericus,
Gerlachus.

Hartuuigus ab-
bas.

Conuentus prin-
cipum in Vuor-
matia.

Arnoldus Colo-
niensis archiepi-
scopus.

tutem spiritui curauit redigere, & se cunctis in bonis operibus imitabilē exhibere. In omni conuersatione sua inter fratres fuit pacificus, tranquillus & quietus, tantaq; erga omnes charitate affluens, ut mater cōgregationis merito diceretur. Nemo illum unquam uidit perturbatum, murmurantem nemo audiuit, sed ante faciem suam in uera humilitate gradiens, nullum penitus contristauit.

Eodem tempore Sigefridus decanus de Phortzheim, qui multa huic monasterio bona contulit, sicut in libro Donationū habetur, sub Volmaro abbate monachus factus est, uir singularis eruditionis & sapientiæ informatione & exemplo ipsius Hartuuigi prouocatus. Similiter & alij complures uiri notabiles, sapientiā, genere & diuitijs insignes, exemplo præpositi Spirensis incitati, contemptis rebus & honoribus mundi, monachi sub abbate Volmaro in hoc Hirsaugiensi cœnobio facti sunt, qui pro fratrum usu multa beneficia contulerunt. His etiam temporibus Conradus monachus huius cœnobij & postea prior in Schoinrein, abbas in Amorbach, consensu Volmari constitutus est, uir tam in spiritualibus quàm secularibus ad regendum satis idoneus. Erat enim in scripturis sanctis satis admodum eruditus, & in agendis singulari experientia præditus.

Alter quoque Conradus huius cœnobij monachus, eodem fermè tempore consensu ipsius Volmari abbatis, ad monasterium in Suartzach Argentinenſis diœcesis abbas ordinatus est. Burchardus quoq; monachus huius cœnobij ad Vuingarten abbas eligitur, uir astutus ingenio, & in agendis multum prouidus & expertus. Post cuius obitum Dietbmarus monachus noster, electione fratrum eiusdem loci abbas factus est, qui per suam industriam multa bona eidem monasterio fecit & acquisiuit.

Eodem tempore quo ex præposito Hartuuigus factus est monachus sub Volmare abbate, prior claustralis fuit Manegoldus natione Francus, qui postea in abbatem huius cœnobij electus est, de quo dicemus: qui Hartuuigum magna charitate diligebat, homo sapiēs & magnificus in omnibus actionibus suis. Vnde in cellarium monasterij promotus, multa sollicitudine pro fratrum necessitate uigilabat, & bene ministrans inferiora, gradum promeruit altiolem. Post eum prior constitutus est Adelhelmus primò in Aminburg, & postea in Mediolaco Treuerēsis diœcesis abbas, uir sapientiā & religione uenerabilis, in cuius locum prior substitutus est Heymericus, monachus senex & debilis, quo in breui mortuo Gerlachus successit, post quem Manegoldus denuò prior est ordinatus, in quo quidem officio usq; ad mortem abbatis Hartuuigi permansit. Igitur Hartuuigus in abbatem per fratres unanimiter electus est, mortuo Volmaro (sicut diximus) & per archiepiscopum Treuerensem Hillinum legitimè ordinatus, uisitata S. uirgine Hildegarde apud Bingios Hirsaugiam redijt, & cum maximo gaudio fratrum, tanquam pastor integerrimæ charitatis susceptus fuit.

Hoc ipso anno institutionis Hartuuigi abbatis, qui fuit dominicę natiuitatis 1157. Imperator pascha Vuormatiæ celebrauit, ubi penè omnes Teuthonici regni principes cōuenerunt, & se cum rege anno sequente in Lōgobardiam ituros, contra rebelles imperij iurauerunt. Post hæc ipso anno Imperator per magnam industriam suam effecit, ut abbates, præpositi, & meliores quidem cōplures de ministerialibus ecclesiæ Mogūtina, in manus & quorundā amicorū eius promitterēt, quòd Arnoldo archiepiscopo qualibet occasione decedente, sine ipsius consilio & assensu alium non uellent eligere.

Eodem anno moritur Arnoldus archiepiscopus Coloniensis, huius nominis

minis secundus, uir ingenio acutus, & in rebus bellicis expertissimus, qui semper Imperatorem in Italiam secutus multa pro eius imperio expendit. Ipse monasterium Rindorff iuxta Būnam in honorem S. Clementis papæ & martyris construxit, in quo & sepultus est: cui Fridericus eius nominis secundus, in ordine successit, præpositus S. Gregorij Coloniensis, & per Adrianum papam consecratus est Romæ, atq; accepto pallio ad Coloniā cum honore reuersus. Contra hunc electus fuit in dissensione grauissima Gerardus præpositus Bunnensis, sed apud Ratisponā ex Imperatoris iussu & principum, cedere Friderico compulsus est.

Fridericus secus
dus archiepisco-
pus Coloniæ.

Eodem tempore inter papam Adrianum & Imperatorem Fridericū grauissima contentiones leui occasione oriri cœperunt. Innocentius papa secundus, Romæ quondam in muro imaginem suam depingi fecerat, quasi in sede pontificali residentem, Imperatorem Lotharium complicatis manibus coram se inclinatam coronam imperij suscipientem. Quod Fridericus Imperator uidens cum esset Romæ, à suis incitatus ægrè tulit. Accessit huic (si dici fas est) contumeliæ aliud quiddam persimile, quod nouæ commotionis & dissensionis magnum seminatorium fuit. Imperatore cum primoribus regni in ciuitate Bisuntina Burgundiæ curiam celebrante, duo cardinales literas Adriani papæ perferentes adfuerunt, in quibus inter alia sic continebatur: Beneficium coronæ tibi contulimus, neque pœnitentiā moueremur, si excellentia tua, maiora à nobis beneficia accepisset. Quod uerbum scilicet Beneficium, hi qui circa Imperatorem erant, usualiter interpretantes, & in contumeliā ipsius positum asserentes, animum eius in iram concitauerunt. Cardinales iniurijs affectos à conspectu suo eiecit, dicens: Quod à solo Deo habemus (coronam uidelicet imperij) non Romano pontifici, sed soli Deo attribuimus. Primā uocem regie electionis archiepiscopi Moguntini recognoscimus, regalem consecrationem archiepiscopo Coloniensi permittimus. Imperialem consecrationē Rom. Pontificij assignamus. Deleantur ergo picturæ, scripturæ corrigantur, alioquin inter regnum & sacerdotium concordia & pax stare non poterunt. At Romani indignationem & iram Imperatoris metuentes, aliam interpretationem huius nominis protulerunt, Beneficium, quasi benefactum intelligi debere dicentes. His temporibus claruit sanctus Vuilhelmus, ex comite Pictauiensi eremita nominatissimus, qui lorica ad nudam carnem portauit, & in maxima abstinentia corpus suum macerauit, miraculis multis gloriosus. Hunc sanctus Bernardus cum schismaticis contra Innocentium papam pertinaciter sententem, per sacrosanctum corpus dominicum constans adeo perterruit, & ad tantam compunctionem perduxit, ut non solum pertinaciā omnem deponeret: sed, quod est amplius, comitatu suo derelicto, honoribusq; & diuitijs omnibus contemptis, homines fugiēs eremum intraret. His quoq; temporibus uisio admirabilis Tondali militis in Hibernia dicitur facta, quæ cum ubiq; sit notissima, non opus est, ut huic operi interseratur. Claruerunt his tēporibus in ecclesia Dei, multi uiri doctissimi, qui uaria pro eruditione simpliciū opuscula ediderunt. Gilbertus cognomēto Porreta, natione Gallus, ex scholastico Parisiensi episcopus Pictauiensis, uir undecūq; doctissimus, scripsit notabilē expositionē super psalmos: item in Euangeliū Ioānis, in epistolas quoq; Pauli omnes: in Boetij de S. trinitate: in Philosophia multos subtiles tractatus edidit. Lucas etiam abbas S. Cornelij ordinis nostri doctissimus inter alia studiorū suorū opuscula, his temporibus in Cantica canticorū Salomonis, non spernēde lectionis edidit. Richardus de S. Victore canonicus Pa

Causa dissensionis inter papam & imperatorem.

Alia causa.

Vanitas opinionum Imperatoris

S. Vuilhelmus ex comite eremita claruit.

Visio Tondali.

Gilbertus episcopus.

Lucas abbas.

Richardus de S.
Vidore.

Liber Sententiarum
componitur.

Petrus Comestor

Ioachim abbas.

Gratianus.

Hartuigus abbas.

riliensis, uir in sacris scripturis his temporibus omnium iudicio longe doctissimus, & non minus sanctitate conuersationis quam eruditione literarum insignis, multa præclara uolumina edidit: quorum lectio & doctis ad eruditionem, & ad compunctionem deuotis ualde utilis & necessaria uidetur. De his quidem opusculis in libro de Ecclesiasticis scriptoribus iam dudum fecimus mentionem. Circa hæc quoque tempora Petrus Lombardus episcopus Parisiensis, quatuor libros Sententiarum, ex diuersis dictis sanctorum patrum colligens, posteritati transmissit: qui tantæ sunt hodie in scholis Theologorum authoritatis, ut cæteris penè omnibus in lectione quotidiana præferantur. Scripsit quoque in Psalmos commentaria, & in Apostolum, quæ satis utiles sunt. Et quædam alia quæ ad notitiam lectionis nostræ non uenerunt. Claruit ipsidem quoque temporibus & alius Petrus quidam, presbyter Trecentis, quem Comestorem uulgo appellant, qui scripsit insigne opus ad Wilhelmum Senonensem archiepiscopum, super libros Bibliæ historiales, quod Scholasticam historiam appellamus. Et quædam alia non abiiciendæ lectionis opuscula. Richardus monachus Cluniacensis, nostri ordinis, inter chronographos his temporibus habetur in precio: qui inter multa quæ scripsit, historiam rerum transacti temporis, satis iocundam utilemque composuit. His etiam temporibus, sub Friderico Imperatore primo, claruit Ioachim abbas monasterij Florentis de Calabria, nostri ordinis, uir quidem studiosus & doctus: qui tanquam propheta habitus à multis, etiam futura prædicere consueuit. Scripsit in Hieremiam prophetam, in Daniele prophetam, in Euangelium Ioannis, in Apocalypsin Ioannis: in quibus omnibus, futura semper prædicere tentat. Ad Henricum quoque sextum, plura scripsit. Item de Septem sigillis in Apocalypsi: in Psalterium decem chordarum. Item librum Concordiæ. Item de 15 pontificibus Romanis futuris, suo tempore, unam prophetiam conscripsit. Epistolas quoque multas ad diuersos, & uaria de futuris temporibus composuit. Hoc ipso anno dominicæ natiuitatis 1157. signum crucis in luna manifestè apparuit. Claruit circa hæc tempora Gratianus monachus Bononiensis, nostri ordinis, qui ex diuersis sanctorum patrum sententijs, decretis & scriptis, librum Decretorum in unum compertauit, & summo pontifici confirmandum obtulit.

Eodem anno Dominus Hartuigus, abbas huius cœnobij præfatus, 8 calendas Aprilis, circa primam noctis uigiliam carne solutus, in Domino quieuit, sexto & quinquagesimo die institutionis suæ, ad abbatiam Hirsaugiensem: sepultus est in maiori ecclesia, in abside meridionali, coram altari omnium sanctorum, uir æterna memoria dignus: quem omnipotentis Dei misericordia, iuxta desiderium suum breui de medio abstulit, ne malitia immutaret intellectum eius: frequenter enim prælatio, mentem fallere consueuit.

DE MANEGOLDO, HUIUS MONASTERII XVII. AB-
bate, qui præfuit annis 8, mensibus 4, diebus 6. & de
uita & conuersatione eius.

HArtuigo uenerabili abbate uiam uniuersæ carnis feliciter (sicut confidemus) ingresso, & non sine lachrymis multis fratrum suorum sepulturæ commendato, ne impedimentum aliquod prauorum inclinatione ex diutina uacatione interueniret, ipsamque noui pastoris electionem liberrimam quomodolibet infirmare potuisset, multa deliberatione præhabita fratres uoces in electione habentes, statim eodem die in unum cõuenerunt, animo & intentione nouum super se constituendi pastorem. Igitur inuocata gratia spiritus S. anno Domini 1157. indict. 5. 8 cal. Aprilis, hora diei 3. uel quasi, Friderico

Friderico Imperatore primo regnante, anno eius 6, monachi huius cœno-
 bii conuentuales in abbatem unanimiter elegerunt. Manegoldum uenera-
 bilem monachum, genere Francum, ex cognatione Hartuugi prædecesso-
 ris sui procreatum, annos ætatis habentem fermè sexaginta. Qui post lon-
 gam humilemq̃ excusationem precibus fratrum acquiescens, onus pasto-
 ralis curæ assumpsit, sed munus benedictionis usq̃ in sabbatum ieiunij qua-
 tuor temporum post exaltationem S. crucis distulit, propterea quod se fra-
 tribus bene probandum offerre statuisset. Tandem importunis precibus
 fratrum uix inductus, benedicendus Spiram magno & celebri comitatu pro-
 ficiscitur, & in sabbato præfato autumnalis ieiunij, 25 monachis ex suis ad
 sacros ordines per Guntherum episcopum Spirensem promotis, ipse domi-
 nica sequente ab eodem pontifice, sex abbatibus, sacris indutis astantibus,
 munus benedictionis solenniter suscepit. Præfuit autem in abbazia annis
 8. mensibus 4. diebus 6. uir bonæ ac laudabilis conuersationis, & multa bo-
 na huic monasterio fecit. Francus genere fuit, sicut diximus, honestis paren-
 tibus natus, qui ad literas discendas in iuuentute positus, satis doctus & eru-
 ditus euasit. Timorem Domini ab infantia (ut ita dixerim) imbiberat, unde
 non ludis, non discursibus, non puerorum leuitatibus oblectari, sed magis
 studio literarum & orationibus, quantum per ætatem licebat, insistere con-
 sueuit. Natura enim consecutus ingenium bonum, hausto æternæ sapien-
 tiæ gustu, nihil plus amare in hac uita didicit quàm scientia scripturarum.
 Tandem inspirante Spiritu S. sub Volmare abbate monachus factus, tam-
 piè, tam religiose, tamq̃ humiliter in medio fratrum conuersatus est, ut pa-
 rem in tota congregatione uix haberet. In omni tranquillitate mentis & o-
 perationis coram Deo & hominibus incedens, nulli grauis, nulli molestus
 fuit, sed dignum se in omnibus monachum secundum regulam sancti pa-
 tris nostri Benedicti exhibuit. Statura quidem corporis breuis, sed animi
 uiribus magnus & egregius fuit. Deniq̃ post annos primordiali monasti-
 cæ institutionis exactos, per Volmarum abbatem succentor ordinatus, &
 in eo officio posuit, plusquàm 60. uolumina pro bibliothecæ ornatu fra-
 trumq̃ utilitate fecit conscribi, sumptus ad hoc ministrantibus amicis eius
 & cognatis secularibus. Post hæc cum in omnibus utilem & irreprehen-
 sibilem se præbuisset, mortuo Dithone priore, in eius locum prior ordina-
 tus, uerbo & exemplo fratribus norma sanctæ conuersationis fuit: in mo-
 nendo dulcis, pius & mansuetus fuit: in corrigendo seriosus, quippe qui o-
 ptimè nouerat regimen animarum, omnium artium esse difficillimam, &
 propterea maiori studio exercendam: bonis & obedientibus, socium se per
 humilitatem exhibuit: duris & rebellibus, seuerum se ac terribilem ostēdit.
 Vnde factum est, ut boni & humiles maximo eum amplecterentur amore:
 desides uerò & animarum suarum curam non habentes, ueluti dominum
 & iniquitatis suæ uindicem singularem metuerent. Deinde ut in omnibus
 probaretur, per Volmarum abbatē maior cellarius constitutus est, & Adel-
 helmus in locū eius subrogatus, qui non multo post abbas in Amineburg
 Ratisponensis diocæsis, ac postea in Mediolaco Treuerensis diocæsis ordi-
 natus est. Factus autem cellarius, magnam in administratione sui officij
 curam & sollicitudinem adhibuit, & tamen internam conuersationem spi-
 ritus non neglexit. Rursum post aliquot annos mortuo Gerlaco priore,
 denuò fit prior, & more suo regularis disciplinæ zelum strenuè exequitur.
 Primus & ultimus in choro semper cultū diuinæ seruitutis cum maxima di-
 ligētia ampliāuit. Diuinas scripturas mirabiliter amauit, omneq̃ studiū pro

Manegoldus in
 abbatem eligitur

Spiræ conse-
 cratur a Cunibeno.

Vita Manegoldi;

Succentor fit.

Fit prior;

Fit Cellarius.

*In abbate eligitur**Spire consecratur.**Donatio Ruthardi.**Donatio Ruperti.**Religio Hirsaugiensium fratrum.**Terræ motus.**Sophia comitissa mulier sancta.*

scribendis libris authenticis sanctorum patrum quam diu uixit impendit. Postremò transitu Hartuigi abbatis feliciter consummato, in abbatem huius monasterij 17. electus est, sicut diximus anno Domini 1157. indictione 5. 8. calendas Aprilis, & 10. calendas Octobris, hoc est dominica quatuor temporum ieiunij autumnalis post exaltationem sanctæ crucis, quæ fuit dies sancti Mauricij martyris: à Gunthero Spirensi episcopo munus benedictionis accipiens præfuit annis 8. mensibus 4. diebus 6. Erat autem homo sanctis moribus adornatus, mansuetus, placidus, humilis, pacificus, mitis, & affabilis, mentem & corpore castus, qui substantiam monasterij suo tempore non minuit, sed auxit, sicut in libro Donationum patet manifestè. Nam tempore eius, multi multa bona pro Dei amore huic cœnobio tradiderunt, & ipse etiam complura precio comparauit. Inter cæteros autem fuit eo tempore quidam canonicus nomine Ruthardus, qui fratrem habebat in Hirsaugia, monachum, residens in ecclesia Moguntina, qui pro remedio animæ suæ curiam monasterio Hirsaugiensi apud Bingios tradidit, quam frater ipsius monachus iussu abbatis, pro marcis argenti 16. uendidit, & pecuniam in usus fratrum expendit. Post aliquantum uerò temporis Hedericus præfati Ruthardi ex fratre nepos, canonicus & ipse Moguntinensis, duodecim talenta huic monasterio contulit: pro quibus Hugo patruus eius Manegoldo abbate postulante, in Gruningen tria uinearum iugera monasterio comparauit. Rupertus quoque de Tubingæ multa bona monasterio Hirsaugiensi tempore abbatis Manegoldi fecit, ut patet in libro Donationum: & sepulchrum sicut elegerat, unà cum fraternitate plenaria in hoc loco promeruit. Nam inter alia 42. talenta argenti ad usus fratrum contulit, pro quibus abbas Manegoldus uineta in Sutrim comparauit. Alij quoque diuersi multa & uaria in elemosynam fratribus huius monasterij eodem tempore contulerunt, & beatos se arbitrabantur quicumque in confraternitatem & orationes monachorum Hirsaugiensium fuissent admissi. Magna enim regularis disciplina obseruantia apud eos isto tempore uigebat, & ob id à bonis omnibus amabantur. Verum post annos paucos grauissima dissensio inter abbatem Manegoldum & conuentum suum diabolo procurante suborta est, pro cuius extinctione S. Virgo Hildegardis & præsens uerbis, & absens scriptis, non mediocriter laborauit. Vnde tam abbas quam conuentus, literas ad ipsam uirginem super hac eadem dissensione consultantes miserunt, quibus illa diuinitus admonita, respondens ad interrogata, epistolas remisit, quarum exemplar paulò post suo ordine ponemus.

Anno autem Manegoldi abbatis primo currente, uidelicet dominicæ natiuitatis 1157. terræ motus ingens in Asia fuit in diuersis locis, qui Tripolim, Damascum, & quandam aliam ciuitatem omnino destruxit. Porrò ciuitas Cathanenſium penitus euerſa est, in qua multitudo uirorum, mulierum, iuuenum & puerorum maxima, ferme ad uiginti milia mirabili casu suffocata interiit. Claruit his temporibus in Hollandia Sophia Theodorici Hollandiæ comitis uxor, mulier sancta & in Christi amore deuotissima, orationibus, ieiunijs, uigilijs & elemosynis continuè intenta, quæ miraculis tam in uita quam post mortem claruisse perhibetur. Cùm hæc sancta mulier limina sancti apostoli Iacobi in Gallitia uisitata, crudeles incidisset latrones, qui eam non solum spoliare clenodijs, uerum etiam uita priuare uolebant, tanta eos uirtute orationum suarum constrinxit & ligauit, ut se mouere de loco, uel manus in eam mittere nullatenus possent. Vnde stupentes, ueniam ab ea postulabant, qua accepta subito fugientes abierunt. Tandem uerò

uerò post multa opera pietatis, cum iam tertio ad uisitandum sanctum Christi sepulchrum Hierosolymam esset profecta, sacris locis deuotissimè perstratis, 6. calendas Octobris feliciter in Domino quiesuit, & in hospitali Teuthonicorum in Hierusalem sepulta est.

Anno Manegoldi abbatis 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1158. Fridericus Imperator cum principibus Teuthonici regni circa festum pentecostes in manu ualida Longobardiã intrauit, & Brixiam ciuitatem cum alijs multis cepit. Inde mouens exercitum quinquaginta millium pugnatorum Mediolanum obsedit, & diebus multis acriter expugnauit. Cumq; se Mediolanenses arcta obsidione circumuallatos cerneret, & nullum auxilium expectare à quoquã possent, ciuitatem imperatori tradiderunt. Quo facto Imperator milites suos Teuthonicos pro maiori parte in patriam remisit, & uictis Mediolanensibus censum tributum annuum imposuit.

Imperator exercitum mouit in Longobardiam. Mediolanum ab Imperatore cepit.

Eodem anno Godfridus abbas S. Iacobi Moguntinensis, & Burchardus præpositus S. Petri, unã cum clero penè uniuerso & ciuibus Moguntinis Arnoldum archiepiscopum suum nimis exosum habere cœperunt, & imperatorem contra eum interpellarunt. Soli autem Creopoli, quos Macellarios uocant, partes archiepiscopi pro uiribus tuebantur, unde tam ab Imperatore Friderico quàm archiepiscopo Moguntino, qui Arnolde successit, libertate quadam singulari ac priuilegio usq; in præsentem diem, pro tanta fidelitate donati sunt.

Aduersarij archiepiscopi Moguntini.

Anno Manegoldi abbatis 3. qui fuit dominicæ natiuitatis 1159. Imperator coadunato uniuerso exercitu, Cremam urbem munitissimam per menses 7. obsidens expugnat, Cremonensibus auxilium ferentibus. Tandem cum uim militum ferre non possent, se & urbem potestati Imperatoris subdiderunt, spem non paruam Mediolanensibus adimentes.

Imperator urbem Cremonensem obsidione cepit.

Eodem anno aduersarij archiepiscopi Moguntini post festum sancti Remigij synodum armata manu ingredienti, interficere eum uoluerunt. Sed comitibus cum suis uiriliter resistentibus, turpiter abire compulsi sunt. Quae de causa ipse Arnoldus archiepiscopus Moguntinus post festum omnium sanctorum Longobardiam petit, Imperatori querimoniam inde facturus, quem & aduersarij eius haud segnes subsequuntur.

Insultus contra Moguntinum.

Eodem anno Fridericus secundus archiepiscopus Coloniensis, in Italia obiit: cuius cadauer in patriam relatum, in quodam cœnobio Aldenburchensi humatum est. Quo sepulto, Colonienses legatos in Italiam ad Imperatorem miserunt, Reinholdum cancellarium, eius quem elegerat in archiepiscopum ab eodem postulantes. Gauisus autem Imperator, quod locum honoris ei deferendi inuenisset, grato animo consentiens, postulantibus Reinholdum archiepiscopum donauit. Nec multo post idem Reinholdus accepta licentiã Imperatoris ad Coloniã uenit archiepiscopatum, & omnia quæ ad illum pertinebant, in possessionem accepit, negotijsq; breuiter dispositis cum trecentis electis militibus, in Longobardiam rursus ad Imperatorem reuertitur.

Reinholdus fit archiepiscopus.

Eodem anno cum Adrianus papa Fridericum Imperatorem pro coniugij dissidio excommunicare disponeret, morte præuentus mense Octobri ab hac uita discessit. Quo mortuo magna in ecclesia Dei turbatio subsequuta est. Cardinales namq; ab inuicem dissentientes, duos sibi pontifices elegerunt, Rolandum cancellarium, quem Alexandrum tertium appellarunt, & Octauianum, quem Victorem quartum nuncuparunt. Porro Alexander uerus Christi uicarius prædecessoris sui sententiã per omnia approbavit,

sed Victor Imperatori plurimum fauebat. Alexander iste papa ordinē Carthusiensem confirmauit, certaq; illis priuilegia dedit, suscipiens ipsum ordinem sub protectione ac defensione sedis Apostolicæ sanctæ.

*Synodus Paduæ
schismaticorum.*

*Arnoldus archiepi-
scopus à ciui-
bus occiditur.*

*Rudolphus filius
ducis de Zerim-
gen eligitur.*

*Crux aurea in ec-
clesia Moguntina*

*Heresis Vualdē-
sium incipit om-
nium pessima.*

Anno Manegoldi abbatis prænotato nondum completo, qui fuit domi-
nica natiuitatis 1160. inchoatus in octauis Epiphaniæ, Fridericus Impera-
tor concilium apud Paduam celebrari mandauit, in quo Victorem præsen-
tem pro papa suscepit, Alexandrum uerò absentem condemnauit. Peracto
concilio Arnoldus archiepiscopus Moguntinus licentia ab Imperatore sus-
cepta Moguntiam reuersus est. Tandem cum in die natiuitatis beatis Io-
annis Baptistæ ad monasterium S. Iacobi extra muros Moguntinos causa
deuotionis exiisset, Godfridus abbas eiusdem loci & Burchardus præpo-
situs sancti Petri, unà cum cæteris conspirationis socijs sicarios, de insidijs
quos conduxerant emittentes, archiepiscopum in eodem cœnobio crude-
liter occiderunt, ciuibus magna ex parte consentientibus. Scelere peracto,
criminis impij actores se ad ciuitatem cum festinatione receperunt, statimq;
comites & ministeriales interempti archiepiscopi, unà cum macellarijs mo-
nasterium ipsum, uiolenter fugatis monachis deprædantes incendunt, &
omnes mansiones monachorum penitus euertunt. Abbas uerò Godfridus
cum cæteris impietatis suæ complicibus sese in ciuitatem contulerat, ubi
authores sceleris cum clero, licet per uiolentiã coacto, Rudolphum filium
Conradi ducis de Zeringen postposita fide quam Imperatori ante trien-
nium in manus dederant, in archiepiscopum elegerunt, qui cum placare
Imperatorem muneribus de consilio suorum intenderet, ecclesiam suo spo-
liauit ornatu. Erat eo tempore in ecclesia Moguntina crux preciosissima,
quam Vuillegisus archiepiscopus Moguntinus tempore Ottonis Impera-
toris 3. pro decore domus Domini fieri mandauerat, cuius patibulum erat
cypressinum, laminis aureis & preciosis lapidibus desuper opertum. Ima-
go autem magna & tota de auro purissimo fabricata, libras auri appende-
bat sexcentas, sicut uersus sculptus in ea demonstrabat huiusmodi tenoris:
Auri sexcentas tenet hæc crux aurea libras.

Huius imaginis alterum pedem Marcolphus archiepiscopus tulit, & Ro-
mam pro pallio misit. Alterum uerò cum crucibus, Arnoldus archiepi-
scopus supra dictus abstulit, & cum eo Hermanno comiti palatino rebella-
uit. Totum quod reliquum fuit, iste Rudolphus cum consensu Moguntin-
ensium accipiens, cum eo placaturus Imperatorem in Longobardia con-
stituturum adiit, sed spretis muneribus ab eo contemptus fuit. Conradus
quoq; palatinus comes Rheni, frater Imperatoris, repudiato & fugato Ru-
dolphi in archiepiscopum exaltauit Christianum, uirum quendam notabi-
lem, qui tandem ad pontificatum illo tempore non peruenit, quia Conra-
dus frater Ottonis Palatini comitis de Vuitelinsbach, per Imperatorem (si-
cuti dicemus) ei fuit prepositus. His temporibus perniciofa heresis Paupe-
rum de Lugduno, quæ alio nomine Vualdensium nuncupatur, coepit, per
quendam ciuem Lugdunensem diuitem, qui relictis omnibus paupertatem
euangelicam profitebatur: translatisq; ex Latino quibusdam sacrae scriptu-
rae libris in sermonem Gallicanum, officium sibi met apostolorum assump-
sit, & tam per se quàm per suos in errore complices, scripturas male intelle-
ctas ubiq; prædicauit. Rectores & prælatos ecclesiarum unà cum eorum
constitutionibus contemnebant, ordines sacros nihili pendentes: qui dum
ut resipiscerent admonerentur, respondere solebant: Deo plus obediendum
esse quàm hominibus, Tandem contumaces & in malis erroribus pertinaces, ab

ces, ab ecclesia pulsi, excommunicati, & hæretici declarati sunt. Circa hæc tempora cum S. Bernardus abbas Clareuallēsis ab hac uita migrasset, quod contigit anno Domini 1153. indictione 1.13. calendas Septembris, anno ætatis suæ 64. horrenda uisio Lingonensi episcopo facta est. Apparuit ei namque eremita quidam mortuus, quem uiuentem olim nouerat, qui diuino timore compūctus, ante aliquot annos cum esset decanus diues & nominatus, omnia contemnēs, eremitorium pro Christi amore intrauit: quem cum de statu suo & diuini iudicij districtione interrogasset, ille respondit: Ea hora, in qua ego de corpore migraui, triginta hominum milia ab hac luce transferunt. E quibus Bernardus Clareuallensis abbas, qui eadem hora obiit, unā mecum ad cœlos auolauit, tres alij ad purgatorium missi sunt, cæteri omnes per sententiam iusti iudicis condemnati, ad infernum perpetuò cruciandi descenderunt.

Bernardus abbas
obiit.

Anno Manegoldi abbatis 3. qui fuit dominicę natiuitatis (sicut diximus) 1160. S. Hildegardis uirgo Christi, monasterij diui confessoris Ruperti, iuxta Bingios abbatissa, per spiritum sanctū coacta multis in locis uerbum Dei hominibus personaliter annunciauit. Inter cætera uerò loca quæ sua præsentia sanctificauit, etiam ad Hirsaugiam uenit, quam abbas Manegoldus et conuentus fratrum cum inæstimabili gaudio, tanquam angelum Domini de cœlo uenientem susceperunt. At illa post orationem consuetam in medio fratrum sedens, os suum in Christi nomine aperuit, & uerbum quod Spiritus S. illi commiserat, tam feruenter, sobriè, ac prudenter audientibus intimauit, ut omnes in stuporem uerterētur. Mira res accidit. Dum illa foris loqueretur uerbū, Spiritus sanctus in cordibus audientium intus operabatur effectum: tantaq̄ omnes gratia compunctionis perfudit, ut lachrymas fundere ex intimo affectu præ dulcedine mentis cogerentur. Inter cætera dulcissimi sermonis sui colloquia, fratribus prædixit: quoniā nisi cautè insidias hostis antiqui præcauerent, in breui temporis spacio tribulationem aliquam experirentur. Quod eodem anno accidit in dissensione illa pernicioſa, quæ inter abbatem Manegoldum & conuentum, diabolo procurante, fuit exorta: de qua suo loco dicemus. Omnes simul in his quæ cōmunitatem concernant, de occultis & manifestis defectibus per spiritū sanctū edocta redarguit, & quę in eorū conuersione seu conuersione diuinæ maiestati displicerent, prudentissima ratione ostendit. Inde progressa monasterium Zuuifaltense nostri ordinis adiit, & tam monialibus quàm monachis ibidem similiter quæ spiritus sanctus ei mandauerat, annunciauit. In multis quoque Sueuię monasterijs & locis, uerbum Domini attestatione miraculorum populis aperuit, & suis admonitionibus plures ab iniquitate auertit.

S. Hildegardis
uenit Hirsaugia.

Prophetia Hilde-
gardis super
Hirsaug.

Negligentias fra-
trum aperuit.

Anno Manegoldi abbatis 4. qui fuit dominicę natiuitatis 1161. grauis discordia inter ipsum abbatem Hirsaugiensem & fratres suos, iuxta prophetiam beatę Hildegardis, diabolo instigante, suborta est, quæ magnum scandalum & obloctionem in omni penè regione Sueuorum in populo diffeminauit. Videbatur enim priori Diemoni & fratribus, quod abbas familiaribus suis nimis indulgendo, quęcunque uoluissent condescenderet, & multa contra pacem conuentus & honestatem monasticam, eorum dissolutiones & insolentias dissimulando toleraret. Vnde cum super hoc à senioribus aliquoties fuisset admonitus, & libera potestate nimium usus, nihil eorum quæ proponebantur emendare uideretur: fratres ab eo se contemptui habere putantes, grauisſimam contra eum displicentiã conceperunt, quę in tantum creuit, ut in notitiã omnium in regione illa cōmorantium, non

Discordia inter
abbatem fratresq̄
Hirsaug.

sine

sine opprobrio, confusione & detestatione nominis Hirsaugiensium deueniret. Cumq̄ ita dissensio inter fratres multas contra abbatem & ordinationes illius, contumelias & murmuraciones pareret, abbas non cum paterna lenitate, ut illis uidebatur, sed cū seueritate in eos prouocatus, quoscunq̄ deprehendere potuisset, austerè puniuit: & quanto eis minorem paternę lenitatis affectum præbuit, tanto maiorem in se displicentiam eorum prouocauit. Cernens autem Manegoldus abbas, quòd fratres ad concordiam nulla ratione posset reducere, salutis proprię amator uoluit abbatiam resignare. Sed ne oculos diuinę maiestatis inconsultè offenderet, consilium super hoc per certum nuncium & literas à B. uirgine Hildegarde postulauit, cui hanc epistolam misit: Sanctissimę dominę ac matri suę uenerandę Hildegardi, Manegoldus abbas indignus de Hirsaugia, orationem cum obsequio. Audiui quidem & apud Cyrenen quandam aquarum uenam uino effluere, & te scio & expertus sum apud Alemannos bona mater ingredientium & egredientium uenam uirtutum atq̄ sinum specierum rebus, sicut pupillam uisui esse. Hauris enim ô domina mea & effundis, informas & specificas, præctisq̄ in teoriã uis & motus existis. Ea propter mihi impetus fuit & diu est, diligere te, honorare te, mirari te, seruire tibi tuisq̄, & in omnibus uerbo et opere tuus esse atq̄ tuarũ, orationibus in quantũ mihi fas est & obsequijs. Rogo te mea mater & domina, memento mei in tuis sanctissimis orationibus, dilige humilem te diligentẽ, recognosce te in Christo reuerentẽ, & literas mihi ad interrogata rescribe, in Deo rogata. His literis B. Hildegardis uirgo Christi susceptis auditisq̄ uerbis nuncij ab abbate commissis, ad secretum diuini susurrj redijt, & edocta per spiritum sanctum taliter rescripsit: O dulcissime pater, & in amore Christi frater, ollam uideo circũdatam tam magna claritate, ut uix uidere possim si olla sit. Sed & ibi uideo aliquantulum amari gustus, contritum tamen magna contentione, & postea turbinem, qui tamen ad præmium Dei destinatur. Vigilia ergo strenuè, quia causa populi in moribus hoc tempore talia postulat. Omitissime pater, ego pau-percula fœmina, in uera luce non uideo, ut omnino de officio tuo mouearis. Memorare autem, quia homo es in terra: & ne ualde timeas, quoniam Deus in te diuersa non requirit. Tu enim in præsentia Dei es, sicut fumus myrrhæ & thuris. Vnde mons Sion quarit, ut sis esca in domo Iacob. Sed si quis columnã quæ totam domum sustinet absciderit, domum dei cecidit. Quapropter septem fenestras prospice, considerans ubi accipiter ueniat, & caue ne ille te decipiat. Pasce ergo oues tuas in mansuetudine acceptionis, quia dies salutis à te non fugit, & nondum cinis eris. Esto quoq̄ speculum uitæ, in speculo uitæ. Has literas abbas Manegoldus cùm recepisset, animo confortatus in Domino, consilij sanctę uirginis humiliter acquieuit, & lenire motus fratrum quantum licuit, per mansuetudinem curauit. Interea Diem prior, qui abbati nescio pro qua causa specialiter fuit infensus, unã cum fratribus cæteris qui conuentum repræsentare uidebantur, certam in meritis S. Hildegardis confidentiam habentes, tales ad eam literas miserunt: Domina Hildegardi ad ædificationem ecclesię diuinitus electę, monachorum grex pauper & pusillus in Hirsaugia, sic diuina pietate adornari, ut nouerit humiles Christi in tribulatione consolari. Benedicta gloria Domini, quę de excelso folio suo mirabili & inusitato ordine prospexit, dum tantum lumen gratiæ suę mundo per uos illucescere uoluit. Inde omnes Ecclesię filij iocundantur, sed præcipuè nos qui spirituales noua exultationis luce perfundimur, dum in mœrore, quem pro defectu nostri ordinis toleramus, diuina

Abbas uidebatur
austerus.

Epistola Manegoldi abbatis ad
S. Hildegard.

Non uult ut abbatiam
resignet
Manegoldus.

Abbas ex literis
Hildegardis com-
pungitur.

Epistola conueniens
ad S. Hildegard.

consola-

consolatione per uos latificari speramus. Quæ igitur sint, quæ summam nobis sollicitudinẽ pareant, maximeq; mentes nostras remordeant, paucis animaduertite. Deo teste Domino nostro abbati in nullo detrahimus, quem tamen paternæ lenitatis, per multa nobis immemorem & quibusdam familiaribus suis laxius indulgentem, libera quoq; potestate in omnibus moderatius utentem ingemiscimus. Siquidẽ maximis calumnijs & infamijs opinionem nostram super hoc lacerari perpendimus, & præcipuè pro lachrymabili discordia pridẽ inter nos orta, & nihilominus inter ipsum abbatem nostrum & priorem nuper commota, religionem nostram quàm maximè contemptui à secularibus haberi dõflemus. Quapropter incerti quid agamus, ut uestris orationibus diuina uoluntas nobis aliquatenus super his elucescat, humillimè imploramus. Qui si literis cõsolatorijs, quod potissimum Deo his sit placitum, per uos certificari meruerimus: id quod solùm possumus, uestraq; charitati gratissimum fore scimus, precum nostrarum remunerationem huic beneficio respondere semper studebimus. Valete.

Causæ discipulorum centiarum e. nũtus contra abbatẽ

Consolationẽ per literas ab ea postulant.

Ad has literas beata uirgo per diuinam reuelationem informata sic rescripsit: Serena lux dicit, O plangens ouile & ornatum in signo ligaturæ obedientiæ, esto stabile in cogitationibus tuis, & desyderia tua anhelent ad timorem Dei. Tu ergo considera, ubi sit prosperitas uel aduersitas. Audi mensuram uallium. Valles interdum uirent & florent de rore cœli & de calore solis, & interdum arescunt & deficiunt in uicissitudine tempestatum. Sed tamen ualles istæ propter diuersitatem tempestatum aliquando pulchritudinẽ suam perdunt, non habeo omnino in tali obliuione, quasi amodo in pulchritudine sua non resurgant. Sic etiam non obliuiscar loci huius in quo tu stas, quia sapientia non carebit in ea materia sanctitatis, ut ipse primum in rectitudine processit. Tu autem esto lucidum ouile in uictoria, conculcans uicia quæ in inquieto tempore concutiunt te, & non erubescere quòd te propter mala opera tua accuses, quoniam Deus omnia uulnera in pœnitentia ungit & tergit. Sed tamen uiuens oculus notauit præteritã causam in dolore illo, quo tu commotum es, in contumacia superiorum prælatorum tuorum: quia dulcedo ungentis matris, scilicet misericordiæ, subtracta fuit à quibusdam ouibus tuis in culpa iacentibus, quæ non rectè iudicata sunt in pœna quam habuerunt in pœnitentia sua. Incongrua pluuia facit terram aridam. Sic homo qui peccauerit, si non habuerit illum qui eum ungat, protinus in desperationem fugit & arescit: quoniam nulla medicina exhibetur ei, secũdum quod ipse sustinere potest. Nunc chari filij, audite uocem uiuentis lucis: Apprehendite misericordiam, quæ non est ex uobis orata, sed quæ ex Deo uenit. Et ideo non abstrahite eam ab illis, quibus impendenda est. Retrahite ergo illos in sanitatẽ animarum suarum. Postquàm literas istas fratres Hirsaugienses à S. Hildegarde Christi famula suscepissent, mirum in modum gauili sunt: & murato consilio, de pace & tranquillitate concordia inter se tractare cœperunt. Sed & abbas Manegoldus iuxta consilium D. uirginis Hildegardis, præueniens eos in spiritu mansuetudinis & lenitatis, se patrem pietissimum uerbo & opere in omnibus exhibuit. Fratres autem dulcedine paternæ promissionis similiter promiserunt se, filios humiles obedientesq; in omnibus exhibituros, & nunquam deinceps occasionem discordiæ præbituros. Sic ergo meritis orationibus & consilijs beatæ Hildegardis uirginis Christi, concordia inter abbatem & conuentum auxiliante Domino reformata est, quam inuiolabilem deinceps ipso uiuente Manegoldo abbate, inter se ab utraque parte firmiter seruarunt.

Epistola Hildegardis ad fratres Hirsaugienses.

Hortatus eos ad puritatem.

Fratres inter se de pace tractare cœperunt.

Pax inter abbatẽ & fratres reformata est.

Anno

Anno Manegoldi abbatis 5 qui fuit dominicæ natiuitatis 1162. Imperator Fridericus unâ cum primoribus ecclesiæ Moguntinæ in Longobardia cõstitutus, Christiano priore neglecto, imò contempto, in archiepiscopum præfatæ ecclesiæ substituit Conradum fratrem Ottonis comitis Palatini de Vuetelinsbach, & præfuit annis duobus.

Conradus sit archiepiscopus Moguntinus.

Eodem quoq; anno cùm Mediolanenses fidei promissionis & iuramenti immemoriam obedientiam Imperatoris refugerent, ciuitas ipsa Mediolanum rursus à Cæsare obsessa & breui capta est, populus expulsus, murusq; in circuitu deiectus & ædes omnes, exceptis sanctorum templis solotenus destructæ, ita ut per medium urbis in modum crucis aratrum iubente imperatore traheretur. Reinholdus archiepiscopus Coloniensis corpora sanctorum Magorum qui Christum in cunabulis adorauerant, de Mediolano consensu Imperatoris auferens, transtulit in Coloniã, & in maiori ecclesia sancti Petri collocauit, ubi usq; in præsentem diem miraculis multis choruscantibus, in honore & reuerentiã magna habentur.

Trium Magorũ sanctorum corpora Coloniã transtulerunt.

Anno 1162.

Pisani obedientiam præstant Imperatori.

Eodem anno Imperator Mediolano destructa pascha Papiæ magnificè celebrat. Secũda feria paschæ, Pisani fidelitatẽ Imperatori iurauerũt, & expeditionem prompta uoluntate in Apuliam, Calabriam, Siciliam, Sardiniam & Corsicam & uersus Constantinopolim facere promiserunt. Feria tertia, Brixenses similia iurauerunt.

Synodus duorum paparũ habetur.

Eodem tempore Ludouicus rex Franciæ legatos ad imperatorem misit pro componenda pace & unitate sanctæ ecclesiæ, quos ipse gratanter suscepit. Igitur generali synodo indicta in municipio quod Leona dicitur, super fluuium Saonam in episcopatu Bisantino, Imperator cum papa Victore, multisq; archiepiscopis, episcopis, & abbatibus, adfuit in decollatione S. Ioannis Baptistæ. Rex autem Franciæ ex altera parte fluminis pridie aduenerat, sed ex consilio papæ Alexandri & sibi parentium, in proximo castello refedit, nec ad Imperatorem peruenit. Adfuit huic synodo rex Danorum Vualdemarus, qui coronam regni Daciæ de manibus domini Imperatoris ibidem suscepit. Igitur Imperator & rex præfatus Danorum, cum illa frequentia pontificum, abbatum & principum, sicut in prima & secunda synodo Victorem uniuersalem papam nominarunt, Alexandrum uerò cum suis schismaticos designauerunt.

Vualdemarus rex Danorum.

Imperator uenit Moguntiam.

Anno Manegoldi abbatis 6, qui fuit dominicæ natiuitatis 1163. Imperator pascha Vuormatiæ celebrauit, & in octaua solennem curiam Moguntinæ habuit. Porrò ciues penè omnes, paucis de inferioribus exceptis, ne ab Imperatore inuenirentur, de ciuitate fugerunt, ob necem Arnoldi archiepiscopi, in monasterio sancti Iacobi factã, de qua supra diximus. Unus quidam Brinigerus nomine, de tanta turba sceleratorum captus, & ante Imperatorem adductus, capitalem sententiam accepit. Godefridus abbas sancti Iacobi Imperatori præsentatus, ut se de obiectis purgaret, inducias accepit. Sed cùm se de interfectione ipsius archiepiscopi expurgare non posset, decreto Imperatoris & principum de abbatia pulsus, etiam abiurare patriam & Moguntinæ ecclesiæ prouinciam compulsus est. Monachi uerò eiusdem cœnobij iussu Imperatoris omnes in una domo inclusi, qui antè obedientiam nio poterant, fugam captabant. Cæteri seniores, debiles & infirmi fugere non ualentes, abire permisi sunt. Abbate itaq; unâ cum monachis omnibus expulso, & monasterio sancti Iacobi penitus destructo, locus ille per annos 14. sine habitatoribus mansit desolatus, sicq; diuinæ laudis obsequia

Abbas S. Iacobi abbatia et patria pulsus.

ibidem

ibidem sunt intermissa. Denique ad comprimendam ciuium insolentiam, murus in circuitu ciuitatis, iussu Imperatoris, ex toto destructus est, & in puluerem resolutus. Et sic Moguntia sine muro per annos triginta septem permansit. Hoc etiam anno quidam hæretici de secta eorum, qui Cathari nuncupantur, de Flandriæ partibus ad Coloniam uenientes, in quodam horreo prope ciuitatem occultè mansitare cœperunt. Sed dum nec Dominico die Ecclesiam intrarent, à circumiacentibus deprehensi & detecti sunt. Ad examen ergo sanctæ matris Ecclesiæ perducti sunt, & hæretici pertinacissimi inuenti sunt. Claruit his temporibus Eckbertus, abbas monasterij sancti Florini confessoris, in Schonaugia, diœcesis Treuerensis nostri ordinis, frater beatæ Elisabeth sanctimonialis uirginis, uir in Diuinis scripturis doctissimus & magni nominis ac famæ, suo tempore, inter doctores Ecclesiasticos. Hunc ergo clerus & maiores ciuitatis Coloniensis, tanquam uirum doctum, sibiq; ab olim, quum adhuc esset in ecclesia Bonnenli canonicus, benè notum, quem non minus sanctitate conuersationis uenerabilè, quàm eruditione scripturarum insignem sciebant, ad examinandum præfatos hæreticos, per literas & nuncios ad Coloniam uocauerunt. Veniens autem Colonia Eckbertus abbas, anno præfato Dominicæ natiuitatis millesimo centesimo sexagesimo tertio, indictione undecima, secundo die mensis Augusti, publicum disputationis certamen, cum tribus hæresiarchis, qui cæteris acutiores uidebantur, inijt: Arnolde uidelicet, Marsilio & Theodorico, quos licet essent acutissimi, tamen fortiter disputando conuicit, ita ut penitus contradicere non ualerent. Quumq; nullis rationibus, nullis autoritatibus, nullisq; admonitionibus induci possent, ut suo renunciarent errori, sed in suo proposito pertinacissimè persisterent, ab Ecclesia prorsus eieciti sunt, & in manus laicorum traditi. Qui eos extra urbem educentes, nonis Augusti ignibus tradiderunt, mares octo, fœminas duas. Erat inter eos iuuenula una, quæ dum miseratione populi prope seruaretur, si fortè interitum aliorum territa, saniori consilio acquiesceret, subito de manibus se tenentium elapsa, ultrò se ignibus iniecit & periit. Fuerunt autem isti hæretici multis erroribus implicati, Cathaphrygi, siue Cathari, eo dicti quòd se mundos & solos Christianos esse dicebant: cæteros uerò omnes homines, imundos & hæreticos. Rectores Ecclesiarum, prælatos, sacerdotes, & omnem clerum contemnentes, deceptores animarum & laqueos diaboli appellabant. Sacramenta Ecclesiæ irridebant, & sacrosanctum corpus & sanguinem negabant. Luxuriam inter se quomodocunq; aut cum quibuscunq; perpetrata, dicebant non esse peccatum: allegantes, Omnia munda mundis. Alios quoq; multos & abominabiles profitebatur errores, de quibus scribere propter honestatem erubescimus. Aduersus Catharos istos sancta Hildegardis per spiritum sanctum inspirata, ad canonicos maioris ecclesiæ Moguntinæ scripsit epistolam, quæ sic incipit: Mense Iulio præsentis anni, qui est millesimus centesimus sexagesimustertius dominicæ incarnationis, &c. Originem autem hæresis huius habuit ex fecibus Tauchelini, de quo longè superius diximus, anno Völmari abbatis quinto, qui in partibus inferioribus, & maxime in Antuerpia, spurcissimos disseminauit errores, Adamitarumq; resuscitauit hæresin. Et licet per fratres sancti Norberti, ordinis Præmonstratensis primi fundatoris, eadem hæresis tunc fuerit pro maiori parte, in illa præsertim regione extincta: toties tamen interea repullulauit in diuersis mundi prouincijs, & maxime in regno Bohemiæ, in Alsatia, in Thuringia, ut usque in præsentem diem ueneno prauitatis suæ multos infecerit: & nec hodie credatur in toto extincta, quauis ualde occulta sit, & paucissimis

R

Cathari hæretici

Eckbertus abbas

Catharos hæreticos disputando superauit.

Cathari Colonia excussi.

Errores Catharorum pessimi, multi fuerunt.

Hildegardis scribit contra Catharos.

Origo hæresis Catharorum.

Hæc hæresis nondum extincta.

cognita. Nam metu ignis, semper occulta latibula professores huius erroris amare consueuerunt. Quia uerò Eckberti abbatis mentio incidit, dicens dum nobis est, quis & quantus fuerit. Fuit autem natione Teuthonicus, frater S. Elisabeth monialis & abbatissæ Schonaugiensis Treuerensis diocesis ordinis nostri. Qui cum esset canonicus ecclesiæ Bonnenlis, monitis sororis suæ deuotissimæ iam dictæ consentiens, mundum & omnia quæ in mundo sunt, pro Christi amore deseruit, & sub Hildelino primo Schonaugiensî cœ nobij abbate monachus factus est. Quo defuncto, in eius locum succedens, electione fratrum abbas constitutus est. Erat autem uir tam in diuinis scripturis quàm in secularibus literis suo tempore inter omnes huius prouinciæ doctores eruditissimus, in declamandis homilijs sermonibusq; ad populum promptus & eloquens, & ingenij sui multa posteritati opuscula gemino stylo conscripta reliquit. E quibus ad nostram lectionem pauca peruenerunt. Contra hæreticos scripsit librum unum. Item in principium Euangelij Ioannis. Item super Euāgelium, Missus est angelus: pulchrum tractatū non spernendū. Epistolas quoq; plures ad diuersos. Item Sermones & multos & uarios composuit. Scripsit etiam uitam, conuersationē, reuelationes, & obitum B. sororis suæ Elisabeth: de qua postea dicemus. Sed & carmina diuersi generis, & Orationes deuotioni congruas, cōplures edidit: de domino Iesu, deq; sanctissima eius genitrice uirgine Maria, & sanctis quibusdā alijs multis & diuersis. Tandē mortuo Hildelino primo abbate monasterij prædicti Schonaugiensî nonis Decemb. anno Domini 1167. pari consensu fratrum abbas in eodem cœnobio cōstitutus est. præfuitq; annis 18. & 5 calen. Aprilis non sine opinione sanctitatis, de hac uita migravit. Tantæ autē eruditionis fuit, ut hæreticū quendam Cardensem natione, de corpore & sanguine Domini malè sentientem, & pessimè dogmatizantem, qui propter subtilitatem ingenij & linguæ uolubilitatē, cunctis etiam doctissimis formidabilis erat, in publico conuentu doctorum apud Confluentiam prima disputatione conuicerit, & ab errore suo ad professionē ueritatis reuocarit. Anno Manegoldi abbatis 7, dominicę autem natiuitatis 1164, archiepiscopus Saltzburgenfis à ministerialibus S. Ruperti crudeliter interemptus est. Imperator iterum in Italiā regreditur. Oceanus in partibus inferioribus limitem suum per 12 miliaria, 14 calē. Martij egressus, multa millia hominum utriusq; sexus & diuersæ ætatis, maximè circa fluuium Vueseram, submersit. Eodem anno in die parasceues, 4 uidelicet iduū Aprilis, Alexandro papa, qui & Rolandus, apud Senonas, diuina celebrante, horribiles tenebræ factæ sunt: & dum quidam cardinalis passionem legeret, atq; in eum locū ubi dicitur Consummatum est, uenisset, tam horrendum fulgur cecidit, & deinde tantus fragor intonuit, ut papa dimisso altari, & diaconus dimissa lectione, & omnes qui aderant, fuga sibi consulendum esse iudicarent. Hoc ipso anno Victor papa apud Lucam obiit, ibiq; sepultus est. Cui Vuido Cremensis episcopus, 10. calen. Maij, ab Henrico Leodiensi episcopo ordinatus, Paschalis tertius appellatus est. Eodem anno Conradus archiepiscopus Moguntinus (de quo supra diximus) Alexandro papæ & contra uoluntatem imperatoris, fide & iuramento confœderatus est, atque ab imperatore & eius antipapa recessit. Vnde indignatus imperator de archiepiscopatu Moguntinensi eum expulit, & fugere ad ipsam patrem Alexandrum coëgit. Quo pulso, in locum eius fuit ordinatus Christianus, quem ante ipsum electum à Moguntinensibus, supra diximus. Huius Christiani archiepiscopi ad sanctā Hildegardem extat epistola, in qua se orationibus eius commēdans humilimè, rescriptum eius & diuinam admonitionem petit & impetrat. Tandem uerò post Christianum

*Eckbertus.**Vir doctus fuit.**Abbas Schonaugiensis fuit.**Hæreticū de Cardona conuicit.**Episcopus Saltzburgenfis interficitur.**Mare terminos suos egreditur.**Horrendas tempestates aëris.**Victor papa obiit Paschalis succedit.**Conradus archiepiscopus Moguntinus expellitur, Christianus eligitur.*

Stianum Conradus iterum ad archiepiscopatum suum Moguntinum est reuersus. Eodem anno Conradus comes Palatinus Rheni, frater Imperatoris Friderici primi, diocesim Coloniensem incendio ex præda petens, bellum eis indixit, posito termino secunda feria Rogationum in campo Adernacensi. Colonienfes statuto die ad certamen præparati cum 12500. armatorum in prædicto loco conuenerunt: quorum fortitudine per exploratores recognita, Conradus Palatinus non ausus est uenire, licet ab illis per dies 12. fuerit expectatus. Eodem anno cal. Octobris Imperator de Italia reuersus curiam in octauis S. Martini celebrem apud Bambergam habuit, ubi inter Conradum comitem Palatinum fratrem suum & Reinoldum electum & Colonienfes pacem reformauit.

Anno Manegoldi abbatis 8, qui fuit dominicæ natiuitatis 1165. S. Thomas archiepiscopus Cantuariensis in Angliâ, dum libertatem & iura ecclesiæ suæ fortiter contra tyrannidem regis Anglorum defenderet, ab eo patria simul & archiepiscopatu pulsus est, ueniensq; in regnum Francorū primò in cœnobio Pontiacò moratus est. Postea Senonis in monasterio S. Columbæ regijs expensis sustentatus est. Eodem anno natus est Imperatori filius nomine Henricus apud Nouiomagū. Ipso quoq; anno Imperator curiam celeberrimā in Herbipoli celebrauit ad diem Pentecostes, ubi tam ipse Imperator quàm ceteri principes omnes iurauerunt, quòd papa suum Pascha lem nūquàm desererent, nec ad partes Alexandri aliquando transirent. Ibi tunc primū Reinoldus Colonienfis electus, sabbato quatuor temporum, cum alijs multis nouiter electis, in presbyterum ordinatus est. Postea uerò 6. nonas Octob. in archiepiscopum Coloniae electus est à Philippo Osna burgensi episcopo, Imperatore Friderico, unā cum sua Imperatrice præsentibus. Eodem quoq; anno in die ad uincula Petri, quæ est calend. Augusti post meridiem, Manegoldus abbas huius cœnobij Hirsaug. decimusseptimus, anno ætatis suæ nono & sexagesimo, abbatia uerò octauo cum mensibus quatuor & diebus sex. Consummato ex hac uita ad Dominū migravit, & ante altare S. archangeli Michaëlis sepultus est. Vir certè memoria dignus, qui etsi fratrum suorū aliquando murmurationes sustinuit, quæ admodum prædiximus: tamen causa displicentiarū non ex malo, sed potius ex bono regularis disciplinæ descendit zelo. Amator siquidē monasticæ conuersationis feruētissimus erat, qui cum delinquentes monachos durius secundū regulā monasticā corrigeret, infirmorū contra se odiū prouocauit. Verū posteaq; per S. Hildegardē semel admonitus est, seueritatē in pietatē maximā cōmutauit, & pax inter eū & fratres summa, usq; ad mortē eius cōualuit.

DE RUPERTO, HUIUS MONASTERII XVIII ABBATE, QUI præfuit annis 11. & de eius conuersatione, certisq; gestis illius temporis.

Anno dominicæ natiuitatis 1165, altera die post festum ad uincula Petri, quæ fuit 4. nonarum Augusti, mortuo atq; sepulto (sicut diximus) Manegoldo uenerabili abbate, cōuenientes in unum fratres huius monasterij, ut sibi de pastore nouo prouiderēt: multis quidē & necessarijs tractatibus inter se habitis, post humilē inuocationē gratiæ spiritus sancti in abbatē unanimitè elegerūt uenerabilē uirū Rupertū, eo tēpore priorē in Schonrē. Electus autē cum difficultate maxima, uix tandē induci à fratribus potuit, ut cōsentiret, quippe qui experiētia docētē cognouerat, plus periculi inesse prælaturæ claustraliū q̄ honoris. Fuerat enim antea (sicut dicemus) abbas in Gotzauu. Vnde quāta necessariò patiatur, prælatus monachorū in multis admodū fuit expertus. Renuit ergo suscipere huius magni & insignis cœnobij abbatia, q̄ se in minore, quæ tūti nominis nō extitit tātās passū iniurias animo re-

Conradus comes palatinus.

S. Thomas.

Curia principū Herbipoli celebratur.

Manegoldus abbas obiit.

Regularis disciplinæ amator, ut diximus, fuit.

Rupertus.

Diu suscipere abbatiam renuit.

*Vita Ruperti ab-
batis.*

*Rupertus fit ab-
bas in Gotzau.*

*Abbatiam suam
in Gotzau Ru-
pertus dimisit.*

*Prior ad Schon-
rem ordinatur.*

*Abbas Hirsaug.
constituitur.*

uoluebat intento. Victus tandem precibus fratrum, postquam diu reluctatus esset, consensum præbuit, & onus pastoralis curæ portandum pro amore Dei humiliter suscepit, in quo per annos undecim Domino strenuè militauit. Munus benedictionis, quod in Gotzaugiensi abbazia quondam susceperat, etiam in ista sufficiebat. Qui ex Francia orientali honestis parentibus ortus, ad studiū literarū in pueritia positus, moribus bonis & scientia scripturarum cum ætate annorū non segniter profecit, & in breui tempore multos ex cogtaneis suis in utroq; superauit. Deinde crescentibus annis diuina in spiratione actus, sub Volmaro abbate in hoc cœnobio monachus factus est, ubi se spirituali exercitio totū dedit, ita ut in multis etiā senioribus, iuuenis exemplar uirtutum existeret. Fuit autē quantū ad dispositionē corporis attinet, homo satis decorus, statura procerus, uultu pulcher & iocundus, incessu rarus & firmus, uoce sonorus, sermone maturus atq; disertus. Moribus uerò compositus & placidus erat, consilio promptus & cautus, & in omnibus actionibus circūspectus. Mitissimæ ac tranquillissimæ inter fratres conuersationis extitit, & nullum unquam per iniuriā offendit. Deniq; cum tanta se diligētia ad seruiendū omnipotentī Deo cōtulit, ut semper in choro cū primis intraret, exiretq; cum ultimis, & die noctuq; lectioni scripturarum, meditationibusq; sanctis & orationibus, fermè continuus uacaret. Tandem cum se uirtutū eius fama circumquaq; etiā ad extraneos diffunderet, fratres Gotzaugiensi cœnobij, quod quatuor ab Hirsaugia miliaribus distat, eius nomine & opinione prouocati, cum essent pastore uiduati, eum in abbatē su per se unanimi electione postulātes impetrarunt. Qui post humilē excusationē, tandē abbatē sui cōstrictus imperio, onus ipsum pastoralis curæ suscepit, & per episcopū Spirēsem ordinatus secundū cōsuetudinē solēniter fuit. Ordinatus autē abbas, omne studiū suum pro instauratione monasterij sui prænominati Gotzaugiēsis in utroq; statu iam iamq; labētis adhibuit, & in tēporaliū rerum reductione nō mediocriter profecit. In spiritualibus autem rebus non usq; adeo proficere potuit, tum propter fratrum quorundā importunitatē, tum etiā quod seculariū amicorū eorundē proteruia non parum ob sisteret. Cumq; proteruia monachorū obsistēte se parū proficere cerneret, relicta illis, quos incorrigibiles nouerat, abbatiam resignauit postea quā illā per annos aliquot gubernasset, malens cū fratribus suis Hirsaugiēlibus abiectus & in humilitate cōsistere, quā in abbazia sine fructu cū reprobis monachis præsidere. Dimissa igitur abbatia præfati monasterij Gotzaugiēsis, ad Hirsaugiā reuersus est, & à fratribus cū magna charitate receptus, priorē locū obtinuit, & uitā inter eos tranquillā, ut antea consueuerat, sine reprehensione cōtinuauit. Postea uerò ad monasteriū Schonrem, supremus prior & rector cōsilio & assensu fratrum huius cœnobij per Volmarum abbatē ordinatus est, ubi per annos fermè decē satis utiliter præfuit, & ipsum prioratū non minus in spiritualibus quā in tēporalibus rebus ampliavit. Tandē post decessum Manegoldi abbatē, cum inter fratres Hirsaug. eo nō reperiretur utilior, cōmuni cōsilio & unanimi omnium cōsensu in abbatē huius monasterij electus est, anno supradicto natiuitatis Christi 1165. indiēt. 13. 4. nonas Augusti, & præfuit (sicut diximus) annis 11. Erat autem in obseruantia regularis disciplinæ satis admodum zelosus & feruidus, sed quia dies mali erant, fuitq; necessarium redimere tempus, non sicut uoluit, sed ut potuit, fratres gubernauit. Cœperant enim iam tunc à feruore primæ institutionis tepescere, nec facile erat diffluentes nimium, tam subito reuocate. Multos ergo labores pro instauratione monasticæ perfectionis adhibuit, multasq; propterea iniurias ab infirmis subditis recepit. Vnde necessitate compulsus, ne ex ma-
lis de-

lis deteriores fierent, tacuit, & prudenti moderamine quantum licuit, pro meliori dissimulauit. Quantum uero ad statum rerum temporalium pertinet, substantiam monasterij non minuit, sed ampliavit: & præter donationes à fidelibus suo tempore factas complures, quæ in libro Donationum habentur, etiam ipse, prædia & prata non pauca ad usus fratrum comparauit. Ipse quoque abbas Rupertus in maiori cœnobio Hirsaugiensi, ad plagam septentrionalem capellam pulchro tabulatu construxit in honorem S. Nicolai magni archiepiscopi Myreorum, in qua & frequentius missarum solēnia celebrare consueuit. Quam quidem capellam post annos 278. Vuolframus abbas nimia uetustate penè collapsam de consensu & permissione Reinhardi Spirensis episcopi destruxit, & altare ipsum in ecclesia monasterij ad sinistram latus aræ sanctæ crucis, transferens in honorem sanctorum Petri Apostoli, Nicolai, Valrici, & Aurelij pontificum, & Galli abbatis, per ministerium Petri episcopi Myrensis, præfati Reinhardi præsulis, in Pontificalibus uicarij generalis consecrauit, quemadmodum suo loco dicemus.

Disciplina fratrum Hirsaugiensium hoc tempore tepuit.

Capella S. Nicolai fundatur. Vuolframus abbas.

Anno Ruperti abbatis primo currete, qui fuit dominicæ natiuitatis 1162. sancta & Deo dilecta uirgo Elisabeth monialis nostri ordinis, magistra uirginum Christi in Schonaugia Treuerensis diœcesis, soror Eckberti abbatis ibidem in cœnobio monachorum, de quo supra fecimus mentionem, anno ætatis suæ sexto & tricesimo, conuersionis ad ordinem quarto & uigesimo, uisitationis autem cœlestis gratiæ terdecimo, uocante domino nostro Iesu Christo, ex hoc mundo transiit ad ipsum sp̄sum suum, quem puro semper corde amauit, sepulta in monasterio uirorum, ibidem in ecclesia principali ad Aquilonem: cuius uitam, conuersionem, miracula & reuelationes frater eius præfatus abbas Eckbertus, ad multorum ædificationem descripsit. Hæc uirgo cum esset annorum duodecim, ad monasterium pauperum uirginum Christi in Schonaugia Domino Deo sub regula S. patris nostri Benedicti, & monasterio Hildelini primi abbatis & fundatoris utriusque cœnobij, monachorum uidelicet & monialium syncerè famulantium, à parētibus tradita fuit, ubi tam sanctè, tam purè, tam religiose uixit, ut multis mirandis reuelationibus diuinitus meruerit crebrius in hac mortalitate consolari.

S. Elisabeth monialis prophetisæ obiit.

Vita eiusdem sanctæ uirginis.

Anno nancq; conuersionis suæ undecimo, qui fuit ætatis tertius & uicesimus, manus Domini super eam facta est, & cœpit mirabiles habere uisiones, chorisq; interesse angelicis, & arcana mentium diuinitus illustrata reuelare. Et quandiu deinceps uixit, diuinis reuelationibus recreata fuit, & hoc maximè diebus dominicis, & in festis sanctorum, tempore diuinorum in choro, ubi maior omnium feruebat deuotio. Modus autem uisionum, seu reuelationum is erat. Cadebat super eam quadam passio præcordiorum, ita ut lapsa repente in ecstasin uelut exanimis perduraret, quieta iacens, sedens immobilis, nullusq; in ea sentiri halitus posset. Quo durante excessu, spiritus rapiébatur ad diuersa loca, & angelicis interea locutionibus informabatur. Tandem uero post longum excessum, resumpto spiritu sanctissimo uerba proferebat, aliquando in lingua Teuthonica, quæ illi patria fuit aliquando uero in Latina, cum Latini sermonis penè nullam haberet intelligentiam. Spiritus enim qui loquebatur in ea, ut uoluit uerba formauit. Tota uita eius quasi longū quoddam martyriū fuit, quippe quæ sub regulari disciplina constituta, iugū dominicū multiplici flagello passionū longo tēpore portauit. Manus enim Domini super eam semper fuit extēta, & flagellū p̄i cōditoris nunquā ei defuit, premens animum & cōterens debile corpus infirmitate continua. Quæ quamuis lāguoribus uexaretur continuis, semper

Reuelationes multas habuit.

Modus uisionum eius fuit.

Quasi semper fuit infirma.

Tituli & nomi-
na librorum eius

Undecim milia
sermonum huius
ad quos concel-
savit

Variarum quod-
dam reuelationum.

Epistola s. Elisa-
beth ad s. Hilde-
gardem.

Elisabeth reuelat
iones suas caele-
ste uoluit.

Ab Angelo per-
cussa fuit.
Visiones abbati
suis reuelat.

tamen patiens, semper hilaris & tranquilla mente & corpore extitit, psal-
mis, orationibus, ieiunijs, lachrymisq; & uoluntaria castigatione se macerans,
sacrificium acceptabile Domino immolauit. Diuinis autem reuelationibus
informata, plura ad ædificationem fidelium scripsit, de quibus nos subiecta
legimus: Viarum Dei, pulchrum & necessarium opus, in quo plures ponun-
tur sermones de uia contemplatiuorum, actiuorum, martyrum, coniugato-
rum & continentium, quod sic incipit: Factum est in anno quinto uisitatio-
nis meae &c. Item de historia, origine, inuentione & nominibus undecim
miliarum uirginum opusculum edidit, angelica reuelatione informata, quod
sic incipit: Vobis qui pios affectus ad ea quae sancta sunt geritis, ego Elisa-
beth famula ancillarum Domini quae sunt in Schonaugia, aperio ea quae mi-
hi per gratiam Dei reuelata sunt. Item diuersarum reuelationum, in uarijs
materijs, causis & propositiõibus, tres libros composuit, capitula centum
quatuor & quadraginta continentes, in quibus multa pulchra & utilia de-
scripsit, quorum primus sic incipit: Petis à me frater, & ad hoc uenisti, ut enar-
rem tibi misericordias Domini. Secundus uero sic: Benigna est misericor-
dia Dei nostri. Tertius autem sic: Assumpsit me angelus Domini in spiritu,
in locum celsitudinis magnae. Item ad interrogata multorum, plures con-
scripsit epistolas responsales, inter quas una satis prolixa extat ad S. Hilde-
gardem magistram sororum apud Bingios, quam ex certa consideratione
de uerbo ad uerbum inferere nobis placuit huic operi nostro, ut sequitur:
Dominæ Hildegardi uenerabili magistræ sponсарum Christi, quae sunt apud
Bingiam, Elisabeth humilis monacha & magistra sororum quae in Scho-
naugia sunt, deuotas cum omni dilectione orationes. Gratia & consolatio
altissimi repleat uos gaudio, quia mea perturbationi benigne compassa
estis, sicut ex uerbis consolatoris mei intellexi, quem de mei consolatione
diligenter commonuistis. Sicut enim uobis de me reuelatum fuisse dixistis,
fatear uere quandam perturbationis nubem me nuper in animo concepisse,
propter ineptos sermones populi multa loquentis de me quae uera non sunt.
Sed uulgi sermones facile sustinerent, si non & hi qui in habitu religionis am-
bulant, spiritum meum acerbius contristarent. Nam & hi nescio quibus sti-
mulis agitati, gratiam Dei in me derident: & de his quae ignorant, temere
iudicare non formidant. Audio & quosdam literas de suo spiritu scriptas
sub meo nomine circumferre, de iudicij die me prophetaisse diffamantes: quod
certè nunquam facere praesumpsi, cum omnium mortalium cognitionem
effugiat eius aduentus. Sed huius famae occasione uobis aperiam, ut indice-
tis utrum praesumptuose quicquam in hac re fecerim aut dixerim: sicut per
alios audistis, magnificauit Dominus misericordiam suam mecum, supra quam
meruerim, aut mereri ullatenus possim: in tantum, ut caelestia quaedam mihi
sacramenta frequenter reuelare dignatus sit. Significauit etiam mihi per an-
gelum suum frequenter, qualia uentura essent super populum suum in his
diebus, nisi poenitentiam agerent de iniquitatibus suis, atque ut palam hac
annunciarem, precepit. Ego autem ut arrogatiam euitarem, nec auctrix no-
uitatum uiderer, in quantum potui, omnia haec studui occultare. Cum igitur
solito more quadam dominica die essem in mentis excessu, astitit mihi an-
gelus Domini dicens: Quare abscondis aurum in luto, hoc est uerbum Dei
quod per os tuum missum est in terram, propter facies distortas: non ut ab-
scondatur, sed ut manifestetur ad laudem & gloriam Domini nostri, & sal-
uationem populi sui. Et hoc dicto, eleuauit super me flagellum, quod quasi
in ira magna quinque mihi inflixit amarissime, ita ut per triduum in toto
corpore

corpore meo ex illa percussione languerem. Post hæc apposuit digitum ori meo dicens: Eris tacens usq; ad horam nonam, quando manifestabis ea, quæ operatus est Dominus tecum. Ego igitur usq; ad horam nonam muta permansi. Tunc significauit magistræ, ut adferret ad me libellum quendam, quem in stratu meo absconderam, continentem ex parte ea quæ fecerat Dominus mecum. Quem cum offerrem in manus Domini abbatis Hildelini, qui ad uisitandum me uenerat, soluta est lingua mea in hæc uerba: Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Post hæc cum & alia quædam ipsi reuelassem, quæ scriptis committere nolueram, uidelicet de uindicta Domini magna, quam uniuerso mundo in breui superuenturam ab angelo didiceram, rogauit illum diligentissimè, ut uerbum illud apud se haberet absconditum. Præcepit autem mihi ipse dominus abbas, ut operam darem orationi, atq; à Domino postulare quatenus daret mihi intelligere, utrum ea quæ dixeram, silentio regi uellet, an non. Cumq; per aliquod tempus pro hac re orationi insistendo me afflixissem, in aduentu Domini, in festiuitate S. Barbaræ in prima uigilia noctis corruui in ecstasi, & astitit mihi angelus Domini dicēs, Clama fortiter, & dic heu ad omnes gentes, quia totus mundus in tenebras est conuersus. Et dices: Exite, ille uos uocauit, qui de terra uos formauit, & dicit poenitentiam agite, quia prope est regnum. Hoc igitur sermone inductus dominus abbas cœpit diuulgare uerbum coram magistratibus ecclesiæ & uiris religiosis. Quorum quidam cum reuerentia exceperunt uerbum, quidam uerò non sic, sed sinistrè de angelo qui familiaris mihi est, locuti sunt, dicentes eum esse illusorem spiritum, & in angelum lucis transfiguratum. Vnde & ipse dominus abbas per obedientiam meam constrinxit, præcipiens, ut cum mihi rursus appareret, per nomen Domini illum adiurarem, quatenus indicaret mihi, utrum uerus Dei angelus, an non. Ego autem præsumptuosum id æstimans, cum timore magno præceptum hoc suscepi. Quadam igitur die cum essem in excessu meo, solito more se mihi obtulit, & stetit in conspectu meo. Et dixi tremēs ad eum, Adiuro te per Deum patrem & filium & spiritum S. ut rectè dicas mihi, si uerus Dei angelus sis, & si ueræ sint uisiones quas uidi in excessu meo, & ea quæ ex ore tuo audiui. Respondit ac dixit: Scias pro certo, quia uerus angelus Dei sum, & ueræ sunt uisiones quas uidisti, & quæ de ore meo audisti uera sunt, & uerè fient, nisi reconcilietur hominibus Deus, & ego ipse sum, qui diu laboraui tecum. Post hæc in uigilia Epiphaniæ dum orarē, rursus apparuit mihi Dominus meus, sed procul à me stans, & faciem habens auersam à me. Ego autem indignationem eius intelligens, dixi illi cum timore, Domine mi, si molesta fui tibi in eo quod adiuraui te, ne quæso imputes mihi, conuerte obsecro faciem tuam ad me, & esto mihi placabilis, quia constricta per obedientiam feci, neque ausa fui transgredi mandatum præceptoris mei. Cumq; in huiusmodi uerbis multas lachrymas profudissem, cōuersus est ad me dicens, Contemptum mihi fecisti & fratribus meis, quia diffidentiam habuisti ad me. Vnde pro certo noueris, quia ultrò non uidebis faciem meam, neque uocem meam audies, nisi placatus fuerit Dominus & nos. Et dixi, Domine mi, quomodo placari poteritis? Et ait, dices abbati tuo, ut in memoriam mei & fratrum meorum celebret diuinum officium deuotè. Cum ergo non semel, sed pluribus uicibus, tam à domino abbate quàm à reliquis fratribus missarum solēnia ad honorem sanctorum angelorum celebrata fuissent, simulq; sorores Psalmorum lectionibus eos honorassent, rursus apparuit mihi Dominus meus placido uultu, dixitq; ad me: Scio quoniam in charitate & obe-

Angelus præcipit uisiones eius publicari.

Visiones Elisabeth quidam spreuerunt.

Elisabeth angelum apparentem sibi adiurat.

Angelus placatus apparuit.

*Hildelini abbatis
in Deum deuotio.*

diētia factum est quod fecisti, idcirco ueniā consecuta es, & de cætero frequētius te uisitato quā hactenus. Post hæc cū dominus abbas ire disponeret in locum quendam, rogatu clericorum illic manentium ut prædicaret uerbum comminationis Domini in populo, si fortè pœnitentiam agerēt, & auerteretur ira Dei ab illis, primū aggressus est de precari Dominū unā cum omnibus nobis, ut nobis reuelare dignaretur ancillæ suæ, utrum sermonem qui iam manifestus esse cœperat, amplius diuulgari oportet, an non. Ipse igitur diuina mysteria celebrante, & nobis deuotissimè orantibus subitò dissolutæ sunt compages membrorum meorum, & elangui, & ueni in mentis excessum. Et ecce angelus Domini stetit in conspectu meo, & dixi ad eum, Memento mi Domine, quòd dixeris ancillæ tuæ, uerbum Dei per os meum missum in terram, non ut abscondatur, sed ut manifestetur, ad gloriam Dei & saluationē populi eius. Et nunc indica mihi, quid oporteat fieri de uerbo illo comminationis quod locutus es ad me. Nunquid iam satis manifestum factum est, an adhuc amplius prædicandum? At ille se uero me aspectu intuens, ait: Noli tentare Deum: qui enim tētant illum, peribūt. Et dices ad abbatē: Noli timere, sed perfice quod cœpisti. Verè beati sunt qui audiunt uerba exhortationis tuæ, & seruant ea, & non fuerint scandalizati in te. Hoc autem illi suggeras, ut eam formam quam hactenus in prædicatione habuit, non immutet. In hoc enim consiliarius illius ego fui. Dico illi, ut nequaquam attendat uerba eorum, qui ex inuidiā dubiè loquuntur, de his quæ dicta sunt in te, sed attendat quod scriptum est: Quia nihil impossibile apud Deum. Hoc igitur sermone animatus, locum quem adire disposuerat, adiit: & populum qui eius aduētum præstolatus fuerat, ad pœnitentiam exhortatus est, annuncians iram Dei cunctis superuenturam, nisi pœnitentiæ fructibus eam præuenire studerent. Quales autē plagæ mundo imminerent, nequaquā ueluti diffamatus est, in aliqua prædicatione sua enarrauit. Factū est igitur, ut multi apud quos sermo iste diffamatus est, per totum tempus quadragesimo in timore magno per pœnitentiam sese affligerent, elemosynisq; & orationibus studiose insisterent. In tempore illo quidam (nescio quo zelo ductus) ad urbem Coloniā in persona domini abbatis, ipso ignorante, Deus nouit, literas direxit, in quibus terribiles quædam comminationes audiente omni populo lectæ sunt. Vnde quanquam ab insipientibus illusum nobis sit, prudentes tamen (ut audiuimus) reuerenter sermonem animaduertent, & pœnitentiæ fructibus Deum honorare non contempserunt. Factum est autem in quarta feria ante diem paschæ, cū post magnos labores corporis in ecstasi uenissem, apparuit mihi angelus Domini, & dixi ad eū: Domine quid fiet de uerbo quod locutus es ad me? Qui respondit, Noli cōtristari, neq; perturbaris, si non in die quem determinauit tibi, euenerint quæ prædixi, quorum multorum satisfactione placatus est Dominus. Post hæc in sexta feria, post horam tertiam cum graui passione ueni in excessum mentis, & rursus astitit mihi, dicens: Vidit Dominus afflictionem populi sui, & auertit iram indignationis suæ ab is. Cui dixi: Quid ergo Domine mi? Nōne ero in derisionem omnibus, apud quos hoc uerbum diuulgatum est? Qui ait, Omnia quæ occasione hac euenerint, tibi patienter & beneuole sustineto, illum diligenter aduertens, qui cū esset totius orbis creator, hominum irrisiones sustinuit. Nunc primū patientiam tuam Dominus probat. Ecce domina mea, totum ordinem rei uobis explicauit, quatenus & uos innocentiam meam & abbatis nostri cognoscatis, & alijs manifestare possitis. Obsecro autem, ut & orationum uestrarum

Abbas ad pœnitentiam populū conuertit.

Presumptuosa cuiusdā scriptio.

Iterum angelus uirgini apparuit

Ad patientiam hortatur eam.

partici-

participem me faciatis, & prout spiritus Domini uobis suggesserit, aliqua mihi consolatoria uerba rescribatis. Gratia domini nostri Iesu Christi uobiscum sit. Amen.

Anno prenotato, quæ sancta uirgo Elisabeth de corpore migravit, qui fuit Ruperti abbatis 1. annus, hyems fuit asperrima, & subsecuta est fames magna cum pestilentia & multis malis.

Hyems dura.

Anno autem Ruperti abbatis 3. qui fuit dominicæ natiuitatis 1167. obiit Henricus episcopus Herbipolensis, cui Heroldus succedens præfuit annis 7. mensibus 5. diebus 2. Huic episcopo Heroldo Fridericus Imperator ducatum Franconia sub aurea bulla primus confirmauit, cum omni potestate ac iurisdictione ducali.

Heroldus episcopus Herbipolensis

Anno sequente Arnoldus archiepiscopus Moguntinus, in monasterio S. Iacobi, à ciuibus suis in die S. Iohannis Baptistæ crudeliter occisus est. Huius conspirationis principes fuerunt in clero Godfridus abbas sancti Iacobi, & præpositus ecclesiæ sancti Petri, cum alijs multis in eadem pontificis consentientibus. Peracta cæde uenerandi præsulis, crudeles homicidæ in archiepiscopum elegerunt Rudolphum Conradi ducis de Zeringen filium, qui ut sibi muneribus Imperator placaret, omni Ecclesiam spoliavit ornatu. Sed contemptus ab Imperatore, ad sedem pontificatus minimè peruenit. Interea dum Rudolphus Imperatorem in Italia commorantem adiret, Conradus comes palatinus Rheni, ex uno parente frater ipsius imperatoris, Christianum quendam in archiepiscopum sublimauit: uerum utroq; refutato Imperator Conradum fratrem Ottonis comitis Palatini de Vuitelsbach ordinari in archiepiscopum fecit, quem tamen post biennium (sicut dicemus) expulit, & prædictum Christianum in eius locum ordinauit. Post necem Arnoldi uenerandi pontificis, cœnobium S. Iacobi à fautoribus eius destruitur, mansiones monachorum funditus dissipantur, ita quod per annos ferme duo decim nulla in eodem loco diuinæ laudis harmonia celebrata fuit. Monachi hinc inde fuerunt dispersi, & abbas eorum Godfridus per Imperatorem de patria proscriptus. Murus etiam ciuitatis Moguntinæ, iussu Imperatoris euersus est in circuitu funditus, ita quod Moguntia per annos 36. sine muro stetit. Ciues autem omnes qui in necem pontificis consenserant, præter pauperes & mendicos ante reditum Imperatoris de Italia se fuga saluarunt.

Arnoldus.

Rudolphus comes de Zeringen

Conradus Palatinus.

Monasterium S. Iacobi, destruitur

Muri Moguntini destruantur.

Anno autem Ruperti abbatis Hirsaugienensis monasterij 5. qui fuit dominicæ natiuitatis 1170. Conradus archiepiscopus Moguntinus, propterea quod Alexandro papæ urbis Romæ tertio, contra sententiam imperatoris adhereret, ab ecclesia sua pulsus est: in cuius locum Imperator Christianum supra dictum fecit ordinari, qui præfuit annis 13. post cuius mortem ad ecclesiam suam reuersus est. Interea fugiens, ad papam declinauit, à quo cum honore susceptus, Sabinensem episcopatum ab eo in sustentationem uitæ suscepit. Vnde quàm diu uiuit, etiam ad Moguntiam reuersus, archiepiscopum se Moguntinum & episcopum Sabinensem in omnibus literis scripsit.

Conradus.

Christianus successit.

Anno Ruperti abbatis 7. Fridericus Imperator primus Henricum ducem Brunswicensem imperio eatenus rebellem, tam uiribus principum quàm imperiali censura subegit, & ad obedientiam uenire compulit.

Imperator ducem Saxonie uicit.

Eodem anno Imperator pentecosten Moguntia celebrauit unà cum uxore & Henrico filio suo ac principibus multis, & in eodem die in monasterio sancti Albani extra muros ciuitatis, cum magna solennitate coronatus est. Mansit autem ibi diebus octo, & multa pro utilitate reipub. constituit. Ibi Hemino comes Flandria ad obedientiam se Imperatori subiecit, & ipsum comitatum,

Imperator Moguntiam uenit.

comitatum, modò sine liberis decederet, Imperatoris filio promisit.

Eodem quoq; anno moritur Ludouicus marchio secundus Thuringiorum, uir magnarum actionum & animo semper inuictus.

Capus S. Irminæ transferitur ad Spanheim.

Anno Ruperti abbatis 8. qui fuit dominicæ natiuitatis 1173. caput sanctæ Irminæ uirginis, filia Dagoberti quondam regis Francorum, quæ fuerat prima ordinis nostri abbatissa in horreo Treuerensi, ad petitionem Domini Craftonis secundi abbatis, ad monasterium meum Spanheimense, Hilino archiepiscopo consentiente translatum est.

Adelgerus fit abbas Spanheim.

Anno autem Ruperti abbatis 9. moritur Crafto abbas monasterij mei præfati secundus, 5. calend. Iunij, filius Meginhardi comitis de Spanheim, ætatis suæ 58. in medio chori, cum antecessore suo Bernhelmo in uno sarco phago tumulatus. Cui Adelgerus monachus & custos monasterij mei succedens, præfuit annis 6. mense 1. ac diebus tantum 3. qui ante religionis ingressum, multo tempore scholæ publicæ apud Moguntiacum præfuit, & multos insignes discipulos post se reliquit.

Eodem anno obij Heroldus episcopus Herbipolensis, cui successit Reinhardus, & præfuit annis 4. mensibus 10. & diebus 15.

Magna imperij Rom. turbatio.

Anno Ruperti abbatis 10. qui fuit dominicæ natiuitatis 1175. magna fuit in toto imperio Romano turbatio, propter inobedientiam & rebellionem Friderici Imperatoris primi contra sedem apostolicam. Ipse autem Rupertus abbas & fratres huius monasterij cum sancta Romana ecclesia in primis apertè sentientes, multas à fautoribus imperatoris molestias & iniurias in rebus & in personis susceperunt, quousque tandem amicorum consilio liberati sunt. Vnde cum ingens esset in omni Alemania populorum & cleri maxima turbatio, propterea quòd imperator excòmmunicatus persequeretur papam uerbis, scriptis, & armis, omnesq; sentientes cum illo nimium haberet exosos, & tam per se quàm per suos multa illis in ferret damna & incommoda, multasq; iniurias fieri permetteret, uiri boni ac Deum timentes in malo se positos cum cernerent, aut fuga se, aut silentio saluare cupiebant. Cum autem Rupertus insignis abbas inter eos qui summo Pontifici consenserant, unus esset non ultimus prælatorum, & plures quotidie ab æmulis sustineret iniurias, timens generalem monasterij propter personale odium Imperatoris iacturam, uolensq; locum iræ concedere, deliberauit abbatiam pro pace fratrum & utilitate monasterij resignare.

Imperator papam persequitur.

Anno igitur promotionis suæ 11. qui fuit natiuitatis dominicæ annus 1176. iam senio nimium grauatus & curis, abbatiam ad manus fratrum suorum liberè resignauit, & pro uitæ sustentatione præposituram in Roth à fratribus suscepit, in qua uixit aliquandiu in laboribus multis, tandemq; in Domino quieuit, sepultus ibidem ex præuia sua ordinatione, in limine templi, quatenus pedibus fratrum calcaretur, quod magnum humilitatis eius fuit indicium. Erat enim (ut suprà diximus) uir bonus & mitis, qui in omni pace & tranquillitate uiuere inter fratres consuevit. Ob eam causam dudum abbatiam in Gotzauu, in qua non poterat tranquille conuersari, dimiserat, & ad monasterium suum Hirsaugiense reuersus est. Est autem monasterium Gotzauu nostri ordinis in diocesi Spirèsi, in comitatu Vorchem, in Francia orientali, in pago qui dicitur Albegauu, iuxta fluuium qui dicitur Alba, constructum à Bertholdo comite de Hennenberg, anno dominicæ natiuitatis 1010. qui fuit octauus annus uacante abbatia huius monasterij Hirsaugiensis, post obitum Conradi abbatis, in quo Rupertus præfuit annis ferme 10. Qui cum monachos ad obseruantiam regularis disciplinæ compelleret, qui ni

Monasteriū Gotzauu fundatur.

quoniam à recto tramite monasticæ conuersationis defecerant, multorum contra se odium prouocauit. Cessit ergo & loco & dignitati, malens inter fratres suos Hirsaugien ses humiliter uiuere, quàm inter malos & rebellos monachos sub pastoris onere detrimentum animæ subire.

Eodem anno quo Rupertus abbatiam huius monasterij Hirsaugien sis resignauit, obiit 12. calend. aprilis Clementia monialis nostri ordinis in horreo Treuerensi, filia quondam comitis de Homburg, sanctissimæ conuersationis, quæ diebus ac noctibus intenta orationi ac contemplationi, nihil magis quàm Deo placere in omnibus cupiebat. Hæc sanctissima uirgo à patre comite Adolpho despōsata olim fuerat domino Crafroni, filio Meginhardi comitis de Spanheim, quæ cum haberet sanctæ uirginitatis propositum, de cōsensu sponsi apud Treuiros in præfato cœnobio sanctimonialis facta est. Sponsus uerò eius in meo cœnobio Spanheimensi, sub Bernhelmo abbate primo monachus factus est, eidem in abbatia successit, & in sancta conuersatione quieuit.

Clementia uirgo
moritur.

Crafo abbas
Spanheim.

DE CONRADO, HUIUS MONASTERII XIX ABBATE,
qui præfuit annis 12. ac de conuersatione certisq; gestis
eius & illius temporis.

Post resignationem reuerendissimi patris Domini Ruperti abbatis, ne monasterium uiduitatis suæ diu sentiret incommoda, prior & fratres huius cœnobij diem pro electione noui pastoris constituerunt: quo adueniente, omnibusq; electioni interesse debentibus, in loco capitulari conuenientibus, inuocata spiritus sancti gratia, ut moris est, post maturam deliberationem in abbatem unanimiter elegerunt uenerabilem uirum Conradum huius cœnobij monachum, Hermanni comitis de Kilberg fratrem, uirum sanctum & optimum, qui post humilem sui excusationem uictus, tandem precibus fratrum consensum præbuit, & dignitatē cum onere suscepit. Electus ergo communi fratrum assensu, post dies paucos ab episcopo Bambergensis ecclesiæ in abbatem ordinatus est, præfuitq; huic monasterio strenuè annis 12. Ordinari autem ab episcopo Spirēsi noluit, quoniam contra summum pontificem Friderico Imperatori dudum excommunicato adhæsit. Iste Conradus (ut diximus) ex nobili Sueuorum prosapia ortus, filius comitis generosi de Kilberg, & Hermanni comitis frater extitit, qui ab iuuentute sua ætate ad discendum literas positus, non mediocriter in omni scientia tam diuina quàm humana profecit. Euadens tandem in uirum perfectum, cum diuitijs et honoribus, cum nobilitate generis gloriosus et insignis haberetur, omnia ueluti stercora pro Dei amore contemnens, ad præfens cœnobium se cōtulit, & monachus factus, in omni religione & sanctitate conuersatus fuit. Quanto enim altior & nobilior fuit genere, tanto humiliorē se in omnibus exhibuit in cōuersatione. Neminem unquam contristauit, neminem iniuriose offendit, sed in medio fratrum sine querela uixit, sine offensione incessit. Erat mitis ingenio, & promptus ad obediendum, ita ut similem in conuentu non haberet. Humilitate nanque, obediētia, patientia, & morum honestate, cunctos superauit, & tam corporis quàm mentis continentia singularis castimoniam fuit. Niger erat facie, statura mediocris, incessu grauis, habitu despicabilis, sed uirtute animi excellens & gratiofus. Ordinatus autem abbas, se formam gregis uerbo & exēplo in omnibus exhibere studuit, humilitatis suæ pristinum modum tam modestè temperans, ut bonis atque beneuolis conuersatione uideretur socius, duris autem & inobedientibus per censuram iustitiæ reuerendus. In omni uita sua castissimè semper conuersatus

Conradus.

Genus Conradi
abbatis et origo.

Ex comite fit monachus.

Deuota Conradi
abbatis cōuersatio.

Dispositio corporis
Conradi abbatis.

*In agendis fuit
prudentissimus.*

uersatus est, curam animę maiorem adhibendo quàm corpori. Fuit ingenio mitis, subtilis & placidus, consilio cautus, promptus ac circumspectus, sermone succinctus, disertus & ordinatus. In disponendis rebus temporalibus magna sagacitate & prudētia uiguit, & subditis suis tam mentis quàm corporis necessaria, secundum regulam sanctissimi patris nostri Benedicti copiose ministravit. In mensa corā fratribus & hospitibus satis largus & dapsilis erat, omnesq̄ aduentantes in Christo cum omni charitate suscipiens, iuxta mandatum regulę largiter tractauit. Charus erat omnibus, & in maxima reuerentiā ac honore subditorum habebatur.

S. Hiltrudis monialis obiit.

Anno Conradi abbatis primo, qui fuit dominicę natiuitatis 1177. apud Bingos, in monasterio sancti Ruperti, 15. calendas Decembris obiit sancta Hiltrudis uirgo monialis nostri ordinis, filia Meginhardi comitis de Spanheim, & soror domini Crafontis secundi abbatis monasterij mei Spanheimensis: cui B. Hildegardis magistra eius, testimonium sanctitatis & in uita & post obitum perhibuisse dicitur.

Cœnobium S. Iacobi restauratur.

Anno Conradi abbatis 11. monasterium sancti Iacobi in monte Specioso prope Moguntiam, ante nouem annos propter necem Arnoldi archiepiscopi Moguntini destructū, reedificari cœptum est, permissione Friderici Imperatoris primi, & auxilio Christiani archiepiscopi.

Godfridus fit episcopus Herbipolensis.

Eodem anno obiit Reinhardus archiepiscopus Herbipolensis, cui Godfridus successit, & præfuit annis 6. mensibus octo, diebus 24. Iste Godfridus episcopus maiorem ecclesiam Herbipolensem in honorem sancti Chilianii martyris dedicauit, & ecclesiam suam satis utiliter ac strenuē rexit.

S. Hildegardis moritur.

Anno Conradi abbatis huius cœnobij 4. qui fuit dominicę natiuitatis 1180. 15. calēdas Octobris obiit sancta Hildegardis monialis, nostri ordinis fundatrix, & magistra cœnobij S. Ruperti iuxta Bingē Moguntinę diocesis, de qua supra dictum est, anno etatis suę 82. sepulta in medio chori monasterij sui ante maius altare, quę multis & in uita & post mortem miraculis claruit. Hęc sanctissima uirgo diuinis reuelationibus à iuuentute sua uisitari meruit, & multa ad utilitatem posteritatis diuina iussione conscripsit.

Adelgerus.

Sequenti anno 6. nonas Iulij, obiit Adelgerus tertius abbas monasterij mei Spanheimensis uir bonus atq̄ doctissimus, qui obseruantiam regularis disciplinę multū & auxit & manu tenuit: de quo in Chronica eiusdem monasterij mei, latiore feci mentionem. Huic in abbacia successit Baldemarus abbas quartus, & præfuit annis 17. mensibus 11. diebus 17. uir satis bonus, & amator pietatis.

Alexander papa.

Eodem anno obiit Alexander papa tertius, cui successit Lucius tertius, qui sedit annis 4 & mensibus 2. natione uerò Tuscus.

Eodem quoque anno Baldeuinus rex Hierosolymitanus, Ægyptiorum regem Saladinum, non longē ab Ascalona superauit, & in fugam uertit.

Christianus archiepiscopus Moguntinus obiit.

Anno Conradi abbatis 6. Fridericus Imperator Italiam cum magno exercitu ingreditur, & multa contra papam & Romanam ecclesiam mala ferro igneq̄ patrauit. Sequenti anno, qui fuit Conradi abbatis 7. obiit Christianus archiepiscopus Moguntinus: & Conradus, quem Imperator dudum expulerat propter obedientiam sedis Apostolicę, ad sedem suam Moguntinam reuersus, præfuit annis 17. retinuitq̄ titulum episcopatus Sabinensis, quem sibi papa contulerat à Moguntia expulso, cum archiepiscopatu Moguntinensi.

Anno Conradi abbatis 9 qui fuit dominicę natiuitatis 1185. obiit Godfridus episcopus Herbipolensis, in peregrinatione constitutus ultramarina
ad sea

ad sepulchrum domini nostri Iesu Christi, & in Antiochia sepelitur: cui successit Henricus tertius, annis 12.

Eodem anno mortuus est Lucius papa tertius, natione Tuscus, cui Urbanus tertius natione Longobardus succedens, praefuit annis duntaxat 2. Fredericus Imperator omnes Hetruriae ciuitates, praeter Pistorium, agraria priuatitione, & multa in Italia aduersus rebelles imperij peragit.

Lucius papa
obijt.

Anno Conradi abbatis 10. obijt Godfridus ex comite Palatino monachus huius coenobij Hirsaugiensis, uir quondam in seculo strenuus & illustris, in religione autem feruens & deuotus, qui non parua huic monasterio donaria secum attulit, & post multa bona opera in Domino quieuit 8. iduum Februar. sepultus non sine opinione sanctitatis in medio fratrum suorum.

Godfridus rex co
mite Palatino mo
nachus obijt.

Anno sequenti, qui fuit Conradi abbatis 11. obijt Urbanus papa 3. cui successit Gregorius 8. natione Beneuentanus, mensibus tantum duobus: quo mortuo successit Clemens tertius, natione Romanus, annis tribus, mensibus quinque, diebus 16. qui cum Imperatore concordauit.

Urbanus.
Gregorius.

Anno Conradi abbatis 12. & ultimo, qui fuit dominicae natiuitatis 1188. 12. cal. Maij obijt in monasterio Schonauigiensi Cisterciensis, ordinis, Vormatienensis dioecesis, non longe ab Heidelberg, deuota Christi uirgo Hildegundis nomine, quae simulato sexu masculinum se fingens, inter monachos ibidem nouiciatus habitum susceperat, ac mutato nomine se Iosephum appellauit, et usque ad mortem incognita permansit. Huius uitam Caesarius monachus Heisterbacensis, in prima Dialogorum suorum distinctione satis diffuse conscripsit. Eodem anno Fredericus Imperator Romanorum, & Philippus rex Francorum, una cum Richardo Anglorum rege, & Clemente summo pontifice, in subsidium & recuperationem terrae sanctae magnum exercitum nauigio praemiserrunt: quem Saladinus Aegyptiorum rex, anno priore, propter discordiam nostrorum magna ex parte suo subiugarat imperio.

S. Hildegundis
in Schonauu o-
biijt.

Fridericus Impe
rator mare transiit.

Eodem quoque anno Conradus abbas huius monasterij Hirsaug. pro quibusdam causis & negotijs ad cellam S. Gregorij in Richenbach perrexit, quod cum peruenisset, crebris febrium ardoribus pulsari coepit, & lecto decumbens aliquandiu aegrotauit. Morbo autem diutim crescente, se totum ad Dominum intentissima mente conuertit, & praemissa humili confessione, sumptis cum ingenti deuotione sacramentis ecclesiasticis, tandem quinta die mensis Septembris beato fine in Domino quieuit. Cuius corpus per fratres ad Hirsaugiam relatum, in maiori coenobio ad introitum ecclesiae ante altare omnium sanctorum cum reuerentia & honore sepultum est, non sine lacrymis subditorum suorum. Eodem quoque anno obijt Vdalricus 41. episcopus Spirensis, qui annis praefuerat 8. cui successit Otto episcopus 42. annis 11.

Conradus obijt.

Vdalricus obijt.

DE HENRICO, HUIUS MONASTERII ABBATE XX.

qui praefuit annis 8. & de moribus eius ac quibusdam gestis illius temporis.

Conrado reuerendissimo abbate (sicut diximus) mortuo atque sepulto, celebratisque more Christiano exequijs cum solenitate consueta, prior & fratres die ad electionem statuta convenientes ad locum capitularem, post inuocationem spiritus sancti, unanimi consensu in abbatem huius monasterij 20. elegerunt Henricum monachum conuentualem, qui cantoris eo tempore gessit officium. Electus autem diu reluctatus est, donec tandem fratrum precibus tractus consensum praebuit electioni, & praefuit annis octo. Hic oriundus ex Francia orientali honestis parentibus natus, in iuuetute ad literas positus non parum temporis successu discendo profecit, & tam in philosophia di-

Henricus fit abbas

Genus ex uita
Henrici abbatis.

Cantoris suscepit officium.

Laboriosus in omnibus fuit.

Resignauit abbatiam suam.

Fuit abbas in Hirsau.

Corporis eius dispositio.

Fridericus Imperator obiit.

uina, quam in humana, longo exercitio doctus & eruditus euasit. Diuina post hæc inspiratione attractus, animo uanitatem huius mundi ac uitæ presentis breuitatem reuoluere cœpit: ac post maturam deliberationem præhabitam, ad Hirsaugiam ueniens, monasticum habitum & mores induendo suscepit. Factus autem monachus, inter fratres sine querela uiuebat, primus semper & ultimus in diuino seruitio, cui se totum mancipauit. Postea cum studiosus uideretur circa obsequia diuina, essetque Musicæ non ignarus, cantoris suscepit officium, quod per annos aliquot tam studiose & alacriter adimpleuit, ut cunctis cederet in exemplum & admirationem. Laboribus quoque manuum iuxta regulam S. patris nostri Benedicti, cum maxima diligentia solebat esse intentus, uineas plantando, colendoque hortulos, & diuersi generis arbores inserendo. Suo etiam studio & labore multum exornauit ecclesiam, & singula altaria oleo cum lapidibus deceter illustrauit. Cumque in omni uirtute & religione per amplius de die in diem proficeret, omnibusque fratribus charus & dilectus esset, cœpit se fama nominis eius etiam ad extraneos diffundere, & cum laude duplici mirum in modum ampliare. Contigit interea mori abbatem in Bruuiler, in cuius locum ipse per fratres eiusdem monasterii electus est abbas, & cum multo honore ac reuerentia susceptus. Ordinatus autem abbas in Bruuiler, omni studio curauit monachos ad obseruationem regularis disciplinæ instituere, & uicia cuncta monachorum sub certa censura districtius prohibere. Verum paupertate loci ac fratrum importunitate nimia tædio affectus, cum se proficere minus posse cõspiceret, poenituit eum tam arduum pastoralis curæ onus suscepisse. Post longam ergo maturamque deliberationem, statuit susceptam abbatiam deserere, & ad Hirsaugiam unde uenerat redire. Resignauit itaque tunc pastoralis curæ officium. Ad monasterium unde uenerat reuersus, denuo cantor est ordinatus, in eadem perseuerans humilitate post abbatiam, in qua antea fuerat conuersatus. Post hæc mortuo uenerabili abbate Cõrado (sicut diximus) in locum eius successus præfuit huic monasterio Hirsaugiensi annis 8. uir bonus & ingenio mitis, qui in principio suæ promotionis per annos aliquot satis modestè & regulariter tam suam quam subditorum suorum uitam instituit, & se in utroque statu pastorem utilem exhibere in omnibus curauit. Sed temporis successu, curis & sollicitudinibus rerum secularium nimium depressus, animum à rigore sanctæ obseruationis reflexit, factusque in custodia monasticæ disciplinæ remissior, sancti in se & in subditis feruorem præpositi laxauit. Vnde annis 8. in abbatia exactis, ad memoriã reduxit uitæ transactæ negligentiã, metuensque diuinæ ultionis uindictam, se dignitati abbatiali (ut suo loco dicemus) abdicauit, & præposituram in Rhote pro uitæ sustentatione accepit. Erat autem uir quantum ad corporis dispositionem attinet, mediocris stature, corpore tenuis, uiribus gracilis, & non multum fortis, raros habens in capite pilos, incessu grauis, sermone aliquantulum diffusus. In cõuersatione sua multum fuit humanus, & in omnibus quadam societate affabilis, qui & citò mouebatur ad iram, poteratque cita satisfactione placari. Eius tempore, sanctæ religionis obseruatia non parum in presenti monasterio defecerat, cum ipse totum se curis temporalium immergeret, & non quantum oportuerat de spirituali profectu subditorum suorum sollicitus uideretur. Anno Henrici abbatis 1. qui fuit dominicæ natiuitatis 1189, cum Fridericus Imperator Romanus in terra sancta positus Syriam teneret, & quæ Christianis contra infideles uidebantur necessaria pararet, dum in quodam flumine lauaretur, clausis uitæ meatibus suffocatus est, & uitam uniuersæ carnis miserabiliter ingressus. Quo mortuo, principes filium eius Henricum huius nominis sextum, in regem Romanorum

gem Romanorum assumpserunt, quem Philippus archiepiscopus Colonienſis Aquiligrani ex more coronauit, regnauitq; post patrē annis 10. cum quo uiuente annis fermē duobus & uiginti regnauerat. Vxorē duxit Constantiam, Vuilhelmī regis Apuliæ filiam, consilio & dispensatione Clementis papę 3. quia monialis fuerat multis annis, & unica præfati regis filia, cum qua regnum Apuliæ Sicilięq; obtinuit, papa fauorem & auxilium impendente: quæ etsi annorū esset quinquaginta, ei tamen filium peperit nomine Fridericum, postea Imperatorem secūdum, de quo suo loco dicemus.

Anno Henrici abbatis 2. Ida comitiſſa de Spāheim, monialis facta est ordinis nostri in cœnobio mōtis S. Ruperti apud Bīngē, in quo deinceps omnibus diebus uitæ suæ religiosissimē cōuersata est, in orationibus ac meditationibus diuinarum scripturarum continua humilitate & obedientia nulli secunda. Eius soror fuit Margaretha uirgo sanctissimæ conuersationis, quę priorissæ officium multis annis in eodem monasterio strenuē gessit, & miraculis clara tandem migravit ad Dominum, cuius dies commemorationis festus, 4. calend. Nouemb. quando transiuit euita, peragitur.

Anno Henrici abbatis 4. in uigilia S. Iohānis Baptistæ fuit magna & generalis in his terris obscuratio solis, & subsecuta est fames in terra, & agrorum uinearūq; non parua sterilitas. Eodem anno obiit Philippus archiepiscopus Colonienſis, apud Imperatorē cōstitutus in Apulia: cui Bruno tertius maioris ecclesiæ præpositus succedēs, præfuit annis 3. & postea factus est monachus. Hoc ipso quoq; anno Philippus Rex Francorū & Richardus Anglorū inclytus rex, coniuncto exercitu in Syria contra Saladinū prospere primò bellū gerūt. Sed mox discordia inter ipsos diabolo instigāte oborta, Philippus in Gallia est reuersus. Richardus autem inchoatū bellū hoc ipso anno strenuē prosequitur, sed anno sequēti & ipse quoq; domū reuersus est, non sine detrimento Christianorū, quos in terra sancta expositos multis periculis post se reliquit. Eodem quoq; anno obiit Clemēs papa 3. cui Celestinus tertius succedens præfuit annis 6. mēſibus 8. qui 6. cal. Maij sua pontificali coronatione in paschali solēnitare celebrata, postridie Henricū 6. regem Romę in Imperatorē Romanorū coronauit. His tēporibus ordo Teuthonicorū in terra sancta incepit per quosdā ciues Bremēses & Lubecēses, qui cū Adolpho comite de Holstein sub Friderico Imperatore primò mare transfretantes, pauperos & infirmos peregrinos pro Dei amore in curam suscipientes, quantum eis licuit sub papilionibus nutriendo fouerūt, primam in Accaron huius propositi domum & ecclesiam construētes, quam domū fratrum Teuthonicorum appellantes, nomen ordini tradiderunt. Huius ordinis est, seruire peregrinis & infirmitatibus. Circa idem quoq; tēpus cœpit ordo S. Trinitatis de redemptione captiuorū, cuius potiora cœnobia sunt in Francia constituta. Huius ordinis est pro redēptione Christianorum, qui apud infideles in terra sancta detinentur captiui, substantiam suam hilariter impendere, ac eis totis uiribus ministrando subuenire.

Anno Henrici abbatis huius cœnobij Hirſaug. 4. grauis exorta dissensio propter insolentiā familiarium suorum, qui pacem fratrum nimia importunitate turbabant. Cū autem fratres abbatē saepe rogassent, ut prauos & inquietos de monasterio seruos eijceret, aut certē corripere, & nihil proficerēt, minus offensi animo quidā iuniorū, auxilia exterorū & amicorū inuocantes, quosdā ex familiarium abbatis de monasterio uolenter eiecerūt. In quo tumultu unus familiarium abbatis Adelbertus grauius uulneratus fuit, qui & post dies 8. eodem uulnere obiit. Vnde factum est grande inter pastorem & oues dissi-

Comitiſſa sancta
monialis.

S. Margaretha
monialis.

Eclipsis solis.

Philippus.

Expediit contra
Saracenos.

Clemens papa.

Ordo Teuthonicorum
cœpit.

Dissensio inter
abbatē et fratres.

Famuli iuniorū
interfectio.

dium, non sine periculo animarum, donec Otto Spirensis ecclesie antistes, uices suas cum amicorum consilio interposuit, & concordiam reformauit.

*Visto eiusdem
monachi.*

*Albertus Ma-
gnus in Sueuia
nascitur.*

Bruno.

Anno Henrici abbatis 5. qui fuit dominice natiuitatis 1193. Rupertus prior monasterij mei Spanheimensis quartus, mirabilem uisionem gaudiorum atque poenarum futurae uitae conspexit, quam cum minus consulte reuelasset in publicum, mox paralyti grauiter percussus, quasi ad anni spacium poenas dedit. Eodem anno natus est Albertus, Magnus postea cognominatus, in uico Sueuia, cui Langingen nomen est. Solis quoque defectio facta est.

Anno sequenti, qui fuit Henrici abbatis 6. Bruno archiepiscopus Coloniensis resignato pontificatu suo in manus Henrici Imperatoris sexti, monachus Cisterciensis ordinis factus est, in coenobio montis antiqui: cui in archiepiscopatu successit frater eius nomine Adolphus de Altenae, maioris ecclesie canonicus, & praefuit annis 12.

*Imperator Henri-
cus Siciliam ob-
tinuit.*

*Coenobium mo-
nialium Nuuen-
berg.*

Anno Henrici abbatis 7. dominice natiuitatis 1195. Henricus Imperator Rom. sextus, potenti manu obtinuit Siciliam, captumque Tancredum regni inuasorem, erutis oculis, cum quatuor principibus in Teuthoniam misit, & omne regnum Apulie sibi subiecit. Eodem anno Conradus comes Palatinus Rheni, qui Heidelbergae morabatur, praeposituram coenobij ordinis nostri prope oppidum ipsum Heidelberg, quae Nuenburg appellatur, in dioecesi Vuormatiensi, in monasterium sanctimonialium eiusdem ordinis nostri commutauit de consensu Sighardi abbatis Laurissensis, ad quem praepositura ipsa pleno iure & sine medio pertinebat. Vbi prima abbatissa per eum fuit instituta Cunegundis, uirgo multum deuota & religiosa.

*Henricus abbas
sua fatigatus.*

Anno sequenti, qui fuit dominice natiuitatis 1196. Cum Henricus abbas huius coenobij Hirsaug, uitae transactae negligentias & male commissa ad memoriam reuocaret, & diuinae ultionis uindictam pauidus cogitaret, tactus dolore cordis intrinsecus, de resignatione abbatiae coepit cum quibusdam amicis habere tractatum. Verum etsi omnes uno constantiae proposito uoluntati eius contradicerent, qui se familiares nouerant & amicos, tamen a sententia illum non potuerunt auertere, quo minus cogitationem quam mente coepit, opere perficeret. Duabus enim causis ad resignandum abbatiam potissimum mouebatur: altera, quod se multas in ea dignitate negligentias occasione rerum temporaliu commisisse non ignoraret: pro quibus, nisi amputata occasione satisfacere quemadmodum cupiebat, minimè posset. Altera uero, quod stare cum pace & tranquillitate fratrum non posset, propter multas & uarias causas & displicentiam, quas melius est silentio abscondere, quam ad notitiam infirmorum propalare. Denique senio & infirmitate corporali exhaustus multum defecit, nec intedere rebus monasterij, sicut oportuerat, iam utiliter amplius potuit.

*Causae mouentes
ad resignandum.*

*Henricus abba-
tiam resignat.*

Itaque corde compunctus & dolens ac poenitens de negligentibus praeteritis, ut animam saluaret suam, anno regiminis sui octauo, qui fuit dominice natiuitatis 1196. indictione 14. in mense decemb. abbatiam suam in manus coenuentus sui sponte ac liberè coram omnibus resignauit. Resignatione autem facta, praeposituram in Rothe, pro uitae sustentatione a fratribus accepit, ubi per sex ferme menses in moerore spiritus & lachrymis continuis superuiuens, tandem sequenti anno 4. nonas lunij in Domino quieuit, cuius corpusculum iuxta corpus Ruperti quondam hic in eodem coenobiolo in ipso introitu ecclesiae cum reuerentia sepultum est.

*H. post annum
obijt in Rothe.*

DE MARQUARDO, HUIUS MONASTERII ABBATE

21. qui praefuit annis 8. mensibus 6. diebus 21. & gestis illius temporis.

POST resignationem igitur domini Henrici abbatis, huius monasterij Hirsaugiensis uicesimi, quae facta est anno dominice natiuitatis 1196. indictione

indictione 14. ultima die mensis Iunij, hoc est in festo cōmemorationis S. Pauli apostoli, eodem die fratres inuocata gratia spiritus sancti ad electionem noui pastoris procedentes, post multa consilia unanimiter tandem in abbatem huius cōnobij primum & uigesimum elegerunt. Marquardum monachum conuentualem uenerabilē & prudentissimum uirum, qui confirmatus & ex more benedictus, præsuit huic monasterio strenuē annis 8. mensibus 6. diebus 21. uir magnarum actionum & multarum uirtutū, qui iura monasterij contra tyrannorum incursum prudenter & fortiter defendit sine timore resistendo. Hic oriundus fuit ex Sueuia nobilissimis partibus procreatus, ex comitibus de monte Solis originem ducens, qui ad literas in iuuentute positus cum aetate discendo profecit, & in omni scriptura tā diuina quā humana satis doctus euasit. Ab adolescētia sua edoctus uia Domini in timore, cū ad annos discretionis peruenisset, mundū, parētes, fratres, cognatos, ampliūq; patrimonij splendorem, simul & nobilitatem generis pro Dei amore contēnens, in præsenti cōnobio Hirsaugiensi sub Cōrado abbate auunculo suo monachus factus est. Qui cognita institutione monastica secundum regulā sanctissimi patris nostri Benedicti, mores suos omnino componere studuit, & sine querela inter fratres etiam infimi generis conuersatus, humilitatis exemplum omnibus ostendit. Ordinatus autem abbas omni studio curauit se dignum ouibus suis exhibere pastorem, & non minus exemplo docere quā uerbo. Quantum uerō ad dispositionem corporis attinet, fuit homo robustus & fortis, statura pulchrē proportionatus, mediocritatem longitudine aliquantulū excedēs, capite sano nec paruo, & multis in circuitu capillis ad nigredinem tendētibus circumfusis, uocē habebat sonorā atq; tubalem, qua uel sola reprobos in terrōrē mittere solebat. In dicendo satis erat disertus, siue Latine, siue Teuthonice sermo esset habēdus. Mitissimo fuit ingenio, & qui non facile moueretur ad irā: iratus autem ratione, non citō rem duceret in obliuionem. In omnibus largus, tantæ fuit beneuolentiæ in subditos, in amicos, fidei, charitatis ac dilectionis, ut similit̄ suo tempore alterū non haberet. Nihilominus maculis quibusdam negligētia ac tepitudinis notatus est, in his, quæ ad regularis disciplinæ omnimodā pertinere custodiā uidebātur: propterea uel maxime, quod multas & cōtinuas in re familiarī occupationes, labores & curas habuit, ac persecuciones, iniurias & tribulationes innumeras tā ab aduocato monasterij comite Adelberto, quā à diuersis alijs, quibus resistere oportebat, necessario in principio suæ promotionis sustinuit. Nam præsatus comes Adelbertus huius monasterij aduocatus, sui officij rationē oblitus, familiā & seruos monasterij contra libertatē & priuilegiū à summis pontificibus & Imperatoribus olim cōcessum, grauare, uexare & perturbare cœpit. In tantū enim cōnobij iura & libertates quæ defendere debuerat, uiolare ac infringere instigāte diabolo satagebat, ut camerariū monasterij quadā die ante portam caperet, manibusq; post tergū ligatis captiuum innocentem & reclamante abbate abduceret uiolenter, ac in ipsum abbatem pro camerario stantē impetum faceret. Vnde necessitate compulsus abbas primò in propria persona Romam perrexit, ac deinde per nuncios semel atq; iterum aduocati uiolentiā examini sacrosanctæ apostolicæ sedis exposuit, consilium & auxilium summi pontificis contra tyrannidem comitis petiuit & obtinuit. Renouato nanque priuilegio libertatis, & de iure aduocati limitato facta declaratione, ipsum comitem autoritate apostolica compescuit, ac contra eum & emulos uniuersos gloriose triumphauit. Verū interea quo ipse

Marquardus.

Conuersatio & mores uite eius. Dispositio & statura corporis eius.

Homo fuit optimus & humanus

Aduocatus tyrannus quidam.

Abbas Marquardus Romā proficiscitur.

Dominus Marquardus abbas in itinere fuit ad Rom. curiam, saepe dictus comes Adelbertus quosdam de monasterio fratres expulit, & plura mala fecit, maiora se facturum comminatus fuit. Sed pro his & alijs contumelijs, iniurijs & damnis satisfacere abbati & monasterio, auctoritate mandati Apostolici cōpulsus fuit. His ergo alijsq; diuersis & uarijs aduersitatibus multipliciter in suo regimine tribulatus, & animo nimirum distractus, non ita potuit intendere disciplinæ claustrali, quantum scimus decuisse.

Aduocatus satisfacere abbati compellitur.

Anno Marquardi abbatis 1. qui fuit dominicæ natiuitatis 1197. obiit Henricus Herbipolensis, cui Godfridus de Hoenloë succedens, præfuit mensibus duntaxat quatuor & diebus nouem, uir bonus ciuium, & cleri amator & defensor pijsimus.

Henricus episcopus Herbipolēsis obiit.

Eodem anno 4. nonas Iunij, obiit Henricus præpositus in Rothe, quondam huius cœnobij abbas, ibidem sepultus iuxta ossa domini Ruperti abbatis, qui uix ad unius anni spacium post suam resignationem superuixit, sex menses hęc, & in Rothe totidem.

Henricus olim hic abbas moritur.

Anno Marquardi abbatis 2. qui dominicæ natiuitatis 1198. obiit Godfridus episcopus Herbipolēsis, patriæ decus & pater, nimis immatura morte præreptus. Huic Conradus, regius cancellarius successit, & præfuit annis 4. mensibus 11. uir bonus & integer, quem domicelli de Rauersburg postea occiderunt.

Godfridus.

Eodem anno Henricus Imperator Romanorum subsidiarium Christianis mittit exercitum in Syriam, uerum Henrico sequenti anno mortuo. exercitus quem miserat de Syria reuertitur. Quapropter Christiani qui in Syria remanserant, auxilio destituti, id reliquum dominij, quod in ea prouincia possidebant, mox penitus amiserunt.

Henricus Imperator.

Anno sequenti, 10. calendas Maij, obiit Henricus Imperator Rom. sextus, & in ecclesia Spirensi cum maioribus suis est sepultus. Liberos enim habuit, & magna in Imperio discordia post eius mortem subsequuta fuit: propterea quod principes antea promiserant Henrico Imperatori præfato uidentur, quod filium eius in regem Siciliae Fridericum, essent in regem Romanorum electuri. Sed non seruauerunt promissum: illo enim in ciuitate Paenormitana (sicut diximus) defuncto. Nam Adolphus archiepiscopus Coloniensis, & Theodoricus archiepiscopus Treuerensis, electionem regis sui iuris firmantes, habito consilio apud Andernacum cum Bernardo duce, & alijs episcopis comitibus, atq; nobilibus pluribus curiam omnibus principibus ad dominicam Oculi mei, in Colonia generalem indicunt, pro noui regis electione celebranda. Interea marchiones orientales, Conradus archiepiscopus Moguntinus, Bernardus dux Saxoniae, archiepiscopus Magdeburgensis, & alij principes superiores apud Erphordiam conuenientes, Philippum ducem Sueuiæ in regem Rom. elegerunt, fratrem uidelicet Henrici Imperatoris defuncti. Statuto igitur die, præfati principes ad Coloniam conuenientes, Bertolfum ducem de Zeringen, quem se promiserant electuros, magno præstolabatur desiderio uenturum, qui cum 11000. marcarum argenti cum ducatu Sueuiæ à Philippo accepisset, electioni q; renunciaisset, uenire cōtemplit. Quod cum prædictis innotuisset principibus nimium indignati, Ottonem Pictauic comitem, filium quondam Henrici ducis Saxoniae, in regem Rom. contra Philippum elegerunt, & multiplicata sunt mala in terra, bella, incendia, destructiones urbium, & pauperum neces. Audiens autem Philippus electionem Ottonis, trecentos milites armatos cum multis alijs scutiferis ad Aquisgranum præmisit, quatenus Ottonem ab ingressu ciui-

Henricus Imperator obiit.

Dissensio principum grauissima.

Philippus dux Sueuiæ ab una parte eligitur.

Otto Sueuiæ ab altera parte eligitur.

su ciui-

su ciuitatis arcerent, & sibi urbem ac sedem regni seruarent, Sed Otto cum suis adiutoribus ciuitatē ipsam tempore messis obsidione cingens, uolenter capiens obtinuit, atq; in sede regni triduo sedens inde recessit, committens eam suis fidelibus custodiendam. Interim Philippus adunato exercitu intrauit Alsatiam, & quia prope messem erat, omne frumentum in agris reptum annihilauit. Multa itaq; inter ipsum Philippum & Ottonem bella fuerunt per annos ferme octo, quibus Philippus uixit in regno, donec tandem eo mortuo pax terris aliquantulum reddita fuit, quemadmodum suo loco dicemus.

*Ciuitas Aquen.
ab Ottonē capi-
tur.*

Anno etiam prænotato obiit Celestinus papa tertius, cui successit Innocentius tertius, natione Campanus, & præfuit annis 18. Hic quia Philippum regem propter patrem & fratrem, qui contra Rom. ecclesiam multa commiserant, exosum habebat, partes Ottonis tenebat, ipsumq; (ut postea dicemus) Imperatorem coronauit.

Celestinus.

Eodem quoq; anno 10. calendis Iulij, obiit Baldemarus abbas monasterij mei Spanheimensis quartus, cui successit Rupertus abbas quintus, & præfuit annis 14. mensibus 2. qui fuit homo tam in diuinis quam in secularibus literis multū eruditus, & non minus uita quam scientia uenerandus.

Baldemarus.

Eodem anno commissum est prælium inter regem Philippum & eius aduersarium Ottonem, non longè à Confluentia iuxta Mosellam, sed nihil memoria dignum fuit actum, præter pauperum rapinam & defolationem prouinciarum omnium in circuitu.

*Bellū inter duos
reges.*

Eodem anno obiit Otto episcopus Spirenensis, cui Conradus de Scharffenneck succedens præfuit annis 25, qui fuerat antea imperialis aulae cancellarius, homo prudens, & in multis rerum uarietatibus longo tempore satis expertus, qui bene suam gubernauit ecclesiam, augendo redditus, & diruta restaurando. Sunt qui scribant eum Metensis ecclesie prius fuisse pontificē.

Otto.

Anno quoq; prænotato Marquardi abbatis 3. dominicæ autem natiuitatis 1199. rex Philippus Argentinam obsedit, Rubiacum & multa præsidia episcopi Argentinensis & Adelberti comitis de Dagesburg confringens solo æquauit. Tandem mediantibus domino Bertholdo duce de Zeringen, & alijs principibus, concordia inter eos facta est, ita quod episcopus relictis partibus Ottonis, Philippo ad retinenda gubernacula regni, fauorem pro posse impenderet atq; suffragium. Hoc idem comes de Dagesburg se facturum promisit. Hoc anno in assumptione beatæ Mariæ semper uirginis Rex Philippus magnam curiam principum suorum habuit apud Moguntiam, Conrado eius loci archiepiscopo adhuc in terra sancta cum alijs principibus existente, ibi archiepiscopus Taretanus loco præfati archiepiscopi Philippum unxit in regem. In eodem conuentu Philippus rex, ut Bohemos sibi faceret obnoxios, Odacharum ducem eorum tunc præsentem creauit in regem, datis ei & uxori coronis. Ipso tempore Constantia imperatrix in Sicilia moritur, & filius eius Fridericus post multos labores regnū Apuliæ tandem obtinuit, atq; Sicilia.

*Argentina per
Philippum obsi-
detur.*

*Curia Philippi
apud Moguntia.*

*Dux Bohemæ
creatur in regem*

Eodem anno circa initium Octobris Philippus rex unā cum nouo rege Bohemorum, fluuio Mosellæ transito in manu ualida & exercitu copioso, fines Colonienfium contra Ottonem inuasit, Reguuagium, Bonnā cum multis circumiacentibus uillis incendio cremauit.

*Philippus fines
Colonienfium
inrat.*

Eodem tempore Lotharingū, quos in adiutorium sui Otto uocauerat, circa Andernacū cum Philippo regi non ualentes resistere, pelliq; suę timentes, partes eius occultè fouebant, multa & inaudita scelera in regione illa

*Nefandum scelus
Lotharingiorum*

*Andernacū igne
crematur.*

*Henricus comes
Palatinus Rheni*

Rudolphus.

*Otto rex ascen-
dit Bopardiam.*

Conradus.

*Dissensio in clero
Moguntino.*

*Siphridus. defun-
cto Conrado Epō
eligitur alter*

perpetrantes, ē quibus unum posuisse satis sit, ex quo cætera quæ commiserunt nefanda, pensulari queant. Sanctimoniam quandam omnibus indumentis spoliata melle perungentes in plumis lectualibus uolubant, sicq̃; mostruose hirsutam caballo imposuerunt, uersa eius facie ad caudam caballi. Cumq̃; hoc ridiculosum, imò miserabile spectaculum, per aliquot dies circumduxissent, res Philippo regi innotuit, qui zelo Dei succensus, omnes sceleris huius reos aquæ bullienti tradi iussit. Andernacense quoq̃; oppidum exustum est per exercitum eiusdem regis Philippi. Postea reuersus ad sua est. Interea rex Otto cum suo exercitu intrauit Saxoniam, & Goslariam cum cæteris adiacentibus oppidis expugnare cœpit. Sed Philippo rege superueniente, à proposito suo cessare ac retrocedere coactus est. Henricus Palatinus comes Rheni, frater ipsius Ottonis regis, & Landgrauus Hafsia ac dux Brabantia, cum archiepiscopo Moguntinensi Conrado, de transmarinis partibus reuertuntur, rebus nostrorum ibidem in malis terminis relictis. Verum præfatus archiepiscopus audiens inter Philippū & Ottonem de regno discordiam, in Italia statuit aliquandiu moram facere, quousque quid sibi esset faciendum in tam graui turbationis reipublicæ negotio deliberaret. Hoc tempore graues discordiæ fuerunt subortæ inter Vuormaciensem episcopum cum sibi adherentibus & Vuernerū de Bolant, comitemq̃; de Lymingen ac sequaces eorum, qui ecclesijs ac monasterijs ciuitatibusq̃; & uillis adiacentibus multa mala fecerunt. Inter Landgrauium quoq̃; Hafsia & Cunonem de Minceberg, eodem tempore grauissimæ dissensiones fuerunt, qui sibi mutuò damna multa inferentes, nihil intactū usque reliquerunt. Otto rex filiam ducis Brabantia desponsauit uxorem. In ætate cum exercitu ascendens, contra Philippum auxilio Colonienſis archiepiscopi & præfati ducis soceri sui, partem Cōfluentia, & in circuitu uillulas exurens, Bopardiam accessit: ubi cum principes ac nobiles quidam illarum partium, qui illum aduocauerant, promittentes se in eius partes cessuros, non uenirent, uidens se delusum & exercitui deficere uictualia, cum suis ad sua reuersus est.

Anno Marquardi abbatis huius cœnobij Hirsaugiensis 4. dominicæ autem natiuitatis 1200. Conradus archiepiscopus Moguntinus reuertens ab Ungaria, quo præcedente anno ad reformandam inter duos fratres contententes de regno pacem, perrexerat, concordia facta in partibus Austria in territorio Patauensi, carne solutus ad Dominum pro meritis migravit. Cuius corpus Vuolfherus Patauensis episcopus, celebratis exequijs ad Moguntiam retulit, ubi cum magno honore sepultum fuit. Interea grauis tumultus oboritur in Moguntia propter electionem noui pontificis. Quidam enim ex uoluntate ac fauore Philippi regis Lupoldum episcopum Vuormaciensem in archiepiscopum eligere statuerunt, alij quibus mens sanior erat Siphridum maioris ecclesiæ Moguntinae præpositum, eligendum consenserunt. Qui ciuitatem exeuntes, propter metum regis Philippi uenerunt ad Bingen, & ibi quam destinauerant de Siphrido electionem, consummarunt. Quod audiens Lupoldus, uenit cum exercitu ualido Philippi regis, & oppido Bingiorum capto, Siphridum cum electoribus suis inde exturbauit. Cernēs autem Siphridus & sui, quod minus proficerent, se cum suis ad regem Ottonem contulit, à quo clementer admissus, regalia ab ea suscepit, & eius autoritate fretus, cum exercitu ad diœcesin suam regreditur, cingensq̃; obsidione præfatum oppidum Bingen cepit, multisq̃; ex parte Lupoldi captis, & ipso uix per fugam elapso. Confirmatus igitur in archiepiscopum

scopum Siphridus annis 25. præfuit, & ecclesiæ multa bona fecit. Hoc ipso anno multi principes, episcopi, duces, comites, nobiles & ignobiles, cum infinita multitudine cruce signati, ad terram sanctam in seruitium dominici sepulchri cōtra Sarracenos profecti sunt. Inter quos fuit Bertholdus comes de Nuuenburg in Brisgau, qui accepta pecuniā comitatum suum Argēti nensi ecclesiæ tradidit in possessionem perpetuam cum omnibus prouentibus suis, & ipse cum filio Hierosolymam profectus, in seruitio dominici sepulchri usq; ad mortem fideliter perseuerauit. Cuius prouocati exemplo multi nobiles & potentes, uenditis prædijs & possessionibus suis, cum uxoribus & liberis perpetuo seruitio sancti sepulchri se deuouerunt.

Exercitus Christi
fianorum ad terram S.
Bertholdus comes
de Nuuenburg.

Eodem anno moritur comes de Hoënburg apud Bisuntium, & ab incolis illius prouinciæ, propter bonam defensionē plurimum deploratur, præmissisq; exequijs missarum honorificè sepelitur. Eodem quoq; anno Lutoldus episcopus Basiliēsis, Baldeuinus comes Flādriæ, Adelbertus comes de Spanheim, & alij multi principes cum exercitu magno, per Græciā tendentes ad terram sanctam, Constantinopolim capiunt, & Alexiū Isaacii Constantinopolitani quondam Imperatoris filium, Imperatorē faciunt: quo mox à Græcis interfecto, imperiū suscepit Baldeuinus, præfatus comes Flandriæ. Quo procurante orientalis & Romanæ ecclesiæ unio confirmatur. Imperauit autem super Græcos annis fermè septem.

Otto comes de
Hoënburg.

Constantinopolis
à Christianis capiuntur.

Eodem quoq; anno Conradus comes & Zolre & Burggrauis de Nurenberg in præsentia Ottonis regis constitutus, castrum Rietburg, quod in feudum suscepit ab ecclesia Spirensi, Conrado eiusdem urbis episcopo & successoribus eius liberè ac sponte in perpetuum resignauit.

Rietburg castellū
episcopi Spirensis

Anno Marquardi abbatis 5, dominicæ autem natiuitatis 1201, Philippus rex iterato exercitum colligens Mosellam transiit, Coloniam obsedit, archiepiscopum cepit, & sic ciuitatem ac totam prouinciā in deditiōem coëgit. Postea ueniens ad Aquisgranum cum multis principibus, unā cum regina in sede regni se collocauit.

Philippus rex
Coloniam obsedit

Eodem anno Philippo rege ad superiores partes prosperè reuerso, rex Otto exercitu congregato, suorum ad superiores partes denuò conscendens usq; ad Vuisenburg peruenit: sed progredi ulterius non potens, ad inferiores regiones terræ reuersus est.

Otto ad Vuisenburg uenit.

Eodem quoq; anno circa festum apostolorum Petri & Pauli ad Coloniam uenit Guido cardinalis episcopus Prenestinus, & excommunicatum denunciauit Philippum regem ac omnes cum illo sentientes, mandans auctoritate apostolica uniuersis, quatenus Ottonem susciperent in regem, Philippum uerò desererent, sub censura excommunicationis. Ibi tunc primū Siphridus electus Moguntinus in sacerdotem & archiepiscopum ordinatus est, per manus ipsius cardinalis: & cum ipsius atq; Ottonis regis commēdatijs literis Romam progressus ab Innocentio papa tertio accepto pallio, ut moris est, confirmatur.

Cardinalis uenit
ad Coloniam.

Siphridus.

Eodem anno Philippus rex conuentum solennem principum celebrauit in Bāberga, ubi multi pontifices, abbates, duces, comites ac nobiles conuenerunt. Ibi ossa sanctorum Henrici & Cunegundis Imperatorum leuata sunt, & multis miraculis claruerunt. Maximus ibi fuit concursus populorū, tam ex remotis quā uicinis regionibus. His fermè temporibus cœpit ordo fratrum Prædicatorum, per institutionem S. Dominici, uiri eximie sanctitatis, qui oriundus fuit ex Hispania, eius institutionem Innocentius papa confirmauit.

Corpora S. Henrici & Cunegundis.

Ordo Prædicatorum institutus.

Anno

Otto rex conuen-
tion Majrichte
habuit.

Anno Marquardi abbatis 6. dominicæ natiuitatis 1202. Otto rex & Arnoldus Colonienſis archiepiſcopus, cum quibuſdam alijs principibus, colloquium habuerunt apud Traiectum iuxta Moſam de repub. & diuerſis negotijs regni, & inter alia pacem reformauerunt, inter ducem Brabantia & comitem Gelria, qui magnis contractis armatorum copijs, non ſine grauiffima pauperum iniuria feſe ad bellandum iam parauerant.

Conradus.

Eodem anno obiit Conradus epiſcopus Argentinenſis, cui Henricus de Veringen ſucceſſit, uir bonus, religioſus & deuotus, amator pacis, & cleri deſenſor integerrimus: qui anno poſt electionem ſuam quarto. uix potuit ab Innocentio papa obtinere conſenſum, quatenus à Senonenſi archiepiſcopo munus conſecrationis acciperet, quia cum Philippo rege ſentire cogebatur, quod papæ diſplicuit: qui ſemper Ottonem, propter cauſas ſuperius allegatas, curauit.

Bulla Innocentij
pape de pœnitē-
tia cœciforum.

Eodem quoq; anno in feſto S. Nicolai Myreorum pontificis, Conradus epiſcopus Herbipolenſis, quondam imperialis aulæ cancellarius, à Bodone & Henrico militibus de Rauēsburg, ſeruatoribusq; eorum Heraldō & Conrado, in publica ciuitatis Herbipolenſis ſtrata crudeliter occiſus eſt, cui Henricus dictus Caſeus, propterea quod caſeum haberet in delicijs, ſuccedens, præfuit annis 4. menſibus 7. diebus 9. homo doctus & multum in omni ſcriptura eruditus, qui ſatis bene ſuam gubernauit eccleſiam. Ipli autem paricidæ pœnitentia ducti Romam petentes, talem à ſummo pontifice tertio poſt biennium ſuſceperunt pœnitentiam, quam in ſuis literis patribus ita ſonantibus dedit: Innocentius epiſcopus ſeruus ſeruatorum Dei, uniuerſis Chriſti fidelibus has literas in ſpecturis ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Quàm execrabile facinus & peculiare flagitium perpetrauerint, qui auſu ſacrilego manus impias in Chriſtum Domini nequiter iniecerunt, bonæ memoriæ Conradum Herbipolenſem epiſcopum, imperialis aulæ cancellariū crudeliter occidentes, flere potius libet quàm referre. Verùm cum diuina pietas humanam impietate excedat, & miſerationibus Domini miſeriæ hominum comparari non poſſint: cum nolit Dominus mortem peccatoris, ſed magis ut conuertatur & uiuat, ut pote qui patiens & multū miſericorſe eſt & præſtabilis ſuper malitia: nos qui licet indigni uices eius exerceamus in terris, ſcientes quòd maius gaudium eſt angelis ſuper uno peccatore pœnitentiam agente &c. quantumcunq; huiusmodi deliquerint homicidæ: non potuimus tamen, nec debuimus pœnitentibus aditum ueniæ præcludere: cum nouerimus dixiſſe Dominum per Prophetas: In quacūq; hora peccator conuerſus fuerit & ingenuerit omnium iniquitatū eius non recordabor amplius. Bodonem igitur, Henricum quoq; uafallum eius, milites cum Heroldo & Conrado ſeruentibus ſuis, ad noſtram præſentiā uenientes, & conſitentes ſe prædictum epiſcopum occidiſſe: cum de ſuis exceſſibus lachrymabiliter pœniterent, & humiliter poſtularent ſibi pœnitentiam à nobis pro tanti ſceleris immanitate iniungi: quia pœnitentibus non eſt indulgentiæ ianua præcludenda, de fratrum noſtrorum conſilio, dilecto filio Hugoni, tituli S. Martini preſbytero cardinali cōmiſimus audiendo. Qui confeſſione illorum audita, poſtquam fecit eos nudos coram nobis in braciſ, tortas habentes in collo diebus aliquot in frequentia populorum aſtare, de mandato noſtro talem pœnitentiā illis iniunxit: ut nūquam de cætero, niſi contra Sarracenos, uel ad deſenſionem uitæ armis utantur. Varium grifeum ermelinum & pannos coloratos non portent. Ad publica ſpectacula non accedant, & coniugati non contrahant matrimoniū poſt mortem

Nominat eos qui
epiſcopum occi-
derunt.

Hugo Cardinalis
eos audiuit.

Motus & forma
pœnitentiæ
agentæ.

mortem uxorum. Eantque quam citò poterunt in Hierosolymitanam prouinciam, per quatuor annos ibi contra Saracenos Domino seruituri. Bodo uero qui maior existit, tres uel unum saltem in suis expensis secum adducat. Et donec ipsi quatuor execrabiles homicidæ Hierosolymitanum iter arripiunt, sicut publicè pœnitentes discalceati & laneis induti uestimentis incedant. Secundam, quartam, & sextam feriam, quatuor tempora, uigiliasque sanctorum solennes in pane & aqua ieiuent. Tres in anno quadragesimas uidelicet ante resurrectionem, pentecosten & natiuitatem Domini faciant. Carnibus nisi tantùm in eisdem tribus festiuitatibus non uescantur: eaque die qua prædictus episcopus fuit occisus, carnes non comedant in æternum. Orationem dominicam decantent, centies inter diem & noctem, & genuflectiones faciant quinquaginta. Corpus & sanguinem Domini accipere, nisi in ultimo mortis articulo, non præsumant. Cùm fuerint ultra mare, quartam & sextam feriam, sanctorum uigilias & quatuor tempora (sicut dictum est) in cibo quadragesimali ieiuent. Carnes comedent die Dominica & quinta feria tantùm. Orationem dominicam dicant, & genuflectiones semper faciant prætaxatas. Quandoque aliquam ciuitatem Alemanicam poterunt securè intrare ad maiorem ecclesiam nudè procedant, tantùm in braciis cum torta in collo & uirgis in manu, & à canonicis eiusdem ecclesiæ recipiant disciplinam. Si uerò quaesitum fuerit, cur hoc faciant, dicant, hoc se facere pro sceleris perpetrati iam dicti satisfactione. Si quando fortè in ciuitate Herbipolensi poterunt esse securi, in resurrectione, pentecoste, natiuitate Domini, ac in solennitate maioris ecclesiæ, uidelicet S. Killiani, exeant ciuitate, & nudè inde cum braciis tantùm, tortam in collo & uirgas deferentes in manu: & ad missæ celebrationem maioris, ad ecclesiam cathedralem accedant, & ante episcopum & canonicos prosternentes se in terram, petant humiliter & recipiant disciplinam ab eis. Cùm autem de partibus redierint transmarinis, ad Apostolicam sedem accedant, recepturi consilium & mandatum. Datum Laterani, 14. calendas Maij, pontificatus nostri anno sexto, Domini uero 1204.

*Peregrinatio
transmarina inu-
giur.*

*In terra sancta
quomodo debeant
ieiunare.*

*Nudi ciuitates
Alemaniae intrant*

*Pœnitentia Her-
bipoli.*

*Regnū Tartaro-
rum incipit.*

Anno quoque prænotato Tartari cum uxoribus & filiis, ab Indis montibus egressi, per uicinas prouincias prædas agunt, quibus semper fuere assueti. Parthos deinde petunt, & pari terrore Mediam, Assyriam, Persiam, Armeniamque & Sarmatas non longo tempore peruadentes, circa Mœotidis paludes sedes suas demum firmarunt, & multa finitimis Christianis mala fecerunt.

*Philippus rex
intrauit Thuringiam.*

Anno Marquardi abbatis sexto, dominicæ autem natiuitatis 1203, Philippus rex ualido exercitu congregato intrauit Thuringiam, ut Hermannum Landtgrauium humiliaret: ea de causa, quòd ipsum reliquisset, & Sigphrido archiepiscopo Moguntino contra uoluntatem suam adhereret, ac foueret, & quòd reditus ac prouentus ecclesiæ Moguntinæ in Thuringia cedentes in usus sui hostis, hoc est regis Ottonis, conuertisset. Perpendens autem Palatinum comitem & regem Bohemiæ cum magno exercitu illi in auxilium uenisse, rura quæque incendio consumpsit, & ita se cum suis in Erphordiam contulit. Quo comperto Landtgrauius & Bohemiæ dux ciuitatem obsidione uallantes, se Philippum capturos in ea sperabant. At ille media nocte cum paucis exiens de ciuitate, ad marchiones Misneses se contulit, ut auxilijs contractis, milites Erphordiæ inclusos liberaret. Principes autem eius discessione cognita, obsidionem quæ nouem diebus durauerat, soluerunt: cauentes, ne Philippo daretur tempus congregandi exerci-

*Comes Palatinus
rex Bohemiæ.*

*Erphordia obsi-
dione uallatur.*

exercitum. His ita peractis superuenit rex Otto cum suorum exercitu, quem Guido cardinalis episcopus Prænestinus in festo S. Bartholomæi apostoli apud Marsburg, in regem solenniter consecrauit. Ibi Hermannus Landgrauius & Odacharus Boëmiae rex, qui à Philippo iam prius defecerant, fidelitatem regi Ottoni denuò iurauerunt.

Theodericus comes Hollandiæ obiit.

Decretales fiunt.

Lupoldus.

Eodem quoque anno moritur Theodericus comes Hollandiæ, & traditur comiti de Lo, prouincia cum filia defuncti. Quod grauiter ferens Vuilhelmus frater Theoderici, congregatis militibus eundem comitem de Lo, de Hollandia expulit, & fratris filiam tulit. His quoque temporibus Innocentius papa tertius quinque libros Decretales composuit, quos legi in scholis & obseruari in iudicijs ubique mandauit: quod factum est, & fit usque in præsentem diem. Lupoldus episcopus Vuormatiensis qui Moguntinum archiepiscopatum (sicut supra diximus) ambierat, Philippo regi adherens contra regem Ottonem & Innocentium papam, multa in omni prouincia commisit mala. Omnibus bellis cum Philippo regi suo contra Ottonem personaliter inter fuit, ut miles pugnauit, spoliavit pauperes, & neque monasterijs neque ecclesijs pepercit. Cumque milites ad eum dicerent: Domine, non licet nobis ecclesias & monasteria spoliare. Respondebat: Cum ossa mortuorum tollitis, tunc ecclesias & cœmeteria spoliatis. Tandem ab Innocentio papa excommunicatus fuit, & à pontificatu depositus, propter innumera scelera que commisit. Postremò in odium Ottonis regis officio & beneficio restitutus est.

Philippus rex de nouo Thuringiam intrat.

Principes ad Philippum deficiunt.

Anno Marquardi abbatis 8. qui fuit dominice natiuitatis 1204. circa mensis Iulij, Philippus rex maximo exercitu coadunato Thuringiam intrat, & quadam ciuitatem Landtgrauij Vuizense nomine, obsidione uallat: regem etiam Bohemiæ cum maxima multitudine in auxilium ei uenientem fugat, omniaque per circuitum oppida igne exurit & deuastat. Landtgrauius uides euerfionem terre sue, & animositatem regis se ferre non posse, interuentu quorundam principum suppliciter ad eum uenit, & eius gratiam postulans promeruit. Post hæc archiepiscopum Coloniensem Adolphum, per medium archiepiscopi Treuerensis ac episcoporum Spirensis & Constantiensis, concilium apud Andernacum sibi conciliat: & ut ducem Brabantiae, & reliquos Lotharingiae nobiles fideles sibi efficiat, nouem millia marcarum ei donat, & Salueld ab ecclesia Coloniensi dudum ablatum restituit, ac plurima se datum repromittit. His allectus promissionibus, Adolphus archiepiscopus Coloniensis sacramentum quod dudum fecerat Ottoni parui pendens, periurium & excommunicationem papæ non metuens, post festum S. Martini ad eundem Philippum cum duce Brabantiae Confluentiam uenit, & ei iuramentum fidelitatis ambo præstiterunt, quod ei postea non successit in prosperitatem.

Philippus demum coronatur.

Anno Marquardi abbatis 9. Philippus rex ad festum Epiphaniæ dominicæ natiuitatis 1205. indictione 8. magnum conuentum principum sibi adherentium habuit Aquisgrani, ubi cum maximo apparatu archiepiscopus Coloniensis ei occurrit. Ibi rex consilio cum suis habito, ut principes suam liberam electionem, secundum antiquitatis institutum non perderent, regium nomen & coronam deposuit, & ut concorditer ab omnibus reeligetur petiuit & impetrauit. Quem Adolphus archiepiscopus Coloniensis magna solennitate, unà cum Maria uxore eius, filia Imperatoris Constantinopolitani, rursus iniunxit & coronauit: Ottone languore grauissimo decesso, & omnium penè auxilio destituito. Hoc anno æstas fuit sicca, & hyems dura.

Eodem

Eodem anno Marquardus abbas huius monasterij Hirsaugiensis reuerendissimus, posteaquam annis 8. mensibus 6. diebus 21. strenue & utiliter præfuisse huic cœnobio, graui infirmitate quartanarum febrium tactus, ac longa ægritudine ad plenū decoctus, tandemq; dissenteria subsequente dissolutus, 13. cal. Februarij, anno Domini 1205, indict. 8. in Domino quieuit, sepultus nō sine fratrum lachrymis, ante altare S. Nicolai. Multas (ut supra diximus) sui regiminis turbationes à tyrānis sustinuit: sed cū esset uir sapiēs, de omnibus triūphauit. In multis, reditus monasterij ampliavit, & copiā rerum temporalium fratribus moriens reliquit. Duo quoq; latera claustrī nīmiā uetustate collapsa cum alijs structuris multis reparauit, & murum ante fores monasterij præclaro & insigni opere inchoauit, quem morte præuentus non compleuit. Fuit enim uir sanguine, moribus, ingenio & sapientia clarus, regibus & principibus notus, qui tempore schismatis imperij inter Philippum & Ottonem tam prudenter se in omnibus habuit, quod meritum apud Deum & laudem ab hominibus reportauit.

Marquardus obiit. Optime rexit monasterium.

DE LUTFRIDO, HUIUS MONASTERII ABBATE XXII.

qui præfuit annis 11. diebus 15. & uarijs gestis ac rebus illius temporis.

Mortuo reuerendissimo huius monasterij Hirsaugiensis abbate Marquardo, & anno & die præmissis, corporeq; eius cum honore ac reuerentia tradito ecclesiasticæ sepulture: prior & cōuentus, ne tanquam oues sine pastore diutius oberrarent, tertium dehinc diem, hoc est 23. diem mensis Ianuarij, pro electione noui abbatis unanimi consensu statuerunt. Quo adueniente, uocatisq; interea absentibus, qui huiusmodi electioni debuerūt interesse, ad locum capitularem omnes mane conuenerunt, & implorata ex more gratia spiritus sancti, post lōgos & maturos tractatus inter se habitos, in abbatem huius monasterij 22. tandem elegerunt Lutfridum, huius conuentus monachū, uirum mitem & religiosum, qui confirmatus ab Ordinario Cōrado Spirensis ecclesiæ pontifice, munus benedictionis à Guidone sacrosanctæ ecclesiæ Romanæ cardinali, Prænestino episcopo & apostolicæ sedis legato per Alemaniā, suscipiēs: præfuit huic monasterio annis 11. ac diebus 15. Benedicī enim ab episcopo suo Spirēsi, qui Philippo regi cōtra mandatum summi pontificis fauebat, noluit: & ob id munus benedictionis iuxta priuilegium dudum ab Urbano papa datum, sub Gebhardo abbate, à legato sedis apostolicæ prænomīnato suscepit. Fuit autem homo tranquillus & pacis amator, qui se non usq; ad eō rebus temporalibus (ut pleriq; faciunt) immergit, sed potius pro necessitate commodauit. Oriundus fuit ex Francia Orientali, liberis ac honestis parentibus procreatus. Qui iuuenis ad literas positus, mediocriter studēdo profecit. Non enim ludis populorum oblectari solebat, sed ab ineunte ætate paci ac silentio studens, iam monachum cœpisse uiuere etiā adhuc puer uidebatur. Factus autē ætate prouectior, deliberauit mundū cū suis uanitatibus pro Christi amore deserere, & in tranquillitate mētis & corporis omnipotenti Domino seruire. Venit itaq; ad Hirsaugiā, & sub Cōrado abbate monachus factus est, sine querela inter fratres cōuersatus est, probatusq; annis q̄ plurib. in quibusdā officijs monachorū minoribus, tādē post obitū Marquardi (sicut diximus) abbas ordinatus est. Eo autē ferme tēpore quo electio eius celebrata fuit in Hirsaugia, uidelicet anno Domini 1205. uenerūt ad Coloniā Siphridus archiepiscopus Moguntinus, et Cameracensis antistes à sede Apostolica cōmissarij & iudices cōstituti, & in maiori ecclesia S. Petri corā clero & uniuerso populo, excommunicatū à papa Innocentiō publicē denunciarunt Adolphum archiepiscopum Colo-

Lutfridus abbas à Guidone cardinali benedictus.

Genus & origo Lutfridi abbatis.

Adolphus excommunicatus.

Adolphus.

Canonici elegerunt
Episcopum solo-
nicum.

Bruno.

Philippus rex
mouet exercitum
in Coloniā.

Lanseroin castrū

Henricus obiit.

Baldeuinus impe-
rator Græcorum
obiit.In Philippum et
Ottonem bellum

Bruno capitur.

Colonienses Phi-
lippo reconciliati

nientem, ac ut per omnes conuentuales & parochiales ecclesias eiusdem ciuitatis, per singulos dominicales & festos dies excommunicaretur, præceperunt. Hoc etiam in mandato habentes, ut si infra mensem post denunciationem huiusmodi factam, Romam ad satisfactionem se non conferret, officio & beneficio pontificali destitueretur, & alius in locum eius ordinaretur antistes, qui mādatis obediret apostolicis. Adolpho autem in sua pertinacia perdurante, ac summi pontificis censuras contemnente, præfati commissarij denuò Coloniā accedentes, in maiori ecclesia coram clero & populo, in præsentia regis Ottonis, tredecimo calendis Iulij, ipsum Adolphum per sententiā definitiuam ab omni officio & dignitate archiepiscopali, auctoritate apostolica deponentes, canonicis ut alium eligerent episcopum eadem auctoritate præceperunt. Qui mandatis apostolicis obsequentes, Brunonem de Seyn præpositum Bonnensem, in archiepiscopum elegerunt, & secuta sunt infinita mala. Adolphus enim regem Philippum, propter cuius adhesionem depositus fuerat, Spire curiam cum principibus tenentem accedens, quæ pateretur exposuit, consilium & auxilium postulauit. Comuni ergo decreto principum, rex contra Brunonem & Colonienses magnum congregauit exercitum, & post natiuitatem B. Mariæ semper uirginis Mosellam transiit, & in festo S. Michaëlis archangeli Coloniā obsidione uallauit, quam tandem dimissa Nusiā obsedit & cepit, quam Adolpho deposito dedit. Quibus peractis, omnem prouinciā, concremando, spoliando, miserabiliter affligendo ubiq; deuastauit, & multas munitiones cepit. Castrum etiam Lanseroin nuncupatum, ad domandum Colonienses speciosum atq; fortissimū suo tēpore construxit. Maxima fuit his temporibus in omni terræ cis Rhēnanæ prouincia calamitas, & nusquā tuta fides, sed mille ubiq; pericula sequebantur, maximè in terra Coloniensi, propter depositionem Adolphi, & in dicecesi Moguntina, propter Siphridum qui deposuerat eum.

Anno Lutfridi abbatis 1. qui fuit dominicæ natiuitatis 1206, obiit Henricus episcopus Herbipolēsis, uir doctus, & sacrarum literarū Magister uniuersitatis Parisiensis, cui Otto de Ladenburg in episcopatu successit, & præfuit annis 16. mensibus 5. uir magnanimus & princeps, sapientia & dignitate metuendus. Eodem anno obiit Baldeuinus comes Flandriæ Imperator Constantinopolitanus, princeps Christianissimus, qui multa pro defensione Christianorum patrauit. Huic in imperio Græcorum successit Henricus frater eius, & imperauit annis 11. strenuè.

Eodem quoq; anno Philippus rex iterum fines Coloniensium ingrediens, occurrente sibi Adolpho quōdam archiepiscopo, cum comitibus & magno exercitu, totum episcopatum pro libitu suo cuncta subiiciendo percurrit. Rex autem Otto & Bruno, qui eodem mense à Siphrido Moguntino in archiepiscopum ordinatus fuerat, præsentibus duobus episcopis de Britannia à rege Angliæ missis cum quadringentis equitibus & duobus peditum milibus de Colonia exeuntes, cum Philippo pugnare statuerunt. Congredientes ergo hi duo reges cum exercitibus suis, apud Vuassenburg, Otto & sui terga uerterunt, et Philippus rex uictoriā obtinuit, & inter alios nobiles multos etiam Brunonem archiepiscopum Coloniensem cepit, quem manicis ferros custodia tenuit. Inter hæc Colonienses considerantes sibi totum imperium aduersari, & suos conatus ubique frustrari, accepto consilio & auxilio ducis Brabatiæ, Philippum regem, Bopardiæ commorantem adierunt, & ueniam commissorum postulantes, ad gratiam eius recepti sunt. Qui etiam postea missi

missio Conrado Spirensi episcopo ad Coloniam, fidelitatis ab eis iuramentum exegit. Per idem tempus Otto rex, de Colonia exiens, ad Brunsvich in Saxoniam uenit, ibique ordinatis rebus suis per mare in Angliam nauigio uenit, ubi a rege Angliæ auunculo uidelicet suo, cum honore susceptus ali-
Otto Rex nauigat Angliam.

Eodem anno 2. calendis Martij, hora diei decima, solis eclipsis fuit & multi humanum se caput in sole uidisse testati sunt.

Anno Lutfridi abbatis 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1207. Conradus episcopus Spirensis ecclesiam S. sepulchri Spire, in qua erant moniales, cum omnibus iuribus & pertinentijs suis, in perpetuum tradidit præposito in Deckendorff, ut monialibus que tunc erant in ea defunctis aut aliorum, saluis uitæ necessarijs, translatis, conuentum uirorum suæ possessionis ibidem institueret, qui tamen iurisdictioni Spirensis episcopi pro tempore esset subiectus.

Eodem anno circa festum S. Andreae apostoli Philippus rex in Augusta magnum conuentum principum celebravit, in quo duo cardinales, Hugo uidelicet Hostiensis episcopus, & Leo presbyter S. crucis, missi ad reformandam pacem in regno a summo Pontifice Innocentio comparuerunt, qui interuentu regis, Adolphum quondam archiepiscopum Coloniensem ab excommunicatione soluentes, pro satisfactione ad examen sedis apostolicæ miserunt. Adeorum etiam preces rex Philippus Brunonem archiepiscopum Coloniensem, quem anno prior ceperat, a uinculis absoluit, & ire cum ipsis Romam ad sedis apostolicæ gratiam permisit. Multa ibi coram principibus inter ipsos & regem, de pace & compositione regum tractata sunt, sed nihil fuit conclusum, quia ad sedis apostolicæ examen omnia media pacis proposita per ipsos cardinales fuerant referenda.
Conuentus principum in Augusta. Bruno.

Anno Lutfridi abbatis 3. dominicæ autem natiuitatis 1208. Philippus rex profecturus in Saxoniam contra quosdam suo rebelles imperio, cum ad ciuitatem Bambergam uenisset, & per triduum copias expectaret absentes, & quodam die cum Conrado episcopo Spirensi cancellario suo, & duobus seruatoribus in camera episcopi Bambergensis post incisionem uenæ quiesceret, uenit Otto comes Palatinus de Vuitelsbach petens introitum, qui in tromissus extracto gladio ipsum regem interfecit, & mox cum suis antequam factum innotesceret, aufugit. Corpus autem occisi regis primo fuit ibidem in maiori ecclesia sepultum, sed ossa per aliquot annos per Fridericum Imperatorem secundum nepotem eius ex fratre, Spiram translata sunt, & in maiori ecclesia cum regibus sepulta. Fuit autem occisus 11. calendis Iulij, & uacauit Imperium usque ad festum sancti Martini. Parro homicida comes Otto profugus de terra proferibitur, & post annos paucos per marscalecum Philippi occiditur.
Philippus rex Palatino occiditur. Otto Palatinus de Vuitelsbach.

Eodem anno in festo sancti Martini episcopi, procurante Conrado Spirensis ecclesie episcopo, cancellario Philippi regis occisi, qui regalia tunc temporis penes se habebat, maximus principum, nobilium ac prælatorum conuentus apud Franckfordiam celebratus est: ubi Otto rex quondam aduersarius Philippi, ab omnibus denuo unanimiter fuit electus, & in regnum confirmatus, qui & filiam regis Philippi duxit uxorem.
Otto dux Saxonie in regno confirmatur.

Eodem quoque anno Philippo rege occiso Siphridus archiepiscopus Moguntinus, de Roma ubi per biennium ecclesie sancte Sabinae titulum cardinalatus tenuerat, iubente papa Innocentio ad sedem Moguntinam cum honore reuersus est, eiectoque Lupoldo Vuormatiensi episcopo inuatore
Siphridus.

nequissimo, auctoritate domini papæ à cunctis Moguntia cum gloria suscipitur. Lupoldus enim potentia Philippi regis defensus, sedem Moguntinam expulso Siphrido toto biennio occupauerat, excommunicationem papæ contemnens, quia homo sceleratus erat, ut diximus.

Bruno Coloniæ reuertitur.

Eodem quoque tempore Bruno archiepiscopus Coloniensis cum Siphrido Moguntino archiepiscopo predicto missus à papa, Coloniã reuertitur, & in festo sanctorum martyrum Prothi & Iacinti cum maximo tripudio & gaudio, à cuncto populo & clero Coloniensi suscipitur. In cuius aduentu pax reddita est terris, prouincia à prædonibus purgata quieuit, comites ac nobiles terræ ei se iuramento ad obedientiam subiecerunt. Adolphus quoque olim archiepiscopus ad eum ueniens, obedientiam ei iuxta mandatum apostolicum promisit. Verùm non diu permansit ista prouinciæ serenitas. Nam postea quàm omnia successerant ei ad nutum, Bruno archiepiscopus languore corripitur, & eodem anno altera die post festum omnium sanctorum ab hac uita migrauit, & in maiori ecclesia sepelitur non sine lachrymis multorum, qui se omnes eo uiuente, pacem in prouincia habituros sperabant. Quo autem mortuo, Theodericus præpositus Apostolorum consilio & auxilio regis Ottonis in archiepiscopum electus unanimiter præfuit annis sex.

Papa legatos misit in Alemanniam. Otto rex Italia coronandus ingreditur.

Anno Lutfridi abbatis 4. dominicæ autem natiuitatis 1209. Innocentius papa audiens principes totius Imperij Ottonem in regem elegisse, & eorum consilio regis Philippi filiam, quamuis cõsanguinitate ei iunctam, propter bonum pacis & concordia illi in matrimonio sociasse, factum laudans, iterum in Alemanniam misit Hugonem & Leonem cardinales, ut illud sua auctoritate confirmarent. Qui in Alemannia uenientes, ciuitates singulas uisitantes, auctoritate apostolica iusticiam ubique petentibus faciebant.

Ordo Minorum cepit.

Eodem anno rex Otto cum magno apparatu Italiam intrauit, ubi principes totius Longobardiæ occurrentes, eum cum gloria susceperunt, ciuitates & castella eius dominio subdiderunt, & infinitam pecuniam uectigalium & tributorum à tempore Henrici Imperatoris reseruatam, ad manus eius tradiderunt. Posthæc Romam progressus, occurrere sibi papa cum cardinalibus & senatu, cum honore suscipitur, & sequenti dominica post festum sancti Michaelis, hoc est 4. nonas Octobris, in ecclesia maiori beati Petri Apostoli ab ipso papa Innocentio in Imperatorem coronatur. His ferme temporibus sanctus Franciscus ordinem fratrum Minorum in Italia, cum multa religione & sanctitate inchoauit: in quo successu temporis, complures uiri sancti atque doctissimi claruerunt, qui uerbo & exemplo ecclesiam magnificè illustrarunt.

Hoc anno erat æstas tonitruis, fulminibus & imbribus ualde impetuosa, & hyems nimis dura & asperrima, quæ diutius durauit.

Inter papam et Imperatorem discordia. Causa dissensionis.

Anno Lutfridi abbatis 5. qui fuit dominicæ natiuitatis 1210. inter papam & Ottonem imperatorem quartum, grauissimæ dissensionis fuerunt subortæ propter Marchiam Apulia, quam imperator ad imperium, papa uerò ad ecclesiam pertinere Romanam confirmabat, per donationem testamentariam dominae Methildis, filia quondam Ruggeri principis Sicilia famosisimæ, & uxoris Conradi regis filij Henrici Imperatoris quarti. Hanc donationem per mulierem sine consensu principum ecclesie factam, papa ualidam, Imperator uerò inualidam esse dicebat. Tandem quum Imperator ipsam marchiam papæ non uellet concedere, ab ipso fuit excommunicatus, & postremò ab imperio depositus.

Anno Lutfridi abbatis 6. dominicæ autem natiuitatis 1211. Otto Imperator prosperis utens successibus, totam sibi Apuliam & Calabriam subiecit, ciuitates in deditionem accepit, castra militibus suis custodienda commisit, & Fridericum regē Henrici Imperatoris 6. filium penitus exterminare tentauit, obedire mandatis apostolicis cōtempserit. Vnde cōmotus papa Siphrido archiepiscopo Moguntino præcepit, ut per totam Alemaniam Imperatorem excommunicatum & depositū ab imperio denunciaret: quod & fecit. Quo facto, Hēricus comes Palatinus Rhēni, dux quoq; Brabātiæ, & multi principes alij ac nobiles Ottoni fauentes, totum episcopatum Moguntinum circa festum S. Michaëlis, incendio & rapina deuastare cœperunt, nihil præter ciuitates munitas & fortissima castra intactum relinquentes, sed uillas, ecclesias & monasteria desolando spoliauerunt, totam terram penè in desolationem agunt. Siphridus autem archiepiscopus omnia hæc mala propter obedientiam sedis apostolicæ sufferens, nusquam in patria tutus, ad Hermannum Thuringiæ Landtgrauium confugit, & ibi aliquandiu mansit.

Eodem anno circa quadragesimam Otto Imperator ab Italia rediit, excommunicatus à papa, & per totam Alemaniam declaratus.

Anno Lutfridi abbatis 7. Dominicæ autem natiuitatis 1212. Otto Imperator circa festum pentecosten, conuentum principum in Nurenberga habuit, exponens principibus causam dissensionis inter ipsum & papam. Post hæc mouit expeditionē in Thuringiam contra Hermānum Landtgrauium sibi aduersantem, ubi duas munitiones Rotenberg & Saltzungen fortissimas destruxit. Inde progrediens, obsidione uallauit oppidum Vuizense, quod etiam præter arcem obtinuit. Ibi tunc primò cœpit haberi usus instrumenti bellici quod Tribock appellatur.

Eodem anno Leodiū in die ascensionis Domini à duce Brabantia Henrico fugato episcopo, Huardo capitur, & maxima præda, inæstimabilesq; diuitiarum thesauri à militibus & Scariatis cum multorum damno diripiuntur. Hoc ipso anno maxima hominū multitudo utriusq; sexus & ætatis, ex omni Germania & Gallia necnon & Burgundia uersus Italiam iter arripuit, senes & iuuenes, pueri & adolescentes, coniugatae ac uirgines, pauperes & diuites, sine ordine, siue duce, sine authoritate, propria præsumptione ducti, cruce se mutuò signantes, contra Saracenos mare transire, & terram sanctam se recuperare uelle dicebant. Verum cū uenissent ad mare, alij fame & inopia perierūt, alij rapti à piratis uēditi sunt, cæteri cum ingenti confusione ad propria redierūt, plures corruptionis suæ præmiū reportantes.

Eodē anno facta est expeditio cruce signatorum à duce Austriae & quibusdam terræ Baronibus, alijsq; diuersæ cōditionis hominibus, ex Austria, Saxonia, Vuestphalia, Phrysia & Alemania tota, in auxiliū comiti de Manfort, ad impugnandum hæreticos Albienses, qui & Ruptarij uel Coterelli dicebantur, de terra S. Ægidij, papa mādante. Qui audientes tantum contra se uenire exercitum, alij relictis ciuitatibus & castris fugerunt, alij ad unitatem Catholicae fidei reuersi, obedientiam cardinali ad hoc à papa misso iuramento præstiterūt. His peractis præfatus dux Austriae Lupoldus cum magno Christianorū exercitu cōtra Saracenos, à Massamuto rege Maroth nauigio missos, in Hispaniā progressus est: ubi cōmisso cum fidelibus ipsis prelio, Christiani obtinere uictoriam, infinita multitudine Saracenorum occisa, cæteris in mari submersis. Eodem quoque anno Otto Imperator in Northusen nuptias celebrauit, ducens uxorem filiam Philippi regis, sibi antea (ut diximus) despōsatā, quæ die quarta post hæc, rebus excessit humanis.

Apulia Italia regio mari Adriatico circumscripta inter Brabantiam et Calabriam. Calabria Insula euocata. Estq; ora Italiae ad Siciliam a quo pharo duo maria diiungitur.

Imperator totam Apuliam obincit

Germaniam.

Ecclesie Moguntinae persecutio. Quæ incendio & rapina deuastata. An. 1211.

Siphridus.

Imperator Thuringiam ingreditur.

Instrumenti Tribock inuentio.

Leodium capitur.

Expeditio contra Albienses.

Bellum Christianorum cum Saracenis.

Interea uidens papa Innocentius pertinaciam Ottonis, quem prius semper fouerat contra Philippum & in altum sublimauerat: cum neq; pro absolute, neq; pro aliqua compositione laboraret, misit in Siciliam, & eduxit inde Fridericum supra memoratum, Henrici quōdam Imperatoris filium, & cum literis ac mandatis misit eum in Alemaniā, præcipiens & mādans principibus imperij, ut Ottone excommunicato atq; deposito & abrogato, ipsum in Imperatorem eligerent, susciperent, ac manu tenerent, & in omnibus uiriliter assisterent, sibiq; transeunti per terras quisq; suo loco conductum honorificè præberent. Quod & factum est. Comperiens Otto Friderici aduentum, desistens ab impugnatione Landtgrauij, obuiam illi cum exercitu proficiscitur. Qui dum in partibus Sueuiæ cōuenissent, Otto cum suis cedere compulsus est, & præualere non potuit, quia pro tenacitate sua multi eum relinquebant. Adhuc tamen habens fiduciā in solo duce de Zerlingen, descendit usq; ad Brisach regium oppidum. præstolari uolens euentum rei, si quo modo posset habere copiam resistendi. Vbi dum commoratur in præsidio, & familiares sui oppidanos rapinis & iniurijs prouocantes, uinum, pabula & quæq; ad uictum pertinentia uiolenter diriperent, congregati ciues in unum, ipsum cum omnibus suis de oppido eiecerunt, quibusdam uulneratis & membris truncatis. Qui secedens inde reuersus est in Saxoniam conducentibus ipsum quibusdam terræ illius nobilibus.

Fridericus pro rege suscipitur.

Bellum inter Fridericum & Ottonem.

Brisach oppidum.

Fridericus obsedit Hagenauum.

Curia Moguntina.

Lupoldus.

Post hæc Fridericus cum ab omnibus susciperetur pro rege, & ciues Imperialis oppidi Hagenauum adhuc in Ottonis fidelitate persisterent, obuidio ne urbem uallauit, & in deditioem accepit. Inde progressus de ciuitate in ciuitatē, ab omnibus ut rex cum honore susceptus est, & in breui totum imperij orbem obtinuit. In festo quoq; sancti Andreæ Apostoli, celebrem curiam in Moguntia habuit, ubi multi principes iuramentū fidelitatis ei præstiterunt. Hoc ipso quoq; anno Lupoldus episcopus Vuormatiensis, interuentu Friderici regis, permissione papæ ad sedem suam reuersus est, & in gratiam sedis apostolicæ receptus: in odium (ut plerisque uisum est) Ottonis, qui eum mortuo Philippo rege in exilium papa consentiente proscripserat, & interea Siphridus archiepiscopus Moguntinus, quam diu stetit in gratia Ottonis, etiam Vuormatiensem ecclesiam gubernauit, maxime quoad ordinationes & sacramenta.

Friderici uxores & liberi.

Anno Lutfridi abbatis 8. qui fuit dominicæ natiuitatis 1213. Fridericus conuentum principum Aquisgrani ad festum sancti Iacobi celebrem habuit, ubi de consensu omnium principum rex appellatus est, & in sedem regni collocatus. Ibi quoq; cum multis alijs cruce signatus est contra Saracenos pro recuperatione dominici sepulchri, crucem prædicante Magistro Conrado tunc decano, qui postea factus est episcopus Hildesheimensis in Saxoniam, uiro sancto atq; doctissimo. Rex autem Fridericus primò duxit in uxorem Mariam filiam regis Arragonum, qui hoc ipso anno Albiensibus auxilium ferendo & comiti Tholosano, fuit occisus. De qua genuit Henricum regem Romanorum, qui obiit ante patrem, & Conradum regem. Mortua prima uxore duxit secundam, filiam Ioannis regis Hierusalem, quæ habuit filium nomine Iordanum. Hac etiam mortua duxit tertiam, Mechtildē filiam regis Angliæ, cuius nuptias in Vuormatia celebrauit. Hac peperit ei duos filios, & duas filias, Fridericum regem Tusciæ, Ericum regem Longobardiæ, Agnetem uxorem Landtgrauij Thuringiæ, & Constantiam uxorem Ludouici Landtgrauij Hasiæ, Ex concubina, Manfredum Siciliæ regem genuit.

Eodem

Eodem anno obiit Lutoldus episcopus Basiliensis, cui Vualterus successit. Eodem quoque anno Philippus rex Franciæ cum maximo exercitu Flandriam intrauit, ut Pherrandum comitem expelleret, & suo terram dominio subiugaret. Sed uoluntatem suam implere non potuit, nam plurimis suorum ibidem occisis, cum magno detrimento & ignominia in Franciam redire compulsus est. Circa autumnum etiam dux Brabantiae Henricus cum Leodiensi episcopo dimicans superatur, omnibus ferè suis aut captis, aut occisis. Theodericus autem Coloniensis archiepiscopus mandatis apostolicis contumaciter inobediens, partes Ottonis contra Fridericum manifestè tuebatur, per quod multam suæ diocæsi calamitatem induxit. Contigit ipso anno episcopum Monasteriensem uenire Coloniã, qui à quibusdam fautoribus Imperatoris depositi captus, Vuerdenam missus est, & iussu ipsius uinculis mancipatus. Quapropter Colonienses à Siphrido archiepiscopo Moguntino Romani pontificis legato excommunicantur, & diuina officia celebrari Coloniæ prohibentur.

Rex Franciæ à
Flandrensi sub-
gatur.
Theodericus.
Otto.

Eodem quoque anno 17. calendas Septembris obiit Rupertus, abbas quintus monasterij mei Spanheimensis, cui Iuanus sextus in ordine abbatum succedens, præfuit annis 39. mensibus 3.

Rupertus.

Anno Lutfridi abbatis 9. dominicæ autem natiuitatis 1214. Otto quondam Imperator terram comitis Gelrensis igne ac ferro deuastat. In mense Iulio idem Imperator Otto cum rege Angliæ suo auunculo, Henrico quoque duce Brabantiae, Pherrando comite Flandriæ (cuius præcedente anno fecimus mentionem) & multis alijs, contra Philippum regem Francorum in bellum proficiscitur, à quo facta congressione superatur apud Tornacum. Ibi comes Pherrandus cum multis nobilibus tam Flandriæ quàm Lotharingiæ captus est, qui omnes Parisios missi, uinculis mancipantur.

Otto Imperator
superatur à Fran-
cis.

Eodem tempore Fridericus cum ualidissimo exercitu Mosellam transiit, & suo terrore omnes nobiles terræ illius ad obediētiam sui coëgit. Deinde Mosam transiens Henricum ducem Brabantie bello petere statuit, qui celeri aduentu eius territus, supplex ad eum uenit, fidelitatem cum iuramento fecit, filium cum alijs nobilibus multis obsidem dedit, & ab Ottone Imperatore deposito recessit. Hoc ipso anno, pridie nonis Martij, stella cometes apparuit.

Fridericus rex
Brabantiam sub-
dit.

Eodem quoque anno cœpit in Alemaniam prædicare frater Conradus de Marpurg ordinis prædicatorum autoritate apostolica, & per annos ferme 19. continuauit, multos comburi ut hæreticos fecit, nullo prohibente. Tandem (sicut dicemus) & ipse fuit occisus. Theodoricus archiepiscopus Coloniensis propter inobediētiam mandatorum papæ & adhæsiōnem Ottoni quondam Imperatori abrogato cōtinuatam, primò excommunicatus est, & postea per Siphridum archiepiscopum Moguntinum Apostolicæ sedis legatum Coloniæ in maiori ecclesia ab omni officio & beneficio pontificali depositus. Qui Romam profectus, gratiam restitutionis diu postulans impetrare non potuit.

Frater Conradus
de Marpurg.

Theodoricus.

Anno Lutfridi abbatis 10. dominicæ autem natiuitatis 1215. Adolphus comes de Monte, castrum Vuerden obsidione uallans cepit, & Ottonem episcopum Monasteriensem ibidem ab Imperatore (sicut diximus) uinculis mancipatum, potenti manu liberauit, in uigilia scilicet S. Iacobi apostoli.

Vuerdena capi-
tur.

Eodem anno Innocentius papa synodum 130. episcoporum Romæ in ecclesia Lateranensi, recuperandæ Hierosolymæ gratia celebrauit: in qua libellos quosdam Ioachimi abbatis Florentis monasterij de Calabria erro-

*Cruce prædicatur
& multi signatur*

neos condemnauit, Missisq̄ literis suis per omnes fines Christianorū, quoslibet idoneos Magistros prædicare crucem præcepit. Vnde per diuersas prouincias innumerabilis multitudo, pro amore Christi & liberatione terræ sanctæ signati sunt. Inter quos fuerunt Fridericus rex Romanorum & Siciliae, Siphridus archiepiscopus Moguntinus, episcopi quoq̄ Leodiensis, Bambergensis, Pictauiensis, & Argentinenſis, dux Henricus Brabantiae, dux Merauiae, dux Lypurgensis, dux de Ancei, comes Palatinus de Tubingē, Marchio de Baden, comes de Los, comes de Iuliaco, comes de Seine, comes de Monte, & alij complures, qui omnes prædicante crucem Ioanne Scholastico Xantense Aquisgrani susceperunt.

*Colonenses Fri-
dericum regem
suscipiunt.*

Eodem anno uenit ad Coloniam Theodoricus archiepiscopus Treuerēsis, & cooperante Henrico duce Brabantiae ciues ad pacem & subiectionē Friderici regis iuxta mandatum apostolicum reduxit, ab excommunicatione & interdictione, quibus per annum & menses quinque subiacuerant, absoluit, & quarta die mensis Augusti missas in maiori ecclesia S. Petri coram omnī populo sollemniter decantauit.

Lutfridus.

Eodem die Fridericus ciuitatem ingressus cum honore magno suscipitur, & homagio fidelitatis suscepto per dies 7. commoratur.

Eodem quoq̄ anno dominus Lutfridus huius cœnobij Hirsaugiensis uenerabilis abbas, confirmationem omnium priuilegiorum per reges & imperatores ipsi monasterio collatorum, à Friderico secundo Romanorum & Siciliae inclito rege impetrauit, cum ulterioribus indultis: ut patet in literis ipsius confirmationis, quæ datae sunt in Hagenauu, anno incarnationis dominicæ 1215. 8 idus Iulij, indicatione tertia.

Engelbertus.

Eodem anno cū Theodoricus quondam archiepiscopus Colonienſis diu Romæ apud papam, pro sui restitutione laborasset, & nihil proficeret, uacuis redire compulsus est, & papa scripsit Colonienſibus, ut alium in archiepiscopum eligerent. Qui conuenientes in unum, Engelbertum maioris Ecclesie præpositum filium comitis Montensis, in archiepiscopum elegerunt, qui præfuit annis fermè decem, uir optimus, cleri amator, & pauperum defensor: quem Fridericus comes de Isenburg consanguineus eius postea crudeliter interfecit.

Vualterus.

Eodem anno Vualterus Basiliensis electus, diffamatus quòd non canonicè intrauerit, à papa Innocentio Romam citatus est, qui cū se de obiectis expurgare canonicè non posset, ab eodē fuit depositus: & Henricus per electionem canonicam succedens, confirmatus est. His temporibus multi in occulto fuerunt hæretici utriusq̄ sexus, qui uarios seminauerunt errores in Alemaniam, Franciam, & Italiam, quorum plures deprehēsi flammis exusti sunt. In ciuitate enim Argētinensi hoc anno plus quàm 80. numero fuerunt comprehensi simul una uice, quorum pauci innocentes reperti sunt. Hos frater Conradus de Marpurg, inquisitor apostolicus, iudicio ferri candentis, si negassent hæresin, probare consueuit: & quos ferrum exulsisset, uelut hæreticos iudicio seculari tradere comburēdos. Vnde paucis exceptis, omnes qui semel essent accusati, & ad eius examen perducti, per eum condemnabantur ad incendium. Fuerunt qui crederent, eum plures innocenter damnauisse, propterea quod candens ferrum à peccatis nullum reperisset immunem, etiam si nullius hæresis macula unquam infectus extitisset.

*Hæreticorum in
Alemania combus-
tio.*

Anno Lutfridi abbatis 11. Dominicæ autem natiuitatis 1216. Innocētius papa 3. obiit, post octauas apostolorum: cui Cincius cardinalis quatuor Romanorum succedens, dictus est Honorius 3, & præfuit annis 10. mensibus duobus.

duobus. Hic ordines Prædicatorum & fratrum Minorum sancti Francisci confirmauit.

Eodem anno Fridericus rex conuentum principum circa initium mensis Maij Nurenbergæ celebrauit, cui interfuit Petrus sanctæ Potētianę cardinalis missus à papa. Ibi Engelbertus Coloniensis electus, per eundem cardinalem confirmatus in archiepiscopū fuit. Item eodem anno Otto quondam Imperator ab omnibus derelictus, præ mentis dolore infirmatus, post multas angustias mortuus est.

Conuentus principum in Nurenberg.
Otto Imperator obiit.

Eodem quoq; anno Lutfridus abbas, morbo correptus & senio, post multos labores, quibus huic monasterio satis utiliter præfuit annis 11, & diebus 15. tandem 5 Aprilis in Domino quieuit, uir mitis ingenio & mansuetudinis singularis, qui tam monachus quam abbas in omni tranquillitate & pace fratrum conuersatus est, structuras uarias fecit, & prouentus non minorauit.

Lutfridus.

DE EVERHARDO, HUIVS MONASTERII ABBATE XXIII.

qui præfuit annis 15. & de uarijs gestis illius temporis in Alemania.

Venerabili abbate Lutfrido uia uniuersæ carnis ingresso, & tradito iuxta morem ecclesiasticæ sepulturæ, conuenientes in unum fratres pastore uiduati, de noui abbatis electione tractare cœperunt. Qui eadem post maturam inter se deliberationem præhabitam, inuocata prius gratia spiritus S. unanimi consensu in abbatem huius monasterij tertium & uigesimum elegerunt, dominum Euerhardum monachum huius conuentus professum, uirum integerrimum, scientia & moribus clarum: qui electus canonicè, ac per Conradum episcopum Spirenses confirmatus, & secundum consuetudinem solenniter ordinatus, præfuit huic monasterio strenuè annis 15. & aliquot diebus. Oriundus autem ex Sueuia, literis & nobilibus parçibus procreatus, in pueritia sua ad discendum literas ab eisdem positus fuit, qui proficiens cum ætate in omnibus studijs bonarum artium doctus euasit. Deinde ueniens ad conuersationem, monachus factus est, & inter fratres omni tempore religiose ac laudabiliter conuersatus. Fuit enim uir optimus, & magno dignus honore, ingenio excellens, consilio profundus, promptus & circumspectus, sermone tam Latino quam Alemanico disertus, & innata quadam authoritate reuerendus. Ordinatus autem abbas anno præscripto Dominicæ natiuitatis millesimo ducentesimo decimosexto, in die 4. in mense Aprili (sicut diximus) moribus & uita se utilem exhibere pastorem omni studio curauit, non minus exemplo quam uerbo subiectos suos instituens ad obseruantiam regularem, quam summopere & auxit & continuauit. Tam enim studiosus & diligens fuit circa obseruantiam monasticæ disciplinæ, ut ab his qui uitam eius internam nescirent, nullam de temporalibus habere curam uideretur, tam autem sollicitus & circumspectus in ordinandis exterioribus rebus pro cœnobij ac fratrum utilitate, ut eum uacare internæ conuersationis spiritu nullatenus potuisse palàm testareri. Totus namque fuit intentus obseruantia regulari, totus internus, totus integer ac deuotus, & circa fratrum conuersationes tam sollicitus & circumspectus, ut omnium pastor uerus & diceretur & esset. In cura etiam rerum temporalium multum diligens & prouidus extitit, & substantiam monasterij tempore sui regiminis non mediocriter augmentauit. Apud regem Fridericum ducem Sueuiæ & alios principes, propter sapientiam, doctrinam & morum honestatem in magna reuerentia habebatur, & sapius consilijs eorum interfuit.

Euerhardus.

Genus & uita Euerhardi.

Vnde

Contra præpositum Rothensem actio.

Victor abbas contra rebellem euallit.

Libertatem fuit acerrimus.

Lupoldus.

Concursum principum ad terram sanctam.

Damiata capitur à Christianis.

Vnde anno regiminis sui septimo (sicut ibi dicemus) confirmationem priuilegiolorum monasterij à Friderico Imperatore secundo præfato, cum ampliori gratia obtinuit, & familiari amicitia illi iunctus fuit. Magnam suo tempore cum episcopo Augustensi pro defensione priuilegiolorum ac libertatū præposituræ suæ in Rothen dissensionem habuit, contra quem iure triumphauit. Præpositus enim Rothenensis, ab antiquo abbate Hirsaugiensi semper immediate pleno iure subiectus, nescio quo spiritu seducente in superbiam eleuatus, eius obedientiam subterfugere cupiens, præfatæ Augustensis ecclesiæ pontificem inuocauit: se non abbati, sed episcopo immediate subesse, more cæterorum abbatum diocæsis existimans. Huius præpositi temeritatem abbas Euerhardus iniquo ferens animo se constanter opposuit, & coram præfato episcopo totoque capitulo Augustensis ecclesiæ per sententiam gloriose triumphauit. Vilis enim iuribus & priuilegijs monasterij Hirsaugiensis, ibidem ab omnibus fuit declaratum, præpositum in Roth non episcopo, sed abbati huius monasterij pro tempore existenti, sine aliquo medio esse subiectum: ita uidelicet quod institutio & destitutio illius, secundum regulam sanctissimi patris nostri Benedicti abbatem solum respiciat, & de ordinatione eius nemo se alius quicumque aliquatenus intromittat. Fuit enim abbas Euerhardus iurium, libertatum, priuilegiolorum, rerum & bonorum monasterij sui defensor acerrimus, nec unquam sustinere aliquam eorundem passus est uiolationem. Constans erat animo, nec facile poterat ab iniuriaribus superari: quippe quem & prudentia reddidit in agendis prouidum, & innata benignitas cum humili patientia in sufferendo gloriosum.

Anno Euerhardi abbatis primo, dominicæ natiuitatis 1217, obiit Lupoldus episcopus Vuormatiensis, de quo Cæsarius monachus Heisterbacensis in secunda Dialogorum suorum distinctione, nono capite, mentionem facit, improbæ conuersationi illius testimonium perhibens. Quo mortuo Henricus præpositus de Nuhusen, filius comitis, de Saraponte successit, & præfuit annis ferme 17.

Eodem anno rex Vngariæ & Lupoldus dux Austriæ cum multis episcopis, comitibus, & nobilibus, copiosaque multitudine cruce signatorum, in subsidium terræ sanctæ, mare pro Christi amore trāseunt. Similiter Vuilhelmus comes Hollandiæ potentissimus, Georgius comes de Vuide, & Ioannes comes de Spanheim, cum luuano monasterij mei abbate sexto, & alijs multis Teuthoniæ hominibus cruce signatis, ad terram sanctam recuperandam profecti sunt. Inter quos fuerunt etiam Bambergensis episcopus & frater eius dux Merauix, Poppo quoque comes de Henneberg, Ludouicus comes de Ottingen & cardinalis unus apostolicæ sedis legatus.

Anno Euerhardi abbatis 2. natiuitatis autem dominicæ 1218, circa dominicam palmarum, dux Austriæ Lupoldus cum legato papæ, templarijs, & exercitu copioso ad fines Ægypti accedentes, Damiatam ciuitatem opulentissimam aliquanto tempore obsederunt, & turrim quæ dicitur Clauis terræ, iuxta littus Nilii munitissimam, in uigilia sancti Bartholomæi expugnando ceperunt, & postea etiam ciuitatem obtinuerunt, quam tamen non diu retinere potuerunt, sicut in actis eorum legitur.

Eodem anno obiit Bertholdus dux de Zeringen, uir fortis & bellicosus, qui multa in uita sua cum aduersarijs bella commisit.

Eodem quoque anno mare terminos suos in Phrysia transiens & procul egrediens, terram in longitudine circumquaque occupauit, uillas integras deleuit, ecclesias, domos, & castella cum oppidis innumeris subuertit, & plus quam

quam centum milia hominum consumpsit. Sunt qui scribant, huius dilunij causam fuisse quandam irreuerentiam uenerabili sacramento dominici corporis exhibitam à quodam homine temulento, qui hostias de pixide in manu sacerdotis pugno deiecerat in terram, & hinc diuinam sauijse ultionem.

Dilunium.

Anno Euerhardi abbatis 3. dominicæ natiuitatis 1219, regina ciuitatum Hierosolyma, quæ uidebatur inexpugnabilis, destructa est à Coradina filio Saphadini, foris & intus muri eius cum turribus redacti sunt in aceros lapidum, præter templum Domini ecclesiamq; sancti sepulchri, & arcem quam Turrim Dauid appellant.

Hierusalē à Saracenis subuertitur.

Eodem anno Fridericus rex pro benedictione imperiali Romam cum maximo apparatu proficiscitur, & ab Honorio papa circa festum B. Cecilie, in Imperatorem unctus coronatur. Qui ulterius proficiscens in Apuliam, cum magno suorum exercitu multa ibi bella commisit, & omnem terram cum Sicilia suo imperio subiugauit. Statimq; inter ipsum & Honorium papam dissensiones subsecutæ sunt, quæ multis annis cum utriusq; partis dispendio durauerunt.

Fridericus Imperator coronatur à papa.

Eodem quoq; anno dux Lotharingæ consentiente uel dissimulante, episcopo Argentineni cum ualido exercitu intrauit Alsatiam, sumpturus de quibusdam iniuriatoribus suis propositam ultionem.

Dux Lotharingæ.

Anno Euerardi abbatis 4. dominicæ autem natiuitatis 1220, Fridericus Imperator in Apulia constitutus, multa cum finitimis Saracenis bella commisit, & pluribus ex eis interfectis, reliquos suo dominio coëgit esse subiectos. Henricus autem filius eius puer decem ferme annorum, per Ottonem Herbipolensem episcopum (cuius tutela fuerat commissus) cooperante Engelberto Coloniense archiepiscopo, regnum interea Teuthoniæ, genitore absente gubernare dicebatur.

Fridericus Imperator Apulia potitur.

Eodem anno inter Siphridum archiepiscopum Moguntinum & Conradum comitem Syluestrem de Dune, propter aduocatum in Heimbach grauis discordia fuit: in tantum quod archiepiscopus excommunicato illo, terram eius ecclesiastico supposuit interdicto. Tandem amicis se interponentibus concordia tali modo facta est, quod comes centum argenti marcis à capitulo Moguntino susceptis, aduocatum resignauit, & à sententia excommunicationis interdictiq; absolutus fuit.

Conradus comes Syluestris.

Hoc ipso anno nonis Augusti obiit S. Dominicus, ordinis fratrum Prædicatorum primus institutor, uir incomparabilis sanctitatis.

S. Dominicus obiit.

Anno Euerhardi abbatis 5. dominicæ natiuitatis 1221, Damiatina ciuitas, quam Christiani summo labore & multi sanguinis effusione anno priore ceperant & possederant, Soldano Babylonie pro liberatione captiuorum in regno suo, & Coradini fratris sui, à Christianis est restituta: quod factum, peccatis eorum demerentibus nequaquam est dubitandum. Nam Saladinus paulo ante pacem Christianorum postulans, regnum Hierusalem se illis rediturum, ciuitatem ipsam reedificaturum, & Damiatam cum adiacente regione ad uiginti miliaria quiete possidendam concessurum, modò ulterius in terram eius non procederent, promisit, & nunc Christiani, eius gratiam quarunt.

Eodem anno in die S. Margarethæ uirginis & martyris, ciuitas Vuormatiensis igne casuali fuit incensa, & multæ domus, maximè circa forum & plateas circumiacentes, fuerunt exusta: ita quod media pars urbis ferè consumpta fuit, ecclesia quoq; sancti Pauli similiter fuit exusta, & infinita ciuibus damna illata.

Vuormatia incendio crematur.

Hoc

Hoc ipso anno fratres Minores Vuormatiam primò intrātes, ordinis sui monasterium ex elemosynis fidelium ibidem construxerunt.

Husen cœnobio
Lymburgensi da-
tur.

Anno Euerhardi abbatis 6. dominicæ natiuitatis 1222. Conradus episcopus Spirensis audiens moniales in Husen nostri ordinis iuxta Durckheim, à tramite regularis obseruantia nimium declinasse, uitamq; uiuere improbam & nimis turpem, ipsum earum cœnobium de consensu domini Siphridi archiepiscopi Moguntini, monasterio Lypurgensi eiusdem ordinis uniuert, & titulum conuentus monialium penitus extinxit: ita ut illis que tunc uiuebant mortuis, nullæ deinceps ibidem susciperentur, & abbas Lypurgensis per suos monachos secundum loci facultatem & prouentus, pro tempore, diuina ibidem faciat celebrari.

Henricus fit rex
Romanorum.

Eodem anno 8. idus Maij, quæ fuit dominica proxima ante dominicam ascensionis, Henricus filius Friderici Imperatoris 2. ab Engelberto archiepiscopo Coloniensi, ad instantiam patris, de consensu principū, adhuc puer in regem Romanorum consecratus est.

Terræmotus ci-
uitates subuertit

Eodem quoq; anno, tertio idus Ianuarij, mane hora prima diei, magnus in Colonia & circa, terræmotus fuit, & multa ædificia subuertit. In Cypro quoque duæ ciuitates eodem anno ex terræmotu multis extinctis hominibus corruerunt. In Italia etiam & Longobardia maximè & horrendi terræmotus hoc anno fuerunt, in tantum quod homines desertis ciuitatibus, in tentorijs habitabant. Ipsa enim die natalis Domini, & per duas hebdomades sequentes, quasi quotidie bis in Longobardia terræmotus horribilis fuit, qui in multis locis ædificia & ecclesias fortissimas euertit, homines cum sacerdotibus oppressit. Brixiam quoq; ciuitatem ferè totam cum populo subuertit, rupes de montibus euulsit, castra deiecit, & multa milia hominum in diuersis locis miserabiliter occidit. Romæ etiam terra sanguine mixta, uisa est de nubibus pluere.

Rex Daciæ capi-
tur.

Eodem quoq; anno Baldemarus rex Daciæ cum filio suo, à comite Henrico de Scuirnk capitur, & per biennium in Dannenberg castro fortissimo ab eodem custodia mancipatur & retinetur.

Abbas Euerhardus
privilegium
impetrat.

Anno Euerhardi abbatis 7. qui fuit dominicæ natiuitatis 1223. Otto episcopus Herbipolensis, nonis Decembris obiit, cui Theodericus succedens præfuit anno uno, mensibus duobus, diebus 14.

Eodem anno Euerhardus abbas huius monasterij Hirsaugienfis, indulta & priuilegia cum gratia ampliori à Friderico Imperatore secundo impetrauit confirmari, sicut in literis patet, quæ data fuerunt apud Precimam mense Ianuario anni præscripti.

Pestilentia.

Eodem quoq; anno mortua uxore Friderici Imperatoris, prima filia scilicet regis Arragoniæ, desponsatur ei secunda filia Ioannis regis Hierusalem, quam non diu postea duxit in uxorem.

Hoc ipso anno orta est pestilentia pecorum maxima, quæ quasi per triennium durauit, incipiens ab Vngaria totam Germaniam & Galliam suo infecit squalore, adeo ut uix tertia pars pecorum & iumentorum huic tantæ pestilentia subtracta fuerit.

Henricus episcopus
Argentinen-
sis obiit.

Eodem quoq; anno obiit Henricus episcopus Argentinenfis, cui successit Bertholdus uir prudens, defensor & fautor ecclesiæ strenuus. Ipso etiam anno Henricus rex, filius Imperatoris Friderici, curiam principum celebratione regis Daciæ multum laboratum fuit.

Eodem anno Philippus rex Franciæ moriens, centum marcarū & quinquaginta

quaginta milia in terræ sanctæ subsidium legauit. Hoc ipso quoque anno papa Honorius missis nuncijs circumquaq̃, crucem prædicare fidelibus iubet, denunciâns omnibus, ut post biennium in natiuitate sancti Ioannis Baptistæ cum Imperatore Friderico parati sint mare transire, & terram sanctam iterum liberare.

Cruz iterum prædicatur ubiq̃.

Eodem etiam anno Honorius papa tertius, ordinem fratrum Minorum sancti Francisci, tertio calendas Decembris de consensu cardinalium confirmauit, biennio ante mortem eiusdem sancti confessoris Christi.

Ordo fratrum minorum confirmatur.

Anno Euerhardi abbatis 8. qui fuit dominicæ natiuitatis 1224. obiit Conradus episcopus Spirensis: cui successit Berengerus de Enthringen, quartus & quadagesimus ecclesiæ Spirensis episcopus, sexto uidelicet calendas April. & præfuit in ea annis ferme nouem.

Conradus.

Eodem anno obiit Theodericus episcopus Herbipolensis, cui Hermannus de Ladenburg succedens, præfuit annis ferme 26. multasq̃ instantias & persecutiones à ciuibus suis sustinuit, propter Fridericum Imperatorem excommunicatum, sed uictoriam semper obtinuit.

Theodericus.

Eodem quoq̃ anno circa medium mensis Maij, Henricus rex in Franckfordia curiam principum habuit, ubi nunciij Imperatoris cum literis eius adfuerunt, denunciântes eum de Sicilia quantocius in Alemaniam esse uenturum, habiturumq̃ cum principibus consilium de recuperatione terræ sanctæ, ac possessione manu tenendo.

Conuentum principum.

Eodem anno Honorius papa legatum misit in Alemaniam Conradum episcopum Portuensem S. Rufinæ cardinalem, qui Coloniam descensurus per Sueuiam iter fecit, uenitq̃ cum suis ad Hirsaugiam, & ab Euerhardo abbate & fratribus cum honore suscipitur. Per idem tempus Henricus cum præfato sedis apostolicæ legato, & Engelberto Colonienfi archiepiscopo, ac quibusdam principibus, pro liberatione regis Daciæ ac restitutione terræ imperij ab eo iniuste possessæ, in Saxoniam profectus est: ubi per biennium à comite de Scuirin Henrico in firmissimo castello Dannenberg, idem rex cum filio suo captus tenebatur. Venientes autem ad Aluiam fluuium prædicti comites Hermannum magistrum hospitalitatis Teuthonicorum, qui ab Imperatore in Teuthoniam missus fuerat, causa reconciliationis & compositionis faciendæ inter utrosq̃, regem uidelicet & comitem, præmittunt. Quo mediante, inductus est idem rex, ut omnem terram ablatam imperio redderet, coronamq̃ regni Daciæ de manu Imperatoris suscipere, & insuper ceterum milia marcarum pro sui liberatione dare promitteret. Quod cum principes acceptarent, qui cum rege præsentibus aderant, Albertus comes de Vrlamunda, filius sororis regis, & Barones Daciæ hanc compositionem reprobantes, & ea quæ promissa erant cassantes, ascensis nauibus cum indignatione recesserunt, infinitam pecuniam quam ad redimendum regem attulerant, secum deferentes. Et præfati principes, infecto negotio confusi, ad propria redierunt.

Conradus legatus apostolicus.

Henricus rex Saxoniam intrat.

Hermannus Magister hospitalitatis.

Rex Daciæ.

Comes Albertus de Vrlamunda.

Anno Euerhardi abbatis 9. dominicæ natiuitatis 1225, Henricus rex filius Imperatoris Friderici secundi, curiam principum in Franckfordia celebrauit, in qua multa tractauit.

Conuentus principum.

Eodem anno post natale Domini, Albertus comes de Vrlamunda præscriptus, congregato exercitu Henricum comitem de Scuirin aggredi statuit, cui Henricus occurrit, pugnaq̃ commissa cum magna animositate ac multorum sanguinis effusione, ab hora diei prima usq̃ ad uesperam dimicatum est multis ibi cadentibus. Ibi etiam comes ipse Albertus cum multis nobilibus Daciæ à

Bellum inter duos comites.

Fames magna.

comite Henrico captus est, & in castro Dannenberg custodiae mancipatus. Hoc ipso anno erat hyems longissima & asperrima. Fames etiam magna & inaudita, per biennium durans, in omni prouincia fuit.

Siphridus.

Eodem quoque anno idibus Septembris obiit Siphridus archiepiscopus Moguntinus, eius nominis secundus, cui successit Siphridus tertius, & praefuit annis uiginti quatuor, uir magnarum uirtutum & actionum, qui tantae constantiae fuit, ut iussu papae Fridericum Imperatorem publice denunciareret excommunicatum, & persequeretur.

Engelbertus.

Eodem anno Engelbertus archiepiscopus Coloniensis, à Friderico comite de Isenburg, fratris sui filio, octo & triginta uulneribus acceptis crudeliter occisus est. Cuius cadauer in maiori ecclesia Coloniae sepultum, mox infinitis miraculis clarescere coepit. Sed interfectore non multo post ante muros rotato, statim miracula cessarunt. Huic in archiepiscopatu successit Henricus de Molenaarck Bonnenlis praepositus, & praefuit annis 12, qui castrum Isenburg destruxit.

Henricus rex ducit uxorem.

Eodem quoque anno Henricus rex Romanorum, filius Imperatoris Friderici secundi, uxorem duxit filiam Lupoldi ducis Austriae, & nuptiae in Nurenberga, cum magna solennitate celebratae fuerunt, ubi sententia capitalis data fuit contra occisorem archiepiscopi Coloniensis.

S. Franciscus moritur.

Anno autem Euerhardi abbatis 10, qui fuit dominicae natiuitatis 1226, S. Franciscus ordinis fratrum Minorum institutor & princeps, 4 nonas Octobris in Domino quieuit, & biennio postea sanctorum catalogo per Gregorium papam nonum adscribitur. His temporibus Henricus episcopus Vuormatiensis coenobium monialium Cisterciensis ordinis in Kirsgarten extra moenia ciuitatis à fundamētis erexit, moniales imposuit, quibus de necessarijs prouidit. Verum post annos 217, Fridericus episcopus Vuormatiensis expulsis (propter enormitatem uitae) monialibus, regulares sancti Augustini canonicos de obseruantia Vuindeshemensis ad locum earum reposuit, qui locum ipsum inhabitant cum profectu usque in praesentem diem. Inter Henricum praefatum episcopum & ciues Vuormatienses, propter libertatem ecclesiasticam grauis dissensio oritur. Qui cum eius mandato obtemperare contemnerent, supposuit ciuitatem interdicto ecclesiastico, clerum quoque omnem, praeter plebanos, urbem exire praecipit: districtè plebanis interdicens, ne sacramenta conferrent infirmis, nisi promitterent pontifici se uelle obedire in omnibus, si conualuissent. Neque sepeliri corpora mortuorum ad sancta loca permittebantur. Cum autem haec mala ad anni spatium durassent, quidam ex ciuibus taedio malorum affecti, ad partes episcopi declinare coeperunt. Quod uidentes qui consulatui praerant, ac metuentes experiri peiora, pacem admiserunt.

Longobardorum collegium contra imperium.

Eodem anno Longobardi ad suggestionem Honorij papae contra Fridericum Imperatorem rebellantes, collegium fecerunt, quod Longobardorum multo tempore est uocitatum, in detrimentum non paruum Rom. Imperij, ac recuperationis terrae sanctae impedimentum.

Honorius papa obiit.

Et eodem anno ipse papa Honorius 3. obiit, cui Gregorius nonus successit, & praefuit annis quatuordecim, mensibus tribus.

Conuentus principum magnus.

Anno Euerhardi abbatis 11, dominicae autem natiuitatis millesimo ducentesimo uigesimo septimo, Henricus rex filius imperatoris circa dominicam passionis Aquisgranum ueniens, celeberrimam curiam principum ac nobilium totius ferè Teuthoniae habuit: inter quos fuere praecipui, Moguntinensis, Treuerensis, Coloniensis, & Saltzburgensis archiepiscopi, cum episcopis multis Bauariae,

Bauaria, Austria, Carinthia, Brabantia & Lotharinga duces, Henricus comes Palatinus Rheni, Landtgravius Thuringie, comes Flandrie, qui per annos duodecim Parisios in captiuitate a rege Francia detentus fuerat, & prior anno absolutus, cum multis alijs comitibus atq; nobilibus. In hoc uero conuentu principum, uxor Henrici regis Rom. filia Lupoldi ducis Austria, in reginam consecrata fuit ab Henrico Coloniensi archiepiscopo, & cum magna solennitate in sede regali iuxta regem locata.

Regina coronatur Aquisgrani.

Eodem anno in die S. Mariae Magdalene, rex Daciae prauaricator fidei ac iuramenti, priore anno pro absolute sua praestiti, uindicare se parat: & contracta infinita multitudine armatorum, Henricum comitem de Zuuirin bello laceffit: a quo, adiutorio archiepiscopi Bremensis & Alberti ducis Saxoniae superatus, per fugam uix euasit, quatuor milibus uiro- rum ex sua parte interemptis, multisq; captis ex Danis.

Rex Daciae in bello superatur.

Eodem quoq; anno electa expeditio cruce signatorum ab omnibus Europa partibus mota, cassatur & dissipatur, Friderico Imperatore (sicut dudum promiserat) non transfretante. Ob quam causam, a papa Gregorio nono fuit excommunicatus, quem archiepiscopus Moguntinus denunciauit. Multi tamen principes Alemaniae, comites, duces, barones & nobiles, non obstante Imperatoris contumacia, mare transire parant. Inter quos fuerunt Ludouicus Thuringiorum Landtgravius quintus, primus Marchio Misnensis, maritus S. Elisabeth de Marpurg, princeps piissimus, qui tertio iduum Septembris obiit in quadam ciuitate Siciliae, Ortrant nuncupata: cuius ossa in Thuringiam relata, in Reinhartzbron monasterio nostri ordinis sepulta sunt. Ludouicus etiam de Castele, Ludouicus senior de Stolberg, & episcopus Augustensis, qui & ipse in itinere mortuus est, non sine suspitione intoxicationis.

Fridericus Imperator a papa excommunicatur.

ff germania

Ludouicus maritus S. Elisabeth, in Sicilia obiit Anno 1227. 3° Idus Septembris in ciuitate Ortrant nuncupata.

Hoc ipso quoq; anno Bertholdus episcopus Argentinen- sis, Bernstein castrum obsidione cingens expugnauit & post mensem obtinuit.

Bernstein captum

Eodem anno dominus Henricus comes Palatinus Rheni, & dominus Brunswicensis in Saxonia, Gertrudem filiam suam Ottoni Bauariae duci dedit uxorem, cum qua Palatinatus postea deuenit ad Bauaros.

Henricus comes Palatinus.

Anno Euerhardi abbatis 12. dominicae autem natiuitatis 1228 Fridericus Imperator iam dudum per plures annos cruce signatus, iter transmarimum tandem cum multis alijs principibus arripuit, quem Gregorius papa nihilo minus interea excommunicatum per totam Alemani- am denunciari fecit, maxime per fratres Praedicatorum.

Imperator Fridericus mare transfretat.

Eodem anno Odacharus & Vuentzeslaus reges Bohemiae tale priuilegium dederunt ecclesiae Moguntinae, quod consecratio regum Bohemiae ad archiepiscopum Moguntinum perpetuis futuris temporibus debeat pertinere: quod multis annis ita fuit obseruatum, quousque tandem per quendam archiepiscopum Moguntinensem hoc ius ecclesiae Pragensi uenditum est.

Regum Bohemiae coronatio ad archiepiscopum Moguntinum pertinet

Anno etiam praenotato grauis dissensio orta est inter Bertholdum episcopum Argentinen- sem, & cognatos eius comites de Pfirrite, quae dum magis ac magis per dies inualesceret, tota penè prouincia per triennium ferme uastata, incendio & rapinis patuit praedonum. Post multas igitur iniurias susce- ptas episcopus suorū collecto exercitu, una cum Alberto comite de Habsburg, qui & ipse damna multa sustinuerat, parauit se ad resistendum. Comites ergo Pfirritenses in auxilium habentes Egeonnem comitem de Friburg, & ciuitates imperiales inter Bladolsheim & Hirnsfeld, cum maximo exercitu occurrentes

Bellum inter episcopum Argenti- nensem & comi- tem de Pfirrite.

episcopo, facta congressione, ab eo uicti sunt, multis eorum occisis, alijs uulneratis, alijs in captiuitatem abductis.

Hierusalem Christianis traditur.

Anno Euerhardi abbatis 13. dominicę autem natiuitatis 1229. ciuitas sancta Hierusalem cum quibusdam castellis, per Fridericum Imperatorem secundum, sub certis conditionibus à Soldano Ægyptiorum sine omni congressu aut sanguinis effusione recuperata est, & in manibus Christianorum denuò tradita. Ipse autem Imperator Fridericus, in dominica Legare Hierusalem, coronatus intrauit, factisq; cum Saracenis treugis per decennium, altera die ad naues profectus, in terram suam reuersus est. Cùm autem Sicilia intrasset, reperit multa oppida, castella & munitiones ad partes papę declinasse, quę omnia in manu Teuthonicorum ualida recuperans, quędam ex eis funditus euertit, & ex eo tempore graues inter ipsum & papam inimicitie factę sunt.

Diffensio inter papam & Imperatorem.

Anno autem Euerhardi abbatis 14. qui fuit dominicę natiuitatis 1230. inter Henricum regem comitesq; de Pfirrit & Bertholdum Argentinensem episcopum, concordia facta est, & siluit terra à tumultu bellorũ: sed purgari furibus & latronibus non potuit, qui noctu monasteriorum & ecclesiarum ianuis fractis (cùm assueti essent uiuere de rapinis) quicquid inuenire poterant, clam auferabant.

Rex Legionis impugnat Saracenos.

Eodẽ anno in Hispania rex Legionis & filius eius rex Castellę arma contra Saracenos sumentes, magnam terrę partem occupant, ciuitatem Emeritanam cum multis castellis de manibus eorum potenter capiētes. Rex quoque Arragonię hoc ipso anno insulam Maioricam, quę regnum olim fuit, multis annis à Saracenis possessam, armata manu cepit, regem ipsius cum tota domo regia captiuum abducit, & insulam suis militibus Christianis tuendam commisit, & multa spolia abducit.

Maiorica capitur à rege Arragonię.

Eodem quoq; anno dissensio inter archiepiscopum Coloniensem & ducem de Limpurg oritur, propter aduocatiam monasterij Sigenbergensis nostri ordinis, quam uterq; ad ius suum pertinere contendebat: unde incendia & rapinę sequuntur in circuitu terrarum utriusq;, donec tandem per Henricum regem treugę fuerunt interpositę.

Imperator absolutur. Lupoldus dux.

Hoc ipso anno Fridericus Imperator à papa Gregorio, ad instantiam Lupoldi ducis Austrię absolutur, & communioni ecclesię restituitur, qui dux tractatu pacis peracto, apud S. Germanum in Campania moritur, cuius uiscera & carnes in domo capitulari monasterij Casinensis nostri ordinis sepulta sunt, ossibus in Austriam relatis. Hoc tempore hæreticorũ multorum qui diu in occulto latuerant in Alemania, Italia, & maximè in Longobardia, fuit detecta impietas, & complures ex eis igne combusti sunt. Sectam Nicolaitarum profirebantur, erantq; eis matres, uxores & filię omnibus semper communes. Ecclesiam & prelatos contemnebant: carnes etiã in quadragesima manducabant: & multa mala faciebant, in errorem suum trahentes occultè quoscunq; potuissent, Singulis annis ex Alemania, Gallia, & Italia censum annalem transmittere Mediolanum, ubi diuersarum heresium & errorum primatus agebatur, solebant. Capti autem quidam ex eis in ciuitate Argentinenſi, coram omni populo & clero confessi publicè fuerunt, quòd tantus errorum esset numerus in omni loco, ut si quis ex eis à Colonia ire Mediolanum statueret, omni nocte hospitem secta eorum inueniret, in cuius domo omnia essent communia, mater, uxor, & filia: habebantq; signa paruula circa ianuas domorum, aut supra tecta, per quę habitationes complicum suorum inuenire potuerunt.

Longobardorum heresis detegitur.

Errores eorum. Nicolaitę Vocati.

Proxima eorum multitudo fuit.

Anno Euerhardi abbatis decimoquinto, qui fuit dominicæ natiuitatis
 1231. Ludouicus dux Bauariæ rediēs à partibus tràsmarinis, cum uenisset ad
 Kelheim, à quodam nuntio Vetuli de Montanis ad hoc misso, in conspectu
 familiæ suæ cultro transfossus occisus est, Friderico hoc nefas procurante
 Imperatore, ut ferebatur. Nam prædictus Vetulus de Mōtanis, princeps Sa
 racenorum Imperatori confœderatus, multas iniurias quas idem dux Impe
 ratori intulerat, uindicare uolēs, seruum suum in necem eius destinauit. Et
 Imperator contra ducem inimicum gerens animum, ipsum in rebus & per
 sona paulò antè defœdauerat, misso ad hoc nūcio speciali. Porrò Saracenus
 ille qui ducem occiderat, mox à familiaribus eius gladijs discerptus, interem
 ptus est. Corpus autē ipsius ducis in Bauariā relatum, in monasterio Scheu
 rin nostri ordinis sepultum est. Huic Ludouico in ducatu Bauariæ Otto fi
 lius eius successit, qui habuit uxorem Gertruden filiam Henrici comitis Pa
 latini Rheni Heidelbergæ commorantis, cum qua ipsum Palatinatum post
 obitum soceri obtinuit, & ducatu Bauariæ coniunxit usque in præsentem
 diem. Genuit autem ex ea duos filios Henricum & Ludouicum, de quibus
 postea suo loco dicemus.

Ludouicus dux
 Bauariæ occidi
 tur.

Otto dux Pava
 riæ fit comes Pa
 latinus Rheni.

Eodem anno 3. calendas Decemb. obiit S. Elisabeth filia regis Hūgaricæ,
 uxor Ludouici Pij Thuringiorum ac Hassonum Landtgrauij quinti, mulier
 multarum uirtutum & sanctissimæ conuersationis, sepulta in Marpurg op
 pido Hafsia, quæ statim infinitis miraculis clarescere cœpit. Eius gesta dif
 fuse conscripta sunt. Sanctus quoq; Antonius de Padua, ordinis Minorum,
 discipulus B. Francisci, uir doctus atq; sanctissimus hoc ipso anno decessit.

S. Elisabeth in
 Hafsia moritur.

S. Antonius Pa
 duanus.

Eodem quoq; anno Euerhardus huius monasterij Hirsaug. clarissimus
 abbas post multos labores pro defensione iurium & libertatum loci habi
 tos, in Domino quieuit, uir æterna memoria dignus, qui monasterio tempo
 re sui regiminis per omnia bene fecit. Ornauit ecclesiam, ædificia plura con
 summauit, ampliauit redditus, libertates & iura monasterij constantissimè
 manu tenuit: & quod maius est, omnibus regularis disciplinæ obseruantiam
 tam in se, quàm in subditis studiosissimè conseruauit, uerbo & exēplo se gre
 gi formam bonorum operum exhibens, pro quibus eum credimus in cœlo
 gloriosum. Obiit autem uir iste gloriosus. penultima die mēsis Decembris,
 posteaquā præfuit annis 15. mensibus 8. & diebus 20. anno ætatis suæ quin
 to & sexagesimo, sepultus in maiori cœnobio cum reuerentia & honore,
 non sine lachrymis multis filiorum quos reliquit.

Euerhardus obiit

DE ERNESTO, HUIUS MONASTERII ABBATE XXIIII.

qui præfuit annis 13. mense uno, diebus tribus,
 uarij. q; gestis illius temporis.

Post mortē reuerendissimi ac deo dilecti abbatis Euerhardi, conuenien
 tes in unum fratres huius monasterij, ultima die mēsis Decembris, quæ
 fuit altera dies post obitum pastoris, habere inter se tractatum de substituē
 do nouo abbate necessarium cœperunt. Præmissis igitur orationibus con
 suctis, tandem unanimiter elegerunt Ernestum quendam huius cœnobij
 monachum, qui maioris cellarij aliquandiu gessit officium, uirum bonum,
 & honestis in Sueuia parentibus ortum, qui à Berengero Spirensium epis
 copo ordinatus in abbatem, huic monasterio præfuit annis 13. mense uno
 & diebus tribus. Erat autem (sicut diximus) uir bonus & honestæ conuersa
 tionis, plus tamen ad temporalia, quàm ad monasticæ disciplinæ obseruatiā
 inclinatus. Vnde factū est, ut disciplinæ integritas sub eo paulatim deficeret,
 eo minus curate interiora fratrum, sed externa potius seciāte. Substantia uerò

Ernestus fit ab
 bas.

Vita & mores
 Ernesti abbatis.

monasterij temporalis sub eo bene fuit conseruata, propterea quòd in ordinatione rei familiaris satis esset expertus, & in cura negotiorum temporalium singulari attentione sollicitus.

Fridericus Imperator.

Anno Ernesti abbatis primo currente, qui fuit dominicę natiuitatis 1232, Fridericus imperator ad Rauennam manens, bellum contra Longobardos molitur, sed non profecit Longobardis uiam precludentibus regi Henrico filio eius ac militiæ Germanorum, quam ad se Imperator Rauennam uocarat. Hoc ipso anno Soldanus Babylonię Imperatori misit tentorium mirabili arte constructum, in quo imagines solis ac lunę artificialiter motę, cursum suum certis & debitis spacijs peragebant, horasq; diei noctis infallibiliter indicabant. Cuius tentorij ualor quinque milium florenorum precium transcendisse dicebatur.

Tentorium mira arte fabricatum.

Bellum inter Moguntinum & Landtgrauium.

Eodem anno inter Siphridum archiepiscopum Moguntinum & Conradum Landtgrauium Hafsia, bellum perniciosum oritur, in quo ipse Landtgrauius Moguntinę ecclesię multa damna fecit. Oppidum Firslariense capiens quasi funditus euertit. In eodẽ quoq; bello Henricus episcopus Vuormatiensis, & omnes penę canonici præfati oppidi ab ipso Landtgrauio capti fuerunt. Tandem inter eos concordia facta est.

Principatus monasterij Loris auferitur ab eo.

Eodem quoque anno Fridericus Imperator secundus, principatum monasterij nostri ordinis, nõ lögè à Vuormatia, quod dicitur Laurissa, cum omni honore, uasallis, ministerialibus, oppidis, castris, uillis, iuribus, prouentibus & attinentijs suis, quem abbas eiusdem loci semper habere consuevit, de ipso monasterio abstulit: eumq; Siphrido archiepiscopo, & ecclesię Moguntinę in perpetuum donauit, cuius ualor pretium cętum milium florenorum excedit: quam donationem Gregorius papa nonus, ad instantiam archiepiscopi confirmauit, mandans ei, ut expulsis inde monachis nostri ordinis, Cistercienses in locum eorum reponat. Quod cum fecisset, dolentes nostri se de monasterio suo tam iniuriose per archiepiscopum expulsos, quadam nocte auxilio freti amicorum, ad cœnobium reuertuntur, & monachos Cisterciensis ordinis ibidem repertos, nil tale metuentes, inuadunt, percutiunt, uulnerant, & de cœnobio expellunt, ipsumq; locum rursus inhabitare ceperunt. Sed non post multos dies superueniens episcopus, in manu ualida iterum eos de monasterio expulit, & Cistercienses suos denuò reuocauit. Et ecce quadam nocte sub matutinis cum se Cistercienses crederent esse securos, iterum nostri cum amicis suis ad Laurissam ueniunt, eos denuò inuadunt, cedunt, percutiunt, & iterum expellunt, protestantes se omnes interempturos, si denuò ad ipsum cœnobium Laurissense præsumperint reuerti. Ab ea itaq; die non amplius poterant induci Cistercienses, ut ad Laurissam reuenterentur. Vacauit ergo aliquandiu monasterium, cum nec illi, nec nostri se tutò ibidem posse manere cernerent. Tandem Innocentius papa quartus archiepiscopo Moguntino præfato mandauit, anno pōtificatus sui 2. qui fuit dominicę natiuitatis 1246. quatenus monachos cuiuscunque ordinis aut certe canonicos seculares ad cœnobium reponeret, ne diutius uacuum remaneret. Qui consilio accepto, monachos Præmonstratensis ordinis de monasterio omnium sanctorum Argentinensis diocesis ad se uocatos, conuentum ex eis in præfato monasterio instituit, quibus præpositum pro rectore dedit. Et sic nobilis illa Laurissensis monasterij famosa quondam ac notabilis abbatia, sacro ordini nostro ablata, in manus aliorum data est, & principatus eius minus iuste (ut multis uisum fuit) Moguntinę ecclesię traditus, cum nostri ordinis plures potuissent inueniri religiosi, prudentes, nõ

Cistercienses per nostros pelluntur.

Præmonstratenses Laurissam inhabitant.

tes, nobiles, ac potētia uiri insignes, qui ipsum cœnobium in utroq; statu reformassent. Hoc monasterium Laurishaimēse, Cancor comes Rheni, filius Ruperti comitis, tempore Pipini regis Francorum, patris Caroli Magni, anno domini 764. construxit & magnificē dotauit. In quo postea S. Ermenoldus huius monasterij Hirsaugiensis monachus, & B. Vulielmi abbat̄is discipulus, tempore Henrici Imperatoris quinti abbas factus est: licet ipsam abbatiam propter conscientiā scrupulum resignauerit, & translatus in Bauariam primus abbas monasterij sancti Georgij in Brunfeningen ordinatus sit, ubi multis signis & miraculis claruit, ut in uita eius legitur.

Quis est quomodo fuerit fundatus S. Ermenoldus.

Hoc anno aestas fuit sicca & calidissima, uinum creuit optimum.

Anno Ernesti abbat̄is 2. qui fuit dominicae natiuitatis 1233. Fridericus Imperator Messanam ciuitatem Siciliae sibi rebellantem uiolenter cepit, & omnes rebelles suos in ea igne cremauit.

Eodem tempore in Alemaniam multi nobiles & ignobiles, clerici, monachi, moniales inclusae, Burgenfes ciues, & rustici, à quodam fratre de Marpurg ordinis praedicatorum (qui generalis inquisitor haereticorum fuerat à sede apostolica constitutus) per diuersa Teuthoniae loca ignis supplicio nimis praecipiti sententia, ut multis tunc fuit uisum, sub heresis nomine sunt adiecti. Nam, ut quidam scribit, eodem die quo quis accusatus est, siue iuste, siue iniuste, nullius appellationis, nullius defensionis sibi refugio proficiente, damnatus & crudelibus flammis iniectus est. Inter multos autem qui tum accusabantur, delatus est ad eum comes Seynensis super haeresi falso infamatus, pro cuius expurgatione seu defensione rex Henricus conuentum multorum principum apud Moguntiam habuit. Ob quam causam frater Conradus, huius in Alemanos persecutionis minister & author, in odium multorum nobilium ac ignobilium deuenit, & à Moguntia discedens cum saluo conductu Henrici regis & archiepiscopi domini Siphridi, nihilominus non longe à Marpurg, à quibusdam nobilibus nullum locum ueniae uel gratiae apud ipsum inuententibus, in itinere fuit occisus. Cuius cadauer in Marpurg iacet humatum.

Multi in Alemania comburuntur haeretici.

Frater Conradus de Marpurg.

Comes Seynensis accusatus fuit.

Frater Conradus occiditur.

Eodem tempore Henricus rex, de Moguntia cum principibus exiens, in manu ualida intrauit Bauariam, habens in exercitu suo sex milia hominum pugnantium, quos contra ducem Bauariae in campis Lici fluminis prope Augustam Rhetorum produxit ad bellum, & in breui ipsum ducem cum tota Bauaria in deditioem accepit. Interea uero dum haec agerentur in Bauaria, Theodericus de Montbelgard, fines Alsatiae cum armatis intrauit contra abbatem de Murbach, qui ipsum priori anno captiuauerat. Et iam comes quibusdam captis cum praeda coepit abire, cum ecce clamor exoritur, populus terrae fugientes insequitur: comes cum multis denuo capitur, & custodiae pontificis Argentinenfis mancipatur. Quem episcopus de expeditione Bauarica reuertens, cautione accepta liberum abire permisit.

Theodericus comes de Montbelgard.

Eodem quoque anno episcopus Curiensis à quibusdam nefarijs occiditur.

Anno etiam praenotato obiit Berengerus episcopus Spirensis, cui successit Conradus de Than, fuitque quintus & quadragesimus in ordine episcoporum Spirensium, & praefuit annis ferme quatuor satis utiliter.

Berengerus.

Hoc ipso anno 3. calendas Martij, facta est concordia inter episcopum & ciues Vuormatienses in oppido Franckofordensi, per Siphridum archiepiscopum Moguntinum, Conradum supra dictum episcopum Spirensis, & Marchionem de Baden, iussu & mandato Henrici regis filij Friderici Imperatoris.

Vuormatienses.

*Cruce prædicatur
contra Stadingen-
ses.*

*Stadingenses ui-
di trucidantur.*

*Henricus Vuor-
matienſis.*

*Nonnenmonſter
noſtri ordinis
transferitur.*

*Henricus rex ad-
uerſus patrem
conſpirat.*

*Marchio Baden-
ſis Imperatorem
reuocat.*

*Rex marchionẽ
perſequitur.*

Comes Hollandiẽ

*Comes de Pſir-
rith.*

*Henricus rex fi-
lius Imperatoris*

*Imperator de A-
pulia uenit in
Alemaniam.*

Anno autem Ernesti abbatis 3. qui fuit dominicæ natiuitatis 1234. Gregorius papa nonus crucem fecit prædicari contra Stadingenses populos in confinibus Phrysiæ & Saxoniam sitos, in uis paludibus, fluminibus circumcinctos, qui pro inobedientia suisq; excessibus & subtractione decimarum, multis annis à sede apostolica excommunicati & interdicti, contemptores clauium ecclesiasticarum extiterant, & plures cum episcopis, comitibus & alijs nobilibus uicinis confligentes, frequenter uictores & raro uicti fuerunt. Verùm exercitu cruce signatorum contra eos ueniente superati & uicti sunt, & plus quàm duo millia ex eis interempti, reliqui ad uicinos Phrysones fugerunt, & cessauit confœderatio eorum contra ecclesiam.

Eodem anno ciuitas Vuormatiensis igne casuali succensa, ex magna parte combusta fuit, non sine multorum ciuium damno irrecuperabili. Hoc incendium 10. calendas Iulij in monte cœpit, & biduo durauit.

Eodem quoq; anno pridie idus Septembris obiit Henricus de Sarapote Vuormatiensis episcopus, in medio chori maioris ecclesiæ suæ cum honore sepultus, cui Landolphus successit, & præfuit annis 13. qui moniales ordinis nostri de cœnobio Nonnenmonſter, uulgariter dicto, in suburbio ciuitatis, propter inordinatam uitam ipsarum expulit, & alias de Cisterciensi illuc introduxit, quæ & ipsum locum inhabitant, usq; in præsentem diem, ut uidemus.

Hoc etiam anno Henricus rex conuentum quorundam principum in Bopardia conuocauit, ubi accepto prauorum consilio, contra patrem suum Fridericum secundum, conſpirationem fecit in sui ipsius perniciem, & periculum plurimorum. Ex eo autem die quoscunq; potuit, minis, precibus & promissionibus sollicitare cœpit, ut se, relicto patre sequeretur, multosq; obtinuit. Vuormatienses autem reliquos, qui propter iusiurandum noluerunt à patre deficere, multis iniurijs longo tempore tribulauit. Videns hoc Marchio Badensis fidelis Imperatoris, in Siciliam proficiscitur ad Imperatorem, suggerens ei, ut quantocius in Alemaniam reuertatur, alioquin & patria periclitaretur, & ipse perderet imperium, principibus cum filio aduersus eum conspirantibus. Imperator autem hoc nuncio audito, Marchione ad Alemaniam præmisso, se quantocius uenturum promisit. At uerò Henricus rex filius Imperatoris ægrè tulit, patrem super his quæ commiserat informatum, eiusq; consilio in Alemaniam esse reuersurum. Vnde collecto exercitu suorum, fines illius ingreditur, & mala in eum gradia machinatur. Marchio autem certus de Imperatoris aduentu, se suosq; fortiter defendit, & exercitum regis fugauit.

Eodem anno comes Hollandiæ in torneamento quodam apud Corbiam, in diœcesi Ambianensi, suffocatus miserabiliter interiit & expirauit. Item hoc ipso anno Fridericus comes de Pſirrith, in captiuitate positus, à proprio filio suo crudeliter occisus est, post longam carceris inediã.

Anno Ernesti abbatis 4. qui fuit dominicæ natiuitatis 1235. Henricus rex filius Imperatoris audiens patrem breui in Alemaniam esse uenturum, ac metuens eum, cœpit sibi adſciscere amicitias principum ac ciuitatum, incipiensq; à Basilea, ab omnibus ciuitatibus quibus erat cõfœderatus in Alſatia obſides accepit, ad cautelam, ne ab eo Imperatore ueniente resilirent, sed cum eo aduersus patrem in coniuuratione cœpta usq; ad finem firmi perſisterent. Imperator autem circa natiuitatem Ioannis Baptistæ de Apulia reuertens, per Austriam uenit in Alemaniam, Qui mox iniurijs suis per omne regnum missis, conuentum indixit principibus ad festum Assumptionis beatæ

beatæ Mariæ semper uirginis in Moguntia celebrandum. Interea Henricus rex qui propter metum patris morabatur in Driuelis munitissimo castro, per suasionem Hermanni Magistri hospitalis Teuthonicorum, uenit ad patrem, 6. nonas Iulij in Vuormatia, cum certis principibus existentem. Qui statim posuit eum in custodiam, primo Vuormatiæ, in domo quadam firmissima circa ecclesiam sancti Andreæ Apostoli: deinde in castro Heidelbergensi, sub custodia Ottonis comitis Palatini Rheni ac Bauariæ ducis. Postea de Heidelberga ductus fuit ad Altzeiam, & in postremo Siciliam missus in arcta custodia usque ad mortem, per annos quinque detentus est: Deo meritis eius uicem reddente, qui nobile regnum Alemanie prædonibus fecerat esse commune, qui uiros religiosos & ecclesiasticos uiolenter opprefferat iniustis seruitijs & exactiõibus, qui prouinciam usque adeo direptioni exposuit impiorum, ut nulla iam esset itinerantibus pacis securitas. Adueniente autem festo assumptionis beatæ Mariæ semper uirginis, maxima principum, episcoporum, abbatum, comitum ac nobilium multitudo ex omnibus Teuthoniae partibus, apud Moguntiam iuxta edictum Imperatoris conuenit. Vbi Imperator in octaua festi Assumptionis coronatus incessit, & multa pro pace & utilitate imperij ordinauit. In hoc autem conuentu, sunt qui plus quam duodecim milia hominum nobilium ac militum conuenisse testati sunt. In eodem conuentu, principum discordia, quæ per annos ferme octo, inter Fridericum imperatorem durauerat & Ottonem Saxonie ducem, consilio amicorum sedata fuit. Mortuo enim ante annos 8, Henrico Palatino comite, qui fuit etiam dominus in Brunswico & Lunaburg, duasque relinquente filias: quarum primam filiam Gertruden, Otto Bauariæ dux (ut supra dictum est) in uxorem ducens, Palatinum Rheni comitatum cum ea obtinuit: secundam uero duxit uxorem Marchio de Baden, cum qua dominum Brunswicense pro dote accepit, quod Friderico Imperatori prænominato pro certa pecuniarum summa uendidit. Cumque Imperator homines suos, qui emptum nouiter dominium, in possessionem acciperent, ad Saxoniam destinasset, Otto dux Saxonie ac Lunaburgensis grauer ferens primogenitorum suorum hereditatem, quam longo tempore iure possederat, in manus deuenisse Imperatoris, constanter se opposuit: & missos ab illo milites, uiolenta manu de Brunswico exire compulit. Verum dum hæc agerentur in Saxoniam, Imperator in Apulia fuit per annos plures, qui ubi reuertisset in Alemaniam, exercitum contra ipsum ducem in Saxoniam parat. Quod ubi innotuit Ottoni, consilio amicorum persuasus, ad imperatoris gratiam in præscripto conuentu principum apud Moguntiam uenit, ubi concordia inter ipsos tali modo confirmata fuit de consensu principum, quod idem dux Otto pro se suisque hæredibus perpetuo obtineret ducatum Brunswicensem & Lunaburgensem. Porro titulum & ducatum Saxonie cum principatu eligendi Imperatorem, donauit Imperator Alberto filio Henrici comitis de Anhalt, qui erat in comitatu Louenburghensi, creans ipsum in ducem Saxonie ac principem electorem. Et ut historiae integritas facilius innotescat legenti, nouerit cupiens scire ueritatem, quod Henricus quondam dux Saxonie, qui propter mirandas res gestas sortitus est nomen Leonis, de quo famosa illa leonis & gryphonis pugna, longaque in maria ac solitudine peregrinatio eius conficta depingitur, genuit duos filios, Ottonem uidelicet Imperatorem quartum, & Vuilhelmum ducem Saxonie ac Brunswicensem: de quibus nihil ad propositum. Tertium uero genuit Henricum, qui uxorem duxit Agnetem filiam Conradi comitis Palatini Rheni, quæ peperit ei duas filias,

Driuelis castrum.

Henricus rex à patre captus custoditur.

Conuentus in Moguntia principum.

Concordia Imperatoris cum duce Saxonie Ottonis.

Brunonis uisus.

Dux uenit ad Imperatoris gratiam.

Albertus de Anhalt fit dux Saxonie.

Henricus Saxonie dux, fit Palatinus Rheni.

filias: Gertruden uidelicet, quam Otto dux Bauariæ (sicut diximus) habuit uxorem, cum qua & Palatinatum Rheni obtinuit: & Adelheidē, quam Ericus Marchio Badensis duxit uxorem, cum qua (sicut dictum est) ducatum Brunswicensem obtinuit, quem Friderico Imperatori (ut iam diximus) uen didit. Iste Hēricus, ex ducibus Saxonie comes palatinus Rheni, mortua Ger trudis & Adelheidis filiarum matre Agnete filia Conradi Palatini comitis, secundam duxit uxorem, Agnetem uidelicet filiam comitis de Lāsburg, de qua tamen liberos non suscepit. Facta igitur concordia inter Fridericū Im peratorem & Ottonem ducem Brunswicensem supra dictum in præscripto conuentu principum apud Moguntiam, Imperator principes post missarū solennia in octaua Assumptionis ad epulas inuitauit: quæ propter nimiam populi multitudinem, extra ciuitatem in loco campestri magnis sumptibus fuerant preparata, ipso Imperatore cum omnibus lætante, quod Rom. im perium in creatione noui ducis auxisset. Non multo post archiepiscopus Bisuntinus, uir sapiens & gloriosus, in eodem cōuentu principum apud Mo guntiam diem clausit extremum, cuius corpus ad ecclesiam cui præfuerat, re latum est, & more Christiano cum honore sepultum. Post hæc Imperator tertiam duxit uxorem, regis Angliæ sororem, nuptijs in Vuormatia cum ma gna solennitate celebratis: eamq; post nuptias misit ad Hagenauu, in Alsa tiam, & ibidem quasi per totam hyemem cum ea permanlit cum principi bus suis. In festo autem omnium sanctorum Imperator conuentum princi pum habuit in Augusta, ubi rex Bohemie adfuit, recipiens ab ipso Impera tore decem milia marcarum pro parte ducatus Sueuiæ, quæ iure hæredita rio ad suam fuerat deuoluta uxorem. Inde ad Hagenauu reuersus Impera tor ibidem hyemauit. Ibi inter alios principes fuerunt comes Tholosanus, qui Marchiam ab Imperatore in feudum accepit, præstito (ut moris est) iura mento fidelitatis. Et comes Prouinciæ annum agens quinquagesimū, quem militem Imperator creauit, licet ex parte renitētem, quia comites suæ paren telæ se non credebant diu posse uiuere, posteaquam gradum militiæ essent adepti: nec adhuc in militiam consensissent, nisi rex Franciæ & Angliæ, quo rum uterq; filiam eius duxerat uxorem, ipsum ad hunc ordinem militiæ coë gissent, indignum reputantes socerum suum non esse militem. Adfuerunt etiā nuntij regis Hispaniæ dextrarios pulcherrimos & præciosa Imperato ri munera cum salutatione deferentes.

Anno Ernesti abbatis 5, qui fuit dominicæ natiuitatis 1236. in die calen dendarum Maij S. Elisabeth, in Marpurg, per archiepiscopos Moguntinum & Treuerensem & episcopum Hildenshemensem commissarios apostoli cos, de tumba subterranea leuata est in præsentia Friderici Imperatoris, & multorum principum, episcoporum, abbatum, comitum, prælatorum, nobi lium & ignobilium, quorum omnium numerus ad duodecies centena mi lia fuerat æstimatus. Ibi facta sunt coram omni populo infinita miracula ad sancti nominis eius inuocationem. Imperator primum lapidem de sarcopha go leuauit, & productam ex thesauris suis coronam auream, sacro capiti S. uiduæ reuerenter imposuit. Corpus autem eius ad tumbam auream recon ditum est, quia per Gregorium papam nonum canonizata est. Post hæc Im perator exercitum in Italiam mouit contra Longobardos, qui sibi à multis iam annis retroactis rebelles extiterant.

Eodem anno, ante expeditionem Imperatoris præscriptam in Italiam, Iu dai in oppido Fuldensi commorantes, quosdam pueros Christianorum ut sanguinem eorum reciperent, in quodam molendino clam occiderunt. Quo

comperto

Conuiuium impe riale.

Imperator terciã duxit uxorem.

Conuentus prin cipū in Augusta.

Comes Tholosa nus.

Comes prouinciæ

S. Elisabeth ca nonizatur.

Expeditio Impe ratoris in Italiam

comperto facinore, multi ex eis combusti sunt. Corpora autem puerorum Imperatori conspicienda ad Hagenauu præsentata sunt, & ibidē quasi martyrum cum honore sepulta, & subsequuta est magna in Iudæos persecutio.

Maxima eodem anno uini abundantia creuit, præcipuē in Alsatia partibus, ita ut quartale uini unum pro uno denario emeretur. Imperator itaque cum ualido suorum exercitu ueniens in Italiam, in primo congressu Vincetiam obtinuit, quam incendens pro maiori parte destruxit. Mantua quoque & Padua post longam rebellionem & multa pericula, in eius deditonem uenerunt. Interea dum hæc agerentur in Italia, rex Bohemorum & Bauariæ dux cum quibusdā episcopis iussu Imperatoris terrā ducis Austriæ, cum ualido ingrediuntur exercitu, propter multiplices excessus & grauiā facinorā, quibus idem dux fuerat infamatus. Qui cum uenissent in Austriā, adiunctis sibi nobilibus terræ, quos ipse dux antè iniuste oppresserat, uel de terra sua eiecerat, totam Austriam deuastauerunt, præter pauca munitissima castella, in quibus dux sese receperat. At Imperator rebus suis in Longobardia utrumque dispositis, relicta ibidem exercitus sui parte, in Austriam reuersus est: manensq; in ciuitate Viennensi per hyemem, de statu eiusdem ducatus sibi nouiter subiugati ordinare cœpit, suisq; illum communiri militibus, habens secum reductum ex Italia exercitum.

Anno Ernesti abbatis 6. qui fuit dominicæ natiuitatis 1237, Imperator Fridericus in Austria constitutus, Conradum filium suum adhuc puerum de trāsmarina uxore genitum, in regem Romanorum elegi fecit: quem elegerunt archiepiscopi Moguntinus & Treuerensis, Bohemiæ quoque rex & dux Bauariæ, Otto comes Palatinus Rheni, consentientibus cæteris principibus qui aderant. Ipse autem Imperator his peractis, relicto tunc ibi præsidio militum, Ratisponam ascendit, ac conuentum principibus apud Spiram indixit. Quò cum uenissent in termino, iterum filium suum Conradum puerū in regem fecit designari. Post hæc, misso in Austriam ad custodiam ciuitatis Viennæ Euerhardo comite de Eberstein cum ducentis militibus, ipse cum reliquo exercitu denuò in Longobardiam profectus est, & circa festum sancti Andreæ Apostoli cum Mediolanensibus cōflictum habuit, obtentaq; uictoria, multa millia ex eis cepit & interfecit.

Eodem anno ante autumnū, quartale uini pro sedecim denarijs in Alsatia uendebatur: cuius anno priori tanta copia fuit, ut uini quartale pro uno denario (quemadmodum supra dictum est) uenderetur.

Eodem quoque anno Gregorius papa nonus, Fridericum Imperatorem Longobardiam sibi rebellem depopulantem excommunicauit, eumq; per fratres Minores ubiq; denunciari fecit, & secuta sunt infinita mala in omni terra imperio Romano & ecclesiæ subiecta.

Hoc ipso anno Fridericus Imperator in mense Aprili, feudum aduocatiæ uillæ Bischoffheim in finibus Franconiæ, quod nominæ ducatus Sueuiæ ab ecclesia Moguntina tenebat, Siphrido archiepiscopo & successoribus eius, cum omnibus pertinentijs, in perpetuum resignauit.

Eodem anno in fine quadragesimæ obiit Henricus archiepiscopus Coloniensis, cui successit Conradus de Hoensteden, uir bellicosus. Multa per id tempus in prouincijs, Moguntina, Treuerensi, Coloniensi, & maxime in terra Leodiensi, guerrarum incommoda emerferunt: propter quæ, bellorum incursus, deprædationes & incendia multa fuerunt, non sine sanguinis effusione subsequuta. In fine huius anni præscripti, in uigilia natiuitatis Christi obiit Conradus de Than, episcopus Spirensis, qui ecclesiam de Didesheim cum

Iudæi apud Fuldam cremantur.

Bella Imperatoris in Longobardia.

Austria in manus Imperatoris deuenit, Imperator ex Italia in Austriam uenit.

Conradus Imperatoris filius rex.

Conuentus principum in Spira.

Imperator Longobardiam reuertitur, Vini pretium.

Imperator Fridericus excommunicatur.

Bischoffsheim.

Henricus.

Conradus cum

- cum omnibus prouentibus suis maioris ecclesie Spirensis canonicis, pro communi usu eorum in perpetuam possessionem donauit. Ad eius quoque instantiam Cuno abbas Vuissenburgenſis, conuentu ſuo conſentiente, eccleſiam in uilla Bublicken non procul à Landauu, cum omnibus prouentibus ſuis tradidit canonicis eccleſie Spirensis. Sed & abbas cœnobij Clingenmonſter tunc noſtri ordinis, nunc autem ſecularium clericorum, perſuaſione dicti pontificis ius patronatus eccleſie in Offenbach, Spirenſi capitulo donauit. Huic in feſto S. Agnetis anni ſequentis, ſucceſſit Conradus filius comitis de Eberſtein, & præfuit annis ferme 8.
- Vuiſſenburg.*
- Clingenmonſter.*
- Conradus.*
- Eodem anno Erneſti 7. dominicæ natiuitatis 1238, obiit Henricus ultimus Alſatiæ Lãdtgrauius ſine hæredibus, qui multa ab Imperio, eccleſieque Argentinenſi & alijs feuda tenuerat, quæ illo mortuo ad ſuos dominos ſunt reuerſa. Porrò titulus comitatus prouincialis apud eccleſiam Argentinenſem remanſit uſque in præſens.
- H. Lãdtgrauius Alſatiæ moritur.*
- Eodem anno Siphridus archiepiſcopus Moguntinus, Conradus epicoſpus Spirensis nouiter electus, & alij multi nobiles, in Longobardiam ad Imperatorem cum exercitu profecti ſunt, quorum auxilio multa ibidem prælia geſſit. Poſt modicum uerò temporis, Conradum filium ſuum in Alemaniã cum præfato archiepiſcopo Moguntino remiſit, commendans illum & negotia regni in fidem, & tutelam eius.
- Conradus rex filius Imperatoris*
- Eodem anno mortuus eſt Henricus epicoſpus Baſilienſis, cui Lutholdus Rottelnheim per electionem canonicorum legitime ſucceſſit. His temporibus Tartari de locis ſuis cum infinita multitudine exeuntes, Vngariã, Poloniã, & Morauiam, omnesque adiacentes terras, incendio, præda & gladio deuaſtantes, miſerabiliter deſtruxerunt. Contra quorum inſultus, multi principes cruce ſignati apud Mersburg conuenerunt, & cum maximo exercitu contra eos proceſſerunt.
- Henricus Baſilienſis epicoſpus.*
- Anno Erneſti abbatis 8. qui fuit dominicæ natiuitatis 1239 annus, maior eccleſia Moguntinenſis de nouo reparata per Siphridum archiepiſcopum Moguntinum, cum magna ſolemnitate conſecratur.
- Eccleſie Moguntinæ dedicatio.*
- Eodem anno Solis defectio, quam Græci eclipſin appellant, facta eſt, & ſubſecuta eſt in plerisque regionibus peſtilentia magna. His temporibus multa fuit in eccleſia Dei miniſtrorum eius perſecutio, maxime in regno Alemaniæ, propter excommunicationem Friderici Imperatoris ſecundi, qui omnes cum papa ſentientes perſequi non ceſſauit, ſpolians eccleſias ornamentis & redditibus ſuis, prælatos, monachos, & ſacerdotes multis iniurijs affecit.
- Celeſtinus papa.*
- Anno autem Erneſti abbatis 9. dominicæ natiuitatis 1240. Gregorius papa 9. obiit, cui Celeſtinus quartus ſuccedens, præfuit diebus tantum 17, poſt cuius mortem ſedis Apoſtolica cardinalibus non concordantibus uacauit, anno uno & menſibus nouem, non ſine multarum periculo animarum.
- Innocentius papa*
- Anno autem ſequenti, qui fuit Erneſti abbatis 10. Innocentius papa quartus poſt Celeſtinum electus, præfuit annis 11, menſibus 3.
- Eodem anno, mons in Burgundia à montibus dehiſcens, uallesque coarctans, multa milia agricolarum miſere oppreſſit.
- Theodericus.*
- Anno Erneſti abbatis 11. dominicæ autem natiuitatis 1242. obiit Theodericus archiepiſcopus Treuironum, anno pontificatus ſui tricelimo, indiſtione 15. 5. calendas Aprilis, in maiori eccleſia Treuerenſi, ante altare S. Martiani ſepultus: cui ſucceſſit Arnoldus, maioris eccleſie præpoſitus, filius comitis de Iſenberg, nepos ex ſore præfati archiepiſcopi Theoderici, & præfuit annis
- Arnoldus.*

annis ferè 16. Contra hunc Arnoldum à maiori & saniori parte capituli electum, se opposuit Rudolphus præpositus S. Paulini, natus de Ponte, à paucis electus, adiutorio ducis Lotharingiæ, comitumq; de Lutzenburg, & de Seyn, confidens, & restitit electioni quantum potuit de illo factæ. Tandem concordia inter eos facta, Innocentius papa Arnoldum in archiepiscopum confirmauit, & ut omnia beneficia ecclesiastica, quæ prius habuerat, retinere licite posset, pro mensa indulfit.

Eodem anno idibus Aprilis hora Vesperarum, ciuitas Vuormatiensis igne casuali incensa, ipso incendio supra medietatem cõsumpta est, & plusquam trecenti homines eodem incendio perierunt.

Vuormatia incendio perijt.

Anno Ernesti abbatis duodecimo, qui fuit Dominicæ natiuitatis millesimus ducentessimus quadragesimus tertius, monachi Præmonstratensis ordinis, famosum illud & imperiale ordinis nostri cœnobium Laurishaimense inhabitare cœperunt, sicut in superioribus per anticipationem diximus.

Laurishaim.

Anno autem sequenti, qui fuit Ernesti abbatis decimus tertius, & dominicæ natiuitatis millesimus ducentessimus quadragesimus quartus, Fridericus Imperator secundus, in consilio Lugdunensi à papa Innocentio citatus & non comparens, à Cæsarea maiestate deponitur, & omni dignitate priuatur, uacauitq; deinceps (ut quidam uolunt) Romanum Imperium per annos uiginti octo, usque ad Rudolphum de Habsburg: quamuis tres interea successiue per principes fuerint electi, plures autem in dissensione principibus non concordantibus. Et primò quidem post depositionem Friderici papa mandauit principibus, ut Imperatorem quem uellent, eligerent: quorum aliqui Fridericum sequentes, mandatum papæ non curauerunt: cæteri in unum conuenientes, Henricum prouincialem comitem Hasiæ, in regem contra Fridericum eligentes, partes eius quantum potuerunt, defendebant. Electus autem Henricus, bellum cum Conrado habuit filio imperatoris, in campis iuxta Franckofordiam, & uictor euadens Conradum superauit.

Fridericus Imperator à papa deponitur.

Henricus Landgrauus in regem eligitur.

Annis igitur quinque nomen gerens regium, nihil memoria dignum patrauit, sed obiit imperij coronam minimè consecutus. Quamdiu enim uixit Imperator Fridericus, per annos fermè sex praualere cõtra eum nec papa, nec aliquis principum potuit: sed non aduertens sententiam papæ, quàm iniustam & friuolam dicebat, se imperatorem gessit, magnamq; principum, nobilium & ciuitatum adhaerentiam habuit usq; ad mortem. Intrauit post depositionem sui Italiam, & tantis malis papam, subiectosq; illi populos afflixit, ut pontificem uiuere tæderet, uoluissetq; se nunquam depositionem illius cogitauisse. Maxima enim partialitas populorum in Italia subsecuta est, quæ usque in præsentem fermè diem per annos ducentos & sexaginta non sine multorum effusione sanguinis durauit. Enim uerò qui Romani Pontificis sequebantur partes, quorum uotis inditum nomen erat Guelforum: fautores Imperatoris, qui Gibellini dicebantur, omni studio, omniq; uirtute persequi & delere penitus satagebant. Nec minore studio Guelfos Gibellini persequerantur. Quid autem Henrico rege mortuo, uel etiam Imperatore defuncto, circa Imperium sit actum, post annos sex, suo ordine dicemus.

Partialitas magna in Italia.

Anno autè dominicæ natiuitatis millesimo ducentesimo quadragesimo quinto, indict. 2. obiit Ernestus cœnobij Hirsaugiensis abbas 24. in die sancti Blasij episcopi, quæ est mensis Februarij dies 3. anno regiminis sui 14

incipiente, sed minimè completo, etatis autem fermè 63, uir bonus, tranquillus & pacificus, qui monasterium in temporalibus non neglexit, licet obseruantia disciplinae regularis tempore eius multum tepuerit, diemq; amplius defecerit.

DE VOLPOLDO, HUIUS MONASTERII ABBATE XXV.
*qui praesuit annis 20. diebus totidem, & de
 varijs gestis illius temporis.*

ERnesto autem uenerabili huius monasterij abbate (sicut diximus) mortuo, & cū reuerētia filiorū, ut moris est sepulto, anno & die praescriptus, prima die oportuna sequente cōueniētes ad locum capitularē fratres pastore destituti, de noui abbatis electione cōeperunt tractare consiliū. Praemissis itaq; orationibus consuetis, tandē unanimi consensu Volpoldū huius cœnobij monachum, in abbatem 25. elegerunt, qui per Cōradum episcopum Spirensem confirmatus, & ut moris est cum magna solennitate in maiori ecclesia Nemetensi praedicta ordinatus, praesuit huic monasterio Hirsaugiensi annis 20. & totidem diebus, uir mediocris staturæ, plus ad pinguedinem quàm tenuitatem corporis tendens. Hic natione Sueuus honestis parentibus ortus, cū esset annorum fermè 16. sub domino Euerhardo abbate ad conuersionem uenit, non multum eruditus, sed more illius temporis pro necessitate in Scripturis competēter instructus. Qui monachus factus, quietè ac pacificè inter fratres omni tempore conuersatus est, incedens sine reprehensione coram eis, ita ut amaretur ab omnibus. Ordinatus autem abbas rei familiaris curam sollicitè gessit, & sicut nihil memoria dignum acquisiuisse de nouo scribitur, ita quippiam alienasse minimè inuenitur. Porro monasterij cœ conuersionis feruor eo tempore non parum in hoc cœnobio, sicut fermè in omnibus, tepuerat, quem ipse resuscitare nec facillè potuit, nec etiam propterea multum laborauit.

Volpoldus.

Vita Volpoldi
abbatis.

Conradus.

Henricus.

Anno eius primo currente praescripto, qui fuit dominicæ natiuitatis (sicut diximus) 1245. in mense Nouembri, obiit Conradus de Eberstein, sextus & quadragesimus episcopus Spirensis, cui successit Henricus filius comitis de Liningen, imperialis aulae cæcellarius, & praesuit annis 27. Iste Henricus electus & nondū confirmatus, auxilio fratris sui comitis de Liningen castrum Starckenberg dictum, quod pertinet ad principatum monasterij Laurishalensis obsidione cingens, armata manu cepit, expulsis inde custodibus ecclesiae Moguntinae. Vnde inter ipsum & Siphridum archiepiscopum Moguntinum magna dissensio suborta fuit. Tandem papa Innocentius ad instantiam praefati archiepiscopi causam certis iudicibus determinandam committens pacem reformauit.

Otto comes Pala
tinus Rheni.

Eodem anno in uigilia S. Andreae Apostoli, in nocte, Otto primus ex ducibus Bauariae comes Palatinus Rheni obiit, qui in principio sui regiminis pius, iustus & clementissimus princeps fuit. Postea cum Friderico Imperatore sentiens excommunicato & deposito (sicut diximus) & ipse à papa excommunicatus est, cœpitq; persequi clerum in odium papæ, quod ei non cessit in bonum. Cū enim in praefata S. Andreae uigilia, cum uxore, filijs & familia latus & sanus esset, in ipsa nocte subitanè & excommunicatus mortuus inuentus est. Reliquit autem filios duos Ludouicum & Henricum, qui principatum eius per decennium fraterna communitate rexerunt. Post annos autem decem, hoc est dominicæ natiuitatis millesimo ducentesimo quinquagesimo sexto, principatum inter se diuiserunt. Ludouicus, qui maior natu erat, comitatum Palatij Rheni cum terris & dominijs certis in Bauaria

Ludouicus dux
Bauariae comes
Palatinus.

Bauaria superiori pro sua portione legitima accepit. Henricus autē Land-
 hutam cum Bauaria inferiori in possessionem iure obtinuit. Ludouicus pri-
 mō duxit in uxorem filiam ducis Brabantia, nomine Mariam speciosissi-
 mam foeminam, de qua liberos non suscepit, sed interfecit eam anno Vol-
 poldi abbatis tertio, propter adulterij suspicionem, ut ibidem suo loco & or-
 dine dicemus. Henricus autem frater eius uxorem duxit Elisabeth filiam
 Belae regis Vngariae, neptem ex fratre S. Elisabeth de Marpurg, de qua ge-
 nuit tres filios, Ottonem postea regem Vngariae, Ludouicum Stephanum
 duces Bauariae, de quibus infra ordine suo faciemus mentionem, qui inter se
 Bauariam diuiserunt.

Maria uxor Lu-
 dui. i. comitis Pa-
 latinus.
 Henricus dux Ba-
 uariae Elisabeth
 uxor eius.

Anno autem Volpoldi abbatis 2. currente, qui fuit 1246. dominicae nati-
 uitatis, Friderico imperatore (sicut diximus) deposito, Conradus filius eius
 iunior imperium sibi usurpauit, contra quem Henricus Raspe Lādigravius
 Hassiae filius sanctae Elisabeth, in regem à quibusdam principibus electus,
 in bellum procedens, ipsum iuxta Franckofordiam superauit, & in Italiam
 fugauit.

Conradus rex fi-
 lius imperatoris

Eodem anno obiit Ludolphus episcopus Vuormatiensis, & in cœnobio
 Monialium dicto Nonnenmonster, quod ordini nostro abstulerat, coram
 summo altari cum magna pompa & honore sepultus est. Post cuius obitum
 canonici Vuormatienses in pontificem unanimiter elegerunt Cunonem, de-
 canum maioris ecclesiae Moguntinae, uirum bonum, & honore pontifica-
 tus dignum, qui posteaquam praefuisset diebus 20. morte sublatus, in breui
 cōsummatum est, & impleuit tempora multa, ne malitia mutaret intellectum
 eius. Quo mortuo, Richardus de Treueri oriundus, in pontificem electus, pre-
 fuit annis ferme undecim, uir bonus & ecclesiae suae prouidus gubernator,
 qui multa bona suo tempore fecit.

Ludolphus.

Cuno.

Richardus.

Anno Volpoldi abbatis 3. qui fuit dominicae natiuitatis 1247. Ludoui-
 cus comes Palatinus Rheni, & dux Bauariae, Mariam uxorem suam propter
 crimen adulterij uehementer suspectam, apud Vuerdeam Sueuiae fecit oc-
 cidit, quae sine liberis mira seueritate necata occubuit. Pro satisfatione tan-
 ti sceleris commissi, monasterium Furstenfeld in Bauaria postea construi fe-
 cit, quod multis bonis & prouentibus magnifice dotauit.

Hoc anno Ludouicus Palatinus comes & dux praefatus, castrum Fridburg
 dictum pro defensione ducatus Bauariae contra episcopum Augustensem
 à fundamentis fortissimum construxit. Post haec secundam duxit uxorem,
 Annam regis Poloniae filiam, de qua genuit filios tres, Ludouicum Bauariae
 ducem, Rudolphum comitem Palatinum Rheni, & alterum Ludouicum po-
 stea Imperatorem Rom. de quibus infra per ordinem dicemus.

Ludouici comitis
 Palatinus nephas

Anno Volpoldi abbatis 4. dominicae autem natiuitatis 1248. Conradus
 archiepiscopus Colonienfis homo diues & magnanimus, magnam illam &
 insignem ecclesiam Colonensem maiorem construere cepit, ponens pri-
 mum lapidem in uigilia assumptionis beatae Mariae semper uirginis, quod
 opus licet quotidie laboribus artificum sumat incrementa, sitq; iam per an-
 nos ducentos & quinquaginta quatuor, sine intermissione continuatum,
 tamen adhuc hodie minime est completum, propter ingentem sui magni-
 tudinem & excellentiam.

Planior Ecclesia in
 petri et pauli Apo-
 stolorum Colonia
 constructa.

Eodem anno fames maxima Alemaniam oppressit, & multos inter-
 fecit.

Anno autem sequenti, qui fuit Volpoldi abbatis quintus, & dominicae
 natiuitatis 1249. indictione 7, Siphridus archiepiscopus Moguntinus, 7.

Siphridus.

iduum Martij obiit: uir magnorum operum, qui ecclesiam suam honore ac rebus magnifice ampliavit, & inter tot mala, tot bella, totq; pericula, quibus imperium nutabat, sapientissime rexit. Huic in archiepiscopatu successit Christianus eius nominis secundus, & præfuit annis duntaxat duobus, uir & ipse bonus.

Henricus rex
Landgravius
ob, i.

Vuillhelmus fr
rex Romanorum

Aquisgrani coro
natus rex.

Archiepiscopus
Coloniensis.
Archiepiscopus
Moguntinus.

Archiepiscopus
Treuerensis.

Comes Palatinus

Marchio Brandē
burgensis.

Dux Saxonie.

Rex Echemie.

Keiser suerde
obsidione uallatur

Fridericus Impe
rator obiit.

Eodem anno obiit Henricus rex, Landgravius Hassiæ & Thuringiæ, qui (ut supra diximus) ante paucos annos in regem à quibusdam principibus, iussu Innocentij pape, fuerat electus: licet non omnes in eum consenserint, & ob id ad coronam Imperialem non peruenit. Decessit autem profluvio uentris, in oppido suo Isenach sepultus. Mortuo Henrico Vuillhelmus comes Hollandiæ, filius Florentij comitis, apud uillam Vuornich, à quibusdam principibus in regem Romanorum electus fuit, contra Fridericum Imperatorem & Conradum filium eius, in præsentia Petri Caputij, ad uelum aureum diaconi cardinalis Apostolicæ sedis legati. Cùm eligeretur, adhuc iuuenis erat annorum 20. & ferme 7 annis regnauit, qui etsi coronam imperij non obtinuit, tamen satis magnam obedientiam habuit. Ultima uero die mensis Octobris, regiam ciuitatem Aquisgranum cum magna procedum multitudinem intrauit, & sequenti die, hoc est in festo omnium sanctorum, per duos episcopos Mindensem & Monasteriensem, benedicendum archiepiscopo Coloniensi in templo præsentatum: duo alij episcopi Traiectensis & Leodiensis, in modum diaconi Dalmatica induerunt, quem præfatus archiepiscopus Conradus, cum magna sollemnitate, in regem Romanorum unxit & coronauit. Consecratione autem peracta, idem archiepiscopus locauit eum in sedem regni, dicens: Super thronum sedis gloriose sedes, & iudicium & iustitiam in terra facias. Christianus archiepiscopus Moguntinus cum oleo sanctificato dexteram eius foris inunxit, dicens: Consecrare te dignetur omnipotens Deus, in regem Romanorum, qui Dauid per manum Samuelis Prophete inungi iussit super populum Hebræorum. Arnoldus archiepiscopus Treuerorum manus super caput eius imposuit, dicens: Descendat super te spiritus sapientiæ, intelligentiæ, scientiæ, pietatis, fortitudinis & consilij, replearisq; spiritu timoris Domini. Ludouicus comes Palatinus Rheni, archidapifer regni, globum aureum in manus illius posuit, dicens: Accipe globum sphericum, ut omnes terræ nationes Romano imperio subijcias, & Augustus gloriosus appellari ualeas. Marchio Brandenburgensis Camerarius regis, anulum in manum tradidit, dicens: Accipe signaculum Monarchiæ, ut Romanum imperium in suo uigore conserues, & inuicta uirtute ab omni Barbarorum incursum defendas. Dux Saxonie regis ensifer gladium ei dedit, dicens: Accipe sceptrum regium, ut rebelles se uera correptione potenter affligas, omnesq; beneuolos in tranquilla pace gubernes. Rex autem Bohemiæ pincerna imperij, de consensu archiepiscopi Coloniensis, coronam argenteam capiti regis imposuit, dicens: Accipe diadema splendidum, ut sis uirtuosis actionibus adeo choruscus in terris, quatenus merearis coronam æternæ felicitatis habere in cælis. Amen Octauam post hæc ibidem duxit solennem. Omnes autem inferiorum partium principes & nobiles obedientiam ei præstiterunt, præter quosdam castellanos adhuc Friderico fideles. Inter quos fuit castellanus de Keiser suerde, quem rex Vuillhelmus obsidione circumcingens superare non potuit, quoniam se fortiter defendit.

Anno Volpoldi abbatis 6, qui fuit dominicæ natiuitatis 1250. indictione 8, obiit Fridericus Imperator secundus apud Tarentum, anno ætatis sue 57. relinquens

relinquens duos filios: alterum, regis Hierosolymorum Conradum nomine, quem dudum Rom. regem designauerat, licet de Alemania fuerit expulsus. Alterum, ex concubina, Manfredum nomine, qui regnum Apuliæ patre mortuo inuasit, fratre suo renitente: sed non diu regnavit.

Eodem anno obiit Hermannus episcopus Herbipolensis, cui successit Eringus de Reinstein, & præfuit annis 16. in multa turbatione & discordia, quam habuit cum ciuibus suis Herbipolensibus.

Hermannus.

Hoc ipso anno hyems fuit asperissima nimisq; diuturna, niuibus & glacie nimium abundans: quibus tandem resolutis in aquam, maxima inundatio fuit subsecuta, quæ multa ædificia subuertit.

Hyems longa. 1250

Anno Volpoldi abbatis 7. dominicæ autem natiuitatis 1251. Conradus rex, filius quondam Friderici imperatoris secundi, regnum Apuliæ suscepit, & proximo deinde anno moritur, ueneno (ut creditur) extinctus, Manfredi suo (ut diximus) fratre procurante.

Conradus fit rex in Apulia.

Eodem anno obiit archiepiscopus Moguntinus, cui successit & præfuit annis nouem uir magnanimus & multū prouidus, nomine Gerardus, qui partes Vuilhelmi regis, ut cæteri, tuebatur.

Christianus.

Anno Volpoldi abbatis octauo, dominicæ autem natiuitatis millesimo ducentesimo quinquagesimo secundo, indictione 10. 14. calendas Aprilis, obiit S. uirgo Iutta, olim pedissequa B. Elisabethæ de Marpurg, Landtgrauia, Thuringiæ & Hafsstæ, de qua, supra dictum est. Hæc sancta uirgo multis signis & miraculis tam in uita quam post mortem claruisse perhibetur, quæ omnium uirtutum & operum dominæ suæ, cum adhuc in humanis ageret, conscia fuit, & studiosa cooperatrix in omnibus, eamq; pro uiribus imitari usq; ad mortem constantissimè curabat.

S. Virgo Iutta obiit.

Eodem anno, 4. calendas Decembris, obiit Ibanus monasterij mei Spanheimensis sextus abbas, cui successit Ioannes de Schonberg cantor, & præfuit annis 12. mensibus 4. diebus 21.

Ibanus abbas.

Anno Volpoldi abbatis nono, uentus magnus & horribilis fuit, qui in diuersis locis multa ædificia subuertit, arbores robustissimas cum radicibus de terra plures euulsit, & cum infinitis damnis multos homines oppressit.

Ventus magnus.

Eodem anno Manfredus, Friderici quondam imperatoris, ex concubina matris filius, Conrado priori anno (ut ferunt) ueneno interempto, regnum Siciliae occupauit, & annis paucis uiuens obtinuit.

Manfredus dux.

Anno sequenti, qui fuit Volpoldi abbatis 10. dominicæ autem natiuitatis 1254. indictione 12. obiit Innocentius papa quartus, & uacauit sedes Apostolica propter discordiam fratrum annis duobus.

Innocentius papa.

Eodem anno, in mense Februario, ciues Vuormatienses & Moguntinenses, qui multo tempore in dissensione mutua steterunt, perpetuam inter se pacem, concordiam & confederationem sanxerunt. His quoq; temporibus Emicho comes de Limingen, frater Episcopi Spirensis, hostilem animum gerens contra Richardum episcopum Vuormatiensem, eum capere omnino laborabat: qui ciuium suorum auxilio defensus, & in Vuormatiam intransmissus, quamuis ante hæc in discordia cum ciuibus fuerit, minas illius euasit. Magnus istis temporibus in regno tumultus fuit, & uariæ dissensiones, quia non omnes Vuilhelmi regis Rom. partes sequebantur. Richenstein castellum iuxta Rhenum, non longe à Bacheræho, eodem tempore cum alijs certis munitiõibus in uicino per Vuilhelmum regem supra dictum, & suos fautores, obsidione uallatum, captumq; fuit.

Mogunt. & Vuormatienses. 1254.

Emicho comes de Limingen.

Richenstem Castellum non longe distat a Bacheræho.

Anno prænotato, cum ciuitates harum partium cum Vuilhelmo rege sentientes,

ut Moguntia, Vuormatia, Franckofordia, Bopardia, Vuesalia, Bingia, Oppenheim, Geilenhausen, Fridberg, Frislaria, & quaedam alia, ipso in partibus inferioribus existente, non haberet contra suos aduersarios defensores: con filio apud Moguntiam in die S. Margarethæ uirginis & martyris habito, se mutuò firmissima confœderatione iunxerunt, ad defendendum contra quoscunq; omnia thelonea quæ habebant pro eommuni pace deponentes.

Conuentus prin-
cipum in Vuor-
matia.

Regina capitur.

Anno Volpoldi abbatis 11. dominicæ autem natiuitatis 1255. rex Vuilhelmus conuentum quorundam principum habuit in Vuormatia, ubi nuncij ac legati complurium ciuitatum missi adfuerunt. Quadam uerò die cum regina uxore eius de Vuormatia ad castrum Trifels, quod est modò ducis Alexandri, non procul à Landaugia, cum honesta comitiua pergeret per Hermannum militem de castro Rieberg, unà cum comite de Vualdeck, & quibusdam alijs, capta, ad præfatum castellum Rieberg perducta est, quam captiuam aliquandiu tenuit, postea spoliatam omnibus clenodijs suis & rebus, abire permisit, in scandalum regis & patriæ totius non modicum.

Alexander fit pa-
pa.

Eodem anno postea, quoniam sedes Apostolica per biennium ferè uacauerat, non sine multarum periculo animarum, tandem electus est in papam à cardinalibus Alexander quartus, natione Campanus, & sedit annis sex, & mensibus totidem, qui sanctam Claram ordinis Minorum cano- nizaui.

Vuilhelmus rex
contra Phryso-
nas.

Anno Volpoldi abbatis 12. qui fuit dominicæ natiuitatis 1256. Vuilhelmus rex Romam pro corona imperiali proficisci statuit, cum ecce subito gens inquietissima Phrysonum, tumultu concitato rebellare cœpit, & fines Hollandiæ ingressa, rapinis & incendio omnia deuastare. Verum cernens rex, eorum ferocitatem non aliter quàm ferro domandam, congregato suorum ingenti exercitu contra eos in fine huius anni, hoc est 5. calendas Ianuarij progreditur, & multa eis incommodorum genera ostendens, eos in manu ualida superauit contra impetum eorum castro Corenburg constructo. Posthæc ulterius progressus, cum hyemis asperitas glaciem aquis superduxisset atq; paludibus, insidens equo, solus exploraturus omnia hostium (ut putabat) secreta, præcessit exercitum: cum ecce glacie contracta, in paludinoso uado equusmersus hærebat, non ualens progredi quoquam. Quod Phrysones, qui in arundinetis latitabant cementes, concurrunt, ipsumq; regem nescientes interficiunt, anno regni eius 7. comitatus Hollandiæ primo & uicesimo, ætatis autem 27. & in domo quadam sepeliunt. Sed postea corpus eius ad Mittelburg translatum, in quodam cœnobio honorificè tumulatum est. Post eius mortem Florentius filius eius, puer sex mensium, comitatus Hollandiæ suscepit, & eum annis fermè 40. gubernauit, mortemq; patris sui uindicauit, multa cum Phrysonibus bella gessit, & plures ex eis cepit & occidit.

Florentius comes
Hollandiæ.

Principes in ele-
ctione discordant

Alphonsum rex
Castelle eligitur
in regem Roma-
norum.

Anno Volpoldi abbatis 13. qui fuit dominicæ natiuitatis 1257. post mortem Vuilhelmi regis Rom. conuenerunt principes ad nouum regem instituendum: ne si diutius negligenter, impedimentum aliquod iuris sui paterentur, discordantes autem ab inuicem duos elegerunt. Nam Conradus archiepiscopus Coloniensis, & Gerardus archiepiscopus Moguntinus, Richardum Cornubiæ comitem, fratrem regis Angliæ, in regem elegerunt. Arnoldus autem archiepiscopus Treuerensis, cum cæteris principibus sibi adherentibus, Alphonsum regem Castellæ in Regem Rom. eligens, solenes ad eum nuncios misit, orans, & quantocius pro regni gubernaculis suscipiendis ad Rheni partes uenire dignaretur, promittens se consilium & auxilium pro uiribus

uiribus impensurum. At uerò rex Alphonſus uel contemnens, uel non curans, Rom. imperium donatos magnis muneribus nuncios cum honore remiſit. Promittens ſe oportuno tempore cum ſuorum exercitu ſubſecuturũ. Verũ ſuo regno contentus, quia Philoſophus & Aſtronomus excellentiſſimus fuit, ad Alemaniam uenire contempſit, nec ſe in aliquo de Rom. regno gubernando intromiſit. præter ſolum titulum, quem ob eligentium honorem, ad tempus in literis ſuis retinuit. Porro Richardus comes præfatus per Conradum archiepiſcopum Colonienſem ex Angliã euocatus, in Alemaniam uenit, & in Franckofordia electus, libens imperium aſſumpſit, & cum magno ſuorũ tripudio in eccleſia beatae Mariæ ſemper uirginis Aquisgrani, ab eodem archiepiſcopo in regem cõſecratus fuit. Deinde fauore & ſuffragio ſuorum principum à Colonienſibus, Bopardienſibus, Vueſalienſibus, Franckofordienſibus, Vuormatiensibus, Spirenſibus, & multis alijs ciuitatibus, pro uero regno cum magno honore fuit ſuſceptus, & cum ingenti pompa in his partibus circumductus: cumq; per omnes ciuitates Rheni aſcendens iter faceret uſq; ad Baſileam, & pecuniã pro adeptione regni nimis prodigaliter expenſa iam iamq; deficerent, principes relicto eo omnes ad ſua redierũt, tacite innuentes prædam ſe eatenus ſecutos fuiſſe, non regẽ. Qui cernens ſe principum auxilio deſtitutum, nihil amplius proficere poſſe, commiſit Philippo de Falckenſtein, cuius ſororem ob nimiam pulchritudinem in uxorem duxerat, regnum Vuederauiã, & Philippo de Hoënfels Bopardiam & Vueſaliam cæterasq; adiacentes ciuitates imperij, aſſumptaq; uxore in Angliam reuerſus eſt, nec ultra in Alemaniam uenit.

Richardus Cornubiæ comes in regem eligitur.

Rex à principibus deſertur, ſequitur Paulus de L.

Anno præſcripto, 6. iduum Nouembris, obiit Richardus epiſcopus Vuormatiens, qui multas cum ciuibus ſuis diſſenſiones habuit. Aduerſarium habuit Eberhardum de Badenbergo, qui in principio à pleriq; contra eum fuerat electus, quem Eimicho comes de Liningen manu tenuit, qui omnes redditus epiſcopales extra Vuormatiam cedentes, manu uiolenta leuauit, & multa in illum mala commiſit. Mortuo autem Richardo atq; ſepulto, electus fuit in epiſcopum præfatae eccleſiæ Conradus de Durckem, maioris eccleſiæ Moguntinæ Decanus, qui præfuit 22. diebus tantũ, & obiit, in eccleſia Moguntina ante altare ſancti Petri ſepultus. Poſt hunc fratres de capitulo, pro pace & utilitate eccleſiæ unanimiter elegerunt Euerhardum de Badenbergo, præpoſitum eccleſiæ ſancti Cyriaci in Nuhufen, habuitq; cum Vuormatiensibus contentiones.

Richardus.

Conradus electus obijt.

Euerhardus.

Anno Volpoldi abbatis 14. qui fuit dominicę natiuitatis 1258. Gerardus archiepiſcopus Moguntinus eccleſiam S. Catharinæ in Oppenheim, in eccleſiam parochialem erexit & fecit, concedens illi omnia iura quæ aliæ in diœceſi parochiales eccleſiæ habent, ſuamq; diœceſin ſecundum antiquos terminos à Vuormatiens in eodem oppido ex teſtimonijs ſeniorum declaratos, coram omnibus clare ſeparauit.

Eccleſia S. Catharinæ in Oppenheim.

Eodem anno Richardus Cornubiæ comes, priori anno electus per Conradum archiepiſcopum Colonienſem, Aquisgrani in regem Rom. coronatus eſt, præſentibus Gerardo archiepiſcopo Moguntino & certis alijs principibus, à quibus poſt coronationem ſuam (quemadmodum iam diximus) per omnes imperij ciuitates iuxta Rhenũ circumductus, negotia regni tractare cœpit, obedientiam ciuium accipiens, principum conuentus celebrauit, quouſq; tandem deſertus ab eis fuit.

Rex Aquisgrani coronatur, Richardus Cornubiæ q. ſui.

Anno Volpoldi abbatis 15. qui fuit dominicę natiuitatis 1259. monaſterium ſancti Diſibodi ordinis noſtri in comitatu Spanheimenſi Moguntinę

dioecesis, iuxta oppidum Sobernheim, ab ordine nostro translatum est per Gerardum archiepiscopum & canonicos ecclesie Moguntinensis, & datum Cisterciensis ordinis patribus, quorum primus abbas nomine Ioannes, quasi pro gratiarum actione suscepti beneficii, de consensu fratrum suorum centum maldra filiginis annui census perpetuis temporibus Moguntiam singulis annis prestanda, ex redditibus eiusdem monasterii canonicis prefate ecclesie repromisit, ut patet ex literis desuper confectis, quarum datum est pridie nonarum Martij, anno prenotato, in Moguntia, coram multis testibus actum.

Albertus Magnus.

Eodem anno Albertus cognomento Magnus, ordinis Predicatorum, conuentus Colonienfis, natione Sueuus, uir undecunque doctissimus, prouisione Alexandri quarti factus est episcopus Ratisponensis in Bauaria, cum esset etate annorum 66, sed non diu postea resignauit.

Arnoldus.

Eodem quoque anno Arnoldus de Isenburg, archiepiscopus Treuitorum, in oppido Monsthabor dicto, anno pontificatus sui 17. diem clausit extremum, uir per omnia magnificus, qui multa pace belloque strenue gessit. Thuringon castrum fortissimum biennio obsessum cepit. Treuericę urbis magnam partem muro de nouo pulcherrime muniuit, monasterium Meinfeldie Confluentiamque similiter muro cinxit. Quo mortuo, & in maiori ecclesia Treuerensi ante altare S. Trinitatis cum honore sepulto, duo in dissensione a capitulo fuerunt electi, uidelicet Arnoldus de Sleyda, & Henricus de Bolandia: quorum electiones coram se Romę in consistorio contendentium Alexander papa quartus de consilio fratrum cassauit, & Henricum de Vinstingę decanum Metensem, per cardinales (ut dicebatur) electum, in archiepiscopum ordinauit, qui Treuerim ueniens cum pallio & literis apostolicis ab omni clero & populo ciuitatis pro archiepiscopo susceptus est, & praeuit annis 27. uir constans & magnanimus, qui optimę rexit ecclesiam suam, dominiaque & redditus ualde ampliauit.

Henricus.

Vuormatia igne crematur.

Anno quoque prenotato ultima die mensis Aprilis, iterum ciuitas Vuormatiensis igne casuali accensa, circa horam Completorii tota nocte arsit, & cum damno multorum quasi pro medio consumpta fuit.

Gerardus.

Anno Volpoldi abbatis 16. qui fuit dominicę natiuitatis 1260. indictione 3. obiit Gerardus archiepiscopus Moguntinus: cui successit Vuernerus de Falckenstein, maioris ecclesie prapositus, & praeuit annis 24. mensibus 6. uir excellens ingenio & prudentia, qui ecclesiam suam optimę rexit, & prouentibus multum ampliauit.

Vuormatia.

Eodem anno duo militares Iacobus de Lapide & Simon de Guntheim inimicitias aduersus ciuitatem Vangionum publicas gerentes, multa ciuibus incommoda simul & damna intulerunt, alios captiuos abducetes, alios spoliantes, seu etiam mutilantes, donec tandem interueniente pecunia, & captiui liberati fuerunt, & inter dissidentes reformata concordia. His enim temporibus cum rex non esset in terris, qui motus praedictum reprimeret, omnia per tumultum, sine lege, sine ordine, prohibitu fiebant.

Præd.

Inundationes. Aquarum circa Rhenum. An. 1260.

Hoc etiam anno magnę & nimium periculose inundationes aquarum fuerunt, maxime circa Rhenum, quę domos & edificia multa subuentes nec hominibus pepercerunt, ita ut plures relictis domibus cum filiis & pecoribus ad montes confugerent.

Conradus.

Anno Volpoldi abbatis 17. dominicę autem natiuitatis 1261. indictione 4. obiit Conradus de Hoënsteden, archiepiscopus Colonienfis, qui multas cum ciuibus suis contentiones in suo pontificatu habuit, in maiori ecclesia Colonienfi

Coloniensi sepultus, cui Engelbertus secundus de Valkenburg, præpositus S. Gereonis, per electionem capituli succedens, præfuit annis ferme quatuordecim, qui & ipse multas & continuas dissensiones cum Coloniensibus habuit.

Eodem anno obiit Alexander papa quartus, cui Urbanus quartus natione Gallus succedens præfuit annis 3, mense uno, diebus 14, qui festum corporis Domini nostri Iesu Christi quinta feria post octauas pentecostes quo, tantis celebrandum per totum Christianum orbem instituit, & indulgentias in eius fauorem dedit. Regnum quoque Siciliae, quod Manfredus dux Sueuiae filius quondam Friderici Imperatoris secundi, post Conradi fratris sui obitum (sicut diximus) occupauerat, Carolo comiti Prouinciæ, fratri regis Francorum contulit, eumque per legatos de Gallia in Italiam euocauit, qui Siciliam fugato Manfredo, non sine multorum sanguine occupauit.

Anno Volpoldi abbatis 18. qui fuit dominicæ natiuitatis 1262. obiit Richardus eremita, sacerdos quondam & monachus nostri ordinis in Alsatia, in eremitorio suo iuxta Paffenborn calendis Nouembris, hoc est in festiuitate omnium sanctorum, qui multis annis duram in arctissima pœnitentiâ duxerat uitam.

Eodem anno Vuernerus archiepiscopus Moguntinus Philippus de Hoënfels, quem Richardus rex reuersus in Angliam capitaneum in partibus Rheni constituerat, excommunicauit, supponens terram eius ecclesiastico interdico, propterea quod curtes & bona clericorum Moguntinensium in dominio suo sita, nouis & inconsuetis exactionibus & precarijs nimium grauaret, sapiusque admonitus nolisset desistere. Verum postea mutato proposito, iniustas exactiones cleri præsumptas remisit, factaque inter eos concordia absolutus fuit.

Anno autem Volpoldi abbatis 19. qui fuit dominicæ natiuitatis 1263. ciues Colonienses post longas contentiones, bella & damna Engelbertum archiepiscopum suum in ciuitate existentem, nihilque tale suspicantem, unâ cum Theoderico de Valkenburg fratre eius, in quadam domo subito concludentes, ad conditiones pacis compulerunt, quanquam nulla fuerit deinceps concordia inter partes illæsa conseruata.

Eodem anno inter præfatum archiepiscopum & comitem Iuliacensem magna discordia fuit, quæ usque ad arma successit. Ad bellum itaque partium copiarum procedentes, archiepiscopus auxilio Henrici Traiectensis episcopi & Hollandinorum fretus, Iuliacenses superauit multis occisis.

Anno sequenti qui fuit Volpoldi abbatis 20. dominicæ natiuitatis 1264. fratres eremitæ regulæ sancti Augustini, quos uulgo Augustinenses appellat, Vuormatiâ intrantes conuentum & cœnobium sui ordinis, ibidem construxerunt, episcopo Euerhardo consentiente, ciuibusque auxilia & subsidia conferentibus.

Eodem anno 11. calendis Maij, obiit Ioannes septimus abbas monasterij mei Spanhemensis, cui successit Petrus abbas octauus, & præfuit annis 25. & mensibus 4, qui ecclesiam in Genzingen, cum iure patronatus, decimis & omnibus prouentibus eius, anno regiminis sui primo donauit canonicis maioris ecclesiæ Moguntinæ, in perpetuam possessionem pro augmento præbendarum eorundem.

Eodem quoque anno obiit Urbanus papa quartus, & uacauit Apostolica sedes mensibus quinque, usque in sequentem annum, propter discordiam fratrum.

Alexander papa.

Urbanus papa.

Manfredus à Sicilia pellitur.

Richardus eremita obiit.

Philippus Hoënfels excommunicatur.

Comes Iuliacensis

Augustinenses intrant Vuormatiâ.

Ioannes papa.

Urbanus papa.

Anno

Clemens papa.

Anno sequenti qui fuit Volpoldi abbatis 21. inchoatus: dominicæ autem natiuitatis 1265. postea quàm sedes Apostolica quinque mensibus uacauerat, in summum pontificẽ electus fuit Clemens papa quartus, natione Narbonensis, ex uilla sancti Ægidij, & præfuit annis 3. mensibus 9. diebus 21. uir sanctæ conuersationis & prophetico spiritu (ut dicebatur) illustratus, qui Haduwigem quondam ducissam Poloniæ, uiduam miræ sanctitatis, canonizatam, sanctorum catalogo cum magno honore ascripsit.

Volpoldus.

Eodem anno Volpoldus abbas graui tactus infirmitate, 5. calendas Martij diem clausit extremum, bona confessione & sacramentis ecclesiasticis salubriter præmunitus, anno regiminis sui 20. cum diebus totidem expleto, uir modestæ conuersationis, & multum circa statum rei familiaris sollicitus: licet monasterium in utroq; statu suo tempore, etiam sub alijs quibusdam abbatibus non parum defecerit, quemadmodum in sequentibus dicemus.

DE IOANNE, HUIUS MONASTERII ABBATE XXVI.

qui præfuit annis 10. mensibus 3. diebus 4.

& uarijs gestis illius temporis.

*Ioannes abbas.**Vita & origo
Ioannis abbatis.**Ordinis nostri
deformatio.**Ciuitas Herbipolensis.*

Mortuo atq; sepulto Volpoldo abbate, anno ac die præscriptis, iuxta morem ecclesiasticæ traditionis, fratres huius monasterij, ne uiduitatis suæ diu cogerentur deplorare incommoda, diem pro noui pastoris electione constituentes, penultimam mensis Februarij, in ipsa conuenerunt, præmissisq; orationibus cõsuetis, & reliquis quæ in actu electionis fieri consueuerunt, post uarios inter se tractatus habitos, tandem maior & sanior pars Ioannem priorem huius cœnobij in abbatem elegit, cæteris in diuersos, alios diuulsis, qui tamen electioni maiorum cedentes, omnes in eum unanimiter consenserunt. Electus autem, & per episcopum Spirenses Hêricum de Liningen confirmatus, ac secundum laudabilem consuetudinem solenniter ordinatus, præfuit huic monasterio Hirsaugiensi in ordine abbatum sextus & uigésimus, annis 10. mensibus 3. & 4. diebus. Hic natione Bauarus erat, qui sub Euerhardo huius cœnobij abbate 23. monachus factus. ac deinde prior sub Volpoldo prædecessore suo constitutus, disciplinam debilem quam reperit, continuauit. Tandem uerò abbas ordinatus, regularis obseruantia integritatem parum curauit, sed potius externa sequebatur, pompas imperij & gloriæ uanitatem. Inter abbates sui temporis non erat ultimæ reputationis, propter famam per celebrem monasterij Hirsaugiensis, quam priorum abbatum sanctitas, non facile debilem dudum multis laboribus & abstinentijs acquisiuit. Ordinis enim nostri sacratissimi patris Benedicti obseruantia, tempore huius abbatis, in omnibus penè monasterijs Germanicæ nationis usq; adeò defecerat, ut pristina institutionis uestigium nullum in moribus cerneretur. Omnia corrupta erant, omnia collapsa, monachi simul cum abbatibus in præcipitium uiciorum corruerunt. Nemo hanc ordinis nostri deformationem curabat, nemo cõdoluisse uisus est, non rex, non papa, non principes, non deniq; præsul ullus de monachorum reformatione quippiam cogitauit. Tam enim publicæ fuerunt transgressiones monachorum, ut licitæ putarẽtur. Vnde factum est, ut abbatum huius monasterij gesta & actiuitata, ad nostram memoriam abhinc usq; ad Fridericũ abbatem 37. paucissima sint deducta, propter temporum obscuritatem & negligentiam, ignorantiamq; monachorum.

Anno prænotato, quo Ioannes electus fuit in abbatem, Iringus episcopus Herbipolensis & clerus, multas iniurias à ciuibus sustinuerit, pro quibus tandem

tandem ipsi ciues in ducentis & duobus milibus argenti marci satisfacere & ad obedientiam redire compulsi sunt.

Anno Ioannis abbatis 1. qui fuit dominicæ natiuitatis 1266. obiit præfatus Iringus de Reinstein, primus & quadragesimus episcopus Herbipolensis, uir constans & bellicosus & magnanimus, cui successit Bertholdus de Sternberg, & præfuit annis quasi 18.

Iringus episcopus Herbipolensis obiit.

Eodem anno Carolus rex Siciliae ab Urbano papa constitutus, Manfredum regem & Sueuiæ ducem Friderici Imperatoris secundi filium, non longe à Beneuento superatum, crudeliter interemit. Quo mortuo Conradus quem Itali Cōradinum appellabant, Friderici quondam Imperatoris ex Conrado filio nepos, adolescens pulcherrimus, dux Sueuiæ ultimus, regnū Apulicæ iure paternæ hæreditatis repetijt, sed per Clementem papam 4. & Carolum Prouinciæ comitem (de quo supra diximus) cum iniuria repulsus, ad regnum non peruenit, imò post biennium ab ipso Carolo miserabiliter occisus fuit.

Manfredus rex interuenitur. Conradus dux Sueuorum.

Anno autem Ioannis abbatis 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1267. fundatum est in ciuitate Spirensi monasterium fratrum prædicatorum S. Dominici, elemosynis ciuium ac aliorum fidelium, cum cōsensu Henrici eiusdem ciuitatis episcopi.

Cōuentus prædicatorum Spire.

Eodem anno maxima inter ciues & consulum Colonienfis ciuitatis seditio fuit exorta. Nam cum rectores ipsius urbis ciues grauare uiderentur insolitis precarijs & exactionibus, ciues prauorum consilio usi, se consolatui temere opposuerunt, & concitata seditione grauissima, prouentesque ad arma, se mutua congressione in ipsa ciuitate petentes armis uulnerarunt, non paucis utrobique occisis.

Colonienfium ciuium seditio.

Anno Ioannis abbatis 3. dominicæ natiuitatis 1268. Conradus Friderici Imperatoris ex Cōrado filio nepos, dux Sueuiæ ultimus, collecto ex Alemania, & undecunque potuit auxiliatorū exercitu, Apuliam contra Carolum ingredi statuit, & regnum recuperare paternum. Quem Carolus in finibus Albanagri superatum cepit, & nobilissimum iuuenem crudeliter interfecit. In quo illustrium Sueuiæ ducum genealogia defecit, in qua Romanum imperium plusquam centum & uiginti annis tuto quiescens, incrementa sui accepit.

Eodem anno pridie nonarum Iunij, obiit Henricus Traiectensis episcopus, anno pontificatus sui 25. cui successit Ioannes de Nassau. His temporibus milites ad inuicem dimicantes nocturno tempore in partibus Hollandiæ cum armis in aëre apparuisse feruntur. Quod prodigium magna gentis illius calamitas subsecuta fuit. Surrexit enim uulgus indomitæ contra principes & nobiles, terræ, & conspiratione facta omnes extinguere ac penitus delere nobiles unanimi consensu decreuit, sibi que omnimodam uindicare libertatem. Conuenientes igitur in maxima multitudine armati, exercitum ingentem producerunt: uenientesque Traiectum, à ciuibus ut defensores libertatis libèter admissi sunt, qui statim omnes nobiles de ciuitate cum ignominia eiecerunt, bonis eorum in pauperes & egentes distributis. Inde progredientes oppida, castella & munitiones nobilium multas obtinuerunt, & quasdam funditus destruxerunt. Deinde cum oppidum quoddam Harlem nomine in Gelria situm fortiter obsidione uallarent, oppidani industria cuiusdam militis, auxilioque pontificis Traiectensis præfati & comitis Gelrensis usi, confœderatos illos Sotulariæ factionis bello uicerunt, multis captis, pluribus occisis. Et sic ad nihilum redacta Sotularia rusticorum societas euauit.

Episcopus Traiectensis.

Bellū rusticanum.

Confœderationis Sotulariæ finis.

nuit. Anno Ioannis abbatis 4. dominicæ autem natiuitatis 1269. magna inter Bertholdum episcopum Herbipolensem & comites de Henneberg, castello, & Hoënloe, dissensio fuit exorta, qua successiue nimium crescente, tandem ad arma uenerunt, in totoque certamine iuxta oppidum Kitzingen multi ab utraque parte uulnerati ceciderunt.

*Pellum apud
Kitzingen.*

*Descripti ex
Coloniensibus.*

Eodem anno quidam de ciuitate Coloniensi proscripti, ad Engelbertum Bonnæ morantem confugerunt, à quo benigne sunt recepti, pro eo quod cum Coloniensibus non bene concordaret. Qui consilio accepto Coloniã noctu accedentes per occultum meatum sub terra, per quendam precio factum intrare uolentens, ciuitatem tradere in manus ipsius pontificis laborabant. Sed consilio detecto nihil profecerunt, licet multi hac occasione mala perierunt.

*Clemens papa
obiit.*

Anno Ioannis abbatis quinto, dominicæ natiuitatis millesimo ducentesimo septuagesimo, Clemens papa quartus moritur, uacauitque sedes fere ad biennium.

Eodem anno inter Engelbertum archiepiscopum Coloniensem & ciues, pax & concordia, mediante Alberto Magno Ratisponensi episcopo, facta est.

Hoc ipso anno multæ seditiones in ciuitatibus diuersis, & bella inter principes terre plura fuerunt, non solum in Alemania, sed in omnibus prouincijs adiacentibus, & multa milia hominum ceciderunt.

Gregorius papa.

*Cæsilius fit Lug-
dunense.*

Anno sequenti, qui fuit Ioannis abbatis 6. dominicæ autem natiuitatis 1271. indictione 14. post biennem uacationem sedis apostolicæ, cardinales in pontificem Romanum elegerunt archidiaconum Leodiensem, Theobaldum nomine, eo tempore in Asia cum exercitu Christianorum contra infideles pugnantem: quem Viterbium euocantes papam creauerunt, dictusque est Gregorius decimus, & præfuit annis 4. uir tanto dignus honore, si tamen mortalis homo dignus censeatur tenere in terris locum & uicariatum Domini nostri Saluatoris in cælo præsentis. Consilium generale Lugduni celebrauit anno pontificatus sui secundo, in quo multi cardinales, archiepiscopi, episcopi, abbates, alijque diuersi gradus prælati comparuerunt: multa ad electionem summi pontificis, ad expeditionem in Sarracenos, ad unionem Græcæ Latinæque ecclesiæ, & ad pacem Christianorum pertinentia mature statuentes. Ibi comparuit Palæologus Imperator Constantinopolitanus cum magno comitatu, quia tertiadecima uice in sententiam Romanæ ecclesiæ Græcos suos toties deficientes consilio necessario pertraxit.

*Henricus Spiren-
sis obiit.*

Anno Ioannis abbatis 7. dominicæ natiuitatis 1272, obiit Henricus de Liningen episcopus Spirensis septimus & quadragesimus, in die S. Priscæ uirginis, hoc est 15. calendas Februarij: sepultus in maiori ecclesia Spirensi, sub marmore albo: cui successit Fridericus de Bolandia, ex sorore nepos. & nonas Martij, & præfuit annis ferme 30. uir bonus & strenuus, qui bene rexit ecclesiam.

Engelbertus.

Eodem anno obiit Engelbertus secundus, archiepiscopus Coloniensis quinquagesimus primus, Bonnæ in ecclesia sancti Cassij sepultus. Cui successit Siphridus de Vuesterburg, & præfuit annis 24. mensibus 5. uir laborum patiens & belli non ignarus.

Anno Ioannis abbatis 8. dominicæ autem natiuitatis millesimo centesimo septuagesimo tertio, Gregorius papa 10. audiens dissipationem Rom. imperij, & spolia de prædationesque in Alemania nimias, quæ Imperatore nullo

nullo existente fiebant, mandauit principibus, ut infra tempus certum, iuxta facultatem sibi traditam, regem imperio idoneum eligerent: alioquin ipse Romano uellet imperio de rectore providere. Conuenientes ergo anno præscripto apud Fräckofordiam principes, post multos uariosq; tractatus, in regem Rom. tandē unanimiter elegerūt Rudolphū de Habsburg, tunc absentem, & Basileam cum magno exercitu obsidētem. Qui mox ut audiuit se in regē Rom. electū, soluta obsidione, cum magno apparatu ad Franckofordiam uenit, descendensq; cum principibus ad Aquisgranū, munus consecrationis ex more suscepit. Ibi principes iurata pace & obedientia in manibus noui regis, sua ab eo feudalīa susceperunt, promittētes ei contra quoscunq; firmam fidelemq; pro uiribus a sistentiā. Rudolphus itaq; regno susceptus strenuē regnauit annis 18. & mēlibus 10. Pacem reformauit in terra, prædones cōpescuit, & multa eorū præsidia munitionesq; destruxit, reparauit collapsum pro uiribus imperium, & plura quæ fuerant alienata à regno, in breui suo labore & industria recuperauit. Vxorem habuit Elisabeth filiam Burchardi comitis de Haierloch, de qua genuit filios tres & quatuor filias. Primus filius fuit Albertus, quem postea ducē Austriæ fecit, qui Adolpho in regno Rom. successit, ut suo loco dicemus: à quo Maximilianus rex noster illustris, cum omnibus Austriæ ducibus qui in terra fuerunt, descendit. Secundus filius Hartmannus, non longè à Basilea in Rheno fuit submersus. Tertius filius fuit Rudolphus comes de Habsburg, & dux Sueuiæ, qui filiam Odachari regis Bohemiæ duxit uxorem. Prima autem filiarū nupsit Vuenceslao fratri regis Bohemiæ. Secunda nomine Mechtildis, Ludouico comiti Palatino Rheni. Tertia, Alberto duci Saxonie. Quarta uerò, regi Apulie. Rudolphus itaq; rex inclytus de ciuitate in ciuitatē cum exercitu progrediens, ut uerus dominus ubiq; suscipitur. Pater autem Rudolphi regis fuit Albertus comes de Habsburg, qui quondā fuit Landtgrauus Alsatia, capitaneusq; ciuitatis Argentinēsis, uir bellicosus, cuius multa feruntur bella fortiter gesta: post cuius mortē in locum eius ipse confurgens, sicut leo in medio pastorum, ita cunctos aduersarios superauit sine timore. Comitatum Kyburg, Baden, & Mersburg, de manu comitis Sabaudia bellico apparatu adhuc comes uendicauit, & Molenberg, Gretzingē, Durlach, & magnā partem Sueuiæ obtinuit. Anno Ioannis abbatis 9. qui fuit dominicæ natiuitatis 1274. Euerhardus comes de Vuirtenberg, comes de Monsfort, comes de Helffenstain & comes de Dockenberg, cum alijs undecim comitibus, certisq; nobilibus, Rudolphū regem conspiratione facta aut capere, aut interficere summopere laborabant. Contra quos magnum produxit exercitum: omnesq; uicit, & ad obedientiam sibi & imperio perpetuo obligauit, pacemq; in omni terra circumquaq; ab Italia usq; in Angliam itineratibus firmissimā restituit. Cumq; principes ad instantiā Romani pontificis regem sæpe admonerēt, quatenus pro corona imperij Romam proficisceretur, respondēbat: Multos Alemanorū reges Italia consumpsit, non ibo Romam, Rex sum, Imperator sum, nec minus pro utilitate reipub. me facturū cōfido, quàm si Romæ fuisset coronatus. Regnans itaq; annis (ut diximus) ferme 19. imperij coronam à summo pontifice non accepit, ex causa quam dixit.

Anno Ioanis abbatis 10. dominicæ autē natiuitatis 1275. Rudolphus rex circa festū assumptionis B. Mariæ semper uirginis, cū magno exercitu profectus est in Bohemiā contra Odacharū regem, terras imperij occupātem. Mortuo enim priori anno sine liberis ducē Austriæ, ducatuq; ipso cum comitatibus Thiolis & Carinthia, Romano imperio uacante, Bohemorum rex prædictus, terras ipsas quodam iure hæreditario allegato, sine imperij

Rudolphus rex
Romæ electus.

Filius Rudolphi regis.

Filia regis.

Albertus comes
pater regis.

Kyburg comitatus.

Expeditio regis
in Bohemiam.
Ducatus Austriæ
in imperio uacante.

authoritate inuadens occupauit. Rudolphus autem in regem Rom. subleuatus, ipsum per literas admonuit, ut iniuste ablata imperio restitueret, alioquin periculum expectaret. Cuius mandata contemnens, astantibus dixit: Videte rem nouam, comes de Habsburg, qui exercitus nostris capitaneus et seruus maiestatis nostrae fuit, nobis mandata direxit ut dominus. Per coronam nostram, non erimus obedientiarum eius. Vnde commotus rex Rudolphus, producto in Bohemiam exercitu, eum bello superauit, & ad pacta subiectionis coegit, quem postea (sicut dicemus) promissa uiolantem, anno regni sui quarto rursus praelio superans occidit, & ducatum Austriae filio dedit.

Rudolphus rex
Bohemiae superauit.

Gregorius papa.

Eodem anno Gregorius papa 10, obiit, Aretii sepultus: cui in pontificatu successit Innocentius 5, & praesuit mensibus tantum sex, uir optimus, de quo omnia bona sperabantur. Hic Petrus de Tarantasia, fuit antea uocatus, ordinis fratrum Praedicatorum S. Dominici, Theologus doctissimus, qui super quatuor libros Sententiarum, & quaedam alia, profundissime scripsit, & papa factus omnistudio pacem reformare in Italia studuit.

Ioannes abbas.

Anno quoque dominicae natiuitatis praenotato, Ioannes huius coenobii Hirsaugiensis abbas sextus & uigesimus, februum graui molestia tactus, tertio die nonarum Iunii, ab hac mortali uita migravit ad aeternam, anno regiminis sui decimo, cum tribus mensibus, quatuorque diebus exacto, cuius corpus in maiori monasterio est humatum.

DE VOLANDO, HUIUS MONASTERII ABBATE

27. qui praesuit annis 6. mensibus 8. diebus 14. ac uarijs gestis.

Volandus.

Origo et uita
Volandi abbatis.

Post mortem Ioannis 26. huius monasterii abbatis, quae contigit (sicut diximus) tertio nonas Iunii, anno dominicae natiuitatis 1275. eodem die post sepulturam eius, conuenientes ad locum capitularem fratres pastore carentes, post multos uariosque tractatus inter se habitos, Volandum quendam eiusdem loci monachum, in abbatem elegerunt: qui mox confirmatus & ordinatus a Friderico de Bolandia episcopo Spirensi, praesuit huic monasterio annis 6. mensibus 8. diebus 14. homo penitus inutilis, dissipator subfinitiae monasterii, qui uoluptates sectabatur & solatia carnis: cui de obseruantia regulari non erat cura, de regimine publicae honestatis & profectus cogitatio nulla. Natione fuit Alsaticus, non longe ab Argetina oriundus, qui de monasterio Gengenbach, sub domino Ioanne abbate, nescio qua occasione uenit ad Hirsaug. susceptusque a fratribus ad conuentum, unus ex ipsis factus est. Mortuo autem abbate Ioanne, ingenio & arte in eius locum successus, male rexit, & multa bona monasterii in paucis annis distraxit impignorando, uendidit & alienauit.

Odacharus rex
Bohemiae occiditur.

Comites de Habsburg, sunt ducos Austriae.

Innocentius papa obiit.

Anno namque regiminis sui 2. uti dicemus, decimam ualde proficuum alienauit iniuste, ac sine consensu dioeceseos & fratrum.

Anno Volandi abbatis 1. qui fuit dominicae natiuitatis 1276. Cum Odacharus rex Bohemiae pacta, quae anno priore Rudolpho regi Rom. promiserat, non seruaret, denuo ipse rex Rudolphus cum magno exercitu Bohemiam ingressus, Odacharum bello superans occidit, & totum regnum suae ditioni subiugauit. Porro ducatum Austriae, imperio (ut supra diximus) unam cum Stiria & Carinthia, filio suo primogenito nomine Alberto contulit, ipsumque de consensu principum, ex comitum numero in collegium ducum collocauit: & sic domus Austriae ducatus, ad comites de Habsburg imperiali munificentia deuenit, & penes eos manet usque in presentem diem. Ab hoc Alberto duces Austriae usque ad Maximilianum qui hodie regnat, & filium eius Philippum Brabantiae ducem, omnes per ordinem descenderunt, quemadmodum in sequentibus dicemus.

Anno praenotato obiit Innocentius papa quintus, ordinis fratrum Praedicatorum

dicatorum, Romæ in ecclesia Lateranensi sepultus. Huic in pōtificatu successit Othobonus patria Genuens, S. Hadriani diaconus cardinalis, Innocentij papæ nepos, dictus Adrianus quintus, & præfuit mense uno, diebus decem, & obiit Viterbij ante munus consecrationis, in conuentu fratrum Minorum ibidem sepultus. Iste pontifex Rudolphum regem per literas & nuncios in Italiam uocat, ad comprimendam Caroli regis Siciliae potentiam: qui oblitus beneficiorū Innocentij papæ 4. qui regnum legitimis ablatum hæredibus Conrado & filio eius Conradino, sibi contulerat, Romæ omnia pro arbitrio agebat, Deo iniuriam illorum uindicante. Verum Rudolphus Bohemico implicatus bello, pontifici satisfacere non potuit. Adriano quoq; infra dies 40. mortuo, Petrus episcopus Tusculanus, patria Vlixibonensis, in pontificatu succedens, Ioannes 21. est uocitatus, & præfuit mensibus 8. quo tandem mortuo, Viterbij noua super eum camera ruente, sedes Apostolica sex mēsis uacat. In medicinis & philosophia doctissimus erat, & multa scripsit. E quibus summula quædam extat, quam Thesaurum pauperum appellant, opus profectō iucundum, delectabile, & in medicinis non inutile.

Adrianus papa.

Anno Volandi abbatis 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1277, ipse Volandus abbas conuiujs & uoluptatibus nimiū deditus, monasterij substantiam prodigaliter amicis suis & consanguineis alijsq; inutilibus personis distribuendo expēdens, cū pecuniæ deficerent, res cœnobij immobiles detrahare & alienare cœpit. Et in primis quidē decimā cum omni prouentu in Elmendingē & Vuyl partem mediā uendidit. in graue & perpetuum huius monasterij dispendium: ipsamq; pecuniā in ulus suorū expendit, non ad profectū posteritatis, quemadmodum oportuerat. Alia quoq; nonnulla monasterij bona immobilia, tēpore sui regiminis alienauit: quorū nomina in obliuionem duxit nimia intercapedo temporis subsecuti. Enim uero hoc æuū ignauia plenum erat: neq; curabant monachi, res gestas ad notitiam posteritatis per scripta ducere, sed ignari & carnales effecti, uana & inutilia mundi sectabantur.

Volandus abbas.

Eodem anno Henricus de Vistingen archiepiscopus Treuerensis, castrum iuxta Mosellam quod Berncastel nuncupatur, construxit: & uillam ipsam muro circumcinxit, quæ montibus alioquin altissimis, ab Oriēte, Meridie & Aquilone, ac Mosellæ fluuio ab occidente circūsepta, natura protegente inexpugnabilis poterat uideri.

Berncastel iuxta Mosellam.

Eodem anno Hartmannus adolescens, filius Rudolphi regis Rom. tertio genitus, non longē à Basilea in Rheno submersus est, & cum genitrice in ipsa Basiliensi ecclesia sepultus.

Hartmannus regis filius submersus.

Anno etiā prænotato Euerhardus episcopus Vuormatiensis in Italia constitutus, obiit, cuius corpus in Alemaniā relatū est, & in monasterio Otterburg Cisterciensis ordinis humatum: cui Fridericus in pontificatu succedens, præfuit annis ferē 6. Eodem anno in die S. Heriberti episcopi Vuilhelmus comes Iuliacēsis, cum tribus filijs, & 468. nobilibus militibus & armatis Aquisgranī de sero circa nonā horam occultē intrauit, uolens ciuitatem capere ac suo dominio subiugare. Quo cognito, ciues ad arma concurrentes, ipsum cum omnibus suis in medio fori, bello congressi occiderunt, ita ut ne unus euaderet: pro cuius facti expiatione grauiter postea multati sunt. Nam tertiam partem oblationum in ecclesia beatæ Mariæ semper uirginis, ex deuotione peregrinorum, uel undecunque cedentium, comitibus de Iuliacā dare perpetuō, tandem coacti sunt. Institutionem quoq;

Euerhardus.

Comes Iuliacensis Aquisgranī occiditur.

*Siphridus.**Ioannes dux Bra-
bantiae.*

què præpositi Aquensis ecclesiæ, comites Iuliacenses, qui modò sunt duces, ex illo tempore acceperunt usq; in hodiernum diem. Vuilhelmo autem comite Iuliacense mortuo, Siphridus archiepiscopus Coloniensis eius dudum inimicus, Aquensibus confœderatus, terram illius destitutam principe armata manu ingreditur, omnia ferro & igne demolitur, oppida capit, obtinet munitiones, totumq; in suam potestatem redigit comitatum. Contra quem dux Brabantiae auxilio confanguineorum & amicorum comitis occisi, exercitum duxit, sed parum profecit. Tandem Martino papa quarto uices suas interponente, concordia facta est, & archiepiscopus omnia quæ abstulerat dominia, oppida, castra, & uillas restituit.

*Nicolaus papa.**Bickelnhaim.*

Anno quoq; prenotato, posteaquàm sedes apostolica uacasset mensibus 6. tandem cardinales elegerunt Ioannem Caietanum, patria Romanum, familia Ursinum, in summum pontificem, qui Nicolaus tertius appellatus, præfuit annis 3. mensibus 9. diebus 20.

*Cœnobium monia-
lium in Hocheim.*

Anno Volandi abbatis 3. dominicæ autem natiuitatis 1278. Henricus comes de Spanheim castrum Bickelnhaim, non longè à meo monasterio Spanheimensi, cum castrensibus uendit Vuernero archiepiscopo Moguntino, pro mille & quadringentis marcis denariorum Aquensium, quod fratri eius comiti Ioanni in tantum displicuit, ut publicus archiepiscopi hostis factus sit. His quoq; temporibus sub Friderico Vuormatiensi episcopo, fundatum est cœnobium monialium ordinis Prædicatorum in Hocheim iuxta Vuormatiam, in honorem B. Mariæ semper uirginis, per Dirolphum militem & Agnetem cõthoralem eius, qui unicam filiam cum omnibus bonis mobilibus & immobilibus eidem cœnobio tradiderunt Domino, in sancta uirginitate perpetuò inibi seruituram.

*Comites capti
fuerunt.*

Anno Volandi abbatis 4. dominicæ natiuitatis 1279. inter Vuernerum archiepiscopum Moguntinum & Ioannem comitem de Spanheim atrox bellum in campo iuxta Sprendelingen, miliario à Creutzennach geritur, in quo comes cum suis superatur, multis captis, pluribus ex utraq; parte occisis. Inter præcipuos autem quos de parte ipsius comitis archiepiscopus præfatus duxit, captiuos fuerunt comes Rheni, comes Emicho de Liningen, et comes de Vtelingen, cum multis alijs nobilibus & præstantissimis uiris, qui omnes ad biennium in captiuitate fuerunt detenti, quousq; inter archiepiscopum & comitem prædictos conueniat: tandem per Rudolphum regem Romanorum apud Moguntiam concordia facta est, anno Domini 1281. indictione 9. 12 die Decembris, in qua captiui omnes, factò iureiurando pacis, dimissi fuerunt.

*Henricus comes
Veldentis.*

Eodem anno Henricus comes Veldentis, dapifer ecclesiæ Moguntinæ, fœdus perpetuum pro se & hæredibus suis iniit cum domino Vuernero archiepiscopo Moguntino & successoribus eius, in quo sibi mutuò fidelem assistentiam contra quoscunq; iniuriatores promiserunt: ut patet in literis eiusdem confœderationis, quæ data fuerunt anno præscripto calendis Septembris in Moguntia.

*Albertus Ma-
gnus obiit.*

Anno Volandi abbatis 5. dominicæ natiuitatis 1280. obiit Albertus Magnus ordinis Prædicatorum, quondam episcopus Ratisponensis in Bauaria, anno ætatis suæ 87. Colonia in medio choro conuentus sui sepultus, non sine opinione sanctitatis.

*Confirmatio pri-
uilegiorum.*

Eodem anno Nicolaus papa tertius, anno pontificatus sui tertio, confirmauit omnia priuilegia, libertates & bona huius monasterij Hirsaugiensis, ad instantiam abbatis & conuentus, dans eis bullam sub plumbo in Auinio ne, ut

ne, ut moris est, 8. calendas Decemb. Aliam quoque bullam confirmationis priuilegiorum dedit eisdem Romæ apud S. Petrum, 13. calendas Ianuarij, anno pontificatus sui primo.

Anno autem Volandi abbatis 6. dominicæ autem natiuitatis 1281. Rudolphus rex Romanorum, rebus in Austria & Bohemiâ prosperè gestis, dactæ filia sua in matrimonium Vuentzlo filio regis Bohemiæ Odachari, quem uita & regno (sicut supra diximus) priuauit, & assignato illi cum filio regno paterno, ad negotia imperij reuersus est. Et primò quidem in Nuremberga, deinde in Franckofordia cõuentum principum celebrauit: omnia castella & latibula prædonũ in circuitu destruxit. Post hæc magnum exercitũ duxit in Burgundiã contra comitem illius terræ, mandatis suis inobedientem, & Bisuntinam ciuitatẽ obsidione cingens obtinuit. Comitem quoque ipsũ cum magno exercitu ad bellum occurrentem superauit, & in deditiõnem coëgit. Rediens autem de Burgundiã Colmariam, Thurregum, Beronam & Hagenauu, ciuitates in rebellionem cõiuratas expugnando cœpit, authoribus rebellionis partim accisis, partim proscriptis, & siluit terra coram eo in pace.

Eodem anno obiit Nicolaus papa tertius Romæ, apud S. Petrum, cum honore sepultus, & uacauit sedes Apostolica mensibus quinque, propter discordiam cardinalium: quibus elapsis tandem elegerunt Simonem sanctæ Cecilie presbyterum cardinalem, natione Gallum, ex ciuitate Turonensi oriundum, qui 10. calendas Aprilis coronatus, & Martinus quartus uocitatus, præfuit annis 4. mense uno, uir sanctissimæ conuersationis, qui miraculis claruisse fertur.

Anno sequenti, qui fuit dominicæ natiuitatis 1282. cùm Volandus abbas malo suo regimine, insigni huic monasterio, tam in spiritualibus quàm temporalibus damna grauissima intulisset, fratres insolentiã eius & nimiam prodigalitatẽ diutius ferre non ualentes, consilijs amicorum usi, eum tandem ad resignationem abbatie, quam utiliter gubernare & regere non uoluit, induxerunt. Resignauit ergo abbatiam ad manus fratrum, duodecima calendas Februarij anno Domini 1282. indict. 10. posteaquã eam malè rexisset annis 6. mensibus 8. diebus 14. non sine damno cœnobij.

DE DOMINO CRAFTONE, HUIVS MONASTERII

abbate 28. qui præfuit annis 11. & de uarijs gestis illius temporis in Alemania.

VAcante itaq; monasterij huius abbatia, per resignationẽ Volãdi quondam abbatis, ne damna ex diutina uacatione in aliquo pateretur, cõuenientes ad locum capituli fratres, de substituendo pastore maturũ cœperunt habere consiliũ: ne si minus consultè, ut prius contigit, eligerent, grauiora mala sustinerent: post uarios itaq; tractatus inter se necessariò habitos, tandem elegerunt Craftonem monachum, & maiorem huius monasterij tunc temporis cellarium, uirum maturum, & in negotijs tẽporalibus expertum, natione Sueuum, honestisq; parẽtibus ortum, & fuit octauus & uicesimus huius monasterij abbas: qui cõfirmatus à Friderico de Bolãdia episcopo Splrensi, & ex more benedictus, præfuit annis 11, & aliquot mētib;: qui cùm esset experientia doctus in curare rei familiaris, satis utilitè & modestè singula disposuit. Veruntamen collapsam regularis disciplinæ obseruantiam, reducere ad pristinum feruorem non potuit.

Anno autem prænotato, Rudolphus rex Richenstein & Schonek castra prædonum munitissima, uiolenter cepit, ac funditũs subuertit.

Rudolphus rex in Bohemia prosperatur.

Rex Burgundiam subiicit. Colmaria, Thurregum, Berona, Hagenauu.

Nicolaus papa.

Martinus papa.

Volandus abbas deponitur.

Crafto.

Richenstein. Schoneck.

*Seditio Civium in
Iudeori Moguntia*

Eodem quoque anno secunda feria post festum dominicæ resurrectionis ciues Moguntini seditione facta in Iudæos, multos interfecerunt, & reliquos omnibus bonis spoliatos de ciuitate eiecerunt, moxque generalis Iudæorum persecutio in Alemania tota secuta fuit.

Suartzach.

Anno Craiftonis abbatis primo completo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1283, in die S. Potentianæ uirginis, comites de Henneberg exercitum contra Bertholdum episcopum Herbipolensem producentes, fortissimum oppidum Suartzach iuxta Mogonum igne combusserunt, & monasterium S. Fœlicitatis nostri ordinis ibidem extra muros situm spoliantes, omnia quæ inuenerant deportarunt.

*Conuentus prin-
cipū Herbipoli.*

Eodem anno Martinus papa quartus, legatum de Latere misit in Alemaniã episcopum Tusculanum, qui ueniens ad Herbipolim in præsentia Rudolphi regis Roman. & multorum principum, episcoporum, abbatum, ducum, comitum atque nobilium conuentum celebrauit: ubi inter alia legatus ipse nomine papæ, contributionem decimi denarij à clero, & rex ab uniuerso populo imperij instantissimè exigere cœperunt, multis principibus in eorum sententiam consentientibus. Siphridus autem archiepiscopus Coloniensis & Henricus archiepiscopus Treuironum, contra insolitam ac nimis grauem exactionem se fortiter opposcentes, negotium penitus reuocarunt.

Fridericus.

Anno Craiftonis abbatis 2. dominicæ natiuitatis 1284, obiit Fridericus episcopus Vuormatiensis: cui successit Simon de Schoneck, & præfuit annis 8. mensibus tribus, diebus 14. uir iustus & miræ probitatis, qui multa bona fecit.

Vuernerus.

Eodem anno secunda die mensis Aprilis obiit Vuernerus de Falckenstein archiepiscopus Moguntinus in maiori ecclesia sepultus, & uacauit sedes Moguntina fermè per triennium: duobus in diffensione electis, uidelicet Petro canonico Basiliensi maioris ecclesiæ præposito, qui fuerat medicus Rudolphi regis Romanorum, & Gebhardo de Ekstein archidiacono Treuerensi: quibus apud sedem apostolicam de archiepiscopatu per triennium contentibus, tandem Honorius papa quartus utroque abrogato, Henricum Basiliensem episcopum ordinis Minorum, in archiepiscopum ecclesiæ Moguntinæ præfecit, & Petrum præfatum medicum, in episcopum Basiliensis ecclesiæ ordinauit.

*Sedes Mogunt.
uacat.*

Bertholdus.

Eodem anno obiit Bertholdus 42. episcopus Herbipolensis, in maiori ecclesia sepultus: cui successit Mangoldus de Nuenburg, & præfuit annis 12.

Moguntia.

Anno Craiftonis abbatis 3. dominicæ natiuitatis 1285. ecclesia beate Mariæ semper uirginis in Moguntia, dicta Ad gradus, cum una turri maioris ecclesiæ contigua & nouis apothecis crematur.

Herbipolis.

Eodem anno 6. iduum Ianuarij, ciues Herbipolenses, canonicos omnes & clerum omnibus bonis spoliantes de ciuitate expulerunt.

*Ludouicus comes
Palatinus obiit.*

Hoc ipso anno obiit Ludouicus comes Palatinus Rheni & Bauriæ dux, filius Ottonis, qui primus ex ducibus Bauriæ Palatinatum obtinuit, sicut in præcedentibus dictum est. Sepultus est autem Ludouicus in monasterio Furstenfeld in Bauria, quod ipse in Bauria de nouo construxit, in satisfactioem interfectæ uxoris. Duos filios reliquit Rudolphum comitem Palatinum Rheni, qui uxorem duxerat Mechtildem filiam Adolphi regis Roman. de qua genuit Rudolphum, Rupertum & Adolphum, de quibus postea dicemus: & Ludouicum ducem Bauriæ postmodum Imperatorem Rom. qui duxit uxorem Margaretham, sororem Philippi regis Fræcorum.

Alij

Alij dicunt ex filia neptem, quæ peperit ei Ludouicum marchionem Brandenburghensem, Stephanum ducem Bauariæ in Lanshuta commorantem. Albertum ducem Bauariæ in Staubingen residentem, Vuilhelmum comitem Hollandiæ, Selandiæ & Hannoniæ ac Phrysiæ dominum, Ottonem dictum Romanum, quia Romæ natus fuerat, & Ludouicū alium ducem Bauariæ. Mater autem præscriptorum ducum Margaretha, sororis regis Franciæ & Vuilhelmi comitis Hollandiæ filia fuit, quæ patre sine filijs mortuo, comitatum paternum Hollandiæ, Hannoniæ ac Selandiæ obtinuit, eumq̃ Vuilhelmo filio, quemadmodum suo loco dicemus, assignauit.

Comitatus Hollã
diæ, Hannoniæ.

Eodem quoque anno obiit Martinus papa quartus Perusij, in maiori ecclesia sepultus, ad cuius sepulchrum multi ualetudinarij delati, cæci perducti, muti & claudij pristinam ualetudinem receperunt. Huic in pontificatu successit Honorius quartus patria Romanus, Iacobus antea uocatus, diaconus cardinalis, & præfuit anno uno, diebus undecim, uir bonus & integer, scientiæ & honestatis uerus amator.

Martinus papa
quartus obiit.

Honorius papa.

Anno Craſtonis abbat̄is 4. dominicæ autem natiuitatis 1286. Honorius papa prædictus, cassata electione canonicorum Moguntinensium, quam fecerant ante biennium de Petro Medico & Gerardo de Epſtein, Henricū episcopum Basiliensem (sicut supra diximus) ordinis Minorum in archiepiscopum ecclesiæ Moguntinæ ordinauit, qui præfuit anno uno, mensibus undecim, diebus quinque.

Henricus.

Eodem anno Rudolphus rex Rom. pecuniæ auidus, rem principe turpem commisit: cancellarium suum in Italiam misit, qui accepta pecuniâ populos omnes liberos faceret, eos potissimū qui se pretio redimerent. Lucenses ob eam rem duodecim millia nummūm auri persoluerunt, Florentini uerò sex millia. Qui statim liberi omnino facti, Magistratum quem priores artium uocant, addito uexillifero iustitiæ creauerunt. In hunc modum & reliquæ ciuitates pleræq̃ sese pecunia interueniente in libertatem contulerunt.

Rudolphi regis
factum turpe.

Anno Craſtonis abbat̄is 5. qui fuit dominicæ natiuitatis 1287. Iudei quædam puerum Christianum ex uilla Vuamraid oriundum, nomine Vuernerum, furtiuè rapientes, ad oppidum Vuesaliense iuxta Rhenum secum abducunt, eumq̃ pro recipiēdo sanguine eius, 13. calendas Maij acubus & cultris pungentes post longum martyrium crudeliter occidunt, cuius corpusculum in oppido Bacherach humatum, usq̃ in præsentem diem in quadã capella ostenditur incorruptum, & ab incolis loci pro martyre ueneratur, signisq̃ claruisse multis dicitur.

Vuernerus à Iudeis occiditur.

Anno prænotato obiit Honorius papa 4. & uacat Apostolica sedes mensibus 10. Ipse ordinem Carmelitarum non satis in consilio probatum, mutatis chlamydis uirgulatis in albas, & ordinem eremitarum sancti Augustini apud Parisios improbatum confirmauit. Sepultus est Romæ in ecclesia sancti Petri.

Honorius papa.

Anno Craſtonis abbat̄is 6. dominicæ autem natiuitatis 1282. 15 calendas Aprilis obiit frater Hēricus ordinis Minorum archiepiscopus Moguntinus, in maiori ecclesia Moguntinæ sepultus: post quem iterum duo in dissensione electi fuerunt, Gerardus de Epſtein canonicus Moguntinus, & archidiaconus Treuerensis, quem ante Henricum electum contra Petrum fuisse diximus, & Emericus de Schoneck scholasticus Moguntinus. Verum dum hæc apud Moguntiam fierent, Apostolica sedes Honorio papa mortuo (sicut diximus) uacauit: propter quod, causa eorum non poterat neque in partibus, neque Romæ terminari. Interea Hēricus archiepiscopus Treuerensis mori

Henricus obiit.

Gerhardus. tur, & Gerhardus prædictus contra Bohemundum ab una parte capituli in archiepiscopum postulatur: qui tandem Nicolao papa quarto creato, Romanam cum duplici electione profectus, contra Emericum Moguntinum & Bohemundum Treuerensem, archiepiscopus Moguntinus ab ipso papa ordinatus est, & præfuit annis 16. uir prudens & magnanimus, qui bene & utiliter ecclesiã suam rexit, & multa strenuè pace belloq; gessit. Bohemundus autem in archiepiscopum Treuironum ordinatus, præfuit annis 11. qui & ipse multa probè gessit, & iura ecclesiæ defensauit.

Bohemundus Treuerensis.

Dux Limpurgensis obiit.

Dux Brabantie ducatum dimittit.

Arox bellum in uicinis.

Comes Gelricus Reinaldus captus.

Nicolaus papa.

Rex iterum in Burgundiam.

Comites sex obierunt.

Henricus dux Bavarie moritur.

Anno prænotato obiit dux Limpurgensis sine liberis, pro cuius ducatu magna inter Ioannem ducem Brabantie & Reinhardum comitem Gelricæ dissensio orta fuit. Tandem uenitur ad bellum. Dux Brabantie habuit in sua parte Godfridum fratrem suum Brabantie ducem, Adolphum comitem de Monte, Henricum comitem de Vuindeck, Vualramum comitem de Iuliaco, Gerhardum fratrem eius comitem de Iuliaco, Euerhardum comitem de Marca, & fratrem eius, comitem quoq; sancti Pauli, comitem de Lofs, episcopum Leodiensem, ciues Colonienses, aliosq; nobiles multos & fortissimos. Porro cum Reinaldo comite Gelricæ fuerunt Siphridus archiepiscopus Coloniensis, Henricus comes Lutzenburgensis, & frater eius Vualramus, Ioannes quoq; dominus de Limpurg, Hæricus comes de Vuesterburg, comes quoq; de Falckenburg, & alij complures, conferto prælio, 5. die mensis Iunii, circa uillam Vuoring dictam, in Coloniensi diocesi, multi ab utraq; parte ceciderunt: tandemq; Ioannes dux Brabantie uictoriam obtinuit. Ibi inter alios nobiles multos ceciderunt Henricus comes de Lutzenburg, & Vualramus frater eius, Reinaldus Gelricæ comes à duce Brabantie captus, non solum iuri suo ad ducatum Limpurg cedere, sed pro sui etiam liberatione multa castra, dominia & ingentem pecuniarum summam dare coactus fuit. Siphridus quoq; archiepiscopus Coloniensis, ab Adolpho comite Montensi captus, per septem annos in custodia detinetur: nec prius dimitti potuit, quam se pecunijs, castris & prouentibus multis, cum graui dispendio ab eo liberauit. Capti fuerunt & alij multi, plures uerò interempti. Sunt qui scribant, in eo prælio centena hominum millia ad certamen belli conuenisse.

Eodem anno posteaquam sedes apostolica decem mensibus uacasset, cardinales tandem Perusij congregati, Hieronymum S. Sabinæ presbyterum cardinalem, ordinis fratrum Minorum, in papam elegerunt, qui Nicolaus quartus nuncupatus, præfuit annis 4. mense 1. diebus 8. uir bonus, amator religionis & pacis.

Anno Craiftonis abbatis 7. dominicæ autè natiuitatis 1289. Rudolphus rex iterum exercitum duxit in Burgundiam, & primò quidem ciuitatem Paterniacum obsidens cepit: postea comitem Burgundie rebellem & peritum capiens, ad uincula coniecit. Comitem quoque Sabaudie, & comitem montis Bellicardi similiter capiens, in ditionem suam iurare coegit.

Eodem anno Emicho comes de Liningen, Dietherus filius Euerhardi comitis de Katzenelenbogen, Vualterus comes de Geroldeseck, Gerlacus senior dominus de Limpurg, comes quoque de Vuelinggen, & comes de Re-neck, uno tempore apud Nigram syluam miserè obierunt.

Anno Craiftonis abbatis 8. qui fuit dominicæ natiuitatis 1290. obiit Henricus dux Bavarie filius Ottonis primi, ex ducibus Bavarie Palatini comitis, frater Ludouici, de quo supra dictum est: qui habuit uxorem Elisabeth, filiam regis Belæ Vngaricæ: quæ peperit ei Ottonem Vngarie regem, Ludouicum

uicum & Stephanum duces Bavarix: qui duo, mortuo patre, dominium in Lanshuta tenuerunt.

Eodem anno, 6. nonas Maij, obiit Petrus, monasterij mei Spanheimensis abbas octauus, cui successit Ioannes secundus, & præfuit annis 7. mensibus 11. qui omni studio ecclesiam exornare curauit, quam etiam anno suo primo dedicari à nouo cum altaribus fecit. His temporibus Siphrido Coloniensis ecclesie archiepiscopo, sub custodia comitis de Monte, per septennium (sicut diximus) captiuo, Vualramus comes de Iuliaco per terras ecclesie Coloniensis, ferro debacchatur & igne, multa damnorum incommoda pauperibus intulit. Castrum ecclesie fortissimum, Zulph dictum, inter alia cepit, ac funditus destruxit. Simili uesania concitatus Euerhardus comes de Marcha, cum suorum ualido exercitu intrauit Vuestphaliam, & Angariae ducatum ad dominium ipsius archiepiscopi pertinentem, incendio & rapina deuastauit, & multas munitiones terræ, castra & oppida sibi subiugauit.

Petrus abbas.

Comes Iuliacensis Vualramus.

Euerhardus comes Marchie.

Anno Craiftonis abbatis 9. dominicæ autem natiuitatis 1291. Rudolphus rex Rom. conuentum principum solennem celebrauit in Franckofordia ubi multis precibus, uis et modis, principes conabatur inducere, ut filium suum Albertum ducem, in regem eligerent: quod tamen obtinere non potuit, licet post mortem Adolphi de Nassau, idem filius tandem rex fuerit factus, ut suo loco dicemus. Rudolphus igitur cum amicis suis Argentinam se conferens, animi recreandi gratia, in infirmitate incidit, quæ curari nequuit. Vnde cum festinatione Spiram se duci fecit, ubi antecessores sui Reges & Imperatores sepulti erant. Quò cum peruenisset, mox anno prenotato, in octaua diuisionis Apostolorum obiit, ibique in maiori ecclesia sepultus fuit, & uacauit imperium quasi anno uno, propter discordiam principum.

Eodem anno in mense Decembri obiit Nicolaus papa quartus Romæ, in ecclesia S. Mariæ maioris cum honore sepultus, & uacauit sedes Apostolica annis duobus, mensibus 3. diebus 18.

Nicolaus papa.

Anno Craiftonis abbatis 10. dominicæ natiuitatis 1292. in principio mensis Maij conuenerunt principes in Franckofordia, postquam imperium ferme ad annum uacauit, ut Rom. regem eligerent. Qui multis inter se consilijs & tractatibus habitis, Adolphum comitem de Nassau regem decernunt, uirum insignem, sed milite ac pecunijs parum abundantem, qui regno suscepto imperauit annis 6. Contra hunc Albertus dux Austriae filius Rudolphi regis defuncti, se quorundam principum auxilio erexit, dicens imperium ad se pertinere iure paterno, neque alium eligendum quam diu de regali prosapia idoneus aliquis ad regnum potuerit inueniri. Vnde cunctis diebus quibus uixit Adolphus, in sensum illum habuit, donec tandem desertus à principibus in agro Vuormatiensi ab eo interfectus fuit.

Adolphus comes de Nassau rex.

Anno præscripto Gerhardus archiepiscopus Moguntinus synodum provinciam suffraganeis & praelatis suis, in Asschaffenburg celebrandam indixit, ubi conuenerunt episcopi Eisterensis, Spirensis, Augustensis, Herbipolensis, Bambergensis, Hildeshemensis, & Vuormatiensis, cum alijs multis abbatibus, præpositis, decanis atque presbyteris, qui multa & uaria in negotijs ecclesiasticis utilia statuerunt. Soluta consilio, cum unusquisque suo proficisceretur itinere, Gerhardus episcopus Traiectensis, filius Euerhardi comitis de Katzenelenbogen, Fridericum episcopum Spirensem in uia iuxta uillulam quæ prope Mogonum sita (Kestebach nominatur) cepit, captiuumque abduxit, quousque interueniente concordie pacto dimissus ab eo fuit.

Synodus Mog.

Anno

Vuormatia con-
crematur.

Anno Crafronis 11. dominicæ autem natiuitatis 1293. Vuormatiæ ciuitatis magna pars denuò incendio horribili conflagrauit.

Simon.

Eodem quoq; anno in die sancti Othmari abbatis, obiit Simon episcopus Vuormatiensis, & in monasterio Schonaugiensi sepultus est. Quo mortuo in successorem electus fuit Gerhardus filius comitis Hirsuti, uulgariter dicti Rugraff: qui priusquam confirmari posset, Apostolica sede uacante immatura morte præuentus est. Post hunc electus fuit anno sequenti Euerhardus de Stralenberg, qui præfuit decem mensibus duntaxat, & mortuus est.

Gerhardus.

Adolphus rex.

Eodem quoq; anno Adolphus rex Rom. nonus, exercitum duxit contra Marchiones Misnenses, ipsamq; marchiam Romano imperio subditam fecit, atque cum suis principibus obedientem. Inter Philippum regem Gallorum, Eduardumq; regem Anglorum, hoc ipso anno bello quod aliquot annis cum ingenti amborum clade durauit, initium sumpsit, non sine multorum sanguine. His etiam temporibus Euerhardus comes de Wuirtemberg cum Alberto Austriae duce sentiens, Adolphum regem Rom. persequitur, multa illi damna inferens, multaq; recipiens illata. Comes iste Euerhardus homo quietis impatiens, amator belli, semper in motu, semper inquietus, cum omnibus regibus, qui suo tempore Rom. gubernabant imperium contentiones habuit: omnibus infestus, omnibus rebellis & contrarius fuit. Rudolpho primò confœderatus, quatuordecim comitibus (sicut supra diximus) rebellauit. Postea persequentem Adolphum, duci Alberto firmissimè adhæsit. Deinde mortuo Adolpho, non minus Alberto cõtrarius erat, quam alios ante eum reges pro uiribus fuerat persequutus.

Euerhardus comes Wuirtemberg.

Rudolphus rex.

Crafo obiit.

Anno prænotato moritur Crafo huius monasterij Hirsaug. octauus & uigesimalis abbas, anno regiminis sui 11. completo, uir quidem suo tempore bonus, sed antiquis patribus zelo & feruore monasticæ integritatis nimè comparandus, quippe qui collapsam regularis disciplinæ obseruantiam & reperit & dimisit.

DE GOTFRIDO, HUIVS MONASTERII ABBATE

29. qui præfuit annis 7. & de uarijs gestis
illius temporis in Alemania.

Gotfridus abbas.

Craftone uenerabili abbate mortuo atq; sepulto, ad electionem noui pastoris fratres huius monasterij ad locum capitularem conuenientes, præmissis orationibus cõsuetis, maturum inter se cœperunt habere tractatum. Qui tandem post multa consilia unanimiter elegerunt Gotfridum uenerabilem senem, qui longo tempore custodis officium tenuit, natione Sueuum, honestis secundum seculum parentibus ortum, qui à Friderico episcopo Spirensi cõfirmatus, & ex more benedictus, in ordine abbatum huius monasterij nonus & uicesimus, præfuit annis 7. Erat autem homo magnæ staturæ & elegantis personæ, de militari genere procreatus, in agendis promptus & idoneus, ingenio subtilis, consilio cautus & prudens, eloquio disertus, actione præcipuus, uita & conuersatione maturus. Collapsam regularis disciplinæ obseruantiam libenter ad pristinum integritatis suæ statum reduxisset, sed obliuiscens sibi monachis iam dudum in laxitate consuetis, ac malitia temporum reclamante, sanctum reformandi propositum debito mancipare affectui non potuit. Occasione tamen huius uoluntatis multas rebelliones & molestias eorum sustinuit, qui cum esset uir prudens, omnes consilio facillè superauit.

Vita & merces
Gotfridi abbatis.

Anno eius primo currente, qui fuit dominicæ natiuitatis 1294. posteaquam se-

quàm sedes apostolica biennio, & fermè quatuor mensibus uacasset, diuina tandem (ut credebatur) ordinatione, in papam fuit electus Celestinus quintus, eremita, sub regula S. patris nostri Benedicti professus: à quo Celestinorum ordo sumpsit initium, uir sanctissimæ conuersationis, Petrus ante pontificatum uocatus, qui præfuit mensibus tantùm 5. & renunciauit papatu. Cui successit Bonifacius 8. & præfuit annis 8. mensibus 9. diebus 17. cuius machinatione Celestinus resignauerat. His quoque temporibus magna inter Philippum regem Franciæ & Eduardum regem Angliæ dissensio fuit suborta, cuius occasione atrox bellum inter ipsos committitur. Rex Angliæ Adolphum de Nassau, regem Rom. pro centum milibus argenti marcis ea conditione in auxilium uocat, ut diuisa inter principes imperij pecunia, communi suffragio ei contra Francos assisterent. At uerò rex Adolphus acceptam pecuniam, in proprios usus contēptis principibus retinuit. Vnde ab eis quoque spretus, seruare promissa regi Anglorum non potens, magnam confusionem incurrit.

*Celestinus ordo.**Bonifacius.**Rex Francorum.
Rex Anglorum.
Rex Romanorū.*

Anno sequenti, qui fuit Gotfridi abbatis 2. dominicæ autem natiuitatis 1295. indictione 8. Albertus dux Austriæ filius Rudolphi quondam Imperatoris, regnum ambiens Rom. Adolphum regem totis uiribus persequitur, multa inferens ei damna. Quem cum rex priuare ducatu statuisset, principum illi adhærentium terrore uictus, propositum mutare compulsus est.

*Albertus.
Adolphus dux
Austriæ Adol-
phum regē perse-
quitur.**Siphridus.*

Eodem anno Siphridus archiepiscopus Colonienfis post septēnium suæ captiuitatis, multo tamen pretio de manu comitis Montensis liberatus est. Non diu postea idem archiepiscopus arte & industria usus, contra iuramentum fœderis, ipsum comitem nil tale metuentem cepit, & duro carceri usq; ad mortem mancipauit. Captus autem comes, & in maxima afflictione detentus, omnia se redditurum archiepiscopo quæ ab eo extorserat, maioraq; pro sua liberatione additurum liberaliter ac sponte pollicitus est: sed à pontifice non fuit exauditus, quin potius impropèrè tale respōsum ab illo recepit: Habet S. Petrus, quo sine tuis rebus promissis suos enutriat famulos, ideoq; me uiuente non dimitteris, sed mortem in carcere subibis, discesq; quemadmodum archiepiscopum debeas tenere captiuum. Itaq; comes in custodia moritur.

*Dux Brabantiæ.**Andreas.*

Eodem etiam anno Ioannes dux Brabantiæ in hastiludio occisus est. Anno Gotfridi abbatis 3. dominicæ natiuitatis 1296. obiit Manegoldus episcopus Herbipolensis, cui Andreas de Gundelsingen succedens, præfuit annis 22. qui & ipse multas contentiones habuit cum ciuibus suis, à quibus uarias iniurias suscepit.

*Florentius comes
Hollandiæ occidi-
tur.*

Eodem anno Florentinus, comes Hollandiæ, anno regiminis sui 42. à suis traditus, in manus aduersariorū crudeliter occisus est, 5. calendis Iulij: cui successit Ioannes filius eius, qui in uxorem duxerat Elisabeth filiam Eduardi regis Anglorum, de qua liberos non suscepit, rexitq; Hollandiam dumtaxat annis tribus, & mensibus sex, multaq; bella & prælia commisit.

Vuilhelmus.

Eodem quoque anno Bonifacius papa 8. Ioānem episcopum Traiectensem ad ecclesiam Tullensem transtulit, & Vuilhelmum de Mechlinia natum, causarum in Romana curia auditorem, in eius locum pontificem ordinauit, qui præfuit annis 5. in tribulationibus & bellis multis, tandemq; in bello fuit occisus.

Prisones occisi.

Anno Gotfridi abbatis 4. qui fuit dominicæ natiuitatis 1297. Ioannes comes Hollandiæ, magno suorum ac Selandinorum congregato exercitu, intrauit Phrysiam, & 6. calendis Aprilis conferto cum Phrysonibus prælio, iuxta

iuxta Alckmariam, 4. eorum milia interfecit, Phrysiamq; sibi subiecit.

*Adolphus rex
Rom.*

His quoque temporibus Adolphus rex Romani imperij, multas in terra calamitates & dissensiones inter pacem habentes, eius namq; iussu Hermannus comes de Geroldeseck, & quidam alius comes prefecti provinciales in Alsatia constituti, Conrado de Lichtenberg Argentinensi episcopo, cum ceterisq; Alsatiae populis nimium molesti, multas iniurias, contumelias & damna intulerunt. Vnde ad impatientiam prouocati, predictus episcopus, ciues quoq; Argentinenses, comites de Lichtenberg, comites de Ochsenstein, Ladtgrauius Alsatie, comes de Friburgo, comes de Zuueibrucke, et comes de Holo ch, cum multis alijs principibus, comitibus, nobilibus ac populis, contra Adolphum regem unanimiter conspirarunt: eiusq; mandatis & iussionibus contemptis, omnia que aduersus eum potuerunt, ubiq; terrarum agere coeperunt. Nec destituerunt a coepto proposito, quousque multis principibus in eandem sententiam accedentibus, eum a regno tandem deponentes, uita simul & honore priuarunt, uti suo loco dicemus.

Vuichboldus.

Anno Gotfridi abbatis 5. qui fuit dominice natiuitatis 1298. obiit Siphridus archiepiscopus Colonienfis in ecclesia Bonnensi sepultus, cui successit Vuichboldus maioris ecclesie decanus, & praefuit annis ferme 4. quem Bohemundus archiepiscopus Treuerensis senio morboq; grauatus, mox in coadiutorem suum assumpsit.

*Albertus dux Au-
striae uocatur ad
imperium.*

Eodem anno cum rex Adolphus imperium extenuaret, discordia & bella nutrirer, populumq; tributis insolitis grauaret, foueretq; predones & oppressores pauperum, principes contemneret: Gerardus archiepiscopus Moguntinus, cum certis alijs principibus, Albertum Austriae ducem ac comitem de Habsburg, filium Rudolphi quodam regis Rom. ex Austria ad Moguntiam euocauit, promittens eum abrogato Adolpho in regem Rom. eligendum. Quibus cognitis dux Albertus cum maximo suorum exercitu uenit ad Rhenum, cui principes Alsatiae & comites suprascripti, una cum Euerhardo comite de Vuirtenberg, cum magno exercitu apud Argentinam occurrentes auxilium contra Adolphum promiserunt. Argentinenses autem quatuor ei milia pugnatorum in auxilium dederunt, tam equitum quam pedum, qui eum apud Friburgum, cum magno honore suscipientes, Argentinam deduxerunt. Audiens haec Adolphus rex, mox Rubiacum obsidione uallauit, sed infecto negotio, discedens, in ciuitatem Spirensis se contulit, rei nouae praestolaturus euentum. Interea dux Albertus cum exercitu magno ducum, comitum, nobilium & militum ex Austria, Bohemia, Ungaria, Sueuia, & Alsatia congregato, comitantibus eum episcopo Constantiensi, episcopo Argentinensi, provinciali comite Alsatiae, alijsq; prae nominatis comitibus, nullo resistente, uenit ad Moguntiam: ubi Gerardum archiepiscopum Moguntinum, Vuichboldum electum Coloniensem, cum alijs quibusdam principibus congregatos reperit. Ibi ergo in uigilia natiuitatis S. Ioannis Baptistae, principes Adolpho rege, propter graues excessus a regno per sententiam deposito, ipsum Albertum ducem, in regem unanimiter elegerunt, eiusq; fidelitatem, obedientiam & assistentiam contra quoscuque aduersarios promiserunt. Quibus in Moguntia cum magna solennitate peractis, Albertus rex nouus cum uniuerso exercitu suo transiit ad Alzeiam oppidum, in medio itinere a Vuormatia ad Creutzennach constitutum, ipsum praeter castellum totum destruens, ibidem fixis tentorijs resedit contra Adolphum regem pugnaturus. Interea rex Adolphus audiens se regno priuatum, & Albertum a principibus electum, animo consternatus est &

*Adolphus rex
Rubiacum obsedit.*

Albertus eligitur

*Alzen destruitur
a rege Alberto.*

est, & congregans magnū exercitū pugnantiorū ex ciuitatibus sibi fidelibus, Spira, Vuormatia, Oppenheim, Frackofordia: unā cum principibus suis, Rudolpho uidelicet comite Palatino ac Bauariā duce genero suo, comite quoque de Isenburg, comite de Spāheim, comite Hirsuto, & multis alijs in Oppenheim se contulit, & diebus decem, auxilia amicorum quibus scripserat expectauit. Verūm diebus decem euolutis, anteaquam promissa uenirent auxilia amicorum, morā impatiens, inconsultē & nimis præcipitanter contra Albertum uiribus impar, ad bellum inter uillam Gillēheim dictam, & cœnobium monialium Rosendal, non procul ab agro Vuormatiēsi processit: ubi conferto prælio acriter pugnatum est, & multi ab utraq; parte ceciderunt. Ipse quoq; Adolphus rex manu propria fortissimē pugnauit, cui cum uictoria iam accedere uideretur, sui fugere cœperūt, qui desertus in medio aduersariorum, in eodem loco fuit occisus, & filius eius captus, comes quoq; de Isenburg, in eius parte capitaneus fortissimus, fuit occisus cum alijs multis. Otto quoq; comes de Ochsenstein capitaneus Alberti supremus ibidē cecidit cum sexaginta comitibus, & nobilibus terrę præcipuis. Corpus autē occisi regis Adolphi, in præfato monasterio Rosendal fuit humatum usque ad tempora Henrici regis de Lutzenburg: cuius præcepto, Spiram cum honore delatum in sepulchris regum locatum est. Sunt qui scribant, omnes eos qui contra Adolphum regem conspirauerunt, mala morte, diuina ulciscēte gratia iniuriam eius, perisse. Nam Albertus ipse regni usurpator, à fratris filio fuit occisus, sicuti suo loco dicemus: comes de Holoeh, & comes de Ochsenstein similiter fuerunt occisi. Archiepiscopus Mogūtinus super sellam sedens, inopinata morte sublatus est. Comes Gemini pōtis, in ripa Gliese dicta, fuit submersus. Conradus episcopus Argentinēsis, ante Friburgum à quodam rustico gladio interemptus. Comes de Liningen phreneticus & uarijs calamitatibus miser factus est. Ceteriq; penē omnes simili interitu perierunt. Albertus autem uictor euadens cum principibus suis, ad ciuitatem Aquensem proficiscitur, & ibidem à Vuichboldo Coloniēsi archiepiscopo in regem Rom. coronatur, regnauitq; annis 10. uxorem habuit Elisabeth filiam Meinhardi ducis Carinthiæ, de qua genuit filios sex, & filias quinque. Primogenitus fuit Rudolphus rex Bohemiæ. Secundus Fridericus dux Austriæ, qui contra Ludouicum Imperatorem quartum fuit electus, ut infra dicemus. Tertius fuit Lupoldus dux Carinthiæ ac Stiræ. Quartus fuit Henricus dux, qui habuit uxorem Elisabeth filiam comitis de Virnenburg. Quintus fuit Albertus dux, qui fundauit monasterium in Gimeneo, per quem linea ducum continuatur. Ultimus filiorū fuit Otto dux, qui habuit uxorem Elisabeth filiam ducis Bauariæ. Filiarum prima Agnes nupsit Andreæ regi Vngariæ, & post eum duci Vratislauriæ. Secunda, Elisabeth nupsit Friderico duci Lotharingiæ, cui peperit Rudolphum, qui patri in ducatu successit. Tertia, Anna nupsit Hermannō Marchioni Brandenburgensi. Quarta fuit Catharina, quæ desponsata fuit Henrico Lutzenburgensi regi Romanorum, quo ante nuptias mortuo nupsit Ruperto regi Apulię. Quintam uerò & ultimam eius filiam Guttam nomine, uxorem duxit Vdalricus comes de Oetingen, uir strenuus & bellicosus.

Hoc ipso anno quo Albertus in regem Rom. fuit electus, ciuitas Coloniensis, quæ per annos septem, menses totidem ac dies nouem, excommunicationi ac interdictione ecclesiastico subiacerat, propter lites & dissensiones cum Siphrido archiepiscopo habitas, Vuichboldo successore eius consentiente: à Bonifacio papa octauo, fuit absoluta, & diuina officia denuò celebrata.

Z

Rudolphus comes Palatinus.

Bellum inter duos reges cõmittitur.

Adolphus rex in prælio occiditur.

Rex in Rosendal sepelitur. Mors conspiratorum pessima.

Albertus consecratur in regem.

Proles Alberti.

Colonienses ab interdictione soluitur.

Ioannes abbas.

brari in ea permiffa. Eodem quoque anno 5. calendas Aprilis, obiit Ioannes secundus, monasterij mei Spanheimensis nonus abbas, cui Diethibus quondam cancellarius Ioannis comitis de Spanheim successit, præfuitque annis 10. & mensibus 6. qui regularis disciplinæ obseruantiam quasi penitus collapsam denuò renouauit.

Bohemundus.

Eodem anno 5. iduum Nouembris, obiit Bohemundus archiepiscopus Treuerensis, qui castrum Numagen, prope Trittenham uillam natiuitatis meæ, circa Mosellam, à fundamentis de nouo cõstruxit: sepultus in Hemelrad, monasterio Cisterciensis ordinis. Post quem Dietherus de Nassau frater Adolphi quondam regis non electus, neque postulatus, sed in odium regis Alberti à papa Bonifacio octauo, in archiepiscopum ordinatus, Treuerim missus fuit, & præfuit annis fermè 8. Fuit autem ordinis Prædicatorum, qui etsi Alberto semper fuerit contrarius, nihil tamen potuit.

Emicho obiit.

Eodem quoque anno, in uigilia sancti Iacobi Apostoli obiit dominus Emicho episcopus Vuormatiensis, in maiori ecclesia, sub habitu (ut ferunt) monastico sepultus, cui successit Eberuinus de Kronenberg, præfuitque annis tribus & mensibus 9. qui ad instantiam ciuium suorum consensit, quod de communitate uiri sedecim, ad consiliũ senatus admitterentur, quod antea non fiebat. Eius temporibus cœnobiiu monialium ordinis Prædicatorum, quod dicitur Lebennauu, extra muros ciuitatis Vuormatiensis iuxta Nuhusen, per quendam ciuem nomine Iacobum Engelmarum fundatum est, & bonis necessarijs pro sustentatione famularum Christi abundè prouisum, ipsaque fundatio per eum confirmata est.

Monasterium Lebenauu fundatur.

Anno Gotfridi abbatis sexto, qui fuit dominicæ natiuitatis millesimus ducentessimus nonagesimus nonus, Bonifacius papa octauus, hæresin eorum qui se Fratricellos appellabant, damnauit, & ubique funditus destruxit.

*Hæresis Fratricellorum damnatur.**Ioannes comes Hollandiæ obiit.*

Eodem anno, 4. calendas Nouembris, obiit Ioannes comes Hollandiæ apud Harlam, sine liberis. Quo mortuo, Ioannes comes Hannoniæ filius Adelheidis sororis Vuilhelmi quondam regis Rom. iure propinquitatis ductum assumpsit, Hollandiamque totam suo dominio coniunxit: qui uxorem duxerat Philippam comitis Lutzenburgensis filiam, de qua genuit Ioannem primogenitum, Vuilhelmum successorem Hollandiæ comitem, Ioannem dominum Bellemontis, Henricum Cameracensis ecclesiæ canonicum, Margaretham comitissam Atrebatensem, Adelheidem comitissam Claremontensem, Mariam comitissam de Burbon, & Mechtildem comitissam de Nyede. Contra hunc Ioannem, rex Albertus conuentum principum habuit, asserens comitatum Hollandiæ Romano uacare imperio, quem tamen ei principum consilio in feudum concessit.

Gotfridus.

Anno Gotfridi abbatis 7. dom. autem natiuitatis 1300. Bonifacius papa 8. iubileum plenariæ remissionis & indulgentiæ omnium peccatorũ à peccata & culpa primus Romæ instituit, quem ad annos centũ denuò celebrari mandauit. Res prius inaudita & noua, ut pro huiusmodi indulgentijs priori anno per uniuersum orbem denunciatis, tanta populi multitudine ex omni Germania Romam proficisceretur, ut infinita penitus innumerabilisque uideretur. Et ex eo tempore iubilæi usus in ecclesia Romana esse cœpit, cuius nulla prius ratio fuit. Inter multos autem principes, episcopos, abbates, aliosque prælatos, qui tunc Rom. petebant, etiã Gotfridus huius monasterij Hirsaug. nonus & uigesimus abbas, cum certis fratribus, illo pro gratia iubilæi profectus est sub spe mercedis æternæ. Tãta autem ipso anno undique multitudo hominũ Romã uenit, ut uiuere incedere per urbẽ amplã quidẽ & uasã liceret.

Eodem

Eodem anno Albertus rex Rom. in manu ualida intrauit inferiores partes Alemanie, animo & intentione debellandi Ioannem comitem Flandriae, qui Holladiam (sicut diximus) occupauerat. Cumq; ad Nouiomagium Gelriae oppidum peruenisset, tales per omnem regionem fecit literas diuulgari: Nouerint uniuersi quod Albertus rex Rom. semper inuictus uacantem Hollandiae principatum, Romano potenter incorporauit imperio, quem Carolus imperator olim Magnus Theodorico comiti donauit in feudum. Audiens autem Ioannes regem contra se cum exercitu uenturum, multitudinem armatorum maximam congregauit. Cuius animositatem simul & fortitudinem rex ueritus, cum eo pacem inijt, mediante archiepiscopo Colonienfi, & ei Hollandiae comitatum in feudum semper accipiendum concessit.

Albertus intrauit Gelriam.

Ioannes comes Flandriae clarus.

Anno quoq; praenotato, adhuc iubileo Romae durante, obiit dominus Gotfridus huius monasterij Hirsaug. abbas 29. anno regiminis sui 7. aetatis 48. uir bonus, maturus & prudens, qui honeste satis utiliterq; praefuit.

Gotfridus huius loci abbas obiit.

DE HENRICO SECVNDO, HUIVS MONASTERII
abbate 30. qui praefuit annis 17. & de uarijs
gestis suo tempore.

Mortuo autem Gotfrido abbate atq; sepulto, conuenientes in unum fratres pastore uiduati, in termino adhuc per priorem & seniores constituto, post multa consilia uariosq; tractatus, tandem in abbatem huius loci 30. unanimiter elegerunt Henricum eius nominis secundum: qui confirmatus & ordinatus (ut moris est) per Fridericum de Bolandia episcopum Spirensem, huic monasterio male praefuit annis 17. tandemq; iubente Ludouico Imperatore 4. deponitur, propter uitae deformitatem, & substantiae monasterij profusionem, quemadmodum suo loco dicemus. Fuit autem natione Sueuus, honestis parentibus ortus, qui cum esset annorum duodeuiginti, sub Volado abbate monachus factus est, homo quieti & ocio deditus, uerbis ad quaelibet paratus ac promptulus, opere & actione tardus ineptusq;. Ordinatus autem abbas, licentiose conuersari in omnibus mox coepit, ocioq; & inertiae deditus, rem familiarem unam cum regulari obseruantia turpiter negligens, penes ad nihilum reduxit. Statum enim huius monasterij temporalem, quem in bonis conditionibus reperit, in malis officio cedens tandem dereliquit. Multa namq; bona monasterij impignorauit, multa uendidit, multaq; sine consensu subditorum occulte alienauit, ac precium suis consanguineis leuibusq; personis partim donauit, partim inutiliter consumpsit. Moribus fuit dissolutus, & totus secularis, quippe qui die noctuq; nihil aliud quam conuiuia & uoluptates in delicijs habere consueuit. Regularis disciplinae obseruantiam, nec in se habuit, nec reformare in subditis curauit. Deniq; suspicionem grauioris criminis non caruit, quia catena uiciorum catenam trahere consueuit. Anno Henrici abbatis 1. qui fuit dominicae natiuitatis 1301. cometes in caelo apparuit, & secuta sunt multa mala, seditiones & opiniones bellicorum in diuersis regionibus. Eodem anno 4. nonas Iulij, Vuilhelmus episcopus Traiectensis, in bello ab inimicis suis occisus est: posteaq; Traiectensem ecclesiam annis ferme quinque in multis tribulationis & persecutionis turbationibus gubernasset, cui Guido canonicus & thesaurarius Leodiensis ecclesiae succedens praefuit annis 16. uir per omnia magnificus: cuius fratres erant carnales, Botzardus episcopus Metensis, Ioannes episcopus Cameracensis, Ioannes comes Hollandiae, & Florentius princeps Morianensis.

Henricus abbas.

Vita huius abbatis.

Cometes apparuit.

Vuilhelmus.

Eodem quoq; anno in die S. Mariae Magdaleng, Henricus comes Lutzenburgensis ciuitatem Treuerensem cum magna pugnatorum turba debella

Henricus comes Lutzenburgensis

turus exercitum retrò ciuitatem iuxta ecclesiã S. Crucis locauit: omniaq; in circuitu, uillulas, domos, uineas, torcularia, pomeriaq; desolauit: ulterius progressurus, nisi omnipotens Deus meritis sanctorum suorum Treueris quiescentium, in ipsa nocte undecima, posteaquam aduenerant, spiritum in eos uertiginis misisset, adeò ut sese mutuò percutientes fugerent, nemine persequente.

Fridericus.

Anno Henrici abbatis 2. dominicæ autem natiuitatis 1302. quinto calendas Feb. obiit Fridericus de Bolandia episcopus Spirensis, & in monasterio Uterdal Cisterciensis ordinis sepelitur: cui successit Sibodo de Lichtenberg, & præfuit annis 12.

Confederatio principum magna.

Expeditio regis contra principes.

Eodem anno Gerhardus archiepiscopus Moguntinus, Dietherus archiepiscopus Treuerensis, Henricus archiepiscopus Colonienfis, Rudolphus comes Palatinus Rheni, & quidam alij principes, ligam & cõfederationem inter se magnam firmissimamq; iurauerunt, quem Albertus Romanus rex, quasi in detrimentum suæ potestatis factam ægerrimè tulit. Vnde magnum ex Austria & Sueuia producens armatorum exercitum, primò terras Rudolphi comitis Palatini Rheni intrauit, multaq; pauperibus damna inferens, cum in deditiõnem uenientem cum gratia recepit. Deinde contra archiepiscopum Moguntinum mouens exercitum, inter alia damna que illi attulit, etiam Bingium oppidum Rheni obsidione uallauit. Cernens autem archiepiscopus se uiribus imparẽ, gratiam regis petiuit & impetrauit, ueniensq; Bingium obsidionem precibus soluit, & conditiones pacis à rege propolitas admisit, resignatis in manus regis oppidis Bingio & Lonstein cum castellis Clop, Erenfels, Scharffenstein, & quibusdam alijs. Pacatis autem rebus cum archiepiscopo Moguntino, rex Albertus contra archiepiscopum Coloniensem ac Treuerensem producens exercitum, suo utrunque subiugauit imperio, quos ad postulandam gratiam, non sine damnis eorum fortiter coëgit.

Bingium obsidione uallatur.

Liga rusticorum in Francia.

Eodem anno concitata apud Gallias multitudine contra suos rectores, opifices & infimæ cõditionis homines, à Frãcis defecerunt: & domini prouinciæ facti, ingentes regis Francorum copias bello superant, & crudelissimè interficiunt. Sed non diu eorum durauit immanitas, quin omnes deleti fuerunt.

Bonifacius papa moritur.

Benedictus.

Anno Henrici abbatis 3. dominicæ autem natiuitatis 1303. indict. 1. Philippus rex Francorum arrogantiam Bonifacij papæ 8. iniquo ferens animo, ipsum Anagninæ in domo paterna dormientem nocte, nil tale metuentem capi fecit, ac Romam sub custodia perducit: qui mœrore animi confectus, 35 die postea obiit, sepultus in ecclesia S. Petri, sepulchro à se antea extructo, cui Benedictus 11. patria Taruisinus, Nicolaus antè uocatus, cardinalis Hostiensis, succedens in pontificatu præfuit mensibus 9. duntaxat.

Gerhardus.

Anno Henrici abbatis 4. qui fuit dominicæ natiuitatis 1304. quinto cal. Martij, obiit Gerhardus archiepiscopus Moguntinus, natus de Epstein. Quo mortuo uacauit sedes Moguntina aliquandiu. Interea eodem anno in principio mensis Iunij obiit Benedictus papa 11. Perusii, in ecclesia fratrum Prædicatorum, cuius ordinis antea professor extitit, cum magna pompa sepultus, non sine opinione sanctitatis, & uacauit sedes Apostolica mensibus 11. usq; in annum sequentem, non sine iactura salutis animarum multarum.

Euerbinus.

Anno quoq; pranotato, 3. calendas Maij, obiit Euerbinus episcopus Vuormatiensis: cui successit Emericus de Kronenberg, & præfuit annis 10. homo pacificus, & deuotus, quem clerus & populus miro colebant affectu, missumq;

missumq; à summo pontifice cum literis & mandatis, pro episcopo suo libenter susceperunt.

Eodem anno inter Guidonem Fladræ comitem, & Vuilhelmum filium Ioannis, Hollandiæ Hannoniæq; comitis, magnæ cōtentiones exortæ fuerunt: quæ usq; ad bella grauisima crescentes, multos strenuos uiros ab utraque parte miserabiliter consumpserūt: & eodem anno 5. iduum Septemb. obiit præfatus Ioannes Hollandiæ Hannoniæq; comes: cui Vuilhelmus filius eius prædictus, in utroq; comitatu successit, uir per omnia magnificus, qui habuit uxorem Ioannam de Valeiso, regis Franciæ sororem, de qua genuit Ioannem comitem, Margaretham Imperatricem Rom. Ioannam comitissam Iuliacensem, Philippam reginam Angliæ, Vuilhelmum in comitatu suscepto hæredem, Ludouicum infantem, & Elisabeth, quæ adolescens obiit.

Anno Henrici abbatis 5. qui fuit dominicæ natiuitatis 1305. post longam sedis apostolicæ uacationem, cardinales tandem conuenientes Perusii, Bertrandum Burdegalensem episcopum in papam unanimiter elegerunt, qui Clemens 5. appellatus, præfuit annis 8. mensibus 10. diebus 15. qui curiam à Roma transtulit in Gallias, non sine maximo Italiæ incommodo, & maxime urbis Romæ, ibiq; per annos 74. continuè remansit. Ad hunc Clemensem papam Henricus comes Lutzenburgensis Pictauis commorantem, misit Magistrum Petrum de Achtzpalt, medicum suum expertissimum, pro archiepiscopatu Moguntino, qui eo tempore post Gerhardi archiepiscopi obitum uacauit (sicut iam diximus) fratri suo Baldeuino impetrando. Qui cum in Gallias ad pontificem uenisset, legationem domini sui comitis memorati exposuit, & pro impetrando archiepiscopatu Mogunt. fratri domini sui prædicto preces multiplices effudit. Sed papa, causis allegatis plurimis noluit exaudire precantem, & ecclesiam Mog. dare Baldeuino comiti recusauit. Cōtigit autem interea ipsum pontificem grauiter infirmari, qui arte & ingenio eiusdem Petri curatus, de consensu cardinalium, eum in archiepiscopum sæpe dictæ ecclesiæ Mog. ordinauit, datisq; literis & provisionibus necessarijs ipsum cum pallio ad Moguntiam remisit: quem clemens unà cum uniuerso populo mandatis Apostolicis obediens, cum honore & reuerentiâ susceperunt, & in possessionem ecclesiæ Moguntinæ pacifice admiserunt. Erat enim uir doctus & magnificus, ipso pontificatu dignus, qui multa in synodis utilia moribus statuit, præfuitq; strenuè annis 15. Audiens hæc Henricus comes Lutzenburgensis, qui illum pro suo fratre Baldeuino ad papam miserat, iratus est, quanquam diuina factum ordinatione totum postea confiteretur. Nam procuratione eiusdem magistri, & Baldeuinus postea factus est archiepiscopus Treuerensis, & ipse Henricus rex Rom. sicut dicemus.

Eodem anno in die cōmemorationis sancti Pauli Apostoli Albertus rex Rom. exequias regis Bohemiæ nouiter defuncti, in maiori ecclesia Spirensi cum magna pompa, multis principibus, episcopis & abbatibus astantibus celebrauit, inter quos non infimæ reputationis præfens fuit Henricus huius cœnobij abbas memoratus: ubi inter pulsandum, maior campana cecidit, fractisq; duabus testudinibus, cadens ad pauimentum, in duas partes scinditur.

His quoq; temporibus inter Dietherū archiepiscopum Treuerensem, & oppidanos Cōfluētinos magna exorta discordia est, pōtifice oppidanos exactionib; premēte, illisq; obediētiam recusantib;, tādē archiepiscopus in solētiam

Bellum atrox in Hollandia.

Vuilhelmus comes Hollandiæ.

Clemens papa.

Petrus medicus.

Clemens papa in fronus curatur.

Petrus medicus fit archiepiscopus Mogunt.

Rex Albertus Spirensi festu agit.

Confluentia per
archiepiscopū ca
piur.

eorum diutius perferre non ualens, conductis pecunia pugnatoribus Confluentiā obsedit, cepit, & in deditioem accepit, oppidanis ad obedientiam coactis. Multas in huius uictoriæ apparatus pecunias exposuit, pro quarum affecutione penè omnia diocesis suæ prædia obligauit.

Inundatio.

Per inundatione
quarum, hanc sup
hanc aqua Fran
sordem expulsi.

Insula Rhodis in
manus nostrorum
deuenit.

Anno Henrici abbatis 6. dominicæ natiuitatis 1306. in die purificationis B. Mariæ semper uirginis, glaciæ ac niuibus resolutis, maxima circa Rhenum & Moganum inundatio aquarum facta est, quæ penè infinita hominibus circummorantibus damna intulit, euertens domos & habitacula multa, hortos & uineas, agrosq; & prata incredibili furore deuastans. Pontem super Moganum Franckofordicæ nimio suo impetu deiecit, muros Moguntinos in parte subuertit, duas in muro Coloniensi turres, funditus euertit, & multos in diuersis locis homines demersit. His temporibus Hospitalarij S. Ioannis Hierosolymitani, Christianorum copijs adiuti, insulam Rhodis, cum alijs quinque in mari mediterraneo adiacentibus, per annos quatuor continuè fortiter oppugnantes tandem obtinuerunt, & interfectis expulsisque Turcis, ipsam usq; in hodiernam diem usque ad annos 196. pacificè tenuerunt.

Dietberus.

Hoc ipso anno Iudæi per regnum Franciæ bonis omnibus in fiscum importatis occisi sunt, & alij de regno seminudi fuerunt expulsi.

Baldenuus.

Anno Henrici abbatis 7. dominicæ autem natiuitatis 1307. Cùm Dietherus de Nassau archiepiscopus Treuerensis, homo inquietus & bellicosus, & bona ecclesiæ propter expensarum apparatus belli multitudinem ut plurimum alienasset, deferentibus eum clericis suis ad examen sedis Apostolicæ in Galliam citatus est. Sed priusquàm terminus comparendi aduenisset, morbo correptus est, & 23. die Nouembris ex hac uita migravit, sepultus in ecclesia Prædicatorum, quorum ordinis & professionis antea fuerat, in ciuitate Treuerensi. Quo mortuo Dominus Petrus archiepiscopus Moguntinus, tantum apud papam Clementem 5. potuit et egit, ut quòd Baldenuum fratrem Henrici comitis de Lutzenburg, iuuenem, 23 annum ætatis agentem, cui Moguntinam ecclesiam ante biennium ob minorennitatem (sicut diximus) denegauerat, in archiepiscopum Treuerensem sublimauit, qui ordinatus, & pro archiepiscopo honorificè ab omni clero & populo Treuerico susceptus, præfuit annis 46. mense, uno diebus 18, uir per omnia strenuus & magnificus, qui ecclesiam suam optimè rexit, & omnia alienata reduxit.

Albertus rex Rø.
occiditur.

Causa additur.

Anno Henrici abbatis 8. qui fuit dominicæ natiuitatis 1308. Albertus rex Rom. cùm Rhenum nauigio cum paucis trāsisset, reliquo exercitu nauigium ab altera parte litoris (ut fieri solet) expectante, Ioannes ex fratre nepos cum socijs conspirationis suæ accedens, ipsum nil tale metuentem occidit, & fuga lapsus euasit. Causa fuit ista: Rudolphus dux Sueuiæ frater Alberti regis moriturus præfatum Ioannem filium suum adhuc puerum cum uniuerso ducatu ipsius tutelæ commisit: qui cùm adoleuisset, paternum ducatum à patruo repetijt: se ad regendum iam sufficientem affirmans. Verùm cùm Albertus bonis illum uerbis de die in diem suspendens, reddere commissa dissimularet, nepos malorum usus consilio interficere ipsum decreuit. Vnde nocta oportunitate, gladio eum transfodit in littore Rheni (sicut diximus) non longè à Schafhusen in die sanctorum Philippi & Iacobi Apostolorum, qui fuit primus dies Maij, cuius cadauer anno sequenti Spiram relatum in maiori ecclesia, 4. calend. Septemb. cum honore inter reges sepultum est.

Eodem

Eodem anno in mense Nouembri conuenerunt principes electores ad uillam dictam Rense, non longè à Bopardia, iuxta sedem regalem, & procurante domino Petro archiepiscopo Moguntino in regem Rom. unanimiter elegerunt. Henricum comitem Lutzenburgensem fratrem Baldeuini archiepiscopi Treuerensis, uirum bonum, strenuum, & imperiali honore dignum, cuius electionem 27. die Nouemb. deuulgari Franckofordiae solenniter fecerunt, ac deinde in festo Epiphaniae Domini anni sequentis Aquisgrani in regem Romanorū unctus & coronatus est, per manus Henrici archiepiscopi Colonienfis, imperauitq; annis quatuor & mensibus nouem. Mox autem ut de Aquisgrano coronatus Spiram ascendit, ossa regum Adolphi & Alberti ad maiorem ecclesiam Spirensem referri, & cum honore sepeliri fecit. Vxorem habuit Margaretham Ioannis ducis Brabantiae filiam, de qua genuit Ioannem regem Bohemiae, de quo postea dicemus.

Henricus in regē
eligiur.

Anno praenotato, sexto iduum Nouemb. obiit in Colonia Ioannes Scottus doctor subtilis, ordinis Minorum, ibidem in suo cōuentu ad introitum sacristiae sepultus, qui quanta scripserit, quàm subtilia & profunda in Theologia receptiua, & omnes Theologi nouerunt, & nos in libro nostro de Ecclesiasticis scriptoribus, annotauimus.

Ioannes Scottus
doct̄ subtilis
obiit.

His quoque temporibus Petrus archiepiscopus Moguntinus cœnobium monachorum Carthusiensis ordinis extra muros Moguntinos, à fundamentis de nouo construxit & magnificè prouidit.

Carthusia Mogū
tinae constructur.

Anno Henrici abbatis 9. dominicae natiuitatis 1309. in die S. Michaëlis archangeli obiit Dietrichus abbas monasterij mei Spanheimensis decimus, uir bonus & regularis obseruantiae amator praecipuus, qui utiliter in utroq; statu praefuit, quia & peculium quod praedecessores eius monachis indulserant, abstulit, & redditus monasterij competenter ampliavit. Huic in abbatia Spanheim. successit dominus Vuilicho monachus cōuentualis, filius comitis de Vuesterburg, frater comitissae de Spanheim, & praefuit strenuè annis 27. mēsis 5. diebus 14. de cuius uita, moribus & regimine in Chronica praefati cœnobij mei Spanheimensis, plenam historiam secundum seriem annorum digessimus.

Dietrichus.

Vuilicho.

Eodem anno mortuo sine liberis rege Vngariae, proceres terrae & maiores natu Ottonem Bauariae ducem filium Henrici ducis, in regem Vngariae tanquam heredem proximum, quia ex matre nepos Belae regis fuit, unanimiter elegerunt, quem de Bauaria euocantes cum magno honore susceperunt. Verum non diu postea mutata sententia, ipsum de Vngaria fugauerunt, qui reuersus in Bauariam, non multo postea obiit, relinquens filium unicum Henricum, infantem dierum quatuordecim, ex uxore filia ducis Poloniae, qui dictus fuit princeps de Notterberg.

Otto dux Bauariae
fit rex.

Anno Henrici abbatis 10. qui fuit dominicae natiuitatis 1310. Henricus Rom. rex magnum conuentum principum Spirae habuit, ubi Elisabetha filia quodam regis Bohemiae personaliter comparuit, & regno paterno infeudari ab Imperatore se petiuit. Rex autem Henricus principum usus consilio, eandem filiam cum regno Bohemiae Ioanni filio suo Lutzenburgensi comiti, de consensu procerum Bohemiae dedit uxorem, celebratisq; ibidem cum magna solennitate nuptijs, cum uxore & cum exercitu misit in Bohemiam, adiungens ei Petrum archiepiscopum Moguntinum quondam physicum suum. Veniens autem in Bohemiam Ioannes, ab uniuersis regni incolis pro rege cum honore magno susceptus est, & per eundem Petrum archiepiscopum Mogunt. ad quem iure antiquo id mune

Conuentus prin-
cipum in Spira.

*Sedis aurea S.
Martini in Mog.*

*Expeditio Henrici
regis in Italiã.*

*Henricus rex Im-
perator Romæ
benedicitur.*

*Bella imperatoris
in Italia.*

*Concilium Vien-
nense celebratur.*

*Otto rex Vnga-
riæ moritur.*

ris pertinebat, solenniter coronatus. Huic autem coronationi plus quã trecenta hominum millia interfuisse ferebantur. Coronatione facta rex archiepiscopo inter alia munuscula dedit sedem unam auro gemmisq; ornata, quam Ecclesiæ Moguntinæ illatam, sedem S. Martini uulgo appellare usque in hunc diem consuevit. Interea dum hæc agerentur in Bohemia, rex Henricus mouens exercitum à conuentu Spirenli, pro suscipienda corona imperiali iter direxit in Italiã, habens inter alios principes multos secum, Baldeuinũ archiepiscopum Treuerensem, fratrem suum Rudolphum comitem Palatinum Rheni, & Lupoldum ducem Austria. Inter eundem autem multas Italiæ ciuitates, oppida & castella rebellũ cepit, & prælia multa fortiter gessit. Et primò quidem Mediolani, corona ferrea, ex more coronatus est: ac deinde Romæ apud S. Ioannem Lateranensem, aurea corona & imperiali benedictione per tres cardinales ad hoc à papa ex Gallia missos, cum magna pompa & solennitate sublimatus est, in die S. Pentecostes. Coronatus autem Rudolphum comitem Palatinum Rheni, & multos alios in eadẽ Ecclesia milites creauit. Interea uerò dum Imperator fermè per biennium moratur in Italia, tertius quem in Alemania reliquerat, exercitus contra Wuirtenburgenses comites, imperio à multis annis rebelles dimicando fortiter processit, & ex 80. eorum munitionibus, & castellis 72. obtinuit, & multos eorum in bello interfecit. Imperator autem in Italia multa bella fortissimè gerens, Longobardos, Papienses, Taurinenses, Astenses, Veronenses, Placentinos, lanuenses, Pisanos, Senenses, Florentinos, ipsos quoq; Romanos, & reliquos omnes sibi resistentes, in manu ualida deuicit ac superauit, in suamq; deditiõnem uenire potenter coëgit. Fuit autem Henricus Imperator iste, uir sapiens, iustus & gratiosus, in armis strenuus, fidei Christianæ cultor & defensor integerrimus, consilio & animo promptus, amator cleri, & pauperum defensor.

Anno Henrici abbatis 11. dominicæ autem natiuitatis 1311. Clemens papa 5. concilium Viennense celebrandum indixit, quod biennio durauit, in quo liber Clementinarum publicatus fuit, & multa ad ecclesiæ utilitatem statuta. Ibi ordo Templariorum, qui annis fermè 184. steterat, ab ipso Clemente papa condemnatus fuit, & uno die per uniuersum orbem deletus, ad instantiam Philippi regis Francorum, cuius promotione ipse papa electus fuerat. Fuerunt autem Templarij, ualde diuites, quorum possessiones, ut rex sibi acquireret, crimen eis hæreseos falsum imposuit, ut multi uoluerunt, & extingui omnino paruic.

Eodem anno Guido episcopus Traiectensis, ueniens ad conciliũ Viennense, à papa Clemente 5. cardinalis factus est, mediante rege Francorum, & quibusdam cardinalibus pro eo loquentibus: quanquam Traiectensi ecclesia sua contentus, se cardinalem non gesserit.

Anno Henrici abbatis 12. dominicæ natiuitatis 1312. obiit Otto rex Ungariæ ac Bauariæ dux, unicum relinquens filium 14 dierum ætatis, quem unã cum duobus fratris sui filijs, Henrico annorum octo, & Ottone annorum sex, ciuibus in Lanshutta, & in Straubingen nutriendos sub tutela commisit. Sed cum post mortem eius, Ludouicus dux superioris Bauariæ cum nobilibus terræ huic commissioni contradiceret, pueros eripuit.

Eodem anno Baldeuinus archiepiscopus Treuerensis, Bopardiã & Vuesaliam oppida cis Rhenana, cum alijs quibusdam, pro impèris, quas ratione imperij in Italia fecit, & extra ab ipso Henrico Imperatore fratre suo accepit in pignus: sicut patet ex literis in castris ante Florentiam datis, anno Domini præ-

ni prenotato 1312. indictione 10. 6. iduum decembris. Quibus susceptis archiepiscopus, relicto in Italia Imperatore, ad Treuerim reuersus est.

Eodem quoque anno obiit Ioannes dux Brabantiae, cui eiusdem nominis Ioannes tertius successit, qui habuit uxorem nomine Margaretham, filiam Ludouici regis Francorum, de qua genuit tres filios, qui omnes ante eum si-
neliberis obierunt, uidelicet Ioannem, Gotfridum, & Henricum. Habuit etiam tres filias, quarum prima Ioana primò nupsit Vuilhelmo comiti Hollandiae. Quo à Phrysonibus occiso, desponsata fuit Vuenceslao comiti de Lutzenburgo, fratri Ioannis regis Bohemiae & Caroli Imperatoris quarti. Secunda fuit Margaretha, quae nupsit Ludouico Fladriae comiti. Tertia fuit Maria, quae nupsit Reinaldo duci Gelensium.

Ioannes dux Brabantiae obiit.

Vuenceslaus comes Lutzenburgensis.

Henricus Imperator obiit.

Dominicanus intonat imperatorem.

Ordo praedicatorum calumniatur.

Clemens papa.

Sibodo, obiit.

Emericus.

Dux Bauariae fit rex.

Anno Henrici abbatis 13. dominicae natiuitatis 1313. indictione 11. Henricus Imperator Rom. 7. in Italia, nouis comparatis exercitibus contra Robertum Apuliae regulum, processurus in itinere apud Bonconuent dissententia morbo resolutus, in die sancti Bartholomaei obiit, non sine iactura magna totus Imperij Romani, uacauitque imperium anno uno. Sunt qui scribunt ipsum ueneno perisse, per administrationem fratris Bernardi ordinis Praedicatorum, confessoris & capellani sui, à quo ipsum in die assumptionis B. Mariae semper uirginis communicantem, in hostia consecrata ferunt intoxicatum: & ob id Praedicatores omnes à papa hac poena notatos, ut usque in hunc diem ac deinceps, communicantes in altari, eorum sacerdotes sinistra se manu communicent. Sed quoniã hoc omnino confictum putamus, idcirco fidem adhibere ista dicentibus, iusta ratione contemnimus. Praedictus autem frater Bernardus, multos innocentiae suae testes habuit uiros illustres, & literas similiter Ioanis Bohemiae regis filij Imperatoris, archiepiscoporum quoque atque pontificum, qui in morte Imperatoris ipsum clara uoce excusantis, fuere praesentes, uidelicet Mediolanensis, Ianuensis, Perusini, Lucensis, & Argentinensis. Nihilominus Henricus comes Flandriae, caeterique nobiles curiales econtra constanter affirmabant, reum esse Bernardum mortis Imperatoris, & eum in sacramento corporis Christi intoxicasse. Vnde magna in ordinem Praedicatorum persecutio minus iuste fuit exorta, etiam si frater ille innocens à crimine obiecto non fuisset, cum crimen unius hominis in totum ordinem non fuerit referendum. Magna histemporibus fames in terra fuit ubique, magnaque pestilentia subsecuta, & in utroque periculo multi homines perierunt.

Anno Henrici abbatis 14. qui fuit dominicae natiuitatis 1314. obiit Clemens papa 5. anno pontificatus sui 9. nondum completo: & uacauit sedes Petri annis duobus, mensibus tribus, & diebus septemdecim, propter discordiam fratrum.

Eodem anno pridie iduum Ianuarij obiit Sibodo de Lichtenberg, episcopus Spirensis: cui Emicho de Liningen succedens praefuit annis 14. non sine dissensione ciuium suorum, ut solent.

Eodem quoque anno, 4. iduum febr. obiit Emericus episcopus Vuormatiensis, cui Henricus filius comitis Syluestris de Dune, praepositus domus succedens, praefuit annis quinque.

Eodem quoque anno 14. calendas Nouembris conuenerunt principes imperij pro electione noui regis apud Franckofordiam, uotisque in diuersa diuisis, Petrus archiepiscopus Moguntinus, Baldeuinus archiepiscopus Treuerensis, Volmarus Marchio Brandenburgensis, & Ioannes Bohemiae rex, Ludouicum comitem Palatinum Rheni, ducemque Bauariae in regem Rom. elegerunt.

*Fridericus dux
Austriæ contra
eum eligitur.
Rudolphus Pala-
tinus à fratre ex-
pellitur.*

*Margaretha con-
iunx Ludouici
regis.*

*Cometa appa-
ruit.*

Fames & pestis

*Prælium apud
Spiram gestum.*

*Hæretici combu-
sti in austria.*

*Errorum ipsorū
articuli.*

Hæresis pessima.

Contra Baptismi

Contra pœnitentiam.

Contra Eucharistiam.

elegerunt. Contra quem Henricus archiepiscopus Coloniensis, Dux quoque Saxonie, & Rudolphus comes Palatinus Rheni, duxque Bavarie frater ipsius Ludouici, non fauens ei honorem, in regem elegerunt Fridericum ducem Austriæ, fratrem Lupoldi ducis, & filium Alberti quodam regis Rom. Quamobrem bellum inter eos exoritur, durauitque annos octo, quo tandem Ludouicus obtinuit & solus regnauit, Fridericum cepit, & in deditioem coegit. Fratrem uero suum Rudolphum comitem Palatinum Rheni cum Friderico pertinaciter sentientem, de patria proscribens, in Angliam usque ad uitæ terminum relegauit, ubi in magna uiuens paupertate tandem mortuus est. Comitatum ergo Palatinum cum cæteris quæ Rudolphi fuerant, aliquandiu tenuit, sed omnia filius eius postea resignauit. Iste Ludouicus uxorem habuit Margaretham, filiam Vuilhelmi Hollandiæ comitis, quæ peperit ei sex filios, Ludouicum marchionem Brandenburgensem, Stephanum ducem Bavarie in Lanshuta commorantem, Albertum in Straubingē, Vuilhelmum ducem Hollandiæ postea comitem, Ludouicum dictum Romanum, quia Romæ natus fuerat, & Ottonem ducem, qui dictus fuit Brandenburgensis.

Anno prænotato tres simul lunæ in cælo apparuerunt. Fulgor etiam quem cometam appellant, tribus mensibus in cælo emicuit.

Anno Henrici abbatis 15. qui fuit dominicæ natiuitatis 1315. maxima fuit per totam Alemaniam fames, in qua multa hominum milia præ inopia perierunt, durauitque biennio. Postea ingens hominum pestilentia ubique secuta est.

Eodem anno factum est prælium inter Ludouicum regem Romanorum, & Fridericum Austriæ ducem eius aduersarium, iuxta ciuitatem Spirensem, ubi Lupoldus frater Friderici in circuitu uillas complures incendio cremauit, & multa pauperibus intulit damna. Sed tamen Ludouicus uictor euasit, & Fridericum aduersarium cum suis fugere turpiter compulit. Fames (ut diximus) erat maxima, sed Baldeuino archiepiscopo Treuerense prouidente, necessaria nihil exercitui defuit.

Eodem quoque anno in ciuitate Cremensi Pataniensis diocesis, in ducatu Austriæ, plures nefandissimi hæretici per fratres Prædicatores inquisiti inuenti & combusti fuerunt. Articulorum hæreseos eorundem primus erat iste: Missas uanitatē esse dicebant, & nullius uel reuerentiæ uel utilitatis. Secundus articulus fuit: Luciferum cum dæmonibus suis, cælo iniuria pulsum dicebant, tandemque beatitudinē cum omnibus suis restituendum: Michaëlem & Angelos omnes, æternis cruciatibus deputandos: hominesque ab eorum secta alienos, similiter esse damnandos. Vnde cum se mutuò salutarent, dicebant, Saluet te iniuriam passus, id est Lucifer. Tertius articulus iste nefandissimus fuit: Dicebant enim, Maria si uirgo mansit post partum, non hominem sed angelum peperit, uirgo post partum non fuit. Item dicebant se habere 12 apostolos, qui totum imperium singulis annis perlustrarent: & duos ex eis ordine & professione seniores, singulis annis paradysum intrare, ac potestatem ab Helia & Enoch ligandi & soluendi accipere, quam alijs communicabant in eadem secta constitutis. Sacramentum baptismi irridebant dicentes, Si baptismus est sacramentum, ergo quodlibet balneum est sacramentum, & per consequens quilibet balneator esset deus. Sacramentum pœnitentiæ turpiter uiciabant, confitentes non sacerdotibus, sed laicis in genere, peccata sua in specie exprimentes: sperantes se ex hac confessione, omnium peccatorum à pœna & à culpa remissionem plenariam recepturos, Sacramentum dominici corporis non credebant, hostiam consecratam

secratam, deum fictitium appellantes. Sacramentum quoque matrimonij iuratum meretricium in uulgaris nuncupabant. Sacramentum extremæ unctionis irridebant, & interrogati super eo quid sentiret, unanimiter responderunt: Nos credimus quod olera quanto fuerint oleo plus condita, tanto esse meliora. Cōsecrationes ecclesiarum, cœmīteriorumq; & benedictiones palmarum, salis, aquæ, & cæterorum quæ in ecclesia fiunt, nihil esse dicebāt. Item dicebant, Deum nec scire, nec punire mala quæ sub terra fierent. Vnde in speluncis & cauernis subterraneis cōuenientes, pater cum filia, frater cum sorore, ac filius cum matre, indifferenter turpitudinem carnis suæ exercebant. Romanam ecclesiam non Christi, sed gentium infidelium esse dicebant: omniaq; statuta ecclesiæ cum prælatis & ministris eius cōtemnebant. Ieiunium irridebant, carnibus omni tempore, etiam in sexta feria parasceues uescebantur. Dies festos non seruabant, sed in die paschæ laborabant. Periurium dicebant non esse peccatum. Merita & intercessionem quorumlibet sanctorum, posse hominibus apud Deum præstare suffragia, negabant. Sed & alios complures articulos profitebantur erroris, quorum prolixitas inserta, his rædium lectoribus (ut uereor) generaret. Magnus eorū numerus fuit in Austria, Bohemīa, & terris uicinis. Nam sicut quidam ex eis Viennæ crematus, nomine Nouus magister, confitebatur, fuerūt eorum in Austria, Bohemīa, & in confinibus eius illo tempore plusquam octoginta milia hominum, omnes in eam sectam iurati & professi, præter eos qui in alijs terris erant. Ex hac fece Bohemīa tunc infecta, usq; in præsentem diem eisdem erroribus & turpitudinibus scatet, quemadmodum inferius anno Blasii abbatris 17. plenius dicemus. Multi autem eo tempore in Austria fuerunt in diuersis locis combusti, qui omnes unanimiter in suis erroribus pertinacissimè usque ad mortem cum magna hilaritate permanserunt. Inter quos puella una speciosa nomine Gisla, dum iam esset cremanda, interrogatur à iudice, si adhuc esset uirgo. Quæ coram omnibus respondit: Super terram adhuc uirgo sum, sub terra uerò minimè. Credebant enim fatui, uirgines sub terra non posse deflorari, etiam si à mille uiris cognoscerentur, neq; tale stuprum esse peccatum.

Anno Henrici abbatis 16. qui fuit dominicæ natiuitatis 1316. Ludouicus rex Romanorū cum omnibus principibus & ciuitatibus sibi cōsentientibus pacem decreuit in omni regno. Sed Henricus archiepiscopus Coloniensis cum his qui partes Friderici sequebantur, foedus hoc pacis non aduertit, & propterea multis se & diocesium suam calamitatibus subiecit. Nam eodem anno ipse rex Ludouicus, adiuuantibus Baldeuino Treuitorum, & Petro Moguntino Archiepiscopis, multa contra Friderici partes bella gesserunt. Munitiōnes quoque Vuisbaden, & Scharpfenstein obsidione uallauit, ubi cum non proficeret propter locorum firmitatem, infecto negotio ad alia se conuertit.

Eodem anno posteaquam sedes apostolica uacauerat annis duobus, mensibus tribus, diebusq; 17. cardinales tandem Lugduni conuenientes, Iacobum Caturcensem Portuensem episcopum, quinta diē mensis Septembris, in papam elegerunt, qui Ioannes 22. nuncupatus præfuit ecclesiæ Romanæ annis 18. mensibus 4.

Eodem quoque anno bellum inter Ludouicum regem Rom. & Fridericum Austriæ ducem, aduersarium eius apud Argentinam factum est, in quo Friderici exercitus à Ludouico fusus & superatus, denū fugere compulsus est.

Contra unctionē
& matrimonij.

Error omnium
turpissimus.

Contra statuta ec-
cl. sic.

Suffragia sanctorum
sperebant.

Bohemorum hæ-
resis initium.

Ludouicus pacē
reformat.

Bellum Ludouici
cum Friderico.

Bellum quartum
inter Ludouicum
& Fridericum.

Anno

Castrum Sterrenberg emiur.

Guido obiit.

Anno Henrici abbatis 17. & ultimo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1317. Baldeuinus archiepiscopus Treuerensis castellū imperij Sterrenberg, impignoratū, Ludouico rege consentiente, pecunia redemit, & ecclesiæ suæ Treuerensi coniunxit. Fuit enim uir magnificus, & semper Imperatoribus obsequiosus & gratus, quod Treuerensi ecclesiæ multum profuit.

Eodem anno 4. calendas Iunij, Guido episcopus Traiectensis obiit, cui Fridericus de Sirck, maioris ecclesiæ propositus, succedens præfuit annis quinque, in multis aduersitatibus tribulatus.

H. abbas deponitur.

Eodem quoque anno Henricus abbas huius cœnobij Hirsaugienſis 30. à sua dignitate abbatiāli depositus est, & ad priuatam conuersationem reuocatus. Fuit enim (sicut in principio nos dixisse meminimus) homo ocio et inertia deditus, qui conuiujs & solatijs carnis nimium indulgens, omnem monasterij statum in temporalibus & spiritualibus turpiter neglexit. Bona monasterij mobilia & immobilia multa distraxit, multa uendit & alienauit, ac pecuniam omnino male expendit. Vnde à sanioribus sæpe cum reuerentia admonitus, cum emendare mores contemneret, res per fratres ad episcopum, & per illum ad Regem deuoluta est, & ex eius mandato deponitur.

DE SIGISMUNDO, HUIUS MONASTERII ABBATE

51. qui præfuit annis 24. & de uarijs gestis illius temporis.

Dissensio facta est in electione.

Sigismundus abb.

Sigismundi uita.

Henrico autem abbate deposito, ad uitamque priuatam (sicut diximus) reuocato, magna inter fratres meritorum discussio subsequuta est, ne si quem minus consulte præcipitatoque consilio in pastorem eligerent, similibus aut certe grauioribus periculis & malis subiacerent, & utrunque monasterij statum ad extrema incommoda perducerent. Matura itaque consultatione præhabita ad electionem noui pastoris, tandem procedentes in duos uota direxerunt. Vna pars numero & maturitate consilij potior, Sigismundum priorem quondam claustralem in abbatem elegit: alia uero pars Gerhardum custodem & monachum cœnobio præficere contendebat. Cumque ambo electi primò ad iudicium episcopi Spirensis, ac deinde ad audientiam Ludouici regis Rom. peruenissent, audito electionis processu Sigismundus sententia doctorum in abbatiā confirmatus est: qui ordinatus ex more, præfuit huic monasterio strenuè 24. annis, & satis bene omnia rexit. Fuit autem natione Suceus, nobili prosapia ortus, statura decente, nec breuis, nec nimia proceritate distortus. Moribus erat humanus, ingenio mitis ac subtilis, consilio promptus, & singulari prudentia circumspectus, eloquio disertus, & quadam seueritate reuerendus. Res monasterij prudenter & ordinatè dispensauit, & multa ab antecessore suo abbate Henrico alienata, ad monasterij possessionem reuocauit.

Andreas obiit.

Anno eius primo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1318. obiit Andreas Herbipolensis episcopus: cui successit Gotfridus de Holoë, & præfuit annis 9. qui post multas contentiones cum ciuibus suis habitas, uictoriam tandem obtinuit, eosque ad obedientiam coëgit.

Bellum contra archiepiscopum Coloniensem.

Eodem anno Colonienses, iussu Ludouici Imperatoris, uocatis in auxilium Ioanne rege Bohemiæ, qui Lutzenburgi tum erat cum magno exercitu, Vuilhelmo comite Hollandiæ, Ioanne fratre eius comite in Hanonia, Gerardo comite de Iuliaco, Adolpho comite de Monte, & Ioanne comite de Seyna, cum quibusdam alijs, contra Henricum archiepiscopum Coloniensem pacta & foedera pacis Ludouici regis uiolantem, & cum Friderico

derico duce Austriae sentientem, ad bellum procedentes, multa ei damna intulerunt: & inter caetera, castrum Bruel nuncupatum, spacio quatuor mensium obsiderunt. Sed tandem pace interposita & satisfactione facta, recesserunt.

Anno Sigismundi abbatis 2. dom. autem nat. 1319. obiit Henricus episcopus de Dune, ex comite Syluestri, episcopus Vuormatiensis, anno pontificatus sui 5. in maiori ecclesia sepultus, & uacauit episcopatus mensibus duobus, & octo diebus. Postea electus fuit Cuno de Schoneck, filius fratris EmERICI quondam episcopi Vuormatiensis, & praefuit annis 10. Autumant quidam eum diutius praefuisse, sed nobis serie temporis diligentissime reuoluentibus errare comperti sunt. Anno Sigismundi abbatis 3. dom. autem nat. 1320. pridie nonas Iunii, obiit magister Petrus de Achezpalt, medicus & archiepiscopus Moguntinus, uir per omnia magnificus: qui Carthusiam extra muros Moguntinos de nouo fundauit, & collegium canonicorum ecclesie S. Catharinae in Oppenheim primus instituit, & satis magnifice dotauit. Quo mortuo, canonici Moguntini Baldeuinum archiepiscopum Treuerensem in suam antistitem postularunt. Sed papa Ioannes 22. recusans eorum postulationi praebere consensum, dedit eis in archiepiscopum dominum Mathiam de Buffeck, monachum ordinis S. Benedicti professum, uirum optimum, & tali honore dignum: qui per dominum Baldeuinum archiepiscopum Treuerensem cum solennitate Moguntiam introductus, auctoritate Apostolica a clero & populo honorifice susceptus est, praefuitque annis 8. Qui statim ipsi Baldeuino confederatus est: cuius adiutorio & praesentia roboratus, oppidum in den Gießen dictum, obsidione uallauit & obtinuit.

Henricus obiit.

Cuno.

Petrus medicus.

Mathias.

Gießen capitur.

Eodem anno ciues Colonienses iterum iussu Ludouici Imperatoris contra Henricum archiepiscopum suum ad bellum procedentes, castellum eius Vrechem ceperunt, ac funditus destruxerunt.

Colonienses ciues contra archiepiscopum bellant.

Anno Sigismundi abbatis 4. qui fuit domin. nat. 1321. Fridericus dux Austriae cum Lupoldo fratre suo, in manu ualida cum magno exercitu intrauit Bauariam contra regem Ludouicum, totamque regionem igne & ferro deuastauit, & multa ubique pauperibus damna intulit: imperatore Ludouico se interea in munitionibus, propter exercitus sui absentiam continente, & fortunae sortem precibus exorante. Anno sequenti, qui fuit 5 Sigismundi abbatis, dominicae autem natiuitatis 1322. Coloniae deprehensus fuit Lolhardus quidam nomine Vualtherus, magister & princeps scholae haeticorum illius sectae, de qua supra fecimus mentionem, anno Henrici abbatis secundi 15. qui in ciuitate Coloniensi & extra in multis locis, errores suos occulte inter mulierculas maxime disseminauerat, multosque seduxerat. Libellos erroribus suis conuenientes, in lingua Teuthonica scripsit, in quibus uerba sacrae scripturae male interpretando peruertit, & erroribus suis applicauit, eosque mulieribus legendos distribuit. Comprehensus autem, errores suos acriter defendebat, unde per sententiam ad ignem damnatus, combustus fuit: multos reliquos (ut ipse fatebatur) occultos in ciuitate Coloniensi & extra, errorum suorum professores, cultores atque discipulos. Eodem anno Isabella uxor Eduardi regis Anglorum, filia quondam Philippi quarti regis Francorum, ipsum Eduardum maritum suum cepit, & custodiae mancipauit usque ad mortem, propter desolationem (ut dicebat) quam cum seruis fecerat in regno.

Fridericus deuastat Bauariam.

Heresiarcha Coloniae comburitur.

Regina Angliae maritum suum cepit.

Anno Sigismundi abbatis sexto, dominicae autem natiuitatis millesimo trecentesimo uigesimo tertio, Fridericus Austriae dux iterum magnum congregauit exercitum, plus quam quinque millia pugnatorum ex Austria & Ungaria, contra Ludouicum Imperatorem pugnaturus, cui Lupoldus dux

Austriæ frater cum duobus millibus occurrit, & conductis hincinde multis denuò Bauariã intrauit, omniaq; deuastare moliantur. Ludouicus uerò Imperator maximo adunato exercitu plusquam triginta milium pugnatorum unã cum Ioanne Bohemorum rege, Baldeuino quoq; archiepiscopo Treuerensi, & Mathia archiepiscopo Mogūtino, Friderico duci aduersario suo in Bauaria inter Ottingen & Molendorf occurrit: ubi conferto praelio Fridericus dux uictus, & per Bohemiã regem captus est, & Ludouico Imperatori sub uite conditionibus presentatus, quem in quodã castello firmissimo, custodiae mancipauit. Contigit postea duce Friderico sic in captiuitate detento, quod uenit ad Lupoldum fratrem eius in Austria, magus quidã, promittens se sua arte ducem Fridericum de captiuitate saluum & illæsum pernitus, ministerio spiritus ad se in una hora redurũ, si condignam uellet et repromittere ac dare mercedẽ. Respõdit dux: Si feceris, in quiens, quod promittis, cõdigno te præmio honorabo. Itaq; Magus hora sibi congrua circum cõiurationis unã cum duce ingreditur, uocat spiritum suis obedire mandatis consuetum. Cui in specie humana compatiẽti, per uirtutẽ suarum cõiurationum mandauit, quatenus ducem Fridericum de custodia Imperatoris liberatum ad se in Austriam sine læsione quantocius adueheret. Cui Spiritus respondens dixit: Si dux ipse captiuus mecum uenire uoluerit, mandatis tuis libens obtemperabo. His dictis auolat mox spiritus in Bauariam, in forma peregrini assumpta peruolat, custodiamq; ubi dux Fridericus detinebatur captiuus ingreditur: quo uiso, missus ad eum spiritus dixit, Si ex captiuitate liberare uolueris, hunc equum ascende, & te sine læsione in Austriã ad fratrem tuum ducem Lupoldum saluum perducã. Cui dux inquit, Quis enim es tu? Ad quẽ spiritus, Noli interrogare quis sim ego, quia nihil ad rem: sed ascende hunc equum, quem tibi exhibeo, & te saluum & incolumem hinc liberatum ad Austriam reducam. Quibus auditis horror quidã ducem alioquin audacissimum inuasit: qui mox, ut signo se sanctæ crucis muniuit, spiritus cum nigro quem exhibuerat equo disparuit, & uacuis ad mittẽtem reuersus est, à quo increpatus quòd non adduxisset captiuum, ordinem re gestæ narrauit. Tandem de custodia emissus dux Fridericus, ita sibi contigit se in captiuitate consignato die confessus est. Post hæc Ludouicus Imperator accepto iuramento & necessarijs cautionibus à duce Friderico, quòd se de regno amplius non intromitteret, eum liberum dimisit, & solus imperauit annis fermè 33. homo fortis & audax nimium. Eodem quoque anno Ioannes papa 22. Thomam de Aquino ordinis fratrum Prædicatorũ, theologum acutissimũ, anno post transitũ eius 48. catalogo sanctorũ inscripsit.

Anno Sigismundi abbatís 7. dom. autem nat. 1324, Baldeuinus archiepiscopus Treuerensis, & Ioannes rex Bohemiæ ex fratre nepos eius, qui tunc Lutzenburgi morabatur. Dux quoq; Lotharingiæ & comes Barensis, cum quibusdã alijs comitibus atq; nobilibus mutuò sese confederantes cum magno exercitu ciuitatem Metensem obsederunt: quam cum expugnare non possent, omnia in circuitu uastando desolauerunt. His temporibus Ludouicus Imperator cupiẽs dilatare dominiũ suũ, uxorem cuiusdam uiri potẽtis uiolẽter abstulit, eamq; Ottoni filio suo Brandenburgensi Marchioni matrimonio cum pompa & solennitate copulauit: uiro eius, cum quo matrimonialiter uixerat, annis undecim, reclamante, & auxiliũ summi pontificis licet frustra inuocante. Dicebat enim Imperator, inter eum & illam impedimentum extare consanguinitatis. Sed alia eum causa mouebat, scilicet desiderium habendi dominiũ ducatus Carinthiæ & Tirolis, quod ad ipsam

*Exercitiũ pugna
iuxta Ottingen
in Bauaria.*

*Magus spiritũ
misi ad ducem
captiuum.*

*Ludouicus impe-
rat.*

*S. Thomas Aquinas
sanctificatur.*

*Improbum Ludo-
uici factum.*

ipsam mulierē iure hāreditario fuerat reuolutū. Vnde cōmotus pāpa Ioannes 22. tanta iniquitate, scripsit Ludouico multis uicibus rogādo, monendo & comminando, quatenus uxorem uiro suo restitueret, & pro corona imperij suscipienda ad se in Auinionem ueniret. Sed imperator papa contemnēs, nec mulierē uiro suo restituit, nec uenire in Galliā consensit. Quam ob causam iratus pontifex, nimioq; furore non iniuste commotus, ei communionē ecclesiā interdixit, & uarijs censuris eum publicē damnauit. Circa hęc tempora Ioannes papa memoratus condēnabat eos qui dicebant, Christū eiusq; discipulos & ueros imitatores nihil propriū habuisse. Cuius cōstitutioni cūm se Michaël de Cesena ordinis fratrum Minorū generalis minister opponeret, ipsum excommunicauit, & ab officio deposuit. Vuilhelmū quoq; de Ockā, eiusdem ordinis natione Anglicum, doctorē acutissimum, ob eandem sententiam excommunicatū declarauit hāreticū. Qui confugiens ad Ludouicum Imperatorē, eius defensionē implorauit dicens: O Imperator, tu me gladio à papā iniurijs defende, & ego te uerbis & scriptis indissolubili ratione defendam. Susceptus autem à Ludouico multa & uaria scripsit contra papā prædicatū, asserens eum hāreticū atq; schismaticum, eiusq; cēsuras non esse curandas. Mansit itaq; excōmunicatus cum excōmunicato in ciuitate Mōnacenſi usq; ad mortē, & ibidem moriens sepultus est. Sunt qui dicant, eum circa finem uitæ suam recognouisse errorē, & Apostolicæ sedis gratiā impetrauisse. Anno Sigismūdi abbatis 8. qui fuit dominicæ natiuit. 1325. Coloniēses coassumptis secū multis comitibus atq; nobilibus, cum magno & ualido exercitu intrauerūt Vuestphaliā cōtra Hēricū archiepiscopū Coloniēsem: & inter multa mala & dāna quæ ei intulerūt, castrū fortissimū Volmerstein lōga obsidione captū, solo coæquarūt. Eodem anno Baldeuinus archiepiscopus Treuerēsis castrū Furstēberg, in manu ualida obsedit, & in deditionē accepit. Stierberg quoq; Lātgrauio de Luchtēberg, feudū fecit. Castrū Richēberg, de nouo cōstruxit, quod comiti de Katzenelenbogē in feudum cōtulit, & multa pro honore ecclesiæ suæ magnificē fecit, tam ædificādo q; capiēdo castella. Castrum quoq; Birckenfeld, cōstruere cœpit contra uoluntatē comitis de Starckenberg, in cuius dominio erat. Vnde orta inter eos dissensione, Balduinus archiepiscopus adunato exercitu terram eius inuadere decreuit, sed per industriam Henrici ex comitibus de Spanheim Aquensis præpositi & Emerici militis de Lapide, pro concordia laborantium treugæ concessæ sunt. Non diu postea cū archiepiscopus Confluentiā descensurus in parua quadā nauicula per Mosellæ aluē ueheretur, ab ipsa comitissa circa Starckenberg captus est & custodiæ mācipatus. Qui aliquādiu detētus, ibidē tandē pecunia se redemit, datis literis & cautionibus, quōd in diebus suis inchoatū non perficeret castellū in Birckēfeld, pro quo cōtentio fuit. Eodē quoq; anno Cuno de Schoneck episcopus Vuormatiēsis præcepit festum corporis Christi, secundū institutionē Urbani papæ per ciuitatē Vuormatiēsem & totā diocēsin solēniter celebrari. Anno Sigismūdi abbatis 9. dom. nat. 1326. Ludouicus Imp 4. Reinhardū comitem Gelriæ in ducē sublimauit, qui patrē suum eiusdē nominis per annos ferme octo usq; ad mortē in captiuitate detinuit. Et ab hinc principes terræ Gelrēsis duces esse cœperūt, titulo comitatus de Zutphania retēto usq; in hodiernū diē. Et hoc ipso anno 7. iduū Octob. obiit pater eius in captiuitate. Mortuo Friderico episcopo Traiectēsi, duo in dissensione fuerūt nominati Iacobus decanus maioris ecclesiæ à maiore parte capituli fuit electus, & Iacobus Budēsis episcopus, ad instantiā Vuilhelmi comitis Hollandiæ à minori parte

Ludouicus Imp 4
rator excōmuni-
catur.

Vuilhelmus de
Ockam uenit ad
Imperator.

Colonienses deua-
stant Vuestphaliā
igne ferroq;.

Stierberg.
Lichtenberg.
Riechenberg.
Birckenfeld.

Cimo.

Comes Gelriæ
dux creatur.

Fridericus obiit.

postulatus est. Sed prior Iacobus decanus præualuit, & in episcopum Traiectensem confirmatus fuit: quo in breui mortuo, canonici maioris ecclesie unanimiter elegerunt Ioannem de Bruchorst, ecclesie sancti Saluatoris in Traiecto præpositum, uirum optimum, qui mox regimen & administrationem totus episcopatus, ut uerus pontifex canonicè electus, assumpsit. Interea uenit ex Auinione Ioannes de Diest Cameracensis præpositus, in episcopum Traiectensis ecclesie à Ioanne papa 22. ad instantiã Ioannis ducis Brabantie, Reinhardi ducis Geltrie, & Vuilhelmi comitis Hollandie ordinatus & cõsecratus: qui armata manu cum magno apparatu Traiectum ingressus, pulso Ioanne de Bruchorst electo, pontificatum assumpsit, quem annis ferme 14. gubernauit.

Ioannes Traiectensis episc.

*Iudæi baptizati
scelus nefandum
contra B. uirginem*

Miraculū B. uirginis magnū.

Christianus Iudæum superauit.

Ludouicus Rex Roman profici sciur.

Ludouicus Roman coronatur.

Anno quoq; prænotato Iudæus quidam baptismum in Hannonia suscipiens, à Vuilhelmo comite Hollandie Hannoniæq; de sacro fonte leuatus est. Qui transiens & conuersans inter Christianos, deuotum se fingebat, malicia Iudaica repletus. Nam uice quadam transiens in ecclesia cuiusdam monasterij solus, imaginem B. Mariæ semper uirginis pulcherrimè depictam indignus conspexit. Qui ueteri mox odio innatoq; furore repletus pugionem extraxit, prorumpensq; in uerba blasphemie contra sanctam Dei genitricem nitidam imaginis faciem configens, turpiter uulnerauit. Et ecce cõfestim sanguis ab imagine uulnerata copiosus erumpens circumfluere cœpit. Quod cernens infelix, de ecclesia latenter aufugit. Sanguis autè à fidelibus reseruatus, multis egritudinibus medela fuit. Verum postea quàm tãti sceleris autor aliquãdiu latuisset, nec sciri à quoquam potuisset, beatissima Dei genitrix semperq; intacta uirgo Maria, cuidã fabro ferrario in somnis apparens quasi uulneribus cõfossa, autorè ei sceleris ostendit, & eum ad duellum pro ueritatis declaratione contra perfidum animauit. Venit ad iudicem faber, sceleris accusat Iudæum, ubi cū testimonia probationis obiecti criminis sufficientia nō adessent, duelli cõditio à Christiano petitur & conceditur. Inito certamine duelli, sanctissima dei genitrice adiutus, ut cit perfidum fidelis, impium iustus, Iudæum Christianus. Superatum se cernens blasphemus, ueritatē aperuit, sceleris sui immanitatem, & quod animo nunquã fuerit Christianus publicè cõfessus est. Quibus auditis præfectus comitis, laqueo illum suspendi fecit. Anno Sigismundi abbatis 10. dom. nat. 1327. Ludouicus rex Rom. cum multis principibus & magno exercitu pro corona imperij Romæ profectus est, & à Romanis cū honore ingenti susceptus est. Papa tūc in Auinione morabatur, quo rex Ludouicus licet sepius ab ipso inuitatus, ire tutum sibi nō credebatur. Vnde pontificem per literas tam suas q; Ro. aliorum principum rogauit, quatenus aut ipse Romam uenire, aut munus imperialis cõsecrationis alicui cardinalium cõmittere, sicut Clemens papa 5. cū Hærico 7. fecerat, dignaretur, dicens sibi nec cõueniens esse; nec de cõsuetudine Rom. imperij alibi quàm Romæ benedici & coronari. Sed papa utrumq; recusauit, mādans ei ut ad se in Auinione ueniret. Vnde cõmotus Ludouicus, se à simplici quodã episcopo Romæ in ecclesia S. Petri imperatorè fecit coronari, anno post electionem suam 13. Quo facto cõsiliū suorum Romæ habuit, in quo Ioannem papam 22. propria autoritate (ne dicam temeraria præsumptione) depositum, hæreticum, schismaticum, omniq; pontificio honore priuatum, denunciari fecit: & Petrum Corbanensem ordinis Minorum, hominem quidem doctum, & ad res agendas idoneum, papam constituens, Nicolaum 5. appellauit, à quo denuò coronam imperij cum maiori solennitate suscepit. Creatus autem Petrus, non pontifex, sed antipapa, cardinales & episcopos homines suijplius confimiles creat, seq; in omnibus gessit ut uerus

uerus papa. Verum post reditum Imperatoris in Germaniam, Pisis antipa
pa relectus, à Bonifacio comite Pisano captus, Auinionem ad Ioanem pon-
tificem perducitur, ubi in carcerem cõiectus uitam cum morte permutauit,
qui etsi errorem recognouit, liberari tamen non potuit.

Gotfridus obiit.

Eodem anno obiit Gotfridus episcopus Herbipolensis, cui successit Vuol-
framus de Grunbach in ordine episcoporum sextus, & quadragessimus, &
præfuit annis sex, homo ad regendum aptissimus, qui ciues suos ad omni-
modam subiectionem coëgit.

*Synodus provin-
cialis.*

Eodem quoque anno Mathias archiepiscopus Moguntinus synodum
provincialem suffraganeorum, abbatum & prælatorum suorum celebravit,
in qua constitutiones multas pro utilitate ecclesiæ edidit.

Anno Sigismundi abbatis 11. dominicæ autem natiuitatis 1328. indictio-
ne 11. 4 iduum Septembris, obiit Mathias archiepiscopus Moguntinus
ordinis sancti Benedicti de Buseck natus, uir integerrimæ conuersationis
& omni honore perpetuæq; memoria dignus, & in maiori ecclesia Mogun-
tina sepelitur. Quo mortuo, iterum clerus Baldeuinum archiepiscopum Tre-
uerensem postulauit, qui cum ecclesiam suam Treuerensem, quam locuple-
rem iam reddiderat, nolisset deserere, Ioannes papa 22 ecclesiam Mogunt.

Mathias obiit.

Henrico de Virnberg, sine consensu canonicorum dedit, eumq; in archie-
piscopum ordinatum, Moguntiam cum literis & mandatis Apostolicis des-
tinauit. Canonici autem multa contra eum allegantes crimina, ad sedem
Apostolicam appellarunt. Per triennium itaq; coram papa in Auinione li-
tigantes, ne Moguntina ecclesia iterum pastore destituta, grauiâ incurreret
damna, ad instantiam eorum Baldeuino archiepiscopo præfato ipsam ec-
clesiam Moguntinam administratorio nomine usq; ad exitum litis commen-
dauit. Constitutus autem administrator oppida, castella, & munitiones 10-

*Baldeuinus sit ad-
ministrato eccle-
siae Mogunt.*

tius diocesis in suam potestatem accepit, & omnia ab incursione prauorum,
fortiter cum magna industria & sapiëntia defensauit. Magna his diebus inter
clerum & ciues Mogunt. dissensio fuit, propter libertatem ecclesiasticam, illis

iura & libertates suas defendentibus, istis autem ex aduerso omnia infringere
& uiolare laborantibus. Ad reprimendam igitur temeritatem Moguntin-
ensem Baldeuinus administrator castrum Eltuil dictum, duobus à Mogun-
tia miliaribus in descensu Rheni fluminis situm, à fundamentis de nouo
construere coëpit, ipsamq; uisulam muro undiq; circumcinxit. Interea Mogun-
tenses Baldeuini obsidionem metuentes, ut dicebant, reuera autem cleri
odio prouocati Moguntiam die quadam egrediuntur in manu ualida & mul-
titudine magna, ac monasteria ordinis nostri ædificijs & structuris insignia

*Eltuil castrum
construitur.*

S. Albani martyris, S. Iacobi apostoli in monte Specioso, sanctiq; Victoris ca-
nonicorum secularium, unâ cum castro in Vuissenauu pro magna parte destru-
xerunt, quemadmodum uestigia in monasterio S. Albani præcipue ostendunt,
usq; in præsentem diem. Monasterium autem S. Iacobi, quia ciuitati proximum
erat, cum insigni ecclesia funditus euerterunt. Pro qua temeritate postea
ad cameram Imperatoris citati sunt, & in maxima pecuniarum summa ip-
sis monasterijs soluenda iudicialiter cõdemnati. Monasteria uerò successu

temporis reedificata sunt, sed ad pristinum decorem non uenerunt. Ab illo
tempore usq; ad captiuitatem ciuitatis, quæ anno Vuignandi abbatis huius cœ-
nobij tertio facta est, deo iniuriam sanctorum uindicante, fortuna Mogun-
tensibus semper fuit aduersa, quousque tandem libertate amissa, in per-
petuam seruitutem sunt redacti. Post annos autem tres, sententia pro Hen-
rico de Virnberg lata fuit, qui confirmatus in Archiepiscopum denuo-

ad Moguntiam mittitur, & Baldeuino administrationem in manus eius resignante coram duobus legatis Apostolicis, à clero & omni populo mandatis papæ coactis pro archiepiscopo susceptus, cum solennitate Moguntiam & ecclesiam introducitur.

Emicho obiit.

Eodem anno feria quarta ante diem sancti Georgij martyris, obiit Emicho de Liningen, 50. episcopus Spirensis, & in maiori ecclesia sua est sepultus, cui successit Bertholdus Burheck ordinis fratrum Teuthonicorum, præfuitq; anno uno, translatus ad episcopatum Argentinensem, ut postea dicemus ordine suo.

*Collegium in
Stuckgardium
translatum est.*

Eodem quoque anno Euerhardus comes de Vuirtenberg, de consensu Ioannis papæ 22. collegium canonicorum de Bittelsbach, cum ecclesia in qua comitum Vuirtenbergensium erat, sepultura in Stuckgardiam translulit: cuius translationis hæc fuit occasio. Cum prioribus annis sub Henrico 7. qui regnare cœpit anno Henrici secundi abbatis 8 (sicut diximus) nobiles & ciues imperij, præcepto regis bellum agerent per annos ferè 10. cõtra præfatum comitem Euerhardum, & ex munitionibus eius octoginta, cepissent ferè septuaginta destruxissentq; quemadmodum anno præfati abbatis 10 breuiter consignauimus: inter quas erat castellum Vuitelsbach, in quo ecclesia sita fuerat collegiata, in qua comites (ut diximus) habuerant sepulturam, contigit quod dicturi sumus. Imperiales capta munitione, Deum oblitæ & propriæ salutis immemores, in contumeliam uiuentium comitum etiam mortuos sunt persecuti. Nam sarcophagis apertis & cõfractis, mortuorum ossa comitum extrahentes, inter lapides & cineres dispergere non timuerunt. Hanc iniuriam & contumeliam quiescentibus in terra mortuis irrogatam, grauiter ferens comes Euerhardus, ecclesiam cum sepultura de Buitelsbach, de consensu Apostolico transtulit. Qui comes eodem anno moritur in die S. Bonifacij archiepiscopi & martyris, filium relinquens decennio superuiuentem.

*Crudelitas in
mortuos acta.*

Cuno Vuormatiensis.

Anno Sigismundi abbatis 12, Domini uerò 1329. obiit Cuno de Schoneck episcopus Vuormatiensis: post cuius mortem, canonici maioris ecclesiæ Baldeuinum archiepiscopum Treuerensem unanimiter in administratorem assumpserunt, contra Gerlacum Schenck de Erpach, qui episcopatum ambendo inuaserat, quem etiam postea obtinuit.

Eodem quoque anno Bertholdus episcopus Spirensis, ad ecclesiam Argentinensem episcopatus, autoritate papæ translatus est: & Baldeuinus præfatus archiepiscopus, in administratorem à capitulo Spirensis ecclesiæ assumitur, iam quatuor ecclesiarum rector.

Vadramus.

Anno Sigismundi abbatis 13. qui fuit dominicæ natiuitatis 1330. Vualramus ex comitibus de Veldens, promotione archiepiscopi Treuerensis Baldeuini, factus episcopus est Spirensis, & præfuit annis sex, uir & bonus & misericors.

Gerlacus.

Eodem anno Baldeuino archiepiscopo administrationem Vuormatiensis ecclesiæ resignante, Gerlacus Schenck (de quo præcedenti anno diximus) episcopatum assumpsit, & præfuit annis duobus, non electus, neq; postulatus, sed uiolenter intrusus, auxilio & fauore amicorum, & (ut dicebatur) non confirmatus ab aliquo.

Henricus.

Hoc ipso anno post longam concertationem in curia papali habitam, Henricus de Virrenburg, autoritate Ioannis papæ 22. Moguntiam mittitur, & in archiepiscopum ordinatus, à clero & à populo mandato Apostolico suscipitur, duobus legatis præsentibus, & præfuit annis ferè 15. Baldeuino resignante

resignante administrationem, iussu papæ & legatorum Apostolicæ sedis. Iste archiepiscopus Henricus castrum Altauillæ infra Moguntia iuxta Rhenum, à Baldeuino administratore incœptum, perfecit.

Anno Sigismundi abbatis 14, Domini uerò 1331, Baldeuinus archiepiscopus Treuerensis capellam sancti Albani cum horto latissimo adiacente, precio comparauit à monasterio S. Matthiæ extra muros Treuerenses, & pro Carthusianis monachis cœnobium construere cœpit: quod in octo annis perficiens, ac magnificè dotans, nouum consecrauit. Pontem quoque circa Confluentiam lapideum super Mosellâ, idem archiepiscopus de nouo multis expensis hoc tempore construxit.

Carthusia Treuerensis constructa

Eodem anno Ioannes ex comite Lucenburgenſi, Bohemiæ rex, Italiam cum magno exercitu ingressus, Brixiam, Bergomum, Lucam, Parmam, Regium & Mutinam in suam potestatem accepit.

Ioannes rex Bohemæ.

Hoc ipso quoque anno facta est magna dissensio inter Henricum Bauariæ ducem cognomento Probum, ex una parte, & Ottonem fratrem eius, ac Henricum iuniorem filium Ottonis ex Bauariæ ducibus Vngariæ regis: ex alia parte pro inferioris Bauariæ ducatu, Ludouicus Imperator pro Ottone & Henrico iuniore, uocatis in auxilium Vngaris contra Henricum seniore parabat exercitum: quo cognito Ioannes Bohemiæ rex, socer Henrici senioris, adiunctis sibi quibusdam alijs principibus, conuentum dissentientibus indixit ad Ratisponam circa festum S. Bartholomæi Apostoli: quibus comparitibus concordia tali modo inter eos reformata est. Henricus dux senior in diuisione obtinuit Lanshutam, Strubingen, Scherdingen, & alia circumiacentia castella, munitiones & uicos. Ottoni uerò fratri, eius fors contulit Burghusen, Ottingen, Transtein, Halle, & cætera usque ad Alpes Saltzburgerſes. Porro Henricus iunior in diuisione accepit Dingelfingē, Landau, Vilshoffen, Deckendorf, Campurg, Kelhaim, & alia in circuitu posita.

Contentio inter duces Bauariæ.

Diuisio inferioris Bauariæ.

Anno Sigismundi abbatis 15, dominicæ uerò natiuitatis 1332, Henricus dux Bauariæ senior, denuò cum fratre suo Ottone & Henrico iuniore pro ducatu contendere cœpit: cui cum Ludouicus Imperator pacem indiceret, nec desisteret, collecto exercitu cum persona propria oppidum Strubingē obsidione uallans octo hebdomadibus fortiter impugnauit, quousque postremo adueniens Ioannes Bohemiæ rex prænominatus, pacem inter eos reformauit.

Strubingen obsidione uallatur.

Eodem anno 15, calendas Ianuarij, obiit Gerlacus Schenck, episcopus Vuormatiensis, cui Salamānus ex Moguntia natus, præfuit annis 23. à Ioanne papa 22. confirmatus, sed ab eius successore Benedicto 12. ordinatus. Quem cum Vuormatienses admittere recusarent, interdicto ecclesiastico per papam notati sunt: pluresque ex canonicis, maximè sancti Cyriaci in Nuhusen, Apostolicis mandatis inobedientes, & Salamanno rebelles, excommunicati fuerunt, quos tandem satisfactione præmissa ipse autoritate Apostolica reconciliauit.

Salamannus.

Anno Sigismundi abbatis 16, qui fuit dominicæ natiuitatis 1333, obiit Vuolframus episcopus Herbipolensis, pridie calendas Iulij: cui successit Otto Vuolfskel, & præfuit annis 15. promotus & ordinatus Leodij 21. die mensis Iulij, per Ioannem papam 22. contra Hermannum de Lichtenberg, Ludouici Imperatoris cancellarium, in odium Imperatoris, qui eum in episcopum ordinari cupiebat. Nam sicuti prædiximus suo loco, Henrico Imperatore septimo in Italia mortuo, Ludouicus comes Palatinus, Bauariæque dux, frater Rudolphi comitis Palatini Rheni, electione principum, deuictio

Otto fit episcopus Herbipolensis

Causa dissensionis papæ & Imperatoris.

Friderico Austriæ duce, in regē Rom. sublimatus fuit, anno Domini 1314; qui mox in magnam discordiam cum Ioanne papa 22, tali (ut ferebatur) occasione prolapsus est. Habebat quendam cancellarium Vdalricum nomine de Augusta Rhetorum oriundum, hominem temerarium & superbum, cleri & religionis æmulū, ecclesiasticæq; dignitatis & libertatis maximum osorem & aduersarium, qui in literis ad papam nomine Imperatoris, eo inscio, quædam indigna posuit, ipsumq; papam inter alia Bestiā de mari ascendentem appellauit, multaq; in eum opprobria scripsit: quibus non immeritō pontifex ad indignationem prouocatus, Ludouicum regem excommunicauit. Hanc malitiam suam iam morti proximus Cancellarius coram multis publicè confessus est. Vnde Ludouicus Romam profectus anno domini 1327. papæ reconciliari uolens, cum in Auinione moraretur (ut supra diximus) anno Sigismundi abbatis 9. à quodā simplici episcopo munus benedictionis accepit, & in dissensione papæ Ioannis permāsit, alium pro eo constituens Antipapam. Ad hunc Ludouicum Imperatorem excommunicatum uenit in Bauariam Vuilhelmus de Ockam ordinis Minorum, natione Anglicus, uir quidem doctus in Philosophia & literis sacris, sed temerarius nimium, excommunicatus à papa Ioanne 22. in quem multa blasphemando conscripsit, quemadmodum in libro de Scriptoribus ecclesiasticis, plenius diximus.

Vuilhelmus de Ockam ordinis Minorum.

Henricus dux Bauariæ obiit.

Eodem anno obiit Hēricus iunior, dux Bauariæ, filius Ottonis regis Vngarorum, anno ætatis suæ 21. sine liberis. Maxima hoc anno uini copia creuit, ita ut uasa defuerint.

Vualramus.

Anno Sigismundi abbatis 17. dominicæ autem natiuitatis 1334. obiit Henricus archiepiscopus Coloniensis, cui Vualramus filius Gerardi comitis Iuliacensis, præpositus Leodiensis, & thesaurarius Coloniensis, in archiepiscopatu succedens præfuit annis 16. mensibus 6. diebus 19. uir in utroq; iure doctissimus, strenuus atq; pacificus: qui ecclesiam sibi commissam, satis strenuè, pacificè utiliterq; in utroq; statu rexit. Iste Vualramus archiepiscopus inter multa ædificia quæ tempore sui pontificatus in diuersis locis erexit, etiam monasterium Carthusiensium in Colonia de nouo construxit, quod pro necessaria fratrum sustentatione honestè abundeq; dotauit.

Carthusia in Colonia fundatur.

Benedictus fit papa, Ioāne mortuo.

Eodem anno pridie nonas Decembris, obiit in Auinione Ioannes papa 22. anno ætatis suæ 90. inæstimabilem auri copiam relinquens in thesauris. Cui in Pontificatu successit Benedictus 12. Tholosanus, ordinis Cisterciensis, sacre Theologiæ doctor, Iacobus de Furno antea uocatus, & præfedit annis 7. mensibus 3. & diebus 18. uir integerrimæ rectitudinis, qui constitutionem ordinis nostro dedit pro ipsius reformatione, quam Benedictinā appellant, cuius uerum originale sub plumbo Treueris apud S. Mathiam habetur, & in plerisque alijs monasterijs similiter.

Ventus magnus.

Anno Sigismundi abbatis 18. qui fuit dominicæ natiuitatis 1335. in die Apostolorum Simonis & Iudæ, maximus & nimium tempestuosus in partibus Rheni & Sueuiæ uentus efflauit, qui arbores & multa ædificia in diuersis locis euerit.

Otto dux obiit.

Eodem anno, mortuus est Otto Bauariæ dux (de quo supra fecimus mentionem) filius Stephani ducis, & frater Henrici senioris, sine liberis, cuius ducatus ad fratrem iure deuoluitur.

Anno sequente, qui fuit Sigismundi abbatis decimonono, obiit Vuilliamchin, siue Vuilhelmus, abbas cœnobij mei Spanheim undecimo, anno regiminis sui 28. 16 calendas Aprilis.

Eodem

Eodem anno in die sancti Augustini episcopi obiit Vualramus episcopus Spirensis, in ecclesia Prædicatorum ibidem coram summo altari sepultus: cui successit Gerardus de Erckenberg, in die S. Catharinæ electus, & præfuit annis 27. & mense uno, ac diebus 6. At uero post Vuillichionē mei cenobij Spanheimensis abbas 12. cōstitutus est Henricus, ex Creutzēnach oriundus, qui præfuit annis duobus, & mense uno, diebusq; sex, non satis utiliter, ut tempus postulabat.

Gerardus.

Henricus.

Anno Sigismundi abbatis 20. qui dominicæ natiuitatis fuit 1358. magna ubiq; hominum ac pecorum mortalitas fuit, & frumentum caro uendebatur precio, ita ut pauperes magna premerentur inopia, pluresq; fame & inedia perirent. Anno sequente, qui fuit Sigismundi abbatis 21. Eduardus secundus rex Angliæ uenit ad Ludouicum Imperatorem apud Confluentiã, postulã ab eo contra Philippum regem Franciæ auxilium, cui Ludouicus accepta pecunia multa promisit suffragiũ, sed promissa seruare non potuit, quia principes ad obediendum inuoluntarios habuit, & rex Angliæ spe sua frustratus, pecuniam sine fructu expositam amisit.

Fames & mortalitas.

Eduardus rex Angliæ secundus.

Eodem anno Reinhardus comes Gelriæ, qui postea in ducem sublimatus est, magnum producens exercitum contra Leodienses & Brabantinos bellum indixit, propterea quòd anno præterito, ipso existente cum Imperatore, terram eius incendio & præda miserabiliter detrauerant, secum habentes Adolphum episcopum Leodiensē, quem ciues dudum ignominiose expulerant. Ceciderunt in hoc bello plusquam nouem millia hominum ex utraq; parte. Victoria cessit Reinaldo comiti, ex qua non solum diues factus, sed famosus in omni terra, cunctisq; gratus principibus.

Bellum inter Leodienses & comitem Gelriæ.

Anno Sigismundi abbatis uigesimo secundo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1359. in die sancti Kiliani martyris, circa meridiem, solis magna fuit defectio, horis ferme duabus.

Eclipsis solis.

Eodem anno circa autumnum Suintenses in ciuitate Berona, plures ex ciuibus dissensione suborta crudeliter occiderunt.

Suintenses.

Eodem quoq; anno Ludouicus Imperator conuentum principum solennem apud Franckofordiam celebrauit, ubi inter alia Reinaldum comitem Gelriæ in ducem sublimauit, adijciens ducatus eius comitatum Zurphaniæ, propter singularem prudentiam eius, & res ab eo magnifice gestas. Fuerat enim in ordine comitum Gelrensiū ab origine undecimus, uir prudens, audax, bellicosus, fortunatus, & per omnia magnificus, qui multa strenue pace belloq; patrauit.

Comes Gelriæ in ducē creatus.

Eodem etiam tempore Vuilhelmus comes Iuliacensis, per Ludouicum Imperatorem de consensu principum in marchionem creatus est, uir tali dignus honore, quippe qui & ipse multa strenue gessit, consilio simul & operatione.

Vuilhelmus comes Iuliacensis. fit Marchio Iuliacensis.

Hoc anno bellum atrox fuit inter Philippum Franciæ regem & Angliæ regem Eduardum, propter comitatum Normandiæ, quem uterq; ad se iure pertinere contendebat. Conductis enim rex Angliæ magno stipendio copijs, Franciam manu ualida ingreditur, præda & incendio cuncta, licet parum sibi profecerit, deuastans, quia Normandiam non obtinuit.

Bellum inter reges Franciæ & Angliæ.

Eodem quoq; anno feria sexta ante festum S. Osualdi regis & martyris, Ludouicus Imperator post mortem fratris sui Rudolphi comitis Palatini Rheni, quem in Angliam fugauerat (sicut diximus) anno Henrici abbatis 14. conuocatis filijs eius Rudolpho, Adolpho & Ruperto, paternam inter eos hæreditatem diuisit, imò potius ablatam restituit, dicens, Pater in me peccauit,

Rudolphus comes Palatinus Rheni.

peccauit, non filij: equum igitur non est, alieni eos sceleris poenā subire. Rudolphus primogenitus, Rudolphi fratris Ludouici Imperatoris comitis Palatini Rheni ac Bauariæ ducis, uir non multæ sapientiæ, uxorem habuit regis Vngariæ sororem, ex qua genuit filiam unicam Margaretham nomine: quam Carolus Bohemiæ rex postea Imperator duxit in uxorem, de qua suscepit Vuenceslaum post patrem regem Rom. Joannē regem Bohemiæ, Sigismundum regem Vngariæ, postea Imperatorem Rom. Helenam, quæ nupsit regi Angliæ, & Margaretham uxorem marchionis antiquæ Marchiæ.

Adolphus comes Palatini Rheni.

Adolphus secundo genitus Rudolphi senioris Palatini, à quo successio comitum Palatinorum Rheni continuatur, uxorem duxit filiam comitis de Oettingen, quæ peperit ei Rupertum, seu (ut plerique uolunt) Adolphum patrem Ruperti postea regis Romanorum, ex Beatrice filia regis Sicilia, de qua latius suo loco dicemus, cum illò uenerimus. Rupertus autem tertio genitus Rudolphi senioris comitis Palatini Rheni, sine liberis obiit, quam duas uxores duxerit: quarum prima fuit Mechtildis ducissa Brabantia, secunda Beatrix filia ducis Montensis. Iste Rupertus gymnasiū uniuersitale Heidelbergense primus fundauit, quod Benedictus papa 12. confirmauit. Similiter postea Urbanus papa 6. cuius primus director & moderator fuit Marsilius de Ingen, sacrae Theologiæ doctor, Parisiensis canonicus, & Thesaurarius ecclesiæ S. Andreae in Colonia, quemadmodum in libro de de Scriptoribus ecclesiasticis, nos dudum dixisse meminimus. Ecclesiā quod in noua ciuitate Spirensis diocesis collegiatam, pulchro tabulatu lapideus deo ex fundamento erexit, fundauit, construxit, & dotauit, in qua & sepultus postea fuit.

Rupertus comes Palatinus.

Uniuersitas Heidelbergensis erigitur.

Pestilentia fuit.

Anno Sigismundi abbatis uigesimalitertio, Domini uerò 1340. per totam Alemaniam maxima pestilentia fuit, & multa milia hominum prostrauit. Magna quoque fames subsequuta est, & multos egenos & pauperes faciens miserimè afflixit, fuitque & uiuere miseria & mori nimius horror. Eodem anno, circa dominicam Latere in quadragesima, cometa apparuit.

Rex Angliæ secundo in Franciā mouet exercitum

Eodem quoque anno, circa natiuitatem S. Ioannis Baptistæ, Eduardus rex Angliæ denuò cum ualido exercitu intrauit Franciam, & multis ex Francis occisis multisque captis gloriose triumphauit, prædam Angliis inferens non modicam.

Vuillicho abbas.

Hoc ipso anno, 6. calendas Maij, obiit Henricus ex Creutzennach, monasterij mei Spanheimensis abbas in ordine 12. cui Vuillichin secundus ex Spanheim succedens, præfuit anno duntaxat uno, mensibus tribus, & quatuor diebus.

Eodem quoque anno, 12. die mensis Februarij, obiit Rupertus comes Palatinus Rheni & Bauariæ dux, filius Rudolphi fratris Ludouici Imperatoris (de quo supra diximus) in choro ecclesiæ nouæ ciuitatis, quam ipse à fundamentis erexit, sepultus.

Anno Sigismundi abbatis 24. Domini uerò 1341. comes quidam in Isenburg, in nundinis S. Remigij Coloniae in sociali hastiludio Stephanum militem de Oersbeck præter suam uoluntatem publicè interfecit, qui fracta ceruicè subito expirauit, manens nihilominus equo insidens ac si uiueret, quo usque famulorum manibus depositus inueniretur mortuus.

Clemens papa.

Anno Sigismundi abbatis 25. qui fuit dominicæ natiuitatis 1342. obiit Benedictus papa 12. cui Clemens sextus succedens præfuit annis 11. uir pietate & clementia plenus, patria Lemouicensis, professione monachus ordinis sancti

is sancti Benedicti. Eodem anno 8. idus Augusti obiit Vuillicho secundus, abbas monasterij mei Spanheimensis 13. cui successit Vuilhelmus ex Bickelnheim, ex prolapia S. Hildegardis oriundus, & præfuit annis 9. uir per omnia bonus & magnificus.

Vuilhelmus.

Hoc ipso quoque anno Ioannes dux Brabantiae & Engelbertus episcopus Leodiensis, magnum producentes exercitum contra Leodienses, multo sex eis occiderunt, ceperuntque, cæteris ad fugam conuersis, quousque tandem conditiones pacis admiserunt.

Eodem anno 8. calendas Iulij, obiit Sigismundus huius cœnobij Hirsaugien-
gis abbas 31. anno regiminis sui uigesimo quinto, uir optimus, omnique honore prosequendus, qui in utroque statu satis utiliter præfuit, multaque bona fecit.

Sigismundus.

DE VVIGHARDO, HUIVS MONASTERII ABBATE

32. qui præfuit annis 12. & de uarijs gestis.

sui temporis in Alemania.

Post mortem itaque reuerendissimi abbatis Sigismundi, conuenientes in locum capitularè fratres conuentuales huius monasterij Hirsaugien-
sis, anno prænotato dominicæ natiuitatis 1342. indictione Romanorum 10. pro eligendo in demortui locum nouum animarum suarum pastorem, præhabita deliberatione necessaria tandem unanimiter elegerunt Vuighardum
cœuentus sui monachum, natione Sueuum, uirum in temporalibus non sine experientia probatum: qui sub Henrico & Sigismundo abbatibus in monasterio conuersatus, secundum illius temporis mores aptior & melior inter alios pro necessitate loci uidebatur: quanquam pro regularis disciplinæ
instauratione, quæ tum in omnibus penè monasterijs nostri ordinis per Ale-
maniam corruerat, parum congrueret. Eum tamen uiuendi ritum in cœno-
bio quem reperit, serauit, peculium indulgens monachis, ut antecessores
sui fecerunt. Confirmatus autem à Gerhardo Spirensis ecclesiæ antistite, &
ordinatus in abbatem solenniter, ut moris est, præfuit annis 12. mensibus
8. diebus 3. ut calculanti patebit.

Vuighardus.

Confirmatio ab episcopo Spirensi

Hic anno suo primo, confirmationem priuilegiorum regalium monasterij sui impetrauit à Ludouico Imperatore quarto.

Hoc ipso dominicæ natiuitatis anno 1342. adhuc Sigismundo abbate uiuente, 23. die mensis Ianuarij, prima noctis hora, suborta nubium tempestate horrenda, audiebantur tonitrua, fulgura, & coruscationes apparuerunt cum grandine & pluuia magna, ita ut mediâ æstate tempestas suborta uideretur.

Maxima in Ianuario tempestas

Eodem anno, in uigilia sancti Iacobi Apostoli, Mogonus fluuius contra naturam & consuetudinem suam subito excrescens, tantam aquarum uim Rheno immisit, quantam nullus eo tempore uiuens se uidisse meminerat. Multa enim hominibus damna intulit, uillasque integras circa Rhenum constitutas subuertit.

Anno Vuighardi abbatis 1. currente adhuc, dominicæ natiuitatis 1343. obiit Reinardus primus dux in Gelria, de quo supra diximus: cuius ducatum Reinardus filius eius puer decem annorum gubernandum suscepit, uxorem postea ducens Mariam Ioannis ducis Brabantiae filiam, qui ambo sine liberis obierunt. Hunc post aliquot annos frater eius Eduardus cupidine imperij ductus cepit, & per decennium in custodia serauit, ducatumque Gelriae pro eo administrans, magnæ inter se futuræ contentions (ut dicemus) causam dedit.

Anno

Vdalricus comes
Vuirtembergens
sis moritur.

Anno Vuighardi abbatis 2. qui fuit dominicæ natiuitatis 1344. undecim
ma die mensis Iulij, obiit Vdalricus comes Vuirtembergensis, filius Eberhar
di comitis, de quo iam supra diximus, duos relinquens filios, Vdalricum &
Eberhardum: quorum primus post annos 26. absque prole mortuus est, ut
suo loco dicemus: secundus uerò Euerhardus, longo uiuens tempore, multa
cum ciuitatibus imperij & nobilibus bella gessit per annos fermè 46. de cu
ius gestis & obitu, quantum nobis innotuit, suo loco dicemus.

Cruciata contra
Teucros p[er]cussit

Quorum usus
Treuerensibus et
Coloniensibus
conceditur.

Henricus.

His temporibus Clemens papa 6. missis in Germaniam legatis commu
ne passagium contra infideles Teucros predicari fecit, promittens in subuen
tionem peregrinorum de bonis suis ad cistas in ecclesiis ad hoc publice or
dinatas contribuentibus, non solum consuetas indulgentias, sed etiam quor
dam insolita: ita ut eis qui sua inposuissent, ad certam quantitatem taxata,
esum ouorum sextis, ferijs & lacticiis, ceterisque extra quadragesimam
diebus quibuscumque indulgeret: quod eatenus per Alemaniã fieri non con
suevit. Baldeuinus Treuerensis, & Vualramus Coloniensis archiepiscopi,
cum quibusdam alijs, tunc à sede obtinuerunt Apostolica, pecunia ex po
pulo suo collecta non modica, impensa ad cruciatam, ut omnibus in eorum
diocesis constitutis, liceat in perpetuum extra quadragesimã, omni tem
pore uti lacticijs, butyro & ouis: quod usque in presentẽ diem ita seruatur.
Nam Treuerenses & Colonienses, per totum annum, quadragesima sola ex
cepta, lacticijs ouisque utuntur in cunctis sanctorũ uigilijs & ieiunijs eccle
siasticis. Henricus autem Moguntinus archiepiscopus, quia Ludouico Im
peratori excommunicato pertinaciter adhæsit, gratiã Apostolicã sedis non
habuit: & ideo nec ad cruciatam contribuere quicquam uoluit, nec indul
gentias curauit: unde licitum non est, usque in hodiernã diem, per totam dice
cesin Moguntinam ouis uti, tempore cuiuscumque ieiunij ecclesiastici. Chris
tiani itaque ex tota fermè Europa coadunati, magna in Teucros classe uehun
tur, & Smyrneum oppidum in primis capientes, magna deinde utriusque
gentis clade sapius pugnarunt.

Facinus Impera
toris.

Eodem anno, Ludouicus Imperator Ioannem filium regis Bohemiæ, de
ducatu Carinthiæ, quem ei accepta pecunia prius donauerat, eiecit: eiusque
uxorem, sine iudicio ecclesię raptam, suo filio copulauit, in scãdalum multo
rum. Vnde tam pro isto quã pro multis alijs sceleribus, denuò excommu
nicatus fuit à Clemente papa sexto, tandemque (ut dicemus) ab imperio de
positus.

Vuilhelmus co
mes Hollandiæ
in bello occiditur

Comitatus Holl
diæ ad Bauarię
duces uenit.

Anno Vuighardi abbatis 3. qui fuit domin. natiu. 1345. Vuilhelmus Han
noniẽ, Hollãdiæ Selãdiæque comes, ac Phrysiæ dominus, circa festũ natiuita
tis B. Marię semper uirginis, magnum cõtra Phrysones produxit exercitũ,
secum habens comitem de Horn, multosque alios nobiles atque fortissimos.
At Phrysones fossatis aquarum plenis circumuniti, obuiam eis in furore ma
gno egressi, solitaque industria utentes, conclusos inter paludes alios interfe
cerunt gladio, alios uerò emissis subito aquis miserabiliter submerserunt, in
ter quos & Vuilhelmus comes suffocatus, sine liberis mortuus est. Quo mor
tuo, soror eius Margaretha, uxor Ludouici Imperatoris 4. tãquam uicinior
hæres, decreto imperatoris & principum, cum Vuilhelmo filio suo, in magno
apparatu descendit in Hollãdiam: omnem terram fratris, suo mox subiuga
uit imperio: quam incolis consentientibus, filio suo Vuilhelmo tradidit gu
bernandam: dispositisque in pace rebus, ad Bauariam cum suis est reuerfa. Igi
tur Vuilhelmus dominium auunculi cõsecutus, talem epistolis suis titulum
præscribere solebat: Vuilhelmus, Dei gratia comes Palatinus Rheni, dux
Bauariæ.

Bauariæ, Hannoniæ, Hollandiæ, Selandiæq; comes ac Phrysiæ dominus &c. Erat autem homo superbus, inquietus & bellicosus, qui propriae matri deferre nesciuit. Abhinc præscripti comitatus ad Bauariæ duces pertinere cœperunt, à quibus per annos ferme uiginti octo, in possessione quæta gubernati sunt, usque ad annum Domini 1425, tunc ad Burgundiæ duces deuoluti fuerunt.

*Bauari tenuerūt
Hollandiam.*

Anno prænotato Henricus archiepiscopus Moguntinus citatus à papa Clemente sexto, ad curiam non comparens, excommunicatur.

Anno Vuighardi abbatis 4, Domini uerò 1346. Clemens papa 6. Henricum de Vernenburg, archiepiscopum Moguntinum contumacem & rebellem mandatis apostolicis prius (ut diximus) citatum & excommunicatum, in consistorio publico de consensu cardinalium per sententiam deposuit absentem, omniq; honore pōtificiali spoljauit, & Gerlacum de Nassau in eius locum substituit, qui tamen ad possessionem archiepiscopatus ante mortem Henrici minimè peruenit. Henricus enim non aduertens papæ sententiam, fretus auxilio Ludouici Imperatoris, Cunone de Falckenstein, qui postmodum archiepiscopus Treuerensis factus est, in coadiutorem assumpto, se pro archiepiscopo gessit, ut ante contentiones & bella per annos 8. agens cum Gerlaco, non sine magno detrimento ecclesiæ Moguntinæ populiq; subiecti.

*Henricus depo-
nitur.*

*Gerlacus archie-
piscopus.*

*Cuno de Falckē-
stein coadiutor.*

Eodem anno inter Eduardum & Reinardum fratres, pro ducatu Gelriæ grauisima contentio suborta est, quæ per annos 16. cum magno ipsorum dispendio & totius terræ desolatione durauit. Nam eis inter se contentiones & bella gerentibus, multa hominum millia fuerunt occisa, uillæ sine habitatoribus desertæ, castra quoq; destructa, & terra totius ducatus aut interfectis aut fugatis rusticis inculta permanente. Verùm postremò Eduardus, detrusus in custodia Reinardo, ducatum solus obtinuit, ut suo loco dicemus.

*Inter fratres pro
ducatu Gelriæ
contentio longa.*

Eodem quoq; anno Clemens papa 6. qui Ludouicum per sententiam ab Imperio se deposuisse dicebat, mandauit principibus, ut infra certum terminum, quem eis præfixerat, nisi ius electionis uelint amittere, in locum Ludouici alium eligant Imperatorem, qui mandatis ecclesiæ, ut filium decet, pareat: alioquin se necessariò curam, ut supremum caput, de imperio habiturum. Conuenientes itaque in Reyms infra Bopardiam iuxta Rhenum, 11. die mensis Iulij, Baldeuinus archiepiscopus Treuerensis, Vualramus archiepiscopus Coloniensis, Gerlacus cui papa (ut diximus) prouiderat de ecclesia Moguntinensi, Ioannes rex Bohemiæ & Saxoniarum dux, Carolus Ioannis supra dicti Bohemiæ regis primogenitum, in regem Rom. unanimiter præsentem elegerunt, quem in Bonna oppido cum magna pompa Coloniensis archiepiscopus (ut moris est) inunxit. Non enim poterant ad Aquisgranum tutò descendere, propterea quòd Aquenses Ludouici partes studiose sequebantur. Adolphus autem comes Palatinus Rheni, Henricus archiepiscopus Moguntinus, licet à papa depositus, marchio Brandenburgensis, ducesq; Bauariæ, ac penè omnes ciuitates imperij, partes Ludouici usq; ad mortem eius pro uiribus sequentes defendebant.

*Mandatum papæ
ad principes.*

*Carolus ab una
parte eligitur.*

*Ludouici partes
ibi sequebantur.*

Eodem anno Eduardus rex Angliæ cum magno exercitu Franciam de nouò ingreditur, habens secum Ioannem Bohemiæ regem, patrem Caroli Imperatoris 4. in toto certamine gloriose triumphauit. Rex autem Bohemiæ sagitta cuiusdam Galli uulneratus, occubuit. Iste Ioannes filius fuit Henrici Imperatoris 7. & pater Caroli quarti, sicut supra diximus, quondam comes Lutzenburgensis, qui patre ad imperium sublimato filiam Vuenceslai re-

*Rex Angliæ de
nouò Franciam
bellaturus intrat.*

*Lutzenburgensis
ducatus ad Bohemos
transfertur.*

gis Bohemiae Elisabeth, cum regno accepit uxorem, quemadmodum anno 10. Henrici abbatis 2. clarius posuimus, cum quo ducatus Lutzenburgensis ad Bohemos deuoluitur. Regnauit autem in Bohemia 36. annis, quo hoc anno mortuo Carolus filius eius paululum antequam eligeretur ad imperium successit, regnans cum filio suo Vuenceslao, annis ferme 32. Vites & botri pendentes in eis hoc ipso anno, sub octauis natiuitatis B. Mariae semper uirginis, frigore & pruina perierunt in multis, maximè in Sucuia partibus & in multis alijs.

Ludouicus Imperator obiit.

Anno Vuighardi abbatis 5. qui fuit dominicae natiuitatis 1347. in die S. Gereonis martyris, obiit Ludouicus Imperator 4. & in ecclesia beatae Mariae semper uirginis in ciuitate sua Monacensi cum pompa & honore sepelitur. Fuerunt qui dicerent eum, cuiusdam Austriae ducissae (quam ob tetram faciei dispositionem Mauerafch, hoc est, oris peram, uel saccum appellabant) ueneno perisse: quod uerum sit nec ne, satis exploratum non habemus. Reliquit autem filios 6. uidelicet Ludouicum (qui & Otto) marchionem Brandenburgensem natu seniore: Ludouicum ducem, cognomento Romanum, quia Romae natus fuerat: Ottotem iuniorem ducem, Stephanum ducem, Vuilhelmum ducem, & Albertum ducem, quos genuit ex Margaretha filia Vuilhelmi comitis Hannoniae, Hollandiae & Selandiae, ut suo loco supra dictum. Quomodo hi sex filij patre mortuo, eius inter se ducatum diuiserint, inferius dicemus anno Vuighardi abbatis 7. Mortuo autem Imperatore Ludouico, statim conuenerunt Henricus archiepiscopus Moguntinus, quaquam (ut praediximus) a papa depositus, Adolphus comes Palatinus Rheni, Otto qui & Ludouicus marchio Brandenburgensis, & caeteri Bavariae principes, qui consilio inter se habito Eduardum Angliae regem ad Romanum imperium contra Carolum unanimiter elegerunt: quem etiam mox per literas & solennes nuncios aduocare studuerunt, promittentes se ei consilium & auxilium usque ad mortem, firmiter praebituros. Quibus ille gratias agens, remandauit se in gubernandis regnis Angliae & Francorum, in tantum occupari, quod imperio Romanorum nequaquam posset intendere. His cognitis, praefati principes nuncium ad marchionem Misnensem generum Ludouici Imperatoris defuncti, cum literis mittentes, ipsum ad imperium uocauerunt. Quibus ille consentiens cum exercitu, se quantocius uenturum promisit, quamuis non uenerit, industrie a Carolo praeventus uel corruptus, ut postea dicemus.

*Eduardus rex
Angliae uocatur
ad imperium.*

*Misnensis
Misnensis uocatur
ad imperium.*

Anno Vuighardi abbatis 6. dominicae natiuitatis 1348. cum intellexisset Carolus marchionem Misnensem, contra se in regem Romae, sicut praediximus electum, nihil moratus, ad eum properè mittens, omne ius quod habere ad imperium uidebatur, sibi pro decem millibus argenti libris ab eo uendicauit. Quibus auditis, praedicti principes denuò congregati apud Franckfordiam Guntherum comitem de Suartzburg Thuringum, in regem Romanorum elegerunt.

*Comes Gumbertus
uocatur ad
Imperium.*

Eodem anno obiit Otto episcopus Herbipolensis, cui Albertus de Hoin loe succedens, praefuit annis 24. qui anno pontificatus sui 6. ciues Herbipolenses firma oblidione cingens, ad obedientiam reduxit.

Albertus.

Eodem quoque anno Vuilhelmus comes Palatinus Rheni, dux Bavariae, comes Hannoniae, Hollandiae, Selandiaeque & Phrysiarum dominus, cum maximo suorum exercitu terras ecclesiae Traiectensis intrauit, omniaque ferro & igne miserabiliter deuastans, totam prouinciam ambulauit, qui tandem crudelitatis suae poenas dedit, factus (Deo uindicante) insanus.

Eodem

Eodem quoque anno Conradus de Deck, per quendam militem Suike-
rum de Gondelfingen, insidiosè occiditur in domo propria, quam habuit
in ciuitate Monacensi Bauariæ, ex odio inueterato.

*Conradusdux de
Deck occiditur.*

Anno Vuighardi abbatis 7. dominicæ autem natiuitatis 1349. magna
per uniuersum orbem pestilentia fuit, ab India incipiens, passimq; prouin-
cias omnes irrumpens, trium annorum spacio usq; in Alemaniam, Galliam,
Angliamq; & in omnes gentes miserabiliter defæuens, uix mediam homi-
num partem in humanis agere permisit. Miseranda calamitas, mox enim ut
aliquis infectus hac peste fuisset, suo tantum anhelitu etiam alios inficiebat.
Tribus hoc tempore plagis humanum genus in Germania maximè afflige-
batur. Pestilentia uidelicet, quæ infinita hominum millia in toto penè orbe
prostrauit, cuius calamitatis causa ludæis fuit adscripta, quòd fontes & aë-
rem ueneno infecissent. Vnde persecutio in eos Christianorum grauissima
fuit subsequuta. Nam in diuersis mundi regionibus, cum hæc in eos æstima-
tio Christianorum esset diuulgata, alij miserabiliter fuerunt suffocati, alij
præcipitati, alij submersi, alij capitibus truncati, alij combusti, alij gladijs &
lanceis confossi, alij uario tormentorum genere interempti. Nonnulli uerò
eorum, cernentes in malo se positos, necatis primò liberis & uxoribus, ne in
manus crudeliter sæuentem Christianorum traderentur cruciandi, se cum
domibus suis igne supposito incendentes uoluntariè peremerunt. Hæc in
Iudæos persecutio anno prænotato incipiens, biennio durauit, & multa eo-
rum milia in omnibus prouincijs consumpsit. Secunda plaga fuit sanguinis
profluuus, qui etiam hominum ingentem multitudinem inaudito genere
cruciatu absumpsit. Tertia fuit sacri ignis (sic enim uulgò is morbus appella-
ri consueuit) adustio, quæ tanta immanitate sæuebat, ut quemcunque in-
uasisset, mox carnem usque ad ossa penitus consumeret, nec uiuis tantum
infecta, sed etiam mortuorum inuadens cadauera insepulta, carnes ante-
quam sepeliri potuissent, absumeret. Erant hæc tempora calamitatibus ple-
na, tantisq; periculis exundantia, ut præter generale diluuium, peiora scrip-
serit nemo.

*Maxima in toto
mundo pestilentia.*

*Grauisima in
Iudæos persecu-
tio.*

*Sanguis profu-
uus grauis.*

*Sacri ignis adu-
stantia plaga.*

Anno quoque prænotato Guntherus comes de Suartzburg in regem es-
lectus ab his qui Carolum refutabāt, cum magno suorum exercitu uenit ad
Franckofordiam, positusq; ante ciuitatem papilionibus & castris, ut moris
est, tribus diebus & sex hebdomadibus Caroli expectauit aduentum. Por-
rò ciues Franckofordienses cum Gunthero bene senserunt, eumq; ut uerum
regem Rom. cum maximo honore suscipientes, partes eius sequebantur.
Similiter & reliquæ imperij ciuitates superioris Alemanicæ, præter Argenti-
nenses, qui cum Carolo sentiebant. Audito Carolus quòd Franckofordiam
uenisset Guntherus, coadunato suorum exercitu aduersus eum processit:
sed uidens eum fortiozem se, industria usus Baldeuini archiepiscopi Treue-
rensis, Bauariæ ducem in partem suam multis promissionibus tandem at-
traxit. Vnde uidens se deceptum Guntherus, pro concordia, mediante Ot-
tone, marchione Brādenburgensi, cœpit tractare: acceptisq; argenti marcijs
purissimi duobus milibus & ducentis, ac duabus in Thuringia ciuitatibus,
ad uitam pro expensis habitis, sigillum & insigna regalia cum regno in ma-
nus Caroli Franckofordicæ coram principibus resignauit. Interea dum hæc
agerentur apud Franckofordiam, infirmari, & post menses tres fermè non
sine suspitione sumpti ueneni, mortuus est. Igitur Gunthero cedente, & pa-
rum postea mortuo, Carolus huius nominis 4. rex Bohemicæ ad imperium
adhuc uiuente Ludouico (sicut supra diximus) iubente papa, electus est: nul-

*Rex Guntherus
Franckofordiam
ex more uallat.*

*Carolus uenit cō-
tra Guntherum.*

*Concordia inter
Carolum et Gun-
therum.*

*Scriptur ibidem in 284
5. Bartholomæi.*

*Carolus quartus
imperat.*

lo impediēte, solus pacificè imperauit annis 31. uir bonus, sapiens & doctus, quinque linguarum scientia perfectus. Habuit autem uxores 4. successiue legitimas. Prima fuit Margaretha, Rudolphi comitis Palatini filia, mater Vuenceslai regis Bohemiæ, postea imperatoris. Secunda fuit ex Francia, qua etiam sine liberis mortua, tertiam accepit principis Suediæ filiam, de qua genuit filiam, quam dedit marchioni Brandenburgensi uxorem. Quarta uxor fuit Elisabeth, filia ducis Pomeraniæ, & Stetiniensis, de qua genuit Sigismundum regem Vngariæ postea Romanorum Imperatorem, & Iohannem ducem.

Vualramus.

Anno quoque prænotato Vuighardi abbatis 7. in uigilia Assumptionis beatæ Mariæ semper uirginis obiit Vualramus archiepiscopus Coloniensis, qui propter multa & continua bella proprijs rebus consumptis, ecclesiam suam ære alieno nimis grauata dereliquit: cui Vuilhelmus de Genep canonicus eiusdem ecclesiæ ac Sufati præpositus immediatè succedens, præfuit annis 12. & mēribus nouem, uir prudens, & in negotijs secularibus multum expertus, qui tempore breui ecclesiam Coloniensem omnibus debitis reddidit liberam, & quæ impignorata redemit, quod tum eo tempore uix credebatur possibile. Sunt qui notent eum auariciæ uitio, quippe qui subiectum sibi clerum ac populum insolita exactiōe grauauit.

Hæresis flagellatorum in Vngaria surrexit.

N

Eodem tempore surrexit noua quædam hæresis, in Vngaria sumens exordium, quæ totam in breui Alemaniam suo ueneno inficere contendebat. Homines idiotæ, rustici & imperiti, sub prætextu pœnitentiæ, quam sine sacerdotis iudicio sibi metipsis imponebant, mares & fœminæ simul mixti seminudi incedentes, cruces ligneas in manibus porrabant, capite caputio & pileo, pudebundis uerò lineo uelamine tectis, flagellis in acumine tres nodos & aculeos habentibus, semetipsos publicè in ecclesia & extra usque ad sanguinis effusionem uerberabant: carmina quædam Christianæ fidei, ut plurimum uel contraria uel suspecta cantantes, sæpiusq; se in terram prosternentes in modum crucis, clamabant orantes. Verùm considerâtes hanc sectam ecclesiarum pontifices non esse synceram, populisq; fidelibus non paruū illaturum fore detrimentum, autoritate Clementis papæ 6. eam quanto citius è mediō tollere festinabant, corrigibiles per publicam pœnitentiam, reuocato errore ad uiam ueritatis reducentes; pertinaces uerò seculari iudicio traditos, ignibus comburentes. Et sic tandem cessauit Flagellatorum noua fatuaq; præsumptio.

Ducatus Bawariæ inter filios Ludouici Imperatoris diuisio.

Anno etiam præscripto facta est diuisio ducatus Bawariæ, inter sex filios Ludouici quondam Imperatoris 4. Ludouicus qui & Otto primogenitus, marchio Brandenburgensis, Ludouicus Romanus dux & iunior Otto, dux in sortem acceperunt Bawariam superiorem, cum omnibus ad eam pertinentibus, Stephanus autem, Vuilhelmus, & Albertus Bawariam inferiorem, Hollandiamq; Hannoniam, Selandiam ac Phrysiæ dominium in possessionem acceperunt, licet postea sit alia diuisio facta.

Terræmotu ædificia corruerūt.

Eodem anno magnus in Germania terræmotus, Viliacum urbem subuertit, & tam in Italia quàm in Germania, ædificia multa ex uehementia ceciderunt huius commotionis.

Anno Vuighardi abbatis 8. dominicæ uerò natiuitatis 1350. Clementis papa 6. annum indulgentiarum quem Iubilæum, Hebræorum imitatione appellabant, de centesimo, sicut Bonifacius octauus instituerat, constitutio ne solenni præmissa desuper in quinquagesimum reuocauit: pia consideratione motus, quòd ætas hominum breuissima, uiuendi in annum centesimum pau-

etissimis tribuit facultatem. Celebratur itaq; hoc anno Iubilæus secundus in urbe Roma, Clemente papa iubente, multis undiq; concurrentibus.

Eodem anno Vuilhelmus, 14 in ordine, abbas cœnobij mei Spāheimensis, liberè ac spontè resignauit abbatiam in manus sui conuentus, circa festum sancti Laurentij martyris, qui senio & infirmitate grauat eodem anno obiit, quinto calendas Octobris, in capella beatae Mariæ semper Virginis, quam ipse à fundamētis in ambitu fundauerat, sepultus. Post cuius resignationem Philippus Meiscem abbas 15, fratrum electione succedens præfuit annis 24, mense iunio, diebusq; 12, confirmatus à Geriaco Mogūtino archiepiscopo, quia Hēricus (ut diximus) à papa depositus & excōmunicatus fuit, à bonis & religiosis uiris nō habebatur pro episcopo.

Vuilhelmus abbas Spanheimensis resignauit.

Philippus fit abbas.

Anno Vinghardi abbatis 9, Domini autem 1351, Carolus imperator 4, ad complacendum principibus suis: quorum auxilio & fauore ad imperium peruenerat, multa thelonea noua circa Rhenum instituens, eis contulit, in dispendium Reipub. gratissimū. Verūm cū mercatores per hoc nimirum grauari cōmeatum Rheni deuitantes, ciuitatibus querimoniam attulissent, omnes se imperatori unanimiter opposuerunt. Argentineses quoq; Rhenum circa Argentinam cathenis & lignis cōcluserunt, quòd naues neq; ascendere neq; descendere ullatenus potuerunt. Videntes autem principes se per hoc prouentibus tam ueteris quàm noui thelonei spoliari, concordiam & pacem cum ciuibus inierunt, & ueteribus antiquisq; contenti theloneis, nouis renunciauerunt.

Imperator noua imponit thelonea.

Argentineses occludunt Rhenum.

Eodem anno Imperatrix Margaretha, uxor quondam Ludouici imperatoris 4. magno Bauarorū aliorumq; coadunato exercitu contra filium suum Vuilhelmum Hollandiæ comitem, pauperes & subditos suos nimirum crudeliter opprimentem, ab incolis ut unica terræ illius filia inuocata, expeditionem mouit, commissio autem super Mosam nauali prælio, quarta die mensis Iulij, hoc est in festo translationis sancti Martini, mater à filio uincitur, quæ fugiens cum paucis in Angliam descendit.

Inter matrem & filium bellum agitur.

Eodem quoq; anno, mense Decembri, cometes sub ipso Septentrione apparuit, quo extincto graues uentorum æstus subsequuti sunt, & cœlestis trabs à priori parte ardens per cœlum labi uisa est.

Cometes apparuit.

Anno Vinghardi abbatis 10, qui fuit Domini 1352. Reinardus filius de Spanheim & Ernestus de Molenack, canonici maioris ecclesiæ Coloniaensis, feria sexta ante palmas, in curia officialis Coloniae, pro uili causa ex temeritate à primoribus ciuitatis nimis crudeliter fuerunt interfecti.

Duo canonici à Colon. occisi.

Eodem anno cœlestis flamma post solis occasum inter Zephyrum & Austrum latissimè excrecens, terribileq; ostentans incendiū, cum magno tandem murmure per cœlum dilabitur.

Eodem quoq; anno obiit Clemens papa 6. cui Innocentius quoq; 6. natione Lemouicensis succedens, præfuit annis 9. & mensibus octo, uir bonus & amator religiosorum, canonista maximus, qui Carolum postea Imperatorem coronauit.

Innocentius.

Anno Vinghardi abbatis 11. Domini uerò 1353. in profesto S. Thomæ Apostoli obiit Henricus de Vernenberg, quōdam archiepiscopus Moguntinus, à Clemente papa 6 (ut supra diximus) dudum depositus. Hic etiam post depositionem suam, quod sepe diximus, ut archiepiscopum se gerebat, quamdiu uixit Ludouicus Imperator quartus: licet Gerlacus promotus & ordinatus à papa maiorem haberet obedientiam, pluresq; ciuitates, oppida & castella maxima, in Thuringiæ Erfordiam, & in Halsa penè omnes, qui

Gerlacus.

Gerlacus archi-
episcopus Mog.

prima uice mandatis Apostolicis obediabant. Mortuo autem Henrico Gerlacus ecclesiā Moguntinā pacificè obtinuit, & solus annis 16 præsedit. Eodem anno, in die S. Erasmi, Ludouicus Marchio Brandenburgēsis, Rupertus qui & Adolphus senior comes palatinus Rheni, & Ioānes Burgauus Nurenbergenfis, tanquā arbitratores electi, diuisionem faciunt ultraiorem terrarum inferioris Bauariæ inter duces, filios Ludouici quondam imperatoris quarti, Stephanum scilicet, Vuilhelmum & Albertum, ut patet in literis.

Bauariæ diuisio.

Flamma in celo.

Anno quoque prænotato, cœlestis flamma longum post se trahens extinctum limitem denuò apparuit, & à Septentrione ad Austrum repente ferebatur. Multa quoque & alia apparere stupenda.

Conuentus principum Moguntie.

Anno Vuighardi abbatis 12, Domini uerò 1354, Carolus Rom. rex in mense Ianuario, solennem conuentum principū habuit in Moguntia: ubi inter multa quæ ad reipub. cōmoditatem statuit, etiam de Romana profectioe pro corona imperij adipiscēda, quod sequenti anno cōtiguit, tractauit.

Balduinus archiepiscopus Treueris.

Eodem anno calend. Febr. obiit Balduinus archiepiscopus Treuerēsis, uir perpetua memoria dignus qui ordinariū Breuiarij totius annis emendans & corrigēs, in eam formam qua meus est, restituit, & ecclesiam suam multis diuitijs & honoribus supra omnes prædecessores suos magnificè ampliuit. Huic successit Boëmundus de Edendorf, & præfuit annis 13.

Boëmundus fit archiepiscopus Treuerensis.

Vuighardus abbas moritur.

Eodem quoque anno currente, 5 idus Martij, hoc est in profesto S. Gregorij papæ Magni, obiit Vuighardus huius nominis primus, præsentis monasterij Hirsaugiensis abbas in ordine, à prima fundatione, 32. de cuius uita, cōuersatione & gestis, parum huic operi nostro inserere potuimus. Propterea quòd paucissima eorum, ad nostram memoriā peruenerunt. Erat enim tempus illud nebulosum, & ignorantia tenebris plenum: quando perijt, non solum in hoc monasterio Hirsaugienti, sed in omnibus quoque monasterijs nostri ordinis, penè in tota Germania obseruātia regularis: & monachi, carnis uoluptatibus dediti, studium literarū, quod maiores nostros quondam fecit gloriosos, penitus abiiciētes: nihil minus, quam suorum gesta cōscribere prælatorum cogitabant. Hinc factū est, huius quoque insignis cœnobij actuum memorandorum turpe silentium, quia nullus fuit à tempore Euerhardi abbatis, usque ad Fridericū eius nominis secundum, per annos fermè septuaginta supra ducentos, qui gesta & successiones abbatum clarè (ut alij fecerāt olim) describeret. Vnde per totum id tempus, breuiter necessariò transiuimus.

DE VVIGHARDO SECVNDO, HUIVS MONASTERII

abbate 33. qui præfuit annis 5, mensibus 11, die-

bus 21. uarijsq; actis.

Mortuo autem domino Vuighardo primo, huius cœnobij abbate 32, traditoque iuxta morem ordinis eius corpusculo ecclesiastica sepultura, ne oues diu sine pastore, aut animarum suarum aliquod incurrerent periculū, aut in re familiari (ut fieri solet) paterentur detrimentum: præstituta die ad eligendū, prout res postulabat, nouum pastore, fratres in unū conuenerunt anno prænotato, dominicæ uidelicet natiuitatis 1354. in die festione Rom. 7, altera die S. Gregorij papæ, quæ fuit sexta feria, & mensis Martij dies 13, habitoque inter se necessariò tractatu de forma electionis, maior pars fratrum elegit (ceteris assentiētibus) dominum Vuighardum eius nominis secundū, prioris ex sorore nepotem, uirum utique illo tempore, scientia, moribus, & experientia inter plures meliorem; qui confirmatus &

ordinatus

ordinatus à Gerharo de Errenberg, Spirensis ecclesie episcopo, cum magna solennitate, præfuit huic monasterio Hirfaug. annis 5, mēlibus 2, diebus 21, qui sexta feria electus, & post mensis spacium confirmatus, benedictionem suam in festo sanctorum Philippi & Iacobi Apostolorum hic in monasterio suscepit. De cuius gestis, cum aut nihil, aut parū literis sit commendatum, nos etiam pauca huic operi nostro inserta posteritati nota fateere potuimus. Causam huius, paulò ante palàm consignauimus.

Anno prænotato Domini 1354 corrente, qui fuit ipsius Vuigardi primus inchoatus, obiit Salamannus episcopus Vuormatiensis: cui successit Theodoricus, filius cuiusdā militis, ex eorū genere, qui usq; in præsentem diem nuncupatur Bauari de Bopordia, genus antiquū & olim priuilegiatum, præfuitq; annis nouem, & habuit dissentiones cum ciuibus.

Salamannus episcopus Vuormatiensis obiit, Theodoricus successit.

Eodem quoq; anno octauo, calend. Decemb. Innocentius papa sextus, anno pontificatus sui quarto nondum expleto, ad instantiam Vuighardi abbatis confirmauit omnia & singula huius monasterij bona & priuilegia Romæ apud sanctum Petrum residens.

Innocentius papa confirmat priuilegia.

Anno Vuighardi abbatis 2, qui fuit Domini 1355, Carolus 4 Rom. rex cum magna comitiua, principū nobilium, equitum & peditum Romæ profectus, unā cum regina coronā imperij cum magna solennitate & tràquilitate suscepit. Sunt qui scribant, eum coronam imperij suscepisse de manu cardinalis Hostiensis, missi ad hoc ab Innocentio papa ex Auinione.

Carolus quartus Romæ coronatur.

Eodem anno, in mense Septembri, quodam die circa nonam horā, terræ motus ingens circa Basiliam & Argentinā factus est, quo impellēte magna Basiliensis ciuitatis pars subuersa est, & multa in circuitu ædificia muriq; & castra in montibus fortissima corruerunt, hominesq; miserè oppresserant.

Anno quoq; prænotato, Ioannes eius nominis 3. Brabantie dux, cum se moriturū ex infirmitate cerneret, monachicum ordinis S. Benedicti habitū assumpsit, munitusq; sacramentis salutaribus sexta die mensis Decembr. in Domino deuotissimè quieuit, sepultus in Veleer nostri ordinis cœnobio, relinquēs duntaxat unicam filiā, Ioannā nomine, quam Vuenceslaus comes Lutzenburgensis frater Caroli imperatoris duxerat uxorem, cum qua Brabantie ducatū ad ius suum contendebat esse deuolutū. Vnde inter episcopum & Flandriæ comitem Ludouicum, grauis fuit suborta contentio, qui tandem arbitantes in Vuilhelmum Hannoniæ, Holladiæq; comitem filium Ludouici quondam imperatoris concordati fuerunt.

Ioannes Brabantie dux moritur.

Pro ducatu Brabantie contentio.

Anno Vuighardi abbatis 3, Domini uerò 1356. Carolus imperator ex Italia reuersus, in ciuitate Merensi conuentū habuit solennem principum, ubi omnes totius penè regni principes cōcurrentes, regalia sua de manu imperatoris ex more susceperunt. Multi etiam ex Gallia illuc principes ac nobiles conuenerunt, quibus Carolus ipse notus & charus exitit, utpote qui & diu olim apud Parisios operam literis dederat, & in auxiliū regis Francorum cum patri suo rege Bohemiæ aduersus regem Angliæ aliquando pugnaturus ierat. Aderat in hoc solenni conuentu principum, quidam archiepiscopus Apostolicæ sedis legatus, ad confirmandam pacem totius regni, qui ob reuerentiā summī pontificis, solus cum imperatore in unā mensa cibum sumebat, cæteris principibus, electoribus, iuxta cuiuslibet officij rationem ministrantibus, semel, & postea in locum suum, secundum consuetudinem residentibus. Ibi Vuilhelmus Marchio Iuliænsis, consensu principū, in ducem à Carolo sublimatus est, & Marchionatus eius de Iulia in ducatū cum ingenti pōpa cōmutatur, Vuenceslaus quoq; Lutzen-

Conuentus principum Meris habetur.

Legatus apostolicus.

Marchio Iuliænsis fit dux.

Comitatus Lut-
zenburgensis fit
ducatu.

Vuenceslaus dux
primus Lutzen-
burgensis.

Comitatus Baræ
fit marchionatus

Bulla Caroli
aurca.

Vuilhelmus co-
mes Hollandiæ
uefanus incar-
ceratur.

Albertus post
fratrem regit Hol-
landiã annis fere
quadragesima se-
ptem.

De filijs Alberti.

De filia ducis et
comitis Alberti.

Albertus dux
Austriæ mo-
ritur.

burgensis comes, frater Caroli imperatoris, & gener Ioannis ducis ultimi
Brabantiæ, quem anno priore obiisse diximus, in ducē similiter eleuatus est.
Iste dux Vuenceslaus filius Ioannis Bohemiæ regis, nepos Henrici impera-
toris 7, & frater (sicut diximus) Caroli 4. homo genere nobilissimus, erudic-
tione literarū doctus, in re militari strenuus, uita & moribus uix alteri se-
cundus, iustitia, clementia & pietate magnificus: nescio quo iudicio diuino
semper informatus, omnium præcipuorum actuum suorum finē uotis suis cō-
trariū frequenter, & damnis obnoxium habuit. Ducatū Brabantia cum uxore
obtinuit, quē unā cum Lutzenburgensi per annos ferme 28 gubernauit,
de cuius morte anno Domini 1383, postea scribemus. In eodem conuentu
principū Metis habito, comitatus terræ Barësis in marchionatū sublimatus
est, quanquā in uulgo nomē comitatus, apud plerosque etiā hodie per ignoran-
tiā maneat. Bullā dictā aureā, quia sigillo sit aureo roborata, de imperatorū
Romanorū delegēdo idē Carolus indicta cōuentione principū ad utilitatē
reipub. de cōsensu omnium principū electorum & regni cōscribi fecit & cō-
firmauit. His ritē peractis cōuentu soluto cū uxore trāsiiit de ciuitate in ci-
uitatē & de monasterio ad monasteriū sanctorū, reliquias ubique diligētissi-
mē inquirens, ex inuentisq; multas precibus, quas spernere poterat nullas,
obtinuit, quas ad gloriā & decorē ecclesiarū gentis suæ Bohemis inuexit.

Anno Vuighardi abbatis 4, Domini autē 1357, Vuilhelmus comes Pa-
latinus Rheni Bauariæq; dux & comes Hollandiæ, Hannoniæ, Selandiæ,
ac Phrygiæ dominus, filius Ludouici quondam imperatoris quarti, de quo
multa suis locis supra diximus. posteaq; terras illa non sine tyrānide guber-
nasset annis ferē 12, nescio cuius machinatione ueneno (ut dicebatur) sum-
pto, uefanus effectus est: qui custodia micipatus, per uiginti annos usq; ad
mortē ita permāsit, & uefanus in carcere obiit, anno (ut infra dicemus) à na-
tiuitate Domini 1377. Et quia filios non habuit, Albertus frater eius comit-
atus & dominia Hollandiæ, Hannoniæ, Selandiæ ac Phrysiæ post eū susce-
piens, per annos 47 strenuē gubernauit, eratq; in ordine successōnis comi-
tum Holladiæ 21, uxorē habuit Margarethā filiam ducis Briginis, quæ pe-
perit ei duos filios, Vuilhelmū q; patri successit in comitatibus præscriptis,
& Ioannē episcopū Leodiensem, de quibus suis locis remoratio fiet, & filia
unicam nomine Catharinam, quæ primò fuit desponsata Eduardo Geltriæ
duci, qui frater erat Reinhardi ducis captiui. Sed priusq; nuptiæ celebra-
rentur, in quodam bello fuit occisus, anno Domini 1371, ut ibi dicemus: quo
mortuo, sponsa eius adhuc uirgo, & iam uidua, nulli deinceps matrimonio
iungi consensit, nisi de sanguine ducum esset Geltrici. Nuptiæ ergo tan-
dem Vuilhelmo filio ducis Iuliacensis, ex Sophia, filia illustriſſi uiri Floren-
tij de Mechlinia, prima uxore Reinhardi primi ducis Geltriæ, patris Eduar-
di prioris sponsi eius, de quo supra diximus.

Anno Vuighardi abbatis 5 qui fuit Domini 1358, obiit Albertus dux
Austriæ, filius Alberti quondā regis Rom. relinquens post se Lupoldū filiū
& ducē, à quo genealogia Maximiliani regis nostri, qui hodie imperat, con-
tinuatur, ut per ordinē in sequentibus patebit. Albertū quoq; ducem Aus-
triæ, qui fundauit uniuersitatē Viennensem in Austria. Rudolphū quoq;
ducem, qui fundauit præpositurā S. Stephani protomartyris in Vienna, &
comitatū Tirolis, Austriæ ducatu cōiunxit: qui uxorē habuit Catharinam
filiam Caroli imperatoris quarti, & Fridericū ducem, qui sine liberis obiit.
Filiis quoq; reliquit duas, Margaretham Marchionissam Brandeburgens-
sem, & Catharinam abbatissam sanctæ Clare in Vienna.

Eodem

Eodem anno magna fuit ab initio Augusti pestilentia usq; ad natalem Domini, per totam ferè Alemaniam, & multa millia hominum hoc morbo breuissimo tempore perierunt.

Pestilentia magna.

Anno quoq; prænoto inter Ludouicum regem Vngariæ & Venetos bella grauisima suborta fuerunt, propter regnum Dalmatiæ, quod Veneti multis annis regibus Vngariæ reclamantibus possederunt. Collecto itaq; rex Ludouicus tam suorum quàm Teuthonicorum magno exercitu, Dalmatiam cum potentia iugreditur, & primò quidem obtinuit ciuitatè Iardensem, deinde ciuitates maritimas, postremo Dalmatiam totam. Dehinc etiam fines Venetorum ingreditur, captisq; nonnullis eorum munitionibus, magnum eis sui terrorem incussit. Vnde necessitate compulsi, pacem petierunt, quam eis rex non solum concessit, sed etiam munitiones eorum quas iure ceperat bellico.

Inter Vngariæ regem & Venetos bellū agitur.

DE VVIGNANDO, HVIVS MONASTERII ABBATE

34. qui præsuit annis 20, mensibus 10, diebus 20. varijsq; actis.

TAM uniuersæ carnis domino Vuighardo huius nominis secundo, Hirsaugiensis monasterij abbate 33, sicut ingresso, atq; cum debita solennitate sepulto, ut moris tunc erat prior & fratres spiritali pastore orbat, eodem mox anno, ultima die mensis Maij, qui fuit sexta feria post Urbani, pto electione noui patris ad locum capitularem conuenientes, necessarijs inter se consilijs tractatibusq; præmissis, Vuignandū ex suo collegio monachum, in abbatem huius monasterij 34 præsecerunt, qui ab episcopo Spirensi Gerharde de Errenberg, confirmatus ex more, & ordinatus, præsuit in abbatia annis uiginti, mensibus decem, & diebus uiginti: de cuius gestis, pigritia & ignauia monachorum id causante, aut nihil aut parū deducere possumus ad notitiā posteritatis, quia & supra memoriam eorum qui hodie uiuunt, acta sunt, & à nullo literis (ut opportuerat) commendata. Nam posteaquàm amor & studium literarum à monachis deficere cœpit, unā cum disciplina obseruantia regularis: mirandum non est, si nec monasteriorum suorum conditiones pro tempore sæpius uariatas, nec successiones actaq; suorum literis mandauerint abbatū: cum ex his qui hodie uiuunt, sub reformationis Bursfeldinæ titulo, nec unū quidē inuenire potuerimus de omnibus, qui ueterū exemplo animatus, uel scribere nouā, uel cōtinuare diu inchoatā proprij sui monasterij Chronicā, ad informationē posteritatis aut uelit aut possit. Proh dolor, dicere de multis abbatibus qui sanctā obseruantia regularis uitæ eum suis monachis profitentur, qui historiarū utilitatem ignorant, quid nobis opponāt cōpellor. Anni enim, Quid nobis scire, concludere potest foundationis monasteriorū nostrorū antiquitas, quid abbatum uel successores uel gesta reducere ad memoriā cōfert, qui in puluere mortis dormiūt, nec ullis laudibus demulcētur? O iam sepulti, ignaui homines uiui, quorū peribit memoria cū sonitu, quā sitis asinini, ac rudis ingenij, palā ostēditis, qui bonū contemnitis historiarū, quod absequi non potestis. Historia uiuis tam presentibusq; futuris conscribitur, non mortuis: uos ergo, si uiuerecitis intellectu, historias utiq; amaretis. Neq; enim si tollatur historia Euangelij sacrosancti memoria, neq; martyria & passiones sanctorū ad nostram scientiā deuenissent. Valeāt ergo uiui homines ignorantia sepulti, & sibi uiuāt solis ignauia sua cōtēti, nulli utiles, nulliq; in bonis actionib. uel studijs imitabiles. Nos aut nostra psequamur. Circa hæc tēpora Albertus dux Bawariæ, comesq; Hollādiæ, Selādiæ, Hānoniæq; ac Frisiæ dñs, obseq; Hollādig

Vuignandus fuit abbas.

Annis præsuit ferme uiginti.

Quid monachi non scribant annales cōquiritur auctor.

Excusatio uana monachorū ignorantium.

Sine historia fides euacuatur.

Delfi oppidum
Hollandiæ ca-
pitur.

Conuentus prin-
cipū in Eslingē.

Eslingen obsidio
no cingitur.

Contentio inter
archiepiscopum
Treuerensem et
comitem de Spā-
heim.

Einkirch sub-
uertitur.

Uniuersitas Pra-
gensis fundatur.

Episcopus Pra-
gensis fit archi-
episcopus.

Cenobium regu-
larium in In-
gelheim.

Memoria Chri-
sti lanceæ consti-
tuitur.

Delfi nominatū ppter inobediētiā & rebellionē ciuiū, quo capto muro
& portas usq; ad solū euertit. Castrū quoq; Hoenskirch funditus destruxit.
Anno Vuignandi abbatis 2, currente cum annis Domini 1360, Carolus
imperator in oppido Sueuiæ Eslingen pro quibusdā causis imperij princi-
pes cōuocauit, ubi eum die quadā in refectorio cōuentus fratrum Minorū sua
cum illis tractaret cōsilia, seditione ciuiū orta cōtra imperatorē & principes
tumultus cōcitatur, qui mox recedēs ab oppido comiti Vuirtenbergeniū,
Euerhardo cōmisit, quatenus tantā contumeliā sibi illatā cōpensaret. Qui
suorū, & ciuitatū imperialiū coadunato exercitu Eslingen obsidione circū-
uallauit, fortiterq; oppugnare cōcepit. Videntes autem in malo se positos ci-
ues, & tantæ multitudini non posse resistere, pacē pecuniā interueniente ac-
ceptarunt, imperatori pro satisfaciōne aureorū sexaginta millia, comitiq;
Euerhardo pro impensis habitis triginta millia pendētes, & sic quassatio tur-
multus centū millibus empta quieuit. Graues inter Boëmundū Treuitorū
archiepiscopū comitesq; de Spanheim & Starckenburg discordiæ his fuē-
re subortæ tēporibus, propter castella quædā & domīnia. Sed interuenien-
tibus amicis, Vualramus comes de Spanheim in concordia citō cum archi-
episcopo rediit. Comes autē de Starckenburg, agros, uillas & possessiones
ecclesiæ Treuerensis ferro & igne grauius deuastare cōcepit, multaq; dama-
na intulit. Archiepiscopus autem collecto exercitu Einkirch uillam comi-
tis in littore Mosellæ positam, cum ipsa munitione quam fecerat sub
castello Starckenburg pro exigenda à nauigantibus theloneo, ipso, ut prin-
cipe terræ contradicente cepit, ac funditus destruxit. Quod uidens comes,
ac deteriora metuēs, gratiam pontificis per nuncios postulauit, & cum ue-
nia accepit. His quoq; temporibus Carolus imperator quartus, cum esset
uir doctus, quippe qui in gymnasio Parisiorum multo tempore operam
literis dederat, amaretq; præ cæteris uiros eruditos, uniuersitatem Pra-
gensis pro decore Bohemię regni laudabiliter instituit, quæ multis priuilegijs
& donationibus ab eo illustrata, in breui tempore ultra omnes totius Ger-
maniæ uniuersitates gloria & numero personarum creuit: quousq; tandem
post annos fermē quinquaginta, multis commaculata hæresibus, quæ no-
tæ sunt omnibus, in nihilum redigitur. Episcopum quoq; Pragensis eccle-
siæ, pro honore regni qui eatenus sub archiepiscopo Mogūino fuerat,
suffraganeus in archiepiscopum auctoritate apostolica sublimauit, multisq;
priuilegijs decorauit, subiciens ei suffraganeos & episcopos more aliorum.
Multas in Bohemia de nouo fundauit ecclesias, fundatasq; tam à se quam
ab antecessoribus suis, reliquijs, ornatibus pictoris, clenodijs, & uarijs dona-
tionibus magnificē honorauit. Aulam uillæ Ingelheim, nō longē à Mogun-
tia & Rheno, quam Carolus imperator magnus pro castro residentiæ ma-
iestatis suæ, cis Rhenanæ quondam habuit, in quo & natus & gladium ab
angelo contra Saracenos pugnaturus, qui Norimbergæ ostenditur, accepisse
se cœlitus missum, incolarum fide creditur; in monasteriū canonicorū regu-
læ S. Augustini commutauit, statuens, neminem in eo ad religionem suscipi-
piendū, nisi in Bohemia natum: quod ita hætenus seruatur, usq; in præsen-
tem diem, per annos non minus centum quadraginta quatuor. Subiecit autē
istud cœnobium abbati monasterij S. Caroli, in Praga pro tempore existens,
& coronæ Domini nostri Iesu Christi, feria sexta post octauas paschæ singu-
lis annis per uniuersum orbem Christianum, celebrandum, impetrauit à pa-
pa cum magnis indulgentijs, gratijs & remissionibus peccatorum.

Anno Vuignandi abbatis 3, qui fuit Domini natiuitas 1361, mēse Feb. quadam die ad uesperascente cœlum ardere uisum est, & ea nocte Vuihelmus primus dux luliacensis uir bellicosus magnanimusq; moritur.

Eodem anno Gerhardus comes Montēsis, & Arnoldus comes de Blāckenheim, inueterato ad inuicē laborantes odio, se mutuò interfecerunt in ciuitate Coloniensi acutis lanceis hastiludiū agētes, alter ab altero confixus.

Duo comites se interfecerunt.

Eodem quoq; anno post longam inter fratres ducatu Gelriæ concertationem, postq; incendia & hominibus multa, tandē Eduardus Victor exiens fratrem suum Reinardum cepit, quem custodiae mancipatum usque ad uitæ finem per annos decem conseruauit, adeptusq; ducatum Gelriæ, sine alicuius contradictione regnauit.

Dux Gelrensis fratrem suum cepit.

Anno Vuignandi abbatis 4, Domini uerò 1362, exeuntes quidā latrunculi de Anglia per Hispaniā & Franciam discurrebāt, deprædatione, incendio & ferro, multę incolis terræ damna & incōmoda in uillis, maximē ubi non erat defensio irrogātes. Qui cū numero simul creuissent & audacia, capitaneū super se constituerunt, quem archipresbyterū cōmuni uocabulo appellarūt. Ipsa autē multitudo latronū, societas magna Anglicana dicebatur, habens plusq; 40000 uirorū ad pugnā procedentium. Qui peruagantibus Hispania & Frācia, fines tandē Treuerensiu ingrediuntur, omnia incendio & rapina uastātes. Quorū aduentu Boēmundus archiepiscopus audito

Magna Societas Anglicana deuasat omnia.

Cononē de Falckenstein, coadiutorē suum, Vuenselaū Lutzenburgij & Brabātij ducē, Vualramum comitē de Spanheim, comitē quoq; de Veldenia, & comitē de Starckenburg, cū multis alijs comitibus, baronibus, nobilibus & pugnatorib. misit cōtra illos: qui mox, ut tot cōtra se cōuenisse principes intellexerūt, terga uertētes, de finibus Treuerorū recesserūt, & Alsatiā intrātes, multa circa Argentīnā uillanis dāna intulerūt, diripiētes quicquid usq; reperissent. Venit ergo nocte maledicta illa societas ad muros Argentinenfes, & in circuitu ciuitatis se locauit, Romgshouen, & omnia in uicino situata uillagia igne cōsumpsit. Portæ autē ciuitatis clausæ tenebantur, nec quisq; permittebatur egredi quādiu illō manserunt. Quoscūq; reperissent in agro & uiculis affectis, inauditis supplicijs trucidarūt, nisi pecunia se redimerent. Nulli turò, sine saluo cōductu eorū trāsire licebat, quē cuiuscūq; dedissent, inuiolabili firmitate seruassent. Mulieres & uirgines moniales & iuuenulas quotquot inuenissent, insatiabili genere libidinis cōstuprabant, multasq; ex eis occiderūt. Masculos iuuenes in seruitutē captiuos seruabāt.

A finibus Treuerorū pulsi sum.

Archipresbyter deuasat Alsatiā terras.

Verū quia fama eorū præcessit aduentū, quicquid mobile erat, rustici ad ciuitates & loca munita importauerant. Oppida quidē plura obsidione ualabant, sed cū eis deessent machinæ ad expugnationem necessariae, nullū omnino capere potuerūt. Interea ciues Argentinenfes cum Alsaticis, literas & nuncios ad Carolū imperatorē tunc Frācofordiæ cū principibus existentem, pro auxilio implorādo miserunt, quibus in breui uenturū se cum exercitu promisit imperator. Sed saepe interpellatus, cū aduentū suum semper promitteret, semper differret, magnā de se cōspirationis cum societate Anglicana clam inītae Alsatijs dedit, propterea quòd desolari tam nobilē prouinciā a uilissimis latrunculis permisit. Tandem uerecundia ac necessitate cōpulsus exercitum in Alsatiā misit, pro appropinquante latronum caterua fugiendo recessit: quos cū nostri persequēdos decernerent,

Crudeles in pauperes fuere.

Imperator ad auxilia uocatus est.

tanta uelocitate fugiētes usi sunt, ut iter eorum unius diei, nostri conficere in quatuor diebus non sufficerent. Post recessum uerò latronū, exercitus imperatoris per Alsatiā discurrens, maxima incolis damna fecit, conculcando &

Fugantur de Alsatiā latrones.

cando & annihilando frumenta in agris, quoniam messis proxima erat, in tantum ut grauiora ab amicis quam ab hostibus uiderentur incommoda perpessi. Vnde famēs magna subsecuta est, quae totam Alsatiam per annos sex continuos grauius afflixit.

Cuno fit coadiutor Treuerensis.

Anno praenotato Bohemundus archiepiscopus Treuerensis podagra senioque grauatus Cunonem de Falckenstein Mogunt. ecclesiae canonicum Treuerensis ecclesiae creari fecit, & in coadiutorem assumpsit, committens ei totius ecclesiae ac patriae negotia tractanda, qui gloriosissime aduersum hostes ecclesiae praefatae, ubique triumphans mox in exordio constitutionis suae miranda perpetravit. Vnde gaudens Bohemundus ab Innocentio papa sexto, precibus obtinuit consensum archiepiscoporum Treuerensem Cunoni resignandi: quod cum papa libenter annueret, Bohemundus pontificatu abdicato Cunonem habuit successorem, pro sustentatione sui oppidum & arcem Sarburg, cum attinentijs & prouentibus quoad uiueret ab eo recipiens, annis quinque superuixit.

Cuno fit episcopus Treuerensis.

S. Brigitta in precio habetur.

Anno praescripto obiit Innocentius papa 6. cui successit Urbanus quintus, Malsiliensis abbas, ordinis sancti Benedicti, & praefuit annis 8. uir doctus & sanctissimae conuersationis, qui crucem praedicari fecit contra Turcos, & multa bona patrauit. Claruit his temporibus deuota Christi famula S. Brigitta, regina quondam Suetiae, multis illuminata reuelationibus diuinis, quae regnum contempsit mundanum amore coelestis, exiensque de terra & cognatione sua, ad limina peregrinabatur sanctorum, ieiunijs, eleemosynis & orationibus uacans continue. Haec uenit in Auinionem ad Urbanum papam 5. missa a domino nostro Iesu Christo pro confirmatione regulae suae quam fecerat.

Vuilhelmus.

Anno etiam praenotato obiit Vuilhelmus de Gennep archiepiscopus Coloniensis, ingentem relinquens thesaurum in auro & argento uinoque & bladis. Vacauit autem sedes mensibus decem.

Lampertus.

Anno Vuignandi abbatis 5. Domini uero 1363. obiit Gerardus episcopus Spirensis, in maiori ecclesia sepultus, cui Lampertus de Buren monasterij in Gegenbach, ordinis sancti Benedicti Argentinensis dioecesis, immediate succedens praefuit annis octodecim, quibus euolutis autoritate Urbani papae sexti, ad episcopatum Bambergensem nobilem & exemptum translatus est.

Adolphus.

Eodem anno Ioannes de Virnenberg, maioris ecclesiae decanus, per capitulum in archiepiscopum Coloniensem electus est, qui pro confirmatione sua perrexit in propria persona ad curiam: sed Urbanus papa 5. eius electionem non solum confirmare noluit, sed etiam penitus cassauit, Adolphumque fratrem comitis de Marcha episcopum Monasteriensis, hominem carnalem iuuenemque, in archiepiscopum Coloniensem contra uoluntatem capituli sublimauit, qui mensibus duntaxat praefuit 10. & postea resignauit pontificatum in manus papae Urbani sponte, ut anno sequente dicemus.

Ioannes.

Anno quoque praenotato obiit Theodoricus Bauarus de Bopardia, episcopus Vuormatiensis: cui successit Ioannes dictus Schadland, ordinis Praedicatorum sacrae Theologiae doctor, prouisione Apostolica: & praefuit annis 13. habuitque multas cum ciuibus dissensiones. Hic nuncius papae & inquisitor haereticae prauitatis, administrauit aliquandiu ecclesias episcopales non ultimae dignitatis, sicut Hildeshemensis in Saxonia, Augustensem in Vuindelicia, Culmensis in Prussia, & Constantiensem in Sueuia.

Anno Vuignandi abbatis sexto, qui fuit Domini millesimo trecentesimo

telimo

imo sexagesimoquarto, Adolphus archiepiscopus Coloniensis accusatus apud sedem apostolicam, quod rerum ecclesiasticarum dilapidator, nihil indignum pontificatu haberet, non uis, non metu, sed uoluntarie archiepiscopatum resignauit, Engelberto de Marchia episcopo Leodiensi patruo suo, Urbano papa quinto consentiente, & ei de nouo, ut moris tum erat, de Coloniensi ecclesia prouidente, qui præsuit annis quatuor, non satis utiliter. Adolphus autem resignato pontificatu, non sine damno ecclesie Coloniensis, amore cuiusdam puellae sororis comitis Montensis, cum qua sperabat se comitatum Cluensem, consequuturum eam duxit uxorem, quamuis Monasteriensem episcopatum annis 5. & Coloniensem mensibus 10. sine ordinibus sacris ut pontifex gubernasset. Nec eum sefellit opinionis præsumpta fiducia, comitatum enim quem optauerat cum uxore tandem obtinuit, ita quod uterque comitatus, Cluensis uidelicet & de Marcha, usque in præsentem diem coniuncti permanet: licet Cluensis postea (ut suo loco dicemus) in ducatum gloriose fuerit sublimatus.

Adolphus.

Engelbertus.

Cluis & Marchie coniunctio.

Anno Vuignandi abbatis 7. dominicæ uero natiuitatis 1365. Carolus Imperator quartus, denuo Italiam ingreditur, & Urbano papa Romæ inueto, collatione quorundam arcanorum cum eo habita, in Alemaniam cum suis nobilibus sanus reuersus est.

Imperator Italia denuo ingreditur.

Hyems hoc anno proluxa fuit & asperissima, Rheno per menses ferè tres congelato. Fames quoque & pestilentia magna in Alemania, multiq; homines alij frigore, alij fame, alijq; peste perierunt. Claruit his temporibus Ioannes de Rupe scissa, ordinis Minorum, nescio quo spiritu seductus, nisi proprio: qui multa prædixit in proximo futura de Antichristo, de generali conculcatione cleri, & de reductione totius orbis ad fidem Christianam, & multa alia quæ sibi reuelata diuinitus à Christo Iesu crucifixo dicebat. Scripsit de his multa & uaria ad quendam cardinalem, quæ habentur sed utrum euenerint quemadmodum prædixit, iudicent qui libros eius legint, historiarum periti censors.

Hyems proluxa, fames & pestis.

Ioannes de rupe scissa.

Anno Vuignandi abbatis octauo, Domini uero 1366. inter episcopum & ciues Vuormatienses magna dissensio fuit pro institutione consulatus & sculteti, & quibusdam alijs ad iurisdictionem pertinentibus: quæ tandem per Rupertum comitem Palatinum Rheni, qui & Adolphus, consulatusq; Moguntinensem & Spirensem. in die conuersionis sancti Pauli, anno præscripto ad pacem reducta est. His temporibus magna & firmissima inter ciuitates imperiales & liberales confœderatio facta est, quæ etiam principibus potentissimis in exordio sui formidabilis uidebatur, sed diu non durauit. Sepe tales cõfœderationes, quas ligas uulgariter Bunt appellabant, non solum inter ciuitates, sed etiam inter principes iuratas cõfirmatasq; legimus, & quotidie similiter uidemus: sed mobilitas humana, nihil diu inuolatum conseruat. Vnde conueniens prouerbiu est:

Confœderatio magna ciuium.

Mobile mouetur semper cum principe uulgus.

Anno Vuignandi abbatis 9. qui fuit Domini natiuitas 1367. obiit Bohemundus archiepiscopus Treuerensis, in maiori ecclesia Treuerensi sepultus. Post quem ipse Cuno de Falckenstein, & dominus de Mintzenberg, matre natus filia comitis de Sarueden, Bohemundo (sicut diximus) adhuc uiuente, archiepiscopus ordinatus præsuit ualde utiliter annis 21. Hic Cuno archiepiscopus pro seruitijs Carolo Imperatori 4. multipliciter impensis Bopardiam & Vucsaliam cum medietate Sterrenberg, quæ Baldeuinus quondam archiepiscopus à fratre suo Henrico Imperatore 7. in principus

Bohemundus.

Bopardia & Vucsalia impignoratur Treuerensibus

gnus

Comitū de Eber-
stein & Vuir-
genſium grauis
diffenſio.

gnus expenſarum ratione Imperij in Italia habitarum, obtinuerat, impia-
gnoratione arctiori pro ſumma maxima impetrauit, ita quòd poſterioris
impignorationis ſumma, maior fuerit prioris. Erat enim Cuno uir prudens
tiſſimus, qui à natura ad regimen etiam multarum eccleſiarum natus uide-
retur, laborioſus, ſtrenuus, & ingenio acutiſſimus, & cui nullus ſuo tempo-
re inueniretur ſimilis.

Anno prænotato graues diſcordiæ fuerunt inter Euerhardum comitem
Vuirtenbergensem, & comites de Eberſtein, quæ breui in magnum utriuſ-
que partis detrimentum ſucceuerunt. Cùm ergo Vuirtenbergensis quo-
dam die in balneo eſſet naturali, quod Sylueſtre uulgariter Vuiltbad appel-
lamus, comes de Eberſtein cum exercitu ueniens occultè, locum obſidione
cinxit, ſperans ſe comitem intus comprehenſurum. Sed inanis eum confi-
dentia feſellit. Nam à quodam ruſtico noctu conductus per nemora ad lo-
ca tutiora manus eius ſine læſione euasit, & ſubſecuta ſunt inter eos grauiſ-
ſima bella, incendià & rapinæ. Omnes enim ferme nobiles cum præfato co-
mite de Eberſtein, conſpirantes aduerſus Vuirtenbergensem, præter ſolos
ciues in Eſlingen, qui cum Euerardo comite ſenſerunt, ſumptis armis præ-
lia ſuſcitauerunt.

Engelbertus
obiit.

Eodem quoque anno Engelbertus archiepiſcopus Coloniensis & maxi-
mis oneribus debitorum grauatus, paralyſi quoque non immodicè diſſolu-
tus, ſentiens ſe ob id minus ad regimen pontificatus ſufficere, conſentiente
capitulo ſuo Cunonem archiepiſcopum Treuerenſem ſuprà dictum, in
coadiutorem aſſumpſit, cui adminiſtrationem eccleſiæ omnimodam in ſpi-
ritualibus & temporalibus, Urbano papa 5. approbante, commiſit. En-
gelbertus autem archiepiſcopus hac prouiſione completa, ad priuatæ uitæ
tranquillitatem ſe contulit, & certis pro uſu uitæ ſuæ retentis prouentibus,
non diu ſuperuixit.

Euerhardus co-
mes Vuirtenber-
genſis obiit.

Anno Vuignandi abbatis decimi, Domini autem milleſimo trecentefimo
ſexageſimo octauo, comes Euerhardus de Vuirtenberg, obiit, duobus filiis
relictis, Vdalrico uidelicet & Euerardo, qui & ipſi poſtea multa prælia cõ-
miferunt.

Eodem anno, uigeſima prima die menſis Auguſti, obiit Engelbertus ar-
chiepiſcopus Coloniensis: poſt cuius mortem archiepiſcopatus uacauit an-
nis duobus. Cuno enim archiepiſcopus Treuerenſis, quamuis à capitulo po-
ſtularetur, eſſe noluit: ſed iuſſu papæ Urbani, adminiſtratorio nomine eccle-
ſiam illam cum ſua Treuirenſi, ſatis ſtrenuè & utiliter gubernauit. Comes
tes anno prænotato in quadrageſima, cœlitus apparuit.

Engers caſtrum.

His quoque temporibus Cuno archiepiſcopus Treuerenſis ſæpe dictus,
caſtrum Engers cum fortalicio ſuo iuxta Rhenum, inter Confluentiam &
Andernachum, ſatis pulchrè cõſtruxit, quod ex nomine ſuo Cunenergers,
uoluit nuncupari, licet pauci nomen eius apponant.

Anno Vuignandi abbatis 11. Domini uerò natiuitatis 1369. circa feſtum
paſchale, Carolus Imperator 4. maximo ſuorum coadunatu exercitu, Lon-
gobardiam contra Mediolanenſes pugnaturus ingreditur, & uſque ad fe-
ſtum ſancti archangeli Michaëlis hinc inde diſcurrens, uincere in munitio-
nibus exiſtentes non potuit. Volebat enim dominiū Mediolanenſe ad impe-
rium armis reducere: & iniurias papæ Urbani quarti, quas olim à uice-
comitibus, quum adhuc in minoribus eſſet, acceperat, qui eum coëge-
rant literas Apoſtolicas contra eos allatas comedere, uindicare. Sed quum
peſtilentia uehementer inuaſiſſet exercitum, magna ſumma pecuniarum
accepta,

cepta in signum superioritatis imperij, non sine magna displicentia papæ
d propria remeavit.

Hoc ipso anno ciues Colonienses priuilegia & ciuitates clericorum co-
ati infringere, ecclesiastico interdicto biennio sunt subacti, & clerus iussu
Canonis administratoris ecclesiæ Coloniensis ciuitatem exiens, mensibus
octodecim foris mansit.

Eodem quoque anno Gotfridus comes de Arnspurg, de consensu uxo-
is suæ comitatum suum Arnspurg, cum omnibus attinentijs suis, castellis,
millis & prouentibus, in perpetuum tradidit ecclesiæ Coloniensi possiden-
dum, sicut etiam hodie ab archiepiscopo possidetur.

Anno Vuignandi abbatis duodecimo, Domini autem millesimo trecen-
tesimo septuagesimo, factum est bellum magnum in uigilia sancti Bartho-
lomæi Apostoli inter Vuenceslaum Brabantia, & Lutzenburgij ducem,
fratrem Imperatoris Caroli, & Vuilhelmum ducem Iuliacensem, iuxta Bas-
uiler, & cæsis ab utraq; parte plusquam octo millibus hominum. Dux
ipse Iuliacensis uictor extitit, & Vuenceslaum ducem cum alijs
multis nobilibus captiuum abduxit: quem tandem post
menses undecim, metu Imperatoris, sine exa-
ctiōe liberum dimisit. Ab alijs uerò pecu-
niam infinitam penè, pro eorum
liberatione extorsit,

F I N I S,

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher.

IN CHRONICVM

IO. TRITEMII, INDEX.

<p>A</p> <p>Aron abbas S. Pã talonis 66</p> <p>Abbat̃es olim no luerũt esse mu ti canes 40</p> <p>Abbo episcopus ex abbate fa- ctus 18</p> <p>Abbo Floriacensis abbas 45</p> <p>Abstinentia ueterũ exẽpla. 152</p> <p>Adamarus abbas 37</p> <p>Adamitarum hæresis 156. 193</p> <p>Adelbero monachus 31. 33 71</p> <p>Adelbero Heripolensis ep. coa- ctus damnauit papam 93</p> <p>Adelbero Vuormatten. ep. pro- pria crassitudine suffocatur 91</p> <p>Adelbero abbas 101</p> <p>Adelbero episc. Leodiensis. 146</p> <p>Adelbero archiepiscopus Tre- ueren. 158. 165. 169. 173. 177</p> <p>Adelbertus comes renouat Hir- saugiam 8</p> <p>Adelbertus comes Bimbergen- sis occidit Conralum ducem Lotharingie 28. 30</p> <p>Adelbertus ep. mittitur ad Thu- scos, docturus ueritatem. 41</p> <p>Adelbertus archiep. Magdebur- gensis moritur 46</p> <p>Adelbertus ex monacho ep. 47</p> <p>Adelbertus abbas 49</p> <p>Adelbertus ex monacho Bobiẽ si abbas Gemblacensis 50</p> <p>S. Adelbertus ex monacho episc. in Prusia martyrium susti- nuit 52. 53</p> <p>Adelbertus comes de Calue Hir- saugiensis aduocatus 63. 65 70. 72. 73. 79. 83. 85. 86. 124 209 210</p> <p>Adelbertus abbas in Nauu mo- nasterio 103</p> <p>Adelbertus alius abbas in Ech- lingen 103</p> <p>Adelbertus prior Hirsaug. 107</p> <p>Adelbertus ex cancellario arc. Mog. 139. 143. 150. 158. 165</p> <p>Adelbertus marchio captus 155</p> <p>Adelbertus comes de Schœn- berg fit monachus 160</p> <p>Adelbertus marchio de Soltuue</p>	<p>del 165. 166</p> <p>Adelbertus iunior archiep. MO guntinus 165. 166. 167. 169</p> <p>Adelbertus comes de Soltuuedel in feudum accipit Marchiam Brandenburgensem 166. 169</p> <p>Adelbertus Vmdunensis episc. mittitur ad Hildegardẽ. 173</p> <p>Adelbertus familiaris abbatis Hirsaugiensis à fratribus uul- neratus obiit 207</p> <p>Adelbertus comes de Spanheim socius belli in Saracenos 213</p> <p>Adelboldus episcopus Vuimto- niensis claruit 46</p> <p>Adelboldus monachus fit ep. 53</p> <p>Adelgarius ex monacho archie- piscopus 28. 29</p> <p>Adelgerus abbas in Spanheim. 102 234</p> <p>Adelgos archiep. Magdebur- gensis obiit 144</p> <p>Adelhardus 28. 33. 34</p> <p>Adelheidis abbatissa in Que- lenburg 45. 61</p> <p>Adelheidis abbatissa 58</p> <p>Adelheidis, Bertholdi comitis uxor 142</p> <p>Adelhelmus abbas in Ammine- berg, ac postea Mediolacẽ. 103</p> <p>Adelhelmus prior 182</p> <p>Adelhunus abbas S. Iacobi. 140</p> <p>Adelhũ abbas S. Disiboldi ad- est donationi in Spanheim 150</p> <p>Adelolphus rex Angliẽ 16</p> <p>Adolphus comes de Holstein so- cius belli pro terra sancta 207</p> <p>Adolphus archiepiscopus Colo- niensis. 216. 217. 219. 220. 301</p> <p>Adolphus comes de Nassau fit rex Rom. tandemq; ab Al- berto duce Austriẽ interfi- citur 261</p> <p>Adolphus comes 223. 263</p> <p>Adolphus rex Rom. 262. 263 264 265</p> <p>Adolphi comitis Palatini foris hæreditatis 286</p> <p>Adrenaldu seu Adelbertus 25</p> <p>Adrianus III. papa 178. 187</p> <p>Adrianus V. fit papa & mori- tur 285</p>	<p>Aduocatus Hirs. 9. 87. 123. 129</p> <p>S. Agidij monasteriũ. 139. 140</p> <p>Astas 216. 220. 235</p> <p>S. A. ffre monasterium 41</p> <p>Agnes uxor Imp. 61. 67. 179</p> <p>Agnes filia Henrici Imp. 108</p> <p>Agnes uxor Landtgrauij 222</p> <p>S. Albanus 20. 28. 31. 138. 281</p> <p>Albertus Magnus. 208. 243. 256</p> <p>Albertus comes Vrlamũdẽ 229</p> <p>Albertus de Anhalt 237</p> <p>Albertus comes ab Hal spurg, pater Rudolphi Imp. 253</p> <p>Albertus F. Rudolphi. 253. 254</p> <p>Albertus Romanorum rex. 265 266. 267 269</p> <p>Albertus dux Austriẽ. 261. 263 264. 268. 270 296</p> <p>Albertus dux filius Alberti re- gis Rom. 265</p> <p>Albertus in Straubingen filius Ludouici regis Rom. 274</p> <p>Albertus comes Palatin. 292. 299</p> <p>Albertus ab Hoẽnloẽ episcopus Heripolensis 290</p> <p>Albertus dux, filius Ludouici III. 221. 292. 296. 297</p> <p>Albinus discipulus Bede, præ- ceptor Rabani 13</p> <p>Aluinus episcopus Mersbur- gensis 141. 142</p> <p>Aldericus ex abbate episc. 14</p> <p>Alexander episc. Leodiensis. 157</p> <p>Alexãder III. papa 187. 188. 192</p> <p>Alexander III. papa. 246. 249</p> <p>Alexius Isaacii filius 213</p> <p>Algerus monach. Corbeien. 47</p> <p>Almanus monachus 25</p> <p>Alpersbach monasterium 105</p> <p>Alphonsus rex Castellẽ eligitur in regem Rom. 246. 247</p> <p>Alsatia à latronibus Anglicis uastatur 299</p> <p>Alsatia penuria ad sexcẽtiũ 300</p> <p>Altauilla castrum extruitur 283</p> <p>Altburen prædium Hirsaug. 88</p> <p>Altdorff monasterium 101</p> <p>Alfridus ex monacho episc. 15</p> <p>Altisiodorenses episcopi 18</p> <p>Altisiodorensẽ cœnobium 25</p> <p>Altularense cœnobium 25</p> <p>Alzen oppidũ destruitur. 264</p>
---	--	--

INDEX

S. Amandi coenobium	23	Araldus rex Anglie interficitur à Nortmannis	75	et capitur	106
Ambrosius seu Ansbertus clarus scriptor	30	Argentina à Philippo obsidetur	211	Augustinenses Vormatiæ canobium construxerunt	249
Ambrosij funebris oratio ad sepulturam Aurelij	11	Argentineses Rhenum occluserunt	293	Aurea bulla Caroli	4.296
Amichadus monachus Fuldæ	62	Ariani in exilium mittunt Dionysium episcopus Mediolanensem	10	Aurelius Armenius, episcopus Redinauorum	4.5.7.8.11
Ammineberg monasterium	103	Aribo arch. Mogunt.	59.60.61	22.24.27	64
Amorbach monasterium	104	Arigadus abbas S. Petri in Francia	38	S. Author Treueri in Saxoniam transferitur	139
Amularius ex monacho arch.	15	Arnoldi siue Arnulphi Imperatoris uxor et liberi	25	Austria in manus Imperatoris deuenit	239
Anacletus antipapa	158	Arnoldus dux Bauariæ rebellis Imperatori	31	Austriæ ducum per aliquot secula genealogia	253.254
Anastasius IIII papa	177.178	Arnoldus episcopus Spirensis	66.67	Austriæ ducatus erigitur	169
Anathematis efferendi forma	88	Arnoldus comes de Isenberg archiepiscopus Treutren.	240.248	Aymonius monachus	48
Andernacum oppidum.	122.212	Arnoldus de Sleyda electus in archiepiscopus Treutrensem à papa reuocatur	248	B	
Andreas pontifex Traiecti.	156	Arnoldus episcopus uenit ad Limpurg	153.154	Baculus S. Petri	48
Andreas de Guedelſingē	263.276	Arnoldus episcopus Spiren. accusat Rupertum.	151.152.153.155	Baianus arte magica clarus	44
Angariæ ducatus in Vuestphalia uastatur	261	Arnoldus comes de Scheurē de dicit partē suam diabolis.	159	Baldemarus IIII, abbas sibi Spanheim	204.211
Angelonus monachus Luxouienſis	14	Arnoldus archiepiscopus Coloniensis.	165.171.176.177	Baldemarus rex Dacie cum captiur	228.229.211
Anglia sit tributaria papæ	16	Arnoldus archiepiscopus Moguntinus	178.179.187.188	Baldeuinus comes Flandriæ	30
Anglia Nortmannis affligitur	75	Arnoldus comes à Blankenheim et comes Montensis sese mutuo confodiunt	299	66.120.129.104.213	218
Anglorum cum Francis atrox bellum	285.286	Arnolphus episcopus Herbipolensis in Missa occiditur	25	Baldeuinus archiepiscopus Treuerensis.	270.272.276.277.
Anglici quidam latrones Hispaniam et Galliam deuastāt.	299	Arnolphus prædicator ueritatis Romæ, à clero occiditur.	157	279.281.282.283	204
Anno abbas Bergensis	37	Arnulphus filius Carolomanni Imperator	25.27.29	Baldericus Leodiensis episcopus monasterium S. Iacobi instructum	57
Anno arch. Coloniensis.	66.67.72	Arnulphus siue Arnoldus scriptor in metra in Prouerbia Salomonis	47	Ballenstetten monasterium conditur	158
Annus Solaris siue magnus, et Lunaris siue paruus	170.6	Arnulphus episcopus Vormatiensis moritur	71	Bambergensis episcopatus fundatur	58
Ansbildus abbas	20.24	S. Arnulphus monachus S. Medardi, abbas ac postea episcopus.	72	Bambergensis maior Ecclesia consecratur	57
Anscarius Bremensis arch.	16	Aselmus abbas in Buren	102	Bambergensis monasterium conditum	99
Ansegisus ex abbate episcopus	14.22	Astenses subigitur ab Imp.	272	Bardo abbas arch. Mog.	61.68
Anselmus Remensis, scriptor.	67	Astrolabij et quadratorum scriptor	53.9	Barce comitatus, sibi marchionatus	296
Anshelmus abbas Laurissensis.	62.93.94	de Astronomia scriptor	54	Barense castrum obsidetur et capitur	164
Ansfridus ex comite monachus ex monacho episcopus	53	Augiense coenobium	20.59	S. Bartholomei monasterium monialium prope Heidelbergam	61
Antiochus uermibus scaturiens computruit	88	Augusta capitur	107	Basileam ueniunt Ungari	31
Antiphonas composuit Sigebertus	145	Augusta Rhetorum obsidetur		Basilea obfessa à Rudolpho ab Habsburg	311
S. Antonius Paduanus minorita moritur	233			Basilea facta miracula	178
Anthropomorphitarum heresis	35			Bauaria ab Ungaris inuaditur.	277
Apostolorum 12. uita et passio nes à quo descriptæ	50			30.235	277
Aptinckouen monasterium in Badelborna	67			Bauariæ ducum et fratrum contentio	283.294
Apulia Imper. subijcitur	221			Bauariæ duces comitatum Hollandiæ	
Aquarum inundatio	22.23.141				
Aquisgranum ab Ottone capitur	211				
Aquisgranenses ob necem comitis Iuliacensis multantur	255				

I N T R I T E M I V M.

landie tenuerunt	28	Bertholdus comes ab Henne-	Brixes iurant imperatori. 192
Bauariensis ducatus transfer-		berg condit Gotzau	Bruchsal Spiræ episcopi habi-
tur ad Australes	168	202	taculum
S. Bauonis uita	72. 117	Bertholdus dux de Zeringen,	138
Bebo ciuis Spirensis donat Hir-		pacem componit inter imp.	Bruel castrum obsidetur
saugiensibus	143	et Argentinem. 211. obiit. 226	277
Beda presbyter monachorum		Bertholdus comes de Nuuen-	Bruno abbas. 102. 134. 142. 146
institutor in Anglia	27	burg, belli socius contra Sa-	Bruno dux Saxonum
Beimnule monasterium	102	racenos	18
S. Benedicti patris uita. 62. 116		Bertholdus episcopus Argen-	Bruno papa, dictus est Grego-
Benedictine regulæ author. 21		timensis	rius quintus
82	83	228. 221. 232. 239	52
Benedictus ordo	250. 284. 286	Bertholdus de Sternberg episc.	Bruno episc. Verdensis
Berengarius filius Eberardi. 25		Herbipolensis	62
Berengarius	28. 30. 38	251. 252. 258	Bruno episcopus Tullensis, pa-
Berengarius de corpore et sa-		Bertholdus Burheck episc. Spi-	pa Leo nonus
guine Christi scriptor. 38. 61		rensis	62
Berengerus episc. Spiren. obiit 235		282	Bruno episc. Spirensis
Berga cœnobium Magdebur-		Bertolphus episcopus	143. 150
gense locatur	37. 163	22. 23	Bruno filius Henrici Imper. 32
Bergomum à Bohemis capi-		Bertrammus monachus	Bruno Carthusiensis
tur	283	22	106
Beringerus de Entbringen suc-		Bertrādus Burdegalen. papa. 269	Bruno frater imp.
cedit episcopo Spirensi	219	Bertulphus abbas	40. 43
S. Bernardus episcopus in Hel-		29	Bruno episcopus
deshem	52	Besslbornen monasteriū	48. 49
Bernardus monachus Clunia-		104	Bruno archiepiscopus
censis	68	Betto episc. Altisiodorensis	57. 61
Bernardus monachus scholasti-		32	Bruno ar. Coloniæ. 158. 163. 164.
cus Corbeien. et scriptor. 72		Bibliotheca Hirsaugiæ dilapi-	Bruno de Seyn
Bernardus abbas Massiliensis le-		datur	218
gatus papæ in Germaniâ. 98		56	Bruno III. archiep. Coloniensis
S. Bernardus abbas Clarenuallis.		Bickelheim castrum uenditur	20. 208. 218. 219
170. 171. 172. 173. 183	189	archiep. Moguntino	220
Bernardus ep. Paderbornæ. 157		256	Bruno ep. Hildesheimensis. 179
Bernardus episcopus Hildeshe-		Bingiū obsidione premitur. 268	Bruno episc. Argentinem. 150. 158
imensis	160. 161. 179	Birchensfeld castellū extrui cœ-	Bruno episcopus Treuirensis.
Bernhelmus abbas in Spæheim		ptum non perficitur	129. 141. 150
150. 166. 172	176	279	151
Berncastel arx iuxta Mosellam		Blasius Hirsaugiensis abbas	Brunswicensis dux
conditur	255	2	162
Berno ex comite abbas Gignia-		Blidenstadt monasteriū	Brunswicensis ducatus
censis	23	33. 104	237
Berno abbas Augiensis	59	Boemundus ab Edendorff arch-	Brunteshusen moniales
Bernolphus abbas	44	chiep. Treuerensis	18
Berustein capitur	231	294	Bruuylers monasterium
Berona ab Imperatore expu-		Bohemia ad deditionem cogi-	58
gnatur	257	tur	Bublicken
Berona seditio	285	50	239
Bertha Imperatrix obiit	107	Bohemie rex	Buggo Vormatiensis episc. 141.
Bertholdus abbas in Alpers-		231. 238. 244.	150. 158. 163. 165
bach	105	254	170
Bertholdus comes de Eberstein		Bohemundus episc. Treuironum	Bugolphus abbas Fuldensis
munificus	142	260. 266. 300	12
Bertholdus episc. Hildeshemen-		Bonifacius 8. papa. 263. 266. 268	Bulgarius, qui imperauit
sis obiit	160	S. Bonifacii in Fulda cœnobium	44
		exustum est	Bulton comitatus
		37	119
		S. Bonifacii canonicatus in Bos-	Bullæ papalis exëplum. 122. 124.
		leuen instituitur	22
		60	Buno abbas Hirsfeldensis
		Bonna ab Imper. cremata	12
		211	Buren monasterium
		Bolislau fratricida	102
		38	Burgūdia subijcitur imperio. 257
		Bopardia	Burgundiæ comes captus
		172. 272. 301	260
		Botzardus episc. Metensis	ad Burgundiæ duces, unde Hol-
		267	landiæ comitatus fit deuolu-
		Brabantia dux. 216. 214. 285. 295	tus
		60	289
		Brando ex abbate episcopus.	Burchardus comes de Luca
		129	161
		Bredheim comitatus	Burchardus dux Sueuiæ
		104	30
		Bregentz monasterium	Burchardus
		103.	35. 36. 57
		143. 154. 169	Burchardus Halberstratenfis e-
		170	piscopus
		S. Brigitta claret	68
		300	Burchardus abbas
		Brisacenses cōtra Ottonem. 222	105
		103	Burchardus abbas in Vineæ cœ-
		Briuernigense monasteriū.	nobio
		283. 287	104.
			Burchardus episc. Traiecten. 122
			Burchardus monachus fit abbas
			in Erfordia
			122
			Burchardus abbas monasterio-

*Cui apparuit S. Maria
Virgo in Nisse*

INDEX

Vnum duorum 138
 Burchardus abbas S. Iacobi obiit 140
 Burchardus abbas in Vuingarten 182
 Bursfeldia monasterium in Saxonia conditur 121
 Bursfeld 133
 Bursfeldensiu constitutiones no ue 83
 Bursfeldensis reformatio 106

C

Casarius monachus Heisterbacensis vitam S. Hildegundis descripsit 205
 Calabria Imper. subijciuntur. 221
 Calixti papae epistola ad episcopos in Gallia 95
 Calixtus secundus papa 144. 145. 150 155
 Camburg monasterium 101
 Campidonense monasteriu. 102
 Canonicoru regule institutio 41
 Canonici Treuerenses, & pluri mi alij obijciunt regulam. 46
 Canoniorum collegium in Oppenheim a quo institutu. 177
 Canoniorum collegium de Bitelsbach Stuckgardiam transfertur 282
 In Cantica canticorum scriptores 30. 71. 75. 83. 155
 Capella S. Nicolai in Hirsburgia conditur 197
 Cancer religionis dictum est Oesborch 146
 Cancer comes Rheni Laurissanz condidit 235
 Carinthia ab Vngaris oppugnat 28
 Carinthiae comitatus imperio uacat 253
 Carmelitarum ordo a quo institutus 259
 Carolus episcopus Mog. 19. 20
 Carolus Caluus 15. 22. 23
 Carolus Grossus Imp. 23. 25
 Carolus Magnus 12. 31. 53. 298
 Carolus Flandriae comes a suis occiditur 156
 Carolus comes Prouinciae Siciliam occupat 249
 Carolus rex Siciliae Manfredum interemit 251
 Carolus III. 289. 291. 292. 293 294. 295. 298. 299. 301 302

Canonici duo colp. m. occisi 293.

Carpena castellu destruitur. 150
 Caribhusiensis ordo 106. 160. 188
 Caribusia Moguntiae. 271. Treuerensis 293. Coloniae. 284
 S. Castoris canonicoru monasterium Confluentiae 14
 Cathanensium ciuitas terrae motu euertitur 186
 Cathari haeretici ex Flandria Colonia ueniunt 193
 Catena S. Petri 43
 S. Ceciliae monasterium 43
 Celestinoru ordinis initium. 263
 Celestinus II. papa obiit 170
 Celestinus III. papa 207. 0. obiit 211
 Celestinus IIII. papa 240
 Celestinus V. papa 263
 Cella S. Petri, translata a Vuilhelino, monasterium 101
 Cella Paulina monasterium in Saxonia 102
 Christiana abbatissa in Gaudersheim 18
 Christianus seu Drutmarus doctissimus monachus 18
 Christianus abbas S. Pantaleonis 43
 Christianus Schotus impetrat hospitale coenobium Scolorum 166
 Christianus archiep. Moguntinus 188. 192. 194. 201. 204. 244 245
 Christianus Iudaeum duello superauit 180
 Christophorus presbyter subdolos 31
 Chronica succincta 71
 Chronicon breue scripsit Rudolphus 145
 Chronographia 170
 Cistercium monasteriu. 121. 140 150 234
 Cincius cardinalis papa 224
 Ciuitatum Germanicarum confederatio 246. 301
 Clarus monachus in Selgenstadt propheta 62
 Clemens II. papa 62
 Clemens III. papa 98. 106. 205 207
 Clemens IIII. papa 249. 252
 Clemens V. papa 269. 272. 273
 Clemens VI. papa 286. 289 292 293

Clementia filia Adolphi comitis Homburgensis nupta uouet monasticè 172. 205
 Clementinae constitutiones 272
 Cleuis & March. coniuuctio 301
 Clingenmonster coenobiu 240
 Cluniacensis monasterij fundatio 13
 a Cluniaco Hirsburgiensis reformationis origo 109
 Coelum ardere usum est 299
 Coenobia fundantur 44. 45. 46. 52 82
 Colmaria ab Imperatore subijgitur 257
 Colonenses 23. 139. 142. 172. 179. 195. 218. 223. 224. 232 243. 249. 251. 252. 265. 270 276. 277. 279. 218. 288. 303
 Comes Rheni 138
 Comes de Lo, accepit comitatu Hollandiae cum filia defuncti 216
 Comites sex simul miserè obierunt 260
 Cometa 53. 119. 139. 170. 225. 267. 274. 286. 293 302
 Comitatus ad componendum bellum in Quedlenburg 166
 Commemoratio animarum 54
 Communionem bonoru defendentes condemnantur a papa 279
 Coputus ecclesiasticus 79. 93
 Concilium Leodij 158. Lugduni 252. Moguntiae 158. Northisae 132. Romae 130. Viennae 272
 Concordiae libri author 184
 de Cocubinas habentibus presbyteris consiliu Anselmi 95
 Concubinas habentium Misse defenduntur 145
 Confluentinorum cum archiep. Treuerensi iurgium 269. 270
 Coniugium sacerdotum prohibitum 93
 Conradus Henrici IIII. filius 108 118. 121 129
 Conradus abbas 104
 Conradus ep. Traiectensis 124
 Conradus ep. Eistettensis 122
 Conradus a Merlenheim 142
 Conradus dux Sueviae 156
 Conradus dux Alsatiae 157. 158
 Conradus arch. Magd. 163. 169. 179.

Comes portatur a Comitibus pro satisfactione, qui pertinet ad regni et pa. 179.

Comitatus pagani

Conradus

I N T R I T E M I V M.

Conradus dux Sueniæ	163	Constantia imperatrix moritur	211	animem aut in uolumen redactus	57
Conradus I. imp.	31.32	Constantinopolis capitur	213	Deckingen monasterium	103
Conradus II. imp.	60.61	Constantinus, Constantius & Constans imperatores	10	Delfi oppidum Hollandiæ eueritur	298
Conradus III. 165. 166. 167. 176		Conuentus principum. 7. 8. 30		Deus plus timendus quam homo	95
Conradus Hirsaugiensis scriptor	116	93. 132. 135. 141. 144. 163. 164. 166. 169. 176		Deo potius obediendum quam hominibus	153
Conradus abbas	105	182. 213. 214. 221. 222		Desiderius abbas fit papa & Victor tertius appellatur	106
Conradus episc. Spiren.	67.72	225. 229. 230. 236. 237		Diabolus hominem peculiari-ter infestat	19.20
219. 219. 235. 239. 240. 242		238. 239. 246. 253. 257		Diabolus Moguntie per trinium uexat ac territat homines	19
Conradus comes Palatinus	72	258. 261. 271. 273. 283		Diabolus latuit sub cuculla monachi	29
170. 179. 188. 195	201	294	298	Didascalon liber	116
Conradus Hirsaug. abbas	51.55	Conradina Saphadimi	227	Diegerus Metensis episcopus	101
Conradus episc. Argentinens.	214	Corbeia coenobium	13.15	101	145
Conradus episc. Herbipolensis	210	Coronandi atq; ungenti regem hypotyposis	24.4.36	Diemarum miles	142
210	214	Crasio abbas in Spanheim.	172	Diemo abbas	97.167.189
Conradus episc. Portuensis	229	173. 176. 203. 257	262	Diepoldus abbas in Schaffhausen	104
Conradus dux Lotharingie interficitur	25.30.41	Creichgau pagus	129	Dietgerus ex monacho episcopus Metensis	101
Conradus episc. Vuormatiensis	170	Crema urbs. capitur ab imperatore	187	Diethardus episc.	35
Conradus rex	170.171.222	Cruce aurea Moguntie	188	Diethardus monachus scholæ præfuit	33.37
Conradus abbas fit papa	177	Cruce contra Teucros prædicatur	224. 229. 236. 288	Diethericus abbas in Detershusen	101.104
Conradus rex Hungarie	170	Crucis signum in Luna apparuit	184	Diethericus abbas in Suartzach	104
Conradus Landgrauus Thuringie	176	Cruces apparent in uestibus.	41	Dietherus prior Hirsaugiensis	107
Conradus episcopus Moguntinus	192. 194. 195. 201	Conuersi, fratres barbati	83	Dietherus archiep. Treuerensis	266. 269
204	212	Cunigundis monialis. 56. 60. 61. 62	208	Dietlibus abbas Spanheimensis	266
Conradus Hirsaugiensis abbas	203. 204	208	208	Dietlibus abbas Spanheimensis	261. 272
Conradus Landgrauus Hassiæ	234	Cuno Apostolicus legatus Synodum celebrauit	142	Dietherus moritur	701
Conradus inquisitor occiditur	235	Cuno episcopus Ratisponensis.	155	160	107
Conradus de Hoënstedensis archiepisc. Colonienfis	239. 248	Cuno à Falckenstein	300. 301	Diethmarus abbas in Vuimgarten	104. 182
Conradus F. Imperatoris	240. 241	243	302	Diethmarus episc. obiit	108
240. 241	243	Cuno abbas Vuissenburgen- sis	239	Diligentia ueterum in literis	106
Conradus comes de Eberstein præficitur ecclesiæ in Offenbach	240	Cuno episc. Argentimensis.	150	S. Dionysius Mediolan. episcopus	10. 11
Conradus archiep. Colonienfis	243	Cuno episc. Vuormatiensis.	243	Dionysij Areopagitæ libri in Latinum uersi	14
243	244	Cuno de Schoneck	277. 279. 282	Dirolpus miles cum cõiuge condidit monasterium monialium in Hocheim	256
Conradus filius Henrici II. Imperator fit rex in Apulia.	245	Cuntzigo abbas S. Nazarij.	28	Difensa	
Conradus à Durckem	247	S. Cyriaci martyris uita	72		
Conradus dux Sueuorum Apulie regnum repetens repellitur	251				
Conradus dux à Deck, in propria domo à milite occiditur	291				
Conradus de Scharffeneck.	211				
Constantia Apulie regis filia ex monialis sponsa Imperatoris	207				
Interfectio Imperatoris	36				

I N D E X

- Disenteria cōmunis plaga 291
 S. Disiboldus episc. 138.166
 175.247 248
 Diuinorum operum libri tres
 per Hildegardē monialē 175
 de Diuine epulone & Lazaro
 dialogus 160
 Doleiense monasterium in dice
 cesi Treuerensi 59
 S. Dominicus 213.227
 Drogo frater Imp. Ludouici 15
 Driuelis castrum 237
 Druuinus abbas in Breitenauu
 103 159
 Duerstades vicus destruitur 19
 Duisburg donatur Palatino 57
 Dunstanus archiep. 46.52
E
 Bersteinensis comitiscum
 Vuirtenbergensi bel-
 lum 302
 Eberuinus de Kronenberg ep.
 Vuormatiensis 266
 Ebo comes de Mergentheim ad
 est contestationi donatorum
 Hirsaugiensibus 142
 in Ecclesiasten scriptor 145
 Eckbertus abbas examinat hæ-
 reticos 193
 Eckberti abbatis prosopogra-
 phia 194
 Eckbertus Monasteriensis episc.
 moritur 159
 Eckhardus abbas Vraugiē. 119
 Echlingen monasterium 103
 Eclipsis 141.162.240
 Eclipsis Solis 27.119.151.170
 178.207.208.219 285
 Editha filia regis Angliæ mori-
 tur 37
 Edmundus rex Anglorū à Nort
 mannis martyrizatur 22
 Eduardus II. rex Angliæ 262
 263.285.286.289 290
 Eduuidus tyrānus molestus fuit
 fratribus Hirsaugiensib. 24
 Eduardi & Reinardi fratrum de
 ducatu Geldriæ cōtentio 289
 Egbertus episcopus 48
 Egebertus abbas Passauiē 103
 Egebertus comes Spirēsis adest
 contestationi donatorū Hir-
 saugiensibus 143
 Eggebertus Bambergens. ep. 170
 Egil abbas Promiensis 18.20
 Egilbertus archiep. Treuero-
 rum 129
 Egilbertus I. abbas S. Iohannis
 in Rinckaugia 158
 Egilon abbas Fuldensis 12
 Egilla filia regis Angliæ, uxor
 Lotharij 15
 Eginardus primus abbas in Sel-
 genstat 13
 Einhardi scripta 14
 Einhardus episc. Spirēsis 71.75
 Einkirch uilla subuertitur 298
 Electorum principū in electio-
 ne dissensio 246
 Elfredus rex Anglorum 29
 Elisabeth 233.238.243
 Elisabeth filia regis Bohemiæ
 nubit Iohanni comiti Lut-
 zenburgensi 271
 S. Elisabeth prophetissa 197
 198 201
 Elisabet, IIII uxor Caroli IIII.
 Imper. 292
 Elisabeth regina filia Meinbar-
 di ducis Carinthiæ 265
 Elisabeth uxor Rudolphi ab
 Habspurg regis Rom. 253
 S. Eliphij martyris reliquie 43
 Elmendingenses decime ab Hir-
 saugiēsi abbate uenditæ 255
 Elphegus ex monacho ep. 59
 Elingen uille quarta pars da-
 tur Hirsaugiensibus 142
 Eltuit castrum 282
 Embricho episc. Herbipolensis
 158.166.167 170
 Emericus à Kronenberg episc.
 Vuormatiensis 268.273
 Emeritana ciuitas Saracen. 232
 Emmericus à Schoneck 259
 Emicho de Liningen capere
 studet episc. Vormatien. 245
 Emicho de Liningen episc. Spi-
 rensis 273.282
 Engelbertus archiep. Colonien-
 sis 224.225.249.250.252
 Engelbertus Leodiensis episc.
 225.249.287.302 302
 Engelbertus monachus & scri-
 ptor 50
 Engelnotus ex monacho archie-
 piscopus 62
 Engers castrum iuxta Anderna-
 cum conditur 302
 Epiphanius dictum de ordine sa-
 ciendo 125
 Episcopus Saltzburgensis inter-
 ficitur 194
 Episcopum pro abbate habere
 monasterijs inutile 133
 Episcopi Angliæ omnes in exci-
 lium mittuntur 75
 Episcopi ex Alemannia præ-
 sentes in depositioe papæ 43
 Episcopi qui presentes fuerunt
 Hirsaugiæ consecrationi 8
 Episcoporum negligentia no-
 tatur 114
 Episcoporum in synodo Tribu-
 riensi nomina 29
 Episcopis mandatur ut rogati
 gratis ordinent abbates 115
 Epistolas scripsit Sigebert. 145
 in Epistolas Pauli cōment. 120
 Epistolarum scriptor 160
 Epistole Hildegardis ad alios
 & aliorum ad illam 175
 Eppo fit ep. Vuormatien. 108
 Epitaphiū Petri Abelardi 168
 Epitaphium Theodori 54
 Equestris certaminis ludus fuit
 stus Colonie 286
 Equites in aere certantes uiden-
 tur 119
 Erckebaldus ex abbate archie-
 piscopus 57.59
 Erckebaldus abbas in Ihus 103
 Eremitæ 40.47.75.106
 Erhardus monachus Lunebur-
 gensis 47
 Ericus monachus 28
 Ericus rex Longobardiæ 122
 Erici marchionis Badensis cō-
 iugium 218
 Eringus de Reinstein ep. Her-
 bipolensis 245
 Erlasfridus 86
 Erlasfrid. comes in Calue 4.7.9
 Ernestus frater Nottingi 6
 S. Ermenoldi abbatia 211
 Ernestus uir probus, adiutor in
 structionis Richenbach 100
 Ernestus de Molenack canoni-
 cus Colonien. uita pleca 201
 Ernestus Hirsaugiensis abbas
 233 242
 Erológus præsul expellitur 132
 Erphordia obsidetur 115
 Eslingz obsidioe premittur 198
 Ezzo abbas in Beimuile 102
 in Euangelia. quæ per anni cir-
 culum ad missam leguntur.
 scriptor 116
 in Euang.

Euangelia dominicalia Homilie notantur 175
 Euerhardus abbas in Odenheim 102
 Eueroldus abbas Briuernugensis 103
 Euerhardus abbas Hirs. 225. 233
 Euerhardus abbas 51. 52
 Euerhardus de Badenbergligitur episcopus Vuormatiensis. 247
 Euerhardus comes Vuirtenbergensis 251. 262. 282. 28. 302
 Euerhardus comes de Marcha Angarie ducatum in Vuestphalia uastauit 26
 Euerhardus comes & Ida comitissa condunt cœnobium Schaffhusen 71
 Euerhardus Comes Francorū, repugnat Imp. 31
 Euerhardus clericus nobilis donat Hirsfaugiensibus 149
 Euerhardus dux capit Henricum 37
 Euerhardus episc. Bambergensis 170
 Euerhardus episc. Argentinen- sis 136
 Euerhardus episc. Eisteten. 141
 Euerhard. Ezelimi filius 58. 62
 Euerhardus filius Bertholdi comitis 142
 Euerhard. I. episc. Bambergensis 56
 Euerhardus I. abbas in Odenheim 150
 Euerhardus de Stralenberg episcopus Vuormatiē. 255. 262
 Euerhardus comes de Helffenstein, adest contestationi donationum Hirsfaugien. 143
 Euerbinus episc. Vuormatiensis moritur. 263
 Euerbinus abbas Doleien. 59
 Euergerus archiep. Colonien- sis 48. 53
 S. Euergistus 43
 Eugenius ex abbate papa 170
 171. 173 177
 Eunuchus comes de Liningen Heyna monasterium condit. 164
 Eutrandus Ticinensis diaconus

eiusq; scripta 28
 Excommunicatio 117. 135. 150
 in Exodum commentaria 47
 in Ezechielem cōmentaria 120
 Ezelimus palatinus 57. 58

F

Falco Remensis archiepisc. interficitur 30
 Fames 16. 20. 38. 50. 151. 170
 176. 230. 243. 274. 276. 285
 286 301
 Farabertus abbas 24. 28
 Facule per aëra uolitantes uidentur 119
 Fides non seruata poenam diuinam sentit 98
 Filius cū matre bellū gerit 293
 Firslariense oppidum capitur à Landgraue 234
 Flagellatorum heresis in Vngaria exorta 292
 Flamma cœlestis apparuit 293
 & 294
 Ilandria oppugnatur 66. 164
 & 213
 Florentia obsidiōe cingitur 108
 Flualdus monachus & scriptor claruit 48
 Forentinus comes Hollandiæ occiditur 263
 Florentini libertatem suam emerunt 259. 272
 Florentius. filius Vuilhelmi regis, comes Hollandiæ 246
 Forentij principis Morianensis fratres 267
 Floscolorum liber 160
 Flumina absorpta sunt & exiccata 141
 Fœmina papatum obtinuit 17
 Fons sanguinis effluxit 36
 Fossacense monasterium in Burgundia 21
 Franci orientales ab Vngaris interfestantur 31
 Francia Teuthonica 86
 Franckfordiæ pons per Mogadnum inundatione subuertitur 270
 Franckenthael monasteriū conditur 165
 S. Franciscus ordinem minoritarum instituit 220. 230
 Franconiæ ducatus episc. Herbi- polensis sub aurea bulla confirmatur 201

Fratricellorum heresis damnatur 266
 Fratrum minorū cœnobiū Vuormatiæ primū construitur 228
 Freculpus ex monacho ep. 14
 Fridburg castrum in Bauaria conditur 243
 Fridericus monachus Casinen- sis, deinde abbas, ac tandem papa 66. 67
 Fridericus I. abbas Hirsfaugien- sis 73
 Fridericus II. abbas Hirsfaugien- sis 74
 Frideric. de Amsberg 158
 Fridericus archiep. Magdeburgi 169. 176
 Frideric. arch. Mogunt. 79. 40
 Fridericus archiep. Colonien- sis 122. 139. 140. 150. 158
 Fridericus II. archiep. Colonien- sis 183. 187
 Frideric. comes deisenburg 230
 Frideric. comes de Pfirrithe 236
 Fridericus comes Palatinus 145
 Frideric. dux Sueuorū 137. 168
 Fridericus Alsatiae dux 155. 163
 & 165
 Fridericus dux Austriæ 265
 274. 275. 277 278
 S. Fridericus episc. Traiecten- sis occiditur 15
 Fridericus de Sirek episc. Traiectensis 276. 279
 Fridericus de Bolandia episc. Spirensis 252. 261. 268
 Fridericus episc. Vuormatiensis contra Kirsgarteni 230. 258
 Fridericus fit episcop. Vuormatiensis 255
 Fridericus ep. Leodicē. 46. 144
 Fridericus I. Imp. 177. 178. 179
 183. 187. 192. 195. 201. 202
 204. 205. 206 211
 Fridericus II. 222. 223. 224. 225
 227. 228. 231. 232. 234. 235. 236
 238. 239. 241 244
 Fridericus rex Tusciæ 222
 Fuldense monasterium 7. 58
 Furstenfeld cœnobiū 243. 258

G

Gallorū cum Anglis bellū diuturnum 262
 Gebhardus prior Hirsfaug. 107
 108 109
 Gebhardus

INDEX

- Gebhardus Hirsaugiensis abbas. 112. 113. 114. 115. 123. 130
132. 133. 137. 238
- Gebhardus episcopus Herbipolensis 150
- Gebhardus ab Eckstein condit de archiepiscopatu Moguntino 258
- Gebhardus ep. Argēimen. 167
- Gedebaldus Traiectensis episc. condit Oesborch monasterium 146
- Gelasius papa, ordinis Benedictini 142. 143
- Geldria comes capitur 260
- Geldria comes in ducem creatur 279. 285
- Geldri praelio uincit Leodenses & Brabantinos 285
- Gemblach monasterium 32. 145
- Genzingensis ecclesia cum iure patronatus donatur canonicis Moguntinis 249
- in Genesis commentaria 47
- Georgius comes de Vuide 236
- Gerardus episc. Morsenus 59
- Gerardus archiep. Moguntinus 245. 247. 248. 259. 261. 268
- Gerhardus ep. Traiectensis ep. Spirensis captiuum abduxit 261
- Gerhardus filius comitis Hirsuti ep. Vuormatiensis 262
- Gerhardus 276
- Gerhardus contra archiep. Coloniensem eligitur 183
- Gerhardus comes Montensis & comes à Blanckenheim mutuò sese interficiunt 299
- Gerardus ab Erceberg episcopus Spirensis 285. 300
- Gerbertus, papa Syluester II. dictus 52. 53
- Gerburga altera filia Imp. Henrici 33
- Gerburgis sorori succedit in abbatia Gandersheim 18
- Germanorum Imperij constitutio 52
- Germanorum ueterum consuetudo 162
- S. Gereonis corp. reperitur 150
- Gerlacus presbyter uidit gladium à uento in sublime ferri 119
- Gerlacus prior 182
- Gerlacus Schenck episcopus fit Vuormatiensis 282. 283
- Gerlacus archiep. Mogunt. 294
- Gerlacus à Nass. ep. Mogūt. 289
- Gerlandus monachus arch. 38
- Gero archiep. Colonien. 45
- Gerold I. episc. Lubicensis ordinatur 178
- Gertrudis marchionissa 139
- Gertrudis filij Lotharij 162. 169
- Gertr. filia Palatini nuptia 233
- Gerungus abbas Hirsf. 17. 18. 23
- Gerungus abbas Cella Paulinae in Saxonia 102
- Gerungi abbatis prosopographia 136. 137
- Gibellini ab Imp. partibus stant contra papam 241
- S. Giberti regis uita 145
- Giessen oppidum capitur ab archiep. Moguntino 277
- Gigniacensis monasterij fundatio 28
- Gilberus Porreta Pictauiensis episc. scriptor 183
- Gildericus episcopus 33
- Gisela uxor Conradi 60. 61
- Giselbertus dux Lotharingie repugnat Imp. 31
- Giselbertus abbas Hassungensis 92. 101 117
- Giselbertus abbas monasterij Vuest in Anglia 97
- Gisila regnia Vngarie Vngaros ad fidem conuertit 57
- Gisla haeretica puella 275
- Glabach caenobium 45
- Goaris presbyteri & eremite uita 20
- Goschalcus haeticus 16
- Gotisaua caenobium 103
- Gotelboldus episcopatu Traiectensi se abdicat & postea moritur 16
- Gotfridus abbas 192
- Gotfridus abbas Brigatij 104
- Gotfrid. abb. in Zuuefaliē 104
- Gotfrid de Bulion 119. 120. 129
- Gotfrid. Adelberti comitis filius, aduocatus Hirsaug 123
- Gotfridus comes de Calue adest contestationi donationum Hirsaugien. 142
- Gotfr. comes palatin. 149. 205
- Gotfridus abbas S. Iacobi princeps coniurationis in episc. Moguntinum 288. 202
- Gotfridus arch. Herbipol. 204
- Gotfridus de Hoënioe episcopus Herbipolensis 210
- Gotfridus comitatus suum Arnspurg Colonienj ecclesie donauit 301
- Gotfridus rex Danorum 38
- Gotfridus ex decano archiep. Treuerensis 151. 156
- Gotfridus et Hermānus de Cuch occidunt fratrem Imp. 162
- Gotfridus Hirsaug. abbas. 263. 266. 267. 276. 281
- Gotisau monasterium 104
- Golgenstatis monasterium 13
- Goslartensis aula 137
- S. Gotthardus episc. Hildenshemensis 60. 100
- Gotzau monasterij conditor et descriptio 203
- Grandimontensis ordo institutus 107
- Grando copiosa cecidit 151
- Gratianus & Valentinianus, quando imperauerunt 11
- Grattanus monachus 154
- in Gratiani Decreto, multa habentur à Calixto composita 155
- Contra Graecorum hereses scriptor 63
- Greschasti monasterium in Vuestphalia 72
- D Gregorij cella in Richibach pag. 89
- B. Gregorij epistola ad Secundinum 95
- S. Gregorij Martyris in Nigra sylua monasterium 82. 101
- Gregorius Papa IIII. 15
- Gregorius presbyter filius regis Angliae claruit 40
- S. Greg. Spoletani reliquia 41
- Gregorius V. antea dictus Brixio 13
- Gregorius VII. papa 92. 93. 98. 99. 106
- Gregorius VIII. papa 158. 201
- Gregorius IX. papa 230. 231. 232. 239. 240. 252 214
- Guelffi, papa partes sequuntur 241
- Guido filius Lamperti 25
- Guido Arentinus monachus. pag. 59
- Guido abbas Bobiensis 62
- Guido

I N T R I T E M I V M.

Guido Prænestinus Coloniae ue-	tenfis	13. 16	ponte episcopus Vuormati-
nit Philippū excommunic. 213	Hecti, ex abbate archiepisc.	14	ensis
Guido ep. Traiect. 267. 271. 276	Heidelbergensis uniuersitas in-	286	Henricus de Molenarck archie-
Guidonis Elædriæ comitis bellū	stituitur		piscopus Coloniensis 230. 239
cum Hollandiæ comite 269	S. Heimeradus in Hassungen ui-	92	Henricus comes de Liningen e-
Guimondus archiep. Auerfanus	fitatur		piscopus Spirensis 242. 252
claruit & scripsit 61	S. Helenæ reliquiæ	16	Henricus archiepiscopus Treuē-
Guniberti monachi uita 145	Helibaldus episcopus	18	rensis 243. 255. 258. 259
Guniheldâ uxor Henrici impe-	Helias abbas moritur	61	Henricus Traiectensis episcopus
ratoris tertij 71	Helpericus scholæ S. Galli mo-		obiit 251
Guntherus arch. Colon. 19. 21	derator	37	Henricus filius comitis Sylue-
Guntherus episc. Babenberg-	Heluuigis filia Ezelimi abbatis	58	stris de Dune, episc. Vuor-
sis Hierosolymam uisit 61	sa in Nussia		matiensis 273. 277
Guntherus monach. scriptor. 72	Hemma comitissa largitur Hir-	142	Henricus archiepiscopus Colo-
Guntherus abbas in Cûburg. 101	saugiensibus		niensis 275. 276. 277. 284
Guntherus comes de Zuartz-	Hemmo comes Flandriæ sese in-	201	Henricus de Virnenberg archie-
burg 290. 291	peratori subiecit		piscopus Moguntinus 281
Guuntidis prima abbatissa in Bi-	Hennebergenses comites cõtra		282. 283 288. 289. 293
belis 159	Herbipolensem episcopū Su-	258	Henricus filius Ottonis 31. 33. 37
	artzach comburunt		Henricus dux Bauariæ obiit. 41
	Hericus abbas S. Georgij in Ni-	82. 101	Henricus comes de Northeim
	gra Sylua		Brunsweldiam condit 121. 131
	Hericus abbas in Blidēstah. 105		Henricus comes Palatinus con-
	Henricus monachus abbas in		dit monasteriū Lacense. 140
	Breitenouu 104. 154. 159		Henricus dux de Limburg cum
	160. 167 169		Saxonibus contra Imp. 140
	Henricus Hirsaugiensis abbas.	205. 206. 208 210	Henricus & Hugo filij Hugo-
	S. Henrici & Cunigundis cor-		nis comitis de Tubingen 142
	pora miraculis clarent 213		Hermannus comes de Liningen
	Henricus secundus Hirsaugien-	267. 276. 285. 286	centum tubas donat 143
	sis abbas		Henricus dux Bauariæ 155. 156
	Henricus decanus Vormatiēsis	149	Henricus Leo dux Brunswicēsis
	munificus in Hirsaugiēf. 149		et Saxonie. peregrinator 162
	Henricus succedit archiepisco-	41	Henricus marchio Brandebur-
	po Treuerensi		gensis sine herede obiit. 169
	Henricus August. episcopus in	46	Henricus Leonis dux Saxonie.
	prælio cadit		169 237
	Henricus canonicus fit episco-	75. 92	Henricus comes de Soltuedel.
	pus Spirensis		ducta uidua ducis Bauariæ.
	Henricus archiepiscopus Mag-	132	creatur dux Austriæ 169
	deburgensis consecratur.		Henricus filius Imp. Friderici
	Henricus ex præposito archie-	169. 173	primi nascitur 195
	piscopus Moguntinus		Henricus comes Palatinus redit
	Henricus archiepiscopus Colo-	177	à transmarinis partibus 212
	niēsis depositus moritur		Henricus palatinus Rheni Mo-
	Henricus Mindensis episc.	177	guntinensem agrū uastat 221
	Henricus episcopus Herbipo-	205. 201. 210	Henricus dux Brabantie Leo-
	lensis		dium capit 221. 223
	Henricus de Veringen episco-	214. 228	Henricus comes de Scuirinck.
	pus Argentinensis		228 229. 232
	Henricus Cascus episcopus Her-	214. 218	Henricus Palatinus Rheni 231
	bipolensis		237 238
	Henricus episcopus Basiliensis.	224. 240. 258 259	Henricus ultimus Alfatie Land
	Henricus filius comitis de Sara-		grauius moritur 240
			Hericus filius Ottonis ducis Ba
			uariæ 242. 243. 269

imperium tripartitum	18	Iuliacēsis comes fit marchio	285	Limburtus abbas Hirsaugiensis	7. 8. 12. 13. 16. 17. 20. 25
imperium à Romanis defertur ad Germanos	29. 52	in ducem creatur	295	Linthelmus magister scholæ	77
Imperij insignia	135	Iutta uxor Vdalrici ducis Boheimie	45	Litere apud monachos maxime in precio fuerunt	17. 22. 26. 27. 38
Imperator primus, qui à papa depositus est	136	Iuliacensium cum Brabantinis & Lutzeburgensibus bellum	303	Lobenfeld monasterium	163
Imperator papæ inuestituræ & ablata regalia resignat	144	K		Lolhardus Vualtherus	277
Incendium Moguntie	99	Eifersuerd, insula sancti Suintberti in Rheno	57	Longobardi	230. 238. 272
Infans contra naturā loquens	141	Konigslater monasterium	163	Lorch monasterium	137
Ingelheim uilla regia	135	Kreichauu cœnobium	163	Lotharius patri rebellis	15. 18. 19
Ingelheim cœnobium cōditur	298	L		Lotharius imperator fit monarchus	19. 21
Ingelheim imperiale palatium	15	Acense monasterium iuxta Andernacum	140	Lotharius rex Francorum	49
Ingersheim comitatus	86	Latci monachi unde originem sumpserint	83	Lotharius de Supelingenburge dux Saxonie	136
Innocentius II. papa	167	Lancea Domini uenit ad imp.	35	Lotharius dux Saxonie contra imperatorem	140
Innocentius VI. papa	293. 300	Landgrauus gratiam Philippi imp. impetrauit	216	Lotharius II. 155. 156. 157. 158. 159. 162	163. 164
Inuestituræ prelatorum lis	137	Landolphus episcopus Vuormatiensis	236	Lotharingia unde dicta	15. 18
Inundationes	22. 164. 226. 287	Lanfrancus Cantuariensis	68	Lotharingie dux, exercitum ducit in Alsatiā	227
In lob opus metricum	120	Lanseroin castrum conditur	218	Lotharingij circa Andernacum que commiserint	211
Ioanna uxor Vuenceslai comitis Lutzenburgensis	295	Lampertus monachus S. Laurentij, scriptor	63	Lubentius Bremensis archie.	48
Ioannes papa	23. 42. 43	Lampertus de Legia	68	Lubicensis episcopatus	178
S. Ioannis Baptistæ canonicatus in Halberstata instituitur	60	Lampertus Hostiensis	150. 155	Luca oppidum capitur	283
Ioannes monachus Hibernen.	72	Lampertus à Buren spiren.	300	Lucarda filia imp. Arnulphi	25
S. Ioannis monasterium Magdeburgi	102	Larissa, uel Tharissa, olim castrum, iam cœnobium	30	Lucarda filia Vuelfphonis	25
Ioannes Vuedel abbas in Schuttera	105	Laterna monachorum liber, profusa & carmine scriptus	129	Lucenses libertatem suam emerunt ab imperatore	259
S. Ioannis prepositura monasterii in Rinckauu cōditur	138	Lateranense palatium, camera papæ	123	S. Lucia uirgo	145
Ioannes diaconus fit papa	142	Latrones à coruis produntur	20	Lucius II. papa	170
Ioannes dux Brabantie	273. 287	Lauenense cœnobium	82. 102	Lucius III. papa	204. 205
Ioannes de Dieft episcopus Treiectensis	180	Laurisse monasterium	22. 28. 77. 105. 234. 235. 241	Ludericus primus abbas Lunenburgensis	45
in Ioannis euangelium commentator	48. 183. 184	Lebena u cœnobium mulierum	266	Ludhelmus Tullensis episc.	29
Ioannes XXII. papa	275. 279. 280. 283. 284. 288. 289	Lechfelde	41	Ludouicus comes Palatinus & dux Buarie obiit	258
Ioannes Schadland episc. Vuormatiensis	300	Leo de Brandalo papa	31	Ludouicus I. imper.	8. 12. 13. 150
Ioannes à Vuirnenberg archiepiscopus Coloniensis	300	Leo papa	17. 42. 43	Ludolphus Ezelimi filius	58
Ioannes de Rupe scissa, minoritata, uaticinia scripsit de antichristo, de reductione totius orbis ad Christianismum	301	Leo IX. papa	63. 64. 65. 66	Ludolphus F. Ottonis imp.	37
Isna monasterium	102	Leodensis episcopatus	20	Ludolphus Vuormatiens. ep.	243
Italia tertio ab Ottone pressa	54	Leodenses uicti à Geldris & Brabantinis	285. 287	Ludouicus	18. 19. 22
Italia bellum patitur	164	Leodum capitur	221	Ludouicus Balbus imper.	23
Iter Nottingi in Germaniam	5	in Leuiticum commentaria	47	Ludouicus primogenitus Arnulphi imperatoris	25. 29. 30. 31
Iubilæus annus Romæ	292. 293	Libatius episcopus	48	Ludouicus comes de Ottinge	226
Iudei baptizati scelus	280	Liberadis mulier Coloniens.	149	Ludouicus comes Palatinus Rhemini uxorem suam occidit	243
Iudeos pestiferos persequuntur Christiani	291	Liberius papa	10	Ludouicus rex Romanorum	273
Iudith imperatrix mortalis	15	de Libero arbitrio scriptor	47	Ludouicus comes Rinckaugiensis fit monachus	138
Iudæi purpuram propter sanguinem Martirizant Vig. ad mortem	259.	Libri Hildegardis	174. 175	Ludouicus de Stolberg	231
		Libri condemnati à papa	223	Ludouicus dux Buarie à S4	
		Limpurg monasterium	60. 121. 151		
		Limpurgensis dux	232. 260		

INDEX

vacens redies occiditur. 233
Ludouicus filius ducis Bauariæ comes Palatinus Rheni. 242
Ludouicus dux Bauariæ Imperator 258. 274
Ludouicus II. marchio Thuringiæ moritur 201
Ludouici marchionis Brādeburgen genealogia. 259. 274. 292
Ludouicus III. 274. 275. 277. 278. 279. 280. 283. 285. 288. 289
Ludouici, qui et Otto, primogeniti Ludouici III. Imperatoris fors hæreditaria 292
Ludouicus rex Franciæ legatos mittit Imperatori 192
Ludouicus rex Vngariæ cū Venetis bellum gerit 297
Luitboldus fit archiep. Mog. 66
Luitgardis soror Brunonis. 142
Luithelmus scholasticus 33
Lunæ tres in cælo simul apparuerunt 274
Luneburg cœnobium 45
Lupoldus abbas 49
Lupoldus archiep. Moguntinensis 68
Lupoldus abbas Besselbornensis 104
Lupoldus Marchio Austriæ fit dux Bauariæ 168
Lupoldus episcopus Vuormatiensis 216. 219. 222. 226
Lupoldi ducis austriæ bellū aduersus Balbien. Saracenos. 221
Lupoldus dux Austriæ. 221. 226. 232. 277 296
Lupoldus dux Carinthiæ ac Stiriæ. F. Alberti regis Rom. 265
Lupoldus Hirsaug. abbas 47
Lupus Seruatus presbyter 16
Lutfridus abbas Hirsaugiensis 217. 224 225
Lutgardis filia Ludolphi ducis Saxonum 31
Lutoldus episcopus Basiliensis. 213. 223 240
Lutzēburgen. ducatus. 290. 296
Lutzenhart prædium Hirsaugiæ 88

M

Macarius Scotus primus abbas Scotorum Heribopolis 167
 Machildis nubit Henrico V. Im

peratori 139
 Magdeburgensis archiepiscopus erectus est 38
 Magica claret 44. 278
 S. Magni martyris in Saxonia. col. 58
 Magnus, dux Saxonie mortur 136
 Magnus rex Danorum 162
 S. Maius abbas quartus Cluniacensis 41
 Maiorica insula Saracenorum capitur a rege Arragonie. 232
 S. Malachias archiepiscopus Lemoriensis 171
 Manegoldus abbas Campidonsis 102
 Manegoldus Hirsaugiensis abbas. 184. 185. 186. 190. 191. 195
 Manegoldus episc. Herbipolensis obiit 263
 Masfredus nothus. 245. 249. 251
 Manfredus Siciliæ rex 222
 Mangoldus a Nunenburg fit episcopus Herbipolensis. 258
 Mansfeldensis comes cū magna multitudine in prælio cecidit 140
 Mantua capitur 219
 Marbodus ex monacho episcopus Redensis. scriptor 75
 Marchiæ cum Cleuensi comitatu coniunctio 301
 Marchio Badensis 236
 Marchio Brandeburgen. 244
 Marcolphus archiepisc. Moguntinus 188. 169
 S. Margaretha ex comitissa. mortalis obiit 207
 Margaretha coniunx Ludouici regis Rom. 274
 Margaretha, uxor Ludouici III. Imperatoris. 288. 292. 293
 B. Mariæ uirginis ad gradus, claustrum Moguntie 92
 Mariæ filie regis Arragonum maritus & liberi 222
 Mariæ filie ducis Brabatiæ coniugium & mors 243
 Maria uxor Ludouici Palatini, propter suspicionem occisa 243
 Marianus Scotus chronographus 71. 107
 Marquardus abbas in Deckingen 105
 Marquardus Hirsaugiensis abbas 208. 217
 Marfilus de Ingen primus rector uniuersitatis Heidelbergensis 286
 S. Martini Turonensis templum crematur 17
 S. Martini Scotorum monasterium Coloniae 43. 46
 S. Martini cœnobium Coloniae instauratur 47
 S. Martini Ecclesia Mog. 46. 61
 S. Martini episc. cœnobium in Bauaria conditur 83
 S. Martinus episc. Turonen. 152
 Marinus 4. papa. 257. 258. 259
 Martyrum Theoberum passionis 145
 Maselinus de Rupburg adest cōtestationi donatorū Hirs. 142
 Matriculariū librum quis composuerit 116
 Mater a filio uincitur ac depolitur 291
 Mattheus Albanensis episc. legatus præsidet cōcilio 158
 Mathias de Bussack archiepiscopus Moguntinus. 277. 282
 S. Matthiæ apostoli corpus reperitur 163
 S. Matthiæ cœnobium Aquigrani, olim S. Eucharij dictum 163
 S. Matthiæ monasterium iuxta Treuirim reparatur 129
 Mathildis filia Ezelimi abbatis in Didikirchen 58
 S. Maurinus abbas 43
 S. Maurilius ex monacho arch. Rotomagensis 72
 S. Maurus transfertur 23
 Maximiliani regis Rom genealogia 253 & 296
 Mechildis prima filia Imper. Henrici 33
 Mechildis prima abbatissa in Quelenburg 36
 Mechtildis Imperatrix 37
 Mechtildis secunda uxor Ottonis Imperatoris 38
 Mechtildis uxor Ezelimi Palatini 57
 Mechtildis monialis 178
 Mechtildis uxor Meginhardi comitis 150
 Mechtildis filie regis Angliæ nuptiæ & liberi 222
 Mechtildis

Rechtildis Rudolphi imp. filie coniugatio	253	Morsenus episc. in Vngaria. 59	Odocharus & Vuentzeslaus re ges Bohemie priuilegiū dāt
Reginradus monachus. 20. 37.		de Mortalitate cogitanda, scri ptor	Moguntino
39. 44	105	Mulierū egregium facinus. 168	Odo episcopus
Mediolacense monasterium	103	de Mundi contēptum liber. 155	18. 48
Mediolanenses uincuntur ab im peratore	187. 192. 239	Marbacensis abbas oppugna tur	Oesborg monasterium
Reginus abbas	36		146
Reginfridus	60. 21. 57	Murium turris apud Bingā. 44	in Oppenheim ecclesia S. Cata rinæ conditur
Reginhardus	150. 172. 174	Musice scriptores	247
Reginberus abbas Hirsfelden sis	68. 158	54. 59. 79	Orationum liber
Reginuardus abbas Hildens hemensis	91	Mutina à Bohemis capitur	160
Reinsfeld monasterium	148	Mymborinus Scotus primus ab bas S. Martini Colonia	Orientalis ecclesia cum Roma na unitur
Reudacium occidit animam	2		213
Reersburg	132	N Agaltha fluuius	Osbernus monachus in Anglia scripsit
Reutenfis ciuitas obsidetur. 278		Nazarij capella	48
Reichard de Cesena minoritā	279	Nemetensis ciuitas à Nortman nis subuertitur	Osbertus Leodiensis episc. 144
S. Michaëlis archangeli cœno bium in Hildenshem	52	Nemetensis episcopatus	Osdacus Hildesheimen. epi. 48
Rico monachus sancti Richarij multa scripsit	20	Neresheim cœnobium	Osualdus archiepiscopus
Rilo monachus	22. 27	Nicolaus papa	47
Minorum fratrum ordo	229	18. 20. 21	Otfridus monachus Vuissenbur gensis quid scripserit
Miracula 5. 10. 62. 68. 81. 113		Nicolaus III. papa	20
117. 123. 131. 151. 147. 157		256. 257	Otgarius Mogunt. archiep. 7. 13
160. 164. 167. 171. 172. 173		Nicolaus IIII. papa	Othericus archiepiscopus Mag deburgensis
173. 187.	280	260. 261	46
Misericordia in egentes. 80. 188		Nicolaus V. papa	Othobonus Genuensis papa
Misnensis episcopatus cōditur	33	280. 281	255
Misnensis marchio	290	Nicolaus Anglicus papa	Othuuuius ex monacho episc. 48
Mogoni fluuij exundatio im mensa	287	266	Ottensburen monasterium
Moguntia 46. 48. 66. 99. 132		Nigra sylua	105
135. 145. 155. 165. 187. 192		Nonnenmunster Vuormatiæ cœ nobium	Otto abbas in Buren
201. 212. 221. 231. 234. 245		256	102
258. 277. 161.	281	Norbertus Præmōstratēsis fun dator	Otto fit prior Hirsaugiēsis
Möbelgardie comes cœnobia condit	159	150. 156. 163	107
Monachi 6. 17. 26. 38. 45. 47		Northusen	Otto comes de Scheuren
48. 74. 77. 99. 112	135	Nortmannorum incursus	159
Monasteria 13. 39. 40. 43. 46		15. 17	Otto comes de Hoënburg
57. 97. 109. 124. 125. 133. 153		19. 22. 23. 25	213
Montales cū monachis	14. 6. 138	27. 28	Otto comes ab Ochsenstein
Mons S. Petri unde mutatus. 82		Notgerus episcopus	265
Mons monachorum cœnobium	56. 103	20	Otto Palatinus de Vuitelsbach regē Philippū occidit
Mons in Burgundia agricolas obruit	129	Notgerus abbas in Zuuisalten. pag.	219
Montis S. Iohannis præpositu ra in Rinckaugia in abba tiam extollitur	158	101	Otto Ratisbonēsis episcopus
Montes dissecti sunt	141	Nottingus Vercellensis episco pus	71
Monstra bimembra & bicipi tia nascuntur	220	4. 5. 6. 9	Otto episc. Hostiensis papa
		Nubes prodigiose cadens multa hominū millia submersit	107
		58	Otto ex monacho episcop. Bam bergensis
		Nubes sanguineæ apparēt	129. 158. 167
		119	Otto episc. Argentinenfis
		Nouesia ab imper. capta	129
		218	Otto Viennensis papa
		Nauu monasterium	143. 144
		103	Otto Haluerstatensis episc.
		Nurenburgensis præpositura fundatur	158
		62. 208	Otto Spirensis episc. obiit
		Nurenburg castrum in Bauaria capitur	211
		132	Otto de Ladenburg episcopus Herbipolensis
		Nurenberga obsidetur	218. 228
		356. 358	Otto Monasteriensis episc.
			223
		O Ctauianus, papa	Otto Vuolfskel Herbipolensis episcopus
		187	233. 290
		Odocharus rex Bohe mie	Otto dux in bello ceditur
		211. 216. 254	47
		Odenheim cœnobium	Otto priuatus ducatu Bauarie. apud Saxones dux belli con tra imperatorē factus est
		170. 150	91
		Odilo abbas Cluniacensis	Otto, dux ordinatus Bohem.
		53	155
		Odmgas in Bauaria	Otto Sueuiæ dux
		29	210. 211
			Otto Bauariæ dux
			231. 233
			Otto dux Saxonie reconcilia tur imperatori
			237
			Otto primus ex ducibus Baua rie palatinus Rheni
			242
			Otonis Rom. genealogia
			259
			Otto filius Alberti regis
			269

INDEX

Otto dux Brandenburgensis	174	pum	122	Regimbodo comes de Tallacher	
Otto dux Bauariae	271.284	de Penitentia scriptor	59	pag.	145
Otonis ducis Bauariae & filij		Pontius abbas Cluniacensis	135	Regimbodus Spirensis episcopus	61
Henrici disidium	283	S. Poppo abbas Stabulensis	39	Regimbodus abbas in Nauu	103
Otto filius Henrici imper.	33	Poppo archiepiscopus Treuerensis	56.60.62	Regino abbas Prumiensis	28.29
Otto I. imperator	35.36.37.38	Poppo comes de Breckeim	150	Regium a Bohemis capitur	283
~~41.42.43~~	~~45~~	Poppo comes de Heneberg	226	Regula Benedicti autor	31
Otto II. imperator	44.45.46	Pragensis uniuersitas instituitur	298	Reguuagium crematur	211
47.48.49.50	53.54.55	Pragensi episcopo ius traditur coronadi reges Bohemiae	231	Reinhardus abbas Senouensis diocesis	58
Otto III. imp.	212.213.214.216	Prædicatorum ordo	213.251.273	Reinhardi abbatis opusculum	110
218.219.220.221.222.223.225		Praelia	25.30.106.140.211	Reinhardus	202.204.160.285
Otto rex Ungariae moritur	272	218.260.265.169	274.278	287.289	295
		Præmonstratenses	105.144.234	Reinhartzborn monasterium	101
		Prædixis imperatrix Ruscorum regis filia	103.118.119	Reinhausen monasterium	120
		Principes electores	52.139	Reinherus abbas fit papa	128
		145	210	Reinoldus archiepiscopus Colon.	157
		Priuilegium Hirsauensis	89	S. Reinoldi uita	72.117.195
		90	139.124	Rembertus scholæ presuit	24
		S. Probus monachus	20	Remesius pontificum gesta quæ scripserit	48
		S. Proculus martyr	43	Remigius scholæ presuit	25.54
		Prodigia	22.36.52.58.62.63.71	Reliquæ	5.14.43.90.108.109
		119.120.137.141.164.173	184.232.251	114.129.150	163.166.172
		293.299		Renhardus comes Gelarie	18
		Profopographia	74.75.79.80	ducem ab imperatore extollitur	279
		B. Prosperi episcopi consilium	146	Reuelationum uariarum libri	155
		in Prouerbia Salomonis scriptor	47	198	
		Prouincie comes gradum militie suscipit	238	Rhenus clauditur	295
		Prouocatio ad tribunal Christi	69	Rhodus obtinetur	170
		Prudentia	2.51.97	Richarda cum uiro suo Rudolpho monasterium instruxit	130
		Prumiense cœnobium	20.28	Richardus abbas Viridunensis	60
		in Psalmos commentator	15.30	Richardus episcopus	44
		79.120	183.184	Richardus Vuormatiensis episcopus	143
		Pseudoimperator decipit multos	168	147	147
				Richardus Cornubiæ comes	247
				Richardus eremita	149
				Richardus rex Angliæ	107
				Richardus de S. Victore scriptor	131
				Richardus monachus Cluniacensis scriptor	124
				Richardus abbas Prumiensis	24
				Richardus monasterium	19
				Richardus scholæ presuit	24.25
				Richenbach cella S. Gregorii conditur	81
				Richenboch monasterium	97
				122	159
				Richenstein castrum	245.217
				Richenberg castrum	279
				Richiza Ezelimi filia	58
				Richiza imperatrix	169
				Rietburg castellum	213
				Rimane	

forma confecta
signis additur.
fol. 30.

P Adelborna monasterium combustum 67
Padua ab imper. capitur 219
Palæologus imperator Constantinopolitanus accedit concilium Lugdunense 252
Palatinus comes, regni archidapifer 244
Palatini bellum cum Moguntinis 278
S. Pantaleonis cœnobium 43
Papa exactor cœnobiatorum 130
Papa an possit imperatorem deponere 136
Papa pace confirmata cum imperatore, mox eundem cum omnibus suis excommunicat 139
Papa, bestia de mari ascendens à cancellario imperatoris appellatus 284
Pape crimina obiecta 42
Pape camera aureum nummum postulat 123
Pape duo simul eliguntur 187
Philippus rex. 158. 107. 211. 213. 215. 216. 218. 219. 223. 228. 262. 268. 285
Philippus de Hohenfels excommunicatur 249
Phrysones Vuilhelmum regem nescientes uesterficiunt 246
Phrysijs Hollandiæ comitem in bello occidunt 273. 288
Phrysijs infeliciter pugnant cum comite Hollandiæ ac Selandiæ 263
Pipinus dux Aquitaniæ 15
Pilligrinus Coloniciensis arch. 59. 61
Pisani, in ordinem rediguntur. 192. 272. 293
Placentia subigitur ab imperatore 178. 272
Ploberus latomus occidit episcopum

Rinauue cœnobium	102	Rupertus abbas in Spanheim.	Schafhusen monasteriū. 71. 103
Rindorff monasterium	183	202 223	Scholas in monasterijs habere
Ringelheim monasterium	33	Rupertus abbas Hirsaugiensis.	laudatur 26
Ripensis episcopus	38	195 202	Scheurē cœnobiū instituitur 159
Rixa tertia filij Henrici imp.	33	Rupertus arch. Treuerensis. 41	Schonaugia cœnobium 163
Rode præpositura	100. 143	Rupertus Moguntinus arch. 46	Schonaui monasterium 155
Rogierius monachus scriptor	61	Rupertus Herbipolē. præsul 132	Schoneck castrum diruptū 257
Rolandi insule monasteriū pro		Rupertus episc. Bambergē. 129	Schōreim cœnobiū 100. 104. 105
pe Bunnam conditur	122	Rupertus presbyter in ecclesia	Schuttera cœnobium 56. 105
Rolandiseck castrum	122	Magni martyris 58	Sclesiuenfis episcopatus 38
Roma ab imperatore capitur.		Rupertus comes Palatinus 286	Scoti monachi Herbipolis 167
43	98	S. Rupertii cœnobium 171. 172	de Scriptorib. claris libellus 145
Roma	139. 178. 275	174 175	Sciule, liber Hildegardis 174
Romanum imperium confundi		Rupertus de Tubingen 286	S. Sabaldus Nurenbergē clarus
tur, & Germanici imperato		Rupertus rex Franciæ doctus et	habitus 92
res fiunt	29	sanctus claruit 46	Sabulo abbas S. Dionysij 28
Rosatium monasterium	102	Rusticorum cōspiratio in Fran	Sedechias Iudæus Magus mira-
Rosuida sanctimonialis uirgo,		cia 268	bilis fecit 23
docta 45		Rutgerus archiepiscopus Tre-	Sedes aurata S. Martini Mogun
Rolandus papa 187		uerensis 33	tia 272
Rotenberg castrū destruitur 221		Rutgerus archiepiscopus Mag-	Seditiones multe 139. 252
Rothenfis præpositura 226		deburgenfis 144. 156	Segenberg cœnobium 66
Rubiicum obsidetur 264		Rutgerus princeps Apuliæ bel-	Segenbergenfis abbas 122
Rudigerus abbas in Tharis 104		lum gerit cum imp. 164. 165	Segeuinus abbas Rosati 102
Rudolphus abbas Hirsaugien-		Ruthardus abbas Hirsfelden. 69	Senenses subiguntur 272
fis 32. 34. 105		Ruthardus archiepiscopus Mo	Seniētariū liber cōponitur 184
Rudolphus abbas S. Trudonis,		gūt. 107. 118 121. 131. 138. 139	S. Sepulchri monasterium Spi-
clarus scriptor 145		Ruthardus primus Hirsaugiēfis	re 219
Rudolphus episcopus Herbipo-		scholæ præfectus 21	Sermones scripsit Siebert. 145
lensis 29. 30		S	Seynensis comes 235
Rudolphus ex abbate fit episco-		Sacerdotes occiduntur 75	Sibicho episcopus Spiren. 61. 66
pus Padebornensis 61		Sacerdotibus prohiben-	Sibodo à Liechtenberg episco-
Rudolphus filius ducis de Ze-		tur uxores 92	pus Spirensis 268. 273
ringen archiepiscopus Mo-		de Sacramento altaris quis scri	Siccitas magna in Germania 50
guntinus 188. 201. 241		pserit 28. 47. 116	Sifridus abbas Moguntinensis.
Rudolphus comes Binchaugi-		Sanctorum gesta scripsit Sie-	68. 71. 75 91. 92
ensis 138		bertus 145	Sifridus episcopus Spirensis 158
Rudolphus comes de Spanheim		Sanderadus, primus abbas in	Sifardus archiep. Moguntinus.
cum uxore & socio monaste-		Glabach 45	212. 213. 217. 218. 219. 221. 227
rium instituit 150		Saladinus rex Aegyptiorum su-	Sifridus III. archiepisc. Mogun-
Rudolphus comes de Zeringen		gatur 204. 205	tinus 230. 234. 240. 243. 252
eligitur arch. Moguntinus 201		Salamannus episcopus Vuorma	256. 258. 260 263. 264
Rudolphus comes Palatinus 258		tienfis 283. 295	Sifridus comes Palatinus 140
269. 272 274. 286		Salauelda donatur Palatino 57	Siebertus Gemblacensis mo-
Rudolphus dux Sueuiæ eligitur		Salomon Constantiensis episco-	nachus 27
imperator 93. 98		pus 20. 25. 29	Siebertus scholæ monachorū
Rudolphus ab Hasspurg 253. 254		Salutarunt homines continuē per	præfuit 145
255. 257 259. 260. 261. 265		integrum annum 58	Siebertus Gemblacensis mona
Rupertus abbas Augiensis 97		Saltzungen aax in Thuringia	chus scriptor 145
Rupertus abbas in Gotifau 104		destruitur 221	Siebertus socius Vuymonis 32
Rupertus abbas S. Petri 157		Saluedia monasterium in fini-	Sigefridus abbas 101
Rupertus abbas Limpurgensis.		bus Schlauorum conditur 72	Sigefridus decanus de Phortz-
150. 151. 153. 154. 155 160		Sanguinem pluit 22. 71	heim 182
Rupertus Tuiciensis abbas cla-		Saraceni 207. 213. 221. 227. 232	Sigefridus ep. Spirensis 155. 157
rus scriptor 151		Saxones 31. 40. 139. 165	Sigefridus episc. Herbipolen. 170
Rupertus abbas S. Petri 156		Saxoniæ dux, ensifer regni. 244	Sigehardus abbas Laurissen. 105

I N D E X

Sigehardus episcop. Heldesheimensis	29	archiepisc. Treuerensi	276	riensis	156
Sigenbergæ aduocatiæ contentio	232	Stierberg in feudū datur Landgrauio Luchtebergensi	279	Theodoricus comes Hollandiæ	216
Sigerus Hirsaugiæ. abbas	39.47	Strabus monachus Fuldenfis.	17 18.14	Theodoricus abbas S. Trudonis	72.117
Sigerus abbas sancti Maximini	169	Straubingen obsidetur	283	Theodoricus archiep. Treuerensis	46
Sigeuninus archiepiscopus Coloniensis	98.108	Sturmo abbas Fuldenfis	12	Theodoricus Metensis episcopus	44
Sigismundus abbas Hirsaugiensis	276.287	Stuckgardiam canonicatus de Büttelsbach trar. scriptur	282	S. Theodorici Metensis episcopi uita	145
Sigismundus episcopus Haluerratenfis	28.29	Suartzach monasterium	72 104 258	Theodoricus Bauarus Vuormatiensis	295.300
Sigismundus rex Vngariæ	292	Suiggeri presbyteris uisio	119	Theodoricus cardinalis	214
S. Simeon montis Sinai	59.61	Suikerus à Gondelfingen	291	Theodoricus comes de Montbelgard	23
S. Simeonis monachi Treuerensis uita	59	Suitenses Beronæ multos occidunt	285	Theodorus monachus scriptor	48 54
Simon cardinalis papa	257	Suuitgerus episcopus Bambergensis, postea papa	61.62	Theodorus monachus Hirsfeldensis scriptor	62
Simon de Schoneck episcopus Vuormatiensis	258.262	Sunderoldus ex monacho archiepiscopus	25	Theodoricus S. Albani	63
Simo de Guntheim	248	Susatensis Ecclesia in Vuestphalia	43	Theodulphus Aurelianiensis episcopus	14
Simonia	91.92.117.124.135.145	Superbia pontificum taxatur	50 66	Theophana Ottonis II. uxor. pag.	41
Simplex medicina, liber	175	Syluester secundus	53	Theophane mater Imp.	53
Smyrna oppidum à Christianis capitur	288	Synodi	16.29.36.41.60.66 92.98.139.142.144.106 158.168.173.188.192.223 262 281	Theophane abbatissa	53
Sonderoldus archiepisc. Moguntinensis	27			Thefaurus pauperum, opus medicū Ioānis XXI. pape	255
Sophia abbatissa in Gandiseheim	45	T		Teucris à Christianis oppugnatur	258
Sophia S. Mariæ	58	Artarorum incurfus	240	Thiedberga patrueli nupta	19
Sophia comitissa sanctitate notabilis	186	Tauchelinus, hæreticus Antuerpiæ	155.156.193	Thiedgandus Treuerensis archiepiscopus	21
Spanheim	150	Taurinenses in ordinem rediguntur	272	Thiode abbas Fuldenfis	20
Spectrum	62.121.129	Tenebræ horribiles factæ	194	Thiatagus archiep. Pragæ	61
Speculum uirginum, quis composuerit	216	Tentorium mira arte constructum	234	Thirolis comitatus imperio uacat	253
Sphæra	53.234	Terræ motus	53.108.141.170 186.228 292	Tholosanus comes feudum accipit	238
Spira	126.157.158.163.171	Terræ sanctæ bellum	205.221 226 228.231	S. Thomas archiep. Cantuariensis	295.278
Spiritus Hildem, in Saxonia.	160.161 162	Terroribus homines non emendantur	141	In Threnos Hieremiæ opus	28
Spoletum oppidum concrematur	178	Teuthonicorū ordo cæpit	207	Thurregum expugnatur	257
Stabulense cænobium	59	Tharis monasterium	104	Thuringia oppugnatur	221
Stadtingenses uicti	236	Thebeorum martyrum passionis quis descripsit	145	Thuron castrum captum	248
Stephanus abbas Cistercijs	140	Theobaldus archidiaconus Leodiensis fit papa	252	Thufcorum legati ad Ottonem	241
Stephanus episcopus Halberstadtensis	117	Theodoricus archiep. Coloniensis	223	Tempestates uariæ	141.166 194 257
Stephanus dux Bauariæ	259 274 292	Theodericus archiepiscop. Treuiriensis	240	Templariorū ordo deletus	272
Stephanus Leuita	107	Theodericus episcopus Herbipolensis	228.229	Templum Vormatiense	251
Stephan. miles de Oersbeck	289	Theodericus episcopus Monasteriensis	276	Templum uatum	223
Stephanus nonus papa	67			Tondali militis uisio	251
S. Stephan. rex Vngariæ	57.61			Traiectū destruitur.	23.178.251
S. Stephanus templum Moguntie edificatur	46			de Tranquillitate uitæ scriptor	69
Sterrenberg castrum emitur ab					

Templum S. Petri extra muros constructum in Alipuncta 77.

Traiect

IN TRITEMIVM.

Treueris incenditur	23	episcopus	46. ~~57~~	scopo Treuerensi litigat	298
Treuerensis archiep. cum comite Spanheimensi bellū.	298	S. Vincentij cœnobium instituitur	44	Vualterus episcopus Basiliensis eligitur	223. deponitur 224
Treuerenses duos episcopos unā elegerunt	248	Vincentia ab imperatore destruitur	239	Vualtherus Lolhardus	277
Tribocli instrumenti bellici inventio	221	Vini magna fertilitas	239. 284	Vuarimus Coloniensis archiepiscopus	47. 48
Triburia uilla regia	25. 30	Viridifaugia monasterium	14	Vuelchio abbas in Altdorf	102
Triefels castrū iuxta Lādan	246	Vischbachonna sancti Martini cella	122	Vuelpho	25. 149. 165. 168
Tuum regum corpora Coloniā feruntur	192	Visiones	130. 198. 208	Vuenceslaus comes Lutzenburgensis	273. 295. 296. 303
Trudonis monasteriū	72. 117	Vites frigore pereunt	190	Vuentzlai filij regis Bohemiæ matrimonium	257
Tuinium monasterium	53	S. Vdalricus à quo sepultus	45	Vuerdena castrum capitur	223
V					
Vallo, Altisiodorensis episcopus	22	Vldericus comes de Lustenauu testis pro Hirsaugia	142	Vuerenboldus abbas sancti Iacobi	150
Vandelbertus monachus Prumiensis	20	Vndecim milium uirginum historia à quo conscripta	198	Vuerenboldus monachus scriptor	46
Vangionum ciuitates infestantur à duobus militaribus	248	Vngarorum incursiones	27. 28. 30. 31. 32. 33. 35. 36. 38. 41. 57	Vuerenbertus monachus sancti Galli	20
Vanda soror Godfridi comitis	149	Volandus abbas Hirsaugiensis.	254. 255	Vuernerus archiepiscopus Moguntinus	156
Vdalricus abbas Cellæ Paul.	103	Volbertus abbas S. Albani	150	Vuernerus abbas	44. 47
Vdalricus Augusten. ep.	40. 41	S. Volfgangus Ratisbonensis episcopus	45	Vuernerus Bolant	212
Vdalricus Bohemiam sibi uendicare conatur	155	Volmarus abbas Hirsaugiensis.	147. 148. 149. 164. 158. 171	Vuernerus comes, qui condidit Breitenauu	141. 146
Vdalricus epif. Constantiēsis	156	Volmarus Colonienſis archiepiscopus moritur	45	Vuernerus abbas S. Petri Erfordie	157
Vdalricus filius comitis Vuirtenbergenſis	288. 302	Volpoldus abbas Passauie	103	Vuernerus Monasterien. ep.	159
Vdalricus epif. Spirensis	205	Volpoldus Hirsaugiensis abbas	242. 249	Vuernerus de Falckenstein archiep. Moguntinus	248. 258
Vdalricus epi. Halberstadē.	176	Vraugia monasterium constructur	129	Vuernerus puer è Vuanraid à Iudæis occiditur	259
Vilo archiep. Magdeburgē.	129	Vrbanus II. papa	107. 112	Vuernigau pagus	86
Vilo Treuerensis archiepisc.	71	Vrbanus III. papa	205	Vuest monasterium in Anglia	97
Vuenceslaus princeps Bohemiæ martyrizatur	38. 292	Vrbanus IIII. papa	249	Vuertrudis Rudolphi comitis filia fit monialis	139
Venotorū cū Vngaris bellū.	297	Vrbanus V. papa	300	Vuetzilo abbas Lauensis	82. 102
Ventus prodigiosus	160. 164. 245	Vrechem castellum destruitur à ciuibus Coloniensibus	277	Vuiberadis sanctimonialis	32
Vernerus abbas sancti Petri Erfordie	104	Vualdemer rex Danorū	192	Vuibertus dux captiuus	139
Veronenses rebelles subiguntur ab imperatore	272	Vualdensium dogma	183	Vuicholdus Coloniē. arch.	79
Vesalia Treuerensi archiepiscopo pignori datur	272. 301	Vualdo Fuldensis abbas	20	Vuichmānus Magdeburgē.	176
Vetuli de Montanis cruentum facinus	233	Vualdrado concubina Lotharij in uxorem ducitur	19	Vuifridus Coloniensis arch.	40
Veizilo Moguntinus archiepiscopus	106. 118	Vualo Metensis episcopus	23	Vuigandus Moguntinus	115
Viarum Dei opus ab Elisabetha conscriptum	198	S. Vualpergis monasterium prope Hagenoam conditur	159	Vuigbertus Rauēnēſ. pa.	98. 128
Victor II. papa	66. 67	Vualramus comes Iuliacensis agrum Coloniēsem uastat	261	Vuighardus I. Hirsaug. abb.	294
Victor III. papa	106. 107	Vualramus comes de Veldens episcopus Spirensis	282. 285	Vuighardus XXXII Hirsaugiensis abbas	287. 294
Victor IIII. papa	187. 188. 192	Vualramus archiepiscopus Coloniensis	284. 292	Vuignandus Hirsaug. abbas	297
S. Victoris monasterium augeatur	46	Vualramus comes Spanheimensis cum Treuerensi archiepiscopo		Vuido Cremensis, papa	194
Villigisus Moguntinensis archi				Vuilmelmus Diuionēſis abbas	59
				Vuilmelmus Traiectensis	71. 93
				Vuilmelmus Hirsaugiensis abbas	73. 75. 78. 83. 90. 93. 94. 97. 98. 99. 106. 108. 109. 114. 115
				Vuilmelmus Apulie rex	207
				Vuilmelmi cella S. Petri	122
				<u>Vuilmelmus</u>	

I N D E X.

Vuilhelmus comes Hollandiæ.	226. 244. 246. 259. 266. 269			
	273. 274	288. 293		
Vuilhelmus de Hifsickeim	143			
Vuilhelmus comes Iuliacēsis oc-				
ciditur	255. 285. 295. 299. 303			
Vuilhelmus Burgūdie princeps				
à suis necatur	156			
Vuilhelmus episcopus Traiectē				
sis in bello cadit	263. 267			
Vuilhelmus ab Ocham multa in				
papam scripsit	279			
S. Vuilhelmus ex comite eremi-				
ta factus, claruit	183			
Vuilhelmus ex Bickelnheim ab				
bas Spanheimensis	287. 293			
Vuilhelmi ducis, filij Ludouici				
III. imp. sors hereditatis	292			
Vuilhelmus à Genep archiepi-				
scopus Coloniensis	292. 300			
Vuilhelmus comes Palatinus, fu-				
riofus	296			
Vuilhelmi cœnobium	82			
Vuilramus abbas, scriptor	71			
Vuillegifus archiepiscopus Mo-				
guntinus	46. 57			
Vuilicho fit abbas Spanheimen-				
sis	274			
Vuilbad	302			
Vuiltrudis comitissæ consilium				
& pietas	73. 85			
Vuilla uxor Berengarij fit mo-				
nialis	41			
Vuillichalda filia Ezelimi abba				
tissa monasterij S. Mariæ	58			
Vuillichen primus abbas Span-				
heimensis	284			
Vuillichen secūdus Spanheimen-				
sis abbas	286			
Vuinckel quondam Vinicella	19			
Vuindesheim fratres regulares				
suscipiunt Franckental refor-				
mandum	163			
Vuindichinus Corbeiensis mo-				
nachus scriptor	39. 40			
Vuingarten monasterium	104			
Vuipertus fundauit Gēblach	32			
Vuinsberga capitur	168			
Vuirtenbergenses	272. 302			
Vuiffenauu castrum à Mogunti-				
nis destruitur	281			
Vuiffenburg monasterium	240			
Vuizenfis ciuitas in Thuringia				
obsidetur	216. 221			
Vuolframus Meiser abbas	147			
Vuolframus de Vuinsberg	149			
Vuolframus de Grunbach Her-				
bipolensis episcopus	281. 283			
Volfranus abbas in Monte mo-				
nachorum	103			
Vuolfhelmi uita	116			
Vuolfhelmus abbas Bruilieren				
sis moritur	116			
Vuolmarus abbas Hirsaug.	158			
Vuolmarus archiepiscopus	43			
Vuolkenberg castrum	113			
Vuolpeto abbas Godisfaugieus	103			
Vuormatia subuertitur à Nort-				
mannis	27			
Vuormatiæ incendia	227. 236			
	241. 248			
Vuormatienses	141. 212. 230			
	235. 245. 266. 282. 283. 304			
Vuormatiensium dissensio	211			
Vuurtzburg	132			
Vuulphesholtz locus prælii				
bilis	140			

Z
Zulph castrum fortissi-
 mum à Iuliacensi co-
 mite destruitur 268

Finis Indicis in Chronicum Ioan-
 nis Triterij.

BASILEÆ, APVD IACOBVM PARCVM
 EXPENSIS IO. OPORINI,
 ANNO M. D. LIX.
 MENSE AV-
 GVSTO.